UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartoli Consilia, Quæstiones, & Tractatus

Bartolus

Lugduni, 1567

Consil. do. Bartoli de Saxoferrato. Vol. I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96124

Visual Library

Consil. do. Bartoli de SAXOFERRATO.

VOL. I.

Consilium Primum.

Substitutio facta filio, si decederet sine filijs ex corpore suo natis, expirat, si filiꝰ ingrediturꝰ monasterium.

1 ☞ Monasteriñ an habeatur loco filij, vt excludat substitutuꝫ.
2 Conditio, que impedit vitam cõtemplatiuam, habetur pro non adiecta.
3 Pro introitu monasterij non potest dari dos.
4 Matrimoniũ spirituale non dicitur contrahi inter monachuꝫ, z monasterium.
5 Mulier, que grauata est fideicommisso, sub conditione, si nupserit non tenetur prestare fideicommissum si nupsit.

a **Parmensis quidã** filium instituit, z iussit, q si decederet sine filijs ex suo corpore natis, eius bona deuenirent ad Joannem: deinde dictus filius institutꝰ ingressus est monasterium, z ibi decessit. Modo queritur, an ex hoc deficiat dicta substitutio, ita q predicta bona pertineãt ad monasterij, vel ad do. Jo. ¶ † In hac q. licet fuerint varie Doctorum opi, z diuersimode rescriptum, z determinatuꝫ reperiatur:
b ego tamenᵇ hoc arbitror verissimum esse, q bona debeant ad d. monasterium pertinere, z q substitutioni predicte nõ sit locus. ¶ Primo enim hoc tenuit Dy. ff. de legat. ij. l. si ita quis testamento. ſ. si. z ibi videtur tex. q verba sunt attendenda, vt monasterium non excludatur per talem regulam. Appellatio filiorũ simpliciter facta intelligitur de se natis, vt d. l. si ita quis. ſ. j. z de condi. z demonst. l. fideicommissum. Sed expressio eorum que tacite insunt, nihil operatur, l. ij. de leg. j. z C. de fideiuſ. l. non recte. Ergo perinde est habẽdum, ac si non fuisset expressam, ex se natis. Hoc autẽ non expresso, ex se natis, non est dubiũ ad monasterium pertinere, vt in auth. de sanc. epis. ſ. sed z hoc presenti. z C. ad Treb. auth. nisi rogati, ergo, ꝛc. ¶ Secundo hoc tꝫ Ric. Mal. per talem rationem. Istud fideicommissum seu talis cõditio reprobatur, z pro non adiecta habetur, non ideo q monasterium habeatur loco filij: sed q est impedimentum vite contẽplatiue. † Nam quis timẽs ne bona sua cogatur restituere, si decesserit sine liberis, impellitur ad ingrediendum matrimonium, z remouetur a voto religionis, z castitatis: z ideo Imperator tale grauamen habuit pro non adiecto: z hoc est, q dicit text. in d. ſ. sed z hoc presenti. ibi dum dicit, tales conditiones inualidas, z pro non scriptis, ꝛc. Sed ista conditio sic expressa, est multo plus ꝑria vite cõtemplatiue, z castitati, z religioni, ergo, ꝛc. Ita refert, z tenet Ly. in d. aut. nisi rogati. ¶ Tertio, ego sic probo. Illud, q relinquitur causa dotis, necessario intelligitur pro matrimonio carnali, vt ff. de iur. do. l. ij. z C. de do. ante nup. l. fin. in prin.
3 Pro matrimonio vero spirituali, videlicet † pro introitu monas
c terij, non põt dari dos, ᶜ extra de simo. c. non satis, z tamen illa conditio, seu causa, remittitur aliquo ingrediente monasterium: ꝫ non possit dici, q conditio ciuiliter impleatur, vt d. ſ. ꝫ z hoc presenti. ergo in casu proposito, ꝫ non posset dici impleta cõditio ciuiliter, ita q filij dicantur ex se nati: tñ monasterio debent dicta bona remanere. Idem põt z debet dici de eo qs relinquitur causa donationis propter nuptias, vt d. ſ. sed z hoc presenti. ¶ † Quarto, inter monachũ, z monasterium, non dicitur ꝑhi matrimoniũ spirituale, cũ solus Abbas dicatur spõsus vt plene no. de elec. c. q propter. per Ber. z Inn. Sed si fideicõmissuꝫ relinquitur sub cõditione: si nuptias nõ ꝛerit, z ille grauatus monasterium ingrediatur, nõ tenetur ad fideicõmissum, vt d. ſ. sed z hoc presenti. Apparet ergo, q hoc nõ est ideo: q videbat defecisse conditio fideicommissi: sed ideo, q tale fideicommissum, z talis conditio pro non scripta, z pro non adiecta habẽtur, qua si vite contemplatiue contrarientur: ꝫ in casu proposito est hu
f iusmodi, ergo, ꝛc. ¶ † Quinto video q si mulieri[d] relinquitur a
d liquid, z ipsa grauat fideicõmisso si nupserit, tale fideicõmissum prestare nõ tenetur, etiã si nupserit, l. quoties. de cõdi. z demon. Et est rõ: q per hoc nuptie impedirentur: q timore illius grauaminis non nuberet, vt l. heres meus. ſ. fi. de condi. z dem. multo magis non valet istud fideicommissum, q est impedimentum religionis, z vite contemplatiue, que longe melior est, quam actiua, vt in auth. de mona. in prin. z ibi no.

ADDITIONES.

a **T. D.** ¶ Parmensis. Adde q istud consi. Bart. refert de verbo ad verbum idem Bar. in l. si ita quis. ſ. fi. ff. de le. ñ. z ita etiã consuluit in consi. quod inci. Quidam nomine Titius. Qꝫ est insertum in ij. volu. in consi. ciij. qꝫ incipit, punctus qõnis talis est, quidam nomine, z in consi. qꝫ incipit, Spiritus sanctus adsit, queritur an monasterium, cui consilio se subscripserunt Frã. Tigrini de Pisis, z Bal. prout refert Pet. Lot. in cõsi. xvij. in iij. vol. incip. circa hanc consultationem, z in auf. nisi rogati. C. ad Treb. z adde, q istud consi. alias incipit, quidam Maruẽsis. z ita vidi in quibusdam consi. antiquis. z all. Lot. in d. cõsi. xvij. z in consi. cclxij. in eo. vol. inci. Ardua est qõ. z in d. auf. nisi rogati. Hoc etiam consilium incip. Parmensis quidam. all. Fel. in c. in presentia. de proba. z fin ordinem Peru. est in iij. par. de vltimis voluntatib. in consi. x.

¶ Pro confirmatione veritatis, cum ea sententia fauorabilior videatur, que a pluribus corroboratur, vt dicit textus in c. qui recedit. ſ. verum. de pen. distin. iiij. nullum que opus bonum fieri põt, vbi Christus firmamentum non est. j. q. j. can. cum Paulus. ideo in eius nomine predicta corroborãtur per ea que ipse met Bar. voluit in l. ij. ff. de ijs que pen. nom. z in l. ita quis. ſ. is cui. ff. de leg. ij. z in auf. nisi rogati. hic alleg. Bal. in l. Lucius. ij. ff. de here. insti. z d. auf. nisi rogati. z ibi Pau. de La. Bal. Ant. de bu. z Ab. Sicul. in c. in presentia. ext. de prob. Jo. and. in addi. ad Spe. in tit. de stat. monach. in rub. Alb. de Ros. in ij. par. stat. q. ciij. que inci. ad hoc. Ang. in disp. que incip. nobilis quidam genere. z consi. ccxxxv. inci. Punctus est. Albertus quondam Nicolini. Contrariam tamẽ sententiam, q substitutio non expiret, quando est cõcepta per verba importantia naturalitatem, tenuit Jacob. de Beluis. in ſ. sed z hoc presenti. per Bart. hic alleg. Bal. in l. si ita quis. hic alleg. z in l. j. C. de condi. insert. Sal. in d. auth. nisi rogati. Jo. And. z Host. in c. Ray. extra. de testam. Imo. in d. l. Lucius. late examinat hunc articulum, z dicit q opinio Jac. de Beluis. contra Bal. est multum equa, qua etiam videtur sequi Ange. in d. ſ. sed z hoc presenti. z dicit ibi Imo. q illa adiectio habeat quem retrahere a vita contemplatiua: q cum aliquis spiritu Dei ducitur ad intrandum monasterium non est verisimile, q dimittat ingressum, licet bona veniant ad substitutum. Et ad hanc rationẽ facit illud Euangelij cũ. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, z tollat crucez suã, z illud. Vade z vẽde omnia q̃ habes, z da pauperibus. Hec consultatio videtur dubia, cum ex vtraq; parte sint authoritates iuris ciuilis z canonici in dubio tamen pro ecclesia videtur iudicandum. l. sunt persone. ff. de relig. z sumptib. z fune. non ea ratione, quod habeat retrahere a vita contemplatiua: quia nemo potest seruire Deo z mammone. Sed quia Bart. simpliciter loquitur de ingrediente monasteriũ, quid si monasterium esset de ordine mẽdicantiũ. Doct. communiter tenẽt substitutioni fore locum. Ange. vero in d. alleg. consi. ccxxxv. tenet contrarium respondendo ad contraria, videte plene per eum, vbi dicit q forte secus est, qñ dicta verba, si decesserit sine filijs, sunt pro lata a iudice: tamen hoc nõ ponit pro constanti. z limitat supra dicta non habere locum in bigamo. q. ob precedentẽ venere ecclesia de incõtinentia suspicatur, ideo eius matrimonium ecclesia nõ curauit, vt extra de bigamis, in ru. z nigro. hec limitatio ponitur, q doctores arguunt de matrimonio spirituali, q. tũ c bigamus intrando monasterium non dicitur proprie sponsus. ideo tunc grauatur restituere si nuptias non contraxerit: ergo tunc tenebitur restituere q. est bigamus, secũdũ eum. Item q. hec cõsultatio fundata est sup dicto ſ. sed z hoc presenti. dũ dubitat an debeat seruari in foro ecclesie, cũ sit lex ciuilis. Doc. in ca. in presentia. dicũt. quod sic. q. est fauorabile ecclesie, z ab ecclesia censetur approbatuꝫ, in omni foro seruari debet. c. i. extra de oper. noui nunciat. Jo. Andr. in c. fi. de solu. Archi. xx. distin. c. lege. Ant. de But. in c. ecclesia S. Marie. de constitu.

b **Th. D.** ¶ Ego tamẽ arbitror. In ista quest. sup qua cõsuluit Bar. q nedũ antiqui doc. sed etiã Moder. varij fuerunt vt pro sequuntur d. And. Sicul. in l. cum acutissimi. C. de fideicom. z in consi. cxxx. in j. vol. inci. Clementiss. z Franci. de Are. in capit. in presentia. de prob. in gloss. fin. z ibi do. Fely. in versi. z per istam glo. z post ipsos d. Philip. Dec. ibi in d. glo. fin. in versi. postremo circa hanc gloss. z ponit ibi dom. Pet. Paul. Pariſi. idem d. Philip. Deci. in consi. cclix. inci. Alias his, que copiosissime.

vbi doc. plenissime examinant doctrinam Bar. referēdo doctores qui tenent p̄z opinione Barto. z contra. Quibus adde, q̄ contra Bar. consuluit petrus Loz. in consi. cclij. in iij. vol. incipit, Ardua est profecto, z in aut. nisi rogati. C. ad trebell. z vide in consi. xvij. co. vol. inci. Circa hanc consultationem. z Jo. pet. de Ferra. in sua pract. papiē. in forma libelli, qua agitur ex substitutione. in versi. ex suo corpore. tamē opi. Bar. est magis cōmunis, z approbata. Et ita consuluit Alexan. de Imo. in cōsi. xxxv. in iij. vol. inci. Super contentis in dicto themate. z in cōsi. cxxj. in j. vol. inci. Super pred. themate. z ibi dicit, quod est opinio magis communis, z pluribus, z fortioribus auth̄oritatib⁹ munita: z per consequens in iudicando non est recedendum ab ipsa, put ipsum alle. phil. dec. in d. c. in p̄sentia. Et addo, q̄ huiusmodi opin. Bart. tenet idem Alex. in sua disp̄u. incip. Sigismundus. in fi. partis negatiue, que est impressa sub l. imperium ff. de iur. omn. iud. vbi etiam dicit hanc esse magis communem opi. z de quo etiam per Alex. in consi. xij. iij. volu. circa primum dubium, quo queritur. z q̄ sit communis opi. affirmat consulendo Ang. de Peru. in consi. lxxx. incip. Jo. suum condidit testamentum. vbi dicit, q̄ monasterium habetur loco filij, ad euersionem fideicommissi. z communiter omnes dicunt, z ita etiam consuluit Jo. Cal. in consi. xlij. in ti. de testa. inci. An si testator. z ꝛ3 Ric. de Alex. in auth. ingressi. in ver. quero, si decesserit. C. de sacrosanc. eccle. z vide Fran. de Cur. consi. lxxij. inci. supra memorauī. Limitat nihilominus istam communem conclusionem do. Alex. de Imo. in d. consi. xij. in iij. vol. circa primum dubiū, quo queritur. habere locum, vbi filius ingressus fuisset monasteriū, q̄ in communi esset capax bonorum. Sed quādo ingressus fuisset monasterium, qs in communi non est capax bonorum, tunc admittitur substitutus, z dicit hanc esse communem opinionē. z vide omnino Ang. in dicto consi. lxxx. incip. Jo. suum condidit testamentum. qui sentit aliter. ¶ Secundo limita secundu3 Ange. in d. consi. lxxx. in fin. nisi ingrediens tempore sui ingressus esset bigamus, quoniam bigamozum vita p̄opter precedētem venerem est suspecta ecclesie, vt ibi per ipsum, z sequitur alexan. in d. disp. que inci. Sigismundus. ¶ Tertio limit. secundum Ang. in consil. cxxxv. punctus est, Albertus. non habere locum, si bona deberentur vigore sententie, z plene p̄ossquitur And. Bar. in d. consi. xij. vbi etiam ponit, quando monasteriū habetur loco filij, de quo plene per phili. dec. in dicto ca. in presentia. z per Jason. in authent. si qua mulier. C. de sacrosanctis ecclesijs. z in l. si ita quis promiserit. ff. ea lege. ff. de verbo. obligatio. vbi ponunt limitationes ad regu. predictam quando monasterium habeatur loco filij. ¶ Ad materiam vide Cald. consi. lxxij. de testa. And. Sicul. consi. xij. volum. j. z ibi quid in contractu.

c Th. ¶ Dari dos. Adde, qs adeo matrimonium carnale, z spirituale a pari procedunt, qs sicut in matrimonio carnali non est dos vbi nō est matrimonium, z nō ꝛ3 matrimonium vbi non est etas legitimata non est dos matrimonij spiritualis, nec ꝛ3 ingressus, vbi nō est etas, ex quibus sequuntur plura, vt p Cal. in consi. ix. in ti. de regul. vbi etiam si pater dedit dotem puelle, z ante desponsationem moriatur, an restitui debeat. P̄zo introitu monasterij, an possit dari dos, vide Arch. Flore. in summa de censuris. z Fel. in c. quoniam. de simo. in fi.

b Tho. D. ¶ Mulieri. Vide Bar. in l. fi. ff. de his que pe. cau. relin. z Bal. in l. j. C. eo.

CONSIL. II.

Heres si non fecit inuentarium, non p̄opterea perdit Trebellianicam.

1 ☞ Heres non conficiens inuentarium, an perdat Trebel.

2 Lex non loquens in vno casu, an p̄ozrigatur ad aliud simile, etiam si statutum legis esset odiosum.

3 Lex introducens correctionem in vno casu, non trahitur ad simile, licet sit eadem ratio.

a Domino Joanni Arduini de p̄ouincia. Dilecte frater, q̄ssuit vestra p̄udētia, super testō dñe Bernisc adis. omittendo alia, querit† an heres, b qui nō fecit inuētarium perdat Trebellianicā, super quo breuiter scribo, qs istā q. format Ly. in aut. sed cum testator. C. ad l. fal. z q2 dicta eius habentur cōter, ideo circa eius dicta non insisto. Item hanc questio. format Rof. in libellis suis, in ti. ad senatusconsl. Trebu. in ca. p̄im. z ibi tenuit, quod licet nō conficiat inuentarium, non perdit trebellianicam. c Idem querit, z determinat Ja. de Bel. in aut. de here. z fal. §. hinc nobis. in iij. q. vbi multum late disputat. Contra pred. tñ videtur tex. in l. Marcellus. circa p̄im. ff. ad Trebellia. ver. qs aūt in suspecta, ꝛc. vbi dicitur, qs in omnibus ceteramentis, vbi cessat falcidia, cessat trebellianica; z sic ex vigore dicte regule antique, lex noua, que loquit de falcidia, trahitur ad trebellianicā. l. nā z posteriores. ff. de legi. z dixi in simili in l. si qs seruo. C. de fur. que licet loquatur in seruo ex vigore legis antique, p̄ozrigitur ad filium, † ꝛ3 statutū illius legis sit odiosum, vt no. ff. de legib. l. qs vero. z d. l. si quis seruo. z l. vt tātum. ff. de seruo corru. Finaliter ego teneo, quod non⁵ p̄iuetur trebellianic, tex. enim in corpore, loquitur solum de falcidia. Huc sic arguo, quando † lex introducit correctionem in' vno casu, hec correctio non trahitur ad simile, licet sit eadem ratio, vt no. C. de sacr. san. eccle. aut. quas actiones. z ff. de dona. cau. mor. l. tam is. §. filius. z l. p̄ecipimus. C. de appel. z est tex. in l. si vero. §. de viro. sol. matri. Nam lex communis dicit, quod quis non dicatur locupletior. qui habet libertum, z p̄opter hoc alij non teneatur. l. naturalis. in fi. de p̄escr. verb. cum simil. z ibi not. tamen lex Julia statuit contra in viro, z hoc non p̄ozrigitur ad socerum, licet sit ratio eadem: ita in p̄oposito, licet eadem ratio omnino esset in Trebellianica, que in falcidia: tamen in trebellianica iura antiqua non dicentur immutata. Quidam tamen dicūt, quod plus est diuersa ratio in vna, quam in alia: non tamē curo, vt dixi. Ad rationem factam in contrarium, que multum vrget, respondeo quod illa regula ꝛ3 locum, quando in testamētis cessat falcidia ex ipsius testamenti natura: q2 miles testatur in alijs similib. z sic illa verba posita, z si qui sunt alij, que sunt in d. versi. qs aūt in supecta. debent intelligi, si qui sunt alij, sc3 eiusdem nature. z priuilegij, ar. l. fi. §. cui dulcia. ff. de oleo, vino z tri. leg. Sed in p̄oposito cessat falcidia: ergo, ꝛc. Item hoc est delictum heredis. z sic venit extrinsecus ex testamēto, vnde illa regula nihil facit ad p̄opositum, ꝛc.

ADDITIONES.

a Th. ¶ Nō Jo. Istud consi. alias incipit, omittēdo. alias. queritur an heres, qui omisit facere inuentariū. fm Jas. in l. Marcellus. in ver. iij. quero, z vlt. ff. ad Treb. z fm ordinem Peru. est in iij. par. de vlt. voluntatib. in consi. lv.

b ¶ An heres. Adde quod Bar. in l. Marcellus. in §. j. in fin. ff. ad Trebell. z in aut. sed cum testator. C. ad legem Falcid. tenet p̄out in hoc consi. quod heres non conficiens inuentarium nō perdat trebellianicam. z dicit se alias in facto pluries dixisse. z dicit qs hanc partem tenet Rof. in suis libel. in tit. ad senatusconsul. Trebel. z Jacob. de Bel. in aut. de here. z fal. §. hinc nobis. in iij. quest. z Old. in l. fi. §. fi. C. de in. deli. z Jo. And. in add. Spec. in tit. de instru. edi. §. fi. versicu. tunc dicimus. z Francis. de ramp. in dicta authen. sed cum testator. z ibi Ange. de Peruf. in lect. Peruf. z Angel. in l. j. ff. si cui plusquam per legem Falcid. z in §. hec stipulatio. in eadem. l. z in dicta. l. Marcellus z in §. si vero expressum. in authen. de here. z Falcid. z Bal. in l. filium. quem habentem. C. famil. erciscund. z Joan. de Imol. in d. §. hec stipulatio. vbi dicit hanc esse communem opin. z Jo. de Ana. in consil. lxj. inci. vi sis, z pōderatis, z ibi plenius in addi. per Ludo. Bol. vbi similiter dicunt hanc esse communem opi. z Bau. de Castr. in l. cum tale. §. j. ff. de conditio. z demōstratio. Petrus de Ancha. in ca. Raynaldus. de testa. Alex. de Imo. in d. l. Marcellus. z in l. ita tamen. §. qui ex Trebelliano. circa finem. ff. ad Trebellia. z in suo consilio p̄rix. incip. perspectis. in quinto volumi. z in dictis locis dicit, hanc esse communem opinionem. z Paul. de Cast. in consil. clxiij. incip. visa facti narratione satis longa. vbi dicit hanc esse communem opin. z quod temerarium esset in iudicando recedere ab huiusmodi opin. z ego habeo illud consil. manu p̄opria ipsius pauli scriptum, z subscriptum, cui se subscripserunt doctores sui temporis famosissimi, videlicet do. petrus de doctis, do. Daniel de Doctis. do. Robertus de Trapolinis Doctores paduani, z do. Dionysius de perusio, z do. Matth. de perusio. z do. Jbo de Lopollis, z do. Jacob. de rayneris, z docto. perusini. ita etiam consuluit Angel. de perusi. p̄out ipse refert in dicta l. Marcellus. in fi. z sequitur hanc partem. ita etiam tenet Joan. Firmia. in suo repert. in verbo, heres inuentarium. in vers. iij. vbi dicit hanc esse communem opin. z ita etiam tenet Ange. de Are. in §. extraneis autem, insti. de hered. qual. z differt. z ita tenet pau. de Castr. in l. coheredi. §. cum filie. vbi omnino videas. ff. de vulgar. z pupillar. tenet Joan. petr. de Ferra. in sua pract. pap. in forma libel. quo petitur hereditas ex testamento, in ver. pure instituit, in fin. z Vitalis neap. in suo tracta. clausularū. in clausula, nil nouari inuentarij cōfect. penden. z ita etiam cōsuluit p plures rationes. do. Ant. de Carario, in suo consil. dcccl. quod incipit, circa primū dubium. an per nō confectionem inuētarij. vbi etiam dicit, q̄ ita p̄o ista parte vidit consultum per octo doc. Bono. quorum primus erat do. Franc. de rampo. z Joan. de Ligna. z inci. illud cōsi. vsis, z diligenter examinatis. z dicit ita vidisse semper obseruari, z p̄pterea pluries iudicari. z dicit pet. Loz. in aut. similiter. C. ad legem Falcid. quod istam partē

obruat

obseruat cõsuetudo. allegat Bal. in consi. inci. super primo que sito. z addeqõ est in ij. vol. consi. nu. 97. qõ idem consuluit Bal. in cõsi. cexvij. in ij. vol. inci. in primo articulo. z in consi. cclxiij. in v. vol. inci. ad euidentiam. z idem tz Matth. in notab. clxxij. z plene ponit do. meus do. Jas. in l. Marcellus. ff. ad Trebe. vbi in fi. resident in ista opi. z ego ita pluries consului, z ter fuit iudicatum Pisauri, z semel consulni Fori: uij. z ita consuluerunt etiam do. Jo. Lampe. z do. Ant. Leucus de Ferr. in fauorem domine Francisce Adasij Joannis de Hachinis. z fuit iudicatum per do. Potestatem, die vij. Aprilis, Mccccxij. ita etiam tz Bruge, de Bre. siue melius do. Castella. de Perus. in suo tract. de testamentis. in verbo, qui sciens se a patre institutum. in j. col. z vide Alex. in d. aut. sed cum testator. in addi. ad Bart. Contrariam partẽ, ℣ imo non conficiens inuentarium perdat Trebellianicam, maxime quando ex interuallo restituit, tenet Alb. Baleotti, in sua Marga. in rub. de quarta Trebellia. z Jaco. de Are. in d. l. cum tale. ℣. j. z Ric. Mal. in dicta aut. sed cum testator. z ibi Pet. de Bella. z Cyn. z Bald. in d. l. cum tale. ℣. j. z Bal. in dicto consi. xcvij. in ij. vol. Bar. sibi contrarius in cõsil. cxxxiij. inci. Lena Mactarelli. z in consi. lj. Bonauentura fecit testamentum. Salice. z Aud. in aut. sed cum testator. Flo. in d. l. Marcellus. z ibi Jo. de Imol. per verbum, forte. Raph. Lomensis in d. l. cum tale. ℣. j. z in d. l. Marcellus. z in consi. cxlj. incip. viso tenore compromissi. suprascripti. Raph. Fulg. in consil. xlj. incip. casus talis est. proponitur, z in consi. xcvj. inci. pro decis. cir. prin. z in consil. lxxxvj. incip. proponitur, quod honorabilis vir. Paul. de Las. in consil. ccx. inci. super primo dubio. idem consuluit plenissime do. Pe. Phil. Cor. in consi. ccciij. in j. vol. incip. plura. z dicit Jo. petrutij. in d. aut. sed cum testator. qõ ista est communis sententia, quod trebellianica perditur per non confectionem inuentarij. z do. Ant. Corse. in suo tractatu. de potestate regia. in q. lxxxiij. in fi. dicit hanc opi. esse magis communem, adeo quod Bar. z Oldr. mutauerunt sententiam. z tenuerunt hanc partem in consulendo, ita etiam tenet Barth. Soci. in d. l. Marcellus. in fi. vbi dicit, z in iudicando. z consulendo tenet hanc partem. Ita etiam tenet do. Pet. de Math. in d. l. filium, quem habentem. circa fi. vbi affirmat istam opi. esse verior em, z reprehendit doct. qui dicunt contrariam opi. fore cõmunem. Ita tenet Ang. de Aret. in ℣. sed quia. instit. de fideicommiss. heredi. z dicit in dicto ℣. extraneis autem. in fi. instit. de hered. qual. z differ. quod pro ista parte fuit iudicatum Ferrarie, ipso existente aduocato. Ita tenet Oldr. in consi. cxxxiij. incip. satis credo, ita etiam consuluit Fran. Tigri. in consi. quod incipit, videtur de iure dicendum. Ita etiam consuluit Rap. Pad. in ciuitate Ferrarie, z in terra Fabriani, prout refert de predictis consi. Franc. Tigri. Rapha. z Ant. de Larario in d. consi. declj. in j. col. z hoc tenet in simili glos. in d. ℣. si vero expressim. in verb. substitutis.

c Ber. Land. ¶ Non perdit Trebellianicam. Confirmando superius dicta, quod heres non conficiens inuentarium non perdat Trebellianicam, adduco. Jo. de Imo. idem tenentem in l. j. ℣. interdum. ff. ad leg. Fal. Bal. in l. cum tale. ℣. j. ff. de condi. z demon. Ang. in d. l. j. z in aut. de hered. z Falci. ℣. si vero expressim, z ibi Jac. de Bel. z Jo. Andr. in add. Spe. in titu. de instru. edi. in addi. incip. de Trebel. Jo. de Ana. consi. lxvj. z Paul. de Castro consi. clxiij. Contrariam tamen sententiam, quod imo perdat, tenet ipse Bart. clare infra consilio incip. Lena Mactarelli. idem tenent Bald. z Sali. in aut. sed cum testator. C. ad legem Falcid. per text. in corpore vnde sumitur, versi. illo adiecto. Odra. consi. cxxxiij. z Pau. de Ca. consi. ccvij. cum limita. Ly. in d. auth. sed cum testator. distinguit, scilicet, quod aut hereditas veniebat statim restituenda. z tunc non perdat: aut ex interuallo, z perdat. Et ita firmat Roma. in aut. similiter. C. ad leg. Falcidiam. prima tamen videtur verior. qz text. super quem se fundant prefati doct. recte intuenti loquitur in fideicommisso particulari.

d ¶ Quod non. Vide Jo. de Ana. consi. lxj. Pau. de Cas. clxiij. z ccvj. Old. consi. cxxxiij.

CONSIL. III.

Si pater mandat vendi bona sua, si filij decesserint in pupillari etate, z distribui inter pauperes, censetur directa pupillaris.

1 ℣ Substitutio compendiosa facta cum distinctione temporum, intra tempora valet iure directo, z habet vim directe pupillaris.

2 Executores testamentorum nullo alio herede instituto habentur loco heredum vniuersalium.

3 Bona iubere vẽdi, z tradi pauperibus idem est, quod est eis relinquere inter eos distribuenda.

4 Coniunctio, z, z dictio, item, an z quando inducãt repetitionẽz conditionis in substitutione.

5 Copula, z, an z quando inducat repetitionem conditionis in diuersis personis.

a **Titius** condidit testamentum, in quo filiũ sibi heredẽ instituit, z ei substituit per hec verba. ℣n oibus aũt aliis, z singulis bonis, z rebus suis, mobilibus, z stabilibus, seu se mouẽtibus presentibus, z futuris, iuribus, z actionibus. ac nommibus debitorũ vbicunqz sunt, z in futurũ reperient, ℣Petrũ suũ filiũ sibi heredẽ vniuersalẽ instituit, atqz fecit, z si dict⁹ ℣Petr⁹ decesserit in pupillari etate sine liberis legitimis. masculis, vel feminis, ex suo corpore, ex legitimo matrimonio descendentibus, voluit qõ omnes dom⁹ quas testator habet ℣Perusij in porta sancte Susanne, z parochia sancte Marie de Valle, que sunt cõiuncte domibus Cellolij sui fratris, cũ claustro, horto, z viridario, z cum parte, ℣ hz in puteo existente communi cum Antonio, veniant libere in dictũ Cellolium suum fratrez, z in suos filios legitimos, scz masculos tantum excepta duntaxat supra dicta domo posita in eadẽ porta, z parochia, cum medietate logie site super viã, z que cum introitu schalarũ superius cõfinat, que nõ veniãt in dictũ Cellolium, vel filios eius vllo modo, z si dictus Cellolus decesserit qñcũqz sine filijs masculis legitimis ex se de legitimo matrimonio descendẽtibus, voluit ℣ dicte domus deueniãt ad do. Jacobã eius vxorẽ, z omnia bona sua mobilia. z stabilia, sez seqz mouẽtia preterita, z futura, iura, z actiones. z nomina debitorũ vẽdi voluit per istos fideicõmissarios, z ptiũ eorũ dari paupertibus pro anima sua, z suorũ parentũ. prout saluberius viderint conuenire. Item fecit suos executores, ꝛc. Deinde contingit, ℣ dictus ℣Petrus mortuus est in pupillari etate. Queritur nunquid dicta substitutio qua pauperes substituti sunt fuerit directa pupillaris. Sedo querit, an dicta substitutio habeat vnã cõditionẽ tm. an vero duplicẽ, scz si dictus ℣Petrus decesserit in pupillari etate, z dictus Cellolius decesserit sine filijs legitimis.

b ¶ Super primo ptõ videtur dicendũ indubitanter, qõ dicta substitutio sit pupillaris, in tẽpore pupillaris etatis, qõ sic
c probatur. †Certum est, quod substitutio compẽdiosa, facta cuz
1 distinctione tẽporum, intra tẽpora pubertatis vz iure directo, vt no. in l. precibus. in gl. C. de imp. z al. sub. sed ista est huiusmodi, ergo, ꝛc. ℣Preterea, substitutio compendiosa facta per verba
d directa, intra tẽpora pubertatis hz vim directe⁴ pupillaris, vt ff. de vul. z pup. l. in pupillari. z l. cẽturio. no. ibi p gl. super verb. dũtaxat, ꝛc. ℣ oẽs tenẽt: scz dicta substitutio fuit facta p verba directa, que habent vim institutionis directe: ergo, ꝛc. Hoc aũt probatur sic, Isti fideicõmissarij sunt dati ad diuidẽdã bona de-
2 functi, z distribuẽda pauperibus post mortẽ impuberis. † Sz pone, ℣ quis in sua vltima volũtate dixisset sic. Volo bona mea per tales vendi, z dari pauperibus, nullo alio herede instituto. Certe isti executores habentur loco heredũ vniuersaliũ. Casus est extra, de test. c. cũ tibi, z no. per Inn. z Rot. in ti. de ac. ex test. ver. item qui dz, sicut sepe contingit, ꝛc. z Spe. in ti. de instr. edi. ℣. nũc vero aliqua. in ver. Itẽ pone, ℣ aliqs instituit heredẽ, ꝛc. Ita in ꝓposito illi videnẽ heredes directe subituri pupillo, per illa verba, qz talia verba, que possunt sapere vim substitutionis directe: in dubio debẽt intelligi, ℣ sit pupillaris directa, cũ sunt pauperes substituti, vt extra, de testa. c. si pater. li. vj. ℣Preterea, sicut executor legitimus ad pias causas hz vim heredis, l. si qs ad declinandã. C. de epi. z cle. ergo eadem ratione iste testamentarius. ℣Preterea, verba in d. testõ inserta fuerunt verba directa: qz verba directa sunt, que ad aliquẽ dirigunẽ vt ipse manu sua capiat. C. de fideic. l. eam, quam, in gl. in ver. directis. Sz hic verba fuerunt directa ad fideicõmissarios, per quos voluit vẽdi bona sua: ipsi ergo debent vendere, z tradere, non autem alte-
3 ri⁹ manu sibi tradi. † ℣Preterea, idẽ est, iubere vẽdi, z tradi pauperibus, z ipsa bona pauperibus relinquere distribuẽda inter eos facta venditione, vt ff. de pecu. legat. l. denique. ℣. interdum. ℣Preterea, idẽ est relinquere pauperibus, z administratoribus ipsorũ cõtẽplatione relinquere, l. annua. ℣. Attij. ff. de an. leg. z idem relinquere a tutore, z idẽ a pupillo. l. etiam. C. de fideicõ. z l. etiã, de reb. cre. z l. peto. ℣. matre. de leg. ij. Cum ergo isti executores sint administratores pauperum, z assimilẽtur tutoribus, l. si quis ad declinãdam. C. de epi. z cle. perinde ergo est, ac si diceret, relinquo bona pauperibus, z volo per eos vẽdi, z volo inter eos distribui pretiũ. Et per hoc apparet, qõ verba apposita in testõ, scz vendi voluit per ist os fideicõmissarios, z pretiuz eorum dari pauperibus, ꝛc. non faciũt dicram substitutionem esse fideicõmissariã. cũ administrator ipsorũ pauperũ, z ille, qui
e ꝓ eis vicẽ heredis tenet, videatur esse rogatus, vt dictuz est⁴.
¶ Super secdo dico, qõ dicta substitutio vnicã hz cõditionem tãtum, scz si dictus ℣Petrus decesserit in pupillari etate. illa autem cõditio, si dictus Cellolius eius frater decesserit quandoqz

sine filijs legitimis, &c. tūc in dicta substitutione facta pauperi-
4 bus, nullatenus intelligitur repetita per coniunctionem &, vel
f per dictionē, item, vt ff. de leg. iij. l. in repetendis. & ibi per Dy. &
Bod. de hoc. & no. Jac. de Bel. in auc. vt cum de appel. cog. cir
ca j. fol. r. q. disputate ibi per eū. & ponitur, & probatur in iurib⁹
manifestis. Tunc ad propositum dispositiones fuerūt facte cir
ca personas dicti Pet. si in pupillari etate decesserit. Prima, de
quibusdam domibus, que debebant libere deuenire in dictum
Cellolium. Secūda de omnibus alijs bonis que venderētur, & da
rentur pauperibus, vnde quantum ad primam, & secām dispo
sitionem respectu dicti Petri, cui facta est substitutio, est perso
narum identitatis. & iō fateor, qō conditio apposita in persona
dicti Petri, si in pupillari etate decesserit, in ambab⁹ dictis di
spositionibus intelligitur repetita. ¶ Secūda vero conditio ap
posita in persona dicti Cellolij, respicit legatum dictarum domo
rum, & personam dicti Cellolij grauati de restituēdis dictis do
mibus, qūcunqꝫ decesserit sine filijs cuidam dñe Jac. In sequēti
dispositione non pōt intelligi repetita, cū de alijs reb⁹ sit dispo
sitūm, & inter alias personas, cuꝫ pauperes sint substituti dicto
petro: sed etiam dicta Jac. est substituta dicto Cellolio sub con
ditione predicta, vnde omnino est diuersitas personarum, tā ex
parte illorum qui substituūntur, quam ex parte illorum quibus
fit substitutio, & etiam rerum diuersitas. Et pro hoc est casus ex
1 pressus. ff. de leg. ij. l. fi. §. scio. & ibi per copulatiuam, &, non indu
§ citur repetitio in diuersis personis, ⁸etiam si in eadem oratione
ponantur, & ad eandem rem, seu quantitatem vocētur. hoc pro
batur. ff. de condi. & demon. l. Julius Paulus. Ex quibus omni
bus manifeste concluditur, dictam substitutionem factā de dic
tis pauperibus, solum habere vnicam conditionem.

ADDITIONES.

a Th. ¶ Titius condidit testamentum. Bar. in l. fundi Treba
tiani. ff. de vsufr. leg. dicit, se quatuor vicibus consuluisse in hac
materia, & ita consuluit hic, & in consi. lvj. qō incipit, bar. fecit te
stamentum, &c. & in consi. cxx. in ij. vol. inci. Ālanutius Titij suū
in quo inter cetera, &c. fecit testamentum. Et istud consi. fm ozd.
Peru. est in iij. par. de vltimis volunt. in consi. cxvij.

b ¶ Super primo puncto. Adde ad questionē Bart. super qua
consuluit, quod vltra consilia Bar. ꝛ. alle. idem consuluit Ang.
referens omnia dicta Bar. in consi. cxvij. inci. Viuianus de mō
te policiano. & Abb. in consi. lx. inci. viso testamento. pet. de An
cha. in cap. cum tibi, & in cap. Raynaldus. de testa. lib. vj. & pau.
de Castr. in l. precibus. C. de impub. & al. sub. Alex. in l. centurio.
in versi. extra gl. & Bar. ff. de vulg. & pupilla. & ibidem plene per
Jaso. in versi. sed circa quest. sequen. & Alexā. plene in consi. xij.
in secundo volu. incip. Attentis verbis testamenti. & vltra Jas.
idem consuluit Alex. in consil. xj. incip. Alias consuluit. vbi di
cit, quod ita sepenumero consuluit, & erat solitus tenere etiā in
legendo d. l. centurio. & plenius in consi. lj. in eo. vol. inci. In cau
sa presenti. in versi. circa fm dub. um principale. & And. Barb.
in d. l. precibus. & in addi. Bar. in j. addit. & in l. nulli. in additio.
Bal. C. de episco. & cleri. ¶ De ead. quest. vide proxime in addi
tione. C.

c B. A. ¶ Sit pupillaris. Jnherēdo supradictis per Bart. & d.
substitutio sit pupillaris: quia substitutio cōpendiosa facta p
verba directa infra tempora pubertatis, habet vim directe pu
pillaris, vt no. in l. Centurio. hic alleg. & hec est communis opi
nio. quam sequuntur Bart. Bal. & Ang. & Bod. in l. precibus
C. de impub. & al. subst. & consuluit Bart. in consi. infra scriptis,
consi. B. fecit testamentum. & alio incip. Titius fecit testamen.
Ang. consi. cxvij. incip. Viuianus. & consi. cxvij. incip. reperitur.
Pau. de Castr. consil. lxxviij. & cl. Anto. de But. in cap. Raynu
tius. & cap. cum tibi. ext. de testa. li. vj. Jo. And. & Semin. in c. fi
pater, eo. tit. de test. lib. vj. Jn contrarium tamen facit, & substi
tutio de qua supra debeat dici fideicommissaria: quia testator
dixit, quod casu quo decesserit in pupillari etate, & vult omnia
bona vendi, & eorum pretium dari pauperibus. Ex quo appa
ret, & testator videtur facere substitutionem in bonis suis, non
in bonis pupilli, & per consequens videtur ex mente testatoris
fideicommissaria, non autem pupillaris directa, quia per pupil
larem succeditur pupillo in bonis eius. l. sed si plures. §. in arro
gato. ff. de vul. & pup. sed per fideicommissum succeditur ipsi te
statori. l. coheredi. §. cum filie. eo. titul. Item quia dixit pretium
eorum dari, quod verb. est obliquum. d. §. cum filie. & ita tenet
Bal. in l. precibus. versi. sequens. C. de impub. & al. sub. Sal. ibi,
in v. q. Jo. de Jmo. in d. l. centurio. dicit, & bar. ita tenet in ques.
inci. filium adul. & facit ratio, quia prouisio facta de expresso he
rede facit cessare tacitum. l. cum ex filio. §. ff. de vulga. Paul. de
Castr. ita videtur tenere, quando testator se restrinxit ad bona

sua. alleg. consi. cl. vide tamen Bart. Ang. & Paul. de Castr. in
l. ij. de fec. tab. Jnquantum autem Bar. dicit. dictam substitu
tionem habere vnicam conditionem videte Jo. de Anan. consi.
lxvi.

d ¶ Directe. Vide que posui in l. centurio. post Bar. & Alb. ff. de
vul. & pup. & in l. precibus. C. de impub. & al. subst.

e Th. ¶ Dictum est. Dubium facit: quia iussit bona sua, &c. per
ea que consuluit Pet. de Anch. in consi. vij.

f ¶ Dic. item. Vide Bart. in consi. cxvij. incip. visa facti narra
tione. & in consi. cxxix. inci. Cola reliquit Leche vxori sue. & in eō
si. clix. in secundo vol. quod incipit, testator reliquit habitatio
nem. & ibi dicam in addi. & vide Alex. in consi. clvij. in vj. vol. in
cip. abunde quidem. & pau. de Cast. in consi. lxx. incip. viso pun
cto. post prin. & vide phil. dec. in consi. cxc. inci. cum primum. in
j. colum. & Jo. Fran. pasinum in suo trac. de officio. & potestate
capituli sede vacante. in prelud. in tertio presupposito.

5 ¶ Diuersis personis. Vo. quod vbi copula, & ponitur inter di
uersas personas, quibus substitutio fit, sine ibi sit rerum diuer
sitas, siue vnitas, siue in eadem oratione, siue in diuersis, condi
tio apposita in persona vnius non censetur repetita in persona
alterius, & vide bar. & doc. in l. Julius Pau. ff. de condi. & demō.
& in l. mulieri & Titio. in prin. eo. tit. & plene per Alex. in consil.
xxvij. in j. vol. inci. super extractione de qua queritur. & in consil.
clvij. in vj. vol. inci. abunde quidem. & in l. Seie. §. Caio. in addi.
ad Bar. ff. de fundo instruct.

CONSIL. IIII.

Quando modus suspendit dispositionem, vel non, & quid sit modus, & quid conditio: & de dictione, vna: & an implementum modi transeat ad heredem eius, cui debet impleri.

1 ¶ Verba illa, quod aliquis debeat redire, stare, & morari cum fratribus, & communicare, &c. an inducant conditionem vel mō dum.

2 Verba testatoris, hac conditione, &c. an inducunt conditio nem, &c.

3 Conditio est quedam legati suspensio,

4 Dictio vna, est aduerbium congregandi predicatum ad suum subiectum, sicut dictio, simul.

a **Actum tale est,** a Quidam Domini cus fecit testamen tum, in quo instituit vniuersales heredes Jacobum, & Venturinum eius fratres, hac conditione ipsi Ve turino facta, scilicet quod ipse Venturinus debeat redire, fra re, & morari continue, & bona ipsius communicare vna cum ce teris fratribus suis carnalibus tantum: alias si hoc facere no luerit, ex nunc, prout ex tunc ipsum hereditate priuauit, & ipsaꝫ applicare voluit Jacobo supra dicto: quem Jacobum insoli dum heredeꝫ ex tunc esse voluit vniuersalem: post hec mortuus est dictus Jacobus intra duos menses a morte dicti Dominici, relicto Philippo eius filio, & herede, & predictus Jacobus post mortem dicti Dominici steterit in bonis communibus, prout ante stabat, & non constat aliter de aditione hereditatis dicti Dominici facta per prefatum Jacobum: & dictus Ventu rinus nō communicauit bona sua cum dicto Jacobo, cum ipse mortuus fuerit antequam predicta conditio peruenerit ad eius notitiam, & cognitionem. Queritur vtrum dictus Venturi nus admittatur ad hereditatem dicti Dominici per conditio nem per eum factam in ipso testamento dicto Venturino in to tum, vel in partem. ¶ † Jn questione predicta primo viden
1 dum est, an per dicta verba inducatur conditio, vel modus. Se cundo, qualiter dicta verba intelligantur. ¶ Circa primum di cendum est, quod per dicta verba magis videtur modus adie
b ctus[b] quam conditio. Non obstat, quod testator dixerat, hac
c conditione, [c] quia pro hoc est casus in l. Mevia. ff. de manumi. test. & de dona. l. ij. §. fina. circa prin. vbi si testator dixit, hac con
2 ditione, &c. † nihilominus videtur modus. Ita in proposito, cum testator dixerit, hac conditione, quod, &c. quia ista commi ctio q, & vt, idem important. Preterea hoc probatur ex diffini
3 tione conditionis, & modi. † Nam conditio est quedam[d] legati su
d spensio, secundum not. in rub. ff. de condi. & demonstratio. vbi modus est de futuro, & quasi cuiusdam remunerationis exhor tatio, vt nota. gloss. ibidem. Sed si verba dicti testamenti inspi ciantur, dicta verba non suspendunt institutionem factam de dicto Venturino, non enim important, quod dictus Venturi nus sit heres. si euenerit conditio: ideo testator disponit, q ipse debeat hic facere, scilicet reuerti, & communicare. &c. & sic con grunt ei diffinitio modi, & non diffinitio conditionis. ¶ Circa secundum dicendum est, quod per predic. verba, dictus testa

tor vo

tor voluerit, quod non solum dictus Venturinus, sed z alij fra
4 tres debeant communicare que propria erat. †Quod apparet
e ex virtute illius dictionis, vna. ' nam hec dictio, vna, est aduer
f bij natura est congregare predicatum ad suum subiectū, secun
dum grammaticos. Et probatur. C. de imp. z al. sub. l. vlti. Nā si dico, Titius vna cum filijs suis, z Sempronius, heredes mi
hi sunto. importat q̄ Titius, z filij vna simul sint heredes, z sic q̄ dicit, heredes sunto, de eis pariter predicatur. Ita in propo
sito cum dicit, q̄ debeant communicare vna cū fratribus suis, debet de eis pariter predicare, vt ipse vna cum fratribus tenea
tur communicare. Si enim ipse Venturinus solus communica
re tenetur, tunc ipse communicaret non vna cū fratrib⁹. ¶His premissis, ad questionem propositam dico, q̄ per vsum factum
a dicto Jaco, de bonis communibus si aliter non apparet, non videtur adita hereditas testatoris. Casus est in l. duo fratres
fuerant. ff. de acqui. he. Si igitur hereditas non est adita per di
ctum Jac. videtur q̄ dictus Venturinus est heres insolidum: debet tamen bona que habebat propria dictus Vēturinus cō
templatione testatoris communicare heredibus dicti Jaco. il
lud enim emolumentum in vim modi dicto Jaco. relictum, tran
sit ad heredes suos, sicut transmitteretur legatum, z fideicom
missum pure relictum. l. si. C. de his, que sub mo, z licet ille decef
serit antequam sit heres, nihilominus legatum debetur. l. qui si liabus. §. fi. z l. filio. de legatis, j. Si vero hereditas fuisset adita per dictum Jaco. tunc transmisisset eam ad filium suum, z debe
ret dictus Venturinus communicare bona, vt dictum est, z di
uidere insimul hereditatem.

ADDITIONES.

a Tho. ¶Factum tale est. Ulias inci. Dominicus, z ita p̄o consi. Bart. alleg. And. Barb. in l. j. in addi. Bart. que incip. viden
dum est. ff. de condi. z demon. z in l. cum oportet. in addi. Bal. C. de bo. que li. in add. inci. quero quare fratres. in fi. Et istud con
fi. secundum ordinem Peruf. est in tertia parte de vlt. volunt. in consi. lxvij.

b B. L. ¶Adiectus. Adde quod Bal. idem tenet in l. cum res. C. de dona. quod si testator dicat. lego, hac conditione, &c. q̄ fa
cit modum, z non conditionem. Jo. de Ana. cōsil. lxxv. vide bar. z Imo. in l. j. ff. de condi. z demon. Idem si testator dicat, sub ta
li pacto. l. filius matrem. z ibi Bal. C. de inoff. test. Idem si testa
tor dixerit, lego tibi centum si eadem vel partem eorum Seio de deris. Imo. in l. huiusmodi. ff. de leg. j.

c Tho. Diplo. ¶Conditione. Vide Alexand. de Imol. in consil. cū. in primo vol. incip. visis z ponderatis. vbi ponit plures con
cor. z ibi in versicu. confirmo, vult, quod vbicunque verba pos
sunt se habere ad modum, z conditionem, potius tendūt ad mo
dum, z vide Alex. in consi. xxxij. in sexto volumi. incip. viso p̄o
cessu. z in consi. cxix. in j. volu. incip. viso processu. z Jo. de Ana. in consi. lxxv. visis his, que mihi narrantur. in j. colum. z Alex. de Imo. in consil. cl. in vj. vol. inci. in causa appellationis coram nobis. vbi voluit, quod verba in dubio etiam ambigua potius interpretantur, vt conditionem magis inducant, quam mo
dum.

d Tho. ¶Est quedam. Vide Bar. in l. j. z ibi doc. ff. de condi. z de monstratio.

e B. Lau. ¶Una. Vide Alexan. consilio septuagesimosexto. li
bro iij.

f Tho. ¶Simul. De dictione, vna, id est, simul, vide Bal. in l. fi. in j. colum. C. de impu. z al. sub. z in l. j. §. his itaque. in j. colum. de cad. tol.

CONSIL. V.

Quando beneficium l. fi. C. de edic. diui Adria. tollen. detur substituto vulgariter, vel compēdio
se. aut fideicommissario. Item an valeat dispositio testamēti cō
missa in voluntatem tertij quo ad pias causas. Item. an fratres Minores sint capaces hereditatis, vel fideicommissi p̄o fabri
ca ecclesie, z an tunc possint constituere syndicum.

1 ☞ Substituto vulgari, an competat beneficium l. fi. C. de edic. diui Adri. tollen.
2 Substitutio captatoria ad pias causas an valeat.
3 Fratres minores an sint capaces hereditatum.
4 Ecclesia vt construatur, z manu teneatur, ad publicam ciuium pertinet vtilitatem.
5 Fratres minores possunt constituere, z nominare syndicum.

g

Visa quadam[a] petitione data per ser Liechus Uannis syndicum, z procura
torem capituli, z fratrum Sancti Francisci, in qua
petunt se immitti in possessionē bonorum quondā Buccarelli, ex vigore testamenti ipsius Buccarelli, &c. ¶P̄o examinan
1 do iure dicte petitionis, videnda sunt plura. † Primo, cum in dicta petitione videatur implorare beneficium l. fi. C. de edicto diui Adria. tollē. An illius legis beneficium cōpetat isto casu? Et videtur, quod nō: q̄ dictus syndicus fuit substitutus vxori dicti testatoris, z sic fuit substitutio fideicōmissaria, z sic ei non competit beneficiū d. l. fi. vt no. in d. l. fi. in gl. vlti. ¶S3 in ☞ium
b est veritas[b]. Nā dicta substitutio fuit cōpendiosa. que cōtinet in se vulgarē directam, si institutus non fuerit, vel esse nō potue
rit heres, l. Gallus. §. j. de liberis z posth. secundum vnam le
cturam, z not. per Cyn. in l. precibus. in materia compendiose, z ibi etiam per Guli. de Cug. C. de impuber. z al. subst. Preter ea ista verba, instituo talem post mortem talis instituti, habēt locum, siue institutus moriatur viuo testatore, siue post mortē, vt ff. de adi. lega. l. iij. in principio. z §. j. Sed eo moriente viuo te
statore. est vulgaris directa. d. l. Gallus. in principio, z per to
tam legem. Quibus concluditur, quod illa vxor decedente vi
uo testatore, dictus syndicus admittitur, vt vulgariter z direc
to substitutus. Sed substituto vulgari competit beneficiū di
cte legis finalis, vt l. j. eo. titu. z not. in dicta l. finali. in tertia gl.
2 ergo z ei competit. ¶†Secūdo c, an dicta substitutio vitietur,
c quasi videatur captatoria, z incerta persona instituta. Ad q̄s dicendum est indubitanter, quod non: quia dispositio captato
ria non vitiatur in relictis ad pias causas, extra de test. c. cum
d tibi[d], z nota. ibi per glo. Et ratio patet, q̄ non persona, sed ipsa causa pia videtur instituta, que certa est. etiam in casu propositi
3 to. ¶†Tertio dubitatur[e], q̄s fratres Minores non sunt capa
e ces hereditatis*, cap. cum de paradiso. de verb. sig. in cle. Sed
✳ respondetur, quod hic talis syndicus non est institutus ad vti
litatem fratrum, sed ad vtilitatem nouę fabrice ecclesie sancti Francisci: vnde valet institutio. nam fratres Minores nullum ius habent in ecclesijs eorum, sed sunt Romane ecclesie, vt in c. exit qui seminat. de verb. signifi. lib. vj. quod etiam hodie est de
claratum per Joannem papam in extrauagant. que incipit ad conditorem. vnde non ipsi fratres videntur instituti, nec pro
pter eorum incapacitatem institutio facta contemplatione ec
clesie vitiatur. Preterea, quod ecclesia perficiatur, construatur z manuteneatur, pertinet ad publicam vtilitatem omnium ci
uium, vt ff. de iusti. z iure. l. j. §. ius publicū. Unde dicta institu
tio magis videtur facta ad vtilitatem ciuitatis, quam fratrum vt ff. de leg. j. l. ciuitatibus. z l. si quid relictum. z de auro z argē
to. leg. l. Seia ab herede. §. Lucius. z hoc alias publice disputādo determinaui. z ibi scripsi in lib. quē feci super his que Minori
4 bus fratribus relinquūtur. ¶†Quarto[f] dubitatur, quod fra
f tres minores p̄o nulla re tēporali in iudicio esse possunt ergo videtur, quod syndicum constituere non possunt. Ad hoc re
5 spondetur, †quod possunt facere vnum syndicum, seu nominare vnam personam p̄o eis, quantum ad recipiendum ea que sibi conceduntur, z ad distribuendum ea in eorum necessarios vsus licet ipsi ea habere non possunt. vt pecuniam, vt ca. exit, qui se
minat. de ver. sig. li. vj. vnde iste syndicus potuit nominari a fra
tribus, z ipse syndic⁹ erit heres z distributor. z nō tamē peteꝛ nomine fratrum, nec in presenti nomine fratrum, si bene inspi
ciatur: habet ergo dictus syndicus probare contenta in sua pe
titione. z debet re vera debet habere sententiam sue petitioni confor
mem. Testamentum vero secundo productum non obstat, quia
g ad exemplum, nec in exemplando[g] fuit citata pars, vt plene notant doctores in authentica, si quis in aliquo documento. C. de edendo.

ADDITIONES.

a Tho. Dip. ¶Visa quadam. Istud consilium, secundum ordi
nem Peruf. est in tertia parte de vltimis voluntatibus, in cōsi.
cxx. z p̄o consilio Bartol. Alleg. Jas. in l. fina. C. de edicto diui Adriani tollendo. z Andre. Barba. in dicta l. finali, in addit. Bartol. in prima addit. o. in fine. vbi alleg. etiam Barto. in isto consilio sub numer. ccxciij. z Philip. Dec. in authentica, si qs in aliquo. C. de edendo. ¶P̄o concordia aduerte secundum Bartolum in hoc consilio quinto, quod lex fina. C. de edicto di
ui Adriani tollendo. non tribuit beneficium suum fideicom
missario. Bartol. etiam in l. finali. C. de codicillis. Contrarius tamen allegatur in dicta l. finali. Tu dic, quod intelligitur in hoc consilio, secundum distinctionem quam ponit in dicta l. fi.
quia facta restitutione verbo, habet beneficium. Si vero fa

eta est re. & verbo. tunc non potest adaptari dictum beneficium cum habuerit possessionem. Si nullo modo, procedit prima opinio. hoc etiam sensit dominus Alexand. in dicta l. final. C. de codicil.

b Tho. ¶ In contrarium est veritas. Et quod substituto vulgari & pupillari competat remedium d. l. fi. C. de edict. divi Adri. tollen. vide Bart. ibi, & ibi plenius per Jason. in versic. ex tertia parte.

¶ Secundo. Bartol. concludit, quod dispositio captatoria ad pias causas tenet. idem tenent Cy. Bal. Ang. in l. captatorias. C. de testa. milit. & in l. captatorias. ff. de here. instit. per c. cum tibi. extra de testa. per Bar. in l. j. C. de sacrosan. eccle. arguendo de libertate ad pias causas, per l. fideicommissaria libertas. ff. de fideicom. liberta. Ang. consi. ccj. incipi. inter cetera. Contrariam tamen sententiam, quod dispositio captatoria non valeat ad pias causas, tenuerunt Bal. & Salice. in l. captatorias. C. de testam. milit. & Joan. de Imol. in l. captatorias. ff. de hered. instit. vbi dicunt, quod dictum capi. cum tibi. loquitur de voluntate distributoria, non autem de dispositoria, & hunc dicunt esse intellectum Imoc. Joan. Andre. & Cano. communiter approbatum: & hunc intellectum dicit Bald. esse no. in l. executorem cum solum esse. C. de execu. rei indic. versicu. non obstat. & in l. i. in nona questio. prime partis principi. vbi reprehendit Bar. Et contra Barto. facit id, quod ipse voluit in d. l. j. dum dicit, q non valet legatum primo collatum in voluntatem heredis, nisi diverit pro anima: & tamen vult quod relictum factum simpliciter ad pias causas valeat. ergo eius argumentum non valet, & ita videtur innuere Ang. cccl viij. in prin. inci. Titius condidit testamentū, dicit tamen Imo. opi. Bar. esse seruandam. in d. l. captatorias. C. de testam. milit. qz in relictis ad pias causas non attendimus prouisiones iuris ciuilis. sed ius naturale, seu diuinum. vel canonicum, vt c. cum esses. de testa. melius per Barto. in d. l. j. cogita tamen que opi. sit meliozibus fulta rationibus. ¶ Vide etiam Bar. in consi. seq. B. L.

d Tho. ¶ Cum tibi. Vide plene per Jason. in l. captatorias. C. de testa. milit. vbi plene, & ibi ponit varios intellectus d. c. cum tibi. & Andr. Barb. in d. c. cum tibi. in versi. capio nunc secundum. & vide Bart. consi. sequen.

⁂ ¶ Hereditatis. Vide Calderinum consi. xx. tit. de testa. & ibi, an fratres minores etiam possint constituere syndicum. Abb. consi. xxxij. lib. j. & qs idem pulchze volunt consi. lxiij. lib. ij.

e Tho. ¶ Tertio dubitatur. Vide Bar. in l. j. ff. de leg. j. & ibi plene per Aler. & per Jas. & Bar. in tract. Minoz. in primo libro. in iij. distin. in j. c. & vide Jo. Calde. Imol. Pet. de Anch. in consil. xx. in titu. de testa. & Abb. in consil. xxxij. casus contingentia. in primo volu. & in consi. lxiij. in secundo volu. incip. quedam domina. L.

f ¶ Quarto dubitatur. Vide Bar. in trac. Minoricarum, in primo lib. in iij. distinctione, in c. iij. inci. per quē bona. & vide Abb. in consi. xxxij. in j. vol. inci. casus contingentia.

g ¶ Exemplando. Vide per Phil. Dec. in aut. si quis in aliquo. nu. 6. C. de eden. vbi alleg. Bar. in isto consi.

CONSIL. VI.

Dispositio ad pias causas captatoria tenet, & fratres minores possunt constituere syndicum ad capiendum hereditatem in casu, quo ipsi capere possunt. Item dicit, q sufficit conditionem adimpleri de facto.

1 ℣ Institutio captatoria ad pias causas valet.
2 Fratres minores an possint eligere syndicum ad capiēdum hereditatem in casu, quo ipsi capere possunt.
3 Fratres minores an possint esse executores testamentorum, & numero. 4.
5 Renuntiatio bonorum Titij firmatur iuramento.
6 Filia si renuntiauit hereditatem paternam, si est preterita, non rumpit testamentum.
7 Clausula, si non valet iure testamenti, &c. habet locum in testamento rupto ex causa preteritionis.

Viso testamento domine Die Ramēlis de Castello, dubitatur an valeat. Primo, quia instituit heredem syndicum eligēdum per
1 fratres minores, videtur de iure non valere: † quia videtur in-
b stitutio captatoria,[b] ergo inualida. ff. de heredib. instituē. l. illa institutio. & l. captatorias. Ad quod respondetur, quod quando fit ad pias causas, talis institutio valet, vt extra de testamen. capitu. cum tibi. vbi est tertius, & glossa. Secundo videtur
2 obstare, quia fratres minores non possunt eligere syndicum,
3 † quia ipsi non sunt capaces hereditatis, nec possunt se intromittere de officio †executionis vltimarum voluntatum. vt in capitu. exiui de paradiso. de verbo. significatio. in Clement. ¶ Ad hoc respondetur quod imo instituto valet, quia fratres minores non sunt capaces hereditatis. scilicet vt eis acquiratur. Nec obstat, quod dicitur, quod non possunt esse executores vltimarum voluntatum, quia respōdetur quod d. decretalis eos prohibet: ideo quia predicta absque litigijs & contrectatione. & administratione pecunie nequeunt expedirī: vbicunqz ergo cessant rationes prefate, cessat dicta prohibitio, vt lege adigere. ſ. quamuis. ff. de iure patronatus. & ff. de pactis. l. quod dictum. & de legatis ij. l. cum pater. ſ. dulcissimis. Sed hoc sufficit solum
c dict. fratribus nominare & eligere syndicume ad hoc. cum, vt patet ex serie testamenti nullum litigium, nulla controuersia, nulla administratio pecunie fiat a fratribus. ergo &c. venit ergo,
4 &c. ¶ † Nec potest dici, quod fratres non possunt nominare talem syndicum, quia ideo possunt talem nominationem facere, sicut posset deportatus qui esset priuatus omnibus his que iuris ciuilis sunt. lege. cum pater. ſ. hereditatem. de legatis. ij. & ad Trebell. l. ex facto. ſ. ex facto. & hoc scripsi in libello Minoricarum, libro tertio, distinctione prima, capitul. iij. Et posito, quod fratres minores talem syndicum habere non possent. sufficit quod ipsi nōminent, & eligant de facto, & sic videtur impleta conditio, vt ille sic nominatus & electus, sit heres. casus est
de conditionib. & demonstra. l. Meuius. & l. mulier. ſ. si quis he
⁂ reditarium. de conditio. institutio. & videtur testatorem sensisse de illa nominatione, sic de facto prout fratres facere possunt. * casus est in l. Meuius. de conditionib. & demonstr. & ff. ad Trebellianum. l. heredes. ſ. fina. Et per hoc videtur facere lex. mulier. ſ. si quis. ff. de condi. & demonstra. Tertio videtur obstare, quia dicta domina Cia habebat neptes ex filio, que dicunt se preteritas, ergo testamentum nullum. Ad quod respondeo qđ dicte filie renuntiauerunt iuri succedēdi dicte testatrici, cum iu
5 ramento. † quod si appareret, sufficeret. Nam talis renuntia-
d tio valet,[d] si extat iuramento firmata, vt cap. quamuis pactum. de pactis, libro sexto. Si igitur valet, ita quod excludantur a
6 successione: ergo dictum testamentum † non rumpitur, l. j. in fine de bon. posses. contra tabul. & de bonis libertorum. l. si necem domini. ſ. portatus. Sed posito, quod talis renuntiatio non reperiretur, & sic testamentum ex causa preteritionis esset nullum, tamen in dicto testamento est clausula, si non valet iure testamenti, &c. Cuius vigore dictus syndicus deberet habere dicta
7 bona. Nam dicta clausula habet locum in testamento † rupto
e ex causa preteritionis,[e] secundum veram opinionem Dyni. & aliorum doctorum, & refert Lynus in authentica. ex causa. C. de liberis prete. licet glossa ibi contrarium innuat. Videntur eū dicte neptes succedentes ab intestato, rogate per dicta verba, vt dicta bona restituant dicto syndico. l. querebatur. versicu. vtrum autem. ff. de testamen. milit. & not. gloss. ff. de testamen. l. ex ea scriptura. ſ. j. Et ad predictas filias seu neptes sola legitima debet remanere. Nam rogate sunt restituere per fideicommis-
f sum, ad pias causas: ergo cessat Trebellianica, secundum ve-
g ra opinionem. Nam regula est,[g] quod vbi cessat Falcidia. cessat & Trebellianica, l. Marcellus. ſ. quod autem. ff. ad Trebellianum. sed Falcidia cessat, vt C. ad leg. Falcid. authen. similiter. ergo, &c. Preterea tunc possunt detrahi Trebellianica, & legitima, quando quis est institutus pure. & rogatus sub conditione vt not. C. ad leg. falcid. l. quanquam. & ff. de inoffi. testamen. l. Papinianus. ſ. memminisse. & in authen. de heredib. & falcid. ſ. si quis autem non implens. sed isti venientes ab intestato. sunt rogati: ergo, &c. Sed dicte neptes habent dotem, que vsque ad legitimam computatur, vt lege, quoniam nouella. de inoffi. testamen. Ergo concluditur, quod tota dicta hereditas debeatur dicto syndico, vt eam distribuat secundum testatoris voluntatem.

ADDITIONES.

a Tho. ¶ Also testamento. Istud consilium pro consilio Barto li allegat Ludo. Romanus, in cōsilio xxij. circa id quod effectu aliter. & secundum ordinem Perusinum est in tertia parte de vltimis voluntatibus in consi. lxx.

b ¶ Institutio captatoria. Vide, que scripsi in consilio precedenti. & vide Alexand. in consilio xiij. in primo volumi. inci. Circa primum dubium. & in l. captatorias. C. de testam. milit. & ibi Jason. & ibi scripsi. in addi.

c ¶ Syndicum. Vide Bart. in l. cum pater. ſ. hereditatem. ff. de leg. ij. & in l. a filio herede. in prin. ff. de alimen. & cibar. lega. & in tracta.

tracta. Minoricarum. libro tertio, cap. secũdo & quarto. & Lu. Ro. in consi. ccccix. incip. quo ad primum. & And. Sicul. in cap. tua nobis. extra de testa.

* B.L. ¶ Possunt. Hanc eandem opinionẽ habuit Rom. cõsil. ccccix. vbi vide vnum notabile verbum.

d ¶ Renuntiatio valet. Vt satis dictum est supra, de dispositione captatoria ad pias causas, & de fratribus minoribus, ideo hic non est insistendũ, maxime cum his, temporibus propter priuilegia eis cõcessa per summos pontifices, frustratorie videant constitutiones edite super eorum statu. ideo circa corroboratiõem tertij membri condescendam, ad renuntiationem factam p dictas neptes iuramento vallatam, que renuntiatio tenet: quia non dicitur in themate, quod dicte neptes essent minores, & dato quod essent, illud iuramentum quod potest seruari sine interitu salutis eterne, est seruandum, capitu. non est obligatorium. de regulis iuris. lib. vj. c. cum contingat. extra de iureiurã. & ita tenet Ang. consilio ccciij. incip. factum tale est, filia refutauit. & consilio lij. incip. domin. Ziglius. Paulus de Castr. consilio clxxvij. incip. contra superius. & consilio xxxix. vbi ponit an talis renuntiatio habeat nocere earum filijs, & sic nepotibus. de quo articulo si vultis videre, videte Bartolum, Bald. & Imo. in lege. qui superstitis. ff. de acquirenda hereditate. Baldum in l. fina. C. de pact. Baldum, & Paulum de castro in l. pactum. C. de collatio. Petrum de anchara. in clemen. j. de baptismo. Stat ergo firma conclusio Bartol. quod renuntiatio valet, & non possunt dicere testamentum nullum. Inquantũ autem dominus consulens vult. quod clausula codicillaris operetur effectum sunt ex causa preteritionis. communis opinio est cũ eo, de qua Bald^s, Angelus, Imo. Paulus de Castro in lege. filio preterito. ff. de iniusto rupto. & irrito facto testament. & in authent. ex causa. C. de lib. pre. & in lege. ex ea. ff. de testamentis. per Bartolũ in l. j. ff. de iur. codicil. & in l. ij. ff. de lega. ij. per Bald. in repetitione legis, in suis. ff. de liberis & posthum. & per Angel. in ſ. final. in authẽtic. vtrum de appellation. cognosci. ¶ Pro quorum opinione est casus in l. generaliter. ſ. ex testamento. ff. de fideicommiss. libertatib. & in l. si patroni. ſ. fina. ff. ad Trebellia. Ita etiam cõsuluerunt Paulus de Castro consilio lx. & consilio ccl. & Ang. xcvj. incipien. Petr. de vbe. Circa vero vltimum, quod iste neptes censentur granate restituere pio loco, ideo cessat Trebellianica, secundum opinionem communem. per legem, si quis ad declinandam. C. de episcop. & cler. ibi dũ dicit, nulla Falcidia. nec in hac parte. vt. & ibi Baldus in vltima columna. Bal. & Bar. in lege. Marcellus. ſ. quod autem. ff. ad Trebellian. Ang. & Imo. in l. j. ſ. municipium. ff. ad legem Falcidiam. Ang. in ſ. interdicimus autem sanctissimis. authent. de ec. ti. & in ſ. fina. in authentic. de hered. & falcid. per Bal. in l. id quod pauperibus. C. de episco. & cleri. Bem. in capit. si pater. de testamen. in sexto. Ludouicum Romanum, consi. ccixxviij. incip. in Dei nomine. in hac re. Ange. consi. clix. in fin. incip. Conradus Albe. & Barto. infra consilio lv. Ang. consi. lviij. incip. quidam paterfamil. ¶ Pau. de Castro. cõs. ccixxiij. & consil. ccixxxvij. & ccexxxvij. & cxxiij. & clxxxij. vbi dicit, q̃ ita practicatur. & ij in l. coheredi. ſ. cum filie. de vul. & pup. non firmauerit pedes. contra tamen facit, quod voluit Archidia. Bosi. & Joan. andr. in d. cap. si pater. a contrario sensu illius capit. de testamentis. libr. vj. & Joan. andreas in capitul. Raynutius. de testamẽ. in antiq. vbi voluit, quod imo detrahatur Trebellian. & Old. consil. ccixvij. incip. proposita consuetudine. pro quorum opinio. facit, quod licet testator possit prohibere Falcid. authent. sed cum testator. C. ad leg. Falcidiam. non tamen potest prohibere Trebellianicam. l. si vt allegas. C. eodẽ titulo. ergo non valet argumen. de Falcidia ad Trebellianic. Preterea. licet heres non conficiens inuentarium perdat Falcid. secundum communem opinionem, non tamen perdit Trebellian. ergo non est eadem ratio. Item facit, quia in Trebellia. non reperiuntur correcta iura antiqua, & per subauditionem non debet induci legum correctio. lege, precipimus. C. de appellationibus. Item contra communem opinion. adducitur d. lex. si quis ad declinandam. pro ipsis allegnam dicit ibi imperator. qs ad declinandam Trebellianicam, necesse est quod instituat directo pauperes Christi, quia nullus poterit eam detrahere. Si autem alium instituat, & roget, illam; detrahet: & hanc opinionem Joannes de Imol. in dicta lege Marcellus. dicit. posse sustineri. quia iura, que ipsi allegant, hoc non probant, quia loquuntur in fideicommisso particulari vt colligitur ex textu in ſ. finautem heres. de eccles. titu. dum dicit, relictam sustantiam non sufficere, quia casus non potest conuenire fideicommisso vniuersali, cum semper heres sit soluendo. lege, si heres ab eo. ff. ad Trebellia. & Salice. in authentica. similiter. C. ad leg. Falcid. refert quod Joan. Cald. & do. Jo. de Lig. consuluerunt cõtra; Bar. Nõ obstat. ſ. restituta, Insti. de fideicõ. here. q̃ ille tex. nõ dicit, q̃ vbi non habet locum Falcidia, ibi non habeat locum Trebellianica, cum Lano. teneãt hanc opinio. Pro hac parte posset consuli, tamen durum esset recedere a communi opinione. Item vide Ang. consi. ccciij. incip. factũ tale est, filia refutauit. & in consi. lj. domi. Ziglius. Pau. de ca. cõsil. ccxj. & ibi, an talis renuntiatio preiudicet filijs renuntiantium.

e Th. D. ¶ Preteritionis. Vide doctores in authentica, ex causa. C. de liberis preteritis. & Paulum de castro, in consi. ccl. incipien. circa primum. & in consi. lx. incip. clarum est. & Alex. in l. in quartam. ff. ad legem Falc. & ibi vide apostillam meam ad Bart.

¶ Vide que posui in auth. ex causa. B.L.

f B.L. ¶ Pias causas. Vide Roma. consi. lxviij. & cclxix. Ang. consi. cluij. & consi. lviij. & Paulum de cas. consi. cclxxxij. & cclxxxvij. Oldradum consil. cccxlviij.

g Th. D. ¶ Nam regula est. Vide Barto. in l. Marcellus. & ibi scripsi in additio. ff. ad Treb. & Bar. in consi. lvj. incipien. In Christi nomine, Bar. fecit testamentum. in fine.

CONSIL. VII.

Quando heredes decedunt intra tẽpus a testatore limitatum ad soluẽdum legata non incidunt in penam. nec talis pena transit in heredem. Et vtrum onus iniunctum heredi, videatur iniunctum heredi ipsius heredis. & si non facit, possit dici in mora, & penam incurrat in testamẽto apposita per testatorem.

1 ¶ Verba, si filij, & heredes non fecerint aliquid, non ligant heredes heredum.

2 Heres, qui decessit ante tempus ei iniunctum per testatorẽ ad soluendum legata, non dicitur in mora, nec incidit in penam.

3 In penis relictis in testamento non receditur a persona, quantum ad commissionem pene.

4 Relicta si q̃e sint nominatim ab vno, alius qui succedit preter spem & voluntatem defuncti, non tenetur ad illa.

a **Sed actum tale est,** Andreas quidam Martini, ciuis Tudertinus decessit supuiuentibus sibi Joãne, & Philippo suis filijs, & superuiuente domina Francisca eius vxore, deinde decesserũt dicti Joannes, & Philippus: vnus pubes, alter impubes ante biennium post mortem testatoris superuiuente dicta domina Francisca, illorũ matre, nullo agnato existente vsque ad tertium gradum. Modo hospitale Charitatis, vel eius rector possidente dicta domina Francisca hereditatem quondam Andree, & successiue suorum filiorum, petit ex forma cuiusdã testamenti, quo caueri dicit legata relicta non fuisse soluta ad terminum testatoris, & per consequens ad dictum hospitale hereditatem deuolutam. ¶ In questione predicta videt de iure dicendum hospitale in dictis bonis nihil de iure posse petere, nã verba testamenti fuerunt ista composita hoc modo, Item voluit, & mandauit, q̃s supra dicta iudicia, & legata per ipsum facta satisfiant per infra scriptos filios, & heredes

b hinc ad duos annos^b proxime venturos, post mortem dicti testatoris. Et si ad dictum terminum non essent satisfacta per infrascriptos heredes, quod dicta bona deuenant ad hospitale Charitatis communis Tudertini, que verba si recte inspiciantur, grauant dictos filios, & heredes nominatim. quod apparet ex eo, quod dicit filios, & ex eo, quod dicit infrascriptos, l. si nominatim. de conditionib. & demonstratio, & l. ij. de liberis & posthumis heredibus instituen. deinde subiunxit testator, quod ipsis filijs & heredibus non soluentibus intra terminum, here-

1 ditas deueniat ad hospitale Charitatis. † Que verba hoc important, quod si dicti filij & heredes fuerint in mora, quod dicta hereditas deuenat ad dictum hospitale. Casus est in l. si pure.

2 ff. quando dies legatorum vel fideicommissorum cedat. † Sed hi filij & heredes non fuerunt in mora, quia decesserunt ante bien-

c nium^c, ergo in eos non est commissa pena^d, nec potest dici, quod in persona huius heredis eorum pena committatur, si ipsa non

e soluit^e, quia ad heredes non transit, eo, cui iniunctum est, ante

3 moram moriente, dicta lege, si pure. † Preterea, in penis & mulctis, que relinquuntur in testamento, non receditur a persona, quantum ad commissionem pene, vt l. mulctam. in princi. ff. de conditionib. & demonstration. ita in proposita questione, cum in pena sit iniunctum, quod si filij predicti non soluerent, dicta hereditas detur dicto hospitali, dictis filijs non existentibus in mora, propter aliorum moram pena predicta nõ

4 committitur. † Preterea, in his que relinquuntur nominatim

ab vno, alius, qui succedit preter spem ꝛ voluntatem defuncti, non tenetur ad illa. l. j. §. fi. ff. de leg. iij. Sed in proposito dicta pena fuit imposita filijs si mora committeretur. sed per eos nulla fuit commissa mora, ergo, ad matrem, que succedit preter spem ꝛ voluntatē defuncti dicta dispositio, vel eius effectus non porrigitur ad heredem. ¶Probatur in l. si heredes nominatim. ff. de lega. iij, ꝛ ad leg. Falc. l. j. §. id quod ex substitutione.

ADDITIONES.

a Tho. B. ¶ Factum tale est. Istud consilium secundum ordinē Perusinum est in tertia parte de vltimis voluntatibus, in consi. xliij. alias incipit, Andreas Martini. quod est duplicatum, in consi. cexiiij. alias incipit, factum tale est. Antonius. alias incip. in queſt. predict. videtur dicendum, ꝛ ita incip. in libr. Perusine.

b ¶ Usq; ad duos annos. De isto consi. Bar. vide Alex. in l. fin. C. de here. instit. ꝛ in consi. cxl. in vj. vol. inci. viso dicto testamento. vbi refert Bar. in isto consi. ꝛ fundamenta sua. ꝛ in consi. lv. in j. vol. consideratis his. ꝛ vide plenissime per d. Jas. in l. centurio. ff. de vulg. ꝛ pup. vbi alleg. plura consi. d. Alex. ꝛ vide Fran. de Cur. in consi. xlv. incip. Sepe revoluta narratione. vbi plenissime dicit dicta Bar. in d. l. centurio. non esse vera, ꝛ dicta Bar. in consi. isto esse vera.

c ¶ Ante biennium. Vide Bar. in l. si penum. ꝛ ibi. qū dies legaced. ꝛ in consi. xix. inc°. proponitur quod in testamento.

d B. L. ¶ Commissa pena. Confirmādo pro maiori veritate consulentis, quod predicti heredes, ꝛ filij si decesserint intra tēpus a testatore limitatum non sint in mora: q; volūtas testatoris putientis illos, qui non exequuntur eius voluntatem, debet intelligi de mozosis: q; non potest dici cōtrauenire nisi qui est in mora faciendi, quod facere debet, sicut non potest dici stare per aliquem, nisi cum esset in mora, non autem ex eo solo quod non fecit. ff. de constit. pecu. l. si duo. §. hec autem verba. ꝛ ibi Bartol. Isti ergo filij non possunt dici esse in mora, ꝛ per consequēs non possunt dici contrauenisse, ergo non incidunt in penam conuentionis, que est priuatio hereditatis. l. paterfamilias testamēto. ff. de here. instit.

e Th. B. ¶ Si ipsa non soluit. Vide Bar. in d. consi. xix. In nomine domini, proponitur, vbi idem consuluit q; hic, ꝛ no. q; si est mortuus antequam adimpleat voluntatem, nō est in mora, ꝛ sic non incidit in penam, ꝛ vide Lud. Ro. in cōsi. cccix. quo adpri mum. vbi consuluit, q; heres non dicitur priuatus si nō fecit intra tempus statutum, ꝛ computatur tempus a die scientie, ꝛ hereditatis adite, vel esset aliquo modo impeditus.

CONSIL. VIII.

Substitutio pupillaris excludit matrē. Item, an substitutio facta cōpendiose, sez qū cunq; decesserit, sit fideicommissaria. Item, an pactum de hereditate viuentis possit firmari iuramento. Item, an substitutus pōt extrahere legata sibi, tanquam es alienum. ¶Item, quando heres institutus in certa re habeatur loco legatarij. Item, quando habet locum ius accrescendi.

1 ☞ Substitutio facta per hec verba, quandocunq; decesserit, an dicatur fideicommissaria.
2 Substitutio cōpendiose facta filio impuberi, an sit expressa pupillaris, ꝛ excludat matrem.
3 Pactum de hereditate tertij viuentis non valet, etiam cum iuramento.
4 Iuramentum prestitum super pacto, q; est contra bonos mores, non est obligatorium.
5 Substitutus pōt extrahere legata sibi tanquam es alienum.
6 Funeris impensa, ante omnia debet detrahi.
7 Heres institutus in re certa habetur loco legatarij.
8 Ius accrescendi, an ꝛ quando habeat locum.
9 Statutum excludens mulieres a successione, an excludat ipsas, vt non possint succedere ab intestato.

a Factum tale proponitur. Quidam nomine Thebaldutius suum condidit testamentum, in quo inter cetera sic disponit. Item, reliquit domine Basdie, ꝛ Thoze eius filiabus, mille ꝛ quingentas libras pro qualibet earū, ꝛ si aliqua earū monasterium ingrediatur, reliquit; sibi in dicto casu duas libras; denariorum, ꝛ tantum eas habere voluit de bonis suis, ꝛ eas in his heredes instituit, vt plus petere non possint. Item disposuit, quod si supradicta Basdia ꝛ Thoza, vel aliqua earum decesserit sine filijs ex se natis, quod ei ꝛ cuilibet earū succedat Raynutius ipsius filius ꝛ testatoris heres. Item reliquit domi. Margarete cētum libras, ꝛ eam in his. ꝛ dote eius heredem instituit. volēs, ꝛ mandans q; de bonis suis amplius petere, nec habere possit. Item reliquit Antonio filio dicte do. Margarete. rrv. libras. ꝛ in eis eum heredem instituit. item domine Francise, sue nepti decē libras. ꝛ eam in eis sibi heredem instituit. ꝛ in trecentis libris sibi datis ꝛ solutis per eum, vt constare dicit manu Jo. notarij, volens, ꝛ mandans quod de bonis suis plus petere non possit. Item reliquit Basdie filie dicte dñe Francis. viginti solidos. ꝛ in his sibi eam heredem instituit. Item. reliquit do. Altamānē sue vxori fructus. de vsufructu reditus ꝛ prouentus vnius pertie terre in dicto suo testamento confirmate quandiu ipsa vixerit caste ꝛ honeste, ꝛ vitam vidualem duxerit. Item. reliquit eidem sue vxori habitationem, ꝛ detentationem in domibus suis, sitis in dicto castro, donec vixerit caste, ꝛ honeste. ꝛ vitam vidualem duxerit. Item, reliquit do. Altamannam dñam ꝛ massariā, ꝛ alimenta sibi condecentia, vna cū infrascripto filio suo. ꝛ here de ꝛ quod ipsa possit dicta alimenta habere. ꝛ de bonis suis salimentare, vna cum dicto filio suo, donec ipsa vixerit caste. ꝛ honeste, ꝛ ad secunda vota non transierit. ꝛ dotem non repetierit. In omnibus autem alijs suis bonis mobilibus. ꝛ immobilibus, iuribus, ꝛ actionibus. Raynutium eius filium sibi heredē vniuersalem instituit. detractis suprascriptis iudicijs. ꝛ legatis. Et si dictus Raynutius eius filius decesserit in pupillari etate, supradictam do. Francis. eius neptem carnalē, in vigintiquinque lib. denarios sibi heredem instituit. In omnibus alijs mobilibus, iuribus, ꝛ in actionib. substituit dicto Raynutio filio suo. si in pupillari etate decesserit. dictam dñam Margaretam. Basdiā, ꝛ Thozam filias dicti testatoris pro equali parte filias. ꝛ filios earundem: ita tamen. quod succedant in stirpem. ꝛ non in capita. cum hac conditione, quod dicti heredes substituti teneantur, ꝛ debeant ad petitionem dictorum executorum dare. ꝛ solvere intra duos annos a die mortis dicti Raynutij pro Deo, ꝛ anima ipsius testatoris, mille lib. denar. ceteris sub certo modo, ꝛ forma in dicto testamento appositis. ꝛ omnia ista facta fuerunt in dicto suo testamento. Deinde contigit. quod dicta domin. Thoza, ꝛ Basdia, decesserunt vivo testatore predicto: deinde moritur testator vivo Raynutio filio suo pupillo. per quē fuit adita hereditas dicti Thebaldutij sui patris. qui Raynutius decessit in pupillari etate. Ex his queritur, vtrum dicta domin. Altamania mater dicti pupilli succedat dicto eius filio. in octaua parte debita matri de bonis filij decedentis ab intestato, ex forma statuti ciuitatis Tuderti. Secundo, posito quod non succedat de iure, an ex forma conuentionis inite per Bualterium, ꝛ fratrem dicte domin. Altamanne, debeat dicta domina Altamanna habere octauam partem predictā. si deueniat ad dictam dominam Margaretam, cum petitio fuerit facta in vita ipsorum Thebaldutij, ꝛ Raynutij, posito quod dicta conuentio non fuerit iuramēto firmata. Tertio posito. quod dictus Bualterius nollet dictam penam seu conuentionez seruare. an legata facta per dictum Thebaldutium testatorem. que debebant prestari in vita filij. vel post mortem eius debeāt ante omnia, vt es alienum deduci. ita quod de residuo dicta octaua debeatur. Quarto, vtrum dicta Francischina, olim neptis dicti testatoris, descendens filia, possit aliquid petere vltra quam sit relictuz sibi in bonis dicti Thebaldutij, ꝛ dicto Raynut o.

1 ¶ Viso dicto testamento. super primo puncto videndum est, an dicta substitutio fuerit directa pupillaris, an fideicommissaria: Circa quod dicendum est, quod substitutio compendiosa facta per hec verba. quandocunque decesserit. talez substitue: dicitur fideicommissaria, secundum quorundam opinionem, propter illud verbum, substituo. quod est commune. lege precibus. C. de impuberum, ꝛ aliis substitutionibus. tamen in que stione proposita, cum testator substituerit filio tantum decedenti in pupillari etate, debet intelligi de pupillari b directa. vt not. in dicta l. precibus. in fin, mag. gloss. ꝛ facit extra, de testam, capitul. primo libro sexto. Cum ergo substituti pupilla c iter existant, ꝛ apparet quod dicta mater excluditur ab omni petitione legitime d ibi debite in bonis filij. l. Papinianus. §. Iz nec impuberis. ff. de inofficioso testamento. ꝛ dicta l. precib. ꝛ dicto capit. j. de testamen. libro sexto. Satis ergo liquet dictam dominam non posse petere dictam octauam partem, vigore statuti communis Tuderti. Quod statutū disponit, filio decedente ab intestato, matrem debere habere octauam partem: sed filius decedens, qui habet pupillarem substitutionem non dicit decedere intestatus, cum pater suus sibi fecerit testamentū. l. ij. in prin.

in prin.ff.de vulgari ꝛ pupill.substit.ꝛ Instit.de pupill.substit.post
1 princip.ergo,ꝛc.† Super secundo videndum est,an dicta con-
e uentio valeat? Et de iure ciuili certum est,quod non:qꝛ non li-
cet pacisci de hereditate viuentis tertij,ipso absente,ꝛ ignoran-
f te.Casus est in l.fi.C.de pac.Sed dubium f facit, quod dicit de
iuramento prestito,de obseruando,qđ iuramentū ꝓsidetur talē
conuentionem validare.cap.quamuis pactum.de pact.libꝛ.vj.
Ad hoc respondetur,qđ talem conuentionem validare nō pōt,
nam pactum contra bonos mores improbatur a iure.Sed tale
pactum fuit appositum super his,que sunt contra bonos mo-
res,vt expresse dicitur in cap.non est obligatorium.de regu.iur.
lib.vj.Non obstat,d.cap.it.quamuis pactum.de pac.libꝛ.vj.qꝛ
ibi pactum illud de non succedendo,non est contra bonos mo-
res:qꝛ non inducit votū captande mortis alterius.Mulier enī,
que sperat non succedere mortem patris non affectat,sed pactū
quod loquitur in succedendo certo modo,ꝛ de certa parte dā-
da,vt fuit in casu proposito,votuꝫ captande mortis inducit,qꝛ
est contra bonos mores,vt in d.l.fi.C.de pac.ꝛ de concess.prebē.
capi.ne captande.lib.vj.ergo,ꝛc.Et eodē modo respōdeo ad ca
pit.cum contingat.de iureiurand.in antiq.qꝛ ibi pactū nō erat
4 contra bonos mores,† figit firmatur iuramēto.Si igitur conuē
tio non vꝫ,apparet qđ dicta dña eius vxoꝛ petere non pōt,nec
5 habere octauam partē predictam. ¶ † Super tertio dicēdum
est,omnia legata sub modo,vel sub conditione,a dicto Thebal
dutio,ante oīa debere detrahi:qđ ꝓbatur,nā substitutio di-
cti Raynutij debet extrahi tāquam es alienū.l.in rōne.ff.ff.
ad legē falcid.ꝛ de bon.auth.iudic.poss.l.j. Apparet ergo,quod
quo ad dictum Raynutium,dicta legata erant tāquam es alie
6 num,vt funeris impensa,que debēt ante omnia deduci,ꝛ postea
fieri computatio.l.Papinianus.ff.quarta.ff.de inoff.test.Ad qꝫ
facit.Instit.ad leg.falci.ff.cum autē,ergo manifeste apparet,di
cta legata esse ante omnia deducēda. ¶ Super quarto tria pos-
sunt dubia oriri.Primo,an dicta domina Francisca substituta
pupillariter in certa quantitate,admittatur vna cum aliis sub-
stitutis,qꝛ cum sint alij substituti vltra istam substitutā in cer-
ta quantitate,habetur loco legatarie,vt ff.de hered.instit.l.j.ff.si
7 ex fundo,cū similib.† Secundū dubium est,qꝛ heres institutus
in re certa habetur loco legatarij,vt no.plene in d.l.quoties.C.
de here.instit.Unde posset dubitare,an de portione dictarū fi-
liarum,que decesserunt in vita dicti testatoris,aliquid accrescat
dicte domine Francisce.Sed indubitanter dicēdum est,qꝛ por-
tio dictarum filiarum,que decesserunt,accrescat dicte domine
Margarete,que erat dictis decedētibus,cōiuncta re,ꝛ verbis,
vt probatur in cap.ex tenore.de testa.ꝛ ꝓbatur.ff.de here.in-
sti.l.heredes.ff.in partibus,ꝛ de leg.iij.l.re coniuncti.C.de cad.
8 tollen.l.vnica.ff.his ita.† Nam venientibus diuerso genere,vel
diuerso iure,ꝛ non eodem,non competit ius accrescēdi.l.sed cū
patrono.ff.de bono.possess.titu.generali.ergo dicta dña Fran-
cisca tanquam omnino disiuncta:omnino est repellenda,vt di-
9 ctis iuribus.† Tertio potest dubitari,qꝛ statutū cōmune Tu-
derti,positum sub rubric.quod filie,ꝛc.in prima parte sui,repel-
lit mulieres tales succedere ab intestato.Sed in casu proposi-
to,nec Thebaldutius fauus,nec Raynutius decesserunt intes-
tati,sed condito testamēto,cum dictus Thebaldutius dicto
suo filio fecit testamētum,faciendo substitutionem pupillarem.
Secunda pars dicti statuti,que loquit de descēdentibus cōdi-
to testamento,repellit istas mulieres,ita demū,si sint dotate a
dictis personis:sed ista domina Francisca non fuit dotata a dic-
to Thebaldutio:sed illa domina Francisca istam dotē matris
tanquam heres sue matris habuit:ꝛ ex eius persona licet dicta
dos extra bona Thebaldutij exierit.l.pater filiam.in prin.ff.ad
leg.falcid.ꝛ l.mulier.ff.cum proponeretur.ff.ad Treb.ꝛ l.iij.ff.si
verum.ff.de minoꝛib.Cum ergo,nec ex prima,nec ex secuda par
te statuti excludatur,videt quod remanet in dispositione iuris
communis,vt sic possit agi ad supplemētum in bonis sui,si qđ
sibi deest ad legitimam portionē.Super quo dubio excludēdo,
dicēdum est,dictam dñam Franciscam pius petere non posse,
quam sit supra relictum,nam legitima est tertia eius,vel semis
eius,quod habitura est ab intestato,vt in authen.de trien.ꝛ se-
miss.circa principium,ꝛ ff.de inoff.test.l.parentibus.ꝛ ff.eodē.l.
Papinianus.ff.quarta.Sed ista domina Francisca ab intesta-
to,nihil esset habitura:ergo agere non pōt ad supplementum
legitime,cum eius legitima portio nulla sit in bonis dicti Ray-
nutij pupilli,nihil pōt petere,cum excludatur a pupillari substi
tutione,vt d.l.Papinianus.ff.sed nec impuberis.ꝛ dictum est
circa matrem.

ADDITIONES.

a Th.D. ¶ Factum tale proponitur. Istud consiliū alias incip.
quidam nomine Theobaldus,alias,viso dicto testamento,sup
primo.

b Th.D. ¶ De pupillari. Adde Bar.in l.ij.ff.de vulga.ꝛ pup.ꝛ
in l.precibus.C.de inpub.ꝛ alijs substi.ꝛ ibi ponit.do.Philip.
Deci.vbi expresse alle.consi.Bart.hic,vt ponunt doctoꝛes.in c.si
pater.de testa.in vj.

c B.L. ¶ Cū ergo substituti.In varijs locis sparsa,multaqꝫ ar
gumenta possent hic adduci,maxime cum alias do.Bar.consu
lens in l.Centurio.ff.de vulg.tenuerit substitutionē,de qua super
primo dubio huius consultationis,fore fideicōmissariā inter-
pretandam fauore matris,que alias esset successura:ita alias cō
sulunt Bar.verū,qꝛ hic tenet,qđ sit pupillaris directa,que opi
nio est communis,per glo.reputatam singularem,in §.qua ra-
tione.Instit.de pupillari substi.ꝛ est casus in d.c.si pater.de test.
attēta ratione sua,dum dicit,quod substitutio semper in dubio
interpretanda est directa,dummodo non repugnet conditioni
personarum.Ita etiā tenent Jmo,semioꝛ,ꝛ iunioꝛ,in d.l.Centu-
rio,ꝛ in d.l.precibꝰ.Jmo,iunioꝛ,cōsi.xij.ꝛ xvij.in nouissimo vol.
Paul.de ca.consi.lx.ꝛ cōsi.cccxxxvij.ꝛ cccxiij.vbi reꝓbat opi.
Bar.in d.l.Centurio.super eo,quod Bar.concludit,qꝫ pactum
factum super hereditate tertij viuentis,ꝛ ignoꝛantis non va-
let,vltra loca vulgaria,vide Paul.de ca.consi.cccj.

b Th.D. ¶ Petitione legitime. Vide doc.in d.l.precibꝰ.ꝛ Pet.
de anch.in consi.cxxx.incip.viso testamento predicto.Ales.in
consi.xlv.in j.volu.incip.habita super his de quibus.
¶ Vide in d.l.precibus,que ibi posui post Bar.ꝛ Aler.

e B.L. ¶ Conuētio.Vide,presupposito qꝫ substitutꝰ fecerit pa
ctum de hereditate sibi obuenienda,diuidēda cum matre,quo
casu pactū non valet,cū debeat applicari pars substituti pacī
scentis.Et de pacto facto de hereditate Titij,in certo modo di-
uidenda.vide Pe.de anch.consi.ccciij.

f Th.D. ¶ Sed dubium. Adde Bar.in l.fi.in ver.secundo que
ro.C.de pac.ꝛ Bald.ꝛ Modernos.ibi,quibus,ꝛ precipue Jas.cui
adde Bar.in isto consi.

CONSIL. IX.

**An ꝛ quando vxoꝛ relinquitur domina ꝛ massaria,debet
habere alimenta,ꝛ quomodo.**

1 ☞ Vxoꝛ,si relinquitur domina,ꝛ massaria,debet tantummodo
habere alimenta.
2 Vxoꝛ dicitur domina viuo viro,videlicet quod habet quandā
preeminentiam,ꝛ non habet plenum dominium.
3 Legatum alimentoꝝ,an comprehendat habitationem.

Super eo quod queritur,qđ debeat habere
dña Altamanna,vxoꝛ Thebaldu-
tij,de ciuitate Castelli,vigore relicti sibi facti a dicto
Thebaldutio in suo testamēto,qui alias reliquit eaꝫ
a dñam,ꝛ massariam[a],ꝛ alimenta sibi congruentia.† Circa quod
1 sciēdum,qđ dicta domina debet habere vigore dictoꝝ verbo
b rum[b] alimenta tanta,ꝛ hoc vigore consuetudinis[c],vt not.in l.j.
c C.si secun.nupse.mulier.ꝛ hoc etiam patet ex vigore dictoꝝ ver
2 boꝝ,dñam,ꝛ massariam,nam cum mulier dicitur † domina,vi
no viro.l.ij.ff.rerum amot.non intelligitur quod habeat ple-
num dominium,cuꝫ vir sit dominus,sed quod habeat in domo
quandam preeminentiā ꝛ honoꝛem,cuius preeminētie,ꝛ hono
ris cā,quo ad regimē vocatur domina ꝛ massaria,ꝛ sic debēt in
telligi dicta verba appolita in dicto testamēto.Ad qđ facit ff.
de public.l.cum si exhibuisset.§.j.ꝛ qđ ibi no.per Ja.de are.ꝛ in
l.pronunciatio.§.j.de ver.sig.ꝛ qꝫ ibi not.per Ja.de are.ꝛ hoc ꝛ
Spe.in ti.qui filij sint legit.§.j.versic.quid si quis ita.Non ergo
debet habere aliquid vltra alimenta,sed illa debet habere ho-
norifice,vt dña.Dicimus etiā,qꝫ cū habitatio alia sit legata su
3 pradicte domine,quod dicto † legato alimentoꝝ generaliter fa
cto habitatio alta non debeatur.l.alimenta.§.basilice de alime.
ꝛ cib.lega.ꝛ l.vxoꝛem.§.felicissimo.ꝛ §.codicillis.de leg.iij.

ADDITIONES.

a T.D. ¶ Dñam,ꝛ massariā.Vide Bar.in cons.clxx.inci.Petr.
Barol.ꝛ in consi.seq.incip.Nicolaus.ꝛ ibi dixi in additio.ꝛ in
consi.ccxliij.incip.fuit quidā de Assisio.in vlt.colū.ꝛ Bar.in l.
Titia.§.fi.ff.de leg.ij.ꝛ Ang.de are.in trac.de testa.in ver.item
reliquit.ꝛ Bal.in consi.ccccx.vo,v.ꝛ in consi.cccxix.in j.vol.in
ci.ista verba.ꝛ in consi.ccxij.incip.Titius.ꝛ Paul.de ca.in cōsi.
cccixxxix.inci.qđ vxoꝛ quondā dicti Risioꝝ.vo.j.ꝛ in cōsi.ccc
xc.super primo quesito.ꝛ Aler.in consi.lvj.in tertio vol.ꝛ in cōsi.
lxvj.viso testamēto.in iij.vol.ꝛ Jas.in l.extraneum.ꝛ ibi in meis

apostil. C. de her. instit. z vide Soci. in cõsi. lxiij. vbi allegat istud consilium Bartoli.

b B. L. ¶ Verborum. Quoniã vulgaria sunt hec, pertrãseo: sed quid habere debeat, cum instituti sint ascendẽtes testatoris, vi de ff. de anch. consi. cc xxxviij. Ang. consi. ccxlvij.

c ¶ Ligore consuetudinis. Consuetudo approbata per Italiam p doc. facit predictam consultationẽ clarã. q extantibus filijs te statoris vxor habeat tm̃ alimenta. vt per eundẽ Bart. in l. Titia. §. Titia. ff. de leg. ij. gl. z doc. in l. ij. z auth. q locũ. C. si mulier secundo nup. per Bal. in l. ceterũ. §. quid ergo. de vsu z habit. p Post. in sum. in tit. de pig. ver. qualiter. per Pau. de ca. cõsi. cx. z consi. cxj. z cc lxxxix. quid autem habere debeat, qñ sunt instituti ascẽdentes testatoris. Imo. in d. l. Titia. dicit, quod habebit vsumfructũ: q2 consuetudo. d. auth. q locum. declarauit. qñ sol̃ sunt instituti filij, q illa non debet extendi ad alios casus, cũ sit contra ius cõmune, z contra vim verborum testatoris. l. ius singulare. ff. de legib. z c. cõstitutionẽ de sent. ex cõmu. in sexto. z q2 alijs non est ita debita, sicut descendẽtibus hereditas. l. scripto. ff. vũ liberi. ita consulendo, sub dubio tamẽ, videtur tenere Ang. consi. cc lxvij. inci. ser Simon de Rhegio, in trãsuersalib⁹ aperte firmat, q vsumfructum habere debeat. in alle. consilio. z consilio cc xxx. inci. maritus filium nasciturũ, z ibi dicit, q plures ita consuluerunt: z videte. j. consi. lvj. vbi Bar. dicit, qõ instituti extraneis, debet habere integrum vsumfructum.

CONSIL. X.

Quis dicatur de linea paterna, z quis de materna, z q di canẽ proximiores, quorũ consensus requirit in testamento ex forma statuti: z si plures requirunt ex linea paterna, vno tamen existente, suppletur de linea materna, z de his omnibus vide hic plenissime.

1 ¶ Coniunctus ex linea materna z non paterna dicitur qui ex aliqua muliere sibi coniuncta descendit.

2 Proximiores si plures sunt põt eligere quẽ vult z sic est locus gratificationi.

3 Proximior dicit aliquis, ex proximioribus, z persona que deficit in vna linea, suppletur in alia linea.

4 Argumentum de rebus ad personas valet.

5 Verba hec, est vltima voluntas, in codicillis apposita, an vitiẽt testamentum.

6 Copula posita inter compassibilia, debet resolui in disiunctiuã.

a **Viso statuto** Cõmunis Tuderti positio sub rub. qualiter mulieres contrahere possunt, z viso testamẽto facto a dña Titia testatrice predicta, consideratisq; psonis superius in dictis cellulis designatis, que testamẽto consenserũt, dico testm̃ valere, z etiã factũ fuisse legitime. tũ ad intelligẽtiam ipsorũ que supra sunt designata, premitto, q oẽs ille psone quibus in eorũ cellula signũ crucis positũ est, vinebant. ceteri mortui erant. Itẽ premittendũ est, q statutũ regnãt⁹ presentia duorum consanguineorũ proximorum[c] ex linea paterna: z si ex linea paterna non habeant, tũc ex linea materna: ꝛ de iure, de linea materna coniuncti dicũtur. qui virilis sexus cognatione cõiuncti sunt. † Cũ ille, qui ex aliqua muliere mihi cõsanguinea descẽdit, non est mihi coniunctus ex linea paterna, sed ex linea materna, ex matre eñ sua mihi consanguineus vulgariter dicit, vt Justi. de leg. agnat. tu. §. j. z l. sunt aũt agnati. ff. de legit. tut. Si igit bene personas ã. nominatas inspicimus, ista Titia testatrix solũ habet vnũ consanguineũ ex parte patris scz, Albertũ Guisalgoni, scz ex Barundello marito dñe Diamantis quo dicte Titie, nec aliũ hz per lineã masculinã ab vtraq; parte. Itẽ cũ iste b Barandellus, computãdo gradũ de iure Canonico. d, fm qõ statutũ requirit, est consanguineus dicte Titie in tertio gradu, z q distat a stipite eo gradu, distat, a quolibet codẽ gradu p aliã lineã descendẽtem, extra de consan. z affi. c. qõ dilectio. z c. fi. sed iste Albertus differt a Titia in tertio gradu, scz ab illo Barãdello viro dñe Diamãtis, vt ex inspectione supra tacta, de signata designanter apparet ergo eo gradu differt a dña Titia, ipsi⁹ ergo consensus z presentia debet primo requiri, veluti eorũ, q ex linea paterna descendũt. oẽs vero alij supra designati sunt coniuncti ex linea materna, si bene cellule aduertãtur. Nã oẽs illi, q descenderũt ex Fraciſco filio Philippi, sunt attinẽtes huic Titie ex linea materna. Nã Titia eis attinet ex psona dicte Diamantis auie, z sic ex femina. In subsidiũ ergo est deuenẽdũ ad cõsanguineos ex linea materna, cũ ex linea paterna vn⁹ tm̃ subsit, vt dictũ est supra. Videamus ergo vtrũ illi, qui consenserũt, fuerint proximiores ex linea materna tm̃ vsq; ad certũ gradũ: z certe Agnolutius ille, q consensit testamẽto, erat consanguine⁹ dicte Titie in scõo gradu: q2 toto gradu distat ipse ab Agnolutio patre dicte Titie: ergo ꝛc. fm dictam regulã iuris canonici. Et si dicas, quare nõ fuit vocatus Lyolus filius, q fuit frater matris Titie, cũ ipse similiter sit in secũdo gradu, fm predictam regulã. Rñ. verũ est, q dicti Agnolutius, z Lyolus, sunt eidem Titie attinẽtes in secũdo gradu pari, de iure canonico: tñ de iure ciuili ipse Agnoluti⁹ est in tertio gradu: q2 filius sororis est, vt Justi. de gradib. cog. §. tertio gradu. ver. ex transuerso. dict⁹ vero Lyolus de iure ciuili est in secũdo gradu: q2 natus ex fratre, z sorore, vt Justi. de grad. §. quarto gradu. ver. ex trãsuerso. in fi. ꝛ ergo aliquo respectu sint pares, cũ in aliquo vnus preceddit aliũ, z sic est preferendus, vt in auth. de consan. z vte. §. vlr. z C. cõia de suc. auth. itaq; z cũ plures sunt eiusdẽ gradus, loc⁹ est gratificationi. l. pater filiũ. ff. ad l. fal. z ad Sil. l. si qs in gratui. §. si cum oẽs, z C. de secũ. nupt. l. femine. Potuit ergo eligere cui magis intererat: q2 ad cũ venisset successio ab intestato potius, quã ad dictũ Lyolũ, cũ sit in proximiori gradu de iure ciuili. C. de leg. he. aut. post fratres. dicti vero filij Andreoli Ignardoli nõ debuerũt vocari, q2 erãt in tertio gradu p lineã femininã, vt pz ex ea inspectione, z sic dictus Agnoluti⁹. q erat in primo gradu, erat proximior: dictus vero Effroduci⁹ erat in tertio gradu ad dictã Titiam: q2 a toto gradu distat a stipite. nec fuit necesse requiri, sed fuit requisitus ad abundãtem cautelaz, q2 numerus duorũ fuit perfectus. put statutũ requirit. ¶ Sz ex predictis surgit vnũ dubiũ. q2 statutũ dicit, si ex linea paterna non habuit, ꝛc. sed hic non habuit duos ex linea paterna: ergo videt quod deberet habere duos ex linea paterna proximioresc: hic vero non habuit proximiores, ſq2 dictus Lyolus est proximior quam Effroducius de iure canonico, quare vr̃ statuto nõ esse satisfactũ. † Ad q rñdeo, q per regulã, que est, qõ illa pluralitas personarũ resoluatur in singularitatẽ, vt ff. l. falsa. in fi. de condi. z demon. z de le. ij. l. qui concubinã. §. si stichus. Cũ ergo statutum dicit, si vero non habuit ipsos, ꝛc. dz intelligi ipsos, id est, aliquos ex his, vt sic persona que deficit in linea, suppleatur in linea ex cõsanguineis, per lineã femininam. Et q hec fuerit mens statuti colligitur ex precedẽtibus, z sequentibus, vbi dicit, q aliquem ex eis, ꝛc. arg. de le. j. l. si seruus plurium. §. fi. z l. q filiabus. in prin. co. tit. lz eñ esse debeant duo proximiores ex linea paterna, tũ vnus etiã debet esse si plures nõ essent, vel si plures non habeant, vt in auth. de ali. §. q autem: facit ff. vi bona. l. ij. §. homines. de lib. ho. exhib. z l. ij. §. hec verba. de neg. ge. l. ait prator. §. negotiũ. † Preterea hoc probat ar. de rebus ad psonas, q2 licitũ est tale arg. vt l. q plures. de vul. z pup. iuncta l. miles ita. §. z quod dicimus. ff. de mi. test. Sed ego video, q in rebus quãdoq; in defectum vnius deuenitur ad alium in tm̃, in quantũ in primo est defectus: vt si in totũ, in totum: si in partez, etiam in parte, vt C. de duo. re. auth. hoc ita. C. de fideius. auth. presente. ff. si cer. pe. l. fi. z de ver. ob. l. decẽ. cum si. Ita in proposito, ex defectu coniunctorum ex linea paterna deuenit ad lineam maternam. Et debet intelligi, si sit defectus in totũ, vt q2 nullus sit in totum, deuenitur ad lineam maternã: si in parte, q2 vn⁹ sit, z alius deficiat, tunc deuenitur ad lineã maternã, z ita fuit hic factũ, z fuit hic satisfactũ statuto. ¶ † Sedo super dicto testamento dubitaf, q2 testator dixit, q hec fuit sua vltima volũtas, vtrum per hoc testm̃ vitietur. Et dico, q non, sed heres institutus debet eligere de iure directo, vel fideicõmisso, vtrum ex codicillis habere velit. vt C. de cod. l. fi. z illa verba etiam si essent copulatiue posita, debent resolui in disiunctiuã. q2 quando † copula cadit inter compassibilia resoluitur in disiunctiuã: s vt l. si Titio fundus. ff. de vsu. lega. z not. per Lyn. in d. l. fin. C. de codicil. Barto.

ADDITIONES.

a ¶ Viso statuto. Alias inci. statuto cõmunia Tuderti. Et ita al leg. do. Maria. Soci. in consi. ccv. in j. vol. inci. do. Francis.

b B. L. ¶ Statutum requirit. Ad clariorem euidẽtiã eorũ que per dñm consulentẽ superius scripta sunt, qui dicaũt proximiores quorum consensus requirit ex forma statuti, z etiam si statutũ simpliciter diceret requiri consensum proximiorũ, nõ adiecto, qualiter gradus cõputent, vr̃ dicẽdum fm cõem opi. q preterq; in matrimoniũ. gradus cõputentur fm ius ciuile: q2 computatio, que ita fit, est vera computatio: q2 fit per Arithmeticã que est vera z naturalis: q2 quot sunt persone vna dempta, tot sunt gradus. id est, tot gradib. procedẽt de vna ad aliã. Ita no. Jo. and. in addi. ad Spe. in ti. de allegꝛ. z dispu. §. porro. z Innoc. in c. fi. de cõsang. z affi. in. Bal. in l. fi. C. de suc. edic. z in c. j. de gra. succ. in feud. z in c. postremo. de appel. Petr. de Ancha. consilio xlix. Pau. de castr. consi. lxvj. Circa aliam partem, quod si non sunt

sunt proximi ex linea paterna, q̃ admittantur ex̃ materna, inhe
rendo statuto, dico, qđ idem tenuit ipse Bart. in l. Stichum. de
leg. j. Bal. in l. in copulandis. C. de nuptiis. z in l. j. C. vnde vir, z
vxor. Facit ad hoc qđ voluit Ang. consi. cccxxxiij. incipit. statuto
Tudertino. z in consi. clx. in meo incip. do. Catharina. Et quid
si state statuto, de quo supra, q̃ mulier teneat requirere cõsen
sum proximiorũ: an si requisiuerit cõsensum feminarũ sit satisfa
ctum statuto. Et vt dicẽdũ, q̃ sic: qz in fauorabilibus masculi
num concipit femininum, sm Ang. qui ita consuluit consi. ccix.
incip. in dei nomine. super pũcto. dum tamen femine sint maio
res xiij. annis. Et ibi ponit, an bastardorum consensus sufficiat.
Et an masculinum comprehendat femininum, videte vltra loca
vulgaria tex. in l. si qs ita. ff. de test. tu. z in l. vnica. cũ gl. z Ang.
C. de rap. virgi. z gl. in c. gñali. de elec. in vj. z i cle. j. de priui. Pa
nor. in c. fi. de simo. Imo. in cle. j. de rescrip. Et quid attendendũ
sit, qñ materia cõgruit tam masculo, q̃ femine, videte Ang. post
Bar. in l. j. ff. de pecu. qui alleg. text. in l. Lucius. §. quesitum. ff.
de leg. iij. z in l. fi. C. de verbo. sig. Et supra dicta videtur facere
cõtra Bal. in l. scripturas. C. qui potio. in pig. de illa questione,
si reperitur subscriptio trium virorum. an verificet in femina.
Nec obstat dicta lex, qz loquitur in condenda lege: quod est iu
ris communis: ad quod femine non admittuntur: vide etiã do.
Bal. consi. cclxj. lib. iij.

c Tho. C Cõsanguineorum proximiorum. Quid si statutũ sim
pliciter diceret mulierem nõ posse cõtrahere sine presentia con
sanguineorum, an requiratur quod sint proximiores. Ang. tz,
quod sic, in consi. clxx. incip. reuocatur in dubium. z vide Jaso
nem in l. j. in fi. C. vnde vir z vxor.

d C Siadum de iu. cano. Aduerte, quod statutũ requirit in isto
casu Bar. gradum computandum de iure Cano. sed si statutũ
non expressisset, debet computari sm ius ciuile, secundum Bar.
in l. fi. ff. de grad. z in consi. xv. in ij. vol. queritur, vnde gradus de
quo meminit Alex. in l. fi. in vlti. col. C. de succes. edic. z dixi in ad
di. meis,

e Th. B. C Ex linea materna proximiores. Vide Old. in consi.
cliij. incip. videt q̃ filius. z Bar. Soz. in cõsi. xxv. in j. vol. incip.
do. Franc. An autẽ valeat statutum, q̃ mulier nõ possit testari
sine consensu mariti, vide Alex. in l. j. z ibi scripsi in apost. C. vn
de vir z vxor.

f C Non essent. Vide Ang. clx. incip. pro decisione quesitorum.

g T. B. C In disiunctiuam. Vide plene per Jaso, z ibi scripsi in
addi. in l. j. ff. de iust. z iure.

CONSIL. XI.

Si statutũ excludit filiã dotatã ab hereditate, viuẽte filio
an possit dicere testm̃ nullũ mortuo fratre: vel melius, nũ
quid filia dotata preterita a patre, qui filiũ masculũ instituit, q̃
filius superuixit nulla questione mota per filiam dotatam, demũ
post mortem filia vult dicere testm̃ nullum ratione preteritiõis,
maxime attẽtis verbis statuti dicentis, q̃ filia dotata nõ possit
venire, nec reuerti ad bona dotantis, vel descendẽtium ab eis
dem donec superuixerit masculus.

1 C Prohibita ad tempus, post tempus videntur esse permissa.

2 Testamentum nullum, ille non põt dicere qui tempore testamẽ
ti non debebat heres de necessitate institui.

3 Hereditas adiri non potest neque suus institui.

4 Posthumus preteritus, qui est apud hostes, nõ potest dicere
testamentum nullum quousqz apud hostes existat, tamẽ reuer
sus rumpit retro.

5 Bonorum possessioni contra tabulas quandiu locus est, cessat
secundum tabulas.

a PRoponitur q̃ pater filiam dotatã pre
teriit, z filium instituit mor
tuo patre, superuixit filius. q bona paterna possedit:
deinde decessit filius predictus sine filijs. nũqd dicta
nulla preterita dicit testm̃ nullũ. Querit, an dictum testm̃ sit nul
lum hodie, ita qđ non retro trahatur, z sic viuo filio testm̃ value
rit: an vero hodie appareat testm̃ retro nullum fuisse, considera
tis verbis statuti dicentis, q̃ filia dotata non possit venire, siue
reuerti ad bona dotantis, vel descendentium ab eisdem, donec
b superuixerit. Circa qđ dicẽdum est dictum testamẽtum nunc
nullum esse, z retro nullum fuisse apparere, quod probatur ra
tionibus, z etiã casibus similibus, z rationibus. Primo sic. Cer
c tum est, q̃ ista filia dotata preterita põt hodie dicere nullum, z
hoc voluit statutũ q̃ solũ voluit eã excludere a bonis, quousqz
1 masculus superuixerit. Nam sic eo mortuo ipsam admittit: qz
prohibitum vsqz ad tempus, post tempus videtur permissum:
z sunt iura vulgaria. l. Imperatoz. in princ. ff. de postu. ergo, ꝛc.
Si igitur ex dispositione statuti admittitur hodie: ergo hodie
potest dici nullum, nisi dicatur retro nullum fuisse, vt ostendaz.

2 ergo ex mẽte statuti est, q̃ fuit retro nullum, hoc si probo. † Ille
preteritus põt dicere testm̃ nullum, qui tẽpore mortis debebat
necessario instituI. l. si qs filio exheredato. in princi. ff. de iniust.
rup. z irri. test. Si dicerẽ testm̃ viuo filio esse aliquod, z filiã non
fuisse necesse institui: ergo hodie testm̃ non rũperet: d. l. si quis fi
lio exheredato. Cum ergo hodie filia dicat nullũ, de necessitate
hz presupponere, q̃ hodie appareat eã fuisse talis conditionis,
q̃ tpe mortis debebat institui. Preterea hoc apparet per gl. l.
Gallus. §. z qd si tm̃. ff. de lib. z post. vbi si filius deportat⁹ post
mortẽ patris restituat, tunc non dicit testm̃ nullũ, nisi restituat
ex causa qua retro trahat, vt ibi patet in fi. gl. in verb. emancipa
tus esset. Aut ergo ista filia dotata post mortem filij fratrisque
sui incipit esse habilis ad succedẽdũ ex cã, qz testm̃ nõ retro te
nuerit, z nõ põt dicere nullũ. Aut ex causa que retro trahitur,
z tũc cõstat q̃ sic: qz apparet testm̃ retro fuisse nullum, z iste ra
3 tiones de necessitate concludũt. Preterea, † ex eo testamẽto qđ
speratur rũpi ex cã preteritionis non põt adiri hereditas, neqz
suus heres existere. l. cũ quidam. §. qđ dicit. ff. de acqui. he. Sed
istud est huiusmodi, qz si contingat filiũ decedere sine filijs sup
stite filia preterita, testm̃ illud rumpitur, ergo filius ex testamen
to nõ potuit esse heres. Ergo concluditur, q̃ dictum testm̃ fuit
nullum, saltẽ ex eo q̃ ex dicto testamẽto non fuit adita hẽditas,
4 ꝛc. nec suus heres extitit. † Secõ predicta probãtur per casus
similes. Primo de filio preterito, qui nõ põt dicere nullum quo
usqz est apud hostes. tũ reuersus rũpit retro, iure postliminij.
Sed casus noster est de his qui retro trahunt, vt ff. dictũ est: er
go, ꝛc. Videt tamen in his terminis expressum. ff. de bo. pos. fm
5 tab. l. equissimũ. §. expectandi. ergo, ꝛc. vbi dicit, q̃ † quandiu su
pereſt aliquis qui possit venire per cõtra tab. non debet venire
aliquis per secundũ tab. sicut dicit hic statutũ, q̃ quãdiu super
est masculus, non veniat femina. Modo pone, q̃ illi qui possent
venire per contra tab. bo. pos. sunt excluſi morte, vel alio modo,
certe, tunc instituti veniunt p sm tab. non q̃ ex tũc confirmetur
testm̃: sed tantum ex eo, q̃ retro valuerit testamentum licet veni
re non potuerit. Ita hic debet expresse venire, quasi retro fue
rit nullum testamentum, non quasi hodie annulletur, z illa figni
ficatio verborum hoc importat, vt ibi patet.

ADDITIONES.

a Th. B. C Proponitur. Istud consi. alias inci. in nomine domi
ni amẽ, factum tale esse proponitur, alias incip. pater filiuz z fi
lia, alias, quidã pater. z ita alleg. Alex. in l. si quis post humos.
§. fi filiũ. ff. de libe. z posth. in cõsi. xiiij. in ij. vol. cõsider atis his.
Et adde q̃ in li. antiq. cõsi. bar. inuenitur quedam additio Frã
cis. de Alberg. de Aret, qui contra opi. bar. consuluit. z arguit,
qđ non videtur bona, nec vera opi. bart. qz per aduerbia donec
quousqz, z quãdiu non importat sensus suspensiuus status rei,
sed status presens: sed ponitur in suspenso respectu tẽporis fu
turi, permanentia, seu perseueratio, non vt in eueniẽte suntiuo
importetur sensus trahens retro finitionem prohibitionis, vel
filie habilitatẽ, nec hic est inuenire aliquã causaz fictionis trãs
latiue igitur ex his verbis importat potius effectus similis re
stitutioni, quasi hodie ponat in statu habilitatis succedendi, q̃
similis fictionis: ideo intelligit si ius successionis nõ preoccupet
ab alio non impedito, maxime veniente ex testamento, l. quãdiu
potest. ff. de acqui. her. z de hoc clarius j. Secus est si statutũ di
cat, filie femine nõ possunt succedere extantibus masculis, vel si
extant masculi: qz ista verba faciunt conditionem momẽtaneã,
quoniam sufficit semel existere ad perpetuam exclusionez filie,
qz eius euẽtus dispositionem excluſiuaz purificat. l. hec cõditio
de cõdi. z demonstra. Sed vbi ponitur in dispositiõe, aduerbiũ
temporis donec, z quousqz, ꝛc. tunc ista verba faciũt cõditionẽ
substantiuam quandam durare, vsqz ad mortem filij, ad perpe
tuam exclusionem filie. Si igitur deficere contingit anteq̃ filia
moriatur, inuenit se hodie non esse, z nũ quam fuisse excluſaz in
hunc euentuz. Necesse est ergo dicere hanc cõditionẽ retro tra
hi: quia extitit casus, in quo nõ inuenitur filia excluſa, z licet ista
non videãtur aduerbia importantia suspensionem de presenti,
sed dilationem tantum, z per consequens non trahantur ad ali
quid retro, qz redduut dispositionem excluſiuam puram de p̃
senti. absqz eo, q̃ status dispositionis ponatur in suspẽso, respe
ctu futuri temporis: qz importat prefinitionẽ temporis sub in
certitudine quadam: z per consequens, an qz si filius p̃decedit
non excludit amplius, pro tanto dicitur exclusionem in suspen
so ponere, respectu tamen futuri temporis, z euentus, non res
pectu presentis, quicquid de euentu contingat, nisi respectu fi
ctionis. l. heres quãdoqz. ff. de acquir. her. sed huiusmodi fictio
non reddit causam preteritionis, habilem ad rumpendum, l.
posthumorum. ff. de lib. z posth. Et hac ratione diligẽter attẽdi
debet, quia determinatio barto, non videtur esse tuta, quia per

ista aduerbia importaretur puritas dispositionis exclusiue, sm tẽpus mortis testatoris, z non ponitur in suspẽso exclusio huius temporis, sed exclusio tẽporis futuri: igitur ibi filia potuit preteriri. qz tpe mortis nõ poterat succedere, nec postea nisi filio subducto de medio, nec tunc ius eius, per aliquẽ sensum istorũ verborũ retrotrahit. Ex quo sequit, quod per ista verba potius importetur ius restitutioni simile, quã fictioni, z per consequẽs quod testamentũ non reputatur eo. qõ filius possit ex testamento heres existere, z per istũ exclusio filie propter existentiaz filij põt perpetuari. ff. de acq. her. l. quãdiu põt. qz per hec verba filia non intelligatur admitti post masculũ absolute, scz si per eos non preueniatur, z preoccupetur successio. Hec Frã. de Alber. tamen opin. Bar. in isto cõsi. est cõis, z approbata, de qua etiaz p Bar. in l. fi. ff. ad Tert. z ibi Alex. in addi. z idẽ Alex. in l. ij. C. de lib. prete. z in l. si qs posthumos. ff. si filiũ. ff. de libe. z posth. z in consi. xliij. in ij. vol. z in consilio. clxxxviij. in vj. vol. inci. consideratis verbis. vbi allegat plures concor. Bar. Soci. in consil. xcij. incip. circa primũ. in j. vol. z in consi. cclxxiij. circa primum. in prin. in j. col. in ij. vol. z consuluit do. Ant. de Carario solẽnis Doctor. in consilio dccij. cuius principium est, circa primũ. in ij. z iij. dubio. cuius originale penes me extat. z vide Bal. in cõsi. cclx. incip. domina. in ij. vol. z in consilio cclxxvj. incip. ad conseruationem. in eodẽ vol. in fi. z in consi. lxxxviij. in v. vol. inci. antiquum statutum. z Bar. in consi. ccxxj. ij. vol. inci. do. Jacobus. z ibi plene dixi in addi. Et adde q Bar. in consi. xx. inci. factuz sic se habet, quidam Jacobus, videt contrarium dicere; tamẽ illud consiliũ non est Bar. vt ibi dixi. z sic nõ est sibi contrarius. z vide Pet. de anch. consi. ccxxj. z Bal. in consi. ccxvj. in vj. vol. z Pau. de cast. in consi. cclxvij.

b B. L. ¶ Superuixerit. Vide Pe. de anch. pulchre cõsil. ccxxj. Bal. consi. cxix. lib. v. Pau. de ca. consi. cccxlviij.

c ¶ Dicere nullũ. Articulus superior est adeo dubius q Ang. in l. ei, qui soluẽdo. ff. de here. instit. vt refert Jo. de Imo. ibi, dixit, q ipso presente fuit interrogatus Bar. z propter varietatẽ consiliorũ fuit facta transactio. qz pro parte negatiua. qõ filia non possit dicere testamẽtum nullũ consuluit collegiũ Paduanum. qz qui semel est heres non põt desinere esse heres. Bal. autem in l. si quis posthumos. ff. de lib. z posth. dicit, q etiam pro hac parte cõsuluit Ray. z collegiũ Senẽse. Collegiũ vero Bonoñ. consuluit pro opinione Bartoli, de qua supra, cui adheret ipse Angelus: qz imo qui semel heres fuit põt desinere esse heres lege municipali vel ciuili. vt in auth. hoc amplius. C. de fideicom. ius municipale eiꝰ est pars iuris ciuilis. l. omnes populi. ff. de iust. z iur. facto autem hominis ille qui est heres non potest desinere esse heres. d. l. ei, q soluendo. nec facto iudicis. l. sed si fine. ſ. Papinianus. ff. de minor. nec iure pretorio. vt Instit. de bonor. posses. ſ. quas autem. z ita firmat ipse Ange. in d. l. ei, qui. in termꝰ quesit. superiorꝰ. z in l. si ex pluribꝰ. ff. si pars hereditatis pet. z in auth. de here. z falcid. ſ. si qs autem. Bal. in d. l. si quis posthumos. ſ. j. z in l. ij. C. de lib. z posth. Idẽ Bal. in l. Gallus. ſ. z quid si tantũ. ff. co. z in l. cũ vxori. ff. qñ dies leg. ced. Jmo. in d. l. si quis posthumos. z melius in d. l. ei, qui. vbi latius Bar. de hoc passu. Remanet ergo firma cõclusio dom. consulẽtis, quã ipse firmauit in d. l. Balꝰ. z in l. fi. C. ad Tertyl. z Pau. de ca. consi. cccxlviij. Circa vero id qõ dom. consulẽs vult q testamentũ nunc sit nullũ. z retro nullũ fuisse fingat. Jmo. in d. l. ei, q. z Bal. in d. l. ij. C. de lib. pret. z in l. si quis filiũ. de inoff. testam. tenẽt contra Bar. q imo non retro trahat qz statutũ põt facere testm̃ aliquo tpe valere. z alio non. z similiter sunt cõtra Bart. in eo, qõ concludit. q filius interim non poterit adire hereditatem: qz ex testamẽto qõ speratur rupi non põt adiri hereditas. l. cũ quidam. ſ. qõ dicitur. ff. de acqr. her. z opinioni Jo. de Imo. z Bal. videt adherere Pau. de ca. z respondet B. qz rõ Bart. militat de iure communi, questio vero ista loquitur qñ successio defertur ex statuto, qõ põt facere vt testamentũ valeret, z ex eo hereditas adeatur, z deinde reducatur ad cãm intestati. Alex. de Imo. in d. l. ij. conatur sustinere Bar. dicens, q Bar. in d. l. fi. videtur respondere opinioni contrarij: qz tũc posset procedere eoꝝ opinio, quando statutũ diceret, qõ testamentũ filia dotata non possit rumpere, quouisqz masculus superuixerit: secus si diceret, statutũ circa personam filij: qz tunc ex quo possibile est, q filia predicta in testamẽto aliquo casu succedat, nõ debet posse adiri hereditas: sed stet in pendẽti: vt qñ filius existẽs apud hostes est preteritus. l. ventre. ff. de acq. here. z dicit, q non inuenit aliquez q respondeat d. rationi: sed fallitur, qz Jo. de Imo. in d. l. ei, qui. rndet ad dictam rationẽ, z facit. qz non põt videri iudicio meo, differẽtia, cur non sit ita in pendenti qñ verba dirigũtur ad testm̃, sicut quando dirigũtur ad filiam. qz etiam quando verba diriguntur ad testamentũ. speratur ruptura, veniente morte fratris. videtur ergo concludendũ q filia dicat testamentum nullum sm communem opinionez, z quod testamentũ non fuit aliquod. nec retrotrahitur ruptura, nec ex eo potuit adiri hereditas, sm opinionem Bar. Jmo. z Pau. de Ca. quam non inueni reprobatam.

CONSIL. XII.

¶ Quando hereditas transmittitur ab ignorante, vel nõ, z qd in legato, z quid de clausula codicillari.

1 ☞ Hereditas non queritur heredi ipso iure, sed sub tacita conditione, si voluerit, z sic ignoranti non queritur.
2 Legatum queritur ignoranti.
3 Fideicommissum non transmittitur ignoranti.
4 Clausula codicillaris quid operatur, z an possint detrahi due quarte.

a [S]Iquis institutur[a] heres, institutio nõ queritur ei ipso iure: sed sub quadã tacita conditione, si voluerit: †adeo q decedens, ignorans non transmittit ad heredẽ: qz hereditas non adita nõ transmittitur, zc, vt C. de in. delib. l. qm. z l. si quis in graui. ſ. elegan. z ſ. seq. ad Silla. z l. j. ſ. in nouissimo. C. de cad. tol. † Sed in legato secus, qz queritur ignoranti, z ignorans transmittit. l. seruũ filij. ſ. si quis rem, z l. si fundũ. ſ. si Titius. de leg. j. l. cũ pater. ſ. surdo, z muto. de leg. ij. Modo pone. q testator heredem
b instituit, z dixit, si non valet[b] iure testamẽti, valeat iure codicillorũ, zc. Pone, q testm̃ reducitur ad cãm intestati, z sic extitit, z valet, vt fideicommissum, vt l. codicillis. ſ. fi. de leg. ij. z l. ex testamento. C. de fideic. l. q autem. ff. si qs omi. cau. test. Dico. q istud fideicõmissum qõ est restituendũ per venientẽ ab intestato here
3 di scripto, †non acquirit ignoranti, [c] z sic nisi agnoscat decedẽs
c non transmittit, hoc vult tex. no. in l. querebar. ff. de mil. test. ibi, vim prioris testamenti conuertisse, zc. est alius effectus. ſ. pro
4 pter detractionem †quarũ quartarum, quas detrahet rogatus de restituẽdo sub conditione, quas non detrahit rogat[a] de restituendo pure, sm opi. gl. in l. Papinianus. ſ. sed nec impu. ff. de inof. testa. cum fi. de quo dixi. in l. j. de iure cod.

ADDITIONES.

a Tho. D. ¶ Si quis instituitur. De hoc cons. meminit Bar. in l. j. ff. de iure cod. z vide eundem Bar. in l. si iure. in fi. in ver. z idẽ si in secundo testamento. ff. de leg. iij.

b ¶ Si non valet. Vide Alex. in consi. xxvj. inci. circa primum.

c ¶ Ignoranti. No. qõ consuluit Bar. hic, q fideicõmissarius nisi agnoscat fideicõmissum transmittit ad heredes. Idẽ tenẽt doct. in auth. ex causa. C. de libe. preteri. z vide plene per Alex. de Imo. in l. filio. in ver. in eadem. ibi. ff. de le. iij. z ibi alleg. Bar. in isto consi. xij. z vide Bar. in consi. sequen. in ver. de quinto restat videre.

CONSIL. XIII.

An filiꝰ institutus heres sub cõditione potestatiua, vel casuali sit preteritꝰ vt possit dicere testamẽtũ nullũ. Itẽ an filiꝰ institutus sub cõditione potestatiua, vel casuali, dicat gratus in legitima. Item, quid operetur preteritio filiorũ ad annullationẽ testamẽti. Itẽ que substitutiões dicãtur directe, vel oblique. Itẽ, an auth. ex causa, habeat locũ in preteritione posthumi, z in preteritiõe paterna, z an legata filio preterito maneãt firma, vel ne. Itẽ, an substitutio fideicommissaria in legitima filij facta, fit nulla, vel ne. Itẽ, an fideicõmissuz restãs i vita defuncti trãsmittatur, si nõ fuit agnitũ. z an iuri immiscẽdi pscribatur,

1 ☞ Cõditiones casuales z miste, que dicantur.
2 Rubere z monasteriũ ingredi cum effectu, idẽ est qõ profiteri.
3 Conditio casualis vel mista adiecta institutioni facte de filio in potestate constituto, an habeat reddere institutionem nullam.
4 Preteritio filij de iure ciuili an reddat testamentum nullum, z quid de iure pretorio.
5 Bonorum possessio non agnita non transmittitur.
6 Testamẽto nullo ex preteritione, an substitutiões directe sint nulle.
7 Substitutiones directe, z oblique, que dicantur.
8 Verbũ succedo, absqz aliqua adiectiõe significat substitutionẽ
9 Reseruatio facta a testatore an designet fideicommissariã substitutionem,
10 Auth. ex causa. C. de li. pre. an habeat locum in preteritione posthumi. z an loquatur de preteritione paterna. nu. 11.
12 Authen. ex causa, an confirmet relicta a preterito.
13 Substitutio fideicommissaria an teneat in legitima filiorum.
14 Filius filij fratris, an succedat amite in genere, i simul cũ sorore amite.

15 Fideicommissum non agnitum, nec restitutum, an transmittatur ad heredes.

16 Jus adeundi hereditatem, an possit prescribi, & an requiratur aditio in filiis.

17 Socer habitando cum fratre in bonis paternis, non excluditur prescriptione petendi hereditatem paternam.

[a] Ex facto [a] proposito plura dubia oriunt. Primum, vtrum testamentū Hugol. predicti sit aliquod de iure, quo ad heredem institutum, nec ne. Secundum, vtrum substitutiones facte sint directe, vel oblique, vt sciat an preteritio filiarū eas reddat inualidas, necne. Tertio, quid si sit nullum testamentū prefatū, quo ad heredis institutionem, vtrū quo ad alia in eo relicta sit aliquod, necne. Quarto, vtrū ad successionē ab intestato predictarū Trude, Seryncę, & Lyole, que mortue fuerunt ante dictū Watheolum, veniat solum Decutia predicta, an vero simul veniant cū ea nepotes dicti Watheoli, cū nō apparet ex predictis q̄ Watheol[us], nec predicti sint filij hereditatē predictarū dominarum adierunt, & quedam alia dubia, pcedūt, vt inferius exprimet. ¶ Circa primus dubium considero tria. Primū, vtrum conditiones descripte predictis filiabus fuerint potestatiue, necne: vt p hoc videatur pretende-
1 rite, necne. † Secō, an l. qñ in prioribus. C. de inof. test. vel eius effectus locū habeat in filijs sub casuali, vel mista conditione institutis. Tertio, quid operet preteritio filiorū suorū ad annullationē testamēti paterni. De primo, vident tūc conditiones fuisse nō potestatiue, sed miste, saltē in persona earū, que nō erant adulte tpe testamēti. Ratio huius est, vt fuit prudenter tactum per allegan-
2 tem. q̄ nubere & monasterium ingredi cū effectu: idem est q̄ profiteri, vt no. in aut. ingressi. C. de sacros. eccl. & hec omnia expectāt, & requirunt pubertatem, Inst. de nup. in prin. & ff. de cond. & demō. Hec conditio. Sed impuberi est casuale ad pubertatem peruenire, vt patet ex sensu: ergo ipsa conditio pro parte a casu pendet. Hoc probat l. vnum. ff. si cer. pe. subarguendo de loco ad tēpus, vt illud operetur temporis protēsio, qō loci longinquitas. nō obstat ad hoc. l. j. de insti. & substi. & l. in testamēto. ff. de condi. & demō. que in contrarium allegant per allegantē: q̄ ibi non habetur, qō
3 cōditio fuerit adiecta impuberi. Item nec ibi dicitur, q̄ fuerit potestatiua. Nec obst. q̄ ibi non dicitur, q̄ ipsa conditio adiecta filio habet vitiare testamentum, imo magis oppositum: q̄ instituebat suum paternum, cuius preteritio pro exheredatione est. Unde & si casualis fuisset, non habuisset irritare testamentū. Et ex hoc est, qō conditio veluti difficilis iudicatur, & ea etiam viuo testatore impleri potest. l. hec conditio. ff. de cond. & demon. & ex hoc est, scz, q̄ de facili, & communiter contingit qō conditio, que pōt impleri, iudicatur potestatiua. l. suus quoque. §. puto recte. & qō ibi not. ff.
4 de here. instituen. † De secundo [b] dubio, scz vtrum casualis, vel mi-
b sta adiecta institutioni facte de filio instituto in potestate constituto. habeat institutionem reddere nullaz, an vero remoueatur a iure, per l. quoniam in prioribus. C. de inof. testa. & per l. scimus. §. cum autem. eod. titu. que adhuc magis videt vigere. Omissis que adhuc dici possent, gratia breuitatis, videtur testamentum nullū reddi ex tali conditione adiecta, q̄ suus est preteritus, cum non sit in casum contrarium exheredatus, & hoc probat l. si pater. de instit. & substit. alleg. Hec obst. l. quoniam, q̄ ibi loquitur, cum testamentum de iure ciuili tenuit: puta, q̄ filius est exheredat[us], vel pro exheredato habitus, & aliquid est sibi sub conditione, vel modo relictum, vel vbi fuit sub conditione potestatiua institutus, & hoc probat ibi litera in prin. & circa fin. ibi dum dicit, eorum iura, qui ad memoratam actionem vocabantur. Patet ergo, quod illa lex prouidet, vbi filius poterat testamentum expugnare: ergo in casu, in quo testamentum de iure ciuili tenebat, valet: q̄ suus instructus erat sub potestatiua conditione, tū in minori summa quam esset legitima sua: vel quia exheredatus, vel pro exheredato habitus: quasi preteritus a matre, nam his proditum est remediū quę rele, vt Julii. de inoff. testa. in prin. & ibi no. Non ergo loquitur vbi testamentum esset nullum ipso iure, quia eo casu non agitur querela. Sed restat respondere ad l. scimus. §. cum autem. C. de inoffi. testa. q̄ videtur loqui de casuali conditione, cum dicit de conditione mortis heredis fideicommisso grauati. l. j. §. j. ff. de cōdi. & demon. & l. heres meus. eo. titu. quia lex illa non prouidet circa nullitatem testamenti. sed contra querelam, vel contra tab. cum refert se ad l. quoniam in prioribus. prealleg. & tamen cum pertractetur inofficiosi querela. Princeps in nullitatibus ius innouat, vt l. omnimodo. §. fin vero. & l. que nuper. eo. ti. in fi. Item lex illa est posita sub rub. de inoff. testa. ergo debet intelligi, cum filio exheredato datum erat fideicommissum sub conditione: vel si preteritus fuit, debet intelligi. quod preteritus voluit fideicommissum, & sic approbat testamentum, quo casu tenet testamentum saltem de iure pretorio, sed per bon. pos. contra tabu. potuisset rescindi, vt l. filio preterito. ff. de inuff. testa. remouet ergo illa lex conditionem relicto filio datam, ad cuius consecutionem filius intendebat: non autē dicit, quod filius sub tali conditione institutus non possit dicere nullum: si ipsa non dicit, nec nos dicere debemus, maxime cū habemus legem que disponit de nullitate, que non reperitur correcta, ergo, &c. vt l. precipimus. in fi. C. de ap. Item ibi nō fuit filius institutus, sed extraneus: sed filio fuerunt fideicommissa relicta sub die certa, vel incerta, vnde non habēt locū leges prohibentes filium sub conditione institui, ita qō testamentum tenebat ipso iure, & per querelaz rescindebatur, q̄ remouetur. Non ob. q̄ illa iura sunt fauore tā patris, quam filiorū inducta: q̄ nō propterea sequitur, q̄ loquant de testamēti nullius corroboratione, satis est
4 eīm fauor parentū, si querelā, vel cōtra tab. excludunt. † De tertio
c dubio huius prime partis. s. quid operetur preteritio filiorū [c] circa nullitatē testamēti p̄dicti, videt doctoribus Modernis qō de iure ciuili nullū habeat reddere testamētum, sed de iure pretorio valeat, si filie predicte preterite id tacite vel exp̄sse approbassent, & iste est eorū intellectus in d. l. filio preterito. de inuff. testa. ita probatur in l. j. ff. si tab. te. nul. exta. no. de exce. rei iud. l. ij. Facit q̄ not. de bo. pos. contra tab. l. ij. & l. cū in secūdo. in prin. ff. de inuff. testa. hoc tenent Bo. C. de nece. ser. her. inst. l. ij. licet, & aliter in d. l. filio preterito. communiter per gl. dicatur. non ergo videtur secundus eos de iure quod taciturnitas preteriti confirmet testamentum, sed eius voluntas tacita, vel expressa, quo casu conualescit testamentum solum de iure pretorio, non ciuili, secundum omnes, vt est ostensum: per hoc est responsum ad oppositiones que fiebant de prescriptione iuris dicendi nullum. Verūtamen tenendo opin. gl. in d. l. filio. videlicet q̄ testamentum per taciturnitatem preteriti conualescat: adhuc infertur predictum Hugolinum esse intestatum, q̄ non cōfirmatur tale testamentum, nisi de iure pretorio, vt ex eo, & per illud possit peti bon. poss. vt no. ff. de bo. pos. cōtra tab. l. ij. & d. l. cum in secundo. in prin. cui quidem iuri bonorum possessionem petendi satis dudum videtur esse prescriptum, cū sit annale. ¶ † Item est considerandum qō bonorum possessio non agnita
5 non transmittitur. l. ij. §. acquirere. ff. de bono. posse. & per ea, que proponuntur, non apparet q̄ Watheolus agnouit eam: vnde ex persona Watheoli non competit eius heredibus ius ad eā: nec competit eis ius ad eorum personas: q̄ per ea que proponuntur, non apparet fuisse in rerum natura, tempore vite testatoris, filios Nicolai, & Tristani: qui nunc extant, & de quibus possit fieri exclusio. ergo non competit eis bon. pos. in bonis dicti defuncti. l. j. §. si quis proximior. ff. vnde cog. Et posito quod fuissent, tamen non obtinebant primum locum, siue primum gradum, & q̄ Watheolus eos precedebat: ergo bono. poss. non admittitur ex dicto testamento. Si autem venient vt scripti per bon. poss. secundum tab. & hoc non possunt: q̄ prefertur eis persona parentis eorum: quia tunc tenebant locum primi heredis: vt l. j. de bono. possess. contra tab. ergo Hugolinus nullum potest habere heredem ex testamento: & per consequens omni iure est hodie intestatus. Ex premissis concluditur ad principale dubium, dictum Hugolinum decessisse intestatum, ex preteritione maxime Decutie filie posthume, & Seryncę si erat minor, vt videtur innui, neque relictum agnouerunt, neque aliter testamentum approbauerunt. ¶ † Restat de
6 secundo puncto videre, videlicet posito, quod dictum testamentum sit nullum quo ad institutionem, vtrum substitutiones in eo facte sint directe necne, & hoc ideo: quia si essent directe, idem iuris esset de eis quod de institutionibus: quia & ipse institutiones conditionales sunt. l. in ratione. j. §. quod vulgo. & §. si filio. ff. ad legem Falcidiam. & quia preteritio filiorū habet ipsas substitutiones irritare: vt ff. de liberis & posthumis. l. Gallus. per totum. Et primo videtur quod sint directe, quia tunc substitutio est directa † quando verba prolata non demonstrant
7 ministerium eius, cuius substitutio fieri denotatur, sed in proposito non videtur ex verbis ministerium eorum, quibus facta est substitutio: ergo videtur directa potius quam obliqua. Pro hoc facit quod diximus quod dubia substitutio interpretatur directa, vt C. de heredi. instituend. l. fin. & ff. de vulgari & pupillari. l. verbis ciuilibus. in fin. gloss. Econtra videtur quod sit obliqua, maxime substitutio facta filiabus predictis, de qua pertinet ad presens agere: quia illa, que facta fuit huius, aut fuit directa, & fuit nulla ratione preteritionis, aut fuit obliqua, & non pertinet de ea querere: quia eius conditio non euenit. De prima ergo facta filiabus videtur dici quod videatur obliqua propter verbum succedo. in ea adiectum, quod videtur verbum commune. Congruit enim omni successori tam singulari quam vniuersali, ac si verbo communi adiungantur ista verba, sine liberis &c. tunc secundum communem opinionem ista videtur substitutio fideicommissaria: vt probatur in l. precibus. de impu. & alijs subscripti. C. & l. centurio. ff.
8 de vulgar. & pupil. Ista opinio reprobatur per Modernos. † Item verbum succedo, per se videtur importare aliquam substitutionem absque aliqua adiectione: vt probatur in cap. Raynutius. &

c. Raynaldus extra de testa. z no. Joā. Andr. in c. j. de testa. lib. vi.
Item pro his facit quod ibi est verbum, volo, quod verbum secū
dum quosdam doctores facit substitutionem obliquam: arg. l. om
9 ne verbum. C. commu. de leg. ¶ † Item hec suadet vigentius ad
iectio testatoris subiecta dicte substitutioni cum dicit, saluo q̄ di
cte sue filie, z quelibet earum possit disponere pro anima, z corpo
re vsq; in quantitatem centum librarum, ꝛc. que quidem ratio de
signat testatorem sensisse fideicommissariam substitutionem: q̄ in
eum casum z tempus videtur facta reseruatio: quo casu facta erit
ademptio, z reseruatio. hec concurrunt tempore pubertatis: quia
ante nō potest quis disponere de bonis suis, nec inter viuos, nec
in vltima voluntate: ergo de tempore pubertatis sensisse videtur,
z per consequens erat tempore testamenti magis eis substitutio
facta per verba d recta, z per consequens censenda est fideicom
missaria: vt no. in l. verbis ciuilibus. ff. de vulgar. z pupillari. z per
hoc in alijs puberibus, quibus fuit vna cum illis impuberibus
facta substitutio. l. quamis. cum simili. C. de impub. z alijs substit.
Ex his concludimus substitutionem predictam videri potius
obliquam, quam directam, non obstantibus dictis in contrariū,
quibus potest de facili responderi ex rationibus pro hac parte fa
ctis. ¶ De tertio autem principali dubio videre restat, scilicet an
fideicommissa predicta vtilia sunt, necne. Hic est considerandum
b primo, vtrum auth. ex causa. C. de liberis preteritis, habeat locū
in preteritione posthumi. Secundo, vtrum habeat locum in pre
teritione paterna. Tertio, vtrum confirmentur relicta, que re
licta sunt a preterito. Quarto, vtrum filius potest substitui per fi
deicommissum in debita iure nature. Quorū quidē vnus quodq;
10 est satis dubitabile. Et in primo quidem dubio † (licet varie sint
sententie gloss. z etiam Modernorum) probabiliter dici potest,
quod d. authenti. non loquatur in preteritione posthumi. Et hoc
probatur sic. Ad quem casum non porriguntur verba legis, nec
ipsa lex porrigitur. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusation. z
l. vnica. §. ne autem hoc. C. de cadu. tollen. sed verba dicte authen.
non adaptantur ad preteritionem posthumi: quia secundum com
munem intellectum illa authenti. intelligitur de causa preteritio
nis omissa, ac illa non congruit. ¶ Primo, quia illi non potuit cau
sa inferri: ergo nec admitti. argu. l. si quis in suo. §. legis autem vete
ris. C. de inofic. testamen. Secundo probatur in eo casu, quo testa
mentum tenet a principio quo ad heredis institutionem, legata
relicta in eo dependent ab illa institutione, etiam eo casu quo insti
tutio, a qua relicta dependent annullatur: tunc in consequentiam
annullantur relicta tanquam accessoria, z pro hoc. ff. de liberis z
posthumis. l. iij. §. fina. z ibi nota, quod sit ibi preterito posthumo
testamentum, z tenet a principio: ergo, ꝛc. Item legum correctio
vitanda est, z lege cauetur quod relicta huiusmodi sunt nulla, vbi
preteritus est posthumus. l. j. C. de posthumis heredibus institut.
nec reperitur clare z expresse correcta: ergo. ꝛc. z in hac sententia
sunt Dyn. Odofr. Marsi. Sil. Jacobus Butr. Oldrad. z multi
alij, licet oppositum teneat quedam gloss. z Ultramon. z Lyn.
In proposito autem themate preterita fuit Decutia posthuma:
verum quia non solum posthuma, sed iam nata fuit preterita, vi
delicet Seryncа tunc impubes, vt supra est probatum, ideo nō est
inherendus huic rationi: quia preteritio persone nate a principio
reddit testamentum nullum: z in eius persona potuit testamētum
11 quo ad legata, z fideicommissa tenere. † De secundo, an d. au
thentic. ex causa, loquatur de preteritione paterna: videtur dicen
dum, licet varie sit tractatum per docto. quod locum habeat, z
hec opinio est communis: circa quam amplius non insistimus:
12 quia est communis, z longum esset discutere. ¶ † In tertio du
c bio vtrum relicta a preterito confirmētur, per d. authen. ex caus
sa, visum est Dyn. quod non confirmentur, vt ipse probat, z no. in
l. ij. de legatis ij. secundum quam opinionem, fideicommissa pre
dicta a preteritis filiabus data videntur esse nulla, quod esset con
cedendum, vltra id, quod habuisset de voluntate testatoris, id
est, vsque ad summam eis relictam, videtur fideicommissum tene
re per dictam authentic. ex causa, z cessat dicta lex secunda, z etiā
13 ratio Dyn. ¶ † In quarto dubio, videlicet, an substitutio fidei
f commissaria teneat in legitima f filiorum necne, variauerunt glo.
in l. ex tribus, z l. quoniam. C. de inofficio. testamento. sed Dyn. ex
longa disputatione determinauit, quod non tenet relictum a filio,
sed tenet relictum a succedentibus sibi ab intestato, vt scripsit in
l. iij. ff. de vulgari z pupillari. z ibi plene per eum. z per Lynum in
dicta lege ex tribus. In proposito autem substitutio fuit simpliciter
facta, vnde ipse videtur rogatus, ad quem relatus fuit ser
mo: z ideo iuxta prefatam considerationem fideicommissum fa
ctum de dicta legitima est nullum. Ex his concludimus ad hanc
partem, fideicommissa prefata valuisse z valere, in eo quod reli
ctum prefatum prefatis Trude z Lyole excessit debitum iure na
ture: sed si non accepit vltra legitimam, non tenuit prefatum fi
deicommissum: z si plus acceperit, tenuit in eo quod excessit le
gitimam, z non vltra. ergo remanet scrutandum, vtrum legiti
mam acceperit, quod ex quantitate patrimonij dignoscitur quod
secundum numerum liberorum filij dicti testatoris debuerunt
habere dimidiam: inspiciatur ergo, vtrum quilibet eorum ha
buit virilem semissis, necne, z secundum id iudicetur, per predi
14 cta. ¶ † Quartus principalis g punctus est, scilicet, vtrum ad
g successionem Trude, z Lyole. z Seryncе veniant nepotes Mat
thei: z consistit in hoc vtrum Matheolus adierit hereditatem,
vel pro herede se gesserit sororum suarum, z si ipsi non gesserint
* se pro heredibus, vtrum filij Matheoli scilicet, *Nicolaus z
Christianus se pro herede gesserint dictarum amitarum suarum,
z si quid predictorum fuit, nunc indubitanter nepotes Matheo
li predicti dictarum dominarum premortuarū pro dimidia sunt,
vel esse possunt heredes, ex persona videlicet patris, vel aui ip
sorum: sed si Matheolus z filij sui non adierunt, nec pro here
de gesserunt se dictarum Trude, z Seryncе, z Lyole mortua
rum: tunc est querendum vtrum filius filij fratris succedat amit
te in genere, insimul cum sorore amite, z quidem de filio fratris
non est dubium, per authentic. cessante. de legiti. heredibus, sed
de nepote fratris non videtur lege caueri, quod succedit cum
amita. z ideo videtur quod sic, salua gradus prerogatiua: vt in
authentic. post fratres. eodem titulo, z propterea preferatur.
15 ¶ † Quinto h restat videre de fideicommisso relicto dictis filia
h bus dicti testatoris, vtrum prefati filij Nicolai z Christiani pos
sint illud agnoscere, z ad id admitti. Et dubium est in hoc, quod
non fuit agnitum, nec restitutum Matheolo fideicommissario,
eo viuente, z ideo videtur, quod non transmittat id ad suum
heredem, vt nota. in l. filio. de legatis primo. Sed verius est
quod transmissum est, ex quo dies eius cessit in vita defuncti,
licet non fuerit sibi restitutum. Et ita probatur in l. cogi. §.
idem Metianus. z l. apud Julianum. §. vtrum. ff. ad Trebel
lianum. z ibi not. reprobato quod nota. in lege filio, supra alle
gat. vbi non ponitur vera opinio, secundum Dynum z Mo
dernos. De eo autem quod queritur vtrum Decutia debeat
habere aliquid de bonis maternis vltra legatum, non est du
bium quod debeat habere supplementum vsque ad debitum bo
norum subsidium: vt l. omnimodo C. de inofficioso testamento.
z in authentico, vt cum de appellat. cog. §. ceterum. ¶ Potest insu
per dubitari vtrum Decutia, que non proponitur hereditatem
patris adisse expresse hucusque a iure ipsius sit prescriptione ex
clusa. z in hoc potest dupliciter dubitari. ¶ Primo an sit prescripti
ius adeundi hereditatem. Secundo vtrum ius hereditatis pe
16 tende. † Et ad primum dico non esse prescriptum ius adeundi he
reditatem: quia aditio non requiritur in suis, sed sufficit sola im
mistio, est enim suus ipso iure heres in sui commodum: vt Instit.
de heredi. que ab intestato. §. sui. z ff. de acquirenda hereditate. l.
in suis. cum similibus, vnde de iure adeundi non potest queri: q̄
in habitando paternam domum, vt habitasse proponitur, vide
tur gerere pro herede: vt l. j. C. de repudianda hereditate. z l. pro
17 herede. §. j. ff. de acquirenda hereditate. † De secundo, videlicet
vtrum petitioni hereditatis sit prescriptum: videtur dicendum
quod non, per ea que proponuntur: q̄ proponitur eam communi
ter stetisse cum fratre in bonis paternis: nec proponitur fratrem
solum possedisse z tenuisse totam hereditatem: vnde sequitur q̄s
in questione precedenti nō currit prescriptio, z quod fratres post
ipsam non excludit.

ADDITIONES.

a THO. DIP. ¶ Ex facto. Barto. in l. si pater. C. de institu. z substitu. in versicu. vlterius oppono. facit mentionem de hoc consil. ibi, dum dicit, postea cum casus hic occurreret de facto, ꝛc. Et idem dicit Bartol. in l. suus quoque. ff. de heredibus instituendis. Et de secundo dubio, an sit vera opinio Bart. hic, dico quod hec est communis opinio, vt plene ponit Jaso. in d. l. si pater. z ibi ponit plures limitationes, z ponit etiam Jason in l. scimus. §. cum autem. C. de inofficioso testamento, z vltra Jas. vide Bald. in consilio lxxvij. secundo volu. incip. punctus super quo, z Petrum Corsnel. in d. l. si pater. z in consil. cxvj. secundo volu. cuius principium est, difficultas principalis.

b BERNAR. LAND. ¶ De secundo. Circa superiorem consultationem, qui vellet discutere vnamquanque conclusionem, satis commentariorum opus esset: ideo ad loca vbi ille subtilitates examinantur me remitto: solum attingam secundam conclusionem, in qua videtur quod conditio casualis z mista apposita filio, reddat testamentum nullum: cuius contrarium voluit in l. si pater. versiculo not. quod filius. C. de institut. z substitutio. dum inquit, quod filius non potest institui sub conditione casuali, vel mista, nisi in defectum eius exheredetur: quia non esset dare casum in quo reperiretur preteritus, scilicet nec

insti

instit⁹.nec exheredatus.z in l.suus quoqz.in prin.ff.de her. instit.z Bart.in d.l.si pater.versi.concludo modo.vbi distinguit sic,Aut queritur in filio emācipato,z ille olim,z secundum ista tempora poterat instituī sub quacunqz conditione,per l.ij.ff.si sub conditione.ff.de bonorum pos.secun.tabu.Aut queritur in filio in potestate,z tunc aut est instit⁹ sub cōditione impossibili,z institutio est ipso iure nulla,exheredatione aliqua nō adita.per l.filius.z ii.ff.de condi.instit.Aut fuit instit⁹ sub conditione possibili,z tūc aut illa est necessaria, aut contingēs: si contingēs,aut p otestatiua,aut casualis, aut mista.primo casu,si potestatiua nō est valde difficilis,tunc vz institutio,etiam nulla facta exheredatione:si vero est impossibilis,nō valet institutio,sicut nec facta sub casuali,vel mista conditione. Joan.de Imo.in d.l.suus quoqz,sed melius in d.l.fina.ff.de condi.instit. in verbo.circa casualem.latissime explicat articulum.z tandem tenet cum opi.Bartol.quam tenet legendo,sez quod testamentum valet,sed relictus cōditio.per l.scimus.ℌ. cum autem. C. de inoffi.testa. Pau.de Cas.quem refert Aler.de Imol.in d.l.si pater.dicit tenēdo d.opi.Bart.quod nullus bene respondet ad d.ℌ.cum autem.z totus mūdus seruat suam opinionem:q2 per suam opinionem conseruatur testamentum:per contrariam vero,quam hic tenet,subuertitur.z in dubio adherēdū est dispositioni,que fauet testamēto,vt not.in l.si pars.ff.de inoffic.testa. z in c.fi.de reiudi.quam sequitur Ange.consi.cxvij.incip.Ciuianus de mōte.Communis tamen opinio est,quod subuertatur,sicut hic per Bar.z per Bal.in l.quoniam in prioribus.C. de inof.te.z d.l.si pater.z in d.l.fi.per Ang.z in dictis legib.z in consil.cxvij.incip.domina Catharina quondam Blasij,vbi nō bene respōdet ad d.ℌ.cum autem.Quid dicēdum? Nescio: quia qui haberet cōsulere in hac re,vel iudicare,graue onꝰ sumeret, cum vtraqz pars sit bene munita.tamen Bar.hic tenet cum cōmuni opinione consulendo. z etiam Ang.in consulēdo videtur adherere huic parti.z forte si aliqui.qui tenēt contra Bart.in lec.vidissent hoc consilium si est Bart.vt credo,non ita dilatassent fimbrias contra communem opi.hoc dico,quia nō memini me vidisse,nec audiuisse,q hoc cōsilium alleget aliquis. Et pro superiori consultatione addite consilium liij.incipi.facti narratio.circa medium.

c ℂFiliorum.Vide Bal.consi.xij.iij.lib.incip.quidam dominus Mattheus.z Ang.consi.cxiij.

d Th.D.ℂAuthētica.ex causa.An illa authē.habeat locum in preteritione posthumi.ponit exemplum Jason in d.aut.in ver. secundum dubium.z in verficu.tertium dubium. vbi ponit plures concordantias.cui adde Bartol.in isto consilio.z Bart.in consilio ccx.incip.Omne illud,quod alias z in cōsilio ccxxv.incip.Lapus fecit testamentum,alias inci.Quidam nomine Lapus.

e ℂIn tertio dubio.Plene ponit Jaso.in dicta auth.ex causa.z Aler.in l.ita tamen.ℌ.quoties.ff.ad Treb.

f B.L.ℂIn legitima.Vide Pau.de Ca.cōsi.cxxxiij.z est communis opinio.sila,quam hic tenet Barto.sed si per statutum fit aucta legitima, an in illo augmento filius possit grauari, vide Calde.consi.xxxij.de testa.

g Th.D.ℂQuartus principalis.Vide Andream Barb.in auth.cessante.C.de legi.hered.in addi.Bar.vbi facit mentionem de huiusmodi consi.Bar.z vide Bar.in cōsil.cvj.incip.factum proponitur sub hac forma.

h ℂQuinto.Vide que scripsi supra,in consi.precedenti,incip.si quis instituitur.z Aler.de Imo.in l.cum filio.ff.de leg.j.veri.in eadem,ibi,vbi alleg.huiusmodi consi.Bar.hic.

CONSIL. XIIII.

An iuri agendi ad supplementum legitime prescribatur quinquennio,sicut iuri querelandi.

1 ℣ Iuri agendi ad supplementum quinquennio prescribitur,si fuit negligens.

2 Ius agendi ad supplementum succedit loco querele.

3 Actio subrogata est illius nature z vite, cuius est actio in cuius locum subrogatur.

4 Actione personali ad supplementum legitime agitur.

a **Ius agendi** ad supplemētum legitime tollatur quinquennec? Ad hoc respondetur,qd quinquēnio ei prescribitur,si ille,qui poterat petere,fuit negligēs per quinquennium,T adie adite hereditatis. Quod probatur per casum in quo filium.C.de inoffi.testam.Secundo per casum l.fi.C.de inoffici.test.sic inducendo:Querela inofficiose donationis habet locum,siue aliquid sit relictum,siue non ei qui intentat querelam.Et quādo aliquid est relictum,dicta querela hoc operatur solum,quod ei suppletur quod deest,ad legitimam,vt no.in l.j.C.de inoffi.do.Habet ergo dicta querela effectū iuris agēdi ad supplementum dicto casu,z tamen quinquennio finitur, vt d.l.fin.Et sic est ibi casus,q̄ iuri agendi ad supplementum prescribitur quinquennio. ℂ ℣Preterea,illud ius[b] agendi ad supplementum,succedit in locum querele,l.omnimodo.C.de inoffi. test.sed actio subrogata est illius nature z vite,cuius est actio in cuius locum subrogatur,secūdum primordialem naturam,l. j.ℌ.hec actio.ff.si quis test.li.ef.iuf.z not.in l.certi codicis.ℌ.j.z in princip.legis in j.gloss.ff.si certum peta. ℂHec obstat,q̄ ad supplementum legitime agitur condictione ex lege,z hic actiōe personali,que durat xxx.annis: vt C.de cōst.pec.l.ij.q̄ illud est verum regulariter:cū fallit in multis casibus ibi no.z in multis alijs,que ibi non ponūtur, vt dicit ibi gl.inter quos est ista per rationem predictam. Hec obstat,quod dicitur,q̄ illa ratio est in querela,scilicet,quia odiosa,z totum testamētū rescindit, quod non facit condic.ex lege ad supplemētum,q2 imo est eadē ratio. Sicut enim querela rescindit testamētum in totum,ita ius agēdi ad supplemētum rescat institutionem,z legitimam pro illa parte,l.ij.libertus.ℌ.libertus.ff.de bo.lib.z l.ij.ex patronis.eo. ti,z ideo l.si quando.ℌ.fi.C.de inoffi.test.appellat dictū ius agēdi ad supplemētum,querelam.sicut enim per querelam quis de toto testamēto conqueritur,ita per hoc ius cōqueritur de modico relicto. Nec ob.d.l.si quando.ℌ.fi.per quam videtur,q̄ aliter tollatur querela,aliter ℣ius agēdi ad supplementum,sez per acceptilationem legati:q2 verum est,in casu illo.sed q2 ratio que est in vno,cessat in alio, nam acceptādo legatum approbat testamentum, merito non potest illud impugnare per querelam: quia diceret legatum esse inualidum: sed illa ratio cessat in iure agēdi ad supplementum. Nam recipiendo dicit legatum validū z petendo supplemētum fi.militer dicit validum, licet conqueratur de modicitate:sed in iure tollendi per prescriptionem est eadem ratio. Sicut enim qui venit per querelam cōtra testamētum,venit contra voluntatem defuncti,ita ille qui petit supplementum:vt ℌ probatum est.z q2 omnis petitio Falcidie,z Trebellianice,vel alterius portionis debite dicitur contra voluntatem defuncti.l.Titia.ff.ad legem Falc.Concluditur ergo,quod dicto iuri agendi ad supplementum prescribitur quinquennio a die adite hereditatis.Bar.

ADDITIONES.

a ℂAgēdi.Dominus Bar.tz hic q̄ ius agendi ad supplementum non durat nisi vsqz ad quinquennium post aditam hereditatem ab herede vniuersali inchoandum. Et dicit hoc probari per l.si quis filium.ℌ.fi.C.de inof.test.Itez dicit hoc probari,q2 istud ius agēdi ad supplementū subrogatur loco querele: ergo finitur quinquēnio. Item, q2 sic videmus in querela inofficiose dona.lz aduocet debitum bonorū subsidiū,z nō vltra in certis casibus.C.de inoffi.do.l.ii.z C.de inof.test. auth. vnde si parēs. Ego dico,q̄ quādo filio instituto cōpetit istud ius, qō est ppetuum,nec est verum,quod subrogatur loco querele,imo est inductum odio querele. Nam querela est odiosa,ipsum autē ius agēdi ad supplemētum est fauorabile, introductū fauore testantis, ac etiam filij.C.de inoff.test.l.omnimodo.z sic si testator mādasset suppleri,esset actio perpetua,z nunc vt co.titu. l.scimus. in prin. Item ius adeundi est perpetuū,z similiter petitio hereditatis,z filio pro legitima competit ius adeundi,in auth.vt cuz de app.cogn.ℌ.ceterū. Non obstat l.si quis filium.ℌ.fi. q2 cuicē ter ipse excipitur a querela inoff.test.vt patet ibi, vū dicit, que relam.z ibi dum dicit.post aditam hereditatem. Nam aditio respicit querelam tantum inoff.test.l.Papinianus.ℌ.ii conditioni.ff.de inoffic.testa.supplementū enim ut ipso iure filio.z antequam alius adeat hereditatez,statim enz mortuo patre debet habere legitimam.z fructus legitime. Item vbicunqz lex loquitur de quinquennio,loquitur in querela.C.in quibus causis in integ.resti.non est necel.l.ij. Item non est nostrum inuenire prescriptionem,nisi in casibus scriptis in iure:vt C.de consti.pecu. l.ij.in quibus casibus semp tenui.q̄ in d.l.si quis filiū.z in auth. presbyteros. C.de episc.z cleri.q̄ ius agendi ad supplemētum esset perpetuz in instituto,propterea,sicut institutio est perpetua,ita augmentum seu supplementum eius.l.cum inter.ℌ.cum inter.ff.de pac.dot.Et ita Bal.consulut consi.xx.vol.ij.

b Th.D.ℂPreterea illud ius.Alias incip.queritur an iuri agendi.z adde quod istud consil.secundū ordinem ℣Perus. est in j.parte iudiciorum.nu.xlv.z ibi non est insertum consi.Bal.sed in tertia parte.de vlti.voluntatib.in consil.xv.incip.in Dei nomine amen,factum super quo queritur.quod est impressuz in si. consi.z est domini bald.de ℣Perus.

✳ ℂQuinquennio.Quoniā veritas sepius agitata magis splendescit.xxxv.q.ix.can.grauz.z q2 quod repetitur censetur magis famosum z validū,iuxta l.vnic.C.de emend. Just. co.z integrū sit iudicium qō plurimorum sententijs firmat̄,eorum que huic consilio addita sunt reprobādo bar.aliquid in medū affert ur.

Dico itaque q̄ iuri agendi ad supplementum non p̄scribitur quinquennio: q̄ competit condictio ex lege, que est p̄sonalis, z durat xxx. an. l. ij. C. de cōstit. pec. Sēdo q̄ in dubio tutior via eligitur. c. iuuenis. de spōsa. z in dubio adherendum est regule, l. omnis definitio. ff. de reg. iu. Et regula est, q̄ oia iura sunt perpetua, nisi reperiat cō trariū, vt d. l. ij. z instī. de perpet. z tempo. act. Sed nō memini legisse q̄ hoc ius tollat ququennio. ergo, ꝛc. Nō obstāt fundamēta do. cōsulentis. Et primo l. si quis filiū. in fi. q̄ multipliciter pōt rñderi. primo, q̄ in quantum de tacitur nitate quinquēnij loquit refertur ad querelā de qua p̄orie dixerat, nō ad ius agēdi ad supplemētū, n bene inspiciat, imo fuit potius cōtra Bar. q̄ de vno dicit de alio videt negari. c. non ne. de p̄sum. in antiq. z ad p̄ma fidēa est relatio. ff. de postul. l. j. §. denicq. Vel aliter dic, q̄ illa lex loquitur in herede ei⁹, qui poterat agere ad supplemētum legitime. vñ ꝛ ipse filius perpetuo potuisset agere: tñ eius heres se tacuit per quinquēnū non potuit postea agere. Et hec solutio est Ang. in l. Papinianus §. si cōditioni. versi. ex predictis. ff. de inoffi. te. Ratio diuersitatis fm ipsum est, q̄ ex quo filius tacuit quinquēnio, z mortuus est, vī repudiasse ius agendi ad supplementum. numerum si eius heres nō pōt agere. Secus q̄ filius viuit: q̄ tunc videtur velle habere tēpus ordinatū ad p̄scriptionē actionū tpalium. Nō ob. quoq; l. si. C. de inoffic. do. q̄ ibi non variatur modus agēdi q̄ pure agitur querela inoffi. do. ad eius supplementum in casu vero non variatur modus: q̄ agitur cōdictione ex lege. Nō ob. quoq; q̄ subrogatum sapit naturam eius in cuius locū surrogatur: q̄ casu isto sunt diuerse nature. q̄ querela datur exheredato ad supplemētum legitime. Item agnoscēs iudiciū defuncti quoquo modo intelligitur renunciare querele non iuri agēdi ad supplemētum, nisi expresse renūciet, vt l. si quādo. §. illud. C. de inoffi. te. cum glo. sint diuerse nature, non est bona argumentatio Barto. Non ob. quoq; quod ista est odiosa petitio supplemēti legitime: licut querela, q̄ omnia veniunt contra voluntatem defuncti. q̄ nō sequitur venit cōtra voluntatē defuncti, ergo odiosum. cū no semper voluntas defuncti sit sequēda, cum sēz est irrationabilis, vt ff. de cōstr. tu. l. vtilitatē. z de cōdi. instī. l. ij. Sed ista est huiusmodi: q̄ cōtra ius naturale. l. scripto. ff. vnde hb. l. cum ratio. ff. de bon. dam. Preterea ius agendi ad supplemetum est mere persecutiuum: q̄ per illud solū ius suum p̄sequitur: querela vero remedium penale est, q̄ hec nō nisi in penā defuncti pōt esse, quod totum testamentu rescindat, z tas institutiones quam legata, secūdū iura noua: z sic non solū persequitur suum: sed etiam tollit alienum. igitur optima ratio facit, q̄ primum sit perpetuum, secundū temporale: sicut in actio. persecutorijs ac penalibus. not. Instī. de perpe. z tempo. act. in prin. in verb. plerunq;. Et ex his dicitur concludendū, iuri agēdi ad supplementū non p̄scribi quinquennio, secundum communiter doct. Ang. in d. §. si conditioni. z in auth. de trien. z semis. in fi. prin. Bal. in auth. p̄sbyteros. C. de epis. & cler. qui fuit sibi contrarius in l. pater filium. ff. de inoffic. testa. Idem in d. l. si quis filium. z in l. qui libertatem. ff. de pet. hered. z in l. ij. C. in quibus cautis. in integ. restī. est necessi. Imo. in l. plane vbi transferre. §. si duobus. ff. de legatis primo. z in l. qui soluendo. ff. de heredibus instit. Dan. de ca. consilio cxxxiij. incip. dubia de quibus queritur. B. V.

b Concluditur ergo. Adde quod idem sequitur Bart. in d. l. si quis filium. qui tenet p̄out hic. tamen contrariū tenent omnes doct. z Ang. in l. Papinianus. §. ij. conditioni. ff. de inoffi. testa. vbi alleg. con. Barto. Et dicit, quod contrariū consuluit cum multis aliis docto. z ista est communis opi. vide plene per Jas. in d. l. si quis filium. z in l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pe. cui adde, quod contrariū consulunt Bal. vt patet in fi. huius cōsi. z quod contrarium consuluit Pau. de ca. in consilio cxxij. dubium, de quibus. z Laid. in consilio xvij. in tit. de teste. z Petr. Corne. in consilio cxj. in ij. vol. incip. difficultas. in fi. vbi allegat plura doct. consi. z in consilio cclxv. in iij. vol. incip. in hac videtur. in consi. cclxiij. in hac consultatione. in j. vol. z ita etiam cōsuluit z reprobat istam opi. Barto. Pe. de Ubal. Frater Bal. in consū. quod incip. viso p̄fato puncto. z Petr. de Ubal. eius nepos in c. Raynutius. de testa. Et ad rationē quaz facit Bar. hic, respondet: quia tollitur eius ratio per ea, que no. idem bart. in l. pater filium. in repet. ff. de inoffi. testa. in ij. queſt. in fi. Communis ergo conclusio docto. est, quod ius agendi ad supplemētum legitime tollatur spatio. xxx. anno. ita Bal. z Pau. de cas. in dicta l. si quis filium. z Bal. in auth. p̄sbyteros. C. de epis. z cler. z Cano. in d. cap. Raynutius. z ibi Pet. de Ubal. z Moder. in d. l. certi condictio. z Alex. de Imo. in consi. cvij. incip. viso themate. z est communis opi. quam tamen singulariter limita per verba Bald. in consi. cccxxv. in quarto vol. incip. viso testamento, quod dicta p̄scriptio nunquam currit contra illū qui est possessor vniuersalis hereditatis, qui non possit petere supplementum legitime, quia possessori p̄scriptio non currit, per l. cum notissimi. C. de p̄scrip. xxx. an. z in l. si is, cuius rem. ff. ex quibus causis maio. Et no. q̄ de facto fuit in causa ardua Eugubij inter fratres, scilicet Augu. de Eugubio, z Paulucium ser Bartotti, in qua existens locum tenens p̄to do. Frā. Maria Feltrio de Revere Urbini duce iudicaui anno Domini M. ccccc xij. de mense Junij.

CONSILIVM XV.

Si testator substituit compendiose filio suo. z ille moriatur in pupillari antequam se immisceat, an ex vulgari substitutus possit statim succedere testatori. z si moriatur in pupillari post immistionem, an excludatur mater a substituto.

1 Substitutio facta a pagano per verbum commune, cum illis verbis, sine liberis, est semper fideicommissaria.

2 Mobilia z immobilia appellatiōe an veniant iura, z actiones.

3 Verbum, pleno iure, in substitutione restringitur ad species relictas.

4 Compendiosa substitutio per que verba fiat, vide plene.

5 Substitutio pupillaris, si est adita hereditas per pupillum, an excludat matrem.

6 Verbum, pleno iure, appositum in substitutiōe, matrem debet exclud ere.

1 **Pater habens.** †Filium impuberē fecit testamentum solēne, in quo alia legata fecit, z filium sibi heredem vniuersale instituit, z ei substituit forma infrascripta, In omnibus bonis meis mobilibus z stabilibus, z nominib⁹ debitorum Titium filium meū heredem vniuersalem instituo. z si dictus Titius filius meus decederet sine filijs, vel filiabus ex eo descēdētibus legitime, substituo ei fraternitatē z Hospitale de misericordia, ceterū omnia mea bona stabilia z mobilia, eo casu aduenientē, ad dictum Hospitale, z fraternitatem ipsius, p̄to alia mea deuenire vole pleno iure, detractis legatis per eum factis in dicto testamēto. z post hoc, decessit testator superuiuēte sibi dicto filio pupillo z vxore testatoris, matre dicti pupilli post hoc, decessit dictus pupillus superuiuēte sibi mre. Ex predictis formātur due queſtiones. Prima est, si pupillus decessit patris hereditate nōdū adita, an fraternitas z Hospitale possint ex directa vulgari succedere testatori in bona eius, naz de pupillo nō agitur, q̄ nihil habebat vltra patrimoniū. Secundo queritur, si hereditas sit adita per dictū pupillū z eius tutores, nūquid dicta substitutio sit tante virtutis, q̄ matrē excludat.

Ad primum p̄o parte matris dicitur, q̄ substitutio in ambobus casibus premissis est fideicōmissaria per gl. positas in l. precibus. C. de unpu. z alijs sub. que gl. z glossato. vbicunq; de hoc tractant, aperte videnē dicere. z indubitāter, †q̄ vbicunq; a pagano fit substitutio per verbū commune adhibitis verbis illis, sine liberis, semper substitutio est fideicōmissaria: hoc etiā tenet Azo, z multi etiā antiqui, z Moder. docto. †Dicit etiam, quod illa verba mobilia z immobilia[a] nō excludūt iura z actiones. De hoc est casus no. in l. si. de vsufr. legat. vnam lec. l. a diuo Pio. §. in vēditione. cum si. ff. de regul. iur. Preterea per hoc quod testator dicit, bonis meis, videtur aperte pupillare facere nō voluisse, cum in pupillari veniant bona pupilli. si que habet: vnde dicunt isti potius esse fideicōmissariam certarū specierum sēz mobilium z stabilium, quā vniuersale: z p̄to hoc facit quod no. Jnn. in c. Raynutius. extra de testa. in glo. j. Et canonistę dicunt etiā, quod c. si pater. ibi alleg. nō facit contra: q̄ ibi est verbum directum, sēz instituo. †Item dicunt, q̄ verba, pleno iure, non obstant: q̄ restringuntur ad species relictas sēz mobilia, z stabilia, non autem includunt iura z actiones. Pro parte

b Hospitalis dicitur, q̄ dicta substitutio est compendiosa[b], cum sub verborum potentia possit comprehendere plura tempora, quia tempus ante z post, cum hac conditione, sine liberis, ꝛc.

4 †vnde cum sit facta per verbum cōmune, z non per verba mere obliqua, continet in se vulgarem. l. generaliter. C. de instī. z substi. l. Lucius. ff. de vul. z pup. vbi habes gl. expressam. cū simil. z sic substituti excludūt matrē. z dicit Bol. q̄ de hoc est casus ad literā in d. c. si pater. ij. resp. ibi, Christi pauperes instituēdo heredes, ꝛc. Et ad id q̄ dicitur, q̄ dicta substitutio est omni tempore fideicommissaria, respondetur q̄ ille gloss. loquuntur post aditam hereditatem, nō autē ante. z si aliter intelligeretur, esset dicere, q̄ cōpēdiosa non cōprehenderet in se vulgarē, quod est absurdum. z contra alias glo. que dicunt sub tali substitutione comprehendi vulgarē, que locū non hz nisi ante aditam heredi tatem. Hoc etiam senserunt Moder. z antiqui doct. tam iuris Cano. quam iuris ciuilis Archi. in d. c. si pater. in gl. que incip. testatore mortuo. z in gl. bona omnia tā patris. ver. quid si filia

z glo.

z gloss. Bul. in prealleg. l. in pe. q. ibi, sed quero, an sub compendiosa. Hoc idem tenuit Jo. And. in prealleg. c. si pater, in nouel.

5 ¶ Ad secundum dicit Bos. q istā substitutio est pupillaris. z dicit esse casum in d. c. si pater. in ij. resp̃so. preal. vbi est facta substitutio per verbū cōmune, z lz ter. ibi dicat, instituēdo. glo. expont. q ēt substituēdo. Nā omnis substitutio est secūda isti. tutio, cum per talē substitutiōem directo succedere poteſt quis testatori, vt in gl. Archi. posita in dicto verbo, instituēdo. z idē tz in nouella dñs Jo. Andr. p̃o hoc facit glo. posita in l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. z pupil. vbi dicit, q substitutio directa dubia recipit interpretationē directe, que gl. approbat per rationē in d. c. si pater. q z semper substitutio cū pōt intelligi directa, potius intelligitur directa, quā fideicōmissaria. P̃o hoc multū videtur facere verba testāmēti, in quibus apparet aperte de

6 voluntate testatoris, qui voluit oia † z singula sua bona, mobilia z stabilia, eo casu deuenire pleno iure ad dictum Hospitale. per que verba satis pōt colligi mēs testatoris, que potuit matrem pupilli, z omnē aliam personā excludere a bonis suis. P̃o hoc facit l. vlti. de leg. ij. in prin. Item p̃o hoc bene facit glos. posita in l. precibus. in verbo, omnino. C. de impu. z alijs substi. que in cip. imo et tacita. que tenuit q̃s etiam tacita excludit matrē, vbi testator hoc voluit. z satis in nostro casu apparet de voluntate testatoris, qui voluit omnē personā excludere a sua successione, Hospitali excepto. P̃o hoc facit l. iā hoc iure. in fi. ff. de vulg. z quod not. in l. in testamento. de mili. test. Hanc etiā fuisse voluntatem testatoris ostendūt illa verba, pleno iure, per que verba Hospitale ad duo considerat. P̃rimo modo, q plenitudinē circa modum z formam substituendi, vt dicatur pleno iure, id est, directo iure, sic exponit. ff. de rei vēd. l. Julianus. in fi. Alio modo accipitur plenū respectu qualitatis, z ẽtitatis, id est, nullo detracto, vt l. si cum dies. §. plenū compromissum. de arb. z C. de sacrosan. eccl. aut hoc ius potrectū. z C. de secun. nup. l. femine. §. fi. P̃o hoc facit clausula in dicto testamento apposita, vbi dicit, detractis legatis. Ego Bart. a Saxoferrato legum doctor.

ADDITIONES.

* B. L. ¶ Jure. Vide que posui in l. Centurio. in apostil. post Bar. z Aler. ff. de vulg.

a Th. D. Verba. mobilia z immobilia. Vide Bart. in consi. xcix. in ij. vol. incip. Matiolus Petri Bartoli. vbi scripsi.

b ¶ Compendiosa. Idem quod Bar. hic tz idem Bar. in l. precibus. C. de impub. z aliis substi. Et consuluit Lud. Ro. in consi. cxxx. incip. viso testamēto predicto. tū opin. Bar. communiter reprobatur. Vide Jas. in d. l. precibus. in versic. limita tū, &c. vide Aug. in consi. cxxv. incip. hoc est testamentū Petri. z Bald. in consi. cclxxviij. in ij. vol. factum tale est. Vide Aler. in l. centurio. ff. de vulg. z pup. z Old. in consi. ccxxv. incip. in proposito. ¶ Quia substitutionū materie sunt satis diffuse: ideo breuiter videtur concludendū cum do. consulente, q nō posset dici fidei commissaria, q alias sequeretur, q potēr. or esset fauor matris, quam pupilli, q̃s cē non dz, q p̃ pupillaris substitutio est fauorabilis filio, q per eam testatus decedit. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. te. z l. ex tribus. C. eo. Sed si diceremus, q dicta substitutio esset intra tēpora pupillaris etatis, fideicōmissaria, nō esset fauorabilis pupillo, sed onerosa, q per fideicōmissum nō succedit pupillo cui facta est substitutio, sed testatori. l. cohēredi. §. cum filie. ff. de vulg. z pup. Jo. Andr. in d. c. si pater. de testa. li. vj. Et p̃o ista opinione facit q̃s voluit Aug. vltra gl. in d. l. precib. vbi vult, q si testator substituit pauperes Christi, q etiā tacita pupillaris excludat matrē. Et in terminis huius cōsultationis, q dicta substitutio sit directa, tenuit Jo. de imo. Bal. Aug. Pau. de Ca. in d. l. cēturio. ff. de vulg. z in dicta l. precipus. C. de impub. z al. Old. consi. cxxv. Pau. de Ca. cōsil. cviij.

CONSIL. XVI.

Si testator mādauit filio suo facere q̃tātiā Titio & bitori suo dat̃ sibi cētū, z Titi⁹ ānō mō mortuat. ei⁹ heres pōt conditionē implere vt hēat quitantiā.

1 ☞ Conditiones in vltima voluntate transeunt ad heredes.

a **Angelus Jacobi** reliquit q si Lola filius quondā z heres Andreucij Jacob. dabit z soluet cum effectu Angelo suo filio. ccc. libras intra annum, quod idem filius faciat eidem Cole generalē finem z quitationem de administratione tutele, z de omnibus, &c. Cōtingit, quod mortuo d. Ang. Jac. mortuus est dictus Lola ante implementum condi-

a tionis. † Queritur, an heres. vel vniuersalis successor dicti Cole possit dictam conditionem implere, ita quod dictus Angelus teneatur dictum finem, z quitationem facere, secundū formam dicti testamēti dicto heredi seu successori dicti Cole? Ad quod respondetur, quod si dicto Cole non potest mora imputari p̃ pter quam dictus Lola fuisset impeditus dictam conditionem implere, dz dictam liberationem consequi. C. de cad. tol. l. j. §. ne autem. z ff. de condi. z demon. l. a testatore. z l. cum ita. z de verborum oblig. l. qui Rome. §. Augerium. Bart. a Saxoferrato.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ Angelus. An aūt conditiones in vltimis voluntatibus z in contractibus trāseant ad heredes, vide Bart. in l. si cui fundus. in fi. versi. quero, vtrum in cōditionibus. in vlti. col. ff. de condi. z demon. z Aler. in consi. ex. incip. visis. in j. vol.

CONSIL. XVII.

Modus articulandi p̃o consequēda legitima, z eius supplemento.

1 ☞ Supplementi petendi forma.

a **Jtem forma** petendi supplemētum † legitime erit 1 ista: Dico, q̃d in bonis talis. tot, z tot erant res. Jtē, quod erant tanti valoris. Jtē, quod illud mihi alias videtur relictū, z non sufficit ad tertiam debitam mihi p̃o mea legitima portione, sed deficit. vnde dicto nomine petat procurator sibi suppleri, prout deficit, z dictaz portionem mihi assignari, secundum formam l. omnimodo. z l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. test. &c.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ Forma. De isto consi. Bar. vide Aug. de Are. in §. iam autem. Justi. de inof. te. vbi alleg. istud consi. Bar. z vide Jas. in l. omnimodo. in j. col. C. de inof. te. z ibi scripsi. z vide Pau. de Ca. in cōsil. celv. incip. visis dubijs. Et vide formam habeti q̃ petitur legitima apud Bald. in l. si quis in suo. in fi. C. de inofti. testamen.

CONSIL. XVIII.

Stantibus descēdentibus. testū non rāpitur p̃o pter preteritionē ascendentiū. Jtē, an z in quib⁹ casibus excludat mr̃ a successione filiorū pupillorū, z tūc an excludat auia propter negligētiam matris. Jtē, an auia paterna preferat in bonis paternis auie materne, z econuerso.

1 ☞ Preteritio matris non reddit testamentum filij nullum, si filius testatoris habet filios.

2 Mater que non fecit inuentariū nec accepit tutelam, nec alios tutores petijt dari, perdit hereditatem filij.

3 Matre exclusa propter non petitum tutorem, an ita excludatur auia.

4 Auia paterna prefertur in bonis paternis, z materna in bonis maternis.

Visto testamento cōditio per Benedictum Julij, z facti narratione, z puncto transmisso ad inuestigationem veritatis. ¶ † Primo videndum est. an tale testamentum sit nullum. quia est preterita mater, nulla causa incerta

a Ad quod dicendū est, quod testamentū ex hoc nō rumpitur, b

b q̃ testator habebat filios, quos instituit, quorum filior prima causa est in successione vt C. de suis z legi. her. auth. in successio-

c ne. z non tenetur quis instituere ascendentes, vt ff. de inm. rup. irritoque testa. l. si quis filio. exheredato. in prin. z ff. de inof. test. l. pater filium. z infra. de succes. libert. §. sed nostra. ¶ † Secūdo

2 est videndum, an si mater, que data est tutrix in testamento, vt proponitur, non fecit inuentariū. nec fecit sibi decerni administrationem nec alios tutores petijt. perdat hereditatem filiorū descendentium in pupillari etate. Ad q̃d sine dubio respōdetur quod perdit, vt ff. ad tertul. l. ij. §. si mater. z no. glo. in §. pen. in verbo. sciturus legitimam. Justi. eo. z C. de legi. here. l. sciat. cum

3 simil. ¶ † Tertio est videndum, an matre exclusa, excludatur

d auia paterna, vel materna, que similiter neglexerūt in non petendo tutorem etiam elapso anno intra quē debebat petere mater. Ad quod respondetur quod cum omnes leges alleg. que excludunt quem a successione propter tutorem non petitū, loquūtur in his, quorum prima est z proxima spes successionis, secus alijs, qui succedūt primis exclusis, illi enim possunt petere si volunt, non tamen puniuntur si non petierūt, vt C. qui pet. tut. l. pe. z ibi not. gl. Et sic cōcluditur quod auia materna z paterna ad successionē pariter veniant in questione proposita. ¶ Quarto est videndum, vtrum auia paterna preferatur in bonis paternis. z materna in bonis maternis. quod videtur per l. si defunctus. in fi. de legi. her. z ibi not. z C. communia. de succes. auth. iteroque. z ibi not. gl. Sed ille leges solum loquūtur de fratribus vterinis z cōsanguineis, sed de auo paterno vel materno est casus valde singularis. C. de bo. quę lib. l. quod scitis. ver. finaute idem nepos, secundum quod glos. parua ibi ponit casū. vbi est expressum quod in maternis prefertur auus maternus. z in paternis auus paternus. z sic in proposito dicendū est quod auia paterna preferatur, in bonis vero que habuit a fratre suo predefuncto succedunt dicte auie pariter per lineam paternam z maternam. Unde concluditur, quod tota hereditas paterna,

scilicet dicti Benedicti, debet sic diuidi. Nam auia paterna habebit tres partes de quatuor, auia materna habebit vnam, &c. protestari etiam tenentur heredes in totum, &c.

ADDITIONES.

a Tho. D. ¶Ad quod dicendum. Adde, quod idem consuluit Bal. in consi. clxxxviij. incip. preteritio matris. in j. vol.

b B. L. ¶Non rumpitur. Communis opi. Doc. est, quod testamentum filij, in quo ascendentes sunt preteriti sit nullū, non habita differentia an mater vel auia materna, vel pater, an paterna auia superfit. per tex. in auth. vt cum de appel. cog. in §. aliud quoq; capitulum. dum tex. dicit, nō est licitum liberis preterire ascendētes, & ideo si id contra legē fit, merito testamentū est nullum, l. non dubiū. C. de legib. Ité facit pro hac opi. id, qđ voluit ipsemet Bar. per illum tex. in l. si quis filium. C. de inoffi. test. vbi dicit, nota perpetuo ipūc tex. qz non habes alium casum loquētem de preteritione matris pāssiue: nō tamen dicit ibi, quod testamentum sit nullum, sed dz dari querela. Auge, vero in dicta auth. vt cum de appel. cog. §. si igitur. versū. quero, an hec cōstitutio locum habeat cū pretereuntur, vel exheredātur ascendētes. Item Aug. in l. j. ff. de inoffi. test. & Joan. de Imol. in d. l. filio preterito. versū. & hec sufficiant. de testamentis factis per parentes. qđ ecōuerso dicūt indistincte huiusmodi testamēta esse nulla. Et facit qz secūdum com. nūmem opinionem, authen. ex causa. C. de lib. preter. loquitur tā in preteritione materna sicut paterna. ergo idem dz esse in filijs pretereuntibus matres vel patres, obstāt nunc iura allegata per Bar. qz illa loquūtur secūdum iura antiqua. vel aliter, qz legum correctio est cuitāda. l. precipimus. C. de appel. ¶Dōt etiam dici, qđ illa loquuntur in descēdētibus vt clarius apparet ibi. Bal. tū in l. in suis. ff. de lib. & post hū. videtur tenere cōtrarium. videte ibi. Si filius autē testetur de castrensibus, an idē sit, videte Bal. in authē. presbyteros. C. de epis. & cle. & Imo. late in d. l. filio preterito. & nouis. in aut. non ly & aut. ex causa. C. de liber. preter. & Aug. in d. l. j. ff. de inof. test. vbi dicit, quod tale testamētum subiacet querele & rupture, & ē diuersum in clericis testantibus, vt solū in quibus debita ē legitima, petant eam per condictionē ex lege, & de hoc dicit eē casum in §. presbyteros. in aut. de sanctissimis episcopis. qui. §. est in compilatione post d. §. aliud quoq; capitulum. & ita dicit esse intelligendam gl. in dicta auth. presbyteros. Mihi videtur, qđ obstare habeat hunc dictū illud, qđ dicitur quod miles armate militie & celestis equiparant. l. miles. de re iudi. testamētum em militis subiacet rupture. ergo eodem modo testamētū clerici. Cogitate circa tertium an ita excludatur auia que nō petijt tutoze existente matre, sicut mater. Bal. in l. precibus. C. de impu. & aliis substitutio. & in l. iij. C. ad Tertul. tz qđ nō excludatur. & ita tz Aug. consi. cxviij. inci. Auia pro nepte dedit dotē. ¶Dau. de ca. consi. cclxv. Bar. tamen ipse tenuit contrarium in quest. incip. pupilius.

c ¶Discendentes. Vide Cal. consi. xliij. ¶Pe. de anch. consi. cciij. & consi. cxliij. Bal. consi. & lio. iij. & conn. cxxiij. incip. mat.

d ¶Auia. Vide Bal. consi. xcij. & clxxij. ij. li. Aug. consi. cclxv. incip. Auia pro nepte dedit dotem. ¶Dau. de ca. consi. cclxv. ¶Per. de anch. no. consi. ciij.

e ¶Paternis. Sequitur iRo. consi. xlj.

CONSIL. XIX.

Heredes quando tenentur restituere pretiū rerum, ipsi possunt alienare res, & ñ pretio vilioꝛi alienent, possunt protestari, & tenentur heredes in totum, &c.

1 ¶Heredes vendendo tenentur de dolo & lata culpa.

2 Heredes si vendunt vilioꝛi pretio, fratres possunt protestari, q̄ sunt parati emere res maioꝛi pretio.

3 Fratres heredum sunt preferendi extraneis, etiam si equaliter pretium offeratur.

¶Viso testamento Andreutij, & instrutione & substitutione, in eo factis, proponitur, qđ heres institutus quedaz alienauit pretio vilioꝛi, & dubitat ne alia alienet. Quer. que remedia competāt fratribus dicti Andreutij. Ad quod dicendū est quod si bene aduertatur in dicto testamēto executores & heredes sunt eedē persone. Item fratribus non sunt relicte res, sed qđ superuenit ex pretio rerū: vnde dominiū est apud heredes, & hi ipsi tāquam domini alienare potuerūt. Unde pro rebus alienatis no possent fratres dicere cōtra emptores aliquid, nisi p hypothecariam discusso prius principali, v. rum tamē ipse principalis, cum teneatur ¶de dolo & lata culpa. l. muliere. §. cum enim. ff. ad Treb. l. cum res. §. ñ culpa. ff. de leg. j. & l. si seruo. §. cum quid. eo. tit. Unde si heres vilioꝛi pretio vendidit, est in culpa, & fratribus tenetur heres secundum verum pretium. casus est ff. de hered. vel act. vend. l. ij. §. sed quid. Videtur enim facere animo interuertendi fideicōmissuz, & ideo

2 tenetur, l. Titius rogatus. ad Trebelli. ¶Pro rebus vero non venditis, de quibus dubitatur ne vendantur pretio vilioꝛi, si fratres dicant se dictas res velle emere, puto tale remedium adhibendum, quod fiat heredi vna protestatio, qđ procedat ad venditionem harum rerum, secundum formam testamenti, & quod dictam venditionem non faciat, nisi dictis fratribus scientibus & presentibus: hoc enim est de iure, vt C. de litigios. aut. nunc si here. & ff. de in diem addic. l. necesse. & qđ dicti fratres sunt parati emere res dicte hereditatis maioꝛi pretio, & pretiū tempore dicte emptiōis soluere: & de predictis bonis idoneos fideiussoꝛes offerre, & quod ipsos offerāt tempore protestationis. Hoc dico, quia ipsi fratres sunt preferēdi aliis, etiam si equaliter pretium

3 offeratur per l. j. ff. de priuileg. credi. ¶Item dico quod offerant bonos laicos fideiussoꝛes, quod dico per legem tertiam. §. pe. & fi. de in diem addic. ¶Pro hoc optime facit C. que res vendi non possunt. l. pen. potest etiam adhiberi remedium, & istud esset tutius, quod iudex ecclesiasticus, vel secularis precipiat ipsis heredibus quod non vendant, nisi presentibus & scientibus fratribus, & ceteris venientibus ad emptionem preferent dictos fratres, vt probatur dictis legibus, & l. duus. ff. de pet. here. Bar.

ADDITIO.

a B. L. ¶Tenetur heres. An predictus heres teneatur de dolo & lata culpa, & an ex de lem & leuissima indistincte, videte bar. in l. qđ Neruа. in repe. in vlti. quest. ff. depo. Jo. de Imo. in d. l. si mulier. & ibi Ang. & Bal. in l. pignus. C. de pig. ac. & pe. de anc. in c. bona fides. extra de depon. Bart. in locis supra allegatis. p eū.

CONSIL. XX.

Si statutum excludit feminas dotatas a successione quousq; masculi supersunt, & postea masculi moriant, an possint dicere femine se preteritas, vel possint venire ad successionē. Item, de dictione, quousq;, quo ita telligatur. Ité, an clausula codicillaris, si nō valet, &c. eadem operetur quando testū rumpitur ex causa preteritionis quo ad petitionem hereditatis. Item, ſtāte dicto statuto, si filie primo decedant, & postea masculi, an trāsmittatur ius petendi hereditatem per clausulam codicillarem, credo quod non.

1 ¶Filia preterita, que ab intestato non succedit, non potest dicere testamentum nullum.

2 Dictio, quousq;, non vitiat dispositionem preambulam.

3 Mortuo patre, nō dicitur hereditas patris, sed hereditas filij.

4 Clausula, si non valet iure testamenti, &c. an porrigatur quādo testamentum rumpitur ex causa preteritionis.

5 ¶Varia sunt, relinquere a vementibus ab intestato, & dicere, si non valet iure testamenti, &c.

6 Fideicommisso venit portio hereditatis, que ab intestato defertur preterito.

7 Fideicommissum ex causa preteritionis cessum viuente filia an transmittatur ad heredes.

8 Filia que est exclusa per statutum & preterita stante clausula, si non valet iure testamenti, &c. non detrahit nisi legitimam.

9 Filius rogatus restituere pure, legitimam etiam tantum detrahit. numero 8.

a **¶Actum** sic se habet, Quidam dominꝰ Jacobus habens filium in potestate filium, scz. A. & filiam dotatam ab ipso do. Jaco. nomine do. Angelam, suam conditā virtmam volūtatem, cuius talis est tenoꝛ. In nomine domini amen. Mortuus est dictus do. Jacobus superuiuētibus ipsis A. & Angela ipsa dotata. Qui A. post mortem dicti do. Jacobi sui patris, immiscuit se bonis paternis, & bona paterna possedit vsq; ad multa tempoꝛa, & vsq; ad ipsum tempus sue mortis. Qui A. condidit suum testamentū, in quo do. Cōstantiam vxorem heredem instituit, tādem decessit dictus A. sine filijs masculis superstitibus, tamen eiusdem filiabus legitimis, & naturalibus institutis, a se dicto A. in certa re. Modo dicta do. Ang. filia dicti do. Jacobi venit ad hereditatē dicti Jacobi, & dicit se debere habere dimidiam partē dicte hereditatis, cōtradicente tamē dicta d. Constantia. ¶Modo queritur, vtrū dicta do. Angela, aliquid habere debeat de hereditate predicta: & si aliquid habere dz, quātum habere debeat. Ultis vltima volūtate dicti d. Jacobi, & instituto cōmunis ¶Perusij, & allegationibus partium que omnia videnda transmissa sunt simul sub sigillo inclusa. ¶Et ad inuestigationem questionis predic. ante omnia est decidū q̄ dicta do. Angela nullo alio iure venire potest nisi dicēdo testamentū nullum qz pterita: sed hoc pretertu venire non pōt vt infra dicam

b & ostēdam. Et sic cōcluderetur quod dicta d. Angela nihil de

1 dicta hereditate dz habere. ¶Quod autem hoc sit verū probatur rationibus infrascriptis, & primo sic. Illa filia preterita testamentum non rumpit: qz ab intestato non succedit. l. j. §. pe. ff. de bo. possess. contra tab. & l. si necem. & §. si deportatus. de bo. li.

Sed

Sed ista filia nō succedit ab intestato, existente filio masculo. vt expresse cauetur statuto ciuitatis Perusii, quo cauet, qō filia dotata non possit venire, nec regressum habere ad bona patern-
* na, quousqz filius masculus vixerit. * ¶ Sed cōtra predicta respōdetur per aduersarios, quod statutū excludit filiā quousqz superuixerit filius masculus: sed nunc filius masculus desijt extare: ergo filia admittitur. Ad hoc respōdeo, qō qui hoc dicūt non intelligūt significationē dictionis, quousqz. Nam nō est verum, qō ex virtute significationis huiusmodi dictiōis, quousqz filia exclusa admittatur, deficientib⁹ masculis. Casus est ff. de manumiss. te. l. Imperatores, vbi expresse est casus. ℔ ista dictio, quousqz, nō est sufficies ad reuocādā libertatē iā quesitā, z hoc expresse tz Jmo. de eta. z quali. ca. cuz bone, vbi dicit, ℔ ex vigo-
2 re huius ꝺictionis, quousqz dispositio preambula nō vitiatur ipso iure adueniente casu: sed opus est noua dispositione: vt puta, si clericus est suspēsus quousqz satisfaciat, secuta satisfactione, nō cessat suspēsio nisi de nouo reuocet. ideo hec ꝺclusio facta de filia, quousqz superuixerit masculꝰ, aduenīēte casu qō masculus decedat, non ꝺz vocari filia, nisi expresse fuerit dispositum.
3 ¶ Preterea filius masculus fuit heres patris sui. z sic per aditio-
c nem desijt esse hereditas patris sui. cepit enim esse vnita cū hereditate filij. Est ergo de hereditate filij tractandū. nō patris. l. sed si plures. ℌ. si filio. ff. de vul. z pup. Aut ergo ista filia vult venire ad hereditatē patris. z nō pōt: qz est alij ex testamēto delata hereditas legitime. Cōcludit ergo, qō dicta filia nihil possit petere de hereditate patris: puta qz filia dotata penitus excludi-
tur, nec possit reuerti ad successionē patris post mortē filij masculi qō apparet ex codē statuto, qō incipit. si qua mulier. circa finem ipsius. in ℌ. si aliqs pater. vbi dicit, qō etiā filia non dotata dotet, z ex nunc excluditur a successione patris vel aui. Nota eiā qō dicit, excludit simpliciter, nec dicit, quousqz superuixerit masculus, ergo, ꝛc. Apparet ergo ipsam penitus excludi mortuo filio masculo. Preterea qō dicta filia excludat, est expressuz in toto statuto, qō incipit, Presenti statuimus. vbi dicit. qō cogendi sunt inuiolabiliter obseruare testamētū parentū. superuiuētib⁹ filijs masculis, pro alio descēdēte ex eo per lineā masculinam, quā agnatꝰ: ergo, ꝛc. Cōcludit ergo, qō tam in hoc ꝺcto statuto, quā in primo, qō incipit. si qua mulier. est expressum. qō filia dotata ad dicta bona nō pōt habere regressum. tz quidā p suas subtilitates velint cōtradicere. tz minime sunt imitādi. ꝛc.
¶ Sed posito sine preiudicio veritatis, quod dicta filia femina possit dicere testamētū nullū, videūt est, quid ad eā de dicta hereditate pertineat, cū in dicto testamēto sit apposita clausula. si non vz, ꝛc. z dicta filia ab intestato succedat. Et sic videt rogata de restituēdo portionē suam filio instituto: z sic dicēdum. quot, z quātū dicta filia ꝓterita de hereditate habere debeat. ℣ Plura
4 igitur sunt inuestigāda. ¶ † Primo, an dicta clausula. si nō valeat, ꝛc. pozrigat ad hūc casum, scz qū testamētū rūpit ex causa
d preteritiōis [a]. gl. in auth. ex causa. C. de liber. preter. tz. qō nō. z fuit additio Jacobi de Bel. z qui habent antiq. gl. tenēt cōtra. z casus est secundū vnam lecturā in l. si patruꝰ. in fi. ad Trebel.
5 z idem Dyn. z omnes Moder. qō probatur sic. † Paria sunt relinquere a venientib⁹ ab intestato, z dicere si nō valet iure testamenti, valeat iure codicillorū vt not. C. de fideicōmiss. l. ex testamēto. z l. ꝰ autē. circa prin. ff. si quis omissa causa testa. z l. codicillis. i fi. ff. de leg. ij. z ibi de hoc per Dyn. Sed si testator rogasset venientes ab intestato filius etiā preteritus teneret. l. si quis ff. de iure codicil. ergo, ꝛc. Sed contra videtur. ff. de leg. iij. l. ij. z vbi filio preterito non debentur legata nec fidei commissa: sed tamē respondeo, qō ibi loquitur de legatis z fideicommissis, ab ipso filio preterito relictis ex testamēto. Questio autem nostra loquitur de ijs que generaliter relinquūtur a venientibus ab in-
6 testato. z hoc indubitanter est verū apud omnes. ¶ † Secundo est videndū, nunquid in fideicōmisso veniat portio hereditatis, que ab intestato defertur preterito, posito qō fideicōmisso sit locus. Ad qō respondeo in dubitanter, qō dicta portio hereditatis venit in dicto fideicōmisso, vt notatur ff. de test. l. ex his verbis. z est casus. ff. de test. milit. l. querebat. verſic. sicut z sic si dicta filia preterita ab intestato succedat, ꝺz portionē suā fratri
7 instituto tantū detracta legitima. ¶ † Tertio videndum est, an dies dicti fideicōmissi cesserit fratre instituto viuēte, z sic transmittat ab heredē suum, an nō. Et si non trāsmiserit, dicūt aduersarij qō dies dicti fideicōmissi nō cessit viuo dicto filio istituto. Nam statutū impedit dictā filiā venire quousqz vixerit masculus. z sic deinde post mortē masculi incipit posse venire z rūpere testamentū. z sic dicta conditio, si nō valet. vel nō valebit, ꝛc. incipit extare post mortē filij. z sic dies fideicōmissi non cessit in eius persona. Ad qō respondetur sic. Aut dicimus tenēdo partem aduersariorū tz non verā, testamentum retro fuisse nullum, quod potest probari, vt supra scriptum est, an hoc testamētum valuerit, vel nō: z que ibi dicta sunt possūt hic repeti. Preterea lex precipit filium preteriri nō debere in testamēto, nisi ex legitimis causis, que sunt xviij. vt in auth. vt cum de appella. cog. ℌ. aliud quoqz capitulū. z in auth. non iz. C. de libe. pret. Sed causa per quam filia fuit preterita, non est de illis: ergo, ꝛc. Item si esset causa legitima permissa de iure cōmuni, vel municipali, sufficeret ad preteritionē eam fuisse expressam, vt dicta auth. nō tz. sed hic nō fuit expressa. Postea aduersarij videntes allegationes, quas fecerūt, quod testamentū reprobatur post mortē nō substituentis, dixerūt dictū testamentū non rūpi, neqz in vita, neqz post mortē, z sic conditio dicti fideicōmissi, que est si nō valet, ꝛc. nunquā extitisse dicebat, cū dicta filia preterita vocatur ad dimidiā dicte hereditatis ex vigore dicti statuti. er eo, quod prohibet etiā venire solum quousqz vixerit filiꝰ. Pro hoc allegant. C. de fideicōmiss. auth. hoc amplⁱ. z in corpore vnde sumitur, vbi hereditas vni quesita ex testamēto licite transfertur ad alium, nec tūc efficitur intestatus. Ita dicit hic, ℔ posito ℔ hereditas transferꝝ ad filiā, nec propter hoc testamētū vitiat. Ad quod respōdeo, ℔ dicta allegatio est peior predicta. Nā in dicta auth. hoc amplius. transferri hereditas expresse de vno in alium propter heredis delictū. Sed in qōne propositā statutū nihil disponit cōtra heredē post mortem filij. Dicit enim, ℔ nō possit reuerti ad bona quousqz vixerit aliquis masculus: vnde deficientibus masculis statim nō vocat eā, nec de ea aliquid dicit: z ñ tacite intelligit aliqd disponere, itelligeret ℔ remaneat filia post mortē filij i dispositiōe iuris cōis. in quo erat ante statutū. tz de iure cōmuni nō pōt venire, nisi dicēdo testamētū nullū. ergo, ꝛc.
8 ¶ † Quarto queritur, an qū restitutioni fideicōmissi esset locus quid z quātū dicta filia deberet habere siue detrahere? Rñ, legitimam tantū. qz nō venit in fideicōmisso tantū secūdū veram opinionem glosse, in c. Ray. z ca. Raynal. de testa. z iura que loquuntur de detractione legitime z Trebellianice, habēt locū in
e rogato sub cōditione[e]: secus si pure, vt not. ff. de mor. test. l. Papinianus. ℌ. meminisse. in vlti. glo. z C. ad leg. Falcid. l. si vt allegas. z in corpore de heredi. z falci. ℌ. si quis autem nō impleuerit. sed hic ista filia rogata est pure, quod hic apparet: nunc ℔ ab
* ipso patre non valuit testamentum. Ergo concluditur * quod solam legitimam siue solam Trebellianicam deducit.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Factum sic habet. Adde quod istud consilium Bartoli est secundum ordinem Perusinū in tertia parte de vltimis volūtatibus. nu. xxj. aduertendū puto quod in dicto volumine Perusino. est insertum istud cōsiliuz de verbo ad verbum vsqz in fine illius consiliꝫ. z incipit. circa predicta Christi nomine invocato. dicendū. indubitanter dictum testamentū nunc nulluz esse. z retro nullum fuisse. z prosequitur prout ℌ. in cons. xj. dicit. z sic apparet quod sit vnū consiliuz: quod consiliuz istud quod attribuitur Bar. non est bar. sed illud quod est supra in consi. xj. z sic bar. non contrariatur.

b ¶ Concluderetur. Idem consuluit idem bart. in consi. cxxj. incip. do. Jaco. z ibi scripsi plene. consuluit idem bart. in consi. xj. incip proponitur quod pater. z ibi scripsi. vide bald. in l. ij. C. de libe. preter. z Cita. Neapol. in suo tracta. clausul. in rub. quādo filia repellitur a successione statutoꝝ. Alex. de Imo. in l. si quis post huius. ℌ. si filius. ff. de liber. z posth. z in cōsi. xlij. in iij. vol.
* B. L. ¶ Vixerit. Vide ℌ. consi. xj. Pet. de Anch. pulchre. consi. cxxj. bald. consi. xcviij. lib. v. Pau. de Cast. consil. cccxlviij.
c Th. D. ¶ Per additionē. Pone plene Jas. in l. eius qui in provinciam. in ℌ. fi. ff. si certum petatur.
d ¶ Ex causa preteritionis. Vide plene per Jaso. in auth. ex causa. C. de lib. preter. z ibi dixi in meis additionibus. ¶ Vide que posui post bar. in apost. in auth. ex causa. z Ange. consi. cviij. incip. ista quest. principaliter. z Pau. de Cast. consi. cc. vol. j.
e ¶ Conditione. Vide bar. consi. cxxj. incip. do. Jacob. in fi. in ij. vol. Et an filius debet habere duas quartas. vide Jo. baptistaz Seue. in auth. ex causa. C. de libe. prete. z in l. generaliter. ℌ. cum autem. C. de insti. z substi. z bal. in cōsi. cexviij. in j. vol. incip. proponitur. ¶ Vide Oldra. consi. cxxxj. z Ro. consilio ccvj. z ibi an ascendens possit detrahere duas quartas.
* B. L. ¶ Concluditur. Supra scripta videtur potius allegationes, quam consilium. qz contrarium tenuit supra consi. x. z in l. fi. C. ad Tertyl. z in l. fi. ff. eo. z vltra ea, que posui ad calce d. cō filij addite Angelum, qui expresse tenet contrarium eius quod supra dicitur de dictione, quousque. in ℌ. si quis autem. in auth. de heredibus z falcid. z consilio suo cl. incipien. Donatus Floriani petronis. z Paulus de Castro consilio lxxxvj. Circa vero id quod concludit bar. ℔ clausula codicillaris operatur vt soror teneatur restituere hereditatem filij fratris. contrarium tenuit bal. z Saly. in l. ij. C. de lib. prete. Idem in l. si quis filium. z Jmol. in l. ei, qui soluendo. ff. de hered. instit.

CONSIL. XXI.

An in primo testamento possit poni clausula, per quam tollatur factio secundi testamenti, et per que verba posita in secundo testamento derogetur primo.

1 ¶ Clausula derogatoria in testamentis apposita, qualiter reuocetur.

2 Exheredatio liberorum generaliter facta per patrem nō valet.

3 Verba. nolo renocare, seu aliud testamentum condere declarant voluntatem quam modo testator habet.

4 Verba. promitto aliud testamentum non facere, et si faciam, &c. nihil operantur in testamento.

5 Verba, si appareret contrarium dico esse factū per me non sane mentis, non releuant ad probandum ipsum esse nō sane mētis.

6 Verba in testamento non obstante quod in vltimo testamento appareret contrarium quibuscunque verbis derogatorijs, &c. quid operentur.

a **Vdixit. et asseruit.** a et voluit dictū testamētū prevalere omnibus alijs testamentis factis per eū, nec non dixit, voluit. et asseruit dictum testamentum nolle reuocare seu aliquod aliud cōdere, vel aliam vltimam voluntatem facere, vel codicillos cōdere, vel aliquid aliud, per quod dictum testamentū non valeat. aut voluit aliud testamentū nō facere, et si faceret voluit illud nō valere, nec firmitatem tenere, et si appareret qō cōtradixerit testamēto tali, qō nō est factū de sua voluntate, sed tanquam per eum nō sane mentis, nisi in testamento fiendo per eū, diceretur de verbo ad verbum, ¶Pater noster, et Aue Maria, non obstāte quod in dicto testamēto appareat contrariū, quibuscūq; etiā verbis derogatorijs, &c. hec est particula primi testamēti. ¶Postea fecit secundū testamentū, et dixit vltimo verba infrascripta. Et hanc suā vltimam voluntatem asseruit velle esse, quam voluit valere iure testamēti, et quod si iure testamēti non valeret, valeat saltem iure codicillorum, vel cuiuslibet alterius vltime voluntatis, cassans et irritans omne aliud testamentum per eū conditum, nō obstantibus aliquib⁹ verbis derogatorijs insertis, et appositis sub quibuscunq; modis verborū. Et voluit hoc testamentū, seu vltimā voluntatem omnibus alijs testamētis seu vltimis volūtatib⁹ prevalere, &c. hec est copia particule secundi testamenti. ¶Modo queritur, nunquid secundum testamentum valeat, nō obstantibus verbis

b derogatorijs⁹ appositis in primo testamento, vel qualibet alia particula, apposita supra in parte dicti testamenti primi. ¶In questione predicta primo examinādū est, quod cū precedat testamentum habens clausulā derogatoriam secūdi testamēti ad hoc, vt seques testiū illud tollat, requiritur, vt in sequenti testamento specialiter prioris testamēti peniteat, vt l. si quis in principio testamēti de leg. ij. † Videndū est ergo, quid sit volūtatis prioris specialiter penitere. Ad hoc respondeo, qō sicut oratio alia est generalis, alia specialis, alia est singularis ita quis pōt loqui generaliter, specialiter, et singulariter. Generaliter, facit de mentionē de testamento, simpliciter, qō est per verbū generale continēs omne, id qō est testatio mentis, vt Justi. de testa. in princ. Itē pōt quis loqui specialiter. Nā testamentorū plures sunt species. Quoddā cm testamētum est simplex, quoddam in quo sunt verba derogatoria. Si igitur in secūdo testamēto facit mētionem de primo, in quo erant verba derogatoria, specialiter loquit, qr ibi specialē mentionem facit. Non enim stetit in verbo generali testamēti, sed descēdit ad certā speciē, sc3 illius testamēti, in quo erāt verba derogatoria. Et hoc est, q⁹ dicitur expresse in gl. l. si mihi et tibi. §. in legatis. ff. de leg. j. vbi dicit, qō potest penitere si exprimat qualitatem illius prime voluntatis. Sed hic exprimit qualitatē prime volūtatis: ergo, &c. probatur

2 in simili. Nā filij debēt exheredari nominatim. † Si igitur exhe redētur sub nomine generali, vt exheredo liberos meos, nō valet exhēdatio, qr liberorū generalis est appellatio. Porrigitur enim ad filios, nepotes, et pronepotes, et vlteriores. Sed si diceret, exhēdo filios meos. l3 eos non nominaret nomine singulari, valeret: qr specialiter, hoc est, sub nomine speciei nominauit. l. Titius. in prin. ff. de lib. et posth. ¶His sic premissis, in proposita questione sunt aduertēda ꝓba primi testamēti. Nā primo asseruit se primum testm nolle mutare. Secundo promisit, et voluit aliud non facere, et si fecerit voluit nō valere. Tertio dixit, quod si apparet q⁹ contradixerit testamēto tali, q⁹ non est factū de sua voluntate, sed tanquā ab homine nō sane mētis, nisi apponerentur certa verba de quibus in casu supra posito. Quarto apposuit clausulā. non obstāte, quod in dicto testamento apparerent verba derogatoria primi testamenti. ¶Primo dico, quod asseruit dictum testamentum nolle mutare per hec verba nec non dixit, voluit et mandauit, et asseruit, nolle dictum testamentū reuocare seu aliud condere, vel aliquid aliud facere, per

3 quod dictum testamentum non valeret, &c. † Ista verba nihil faciunt ad propositum, solum enim declarant volūtatem quam ipse habebat tunc, nec derogant voluntati, quā ipse esset habiturus in futurum. et si derogarent. esset idem quod diceretur in sequentibus. ¶Secundo promisit, et voluit aliud non facere

4 † et si faceret voluit non valere, nec habere robur et firmitatem. Illud quod dixit, promisit. nihil releuat. nō enim erat ibi persona, cui promitteretur, nec nūcius nec epistola, quo mediāte alij fieret promissio. ideo nō valet. l. cōsensi. ff. de actionib. et oblig. et ibi not. ¶Remanet ergo firmū. quod predicta verba sunt derogatoria simpliciter, et sic intelligūtur si in secūdo testamento predictorum specialiter peniteat, vt dictū est. Tertio dictum est per eum, s. quod si appareret q⁹ contradixerit, &c. qō non est factū de sua volūtate, sed tanquā per eum nō sane mētis, nisi in testamēto fiēdo per eū diceret de verbo ad verbū, ¶Pater noster. et Aue

5 Maria. † In eo qō dixit, tāquā factū per eū non sane mētis. nō releuat: nō enim fuit i potestate sua iudicare de futuro, vtrū sit sane mētis vel nō, sed in potestate iudicis. l. j. de curato. furi. qr iudex hoc iudicat ex sermonibus et actibus: l. is qui. §. fi. ff. de tutorib. et cur. datis ab his. et l. quidam in suo. ff. de conditio. instit. sed in proposito, apparet secūdum testamentū recte cōpositum, et sic non a demente sed ad homine sane mētis. ¶Remanet ergo, qō dicta verba, sunt derogatoria primi testamēti: et non solum sunt derogatoria volūtatis, sed etiā illius voluntatis: quia voluit secundū non valere, nisi insereret predicta verba, ¶Pater noster, et Aue Maria. Inquātū ergo sunt derogatoria volūtatis, sunt ipso iure nulla: qr nemo sibi aufert liberā testamenti factionē. l. stipulatio hoc modo. ff. de verbo. oblig. et hoc t3 Jaco. de Are. vel saltē per sequentē volūtatem, etiā si de primo nō faciat mentionem. sm Jac. de Are. l. diuus. §. lz. ff. de iure codicil. quod tenebāt Old. et Andr. de ¶Pisis in l. si quis in princ. testamenti. de leg. iij. Vel secundū communē opinionē omniū, dicta verba tollūtur per secundū testamētum in quo specialiter penitet. Sed in questione propositā specialiter penituit in secundo testamento vt infra dicet: ergo. &c. ¶Quarto inseruit dictaverba, sc3, q⁹ nō obstante qō in dicto testamēto apparet cōtrarium huic testamento, sub quibuscunq; verbis derogatorijs. &c. Ista sunt verba derogatoria verborū derogatiuorum sequētiū. que nō tantū valēt, quin possint tolli: qr nemo pōt sibi legē imponere, &c. vt d. l. si quis in principio testamenti. ¶His premissis, videnda sunt verba secūdi testamēti, an per ea prioris voluntatis specialiter peniteat. et ex dictis manifeste apparet. qō sic, qr fecit mentionē de antecedēti testamēto, in quo erāt verba derogatoria, et sic ad speciē se retulit, vt supra probatū est. in principio.

6 quod manifeste declarat, † si poneretur, qō nullū aliud testamētū precederet, nisi predictū, in quo apparerēt dicta verba derogatoria, tunc videt ipsum designare nominatim. vt l. ij. de libe. et posthu. Et sic concluditur, c, quod prioris volūtatis specialiter penituit, et sic q⁹ secūdū testamētū valet. et primū est sublatū. Bal.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ vt dixit et asseruit. Istud consiliū secundū ordinem Perusi. est in tertia parte, de vltimis voluntaribus. nu. xlviij. et post istud cōsilium est insertum cōsilium do. Nicolai. do. Aler. de perusi. qui consuluit super eodem casu, qō est insertum in fi. vol. in cōsi. lxxxiij. incip. et dixit et asseruit. Et alias incipit istud consilium, quidā fecit testamētum: et in eo sic dixit. et asseruit, &c. et sic incip. in libro perusino, et ita etiam allegat Alex. de Imol. in l. si mihi et tibi. §. in legatis. ff. de leg. j. versi. super tertia glo.

b ¶ Verbis derogatorijs. Vide plene per Alex. in l. ij. ff. de libe. et posthu. et l. si mihi et tibi. §. in legatis. ℨ. de leg. j. et ibi vide Jas. in secunda lectura. et Jaso. in l. sancimus. C. de testamentis. et ibi ponit vndecim limitationes. cum concord. de quibus per ipsos. ¶ Vide infra consi. xlvj. et Ang. consi. ccxiij. Pau. de Castr. cōsi. ccexliij. Bal. consi. clxxiij. vol. iij.

c B. L. ¶ Concluditur. Ad deducta per do. cōsulentem faciunt que voluit Bar. in d. l. si quis in principio testamēti. et in d. l. si mihi et tibi. et in l. ij. ff. de lib. et posthu. et auth. hoc inter liberos, C. de testamen. et ibi Angel. et in auth. de hereditatibus que ab intest. in princip. Bald. in l. sancimus. C. de testamen. et in l. dari C. de fideicommiss. per Moder. in cap. j. de constit. per Angel. in cōsilio cclxv. incip. Quedam domina Tāna, vxor Lucarini: paulum de castro consilio ccclxiij. incip. quedam domina. et Ang. in prealleg. consi. dicit ad hoc esse glossa. singulare in authē. de non elig. secun. nu. ben. §. neq; aquam igitur. in verbo. firme. vbi etiam dicit ita tenere Joan. Andr. in cap. fi. de sentētia excom. An autem possint poni talia verba in primo testamento, quod secundum non possit ipsum tollere, vide Specula. in titu. de instrumen. editione. §. compendiose. Et Archid. xiij. questione. ij. can. vltima voluntas. Vide etiam aliud Ange. consi. ccclxviij. incipen, statuto ¶Pistoriensi cauetur.

Consi

CONSIL. XXII.

An substitutio facta filio, si decesserit sine liberis, sit semper fideicōmissaria, vel pupillaris, vel directa. Item, an mater excludatur a successione filij, si non petijt dari curatorem ventri, aut posthumo.

1 ☞ Substitutio facta filio impuberi, si decesserit sine filijs, an, & quando dicatur directa, vel fideicommissaria.
2 Verba deueniant, & superueniant ad heredes, &c. an sint fideicommissaria, vel obliqua.
3 Legitima quando sunt quinque filij quanta est, & quomodo debet diuidi stante fideicommisso, &c.
4 Filia in potestate hereditatem patris non aditam transmittit ad heredes extraneos.
5 Mater, quae non petijt dari curatorem ventri, priuatur hereditate filij, etiam si nascatur, & post decem dies mortuus fuerit.

Simo Accursuli de Rocca habebat quinque filias feminas, & primas duas ex vna vxore premortua: & iste filie erant nupte, vxor etiā eius que vocabatur Clara, est pregnans: iste homo in vltimo constituit[a], cōdidit testamētum in quo dictas filias suas heredes instituit in certa quantitate, & eisdē substituit in hec verba. Et si aliqua dictarum suarum filiarum obiret sine filijs quod hereditas ipsi[s] filie deueniat in ventrē vxoris sue. In omnib[9] autem alijs suis bonis, ventrem vxoris sue, si masculus erit, & ad lucem peruenerit, heredē instituit: & si decesserit sine filijs hereditas ipsius vētris masculi deueniat in predictas suas filias, & Nicolaum Accursuli eius fratrem, vel in eorum liberos etiam equali parte instirpem, & non in capita. Demum post mortem testatoris decessit vna ex filiabus secunde vxoris intestata, demū dicta vxor pgnans post sex mēses, vel circa a morte dicti testatoris peperit filium masculum, qui ad lucē peruenit, & vixit octo diebus, & est mortuus: & ista vxor nō petijt curatorē ventri dari, nec tutorem illi nato, que Clara vxor maior erat triginta annis. Ex predictis queritur, si dicta Clara vxor dicti testatoris, succedat dicte sue filie mortue post mortem patris: & in qua parte, & idem queritur de filia dicte Clare superuiuente, an dicta Clara & filia ei[s] superstites, vel altera earū succedat dicto filio posthumo dicte Clare, & pro qua parte: & in qua parte dicto posthumo succedat dict[a] Nicolaus substitut[a], & dicte filie testatoris ex alia vxore,
1 q̄ similiter sunt substitute dicto posthumo. ¶ † Ad has q̄stiones examinādas primo oportet videre, an iste substitutiones facte tam filiabus, quam etiā posthumo possint trahi ad pupillarem directam[a], an sint fideicommissarie? Et videtur, quod sit directa pupillaris, quando fit filijs impuberibus, sicut hic specialiter in posthumo. Non obstat, q̄s fiat mētio filiorum, vt c. j. de testa. lib. vj. vbi doctores & glo. circa hoc sic dicūt, Aut ista substitutio compendiosa que fit a pagano, fit per verba mere obliqua: vt q̄ dixit, restituat talem hereditatem. & tūc abiq; dubio est fideicommissaria, l. coheredi, §. cum filie. ff. de vulg. & pupilla. Aut fit per verba directa: q̄ dixit, talis sit heres, & tunc, sine decesserit sine filijs, siue intra pubertatem valet iure directo per l. causa. ff. de vulg. & pupil. Et hic est proprie casus in dicto c. j. de test. lib. vj. q̄ ibi fuerit verba directa, vt ibi no. Joā. And. & sic gl. in l. precibus. C. de impub. que dicit, quod quando fit mētio filiorum, semper est fideicōmissaria, non est vera. per iura supradicta. Nam illa verba habent locum etiam intra pupillare etatem: vt notatur in d. c. j. Aut substituit per ꝓba equiuoca & cōmunia, vt per verbum, substituo, q̄s est cōmune ad vtrāq; substitutionem. l. generaliter. §. j. C. de insti. & substit. & semper interpretabitur fideicommissaria: q̄ secundum hanc substitutionē omni tempore valet. argu. l. quoties. ff. de rebus dubijs. & ita videtur tenere glo. in d. l. precibus. & predicta communiter tenent
2 doctores ☞. & Lyn. & alij, &c. † Est ergo videre in questione nostra. an verba predicta, scz ad heredes deueniāt, &c. sint fideicōmissaria, vel communia. & hoc non tangitur per doctores. Et dico, quod hec verba deueniāt & superueniāt, sunt mere obliqua,
b & de hoc est casus. ff. ad Trebe. l. heredes. §. cū ita. [b] & de leg. iij. l. fideicommissa. §. hec verba. & ad Trebellia. l. heredibus. §. j. vel saltem non possumus negare, quod dicta verba nō sint communia per iura predicta. Sed hic possum[9] manifeste cōcludere, q̄ hic fuit fideicommissaria substitutio. Possumus etiam assignare aliam rationem, cum in eodem testamento testatoris eandem substitutionem fecerit tam filio posthumo, quā etiam filiabus maioribus, & minoribus: oportet nos dicere, vt equaliter intelligatur vtrāq; quod sit fideicommissaria. Casus est C. de testa. milit. l. in testamento. & C. de impuber. & aliꝭ substi. l. ij. ff. de vul. & pupil. l. am hoc iure. ¶ His sic premissis pro prima questione, scilicet an dicta Clara mater, & eius filie superuiuentes succedant dicte f. lie mortue post mortem patris, & in quātum, ita dico quod est considerandum, an dicta quantitas, in qua dicta
3 filia fuit instituta, excedat legitimam portionem, † vel non: que legitima portio erit medietas illius quod habitura esset ab intestato, cum tempore mortis patris erant quinque f. lie computato posthumo, & si dicta quantitas excedat legitimam portionē, tunc non est dubiū, quod potuit eā grauare & ei substituere per fideicommissum, & sic illud q̄s fuerit relictū illi filie mortue diuidi videtur pro equali portione inter matrē & filiam. Ille autem posthumus & successores sui nihil habebūt, sed si est aliqd vltra legitimam portionē, tunc de illo q̄s est vltra, fiāt quatuor partes, quarū vna diuidetur inter matrem & f. liā, eo modo quo supra dicte alie tres partes debebūtur successo.. dicti posthumi, & erit de eis illud quod infra dicā de hereditate posthumi. Et quod ista sint vera, probatur sic, certū est quod illa filia non potuit grauari in legitima per fideicommissum, vt C. de inoffi. testa. l. quoniam in prioribꝰ. & certum est, q̄s legitima est semis, quādo f. lij sunt plures quatuor, vt C. eo. ti. authen. nouissima. & ideo dixi debere diuidi inter matrem & filiam suam tāntum: quia mater & sorores defuncte, que est ex vtroq; latere cōiuncta, excludit alias sorores, que sunt coniuncte ex vno latere tantum, vt in auth. de hered. que ab intest. §. cōsequēns. posita C. ad Tertul. authē. defuncto, & ideo dixi, quod dictus posthum[9] & sui heredes nihil debebūt habere. Quod autem dictus posthumus nō adita hereditate dicte sue sororis defuncte, nō poterit trasmittere ad heredes suos extrāeos, casus est C. de iure delibe. l. quoniam sororem. & l. si infanti. §. j. & vnic. C. de cadu. tol. §. in nouissima. Ista autem filia, etiam si nō adūsset hereditatem quam ei reliquit pater, posset trāsmittere ad quemlibet heredem extraneum, vt C. de iure deliber. l. si fratris. secundum verum intellectum, & C. de suis & legit. l. apud hostes. & de castrēsi pecu. l. heredes. §. filius. licet gl. dicat contra, & male: & in dicta l. si infanti. §.
4 j. q̄ contra casum dictarum legum. † Et predictam opinionem, scilicet quod filia in potestate hereditatem patris non aditam
c trāsmittat etiam ad heredes extraneos [c], tz Richardus Mal. & Oldradus de Laude, & communiter omnes alij doct. Et dixi, quod de residuo debent fieri quatuor partes: quia de residuo debet detrahi Trebellianica, vt cap. Raynaldus. extra de test. & ibi no. & in l. quāquam. C. ad legem Falcidiam. que cōpetit venientibus ab intestato, vt dictis iuribus. & ideo dixit alias tres partes deberi successoribus posthumi, q̄z hereditas nō adita transmittatur ad heredem. fallit si est purificatum ante mortē fideicommissarij, vt ff. ad Trebel. l. cogi. §. Metianus. l. postulante. in prin. & de condi. & demon. l. a testatore. licet contra notetur in glo. in l. cum filio. de legatis j. sed male: vt ibi notatur per ☞. ¶ Venio ad successionem posthumi, & posito pro constanti, q̄ substitutio ei facta sit fideicommissaria, vt supradictum est ita dico videlicet, quod primo detrahetur legitima portio dicti pupilli, que est medietas eius quod habiturus esset ab intestato, vt supra dixi, & de residuo debet detrahi quarta. & ista legitima portio, & legitima quarta, debent esse in totum illius filie, que erat sororis ex vtroq; parēte dicto filio posthumo. residuū vero dicte hereditatis inter dictū Nicolaum & filias dicti testatoris ex vtraq; sorore, in equali parte. secundum quod in dicto testamento continetur. Mater autem ad successionem huius filij posthumi nullatenus admittatur, q̄ non petijt curatorez dari ventri. Hec omnia probantur iuribus infrascriptis. Quod dixi substitutionem esse fideicommissariam, & dictum posthumū in dicta legitima portione, & quarta Trebellianica, nō videri grauatum per fideicommissarium, probatur per iura proxime allegata. ¶ Restat modo videre, quare mater excluditur, & quare illa filia admittitur in illis portionibus, & non alij substituti.
d ☞ Ideo quod mater ideo excluditur, quia non petijt curatorez [d] dari ventri. Casus est in l. secunda. §. si mater. & §. quid si cum
5 pregnans. circa fi. ff. ad Treb. † Sed contra hoc opinā videtur, quod matri nō preiudicet, q̄ videtur preuēta mortalitate filij, quia mortuus est intra octo dies, vt in eadem l. ij. §. confestim. Respondeo, verum est q̄s non nocet ei, q̄ nō petijt tutorez suo filio nato. quia fuit preuenta morte, vt d. §. sed bene nocet quod non petijt curatorem dari ventri, ad quod faciendū habuit spatium sex mēsium. & vt in themate proponitur, nec aliegat aliquā causam quare fuerit impedita. nā si haberet aliquam iustā causam excusaretur, vt d. §. confestim. & succederet in dictis portionibus. in equali parte cum filia sua. per iura ꝛ. allēg. Secundo contra predicta o pp. tunc demus tenentur pater & mater istos administratores dare filio suo, si non sint legitimi. vt ff. qui pet. tut. l. ij. & no. C. ad Trebel. l. matres. sed in casu nostre questiōis erat dictus Nico. qui erat suus patruus, q̄ frater patris. vt ex narratione facti id apparet. er goerat eius legitimus tutor de-

ficiētibus alijs proximioribus, vt l. j. ff. de leg. tutor. sic videtur quod matri non dz preiudicari. Sed respondeo, quod lz dict⁹ Vi col. fuisset tutor legitim⁹, z sic mater excusaretur petēdo tutorem, tñ ipse nō erat legitimus curator vētris, z talis curator semper est dandus, l. j. §. quotiescunque. ff. de ventre in pos. mit. colligitur, z no. per gl. in l. de creationibus. C. de episc. audi. Sic ergo patet qđ mater excluditur. Debent ergo venire ad veniētes ab intestato dicte portiones, cum nō cadant in fideicommissum, vt ff. dixi. Ab intestato autem venit dicta filia que erat ei ab vtroque latere coniuncta, vt dicta auth. defuncto. z dicto §. consequens, z apparet omnia predicta expedita esse, ꝛc.

ADDITIONES.

a ¶ Directam. Adde quod opi. Bart. in hoc consilio tz Bal. in repetit. l. si arrogator. in vlti. col. ff. de adop. vbi refert cū Fran. de Pisis, z alijs se cōsuluisse, z Bal. in c. si pater, de testa. i 5erto, z in l. iam hoc iure. ff. de vulg. z pupil. vbi dicit hāc esse cōmunē opi. z idem consuluit Bar. in cōsi. xvj. incip. Ang. z in cōsi. ccclj. pater filio impubere. de quo plene per Aler. in l. precibus. C. de impuberū z alijs substi. z in l. centurio. ff. de vulg. z pupil. z ibi plene per Jas. z de isto consilio vide etiam Andre. Barba. in l. si infanti. in additio. Bar. C. de iure delibe.

b Th. D. ¶ Cum ita. Vide ibi in additionibus meis ad Bar.

c ¶ Extraneos. Vide And. Bar. in l. si infanti. in prin. C. de iure delib. in addi. Bar. vbi alleg. Bar. in isto cōsi. ibi. nu. xcij. z vide paul. de castro in consi. lxviij. inci. super primo dubio. z in cōsi. j. incip. ego Paul. in fi. vbi etiam extendit eum ad monasterium. vide docto. in d. l. si infanti. z vide Bar. in consi. seq.

d B. L. ¶ Curatorem. Vide Bal. pulchre cōsi. cxxij. iij. lib. incip. quidam nobilis. sed vide Jo. And. in addi. ad Spec. in ti. de tuto. §. nunc videndum. ver. fi.

CONSIL. XXIII.

Qualiter intelligiť statutū Cortoñ. qđ intestato succedat frater, z non mat. vel auia, qđ per existentiam suitatis hereditas patris non agnita, neque adita transmittitur, quod propter non petitum tutorem filio excludatur mater. quod immoꝛ decedens nō adita hereditate patris transmittit in integrum restitutionem.

1 Hereditas patris non agnita, per existentiam suitatis transmittitur ad heredes.

2 Heredes filij quibus transmittitur hereditas ex potentia suitatis, possunt se immiscere z abstinere, sicut poterat filius.

3 Minoꝛ si decedit hereditate non adita, cum per mortem, vel etatem dicatur ledi, transmittit ad heredem beneficium restitutionis in integrum.

Nicolaus Fei de Cortonio, sumpsit in vxorem do. Claram filiam Jo. ex qui bus Nicolao z Clara, nati sunt duo filij, lcz vnus masculus z vna femina: qui Nicolaus decessit testatus superstitibus dictis duobus filijs suis infantib⁹, q remanserunt apud auiā paternā, z patruos eorū: que do. Clara trāiuit ad sēm votū intra annū, intra tps lucrus, z nō dato tutore dictis pupillis, vel curatore hēditati ipsius dicti Nicolai post hoc decessit filia, fuit datus curator eis ad diuidēdū bona, que habebant cōia cum dictis suis patruis dictorum filiorum dicti Nicolai ex dicta do. Clara. Ex scdo matrimonio extant duo filij masculi qui etiā sunt in infantili etate. vltimo loco decessit dict⁹ filius masculus natus ex primo matrimonio dicte do. Clare, in infantili etate, superstitib⁹ post eū dictis duob⁹ filijs dicte do. Clare natis ex scdo matrimonio ipsius, z superstite etiam dicta do. Clara eorū matre, z etiam superstitibus duobus auūculis, quorum vnus est auūculus ex vtroq; parēte, z alius ex parte patris tūc ipsorū. Et ēt superstite vnica amita ipsius filij, q nupta erat tñ antequam decederet dictus filius masculus paterna auia prædecessit. Modo queriť quis succedit dicto filio masculo decedēti, z ad quē spectat hereditas ipsorū filiorū defunctorum, z pro quanta parte tā ex iure cōi qꝑ ex forma statuti ciuitatis Cortoñ. cuius statuti copia mittiť modo verbis. ¶ Et in questiōe predicta primo est videndū qđ operet statutū predictum, in quo continet in summa, qꝑ ei qui decesserit intestatus, succedat frater suus, vel sororꝛ, z non mater, vel auia materna, z frater masculus defuncti, z filius fratris, vel descēdēs per lineā masculinam ex fratre ipsius succedat, z non mater, vel auia, ꝛc.

4 †Sic ergo in questione ꝓpōsita illi filie que primo decessit potuit succedere frater supuiuens, z non mater, vel auia huic vero filio masculo vltimo defuncto nullus supererit frater, nec filius fratris, nec descēdēs ex ipso fratre per lineaz masculinā. Nā illi patrui qui supsunt nō sunt fratres, sed sunt descēdētes ab auo pupilli, z sic sunt coniuncti ex latere ipsius defuncti, si aliquē habent non tanꝑ descēdentes. l. Juris cōsultus. §. ij. ff. de gradi. in ver. patruus, ꝛc. z sic statutū istud qtum ad successionem eius filij modo defuncti, nihil hz facere. Et ideo videamus qualiter ei succedat. z iure communi. Et est sciendum, qđ inter nostros doct. sunt quedā opi. vna qđ hereditas patris non adita trāsmittitur, sed qz in quest. puncti nostri, non proponiť pupillo data tū nō fuisse tutorē. z per cōsequēs nō pōt dici, qđ hereditatē paternā adierit, vel ei se immiscuerit, vt C. de iure delibe. l. potuit. ff. de acqui. here. l. pupillus. Jdeo dictā questionē examinemus secundū vtrunqz pūctū. Et prima opinio est, qđ hereditas patris nō agnita trāsmittat per existētiā sui heredis: vt C. de suis z legi. l. apud hostes. z ibi hoc tenuit Ly. ff. de milit. test. l. ex militari. §. fi. z l. seq. z ff. de stip. seruo. l. liber hom. §. fi. z de cast. pec. l. hereditate. §. filius. ff. de in. fisc. l. Luci⁹. z hoc in ciuitate Perusij oēs tenēt indubitāter. Et ego etiā similiter teneo. z probo per rationē sic, Beneficiū abstinēdi datū de iure ptorio, quatenus nō cōcerneret cōmodū filij, nō fuit pretoris intentio filium ipsum commodo priuare, casus est ff. de vulg. z pup. l. si filius q patri. Sed certū est, qđ filio est vtile, vt hereditatem patris non agnitam trāsmittat, qz per hoc facili⁹ heredē habebit. † Quod enim dicitur, hereditas nō agnita trāsmittit: hoc nō importat quod heres filij debeat eā habere ꝓpīse, sed vt heres filij possit ei se immiscere, z ab ea se abstinere, sicut poterat filius ipse viuēs. casus est ff. de acqui. here. l. si quis filiū. §. j. Hic autē est magnū commodū filij. Nec obstat C. de iure delib. l. si infanti. ibi, omnes hereditates, ꝛc. qz ibi dicitur oēs hereditates ad eū devolutas hereditate patris, sz hereditas nō pōt devolui ad filiū: qz videť fuisse eius filij etiā viuo patre: vt l. in suis. de libe. z posth. z ideo in filio suo nō hz locum ti. pro here. vt l. nihil. C. pro here. z in dicta l. si infanti. ibi, z nō agnitas, ꝛc. loquit in hereditate que nō requirit agnitionē, qꝑ est in hereditate paterna. z de illa non loquit gl. lz ibi aliter videat sentire. Secūdo videam⁹ quis succedat dicto filio z filie defūcte, z cōstat qđ mater nō, qz nō fecit ei dare tutorē, nec auia potuit succedere dicte filie propter statutum, qz frater eius viuebat: sed succedūt dicit fratres vterini exclusis alijs patruis paternis z auūculis: vt C. de legit. here. aut. cessante. est ergo modus, qđ etiā isti fratres vterini per se, vel filios administratores, z per patrē, qz habēt, z sūt ifantes, adeāt hereditatem predictorū filij, z filie, z patris ipsorū, tanquam ad eos delatam per mediā personā predictis filio z filie. ¶ † Secūda opinio est de hereditate patris nō adita, qđ transmittatur. per d. l. si infanti. quam opinionē lz non teneam, tamē fm illam esset ille modus tenendus. Nam dicti filij qui hereditatem patris nō adierunt, cum caruerūt tutore, fuerūt lesi eorū facilitate: qz maioꝛ z diligens admissus. z modo nec ipsi, nec heredes ipsorū possunt adire prefīti morte: vnde isti fratres vterini adeant simili modo hereditatem ipsorū filij z filie, z ex ipsorum persona poterunt petere in integrum restitutionem ad adeūdam dictam hereditatem, l. Pantoni⁹ de acqui. hered. z hoc tenuit Jac. de Are. in l. qui duos. z Jacob. Butri. ff. de vulga. z pubil. z Joā. And. extra de proba. c. in presentia. Et sic concluditur, quod in omnem casum hereditas pertinebit ad dictos fratres.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Omnes. Idem dicit Bart. ī. in consilio precedenti inci. homo Accursius. z in cōsi. xxx. inci. Canutius: z Bar. i l. si infanti. C. de iure delibe. vbi dicit, quod ita iudicauit. z quod ita in collegio Perus. determinatum, cum concor. traditis per do. Jaso. in d. l. si infanti, z in l. emācipata. C. de iure deliberā. z per Aler. in l. apud Julianum. §. idem Julianus. ff. ad Trebel. z in l. si fratris. C. de iure delib. z in l. si filio⁹. ff. de vulg. z pupilla. z in consi. clxxvj. in vj. vol. incip. in causa z lite. versic. z vide quatuor limitationes. ad istam regulam per Jas. in d. l. si infanti. z aliam ponit idem Jas. in l. qui se patris. C. vnde liberi. z alias limitationes ponit dominus meus do. Pet. Phil. Corne. in d. l. si infanti. z in l. si fratris. C. de iure delib.

b ¶ In integrum restitutionem. Adde qđ istud quod consuluit Bartol. consuluit etiam ipsemet Bartol. in consilio vij. incipiē. quidam Perusinus. in ij. volumi. z ista est cōmunis opinio, vt plene prosequitur do. Jac. in l. si infanti. in vlti. col. C. de iure deliber. z ibi plene per dōmi. Petr. Corne. vbi ponit plures limitationes. z vide Aler. in consilio xx. in vij. volu. incip. circa consultationem. z in consilio lxxix. in vj. vol. incipien. Franciscus. z paulum de castro in consil. cccxxxix. incip. primum dubium. in j. col. z in consilio cxij. incip. substitutio predicta. z Lud. Ro. in consilio cccxcv. in casu proposito.

¶ B. L. Cōmunis opi. Hoc. est. qꝑ heres ifantis potest petere beneficium in integrum restitutionis ad adeundā hereditatem per l. Pantonius. ff. de acqui. here. Bal. tamen in l. infanti. C. de iure delib. tz contrarium. dum dicit ter. si minime hereditas infanti fuisset delata. z sic videtur inducere presumptionē iuris z de iure, quod intelligatur omnino, ac si delata nō fuisset infanti hereditas. Si ergo non est delata nō potest transmittere beneficium

ficium restitutionis in integrū. z ita tz Ang. in d. l. Mātonius. per Bar. Bal. z Ang. in l. non solum. ff. de in integ. restitut. per Bar. in l. qui duos impuberes. ff. de rebus dubijs. z per Jo. de Imo. z Pau. in l. qui duos. ff. de vulg. z pup. per Pe. de ancha. consi. cccl v. Pau. de ca. consi. cccxxvij. Vide etiam Ro. consi. cccxcv. z que posui in d. l. infanti.

CONSIL. XXIIII.

a MArtinus ciuis Tudertinus decessit sup perstitibus sibi Joāne z Philippo suis filijs, z domina Francisca eius vxore, ꝛc. De isto consilio vide supra in consi. vij. inci. factū tale est, Andreas quidam Marti.

ADDITIO

a Cuius. Vide ad hoc consi. posita in calce d. vij. z viij. cons. s.

CONSIL. XXV.

Si testator hec verba, qs si filius suus moriatur quocūqz tempore sine heredibus legitimis de suo corpore natis, qs pro anima sua patris z matris, z fratrum suorū distribuantur bona per tales: tūc ista substitutio etiam incerta, qz dicitur ad pias causas, valet, z si moriatur filius in pupillari etate, est directa pupillaris, z excludi tur mater etiam a legitima.

1 ℣ Pias ad causas relictum videtur quicquid pro anima relinquitur.

2 Fideicommissarij z executores, nullo instituto herede vicē heredum obtinent.

3 Primus heres, non denotat ordinem institutionis, sed ordinē moriendi.

Vso testamento Bētilis Jacobi, in quo A. z M. duas filias pupillas sibi heredes instituit p hec verba, z si aliqua dictarū filiarū quocūqz tpe moriak sine pr̄olibus legitimis de suo corpore natis, pro anima sua, patris, z matris, z fratrum distribuant hereditates, z dent p infrascriptos suos fideicōmissarios, si prima heres moriak, ꝛc. Contigit q dicta M. Pupilla mortua est: querit, an eius portio debeat distribui pro alia predictorū, z an mater eius debeat habere legitimā. Circa predictorū inuestigationē videndū est, an predicta substitutio valeat? Et dubiū facit q dicte filie primo

1 rienti non vī dari certa persona substituta. † Cū veritas est, qs

a' valet. Nā dicit testator qs si moriatur, pro anima sua detur, ꝛc. Et sic apparet, qs est relictum ad pias causas, ꝛc. sed in relictis ad pias causas si non nominatur psona substituta, vz substitu

2 tio, vt in auth. de eccle. ti. §. si quis in nomine, † z sic fideicommissarij tales, seu executores vicem heredū obtinent, vt no. Jmo. in c. cū tibi. extra de testamētis. Scdo facit dubium in qōne, illud quod dz in testamēto, si prima heres, ꝛc. nā ista que decessit fuit heres secūdo nominata: ergo ei non videt facta substitutio.

3 † Ad quod rīdetur quod illa verba, prima heres, ꝛc. non denotant ordinē facte institutionis, sed denotant ordinē moriendi,

c vt ei videatur facta substitutio, que primo decesserit, qs apparet ex precedentibus dum dicit, z si aliqua suarū filiarum, ꝛc. ex quo apparet qs de vna tm̄ non est locutus. Pro hoc facit ff. de rebus dubijs. l. qui duos. z ff. de vulg. z pup. l. ex duob⁹. in prin. z de legatis ij. li. ita relictum. prout z ibi in litera, quantuz, ꝛc. His premissis apparet, qs dicta substitutio fuit pupillaris pro pter verbum moriatur, in substitutione adiectum, quod est directum, z est casus expressus, extra de test. c. j. lib. vj. Ex hoc sequitur, quod mater omnino excludatur etiam a legitima, vt d. c. j. z l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. test. z l. precibus. C. de impu. z aliis substi.

ADDITIONES.

a Th. D. Sua. Ho. q dicit Bart. hic, z est notabile, qs omne q relinquitur pro anima, videtur relictū ad pias causas, adde gl. z Bar. in l. si quis in prin. in fi. principij. ff. de le. ij. cu addi. ibi tradit⁹ p Aler. de Jmo. z ibi scripsi, z vide Jas. plene in l. j. C. de sac. sanc. ecc. z Bn. Sicu. in c. ad hec, z in c. relatum. de relicript.

b Executores. Idem consuluit Bar. supra in consi. ij. inci. Titius. z ibi scripsi. z in consi. xxxviij. incip. Paulus Mug. in fi.

c Heres. Vide omnino per Paulum de cas. in consi. cxij. incip. substitutio predicta.

CONSIL. XXVI.

Si testator mandat in domib⁹ suis construi debere ecclesiam, z eam heredes instituit z superuiuens alienat easdem domos, an valeat talis institutio de ecclesia nondum facta, z an in domib⁹ sic postea emptis a testatore debeat edificari ecclesia.

1 ℣ Ecclesiam construendam si instituo, valet institutio.

2 Si domus relinquitur, vt edificetur ecclesia, si domus alienetur per test atorem, z emat aliam, in ipsa debet construi ecclesia.

3 Dispositio que fit contemplatione alterius in persona vnius, licet illa extinguatur, tamen si remanet persona cuius contēplatione fiebat, valet dispositio.

a IN nomine domini ,amē. Testator i suo testamēto disposuit, vt in domibus suis, quas habebat in tali Castro, cōstrueret vna ecclesia, & ecclesiā cōstruēdā sibi hr̄dē vniuersalē instituit. Deide supiuēs alienauit volūtarie dictas domos, z alias in eodē castro emit, modo moriē testō. Querit, an in domibus relictis tpe sue mortis debeat cōstrui dicta ecclesia. Secūdo querit, an institutio facta de ecclesia teneat, cū tpe testamē

1 ti, vel mortis, dicta ecclesia nō reperiret. † Visa facti narratione predicta, z dubijs que mouent. primo videt dicendū sup scdo dubio, an valeat hr̄dis institutio dū instituit ecclesiā construēdā. Ad qs rn̄. q sic, casus est in l. seruo. ff. de alime. z cibaria. leg. z l.

b si seruos. b ff. de lib. leg. z ff. de seruit. vrb. pred. l. si seruitus. §. futuro. Preterea, sicut pōt instituī posthumus alienus, z sic psona que nō est, sed esse sperat, ita potuit instituī ecclesia construēda, hec est veritas. In Jtūm facit extra de re iudic. c. abbate sanc. lib. vj. ver. cū illa potius, vbi tēplo qō nō est, donari non pōt, sz ibi loquitur in donatione, que est Jctus, z non pōt geri nisi int psona, cum qua contrahat. l. quecūqz actiones. ff. de act. z obli. Itē facit cōtra, extra de eccle. edif. c. pen. z qō ibi no. Ber. Sed rn̄deo, qō non pōt concedi priuilegium ei, q nondū est, vt statim habeat vires illud priuilegium, sed bn̄ valet, vt incipiat habere vires cū incipit esse. z sic includitur prefatum capitulum.

c Cōclude ergo, qō valet institutio. Pro hoc videt casus in auth. de ecclesiast. ti. §. si quis in nomine. z §. si quis autem vnū. vbi si quis instituerit sanctū, cuius ecclesia nō reperitur, vz institu

2 tio. † Scdo rndeo ad primū punctū, sz an dicta ecclesia edificari debeat in dictis domibus in eius bonis repertis tpe mortis, an vero relictū, z volūtas testatoris sit sublata propter alienationē domorū, quas pmo habebat. Et q dicta volūtas sit revocata probatur, qz dicta alienatio fuit voluntaria, ergo revocatur p rio⁹ dispositio. l. fideicōmissa. §. si rem. ff. de leg. iij. z sic videatur p alienationē voluisse, q non cōstruatur ecclesia. l. filio. §. matri. ff. de adi. leg. Preterea paria sunt cancellare verbo, vel facto. l. nec interest. ff. de ad. le. Sed si testator cācellasset institutionē hr̄dis, sine dubio nō valeret. l. cancellauerat. ff. de his que in testa. delen. Ita in proposito videt cancellasse alienādo. Preterea, illud qō iussit ecclesiā cōstrui in domibus suis: videt intelligi in domibus suis tpe testamēti. l. si ita. ff. de auro, z ar. leg. Jn Jtūm est veritas, q dicta dispositio non vitiet, nam vere hereditas vī relicta in institutione facta ad honorē Dei, z illi⁹ Sancti, que institutio valeret etiā si ecclesia non reperiret, vt d. §. si quis in nomine. z d. §. si qs aūt vnū. in auth. de eccl. ti. vñ post, qō ecclesia non posset construi, remanet tū institutio. † Se

3 cundo probat, dispositio que fit in persona vnius, contēplatiōe alterius, licet ille, in cuius persona verba conferunt, extinguatur, tū si remanet alia persona cuius cōtēplatione fiebat dispositio valet, vt l. peto. §. mater. de leg. ij. ver. sed nec interest. vbi pter mortē tutoris non extinguūt relicta facta ab eo, cui relinquebat contēplatione pupillaris in proposito, hr̄ditas nō relinquebat respectu ecclesie cōstruēde in tali loco, sed ob reuerētiā Virginis Marie, z beati Nicolai, vt dz in testamēto. Cōcludit ergo institutionē remanere firmā. Preterea, institutio heredis nō posset annullari per testatorē, si voluisset illa nuda supleri voluntate, l. hr̄ditas. C. de his quib. vt indig. z l. j. C. de ediuini adr. tol. cū si. ergo, ꝛc. Restat videre, si dicta ecclesia debet construi, z vbi. puto eīm qō ecclesia construi debeat. duo eīm iussit testator, sz ecclesiā construi, z in tali loco. itaqz si non pōt cōstrui in illo loco, debet construi in alio, vt pstat arg. l. legatum. de vsufr. leg. z l. legata. de admi. re. ad ciui. per. Facit de cōdi. z demō. l. hec scriptura. z l. Celsus. de arb. Ad fm sz, vbi debeat cōstrui talis ecclesia, puto qō si cōmode pōt, dz cōstrui in domibus alienatis per dictum testatorē, ex dicta permutatione. arg. l. Jmperator. in fi. cū seq. ff. de le. ij. ad qō optime facit de libe. z posth. l. placet. vbi licet verba alias referant ad presens tēpus, tamen fauore institutionis trahuntur ad futurū, vt intelligatur de primo nato ex ea, qui tempore testamenti non erat vror. ita in proposito verba illa, q ecclesia construatur in domibus suis, ꝛc. referunt ad domos postea redēptas. Sed si in dictis domibus commode non posset fieri, tunc authoritate epis

d copi de conuocatis his quorum interest, pōt constitui alibi, per q dicta ecclesia construatur. d. l. legatum. ff. de vsufruc. legat. ꝛc.

ADDITIONES.

a Th. D. Jn nomine domini. Istud cōsi. alias inci. testator⁹ suo testamento. z ita alleg. Aler. de Jmo. in l. seruos. ff. de alim. z ci. leg. in additio. Bar. z do. Jas. in l. iij. in fi. C. de lega.

b ¶ Z. si seruos. Vide Bar. in d. l. seruos. in fi. ff. de alimen. z cib. leg. cum concordantijs. de quibus per Alex. de Imo. in addi. z in l. placet. ff. de libe. z posth. z adde Ang. in consi. cxxv. inci. inter cetera. z consi. cxxvij. z in l. Labeo. ff. de ser. vrba. predio. z And. Sic. in c. iij. extra de testamen.

c ¶ Concludo ergo. Ad corroborationē precedentis consilij, addite qđ ipse Bar. voluit in l. rem legatam. ff. de adi. leg. z in l. ij. ff. de leg. ij. z in l. linea margaritarum. ff. ad leg. Fal. z in auth. ij militer. C. eo. z in repe. l. pen. ff. de leg. ij. in p. q. Bal. in rub. C. de verb. sign. Ang. in d. §. si quis in nomine. z in l. j. §. ad municipū. ff. ad leg. Falci. vbi dicit de legato facto vt pingatur imago S. Marie, vel alicuius Sancti, vt illud dicatur ℣ Pium, alleg. gl. in l. Titia. ff. de auro z argē. lega. Nico. de Neap. ibi dicit, q̄ idem est de legato facto ad construction̄ pontium z viarum si necessitas imminet, alle. c. fi. de testa. z Bar. in d. linea margaritarum. z adde Ang. in terminis superioris consultationis cō si. cxxxix. inci. Bona dicti testatoris omnia sunt hospitali construendo relicta, zc.

d ¶ Auth. ositate episcopi. Vide Lud. Ro. in consi. cccclx. incip. quo ad primum. z vide Bar. in l. legatum. ff. de vsufr. le. z Bal. z Mod. in l. si testū. C. de test. cum concor. de quibus ibi p ℣ Pe. cor. in fi. z vide Fely. in c. cum accessissent. de consti. z de isto consi. vide Bar. in l. cum pater. §. Tusculano. ff. de lega. ij. z in l. si quis Titio. de leg. ij. z l. codicillis. circa fi. eo. tit. z l. filio. §. magistri. ff. de adi. leg. z in l. pis. ff. de libe. z posth. z vide Bart. qui facit mentionem de isto consi. z dicit pridie allegauit in q. de facto. z ibi vide Alex. z ibi scripsi in addi. z vide Jal. in l. iij. in vi. col. C. de lega. vbi alle. z sequit in isto consi. z dicit q̄ est sing. dictū. ¶ Sed quid si episcopus non vult consentire, an in alias piam causam debeat conuerti, vide Romanum, quod sic, consi. cccclx.

CONSIL. XXVII.

Quando oratio est imperfecta, dictio item, inducit repetitionem, z relinquendo filio intelligit repetitum iure institutionis per dictionem item, ii in precedentibus iure institutionis relinquitur.

1 ☞ Dictione item, an z quando inducatur repetitio precedentium.
2 Filia, cui sunt relicta bona simpliciter, an dicatur preterita.
3 Rupto testamento per preteritionem filij, pupillaris substitutio remanet firma.
4 Substitutio facta in partem, trahit ad se totum.

Visa facti narratione predicta de his de quibus queritur primo est videndum an dicta Andreutia fuit adeo preterita qđ talis preteritio rumpat testamētū. Et videtur quod sic, qz in relicto sibi facto non fuit dictum quod sibi relinqueba-
tur iure institutionis, nec quod eā heredem instituret. Preterea, Iz in precedēti dictum fuerit iure institutionis tantum, tñ in sequentib. non vt quod debeat intelligi repetitum, vt nor.
1 in l. in repetendis. de leg. iij. † Tñ in ℣rium est veritas, qz tunc est
a verum quod per dictionē item, non inducitur repetitio [2], quando per ipsam dictionē item, adiicitur precedētibus aliqua oratio in se omni oratione pfecta, tunc magis est continuatiua, quā repetitiua, cum sequēs oratio tanquā perfecta in se, non indigeat repetitione. Sed quando per dictionem item, adiicit oratio imperfecta ex parte verbi, vel ex parte suppositi, vel appositi, tunc per dictionem item, inducitur repetitio, vt sequens oratio suppleatur ex precedētibus. Hoc probatur. ff. ad legem Cornē. de sica. l. eiusdem. §. ij. versi, itē is cuius. vbi dicitur, item is cuius familia sciente eo arma sumpsit, ista oratio est defectiua, vt in precedēti parte legis. Eodē modo probatur. ff. ad legē Jul. de vi publica. l. iij. §. j. z ff. de publica. l. j. in principio ibi, itē si damnum iniuria furtum vt factus esse dicetur, iudiciū dabo, zc. Hinc deficit, in q̄tum, z sic est oratio defectiua ex parte appositi, z supplet ex precedētibus, vt intelligatur iudiciū dabo sez. in dubium, vt dictū erat in precedētibus. Hinc ad propositum in precedēti testamento dixit testator. Item Andreutie sue filie cētum quadraginta libras z pannos, z res consuetas, zc. Iz nō dixit, reliquit, legauit, vel adiudicauit, z sic illa oratio est de-
2 fectiua ex parte verbi. † Debet ergo intelligi repetitum verbum, reliquit, cum qualitatibus supra proxime positis, vt sic dicat, reliquit iure institutionis, vt dictis legibus apparet, z probat, z sic apparet dictā filiā nō fuisse preteritā. Dico, q̄ de hoc sunt gl. Nie. Quedā em̄ est, que Iz qđ sic, vt l. fi. ff. de regula Cato. ibi tertio pono, pro quo facit text. in l. posthumus. §. item z circa. de minist. testa. Contrarium no. in l. ij hereditas. §. qui filiū. de test. tute. ff. de do. l. fi. §. j. quod hic non examino, qz nō expedit, vt in
3 exemplis dicendis apparebit. †. Sed posito quod testamētum insirmaretur, sequit qđ totum testamētum fuit nullum, quantum ad heredis institutionē. cetera nāq̄ firma manēt. per auer causa. C. de libe. prete. remanet ergo firma substitutio pupillaris, b vt tenet gl. in l. j. in fi. de vulg. z pup. z ibi hoc tenuit Jac. de are. z ipsa est veritas: Iz ℣y. ibi aliter videat dicere, Iz minus
4 bene. † Ad illud qđ dicit, an illi substituti debeant habere totū,
c videtur dicendum quod sic, Iz sint solum in parte substituti. casus est in l. heredi. §. fi. ff. de vulg. z pup. Iz illud qđ est a medietate supra teneantur restituere, prout testator disposuit. Super eo vero quod queritur, an dicti substituti debeant habere bona quesita post mortem dicti testatoris, respondetur quod sic. l. si plures. §. ad substitutos. de vulgari z pupillari. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Repetitio. Vide de dictiõe itē, ℣au. de ca. i cõsi. lxx. viso puncto. in prin. z Bar. §. in cõsi. iij. inci. Titi. i fi. z ibi scripsi, z vide Bar. in l. in repetēdis. ff. de leg. ij. z ibi scripsi in additionibus meis i ver. itē aduerte. ¶ Nñ dictio itē, inducat repetitionē, vide etiam Bar. in l. j. ff. de pub. iud. z in l. item qz. ff. de pac. z in l. itē in potestate. ff. de sta. ho. gl. in l. ij. §. si procurator. ff. q̄ quisq̄ iur. per Bal. in l. si fortidianū. C. de leg. p Canonist. in c. pastoralis. §. item cum totum. extra, de off. dele. p Specu. in ti. de testa. §. nunc videndum. Vide ℣au. de ca. consi. lxx.

b Th. D. ¶ Pupillaris. Idē tenet Bart. in auth. ex causa. C. de lib. pret. z l. j. post glo. ff. de vulg. z pup. vide Jas. in d. auth. z cā. vbi ponit etiam vnā limitationem. ¶ Qualiter fust ineatur substitutio pupillaris rupto testamento ex causa preteritionis, vide que posui in d. auth. ex causa.

c Th. D. ¶ In parte. Vide Bal. in consi. cxvij. in iij. vo. inci. substitutio facta.

CONSIL. XXVIII.

Quando testator reliquit filie nasciture, que ingrederetur monasterium, vel maritaretur in alio casu censetur preterita.

1 ☞ Filia que est heres si ingreditur monasterium vel si nuptui tradatur dicitur preterita.
2 Filius si est institutus sub conditione casuali, vel mista, nō rūpit testamentum.

a **In questione** predicta primus videtur dicendum, an testamentum predictum fit ruptum preteritione dicte Andreutie, alias Decutie posthume. Ad quod dico, quod sic. Quod dicta Decutia posthuma videatur preterita apparet: nam testator in suo testamento reliquit ventri vxoris sue pregnantis si perueniret ad lucem, z si fuerit femina, z contigerit quod ingrediatur monasterium. centum libras denariorum, sed si tradiderit se nuptui, quadringenta ei reliquit, z in his sibi heredez
1 instituit. † Unde aduertendum, quod illa prima est instituta, que ingreditur monasterium, vel que traderet se nuptui. Illa ergo, que nascitur, nec ingreditur monasterium, nec tradit se nuptui, reperitur omnino preterita. nec instituta pure, nec sub conditione: casus est in l. commodissime. ff. de liberis, z posthumis. Ex hoc sequitur, quod testamentum est nullum quo ad institutionem heredis. sed legata, z fideicommissa firma manent zc. Nec obst. l. suus quoque. z quod ibi not. ff. de heredibus instituend. vbi dicitur, quod † filio instituto sub conditione casuali. vel mista. testamentum hodie non rumpitur. cum grauamen conditionis hodie de medio subducatur. per l. quoniam in prioribus. C. de mofficioso testamento. quia illa glosi. z similes a doctoribus Modernis communiter reprobantur. Sed posito quod ille glosse sint vere, tamen ille glosse loquuntur in filio iam nato, substituto sub conditione vt dicit textus expresse in dicta l. commodissime. illa enim sola videtur instituta. in qua ali qua illarum conditionum extiterit, sed in hac filia prima, nulla illarum conditionum extitit. ergo non est instituta. Nec obstat statutum commune Assisij, in quo cauetur, quod filia dotata non succedat: quia vt dictum est, iste filia, in cuius persona neutrum predictorum comprehensorum in testamento venit, nō est dotata, nec instituta, ideo de ea nulla facta est mētio. Ex hoc sequitur, quod dicta filia succedat ab intestato, in dicta quinta bonorum patris sui, cum quinque remanserint filij inter masculos z feminas. Bar.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ In questione predicta. Idem tenet Bart. ī. in consi. xiij. incip. ex facto proposito, z ibi scripsi. ideo me remitto. z vide Bar. in l. si pater. in secunda col. C. instit. z substit. zc. ¶ Adde Jo. de Imo. in l. commodissime. ff. de lib. z posthu.

CONSIL. XXIX

Priuatum hereditate non soluisse legata verificat per mortem eius, qz desijt posse, nec trā sit ad heredē facultas implēdi, z si non sit insertum cui applicetur, defertur heredibus etiam ex re certa, vel substitutis.

Inter

1 ☞ Interpellatio non est necessaria, quando quis decedit antequam voluntatem defuncti adimpleuerit.
2 Facultas adimplendi conditionem non transit ad heredes.
3 Herede priuato hereditate si non sit expressum, ad quem perueniat, &c. heredes ab intestato succedere.
4 Omne grauamen reijcitur a legitima.

Proponitur q̄ in testamēto Francisco ni contrmetur q̄ reliqt clare sue filie centum lib. dena. p̄o dote sua, & plus & minus. prout visum esset fratri Andree filio suo & in dicta q̄titate voluit ipsam esse tacite contēta, & q̄ de bonis suis plus petere nō posset, & q̄ reliquit Uanne filie sue cc. lib. dena. & in dicta q̄titate ipsam heredē instituit, & voluit, quod de bonis suis plus petere non posset: & reliqt fratri Andree filio suo ccc. lib. dena. & q̄s p̄o suis necessitati. frater Andreas possit recurrere sup bonis dicti testatoris, & in his cū heredē instituit iusserit, & voluit q̄ de bonis suis plus petere nō possit, & alia quā plura legata fecit ad pias causas. Ultimo Colā filium suū heredē vniuersalem instituit, & in alijs oibus suis bonis iussit, & voluit dictus testator, quod si dictus Cola non satisfecerit, & non obseruauerit oia supra dicta, cadat a dicta hereditate. Continuit, q̄ dictus Cola decessit, & dictus Cola possedit bona p̄dicta, & legata contenta in d. testamēto non soluit, & in eis soluēdis negligens fuit per spatium xij. annorū, & demum decessit dictus Cola superuiuentibus filijs, qui de hr̄ditate disposuit. Modo queritur, an dictus Cola propter dictā negligentiam ceciderit
1 a dicta hr̄ditate, & cui dicta hereditas debeatur. ¶ † In questione predicta primo facit dubium, q̄s dictus Cola nō fuit interpellatus, q̄s sat. facere, & impleret contenta in d. testamēto, & sic videt q̄s in penam non incidit. ff. quādo dies leg. ced. l. si pe
a num. & C. de fideicō. auth. hoc amplius. Sed certe veritas est,
b quod hoc casu interpellatio non fuit necessaria, cū ipse ante q̄ voluntatē defuncti impleret: decessit, & sic dicta conditio, si non obseruauerit, est impleta q̄ certū est dictū Colā non obseruasse & obseruare non posse. vt l. ita stipulatus. ff. de verb. ob. † & ius seu facultas implēdi cōditionem ad heredē nō transit vt l. a testatore. ff. de cond. & demō. & de in diē addic. l. si predio. & de verb. obli. l. si decē cum petiero. & l. cū ita. Cum ergo dicta conditio si non impleuerit, vel nō obseruauerit, &c. extiterit, purificata est dicta dispositio, q̄ dictus Cola a dicta hr̄ditate cecidit eatenꝰ,
3 quatenus eum in testamēto grauare potuit. † Secō facit dubium, q̄s testator in testamento non fecit mentionē ad quem dicta hr̄ditas debeat peruenire. Sed certe ex hoc non expressit testator, cū dicta hereditas debeat venire ad coheredes, siue substitutos, si qui fuerunt, vel ad venientes ab intestato. vt in aut. de nup. ¶. prefate. & intelligitur de hr̄dibus etiā particularibus,
d etiā & re certa, vt apparet ex tex. ibi. ex ex ea. In predicto testamēto erant hr̄des scripti ex re certa, vt supra p̄z: ergo ad eos debet dicta hereditas deuenire. facit C. de fideicom. auth. hoc amplius. verum q̄ dictus heres instit. erat filius, non potuit grauari in legitima, vt l. quoniam in p̄oribus. C. de inof. test. & nec ista
4 legitima non debet venire ad coheredem ex re certa. Barto.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ L. si penum. Vide ibi per Bart. & que posui in meis addi. & vide Bar. ā. in consi. vij. incip. factum tale est. & ibi dixi.
b ¶ Non fuit necessaria. Quod nō requirebatur interpellatio dicti Cole facit, q̄ tex. in ¶. si quis autem non implēs. in auth. de her. & fal. vult & imo requiratur monitio. Item videtur casus in d. l. si penum. Tertio contra facit id, q̄s voluit ipsemet bar. ī. cō. si. cxxxvij. inci. statuto communis Bualdi. & in l. ¶. C. de his qb. vt indig. vbi vult q̄ dispositio legalis magis equiparat ultime voluntati quā contractui, ꝫ habeo q̄ in dispositione legali, vbi pena a iure imponitur p̄o negligētia, seu culpa negligēdi in nō faciendo commissa non adiecto tēpore requiritur q̄s precedat monitio. Ita Inn. in c. extirpāde. ¶. q̄ vero. de preb. Explum. Quicunq; nō soluerit collectas, teneat ad duplū, certe requirit monitio p̄ ipsum ad quem, spectat. alleg. c. ex parte. cum tri. seq. de cle. non resi. & l. si ex legati cā. ff. de verb. obl. & cum Inn. transeunt Jo. and. Hosti. d. Ant. Abb. Imo. in d. c. extirpāde. arch. & Jo. and. in c. ꝫ cau. de elec. li. vj. bal. in d. l. si post tres. dicunt tū secus si verba proferunt affirmatiue. Hā tunc fm eos, non requritur monitio, ꝫ in casu superiori non appareret de aliquo tempore p̄fixo hr̄dis verba ad dictū Colā sunt negatiue prolata, ergo dictus Cola non interpellatus non fuit in mora, & facultas implēdi poterat trāsire ad heredē. Circa fm, cū do. consulēs dicat, q̄ dictus Cola cecidit a dicta hereditate, non aperit an ipso iure. an p̄ sniam. barto. ipse & Ang. in d. ¶. si quis autē non impleuerit. dicunt per sententiam. Bal. vero contra in l. ¶. C. de his q̄ pe. nō. aliquibus bonis arg. Imol. vero in l. qui soluendo. & l. pa terfami. ff. de her. inst. tenet cum cōi opi. rndendo Bal. Circa aliud dū cōcludit, q̄ hr̄ditas dz deuenire ad coheredes. potius quā ad substitutū. Ang. Item dz m d. ¶. si quis autē no impleꝰ. q̄ imo potius ad substitutū. Pau. de ca. cōl. cxcj. vī in hāc partē inclinare, allegando bar. in l. vrore. ¶. hr̄s. ff. de leg. ij. Bal. vero in d. l. j. dixit institutionē nūc non valere. p l. ñ hui fa. ¶. diui. ff. de leg. j. Jo. de imo. in d. l. qui soluēdo. dicit dictū Bal. esse ꝑpetuo. An aūt possit talis heres priuatus detrahere legitimam, & Tre. Rideo. q̄ si tenere velis opi. bal. q̄ ipso iure priuat. tunc nō pōt detrahere, q̄a nō est necessaria restitutio. Si vero vis tenere opi. Bar. tūc necessaria est restitutio. & detrahet ☞ re. l. restituta. ā. ad Tre. in ꝫ. tū facit, q̄ ex quo ꝑpter inobedientiam patit dictā penā. vī q̄ non possit quartā detrahere, sicut ille qui cōpulsus adibat. l. nā q̄ ¶. q̄ cōpulsus. ff. ad Tre. p̄o opi. tū bar. videtur tex. in l. j. ¶. si ita. ff. ad treb. & Pau. de ca. in dicto consi
c Th. D. ¶ Dicta hereditas. No. q̄ dicit Bart. hic, q̄ qū testat, tot priuat heredē, & non dicit cui velit relinquere illā hr̄ditatē, acquiritur heredib. & substitutis, siue venientibus ab intestato, Istud idē tenet bar. in l. paterfamilias. ff. de her. instit. & ibi doc. cū cōcor. de quibus p Jas. in l. ñ. in vl. col. ff. si cer. pe. & p All. x. in cōl. cxxxviij. in j. vo. inci. opportune cōsideratis his. quibꝰ adde Ang. de are. in ¶. fi. Insti. de leg. & Pau. de ca. in cōl. cxcj. ante quā veniam. & bal. in consi. ccxlvj. in iij. vol. inci. quando quis priuatur. & in consi. xxxvj. in iij. vol. incip. qū testator. in iij. dubio.
d B. L. ¶ Certa. Idem tz Bal. consi. ccxlvj. lib. iij. vbi dicit, q̄ talis tenetur cauere de implenda volūtate defuncti. & vide Paulum de ca. consi. cxc.

CONSIL. XXX.

An hereditas transmittat per filiuꝫ impuberē, si anteq̄ se immisceret, mortuus est. Item, an substitutio compendiosa facta filio comprehendēs pupillarem excludat matrem tanquam directa.

1 ☞ Hereditas patris non transmittitur per filium ad quoscūq; heredes.
2 Mater que non petijt dari curatorem ventri, priuatur hereditate filij.

a Manutius Titij suum fecit testū, in quo inter cetera sic disposuit, vcz q̄ duabus filiabꝰ suis scz Rute & Mite p̄o dotibus suis certam q̄titatē reliquit, in omnibus aūt alijs suis bonis primū, vel primā nascituram ex sua vxore, si masculus fuerit, sibi hr̄dē vniuersalem instituit, & si femina fuerit, vna cū supra dictis filiabus suis eā hr̄dem instituit hoc pacto, q̄ isto casu alle. si aliquis. vel aliqua ipsarū decesserit sine filijs legitimis ex ea descēdēt. ib. succedat vna, vel vnus alteri. eo tigit, q̄ quidā posthumꝰ natus est, & vnēte alia sorore mortu le primus in etate pupillari. iā defuncta dicta Ruta eiꝰ sororc carnali substituta, & matre dicti primi. Querit modo, de hr̄ditate dicti p̄mi, & Mite eius sororis, an debeat primere ad matrē,
1 an ad filiās † Jn q. ꝓposita si bñ pūctus ꝓpositꝰ aduertat, nihil ꝓponit vtrū p dictū primū fuerit hr̄ditas p̄ris adita, vel nō. Et ideo discēdū vī q̄ siquidē patris hr̄ditas non fuit adita,
✻ tūc sunt opi. * inter doct. Hā tenēt quidā, q̄ filius hr̄ditatē pa
b trisꝰ nō aditā nō trāsmittat, vt tz gl. in l. si infanti. C. de iure deli. & si dicta opi. esset vera, tūc sine dubio mater excluderet. Non eīm pōt succedere viro suo, nisi p̄ mediā p̄sonā filiorū, sed filij nō successerūt. ergo, &c. Succedere ergo d. Mita dz suo patri eibꝰ alijs exclusis: vt C. de suis & legi. aut. in successione. Alij vero tenēt q̄ hr̄ditas patris non adita transmittat, vt l. apud hostes. C. de suis & leg. His ergo duobꝰ casibus, si tenemus opi. istā, q̄s hr̄ditas non adita trāsmittat, vel si pona hr̄ditatē esse non aditā p dictum primū, vel p aliam eius nomine, tūc procedit quest. Et tūc aduertēdū est, q̄ si quidē mater maior est xx. annis & nō petijt curatorē dari vētri, & si hoc negligēs fuit, q̄ forte p plures mēses post mortē viri stetit pregnās: tūc absq; dubio succe
c dere nō pōt. l. ij. ¶. si mater. ver. quid si cū pregnās. ff. ad Tertu.
2 † Quod aūt tutorem non petijt, non pōt imputari: vt si posthumus natus esset viuo testatore, vel modicum post morte. tūc remaneret dubium, an dicta substitutio intra tēpora pubertatis cōtineat pupillarē directā, vel non. & gl. in l. precibus. in fi. iij. gl. C. de impub. & alijs substi. videtur dicere, quod sit omni tēpore fideicōmissaria, q̄a est facta sine tēporū distinctione. Multi alij doc. mod. sunt in contraria opi. quam tenet Jo. and hodie in c. si pater. de testamen. li. vj. in nouella, tamen ad propositum, si bene inspiciatur, secundum omnes videtur dicēdum, q̄ hoc casu dicta substitutio continet pupillarem directam, que matrem excludit: quod apparet, q̄a filij sunt ad inuicem substituti, & ita tenet gl. in l. j. in vl. gl. & in l. Lucius. ff. de vulg. & pup. & Ly. hoc
b tenuit in l. fi. C. de institu. & substi. Concluditur ergo, quod hec mater in totum excluditur, & succedat filia superuiuens. Bar.

ADDITIO.

d Th.D. ¶Vanutius. Istud consi. fm ordinem Peru. est in iij. par. de vl. volum. in cõsi. xxxix. z ibi inci. Vanutius Recutelli.
* B.L. ¶Sunt opiniones. Vide supra consi. xxij.
b Th.D. ¶Hereditatẽ patris. Vide Bar. in consi. xxiij. inci. Nicolaus. z ibi scripsi. in addi. meis. Et de isto cõsi. vide Alex. in l. Titio cẽtum. in prin. ff. de cõdi. z demõ. in addi. Bar. z põdero.
c ¶Non põt. Vide Bar. in cõsi. xxij. homo Becursuli. in pe. col.
d ¶Concluditur ergo. Pro superiorum confirmatione facit: q qualitas iuncta verbo dz intelligi fm tps verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de nox. Si ergo donatio dz esse cã excludendi a successione, dz adesse tpe quo deferẽ successio, vt sic excludat a iure deuoluẽdo, q facilius fit. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. z cũ hac opi. träsit Pau. de ca. cõsi. cix. Lu. Ro. cõsi. cccxxxv. ang. cõsi. cxxviij. ici. hec cõsultatio pulchra z dubia.

CONSIL. XXXI.

Statutum dispones qõ filia dotata non succedat ab intestato, intelligitur de dotata tẽpore mortis, non autem postea.

1 ¶Suis in heredibus inspicimus tantum tempus mortis in successionibus ab intestato, z casus superueniens non repellit etiam ab intestato.

2 Dotata mulier dicitur, que reperiẽ dotata tpe mortis patris.

In nomine Domini amen. Quidam de cessit intestatus, supstitib⁹ sibi, Petro z Berta, ei⁹ filijs legitimis, z naturalib. Postmodũ dictus Petrus maritauit dictã Bertã de bonis patris, nec sibi dedit dimidiã hereditatẽ: imo nec medietatẽ dimidie, queritur, an dicta Berta possit petere dimidiã totius hereditatis, cõputando dotẽ quam habuit viuẽte dicto Petro suo fratre, cũ fructibus peeptis. Visis dictis statutis, z maxime cũ non videaẽ redire ad hẽditatẽ alicuius: sed ad illud qõ iam sibi erat quesitũ a successione patris ab intestato, super hoc puncto vẽ de iure dicẽdum, q dicta filia põt petere portionẽ hẽditatis sibi cõtingẽtẽ. Et hoc primo reperiẽ expressum in statuto de mulieribus nuptis ex hẽditate, ꝛc. in duob⁹ capitibus ipsius simul, ibi dũ dicit, saluo si mulier esset dotata ab alio quã patre, ꝛc. tunc possit partẽ hẽditatis petere, non obstantibus supra dictis. z statim sequiẽ. si in hẽditate remanerẽt masculi, vel femine, vel masculus, vel femina, siue vnus, siue plures, qõ si fratres, vel frater voluerit eam maritare extra hẽditatem, fm possibilitatẽ sui ponderis ad dictũ suorũ consanguineorũ, vel affiniũ, qõ possit petere partẽ hereditatis, ꝛc. Ecce est expressum, qõ si mulier non fuerit dotata a patre, sz vult eam dotare, nihilominus põt petere partẽ hereditatis, si hoc statuto
1 est expressum. †Preterea, probaẽ sic. In suis hẽdibus in successionibus ab intestato inspicimus tps mortis tm. z casus superueniens non repellit eã a successione, vt ff. de here. instit. l. si alienũ. §. si in extraneis. z Instit. de her. qualit. z dif. §. i extraneis. Sz ista filia tpe mortis patris non erat dotata, z sic nihil impediebat quo minus succederet: ergo si postea dotaẽ illud sibi nõ nocet. Et per hoc apparet rõsum ad statutum positũ sub rub. de
2 mulieribus dotatis. †Nã cum dicit, q mulier dotata nõ possit redire ad hereditatem, ꝛc. dz intelligi de ea, que reperitur dota-
a ta tempore mortis⁹ patris, de cuius hereditate agitur. Nã dotatio superueniens non nocet, vt dictum est. Et eo modo debet intelligi principium sequẽtis statuti, de mulieribus nuptis, ꝛc.

ADDITIO.

a Th.D. ¶Tempore mortis. De isto consi. Bar. vide Pau. de ca. in consi. cxj. inci. super primo dubio. z Alc. de Eubal. plene in trac. suo, de suc. ab intest. in j. par. ver. ij. quero. z Phili. Decium in consi. cclxj. inci. superioribus diebus. z in l. fi. nu. 34. ff. si cer. pe. z Card. alex. in c. j. §. z qz. qui feu. da. pos. in vsi. feu. ¶B. L. Adde Pau. de ca. consi. cj. z Ang. consi. cxxxix. z Lud. Ro. consi. cccxxxv.

CONSIL. XXXII.

Testator post institutionem factam ad iecit. Hunc punctũ vide supra in consi. xxxj. z ibi plene examinaui.

CONSIL. XXXIII.

Si pater substituit filie sue, si decederet in pupillari etate, vel quandocunq; postea, tunc si filia moriatur impubes, excluditur mater. Item, quando vxor relinquitur domina. z vsufructuaria a testatore, nõ ertãtibus filijs, debet habere vsumfructum medietatis bonorum testatoris, z non omnium.

1 ¶Substitutio filij facta cum temporum distinctione, est substitutio directa pupillaris.

2 Vxor relicta domina, z vsufructuaria existentib⁹ liberis debet habere vsumfructum.

In nomine Dñi, amen. Presupponit q Lipp⁹ Magnoli ỗ assisio, successit Petrucio suo fratri ex vigore substitutionis facte in testamẽto Petrucij. Itẽ proponitur q Lipp⁹ predictus condidit testamentum manu Joannis Aegidij notarij, z decessit, z ex vẽtre vxoris sue nullus est natus, z decessit Catharina eius filia in pupillari etate supstite matre ei⁹. ¶Ut so ergo testamẽto patris queriẽ vtrũ ex psona d. Catharine mater eius aliqd debeat habere. Scõ querit, de quib⁹ bonis dicta domina debeat habere vsumfructũ, vigore illoꝝ verborum
1 reliquit domiã z vsufructuariã, ꝛc. †Ad primum rñdetur, q dicta substitutio facta filijs in dicto testamẽto dicti Lippi, fuit facta cum temporum distinctione, sz si decesserit in pupillari etate, vel postea qñcunq; z sic pupilla decedẽte in pupillari etate venit substitutus ratione directe pupillaris etatis, fm Ly. z alios in l. precibus. in glo. magna C. de impub. z sic mater ab eius filie successione excluditur in totũ: vt d. l. precibus. z l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. testa. z c. si pater. de testa. lib. vj. Non ob. si dicatur, q do. Pau. z Cecolus videnẽ substituti tm in vsufructu. z sic proprietas debet remanere apud heredes impuberis ab intestato: qz dico, q ideo sunt substituti etiam in proprietate, vt succedant quantũ ad vsumfruct.
a ꝛc. tunc proprietas non videtur legata, vt species⁹. ibi vide remissionem gl. ff. de auro z arg. lega. l. j. z no. in his terminis in l. Titia testamẽto. §. fin. ff. de leg. ũ. in gl. facit l. donationes. §. species. ff. de dona. z l. libertis, quos. in prin. ff. de alimẽ. z ciba. leg.
2 †Ad secundum dicitur, q posito q dicta domina ex vigore dictoꝝ verborum, dominam z vsufructuariam, ꝛc. debet habere vsumfructũ non existentibus liberis: non tamen debet habere vsufructum, nisi dimidie partis bonorum, qõ patet, qz alijs reliquit omnia bona, vel similiter vsumfructũ, vt dictis d. Paulo z Cecolo, z sic faciunt eis partem, vt si alij. ff. de vsufru. leg. z l. Sempronio. in prin. eo. tit. Intelligo autem, qõ dimidiam vsusfructus habeat dicta domina. z aliam dimidiam dict⁹ d. Paulus z Cecolus omnium bonorum dicti testatoris, sz Lippi deducto ere alieno, d. l. si alij. de vsufru. leg.

ADDITIO.

a Th.D. ¶Ut species. Declara verba Bar. hic p ea que no. gl. in l. Titia autẽ. §. Titia. z ibi Barto. in prin. ff. de leg. ũ. qz aliud est relinquere vsumfructũ, aliud relinquere fundũ ad vsuz. z sic legare vt speciem. z vide Bal. in cõsi. clxxxv. in ij. vol. incip. circa dubitationem. vol. ũ. z vide que ponit bar. s. in consi. xxvij. visa facti narratione, vbi voluit, q substitutus in parte debet habere totum, per tex. in l. heredi. §. fi. ff. de vulg. z pupil.

CONSIL. XXXIIII.

Quod legitima non recipit aliquod onus quodqz in supplementuz legitime non computatur filio relictũ. Agitur ad supplementum etiam si sunt instituti pauperes vel eccleſia. Quod legitima suppletur pro rata de omnibus relictis etiam ad pias causas, z quid in legitima computetur.

1 ¶Filius debet habere legitimam sine aliquo onere, z si non habet potest petere supplementum, ꝛc.
2 Legitima non cadit in fideicommissum.
3 Legatum, in supplementuz legitime non computatur quod est relictum filio post mortem patris.
4 Filius potest agere ad supplemẽtum legitime, etiam si essent instituti pauperes, vel pia causa.
5 Petia terre relicta filie an computatur in legitimam.

Actum tale est de Assisio. Massius Martini suũ 2dixit testamẽtũ, z iter cetera sic disposuit, Itẽ reliquit sue filie vnã petiã terre, z i his eã sibi heredẽ instituit q de bõis suis pl⁹ petere nõ possit. Deinde post legata facta diuersis personis ita disposuit. In oibus alijs bonis Marcutiũ filiũ suũ sibi heredẽ vniuersalẽ instituit z fecit, z si dictus Marcutius intra tẽpus xxx. ann. sue etatis decesserit sine filijs. q de bonis Marcutij z hereditatis pdicte deueniat, z deuenire debeat ad fraternitatẽ vna petia terre, z vna petia terre ad eccleſiã sancti Fracisci, z vna petia terre deuenire debeat in Franciscã suã filiã, z sic singulariter de bonis disposuit. Mortuo pdicto Massio decessit Marcutius pdictus eius filius legitimus z naturalis ipubes, superstite sibi dicta Fracisca sua sorore, z filia dicti
1 Massij, impubere. ¶Querit mõ qd iuris de hereditatibus pdictis quo ad legitimã ipsius. Et videt dicẽdũ, q dicta Fracisca debeat habere sine omni onere legitimã iure nature, l. quoniam prioribꝰ. C. de inof. tes. z si aliquid deest, potest agere ad supplementum. l. omnino. C. eod. que legitima portio est medietas tertie partis, quã partẽ tertiam ipsa Fracisca, z predictus Marcutius erãt habituri ab intestato de hereditate dicti Massij. vt in au: h. de tri. z semis. §. frequẽter. in aut. no uissima. C. de inoff. testamen.

testamen. z quod ibi not. Item videtur, qꝫ predicta ¶ Francisca cũ sit proxima: dicto Marcutio, quod eidem succedat ab intestato, vt in aut. de here. que ab intel. §. reliquum. z quod ex persona dicti Marcutij petere possit legitimã portionẽ, siue debitũ bonorum subsidiũ, que est alia medietas dicte tertie partis. Nam dictus Marcutius, nec per legatũ, nec per aliud grauamen potuit grauari per dictũ Massiũ eius patrẽ: vt d. i. qm̃ in prioribus. Quod sic probat: certũ est quod pater tenet dare, z de necessitate relinquere filio debitũ iure nature, vt in auth. de heredibus z Falcidia. §. j. ergo ratione predicta non pot aliqꝫ onus, vel grauamẽ imponere. l. si seruo. de hered. instit. z l. vnic. ex familia. in prin. ff. de leg. ij. ergo non pot a filio legari ratione legati facti de legitima, cũ filius sit creditor patri in dicta legitima, vt no. l. si quis legatũ. ff. de fal. ¶ Preterea si libertꝰ legat patrono debitã sibi portionem, si non pot patronus in dicta sibi debita portione legata grauari. l. cũ patronus. z ibi no. ff. de le. ij. multo minus filius per patrẽ ratione dicte legitime pot grauari per legata, cũ fortius sit ius legitime portionis in filio, qꝫ
a ius portionis debite patrono. d. l. si qs legatis. de fal. † Preterea ius Falcidie iure institutionis debilius est, vt no. in auth. de hered. z Fal. §. si quis aũt. z non cadit in fideicõmissum vel legatũ. ergo multo fortius debitũ bonorũ subsidiũ. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vul. z pup. ¶ Preterea, cũ in debito bonorũ subsidio sibi non onerauit predictus Massiꝰ, qꝫ ptz: qz ex necessitate te-
a netur dimittere, ergo nõ potuit ipsum onerare legatis in illo, qꝫ sibi de necessitate reliquit. l. si arrogator. ff. de adopt. z l. ab eo. C. de fideico. z l. cũ pater. §. Titio. ff. de leg. ij. cu suis concordã. ¶ Preterea, si pater non pot substituere filio per fideicomissum in bonis filij, z in debito iure nature: vt d. l. coheredi. §. cũ filie, z no. in d. l. qm̃ in prioribꝰ. C. de inoffic. test. nec codẽ iure legare,
3 nec aliud grauamẽ imponere, vt ꝫ. probatũ est. † Et est aduertendum circa hoc, qꝫ in debito iure nature predicte Frãcisce, z in supplemẽto fiendo sibi ad legitimã portionẽ non coputat legatũ relictũ ipsi Francisce post mortẽ Marcutij sui patris. l. licinius. §. j. C. de inof. test. sed ex alia substantia testatoris debet fieri repletio, vt ibi patet. ¶ Quæritur modo, qz d. Frãcisca dicit se nõ habere legitimã, an agere possit ad supplementũ: z si pot, an petia terre relicta ecclesie sancti Frãcisci possit defalcari occasione Falcidie. Trebellianice, vel debito iure nature, presupposito, qꝫ extra dictam petiã terre sint bona sufficientia ad legitimã dicte Francisce. Itẽ quæritur scdo, an dicta petia terre relicta dicte Frãcisce post mortẽ dicti Marcutij, coputet sibi in legitima. Itẽ tertio quæritꝫ, si alia bona sufficientia ad legitimã nõ reperiũtur, de quibus bonis in legatis factis in dicto testamẽto detrahi debeat dicta legitima. Itẽ quarto quæritur, an dicta Francisca possit aliquid petere in hereditate dicti Marcutij defuncti in pupillari etate. Item quinto quæritur, ¶ quãta sit le-
4 gitima dicte Frãcisce. ¶ † Ad primũ, nõ est dubiũ qꝫ pot age-
b re ad supplemẽtum etiã si essent instituti pauperes, vel ecclesia: vt no. in l. si quis ad declinandã. C. de epi. z cle. Itẽ Falcidia, vel Treb. fm̃ verã opinionẽ, non hꝫ locum in relictis ad pias causas, debito vero iure nature opꝫ suppleri pro rata d, tam de re-
c bus que remanserũt apud heredẽ, quam de rebus legatis, vt patur expresse in l. si libertus. ff. de bo. lib. z hoc est qꝫ dicit text. in l. scimꝰ. §. repletionẽ. C. de inof. te. §. hoc fieri ex substãtia, z rebus testatoris, q. d. hoc onus reꝫcit ipsas res. Non ob. text. in auth. vt cum de ap. cog. §. ceterum, qz ibi dicit suppleri ab heredibus fm̃ leges, sed fm̃ illas non tenetur nisi pro rata, ergo, ꝛc.
5 z sic ex petia terre relicta fratribꝰ fiet repletio ꝓ rata. ¶ † Ad fm̃ dico, qꝫ dicta petia terre computat in legitimã. l. qm̃ nouella. C. de inof. te, z ab ipso initio deducit dilatio tpis seu cõditio. d. l. qm̃ in prioribus. co. ti. Non ob. d. §. repletionẽ. qz loquit in repletione facta legatario, vt ibi no. gl. ¶ Ad tertiũ est iam in primo risum. ¶ Ad quartũ vero dico, qꝫ substitutio facta Marcutio nõ fuit directa: fuerũt eĩ legata, seu fideicõmissa singularia relicta post mortẽ, z sic nõ trahit ad directã, nisi exprimat p testatorem, vt not. Dy. in l. cogi. §. generaliter. ff. ad Treb. z ibi
ter. Unde in legitima Marcutij succedũt venientes ab intestato, vt ipsa filia, vel aliqui, si qui sunt equales, ꝛc. ¶ Venio ad quintum, z dico, qꝫ illud non hꝫ dubium: qz legitima est tertia eius qꝫ habitura fuisset ab intestato, sed ab intestato habuisset dimidiã, vnde legitima est tertia dimidie: z sic sexta totius Bar.

ADITIONES.

a Tho. D. ¶ Ipsum onerare. Vide ¶ Pau. de ca. in cons. ccxxv. z ccxvj. incip. super primo. z Alex. de imo. in l. in quantitate. ff. ad legem Falci. cum concord.

b ¶ Ad primum. Vide Bar. in l. in quartam. ff. ad legem Falci. z ibi in additionibus impressis.

c Tho. D. ¶ Ad pias causas. Vide ¶ Pau. de ca. in cõs. ccxxv. incip. videndum est. z Aud. Roma. in consi. ccvj. incl. licet de communi.

d B. L. ¶ Suppleri pro rata. Circa hanc partem in qua bar. cõcludit, qꝫ legitima suppletur pro rata heredũ. z legatorũ. quatuor fuere opiniones. prima Bart. secũda Ang. in l. ¶ Papinianus. §. si conditionem. ff. de inoff. test. dicentis, qꝫ solũ contra heredem agẽdum est. per d. §. ceterum. vbi dicit esse casum meliorem de corpore iuris. dicit tñ qꝫ si legatis exhausta sit hereditas, qꝫ tunc poterit habere recursum ad legatarios. z ita dicit loqui Ray. z Bar. z si dicatur, quo iure aget contra legatarios: quia personali non sunt obligati, nec reali: qz postquã corpora hereditaria sunt ipsis legata, dominiũ nunquã fuit penes filiũ, ergo non competit in rem actio. ff. de rei ven. l. in rem. Rñ. Ange. dicens, qꝫ lex obligat ipsos legatarios. z hic aget condictione ex l. vel act. in factũ. Vel tertio, heres repetet a legatarijs tanqꝫ indebite solutum, z refundet filio, non obstan. legi. per Bar. alle. qz dicit, qꝫ ibi oẽs instituti erãt. z cũ hac opinione transit Joã. de Imo. in l. in quartã. ff. ad leg. Fal. z in l. suus quoq; in fin. ff. de hered. instit. vbi dicit hanc opinionẽ esse de iure veriorẽ per d. §. ceterum. Et hꝫ ista opinio sit satis equa z colorata, non tñ vꝫ vera. per d. §. si libertus, qui loquit in herede, z legatario, z tñ vult tex. suppleri pro rata. Tertia fuit opinio ¶ Pau. de ca. de mẽte Sali. dicentis, qꝫ si legata consistũt in ꝗtitate, qꝫ tunc solum contra heredem agendũ est. Si vero consistunt in speciebꝰ hereditarijs, tunc si filius vult habere partem. pot a legatarijs partem venditare. z ita tenet consi. cciv. z ita dicit loqui Bart. Sed mihi videtur, quod iura alleg. per Barto. loquantur simpliciter, non habito respectu ad corpora nec ꝗtates. Quarta fuit opinio Bald. in l. omnimodo. C. de inoffic. testamen. z in d. l. suus quoque. dicentis in effectu idem quod dicit ¶ Pau. de ca. sed non aperit, quid si tota hereditas consisteret in quantitate: qz ¶ Pau. dicit, tunc solum heredem teneri, in alle. comm. z esse casum in d. §. ceterum. Mihi placet opinio Bar. per iura que ipse allegat, que non faciunt aliquas differentias. hꝫ solũ volunt pro rata teneri heredes z legatarios, ad §. ceterum. patet solutio.

CONSIL. XXXV.

Si duo erant socij bonorum, z vnus intrauit monasterium per annum ad seruiendum ibi, qz voluit, non propterea soluta est societas. Item quomodo soluitur z contrahitur societas.

1 § Lucra quesita ex pecunia, z cum pecunia alicuius, non pertinent ad illum, cuius est pecunia.

2 Societate non receditur voluntate, nisi per modum renuntiationis tacite vel expresse.

3 Absentia alterius ex pluribus socijs non dissoluit societatem.

4 Libris rationum duorum sociorum creditur.

a ¶ In prima facie videtur, quod Amatutius non tenetur ad communicandum lucra per eum quesita, z maxime eo tempore quo dictus Franciscus fretit in ecclesia sancti Francisci ad seruiendum fratribus secundum votum dicti Francisci. Primo enim qz tempore quo fuit in dicto loco, videtur dictus Franciscus voluisse recedere a societate, quam habere videbatur cum dicto Amatutio, ex eo qz sola voluntate societas dissoluatur: z ipse voluit seruire fratribus vno anno, z mercantiaꝫ vlterius non exercere, per quod societas dissoluta videtur: z per hoc lucra quesita dicto anno per Amatuciũ non videntur communicanda, vt ff. pro socio. l. verum. §. fina. cum suis concordã. Item qz lucra quesita industria z diligentia querentis non communicantur. l. venditor. ex hereditare. ff. de hered. vend. z ff. ad legẽ Falci. l. si heres instit. z ff. ad Treb. l. posteaquam. §. sed z in huiusmodi. C. communia vtriusqꝫ in. l. ij. z l. si patruus. z C. arbit. tut. l. si defunctus. † Item quia lucra quesita ex pecunia, z
1 cum pecunia alicuius non pertinent ad illum cuius est pecunia regulariter, licet casualiter contingat contra, vt no. in l. si vt ponis. C. de rei vendi. z in d. l. si patruus. z l. z si de tua pecunia. C. de rei vendica. z C. si quis alte. vel sibi. l. j. cum similib. ¶ Sed non obstantibus predictis, videtur quod dictus Amatutiꝰ lucra, de quibus queritur debeat communicare Francisco predicto. Ratio est, qz in puncto proponitur, quod per multos dies, z menses ante, communiter emebant, z vendebant pannos, a qua societate non fuit recessum per votum dicti Francisci, quãmis dictus Franciscus steterit per annum cum dictis fratribus: qz
2 a societate fm̃ nõ receditur volũtate, nisi per modum renũtiationis expresse, vel tacite, vt ff. pro soc. l. actionem. §. qꝫ dicũ, z d.

l. verum. ff. fi. & l. societatem. ff. dissociamur. Quia ergo ex narratis in puncto non apparet de aliqua renunciatione facta per dictum Franciscum, tacita, vel expressa, ex quo debeat dicta lucra non communicari d. Fran. Nam iura volunt, q absentia alterius
5 per pluribus socijs non dissoluat societatem: vt ff. pro socio. l. demq. ij. nisi renunciatio fieret per socios presentes, ergo remanent socij, & dictus Franciscus imisset. ad seruiendum fratribus, & maxime q dictus Franciscus committebat dicto Amarucio ministrare communia negotia, & post dictum votu huiusmodi commissionē nō renouauit: igitur prima steterit dicta societas, vt d. l. idemq. ij. responso. Nec de aliqua tacita renunciatione apparet, & ideo non fuit a societate recessum, & cōsequēter sunt lucra, de quibus queritur cōicanda, vt ff. pro soc. l. ita quoq. Nec ob. c. ti. l. si fratres. ff. idem Papinianus. & ff. per Zium. in quibus vident leges velle, q ilia que nō querunt pleno iure, & non apparet vsi vnus sumeret, non sint cōicanda inter fratres: in casu vero nostro apparet de societate contracta omnū bonorum inter predictos Fräciscū & Amarucium, saltem ex tacito cōsensu, iuxta ea que in puncto narrantur: & consensu solo tacito vel expresso societas contrahitur. l. cōsensu. ff. de act. & obl. & l. tanditu. ff. pro soc. & ff. de pac. l. iurisgentium. ff. adeo. † Insup ergo hoc idē
4 inuenio in libris rationū quibus statur: vt l. quidā. ff. numinarios. ff. de eden. & ibi no. in l. Iesennius. de neg. ge. l. rones. & l. ex plo. C. de pro. & q ibi no. cum ff. vbi, & in quibus apparet Amaruciū ibi scripsisse cōi nole rōnes suas, etia in anno mortalitatis quo prefatus Franciscus fuit cū fratribus. Et pro tāto si predicta oia cessarent, que fundameta etiam cessare non possunt: q de iure vera sunt, ex hoc solo fundamēto dicta lucra sunt cōicanda dicto Fräciſco, per ea que no. per gl. in o. l. si patruus, & ff. de admi. tut. l. Titium & Meuiū. ff. altero. dum dicit ibi gl. in verb. non compēdium, ibi, Sol. hic suo proprio nomine non communicat, &c. vt no. ff. de vsufr. l. g. l. vlt. C. commu. vtri. iudi. l. si fratres, ex quibus concluditur dicta lucra communicanda fore. Ego Jo. Bagliaren. de Sen. Legum doctor.

ADDITIO.

a Th. D. Ex prima facie. De his que dicit Bar. in isto consi. vide Lud. Ro. in cōsi. ccxcj. inci. cū itris Fratres. & vide Bar. in l. Titium & Meuiū. ff. altero. ff. de admi. tu. & ibi adde Alex. de Imo. in ver. & ideo. Licet hoc consi. nō sit Bart. vt ex eius subscriptione apparet: tñ iudicio meo recte cōsuluit, ad cuius cōfirmationē, vide Pau. de ca. cōsi. ccxxxiij. inci. in cā, que vertitur.

CONSIL. XXXVI.

Si statuto cauetur q̄ instrumenta decennalia, de quibus non est facta executio sint cassa, non videtur hec dispositio extendi ad possessionem ex primo decreto, q̄ iam videtur facta executio. Item quando opus inceptum habeatur pro completo, &c.

1 ☞ Verbum facta verificatur etiam in eo q̄ est inceptum & nō perfectum, quando tendit ad fauorem.
2 Statutum annullans debitum dicitur esse odiosum.
3 Inceptum, in quibus factum dici possit.
4 Missus ex primo decreto in possessionem tenet, seu detinet possessionem etiam stante statuto, &c.

Statuto ciuitatis Assisij cauetur quod omnia & singula instrumenta facta a decē annis retro, de quibus non esset petita nec facta executio, sint cassa & vana, & nullū habeāt valorē, & exequi nō possint, nec probent, nec fidem faciāt super defensione possessionis quam tz creditor, vel ille qui ius haberet a creditore, non ab alio, &c. Contigit, q̄ Balameotus Judeus petijt executionem cuiusdā instrumenti contra quosdām suos debitores intra decez annos, & factū fuit eis preceptū quod comparerent coram iudice ad recipiendū preceptū de soluendo, vel de stando in palatio, quibus non venientibus, factis soleniter citationibus, facta fuit missio contra eos ex primo decreto, demū elapsi sunt x. anni. ¶ Hūc queritur, an vigore dicti statuti instrm sit nullius valoris, an remaneat validum tanq̄ executione facta. ¶ † Quod probatur sic, verbum factum, q̄n tendit ad fauorē, verificatur in eo quod est inceptum,
2 & non perfectū: vt l. z si non sunt. ff. quid ergo. ff. de auro & argē. leg. vbi appellatione argenti facti continetur argentum ceptū,
2 vt no. in l. rei appellatio. ff. opere. ff. de verb. sig. † Sed in proposito, q̄ instrm debiti annihiletur, & sic debitor cum aliena tactura
b liberetur, est odiosum: vt l. si. in fi. C. de edic. di. Adria. tollen. & ibi not. & per Dy. in cap. possessor. de re. iur. in vj. & ff. ex quibus causis maior. l. sciendum. ergo eius contrarium est fauorabile. cum igitur quo ad fauorem tendat quod executio incepta intelligat facta: ergo sic debemus intelligere. Cōcludit ergo. q̄ videt executio facta: & sic remanet instrm validum, ad q̄ facit q̄ dies. cepta habeāt p cōpleta, q̄n tractamus de fauore, vt notat in l. iij
3 ff. minore. ff. de minori. † Preterea, in his que nō habent certam & limitatā formam, illud q̄ est inceptum, ex propria significatione dicitur factum: vt puta cū de opus factum, & sic loquit indeterminate, tunc si aliquis voles facere vnam domum, & faceret vnū parietem, diceret feciſſe opus: & verum est illū parietem esse opus: vt l. stipulatio. ff. opus. ff. de ne. no. ope. nūc. seu executio nō habet certam & limitatam formā. Illā si debitor capiatur & detineatur, executio est. Cum ergo nō habeat certam, & limitatam formam executio, apparet q̄ si quid est factū de executione, recte diceret, executio est facta. Hoc sentit Oldr. in l. si quis pl. ff.
4 quedā. ff. ad leg. falc. † Preterea statutū dicit, probēt & fideiu-
c entes super defensione possessionis quam tenet creditor, vel ille qui ius habet a creditore, & non alter, sed missus ex primo decreto in possessionem, licet non possideat possessionē, tamē detinet, seu tenet. Ergo ad possessionem dictarū possessionum quas tenet ex primo decreto, instrm erit validum sed defensio possessionis quam quis habet ex primo decreto, est vt perueniat ad fin decretū, per q̄s precluditur via debitori, & aliis, ne audiant de possessione: ergo apparet, q̄ peruenit ex virtute dicti instrumenti, & processus facti ad secundum decretum.

ADDITIONES.

a Th. Di. ¶ Verbū factum. Verificatur quando est ceptum, vide Bart. in l. z si non sunt. ff. inferri. que est in l. cū aurum. ff. de auro & argen. leg. & vide omnino Bal. in cj. si quis de manso. in vlt. col. in ver. ponequidam habebat. de cōtro. inue. in vi. seu. tamen ob. illud q̄ dicitur in l. pe. C. ad Sil. q̄ factum non dicitur, donec aliquid supereſt faciendum, nisi in delictis. Fin. Bal. ibi. q̄s cogita. & vide Jas. in l. j. ff. hec verba. in j. col. ff. q̄s quisq̄ iuris. vbi alle. Bar. in consi. q̄ inci. statuto ciuitatis Assisij cauetur, quod si qua mulier, &c.
b Ber. Lan. ¶ Odiosum. Vide Pe. de anch. cōsi. celix. & cōsi. cij.
c ¶ Statutū. An statutum de quo supra valeat, dicetur infra consi. lxxxvj. vbi melius.

CONSIL. XXXXVII.

Statutū laicorum, quo cauetur q̄ monachus non succedat in bonis patris, si fuerit post professionem in monasterio per annum, valet si est factum ante monasterium, secus si post, nec dicitur contra ecclesiasticam libertatem. Item substitutus filio compendiose venit ad hereditatem, si filius moriatur viuente patre.

1 ☞ Statutum quod monachus non succedat, an valeat.
2 Statuto potest fieri quod potest fieri per pactum.
3 Substitutus filio compendiose venit ad hereditatem, etiam si filius moriatur viuente patre.
4 Vulgaris in substitutione compendiosa continet filio decedente ante aditam hereditatem.

a **Quidam** Cola[a] Pauli suū condidit testamētum, in quo sibi heres ē vniuersale instituit Nofrium suū filiū, & si dictus filius suus decederet sine filijs, voluit & reliquit Ciccio suo filio, qui erat monach[o] S. Benedicti in vita sua duos modios terre, &c. post mortē d. Ciccī hereditatē reliquit Magnutio, & Agnolutio Cecce, post mortē filij sui, & heredis oia bōa sua deuenīat ad Magnutiū, & Agnolutiū Cecce, hic Nofrius i pupillari etate & testitus decessit añ mortē dicti Cole sui patris, demū decessit. Cola, demū decessit dict[o] Ciccius post pfessionē & statutū erat q̄ q vel que steterat p annū i monasterio post pfessionē nō possit venire ad successionem bonorum patris vel matris, vel aliquid petere. ¶ Queritur modo, an, & cui hereditas dicti Cole deferatur. In questione predicta, primo venit examinandum, an dictus testamentum sit nullum, q̄ in eo dictus filius monachus, nō fuit in
1 stitutus. † Ad quod est videndum, an statutū q̄ monachus nō
b possit succedere, valeat. Et videtur q̄ nō est validū, quasi sit cōtra libertatez ecclesie, cum videatur clericis & monachis esse cōcessum, vt succedant parentibus nullum impedimentuz sibi generando, ex eo q̄ monachus est effectus, vt C. de episco. & cleri. l.
2 Deo nobis. ff. etiā. & ff. seq. † In contrariuz videtur q̄ tale statutum valeat, quod enim potest fieri per pactum, potest fieri & per statutum. l. non impossibile. ff. de pact. & quod ibi not. & C. de decu. in rub. & no. in l. nec ex pretorio. ff. de reg. iur. sed per pactum potest quis renunciare, ne quis deueniat ad successionem patris bonorum, & valet tale pactum, si sit iuramento firmatu & vt c. quamuis. de pac. lib. vj. ergo potest fieri per statutum. ¶ Pro hoc etiam facit, quod not. Dyn. in cap. indultum. in vltima questio. de regul. iur. lib. vj. Sed nulli dubium est q̄ si monachus ante monachatū fecisset pactū de nō succedēdo patri vel matri, quod tale pactum valeret, & talis monachus non succederet, ergo eadem ratione statutum quod est quedam sponsio, vel pactū totius Reipublice, vt l. j. ff. de legi. adferimus illum monachum, ante, vt nō succederet patri si cum monachum effici cōtingeret

Et

Et per hoc nō obstat quod dicitur, q̄ est contra libertatem ecclesie, seu ecclesiasticarū personarū: q̄ illud esset verū si qs diceret q̄ illud statutū astringeret monachos qui olim erāt monachi tempore quo factū fuit tale statutum q̄ fieri non posset. Sz in ꝓposito bene potuit astringere omnes laicos maiores z minores vt nō succederēt si eos monachari contingeret: sicut etiā
c per pactū ipsi se astringere possent, vt dictū est, quod statutum ligat maiores, z etiam minores, vt est casus in l. fi. sine herede. §.
* Lucius. ff. de admi. tut. Concluditur ergo, q̄ dictū statutum* valeret, vt dictus filius monachus non succedat z sic preterit⁹ nō rūpit testamētum vt l. j. §. pe. ff. de bo. pos. contra tab. ¶ Secundo est vidēdum ad quem dicta hereditas debeat peruenire.
3 †Ad q̄ rñdetur q̄ dicta hereditas debetur dicto Agnolutio Lecce substituto, q̄ admittit ex vigore substitutionis vulgaris comprehēse in cōpēdiosa. Certū est eiā q̄ dictus Agnolutius Rofrigio compēdiose si Rofrius decederet sine filijs. Aut eiā dicimus dictū substitutū debere intelligi per pupillarem directam in tēpore pubertatis, vt videt sentire gl. insti. de pupil. substi. in glo. ij. z videtur casus in ca. si pater. de test. in vj. z tūc dicimus substitutum succedere ex vigore vulgaris tacite comprehēse in pupillari. l. qui vētri. z ibi no. ff. de ventre inspic. z l. fi. C. de inst. z substi. que vulgaris substitutio locum hz filio decedēte in vita patris. d Aut dicimus istā substitutionē esse cōpēdiosam, q̄ō verum est. z tūc in ista compēdiosa continetur vulgaris filio decedēte ante aditā hereditatem, †vt tz Jaco. de are. in l. precib⁹. C. de impub. z alijs subst. z ibi hoc tenuit Ly. in versi. hic restat videre de cōpendiosa. z hoc etiā tenuit Ray. de Fo. z de hoc est tex. secūdum vnam lec. in l. Hall⁹. §. quidā recte. de lib. z posth. prout ibi gloss. ponit casum, quod testator dixit, filium instituo, z nepotem substituo. nam dicta verba habēt locum z intelligūtur filio decedēte in vita patris, vt ibi pz in proposito. Si dixit testator, si filius meus decesserit, &c. omnia alia bona deueniant in Agnolutiū, &c. q̄ō verbū deueniant, est verbum cōmune, sicut z verbum substituo, est aptum ad directam, vt notat Jmo. extra de testa. ca. Ray. in gl. in verbo, deueniant, &c. Et sic concluditur quod ꝓ dicto substituto est casus in d. l. Hallus. §. quidam recte. secundum predictam lec. positā in gl. que ab omnibus tenetur. Nec dicat aliquis q̄ aliquando substituti ex re certa vel incerta q̄titate admittātur, q̄ licet verbum cōe deueniat, vt verbū relinquo, z simile, non trahitur ad institutionem q̄ nullius alius reperitur heres in testamēto. tū hoc est verum si adiciatur vniuersitati bonorū, vt l. bis verbis. in princi. ff. de here. instī. secus si adiciatur certe rei vel q̄titati, vt l. cogi. §. generaliter. ff. ad Treb. z ibi hoc no. per Dy. nā in relictis particularibus inter verba directa z obliqua non est differētia. vt l. omne verbum. in pr̄m. C. commu. de lega. Concluditur ergo dictum substitutum admittendum esse vigore vulgaris comprehense in compendiosa, &c.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Quidam Cola. Hoc consilium ponitur per Bar. in consi. xl. inci. super eodem. ibi videas.

b ¶ An statutū. Adde qō idem quod consuluit Bar. hic, tenet idem Bar. in l. fi. C. de pact. in ver. ad istam questionē. cum concor. de quibus per Jas. ibi in ver. successiue querit Bar. Tamē opi. Bar. in isto cōsi. z in d. l. fi. non conuenit, vt plene prosequit do. Jas. ibi, in ver. tene contra Bar. z vide Fel. in c. ecclesia sancte Marie. de consti. in ver. vj. quero. de cōsti. z Bap. Seue. in l. j. C. de summa trini. z fide catho. in vlt. col. z do. Abb. in cōi. cxj. in causa Catharine monialis, in secundo vol. z Alexā. in consil. cxvj. incip. visa facti narratione. vol. ij. z in consi. xlj. inci. ex multis. vol. vij. ¶ Vide late de hac re Pau. de cast. consi. cccxxxvij. z Bal. consi. ccxlj. lib. ij.

c ¶ Per pactum. Nota regulam quam facit Bart. hic, q̄ illud q̄ potest fieri per pactum iuramento firmatuz potest fieri per statutum. Idem tenet Bar. in l. fi. C. de pac. z Bald. in l. j. C. de summa trini. z fide catho.

* B. L. ¶ Dictum statutum valeret. Quo me vertam nescio, cū recedere ab opinione dñi consulentis graue sit, z graue etiaz sit contra personas ecclesiasticas consulere. ꝓ confirmatione tamen conclusionis de qua supra, est videndus Bar. in l. fin. C. de pac. z in l. filius familias. §. Huic. ff. de lega. j. z Jacob. butr. in l. Deo nobis. C. de epis. z cleric. Bald. autem in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. oblig. sequitur Bar. cum modificatione quod valeret sed non quo ad legitimam. Contrarium tamē mihi videtur verius per ea, que ipsemet Bartol. voluit in l. privilegia. C. de sacro sanc. eccle. vbi vult non valere statutum per q̄ō clerici, seu ecclesiastice persone magis timidi reddantur: sed si valeret hoc statutum, redderentur magis timidi, cum post professionem sint ejecti ab hereditate, z ante non. z sic dictum statutum facit eos deteriozis conditionis, post, quam ante ingressum erant. d. l. Deo nobis. Et illud dicitur esse cōtra libertatem ecclesiasticam, quod aufert ecclesiasticis personis ea, que sibi in primilegium per principem cōcessa sunt, per quā ablationem equiparantur laicis, for Jmo. in c. nouerint. de sen. excom. z doc. in auth. cassa. C. de sac. san. ecc. quanto magis q̄ aufert eis id, q̄ā a iure cōmūi est concessum, z per hoc efficiuntur deteriozis conditionis, quam alie non ecclesiastice persone. Preterea contra facit §. sed hoc presenti. in auth. de sanct. episc. vbi illa dispositio tanquam turpis reijcitur per quam impeditur ingressus monasterij. z propter ingressum quis nō est ditior quandus. z ita firmat Ang. in l. fi. C. de pac. in queſt. sua inci. Nobilis quidam genere. Bald. in l. ij. C. vt in pos. leg. z in d. l. Deo nobis. in l. cūctos populos. C. de sacros. ecc. Jmo. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. z Sa. in d. aut. cassa. Bemianus in c. q̄uis. de pac. li. vj. Pe. de anch. in c. canonuz statuta. Panor. in c. ecclesia S. Marie. de consti. Pau. de ca. consi. cclv. inci. primū dubium de quo queritur. z ad corroboratiōnē faciunt que voluit Ang. consi. xlvij. incip. Quidam Franciscus. cum in dubio adherendum sit opinioni, que fauet ecclesie. l. sunt persone. ff. de relig. z sumptib. fune. videtur dicendum tale statutū nō valere. Vide late Pau. de ca. consi. cccxxxvj. Bal. consi. ccxlij. lib. ij.

b T. D. ¶ Compendiosam. Idem consuluit Bart. in consi. seq. inci. Pau. z in consi. xl. inci. super eodem.

CONSIL. XXXVIII.

Si testator substituit filio suo, z filius mortu⁹ est viuente patre, ac postea pater cassauit primum testamentum, sed non fecit in secundo heredis institutionem, tunc substitutus in primo testamento, venit ex vulgari comprehensa in compendiosa, z primum testamentum tantum est irritum quo ad legata, sed non quo ad heredis institutionē.

1 ☞ Ultimum testamentum, in quo non est heredis institutio, nō reuocat primum testamentum.
2 Compēdiosa facta filio decedēte in vita testatoris valet z tenet.
3 Fideicommissarij habentur loco heredum, si non est heredis institutio.

Paulus Hug. de Bono. scilicet Bart. suum condidit testū, in quo instituit heredem Angelum sunum filium, z substituit, si sine filijs decederet, ecclesiaz sancte Crucis, de Juliua fratrum Minorum, z si essent negligentes, voluit dicta bona deuenire ad quosdam fideicōmissarios, z distribui ad pias causas, vt infra apparet. Contigit quod dictus Ang. mortuus est viuo Paulo predicto suo patre, qui Paul⁹ postea fecit vnam aliam dispositionem in qua quedam legata reliquit, z in ea nullum fecit heredē, z cassauit omne aliud testamētum, z vltimam voluntatem, quam apparet eū fecisse, z sic demum decessit. ¶ Queritur, quis succedat in bonis, an filia dicti Pauli, an locus fratrum minorum, seu alij fideicōmissarij positi in dicto testamento ad distribuendum dicta bona. Viso testamento predicto, z etiam vltima voluntate predicta super eo, q̄ō dico, q̄ō dicta filia non succedit, sed dicta hereditas remanet apud substitutos in primo testamento. Ad q̄ō sciendū est, q̄ō illa voluntas vltimo facta, in qua non est institutio heredis, non pōt valere iure testamēti, vt l. prime. ff. de his que in testamēto delen. z Instit. de lega. §. ante heredis. †Unde per illam reuocationem ibi factam, in qua testator cassauit omne aliud testū z vltimam voluntatem, primum testū est sublatuz quoad legata, sed
a quo ad heredis institutionē, z substitutionem remanet firmū, a l. militis. §. veteranus. ff. de testa. mili. z Instit. quibus modis testamen. instr. §. ex eo. z C. de testament. l. sancimus. ¶ Hunc ad propositū in testamēto predicto reperitur filia instituta in certa quantitate, que institutio remanet. Item reperitur filius institutus vniuersaliter, qui decessit viuo testatore, cui filio fuit facta substitutio compendiosa si decesseret sine filijs, que substi-
2 tutio continet substitutionē vulgarem † filio decedente in vita testatoris. l. Hallus. §. j. z ibi no. secundum vnam casus positionem, de liberis z posthumis, quod etiam tenuit Lynus z Jacobus de Rauen. in l. precibus. C. de impub. z alijs substitut. Et hoc etiam tenent alij Moderni docto. vnde dicta substitutio non fuit reuocata, Restat ergo quod dicto Paulo ex vigore dicte substitutionis vulgaris debet succedere locus fratrum minorum, qui si nollent vel non possent succedere de iure, succedunt
3 dicti fideicommissarij, qui habentur loco heredum, b vt extra
b de testa. c. cum tibi. z ibi per Jmo. z C. de episco. z cle. l. nulli. z l. si quis ad declinandam.

ADDITIONES.

a ¶ Remanet firmum. Vide per Pe. de anc. in consi. cccxxxix. incipiē. de efficacia siue valetudine. Et ad id quod cōsuluit Bar. hic, vide Bar. ſ. in precedenti cōsilio, vbi idem consuluit, z concludit, z in consi. xl. incip. super eodem.

b Tho. Di. ¶ Loco heredum. Idem consuluit Bar. ſ. in consil. iij. incip. Titius. in ij. col. z in consi. xxvj. in nomine domini.

CONSIL. XXXIX.

Si testator reliquit vxori sue aliquid si caste vixerit, z postea dicit. Ité reliquit sibi certum fundum, non intelligitur hic repetita prefata conditio, qz dictio, item, nō repetit, quādo fit mutatio rerum vel personarū. Idem de clausula precedenti, quādo non refertur ad sequētia.

1 ¶ Per dictionem, item, non fit repetitio quando fit mutatio rerum vel personarum.

2 Precedentia non intelliguntur repetita in sequentibus, quādo in medio sunt alia capitula separata.

Si ola reliquit Lecce vxori sue q̄dā, dos z habitauerit in domo dicti testatoris, demum sunt alia legata quibusdam personis. Deinde reliquit eidem Lecce vnam petiā terre, cum domo, in vita sua, post mortē suam reliquit Vagnutio, zc. ¶ Queritur vtrum in dicto legato videatur repetita conditio donec caste, zc. Rñdetur q̄ non,

1 † qz per dictionem, item[a], non intelligitur facta repetitio, quādo fit mutatio rerum vel personarum, vt no. in l. in repetēdis. de

2 leg. iij. † Preterea precedentia non intelliguntur repetita in sequentibus, quando in medio sunt alia capitula separata. l. iij. ſ. j. de libe. z posth. z l. ſi. de reb. dub. z no. Instit. de rer. diui. ſ. ité lapilli. Sed ita est in proposito, quod plura alia legata, z capitula incerta sunt, ergo, zc. Bar.

ADDITIONES.

a ¶ Dictio, item. Vide que posita fuere ad calcem consi. xvij. ſ. z vide de ea Pau. de cast. consi. lxxxviij. lib. j.

b Tho. Di. ¶ Facta repetitio. Adde Bal. in l. ſi. circa finē. C. de indicta vidu. tollen. vbi refert Bar. consuluisse, z istud cōsiliuz Bartoli refert z sequitur do. Phil. Dec. in consi. cxc. incip. circa primum dubium. vbi vide plene.

CONSIL. XL.

Quod habet etiam filio suo premortuo vxo testatore.

1 ¶ Compendiosa facta filio decedente in vita testatoris valet, z tenet.

Super eodem testamento dubitatur, qz dicit qs dictus Nostrus instituit heres vniuersalis in dicto testamēto, deceſſit ante testatorem, vnde videtur dictum legatum non valere. † Ad hoc

1 2 rñdetur quod posito, a q̄ decesserit ante mortez testatoris, tamē qz in dicto testamento dixerit, q̄ omnia alia sua bona deuenīat in Vagnutium, z Angelutium Lecce, que substitutio compendiosa continet vulgarem, vt not. Jac. de Raue. z Cy. refert C. de impube. z alijs substitu. l. precibus. z alij doctores tenēt in materia substitutionis, vt probatur in l. Gallus. de liber. z posth. ſ. j. z ibi no. Si testator dixit, talem substituo, itelligitur nue heres vno testatore, siue eo mortuo moriatur, vt ibi patet secūdū vnam lecturam. Preterea talia verba, si filius meus, intelligun tur siue me vno, siue me mortuo moriatur, vt l. iij. in prin. ſ. j. de adimē. lega. Ex quibus cōcluditur dictum Vagnutium, z Angelutium venire, z heredes ex substitutione vulgari, z sic testamentum z relicta in eo valent, cū predicti aliter venire non possint, z si venirent ab intestato, valerent legata ex edicto, si quis omissa cau. testa.

ADDITIO.

Th. D. ¶ Quod posito. Istud cōsilium magis amplum ponit per Bar. in consi. xxxvij. incip. quidam Lola. vbi consuluit sup eodem facto, z iuxta duas personas: z ideo aliter nō me extēdo, ibi videas. Item vide Bal. in consi. iij. inci. Titius. vbi scripſi, z in consi. xxvij. visa facti narratione.

CONSIL. XLI.

Substitutio compēdiosa cōiunctim facta maioribus, z etiam minoribus intelligit quo ad omnes fideicommissaria, vt vniformiter intelligatur. vn de legitima detrahit, z bona auita, quodq̄ relicta pro nuptijs, quatenus est legitima, debentur pure.

1 ¶ Substitutio compēdiosa coniunctim facta maiozibus z minozibus, intelligitur fideicommissaria quo ad omnes.

2 Verbum sine liberis, z verbum volo, z verbum deueniat, innuit substitutionem esse fideicommissariam.

3 Legitima z dos matris z auie, non veniunt in fideicommisso relicto, per patrem.

Actum tale est. Jacobus Poli cōdidit testm. in quo inter alia sic disposuit. Item lego, atq̄ relinquo iure institutionis Nesucie z Fräcisce, meis filiab⁹, de bonis meis, p qualibet earū. ccc. lib. denariorū. in qbus ipsarū quālibet doto, quas. ccc. lib. habere volo q̄n nupserint, iubēs, z mādans ipsas esse cōtetas z tacitas: z qō plus de bonis petere vt habere nō possint, in quib⁹ eas hēdes instituit. Ité Nicole sue filie reliquit z legauit dotē suā, z vltra dotē. xxv. lib. den. z de bonis suis, z q̄ amplius petere nō possit, z hoc iure institutionis. Ité voluit, iussit, z mādauit dictus testator, q̄ si dicta Nesucia, z Nicola eius filia, q̄ñ⁹ sine filijs siue filiab⁹ legitimis decederēt, q̄ dotes talū decedētū. z bona deueniant in Areutiū. Li carellū. z Vagnutiū suos fratres, z in Agnolū Migli suū nepotem. Deinde accidit, q̄ dicta Francisca, z Nesucia, impuberes, minores. xij. annis decesserūt, superuiuētibus Nicola, z Catharina suis sororib⁹, z dictis Licarelo, z Vagnutio, z Andreutio z Agnolo. ¶ Modo querit nunqd dicte Nicole aliq̄ ius cōpetat in hereditatibus dictarū Nesucie z Fräcisce. Et nūquid petere possint de bonis dicti Jacobi sui pris, vigore dotiū matris z auie dictarum Nicole, Francisce, Nesucie, z Catharine.

1 ¶ † Sup quibus vr primo cōsiderandū, qualis sit dicta substitutio facta per dictū testatorē dictis suis filiabus. Et vr dicēdum q̄ sit fideicōmissaria, cū testator substituit dictis suis filiabus cōiunctim, quarum due erant minores z impuberes: z alia scz, Nicola erat maior. xij. ann. ad hoc, vt ista substitutio censeatur vno iure, z non diuerso. l. eum qui edes. ff. de vsuca. l. ij. C. de impube. z alijs substit. z l. iam hoc iure. ff. de vulg. z pup. Pro hoc etiam facit quod no. in l. centurio. c. ti. z l. precibus. z l. quamuis.

2 C. eo. ti. † Item verbum sine liberis, z verbum volo, z verbū deueniant, hoc innuūt esse fideicommissum. ſm Jaco. de Ra. z notatur in l. precibus. C. de impub. z alijs substit. per gl. z Jac. ibi z l. heredibus. ſ. j. ff. ad Treb. z quod no. in l. Lucius. ſ. filiam. de leg. ij. Quare videtur dicendum de iure quod dictis suis filiabus dictus testator debuit relinquere tertiam partem totiꝰ sue substantie z omnium suorum bonorum, vt in auth. nouiſſima. ſ. de mort. testa. z in aut. de trien. z semisse. ſ. j. col. ij. quam si non reliquisset, posset quelibet agere ad supplementum. l. scim⁹. C. de inoffic. testamē. in qua portione non potest pater substitutionem fideicommissi facere. l. coheredi. ſ. cum filie. ff. de vulg. z pupil. z no. in l. quoniam in prioribus. C. de e mort. testa. † Insu

3 per dicte filie debent habere precipuas vltra earum legitimas dotes matrum earum, z auie materne. l. j. C. de bonis maternis, z per totū. in quibus non potuit pater sibi substituere per fideicommissum, vt d. ſ. cum filie. cum similibus. Cum igitur dictus Jacobus pater dictarum filiarum non potuit dictis filiabus substitutis fideicommissariam facere tam in bonis maternis z auitis, quam in legitima portione earum, maxime cum dicta Nicola fuit pubes, z maior. xij. ann. vt ſ. probatum est. Sequitur ergo quod dicta Nicola superuiuens sit heres ab intestato p dictis Nesucie, z Francisce, vt in auth. de here. que ab intest. ſ. cōsequens. Et tamen pro parte sua possit petere tam dotes maternas z auitas, quam legitimam portionem, zc. tāquaz heres predicta ab intestato Nesucie, z Francisce, secundum portionem si bi debitam iure nature possit iam petere dictas dotes, z debitum iure nature dictarum Nesucie, z Francisce. Nec obstat statutū Assisij quo cauetur, quod filia dotata, zc. qz loquitur quādo ex parte remanet filius masculus. z in nostro casu Jacobus pater testator predictus non reliquit filium suum masculū: ideo non excluditur a successione materna, z auita, l. ille aut ille. ſ. cū in verbis. z de leg. ij. z l. ſi cum dotem. in princ. ff. sol. mat. Circa que est aduertendum, qz licet Jacobus testator z pater predict⁹ voluit dictam Nesuciam z Franciscam habere. ccc. lib. quando nupserint, tamen etiam antequam nubant, z etiā antequā contrahant nuptias debent habere legitimam portionem, qz in debito bonorum subsidio nullum grauamen, nulla conditio, nulla dilatio potest apponi, z ideo si apponeretur, habetur pro nō apposita. vt d. l. quoniā in prioribus. C. de inof. test. Nec curo vtrū dicta substitutio contineat vulgarem, vel nō: qz per vulgarē possent succedere testatori, quādo in se nō cōtinet tacitam pupillarem, vt in casu nostro. nō aūt per seipsas possunt succedere filio in bonis filij, vt Instit. de vulgari z pupillari. ſ. j. z l. Sextilia. de leg. ij. z ff. de vulga. z pupilla. l. j. cum similibus. vide siue cōtineat predicta substitutio vulgarem substitutionem, siue non, dicti substituti non admittuntur ad bona dictarū filiarum predefunctarum, nec ad debitum bonorum subsidium, vt ſ. dictum est, z bene, zc.

ADDITIO.

a B. L. ¶ Nec obstat. ad eam partē in qua geludit. q̄ pater non pōt opponere grauamē filie vizz ad legitimā, licet decedat ante tempus

tempus nuptiarum,vltra vulgaria vide Jo.And. ad Specul. in rub.tit,de testam.z Bau.cōsi.cxx.z cōsil.cxxxij.z Ang. consi.xj.incip,ser Bicius notarius.

CONSIL. XLII.

Statutum loquēs de habitatoribꝫ ciuitatis,habet etiam locum in eo qui stat cū alio pro famulo. Item quis dicatur paterfamilias,z filiusfamil.

1 ☞ Presumitur paterfa.nisi probetur contrarium.
2 Matrimonium non presumitur, nisi probetur.
3 Famulus dicitur habitare in ciuitate,si dominꝰ cum quo stat in ea habitat.
4 Dicere aliquem de Assisio,idē est dicere illum esse municipem illius loci.
5 Distinctio portarum dicitur respectu habitationis.

a **In nomine** Dominiª amē. Visa inquisitione facta ꝑ Frāciscū Hacarium de Assisio,de percussione facta in facie Thomasij Lucij,z visa exceptione opposita quod dictus Thomasius erat paterfam.habitator,z non allibratus,z visis dictis testium examinatorum super hoc,z quadam libra dicti Lucij,predicti Thomasij producta a parte,dicendū est quod dictus Hacariꝰ sit absoluendus,secundum formā statuti Assisij. ¶ Primo enim constat dictum Thomasium esse patremb fa.hoc enim semper presumiturᵇ nisi ꝓbetur contrarium. Casus est.ff.sol.mat.l.Titia.vbi hoc exprimitur. Hoc etiam patet, qꝛ nō est filiusfa.nisi sit natus de legitimo matrimonio, vt Instit.de patr.pot.circa princ.† Matrimoniū enim non presumitur nisi ꝓbet:.rgo ꝛc. Hoc etiam probatur per instrumentum publicū,scilicet per catastrū productū,z eius cassationem, vbi enim dicitur q̄ in an. Mcccxxix.dictus Lucius erat ꝓmorꝫ tuus,ergo nūc patet q̄ dictꝰ Thomasius erat paterfa. ¶ Secūdo,qꝛ dictꝰ Thomasius est habitator ciuitatisᶜ Assisij, apparet per testes,qui dicunt eū vidisse morari ꝑ famulo aliquoꝝ tū nominatorū per eos,z stare pro famulo, z in loco habitare, nō enim ibi est,vt tātis per hospitet,vt l.j.ſ. habitare. ff. de his
3 qui deiec.vel effu.† Si igitur illi cum quibus stetit pro famulo, erant habitatores ciuitatis Assisij.probatū est ipsum fuisse habitatorem ciuitatis Assisij,hoc etiam probatur ex ipsa,inquisitione que dicit Thomasiū de Assisio. ℙ.de porta S.Frā.† Hā
4 dicere aliquem de Assisio.vel Assisinatem,idē est dicere ipsum
d esse municipē illius loci,id est,ciuem,vel incolamᵈ,vt ff.ad municip.l.j,z de excu.tu.l.ſz reprobari. ſ.amplius.ibi,si enim existens Romaneᵉ,ꝛc.exponit gl.id,est,ex Cumis Campanie ciuitate.Per istud ergo qꝛ dicitur de Assisio presupponitur eū ciuem,vel incolam illius ciuitatis. Item qꝛ dicit de porta sancti
5 Frāc.de necessitate includit qꝛ sit habitator illius porte.† Hā distinctio portarum non potest dici nisi respectu habitationis per quam distinguitur qui est de vna porta,vel de alia. Et eo respectu quis consueuit in illa porta ad munera vocari, vt ff. de leg.tertio.l.seruis vrbanis. z de verboꝝ signifi. l. vrbana familia. Ex quibus cōcluditur esse de Assisio,z ibi vocari ad munera,z per consequens ibi debere allibrari,hoc autē quod non sit allibratus.probatur eo ipso quod non probat se allibratū, vt dicitur ex forma statuti. Nec obstat libra patris producta, qꝛ illa est cācellata. Item in illa nō sunt anni Domini,nec dies, nec consul. Item illa non est in nouo catastro,q̄ modo viget ex forma statuti. Bart.

ADDITIONES.

a Tho.D. ¶ In nomine domini. Istud consi.alleg. ℙetr.Corn. cōsi.cciij.in iij.volu.incipit principaliter videtur alle.esse,secundū ordinem ℙerusin.nume.cxliij.

b ¶ Semper presumitur. Not.quod dicit Bart. hic quod semper presumitur paterfam.nisi probetur contrarium,limitat tamen notabiliter domi.petr.Philip.Corne.in cōsilio cciij.in tertio volumi.incip.principaliter videndum.in versicul.nec obstat quod dictum Bartol.hic.precedit quando non constat quod natus fuerit ex legitimo matrimonio,prout Bartol. fundat se in ratione:sed quando constaret quod natus esset ex legitimo matrimonio,z sic presupponitur patria potestas, paterfamilias non presumitur. Vide tamen de hac materia per Angel. in l.sed si de sua.z in l.heres.ff.de acquir.hered.z ℙetr.Corn.in l.si emancipati,z ibi plenius per domi.Jas.C.de coila. z ibi vide etiam Philip.Decium,z Bartol.Vero.in cautel.cxviij. incip.quis in dubio presumitur,z vide Paul.de Castr. in consil. clxviij.ad primum quesitum.

c ¶ Ciuitatis. Quis dicatur habitare ciuitatem,addite glo.xiij. q.ij.can.vbicunqꝫ versi. Quid ergo.canonist.in cap. postulasti. de foro cōpet.ext. Et ad corroborationē presentis cōsultatiōis vide Ang.consi.xxvij.inci.pro decisione questionis.

d Th.D. ¶ Ciuē vel incolam. Vide Fel.in ca.quoniam. de offi. ordi.vbi plene.z vide Alex.de Imo.in consi.xx.in secūdo vo.viso processu,in vlti.col.quod appellatione ciuū veniunt incole.

CONSIL. XLIII.

Quando vnus impedit,z allegat exceptionē pacti,s nō petēdo,si nō ꝓbat plene cā exceptionem debet cōdēnari. Itē processus in causa criminali nō suspenditᵘ p appellationē in causa ciuili,si non sit preiudicialis. Item statutū dicens quod si quis produxit certum instrumentum, vel testē, intelligitur per se,vel per procuratorem.

1 ☞ Articulans debet probare de tempore,z de persona.
2 Processus in causa criminali non suspenditur p appellationē in causa ciuili,si non sit preiudicialis.
3 Statutum loquens de producente non ꝓbante,debet intelligi per se,vel per procuratorem.

Super questione per vos mihi cōsuleda trāsmissa. Visis oibꝰ actis,z iuribꝰ mihi transmissis,dico,z consulo,dictū Vellū fore condemnandum,ex eo qꝛ exceptionē pacti de non petendo, oppontam nō ꝓbauit,secundum formam statuti.ab aliis vero
1 ꝓtentis in dicta accusatione debet absolui.† Qꝛ autē dicta exceptio pacti non sit ꝓbata.patet,qꝛ cum duo testes tantū super articulo per eum probando depositerūt,vnus ex testibꝰ nihil dicit,nec de tempore in articulo contento,neq̄ de persona contenta in articulo. Ad qꝛ probandū tenebatur, vt extra de ꝓbat.c.licet causam.z ff.de instit.l.habebat.in prin.z qꝛ no.gl.z
2 docto.in l.testium.C.de testi. Nō obstat si dicat,qꝛ† dicta causa pendet per appellationē,qꝛ illa causa nō est preiudicialis ad hunc quēcunqꝫ exitū habeat:qꝛ ad aliū finem ꝓponitur,z de ea queritᵘ,scilicet an proponens fuerit condēnandᵘ,vel non. ergo sententia in vno iudicio lata,in alio non iudicat. l. vendicantem,z l.fi.ff.de euic.z l.duobus.cū sua gl.de excep.rei iudi. z qꝛ no.per Ly.C.sent.rescin.non poss.l.peremptorias. Nec obstat si dicat,qꝛ dictꝰ accusatus non est confessus de exceptione pacti,que fuit ꝓposita cōtra dictum instrumentū:qꝛ sua respōsio de alio pacto,z de alia responsione posset intelligi,qꝛ hoc nō est verum. Nam cum super accusatione fuit examinatᵘ z interª rogatᵘ,videt ad interrogata respondere,vt dicunt iura vulgaria. Nec obstat si dicatur,quod statutum loquitur de producēte non ꝓbante per se,non de eo qui mandat fieri:z cum statutū loquat in persona,scilicet si quis ꝓduxerit,z nō probauerit, z c. non debet extendi ad mandatum,taz ex forma statuti cōmunis Assisij,quo cauetur quod statuta nullam recipiant extensionē, quā etiā de iure cōmuni,l.aut qui aliter. ſ. fi.ff. qꝛ vi,aut clam.z l.si seruum,ſ.admonere.ff.de acqui,hereditate.z quod ibi notatur per Ja.de Are.† Quia dico quod in hoc casu statutū dixit
3 quod si quis produxerit,debet intelligi per se,velper procurato
b remᵇ,vt patet ex precedēti parte statuti,vbi dicit terminum debere statui reo vel procuratori,ergo,ꝛc.vt l. si seruus pluriū.in fi.de leg.j.z l.qui filiabus.in prin.eo.tit. ℙreterea illud q̄ per illas leges dicitur,debet intelligi sic:aut statutū loquitur in rem, aut in personam, ꝛc. hoc habet locum in delictis,z in actibus phibitis,in quibus non potest cōstitui procurator,l.ſi ꝙ nō remunerandi.ſ.rei turpis.ff.man. In illis autem tenetur mādatarius ex sua persona z etiā mādans,sed hic loquitur in actu permisso,si quis produxerit,ꝛc.ad quē pōt cōstitui procurator quo casu persona mandantis tātū inspicitur, licet verba edicti loquantur de eo,qui suo nomine facit.l.j.cōuncta.l.iij.ſ.si ꝓcurator.ff.q̄ quisq̄ iur.z gl.tenuit expresse in d.ſ.si procurator,hoc etiā fundatur ex l.iij.ſ.ait prætor.ff.de re iudi.cōiuncta.l.plautius.ff.de procura.ꝓterea,si quis diligenter verba dicti statuti inspexerit,quis non punitur ex eo qꝛ exceptionem proposuit sed ex eo qꝛ propositam non probauit. Istud enim q̄ nō ꝓbat, ex quo debet sequi cōdēnatio,pōt dici magis esse cōmissus a reo principali,quā a procuratore cui mādauit,qꝛ ipsi reo principali incumbit onus probandi,cum ei fuerit statutus terminus ad ꝓbandum,vt ex actis apparet,z probatur per tex.ff.māda.l.si ꝓcuratorem.ſ.si tutores.in fi,quod autem dixit q̄ ab aliis cōtentis in accusatione debeat absolui,probatur,qꝛ dictis ꝓcuratoribus non mandauit expresse.† Et in generali mandato non ve
4 c nit quod quis opponat exceptiones calumniosasᶜ,vt ff.de condi.inde.l.si procurator.in princip.cum simil.z ibi vide literam.

ADDITIONES.

a Th.D. ¶ Respondere. Vide Lud.Rom.in cons.cccly.inci.in casu premisso.in ij.dubio.

b Th.D. ¶ Per procuratorem. Vide Lud.Rom.in consi.cv.in cip.viso themate.

c ¶ Calumniosas. Adde Angel.in l.quid ergo. ſ.j.ff. de ijs, qui not.infam.Et an qui facit per procuratorē,faciat per seipsum, vide Bal.in l.vnic.ſ.ne autem.C.de caduc.tol.

GONSIL. XLIIII.

Si statutum excludit feminas stantibus masculis, z filia preterit̃tur, nõ põt dicere testamentũ nullũ, sed eis deficientib⁹ nec ip̃ p clausulã codicillarẽ debet restituere heredi deducta legitima, sed trebellianicã nõ põt deducere. Item q̃ substitutio cõpendiosa facta filio impuberi dicitur directa pupillaris, si dicit testator quod omn̄ia bona sua sint substituti.

1 ☞ Statutum disponens quod filia dotata non succedat, si est preterita, an rumpat testamentum.

2 ¶ Per clausulam, si non valet iure testamenti, ꝛc. sunt rogati heredes ab intestato restituere hereditatem heredi scripto.

3 Filius quando potest detrahere legitimã, z trebellianicam.

4 Substitutio pupillaris conseruatur per authen. ex causa. C. de liberis preteritis.

a In nomine Domini, amen. Super p̃dictis occurrunt dubia difficilia valde, tñ de iure videt q̃ dicte filie donec filius vixit vel nepos masculus, nõ possunt rũpere, vel dicere testamentũ nullũ, q̃ talis filia nõ succedit ex forma statuti lo

b quẽtis q̃ filia dotata nõ succedat quousq̃ superuixerit masculus, ergo preterita nõ rumpit, l. j. in fi. ff. de bon. posses. contra-

1 tabu. † Sed post quã filius, vel nepos masculus extare desierit, ite filie dicuntur redire iure quodã postliminij, z ostenditur testamentum retro fuisse nullum, l. Gallus. §. si eius. ff. de liber. z

2 posthu. z sic dicte filie cũ filio masculo equaliter succesꝛerũt, † verũtamẽ, q̃ in illo testamento sunt illa verba, si non valet iure testamenti, ꝛc. videnꝫ rogate de restituẽdo ei, qui fuit heres institutus: vnde totũ debẽt restituere deducta eoꝝ legitima, que est tertia tot⁹ eius q̃s habituꝛe fuissent ab intestato, in qua legitima cõputabitur eis, si dos p̃to eis fuit data, z legata, quã acceperunt. l. quoniam nouella. C. de inofficio. testa. trebellianicam aũt dicte filie non possunt deducere, q̃ eodem rẽpore testamentum est nullũ, z rogãtur de restituẽdo statum, z nõ sub cõditione, ergo nõ detrahunt due quarte, vt no. C. ad leg. falc. l. quanquam. it. de inofficio. testa. l. Papinianus. §. si quis impuberi filio. z in aut. de here. z falc. §. si q̃s aũt nõ impleꝛit. z ita loquitur ca

3 pit. Raynutⁱ. z cap. Raynaldus. de testa. ¶ † Super secũdo, z tertio, sciendũ est q̃ dicta substitutio facta Andree: per hec verba scilicet, si dictus Andreas institutꝰ decederet aliquo tẽpore sine filijs q̃ tũc debeat fieri in domo testatoris vnũ hospitale. z oia bona sua sint dicti hospitalis. ꝛc. Intra tẽpora pupillaris etatis fuit pupillaris directa, q̃s patet q̃ dixit omnia bona sint dicti hospitalis, nec enim veniunt bona nisi esset dicta

4 pupillaris. Et p̃batur extra de testa. c. si pater. lib. vj. † Itẽ q̃ dicitur, q̃ ex causa preteritionis remanent cetera firma, poꝛrigitur etiam ad substitutionem pupillarem vt cõseruetur, vt no. per gl. ff. de vulg. z pupill. l. j. in fi. z est argumentum, z quasi casus codẽ tit. lũ. §. plane. z ff. ad Trebel. l. nam quod. §. j. z ibi tenuit Jac. de Arc. Ex his cõcludit, q̃ dictum hospitale succedit tanquam substitutum pupillariter, z per consequens veniunt aduentitia filij, z auus in nullo succedit. Barto.

ADDITIONES.

a ¶ Super predictis. Addite que posui ad calcem consilij xj. z xx. s. vbi eadem materia tractatur.

b Tho. B. ¶ Non succedit ex forma statuti. Vide de isto cõsilio Bar. id q̃ Bar. cõsulit, supra in cõsi. xj. inci. proponitur, z in cõs. xx. inci. factu sic se habet, vbi posui in apost. z inquãtũ bar. vult. q̃ filia preterita ſtãte statuto, nõ rumpit testamẽtũ, vide Alexan. in consi. cxxvij. in j. volu. inci. cõsideratis verbis. z in consi. cxxxj. primo vol. inci. transmissum est ad me.

CONSIL. XLV.

Quod licet valeat datio arrharum p̃to sponsalibus, tamen promissio non valuit.

1 ☞ Promissio arrharum, z pene in matrimonijs non valet.

2 Promittere tutor non potest p̃to pupillo, qui cõtrahat matrimonium.

Vannes Pauli tutor Antonij Petrucij pupille z Cõradus Cicolli, z Hermãn⁹ cõsanguinei dicte pupille ex vna parte dicti Hugonis, q̃ Hugo, z Antonia erãt minores vij. annis, promiserũt sibi adinuicẽ, z conuenerũt solẽni stipulatione hinc inde, q̃s p̃dictus Vannes tutor dicte pupille Antonie, z p̃dicti Conradi, z Hermãni, q̃s dicta Antonia hinc ad viij. annos ꝺheret sponsata cum dicto Hugone, z ecõtra p̃dicti promiserunt q̃s dict⁹ Hugo ꝺheret sponsata, z matrimonium cũ dicta Antonia, cũ pmissione mille lib. nomine arrharum, z cũ promissione pene. ¶ Querit an dicta impositio

a arrharũ, z pene⁸ valeat. In questione † predicta dicẽdũ est, q̃ ar

z rharij, z pene promissio nõ valeat, nã in l. fi. C. de spon. Imperator de arrhis datis, z de promissione nullã facit mẽtionẽ. Et subdit, q̃ si fiat vltra que d. lege sunt exp̃ssa non valeant. Cum ergo

b arrhe hic sunt promisse, z nõ date⁸, nõ valet promissio, z hoc dixi scribẽdo in l. Titia. in princ. de verb. oblig. z p̃ hoc facit ratio, quam doctor. ponunt in d. l. fin. C. de spon. scõm quam apparet eandẽ esse rationẽ in arrhis promissis, z in pena. Pro hoc facit, quia ex vna parte fuit tutor pupille, z in alia fuit promissor pater dicti Hugonis, ergo nõ tenet promissio, sicut si promisset ipse principalis, l. heres meus. §. fi. ff. de condi. z demon. z eadem ratione, nec ex alia parte licet extraneus fuerit promissor, p̃to quo facit q̃d no. per Ly. in d. l. fi. in vij. q. circa p̃m. dum lo

2 quitur. q̃n. promissio sit inter cõiugem, z extraneum. † Preterea, licet ille tutor qui promisit p̃ seipsum, z tutorio nomine sit extraneus: tñ est ꝑsona cuius potestati certo modo dicta pupilla est subiecta. Nam tutela est vis, z potestas in capite libero, ꝛc. z sic si promissio facta p̃ eũ valeret, impediret libertas matrimonij, q̃ pupillus faceret verisimiliter velle suum, ergo eius promissio non valet: vt d. l. heres meus. §. fi. de cõdi. z demõ. z per Ly. i d. l. fi. C. de spõ. in vij. q. z per Jo. And. in c. gẽma. extra de spons. Bart.

ADDITIONES.

a ¶ Pene. Que sit ratio differentie, q̃ arrharum nec pene promissio valeat, z datio arrharum valeat, vide Ant. but. Pau. in ca. gemma. de spons. plenius per propositum S. Ambros. nunc Episco. Alex. z etiam do. de Rot. z vide Federic. consi. clxix. z consi. xcviij. z vide infra consi. ccxxvij.

b Tho. B. ¶ Et non date. Rot. q̃ Barto. hic vult quod in arrhis requritur traditio realis, adde Bar. in l. Titia. ff. de verbo. oblig. z Fede. de Sen. in cons. clxix. incip. do. Conrado. z melius in consi. ccxcvij. inci. in dubijs. Joan. And. z doct. in c. gemma. de sponsa. cum cõcor. de quibus per do. Joan. in d. l. Titia, vbi alleg. Bar. in isto consi.

CONSIL. XLVI.

¶ Quãdo est fides danda rogitui, siue protocolo imperfecto notarij mortui, in preiudicij alterius. Item ex quibus causis non potest tutor authoritatem interpoꝛere in ẽtibus pupilli.

1 ☞ Fidem nõ facit instrumentũ q̃ nõ habetur p̃ perfecto, completo, z absoluto a notario, nec obligat contrahentes.

2 Fidem nõ facit scriptura, que ad contractum solum p̃parat, nec instrumentum quod imperfectum est. nu. 3.

3 Fidem faciunt verba in instrumento, que dicũt aliquem pupillum quod ille sit pupillus.

4 Tutor, qui non fecit inuentarium, nõ potest p̃stare authoritatem pupillo.

a Viso quodam libro rogitorũ, siue protocolorum Luce Cagnoli, notarij de Assisio, in eo reperit rogitum, in quo continet q̃s Scolanus Loli promisit petro Raze ipsum indemnem seruare a quadam obligatione ccc. flor. per eum facta cuidã Judeo, consideratis etiã qualiter dictũ rogitũ fuit, sic, z dictã quãtitatem dictorũ ccc. florẽ. peruenisse ad manum dicti Scolani, z in eius vtilitatem fore conuersam hoc modo, videlicet nec cõmere plus in dicto rogitu, siue protocolo. ¶ Presupponitur etiam q̃s Bonnus Bindi, qui in dicto protocolo afferitur tutor dicti Scolani. nullum confecerat inuentarium, queritur modo an ex vigore dicti instrumenti dictus Scolanus possit legitime conuenιri ad dictã quantitatem

1 soluendam. † Ad quod dicendum videtur de iure, dictũ Scolanum vigore dicti instrumenti cõuenιri non posse. Nã certũ est quod vllius instrumẽti ẽctus, siue scripture que nõ sunt habite a partibus volũtarie, vel notario scribente p̃ perfecto cõpleto

b z absoluto non faciunt fidem⁸, neq̃ obligant ꝺhentes. l. contractus. C. de fide instrumen. z hoc etiã apparet in testamento, q̃a si testator nequeret facere testamẽtũ, z quosdã ex heredib⁹ nominauit, nec alios nominauit, testamentũ est nullum etiam quo ad nominatos. l. si is qui ff. de testam. p̃ hoc facit. ff. de lega. iij. l. fideicõmissa. §. quoties. Sed in ꝓposito, ex tenoꝛe dicte scripture apparet, q̃s dictus ẽctus, z dictũ instrumentum non fuit habitum p̃to cõpleto, z absoluto, q̃s apparet; q̃ adhuc aliqua declarauerãt ꝺhentes, z notarius, z hoc est omissum: ergo dictus cõtractus est nullus. Et p̃ hoc est casus ff. de verb. obl. l. si ita stipulatus sit in p̃m. ibi. si p errorem omittit dies, qui debeat po

2 ni, vitiat stipulatio. † Preterea, dicta scriptura videt continere potius quandã p̃parationẽ ad contractum, quã ipsum ẽctũ. Cum igitur non fuerit perfectus ẽctus, nec dictum instrumentum: ergo fidem nõ facit, argu. l. fideicommissa. §. j. de leg. iij. vbi est expressum, l. hac consultissima. §. at cum humana. C. q̃ testa. face. pos. ibi dum dicit chartula p̃matur, ꝛc. z ibi dꝛ dicit teꝛ eoꝝ cunctis innotuit, ꝛc. † Preterea, q̃s instrumento q̃s inueniꝛ ita imperfectũ nõ adhibeatur fides, est tex. z gl. ordinaria in l. inciuile. ff. de legib. nec mutant que in instrumẽtis z p̃to tocolis reperiuntꝫ decisa, vt in fine ponitur, ꝛc. tũ ei adhibetur

fides

fides, qz apparet quod illa instrumēta pro cōfectis sunt habita z absoluta a partibus z a notario. Ex eo enim quod dicit tc. apparet qs intendebat plus in illo protocolo notarius scribere. Sed cū instrumentū inde sumeretur, intēdebat illud extendere prout erat cōsuetus in alijs instrumētis facere: sed in proposito apparet, qs intendebat plus scribere z nō erat de clausulis generalib⁹, cōmunibus ad alia instrumenta, sed erant quedam clausule frivole, z nugatorie, z sic ex instrumento ita determinato nō potest determinari, nec iudicari, vt d. l. inciuile. ¶Preterea ex dicto instrumēto prout scriptū apparet nulla oritur obligatio: cōstat enim dictū Scolanum fuisse pupillū tēpore dicti Zctus, qz apparet ex eo, quod Zhentes videntur asserere, quod citra tutoris authoritatem inquirerent. b qui tutor non pōt esse nisi pupillo, l. Scie egresse. ff. de tuto. z cura. da. ab his. z Instit. de tutel. §. i. z Insti. de cura. in prin. z sic quantum ad eos creditē cum ore pupillum. C. de Zhen. stipu. l. optimam. †Sed pupillus nō pōt obligari sine tutoris, authoritate: vt l. quoniam. in prin. de autho. tuto. z instit. de auth. tut. in prin. Iste autē Scolanus legitimā authoritatē nō habuit, vt probabo, ergo tc. Quod nō habuit, ꝓbatur ex duobus. ¶Primo, qz inuentarium nō fecit, vt proponitur mihi, ergo authoritatem nō prestat, vt l. fi. C. ar. tu ¶Preterea, testator in suo testamēto voluit, vt tres tutores sup. peressent in officio tutele, qui administrarēt: sed vnus solꝰ hic terposuit authoritatē absentib⁹ alijs, ergo authoritas nō valet, vt l. Titium z Zenium. in prin. de admini. tuto. Cōcludit c ergo dictū instrumentū fidē nō facere, cz si fidez faceret, prout scriptū reperitur dictus pupillus, non esset obligatus. Barto.

ADDITIONES.

a Tho. D. ¶Visso. De isto cōsi. vide per philip. Decium, in l. pactum quod bona fide. nu. 3. C. de pact. z ponas hic.

b ¶Inquirerent. Vide Alex. in consi. xxj. in j. vol.

c B. A. ¶Non facere. Quod protocolo nō cōplecto a partibus non sit danda fides est gl. in d. l. contractus, super ver. in mundum, quem sequunt ibi Bar. Bal. z doct. Jo. de Imo. in l. Balbus. z ibi Ang. §. idem credendum. ff. de lib. z posth. p Spec. in titu. de instru. edi. §. ostenso. Cano. in c. cum P. tabellio. de fide instrum. Bal. de pace cōstan. ¶Si. presentia. Quid si protocolū, gl. est in aut. de tabellionib. in versū. protocolū. z Ang. cōsi. cccc. inci. testator sua propria manu. Vide Pet. de Anchar. in cons. cccxix. bal. in consi. cccclxiij. inci. dubitatur an scriptura. lib. v. paulus de Cast. in consi. xxxviij. ¶Circa vero conclusionē, qz tutor qui non fecit inuentarium nō potest authorari, dicite, qz imo vt suspectus remouetur. l. tutor quoqz. §. tutores qui reprobatum. ff. de suspect. tut. z l. tutor qui repertorium. ff. de admin. tut. per Joan. de Imo. in c. ij. de relig. domib. in cle. z ibi gl. Qua pena punitur tutor, qui fraude quedam omisit in inuētario. not. glo. in l. fi. §. illo proculdubio. in verb. suspecti. z in l. in eos. ff. de tutel. Specu. tit. de instrument. edit. §. dicto. ver. si qd si aliquis. z versic sec. Addite qz tutor datus ad vnum articulum non teneatur facere inuentarium, vt ff. de testam. tutel. l. hereditas. in princ. An autem teneatur pro contutore male administrante, vide Ange. consi. xxj. incip. ser. Joānes quondam ser Bart. Et an remittendo confectionem inuentarij videatur testator tutorem omnino liberare vt non teneatur, Ange. cōsi. clxxv. item quodam statuto ciuitatis Cortonij.

CONSIL. XLVII.

Quando tutor potest causam pupilli compromittere, z quando compromissum minoris cū authoritate tutoris sibi noceat.

1 ¶Arbiter positus in cōpromisso potest accipere de iure vnī⁹, z dare alteri.

2 Compromissum factum per pupillum etiam cum authoritate tutoris. an. z quando valeat.

a **Tenquid** tutor[a] tutorio nomine possit petere cōpromissum fieri in casu, quo ex forma legis municipalis, talis causa esset compromissa, z primo videtur quod non. †Quia arbiter positus in compromisso potest accipere de iure vnī⁹, z dare alteri, vt no. ff. de arbi. l. si de meis. §. recepisse, z in authentica vt differentes iudic. §. si vero. sed tutor non potest alteri concedere, neque etiam donandi res pupillares potestatem habet, nec lex dendi iura pupilli: quia nec ipse posset facere. Nam non dicitur tutor quando pupillum expoliat, vt ff. de administra. tut. l. Lucius Titius. §. fi. z ff. pro empt. l. qui fundum. §. si tutor. potest super re pupilli remittere, secundum quod potest arbiter. ff. de fur. l. interdum. §. qui tutelam. z l. si de pignore. §. si tutor. C. de transac. l. preses. ¶Pro solutione hui⁹ Zctj est dicendum, qs aut cōpromittit pupillus cū authoritate tutoris, z tūc cōpromissum videt tenere, vt ff. de arb. l. si pupillus. Contra hoc membrū op. ff. de mino. l. si minor xxv. ann. filiosa. §. minores. z ibi videt ur velle gl. qz eo ipso, qz minor cōpromittit, dicatur esse lesus, z nec
2 facto compromisso cōpetat sibi restitutio. †Sed dic, aut pupillus cū tutore compromisit in eum qui ex iurisdictione poterat de causa cognoscere. z tunc qz a sententia ex sua iurisdictiōe lata poterat appellari, nō alata ex cōpromisso. l. j. C. de arbit. tūc dicit lesus, vt in pdicto §. minores. z in sui preiudiciū nō tenet, vt ff. de arb. l. sed. z si in seruū. Sed si cōpromisit in eū, qz ex iurisdictione nō poterat cognoscere, z sit tanquā in amicabilem cōpositorem, z tunc cōpromissum factum cum authoritate tutoris tenet, z nō dicit lesus, nisi doceatur de lesione, vt d. l. si pupillus. ff. de arbit. l. diem proferre. §. pen. z l. fi ita compromissum indistincte. Sed tu dic, aut iura pupilli sunt obscura, z prosecutio rei pupillaris non potest fieri de facili, z tunc sicut in dictis casibus potest tutor transigere, z de iure pupilli remittere illi,
b cū quo trāsigit, ita pōt cōpromittere[b], z arbiter de iure pupilli potest accipere, z dare alteri. ¶Hoc videt sentire glos. in l. pactum curatoris. C. de pac. ¶Pro quo est ter. in d. l. interdum. §. q tutelam. ff. de fur. cum fi. §. allega. Aut prosecutio rei pupillaris pōt fieri, & facili, z ipsi⁹ iura sūt clara, tūc illo casu nō poterit cōpmittere. qa nec posset iura pupilli minuere, vel donare, nec iurādū deferre. ff. de iureiu. l. tutor. in prin. z videtur not. ibi gl.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶Numquid tutor. Vide Bal. in cōsi. cccxxxvj. in ij. vol. z Lud. iRo. in consi. cxiij. z plene per Alex. in l. iusiurandū. in prin. ff. de iureiur. z Bal. in l. nam z postea. §. si minor. in vlt. col. z ibi apostil. meā. ff. eo. ti. z in l. si plures. ff. de pac. z in cōsi. cclxij. in vj. vol. incip. abunde. vbi alleg. Barto. in isto consi. z inci. quidam tutor. z sic istud consi. incip. z quidam tutor.

b ¶Compromittere. An tutor possit cōpromittere de rebus pupilli, vide Bar. in l. pactū curatoris. C. de pac. z no. per Ang. in l. si plures. z in l. imperatoris. ff. de pac.

CONSIL. XLVIII.

1 ☞Substitutio pupillaris etiam facta, extraneo continet in se tacitam vulgarem.

2 Tacita vulgaris, an, z qñ requirat hereditatis additionem.

3 Compendiosa substitutione comprehenditur tacita vulgaris.

4 Heres institutus in re certa non dato alio coherede est heres in totum.

5 Heredes duo instituti in re certa nō dato coherede, si vni est dictum quod plus petere non posset, alius est heres in totum.

a **Gallus** a Falloppi condidit testamētum in quo quēdā Episcopū L amariesez suū heredē istituit in quinqz solidis, z qz de bonis suis plꝰ petere nō possit. Itē, reliqt iure institutionis domine Agnolutie sorori sue vnaz petiā terre. Itez. in omnibus suis bonis ¶Rogerium quondaz Jacobi suum nepotem ex fratre suo premortuo heredez instituit, z eidem substituit p hec verba, qz si dictus ¶Rogerꝰ decesserit in pupillari etate, vel postea quandocūque sine filijs legitimis de suo corpore natis, z procreatis substituit sibi heredē Agnolutiam suam sororez vt de predictis apparet publicum instrumētū. Contigit qz dictus ¶Rogerius decessit ante dictū testatorem in pupillari etate superuiuente dicta do. Agnolutia, demuz decessit dictus testator, dicitur per quosdam dictum testamentum nō valere, qz heres decessit ante testatorem. Ex aduerso dicit do. Angela, dictum testamentuz valere, z se heredem esse ex eo. Queritur qd iuris. Et dicendum est dictum testamentum valere, z dictam Agnolutiā heredē esse, z posse esse tribus rationib⁹. ¶Prima qz dictus testator dicto ¶Rogerio licet extraneo substituit pupillariter si decesserit in pupillari etate, etc, q̄ substitutio continet tacitam vulgarem, l. iaz hoc iure. ff. de vul. z pup. l. hereditatē, z l. quāuis. z l. precibus. C. de impub. z al. substi. licet ergo dictꝰ ¶Rogerius ante testatorem decessit: z sic nō possit esse locus pupillari, etiam si filio in potestate facta fuisset: tamē locꝰ est vulgari tacite. §. si dictus pupillꝰ heres nō erit: ex ipsius tacite vul
1 garis vigore dicta Agnolutia pt esse heres. ¶†Sed ℞ occurrit dubiū, an dicte leges, que dicūt qz si pupillaris est facta cōtinet tacitam vulgarem, habeant locuz quando pupillaris est
b facta extraneo, [b] cui non potest pupillariter substitui. ¶Hoc dubiū mouet Guliel. de Cug. in d. l. precibus. C. de impub. z alijs substit. z determinat quod contineatur tacita vulgaris: quia vitiato expresso nō vitiatur tacitus, vt leg. j. §. j. quibus modis pignus vel hypo. solui. Item, quia est peccatum in materia: ergo si non valet eo modo quo agitur, valeat eo modo quo valere potest. l. si vnus. §. acceptilatio. ff. de pact. z l. an inutilis. z ibi no. ff. de accept. quod puto verum per casum. l. fina. C. de here. instit. Nam illa verba, ¶Slotij heres isto: sunt verba pupillaris substitutionis: qz testator alium facit heredem secūdū verba: tamen illa verba trahunt ad vulgarē substitutionē no.

Insti. de pupil. sub. §. extraneo. cū glossa sua licet quidā allegēt in cōtrariū, vbi notatur qd pupillaris facta extraneo non valet iure directo, vel iure directe pupillaris pupillo existente heredeſed nō negatur quin possit valere iure tacite vulgaris: per
2 quam succedere possit testatori. ¶ †Sēm dubium est: qz tacita vulgaris requirit additionē hereditatis fm quosdā: q hic non videtur intercedere posse: cū solus iste Rogerius fuerit heres institutus. Ad qd respōdetur, qp hic ipsa eadem Angela est heres instituta in re certa: cuius additione totū testamentū cōfirmetur. Sufficit enim vnū ex heredib⁹ institutis adisse. l. testamento. ff. de manumiſ. testa. Preterea p predictis videt casus ff. de vent. inspi. l. pe. vbi si aliquis substitutus ventri est: licet ex ventre nihil nascatur, tñ locus est tacite vulgari. Sc̄o, pbatur dictam Agnolutiam esse heredē alia ratione, Nam cōstat, qd dicta substitutio facta dicte Agnolutie fuit cōpendiosa scilicet,
3 †quandocunqz decesserit: sed in cōpendiosa cōtinet vulgaris, scēm opinionem omniū, scilicet Jaco. de Rauen. z Petr. vt refert Ly. in l. precibus. C. de impub. z al. z secūdum opi. Buliel. Dy. z Ray. in materia substitutiōis: z est casus in l. Gallus. §. j. de lib. z posth. vbi si testator dicit, filiū instituo, z nepotē substituo, trahit ad casum qñ filius vivo testatore moriē. Preterea istud ista verba indicāt. Si enim dico, quādocūqz decesserit, &c. Istud verbū importat, siue decedat ante mortē testatoris: siue post, ante additionē hereditatis. Pe hoc est casus ff. de adimen. leg. l. iij. in princ. Et sic concludit, qd ex vigore vulgaris cōprehense, dicta Agnolutia possit heres esse. †Tertio etiā hoc sic pbatur: si diceret dictā dominā Agnolutiam nō posse heredem
4 esse, primo, vel scō modo: z sic dictam institutionē, z substitutionem, esse inualidā, adhuc ipsa domina Agnolutia esset heres testatoris ex alio capite, scilicet ex vigore institutiōis facte de ea in re certa: nam cū non sit alius heres vniuersalis in testa
c mēto, instituꝰ in re certa est in totū heres, cl. j. §. ex fundo. ff. de her. insti. z l. ex facto. z no. in l. quoties. C. eo. tit. Hec obst. si dicaſ, qd duo sunt in certa re instituti, scilicet Episcopꝰ, z Agnolutia. Et ideo ō. dicta domina Agnolutia nō pōt esse heres, nisi, p dimidia. †Nā est diligēter aduertēdū qd in institutiōe facta
5 de episcopo, fuit adiectū qd plus de bonis suis petere nō possit aliqua ratione, vel causa: z sic institutio eius nō trahit se ad alia bona: qz volūtas testatoris manifeste restringit. l. quoties. §. si duo. ff. de here. insti. In institutiōe vero facta de dicta Agnolutia, dicta ꝓba nō fuerūt adiecta: z sic ipsa est heres insolidum.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Gallus. Alias inci. Manes Falloppi. z ita est scēm ordinē perus. in iij. par. de vlt. volūt. in cōsi. xlv. alias inci. Bardus. z ita alleg. Alex. in l. cēturio. in xxviij. col. ff. de vul. z pupil. z i l. fi. in apost. ff. de lib. agn. z do. Jaſ. in l. fi. C. ō her. inſt. Alias inci. Bellus Falloppi. Cinar. Bar. in l. quoties. C. de her. instit. in addi. Bar.

b ¶ Extraneo. No. qd dicit bar. hic. Idem tenet Bar. in l. fi. C. de here. insti. z in l. j. in vl. col. ff. de vulg. z pup. cum cōcor. de quibus per do. z p ceptorem meum in studio Paduano, do. Jaſ. in d. l. fi. vbi etiam alleg. d. consi. Bar.

c ¶ Heres in totū Vide bar. in l. quoties. §. si duo. z ibi apost. ff. de here. insti. z an substitutio cōpēdiosa facta in re certa, p ꝓba directa ciuilia, trahat ad vniuersa bona filij i pupillari etate decedētis: vide alex. plene post alios, in l. cēturio. ff. de vul. z pup.

CONSIL. XLIX.

Quādo in testamēto aui materni ꝓterit nepos, testamētū est nullū: z tūc si anteqꝫ dicat nullū moriat nepos an transmittat hꝫditas ad aunculū, vel patr ūu: z an propter clausulam codicillarem valeant legata ibi facta.

1 ☞ Preteritione aui materni facta sine causa, testamentum est nullum.

2 Preteritione filij ex cuius persona rumpitur testamentum, an legata ipsi filio facta valeant.

3 Hereditas aui materni nō adita, non transmittit ad heredes.

Nicolutius decessit z testamentū non dixit nullū, z testamentum nō est confirmatū: qz decessit in pupillari etate, vt C. de posth. here. insti. l. ij. vbi est casus. z ibi no. Dy. z non
1 est dubiū qd preteritione filij aui materni facta sine causa, testamen
a tū est nullū, vt in aut. de he. z fal. §. exheredatos: z ibi no. gloss.
b Posito ergo qd testamentū sit nullū: dubitat an legata facta ipsi filio valeāt. Et de hoc sunt opiniones in l. maximū vitij. C. de liber. ꝓte. Nā qdā dicūt, qd rupto testamēto ex cā preteritionis,
c valeāt legata facta alteri: preterqꝫ ipsi filio preterito: ex cuius ꝑsona rupit testamētū: z hoc per Ly. in aut. ex causa. in queſt. v.
2 cod. tit. †Sed qcquid sit ipsa legata valēt per clausulā apposita in testamēto: si nō valēt iure testamēti: valēt iure codicillorū, &c, vnde saltē iure codicillorū valeat illud grauamē imunctū dicto Nicolutio, si decesserit sine liberis, dicta legata erogent in ꝑs locis: secundū veram opi. Dyn. z aliorum doc. z Ly. retert.
3 in d. aut. ex causa. in vj. queſt. †Hoc premisso, ad questionē ꝓpositā dico, qd si quidem non apparet, qd per dictum Nicolutium fuerit adita hereditas aui materni ab intestato, tunc dictus aunculus eius qui nō dicit testamētum nullum, nil potest petere de bonis dicti testatoris: aut dicti Nicoluti: qz hereditas aui materni nō adita non trāsmittit. C. de iure deliberand. l. si infanti. vnde perinde est, ac si dictus Nicolutius non fuisset in medio, z sic dictus aunculus nihil potest petere. Si vero fuisset adita hereditas, tūc immediate legitime succederet dictus aunculus, in qua nō cōsistit grauamen, alia dimidia esset patrui, qui fuit institutꝰ a testatore, z in hoc, iura sunt clara. bar.

ADDITIONES.

a ¶ Est nullum. Addite consi. Aug. cclxiij. in quantum vero tenet Bar. qd hereditas aui materni non adita, non trāsmittitur addite Ban. de Caſt. consi. ccxxvij.

b Tho. D. ¶ An legata. Quod legata non sustinenē, tenet bar. in aut. ex causa. z est cōmunis sententia, vt p Jaſ. ibi, vbi videas.

c ¶ Legata. Vide Ange. consi. lxxv. z cvij.

CONSIL. L.

Si testator reliqt vxori sue fructꝰ, reditꝰ, z puentꝰ omniū bonorū suorū, mobiliū, z immobiliū, non venit iura z actiones, nec vestimēta viri: z qd de vestib⁹ vxoris pretiosis: z de pecoribus, z iumentis, z de protocolis, si testator fuit notariꝰ.

1 ☞ Nomina debitorum non veniunt appellatione mobilium z immobilium.

2 Pronomen, suorum, restringit significatum verborum.

3 Vestes mariti z vxoris, an veniant in vsumfructum viri: an sint precipua vxoris.

4 Fetus pecorum, boum, z equorum, an pertineat ad vsufructuarium.

5 Protocola notariorum, an pertineant ad vsufructuarium.

a **Gilius** Petri de Florentia, inter alia que in suo testamento disposuit, reliquit B. vxori sue fructus, z reditus, z puentus omnium bonorū suorū mobiliū, z immobiliū. ¶ Modo queritur, an dicta vxor vigore dicti legati, debeat habere que sunt in nominibus debitorum: Et dicit, qd non: z pbatur in eo, qd dixit suorum, &c. Nam debet intelligi de his bonis, que ad testatorē pertinēt iure dominij: vel quasi, nō eorū que sunt in nominibus
1 debitorum. l. Quintus. §. argēto. ff. de au. z arg. leg. † Itē dixit,
b bonorū suorū mobiliū, z immobilium: sed nomina debitorum, non sunt mobilia, vel immobilia: sed sunt quoddā genus de se, l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. z l. quam Tuberonis. §. pe. ff. de pec. qd etiam tenuit Jaco. de Are. in l. mouentium. ff. de verb. signi. z Spec. in ijsdem terminis in ti. de fruct. z interesse. §. j. ver. secūdo quero. Ex quib⁹ cōcluditur, dictam dominam non debere habere vsumfructū de nominib⁹ debitorū. Non obst. ff. de vsufr. leg. l. vxori mee, qz ibi fuit relictus vsusfructus simpliciter: sed in qō. nostra fuit adiectū, mobiliū, z immobiliū, que verba habent restringere significatū verborum: vt dictum est. † Item fuit adiectum hoc pnomen, suorum, qd habet
2 restringere significatū verborum: vt de his mobilibus, z immobilibus intelligatur, que iure dominij pertinent ad testatorē, d. l. Quintus. §. argento. Sed licet in d. l. vxori mee, fuerit appositum illud verbū, meorū: z tamē continet nomina debitorum; dico, quod illud ideo est, qz pronomen, meorū: habet substātiuū omniū, omnia cōprehendens. Respondeo ad iura que dicunt qd actiones z iura iudicantur mobilia z immobilia, scēm id qd in actione deuenit: qz illud est verum quādo iura z actiones de necessitate debēt applicari mobilibus z immobilibus, qz de eis nihil est dispositū: verbi gratia, dicit lex qd bona immobilia mixtis, nō possint alienari si ne decreto: mobilia vero possint alienari: sed si de nominibus nihil disposuit, iudicabimus de eis: vt equiparent mobilibus, z de immobilibus reliquit vsumfruct. vxori. Jura vero z actiones hic differūt: vt ex serie testamēti apparet: z sic nō est necesse qd alicui predictorū, sc̄z mobilib⁹, z immobilibus applicemus nomina debitorū: sed stent in suo genere p se, vt in d. §. in venditione. z ꝫ. probatū est. ¶ † Adhuc qrit,
c an vestes festiue persone vxoris e, z vestes viri sint vxoris ꝓprie: an vero ad heredes remaneāt: ita qd de eis tanquā de aliis mobilibus vsumfructū capiat: querit a vobis qd iuris. Et dicendū est, qd de vestibus viri, nullū est dubium quod ad vxorē nō pertinent aliquo iure: sed de vestibus vxoris, licet sint multe
✠ opi. * doct. in l. in his. §. j. fol. matr. veritas est, qd vestes festiue, z ꝓtiose nō sunt vxoris: nec eidē a viro donate videntur, z sic nō pōt morte cōfirmari earū datio: cū ei tradere videatur ad vsum tm̄ vt tū magis sint apud virū: quā quesita vxori, l. mortis suo causa. §. fi. ff. de don. int. vi. z vxo. z hoc tāgit Jaco. de Are. z alij

Mod.

1 Mod.doc.in d.l.in his.ff.solu.matri.z ibi diri. ¶ Adhuc queritur,de fetu pecorum,bouum,z equorum:z an ad dictam dominam pertineant tanquã ad vsufructuariam,an ad heredes. Ad quod dico quod ad dictam dominam pertinent eo saluo qõd ea que consistunt in grege:debent in locum mortuorum vel inutilium alia subrogari fm formam l.fetus.§.si.cum l.seq.ff.de vsuf.

f ¶ Adhuc queritur,quia iste maritus erat notarius:an id qõd percipitur ex exemplatione protocolorum suorum pertineat ad vxorem? Dico quod non. Ratio: quia id, quod tantum semel percipitur,z non renascitur,non dicitur esse in vsufructu,l. diuortio.§.si vir.ff.sol.ma.sed reddit? protocolorum est huiusmodi:qz postquam protocolum est semel redditum,nunquam amplius percipietur:quia non est verisimile quod de facili perdat illud,l.ii ex lapidicinis.ff.de iure dot. Bart.

ADDITIONES.

a Th.D. ¶ Filius Petri,Alias inci.Filius petri. z ita alleg. Alex.in l.qui quadraginta.§.dos legata.in j.colum.ff.ad l.falcidiam,vbi dicit esse,nu.267.

b Nomina debitorum. Adde q idem consuluit Barto.in consil. crlix.in secundo vol.inc.Maiolus Pet.z bar.in l.potest.ff. de auth.tut.z ibi apostil. Alex.z meam.z Alex. in l. a diuo Pio. §.in vẽditione,z ibi scripsi.ff.de re iudica.z plene in consi.lxviij. incip.qz consultationem.in vj.vol.z Bar.Soci.in consi.cj.incip. viso testamento.in secundo vol. z videbar.in consi.seq.z in cõs. cxv.inci.pater habens filium.in prima col. ¶ Appellatione mobilium z immobilium non veniũt iura nec actiones:quia ab eis specie differunt,quod apparet,quia illa dicuntur esse eadẽ specie,que sunt eadem in substantia z natura z eorundem effectuũ productiõe. Verba sunt Dy.in cap.sine possessione.de reg.iur. lib.vj.Sed actiones z iura differunt a bonis mobilibus z immobilib?,substãtia,natura,z effectuũ productione: ergo sunt penitus diuersa,ergo illa non cõprehenduntur in dispositione.Quod substantia differant ꝓbatur,nam mobilium substantia est visibilis z corporea: iurũ vero inuisibilis z incorporea. Item mobiliũ est vera possessio,nõ iurium z actionum, z aliorum incorporalium.ff.de acqui.rer.dom.l.ii seruus.§. incorporales. Item mobilia triennio,immobilia longo tempore, actiones personales regulariter sunt perpetue.C.de cõstitu. pecun. l.ij.z C.de prescript.xxx.vel xl.an l. si quis emptionis. Concluditur ergo vt supra q? appellatiõe mobiliũ,ꝛc. de quo ꝓ Bart. in l.mouentium.ff.de verb.signifi.per Bart.in l.quintus.§.argento.ff.de aur.z arg.leg.z in l.potest.ff.de auth.tut.z in l.si arrogator.ff.de adopt.z per eundem in capi.vnic.de feudi cognitione.in gl.in verb.immobilia.bonus est ter.in l. bene a Zenone.C.de quadrien.prescrip.Est tamen aduertendum,q? gl. in l. si.C.in quib.caus.in integ.rest.vult,q? computẽtur inter immobilia,ter? autem in l.vnic.§.exactio.C.de rei vxor.act.tenet, q? inter mobilia.Ange.cccxxviij.tenet idem q? Bar.hic,z consil. cxcix.Joan.Andr.in additionib.ad Specul.in loco hic alleg. Circa vero vsum fructum vestium viri,mihi videtur, q? ea que allegat Bar.nõ faciunt ad propositum,quia illa iura loquuntur cum queritur an ea cedant lucro vxoris,de quo in d.l.vnic. de his per Bal.in l.si vt certo.§.interdum.ff.commod.z in l.dotem.C.de dot.caut.nõ num.tamen in proposito videtur concludendum vt de protocolis ex quo non renascuntur. De prouentibus protocolorũ,cõmunis opinio doct.est,q? non veniant appellatione fructuum,vt per doct.in l.diuortio.ff.solu. matr. per Bartol.z Ange.in l.quedam.§.nihil.ff.de eden.per Bal.in l.j. C.de fructib.z lit.expẽs.z in l.fi.C.de vsufr.dic tamen ex mente Bal.q? pecunia que redigetur ex protocolis spectabit ad maritem, quo ad potestatem vtendi z fruendi.sicut vti z frui potest qualcunq? pecunia hereditaria.l.j.C.de vsufruct. Quid veniat appellatione prouentus,vide ter.in l.videamus.ff.de vsur. z glo.in cap.generali.de elect.in vj.z in cap.grandi.de supplen. ne gl.ptel.vbi Geminianus dicit,q? appellatione prouẽtus nõ veniunt iura.per Bal.in l.coheredibus.C.famil.erciscund.

c ¶ Vestres festiue vxoris. Vide bar.in consil.cxxviij.inci.quero an que donantur sponse:z in d.l.in his.§.j.vbi dicit, pluries se, consuluisse.ff.solu.matri.z ibi vide apost.in ver.pluries. z vide plene per Alex.in l.si is,qui.§.quedã legata.in j.col. ff. ad l.fal. z in l.si vero.§.seruus.ff.solu.matri.z petr.de Anch. in consilio cxxxj.incip.in predic.casu.

*B.L. Si vir. Vide ibi nouissimos aliter loquentes.

CONSIL. LI.

Rogatus restituere hereditatem tenetur vltra vires hereditatis:si non facit inuentarium nec deducit Trebellianicam.

1 ¶ Heres nõ cõficiens inuentariũ perdit Trebellianicam.

a Appellatione mobilium,z immobilium,non veniunt iura,z actiones.

In nomine domini,amen. Bonauẽtura fecit testamẽtũ,z instituit hẽdes duos filios,scilicet Andreã,z Joãnẽ,z eis substituit,vt in testamẽto ei? cõtinet scripto manu notary:z etiã in testamẽto talẽ vltimã voluntariã substitutionẽ fecit,qõd si predicti sui filij, ambo decederent sine filijs,voluit qõd eius hereditas,z bona omnino deuenirẽt in petrũ suũ fratre. Modo iste Jo.in vita sua vẽdidit de bonis,z de hereditate dicti Bonauẽture vltra dimidiã:z demũ primo mortuo Andrea in pupillari etate,dict? Jo annes fecit testamentũ:z in ipso testamẽto examinauit suã hereditatẽ,debita,z legata,z petrũ predictũ suũ fecit heredẽ ꝓ parte:z nihil vltra reliquit in sua hereditate q? bona que fuerũt Bonauẽture,q? debebant deuenire in petrũ. Et fecit etiam dictus Joannes codicillos,quib? etiã reliquit tertiã partẽ suorũ bonorũ mobiliũ,z immobiliũ cuidã pepo. Demũ post predicta dictus petrus intrauit tenutã z possessionẽ bonorũ dicti B.pro parte sibi debita,ꝓ testamẽto dicti B. Demũ postea adiuit dictã hereditatẽ dicti Joãnis cũ bũficio inuẽtarij,z non constat de inuentario. ¶ Querit modo,si dictus petrus debeat habere bona vigore ?borũ icertorũ in testamẽto dicti B.cũ nõ sint tot,quot in dimidia,ꝓpter vẽditiones factas ꝓ dictũ Joannẽ, viso testamẽto dicti B.Et si heres habere dz,nunquid de bonis debeat dare tertiã partem dicto pepo vnus codicillis dicti Joãnis,cũ in bonis dicti Joannis,z ei? hereditate nihil aliud sit quã dicta bona que debeãt esse petri,vigore testamẽti dicti B. Et an petrus sibi dictã tertiã partẽ de bonis ꝓdictis teneatur dare,necne? Et ad quid,est dicto pepo obligetur vigore dictorum codicillorum,nõ existẽtibus aliis bonis,quam supra dictis dicti Joãnis. Et cũ in dicta hereditate dicti Joannis sint debita cõtracta per dictũ Joãnẽ,nunquid debeãt detrahi de dicta tertia parte,necne:z pro quota parte:bona autẽ que nũc inueniunt apud dictũ petrũ que fuerũt dicti B.de quibus nõ est questio,sunt hec.ꝛc. ¶ Vilo pũcto ꝓdicto,z cõtẽtis i eo examinatis,videt de iure dicendũ nullã deductionẽ esse fiẽdã debitorũ,vel alicui? Trebellianice,z ꝓdictũ petrum debitorem. Et trebellianice tũc põt fieri deductio,vbi heres fecisset inuẽtariũ si aũt inuentariũ nõ fecerit:tenet de suo cõplere,vt §.si vero non fecerint.ibi,ꝛplebit legatarios,ꝛc.in aut.de here.z fal.z no,i l.si

1 pecunia.de leg.ij.q? solẽnitas inuẽtarij ꝛomissa,priuat heredem

a Trebellianica:vt no.in aut.vnde si parẽs.C.de inof.test. §z lex priuat falcidia,ꝓpter omissionem inuentarij. l. scimus. z si predictã.C.de iure delt.z in aut.de here.fal.§.scimus.ergo z Trebellianica.preterea ratio inducẽdi inuẽtariũ z eius beneficiũ fuit, vt videat ratio eorũ,que pater dimisit in patrimonio suo tẽpore sue mortis,vt heres malignari,nõ posset,vt in prealle.§.scimus z in §.si vero abstunt.aut.de her.z fal.sed q? rogatus heres de restituendo.ita teneat,ista ratio tz in fideicomissario vniuersali,sicut in legatarijs particularibus,z creditorib?,vt no.in l.cũ tale §.Titius.ff.de cõd.z demõ.z no.z tenet hoc ꝓ Modernos doc.i aut.sed cũ testator.C.ad l.fal.z in addi.noua refert Ly. secundũ Rich.Mal.z tenet Dy.z Jac.de Bel.in lec.aut.de her.z fal.§. si vero expressim.Et no.etiã p? Rof.aliquid in libellis suis in tit. ad Senatus.Treb.Et ideo,posito q? ille petrus posset dici rogatus de restituendo qd vniuersum qõd exigit:vt Trebellianica possit retineri.l.nã qõ.in fi.z l.cogi.in princ.z §.generaliter.ff.ad

2 Treb.tũ eã retinere nõ põt,vt ŝ.dictũ est. ¶ Ex his tolluntur q? ro,z contra prudenter allegantur,licet in hoc puncto hec non fuerũt multũ necessaria,tũ qz i ipso facta mẽtio est de Trebellianica:ideo prosecutus fui. ¶ Non ob.qõd dicitur fecisse inuẽtariũ cum non appareat de eo:qz paria sunt non esse rem,z non apparere,vt l.j.ff.de contrahen.emp. Super eodem facto si consideremus relictum factum pepo tertie partis bonorum mobilium,z immobiliũ:istud fuit legatum tertie partis certarum rerum, nec venit commodum actionum,z commodum obligationũ. qz

b obligationes z actiones sunt species per seb,nec sunt quid mobile,nec immobile,l.quam Tuberonis.§.finali.ff.de pec. z de re iudica.l.a diuo pio. §. in venditione. z Specul. in titul. de fru. z interesse.§.j.versi.sed pone.quod prelatus. Quod autẽ hoc casu non debeat fieri deductio eris alieni,est casus ff.de vsufruct.leg.l. si.ꝓout loquitur de legato certarum rerũ.ꝓout est hic eo q? dicit mobilium. Preterea ipsum fideicommissum erat debitũ ipsi heredi:a quo relictum est ipsi pepo,z sic nõ potest deducere qz testator põt legare rem heredis,sicut suam,siue sit heres in totũ siue ꝓ parte.l.vnum ex familia.§.si rem.de leg.ij.siue sit heres ꝓ parte.l.cuz filius.§.dies.ff.de lega.ij.z ibi no.siue sit he redi debitum iure fideicommissi:vt ff.de leg.ij.l.vnum ex familia.§.si vno.z §.si duos. Preterea cum inuentariũ nõ fecit, tenetur prestare solida legata,etiam si alias vires hereditatis excedant: vt C.ad leg.fal.aut.sed cum testator. Bar.

ADDITIONES.

a Tho.D. ¶Trebellianica. Et no.qđ bar.in ista consil.vult, ꝙ heres nõ conficiens inuentarium nõ potest detrahere trebel. Adde ꝙ consuluit Bar.in cõsi.ij.quod inci.do.Jo. vbi scripsi plene in apostilnea,z vide Alex.in l.Marcellus.nu.56. ad treb. vbi alleg.istud consi.Bar. ¶An per non confectionẽ inuentarij,ita quis priuetur ttebellianica,sicut falcidia, vltra ea, que posui ad calcem seq.cõsi.addite ¶Dau.de La.consi.ccix. z consi. ccx.z Albb.consi.xxxiij.z ibi quid in ecclesia non conficiẽte inuentarium.

b ¶Species per se. Vide quo dixi supra in consilio precedenti.

CONSIL. LII.

Quod pteritiõe posthumi irrita manet institutio:ſz cetera firma pmanẽt:qđ ꝙ vba,sinõ viuerint, z filios nõ habuerint:est cõpendiosa,in qua contmet pupillaris:z ꝙ appellatione suorũ heredum intelliguntur descendentes,

1 ¶Authen.ex causa.C.de liber.preteri.habet locum in preteritione posthumi.

2 Preteritione posthumi firma manet substitutio pupillaris.

3 Substitutio compendiosa quibus verbis fiat.

4 Suorum appellatione comprehenduntur succedentes.

a **Salumbeñ.** [a] Joannelli suũ cõdidit testamẽtũ:in quo inter alia dispo suit qđ si Flora quondã vxor Agnolitj sui filij, que pregnãs est:postmodũ vnũ,vel plures masculos fecerit cum,vel eos heredes instituit vniuersales:z si vnam, vel plures feminas:si vnã,habeat ccc.libras:si plures, pro qualibet c.libras reliquit:z si filij masculi decesserint sine filijs,bona sua sint heredum suorũ infra scriptorum.Et postea sequẽ sic,z adueniẽte cõditione si dicti heredes nõ viuerint,z filios nõ habuerint.Mattheolum Vãnis,z Philippũ Albergoti heredes instituit.Contigit.qđ post mortẽ dicti testatoris vxor dicti Andree peperit vnã filiã:que mortua est infans. ¶Queritur, an hereditas dicti testantis:z dicti infantis debeat matri eius vel dictis heredibus institutis.Circa qđ dicendũ est ꝙ dictum testamentũ est nullum:quantũ ad heredis institutionem:cũ dicte filie femine nõ fuerint in aliquo instituteergo ꝛc.vt C.de inoffi.testam.auth.nouissima.z ibi no.z aut.vt cũ de app.cognos. §.aliud quoqꝫ capitulum.tñ cetera firma manent,vt C. de lib.

1 pret.auth.ex causa.†Que auth.habet locũ etiam in preteritiõe posthumi.l.generaliter.§.ex testamẽto.ff. de fideicommiss. lib.z l.si pater.eod.tit.z l.j.de testamen.tute.z l.bona.§.fi.de capti.z

2 postli.re.de leg.ij.l.si quis testamẽto.z l.j.C.de codicil.z sic †pu

b pillaris substitutio[b] firma manet:vt no.in l.j.in fi.ff.de vul.z pupil.z ibi hoc tenuit Jaco.de Are.z Ra.de Flor.licet Dy.videat ibi innuere Zium,dicens qđ illa auth.locum habent in his:que possunt cõsistere sine testamento:tñ illud dictũ nõ est verum, qz apparet ꝙ tutele datio nõ potest cõsistere sine testamẽto:z sine heredis institutione,l.j.de testa.tu. ¶Hoc premisso in quest.predicta videndũ est an predicti Mattheolus,z Philippus sint dicte posthume pupillariter substituti.Et dicendũ est ꝙ sic:ꝙ predicta verba si non viuerint,z filios non habuerint ꝛc.fuit enim substitutio cõpendiosa facta ꝑ his directis,que sine dubio trahitur ad pupillarẽ directã intra tẽpora pubertatis,in l.verbis ciuilibus,z in l.in pupillari:de vulg.z pupil.z no. in l. precib⁹.

3 C.eod. ¶Sed predictis videt obstare †qđ in dictis verbis vltimo loco positis,testatoꝛ vsus est his verbis,z aduemente conditione predicta de dictis heredibus supra dictis,ꝛc.sed dictã posthumam heredem nõ instituit:vt ex ipso testamento apparet:ergo videtur,ꝙ ipsi posthumo nõ fuerint substituti.Ad qđ respondetur,quod testatoꝛ his verbis sensit,scilicet de suis he

4 redibus,hoc est,de suis †succedentibus,secundum quod se habet vulgaris locutio,scõm quam descendentes ex aliquo dicũtur heredes talis.secundum quẽ communẽ vsum loquendi verba testatoris.z maxime rustici debẽt intelligi,l.libroꝝ.§.quod tamen Cassius.ff.de lega.ij.z ibi no.in l.cum de lamonis. §. alimã.de fun.instr.z l.Labeo.de sup.leg.Et qđ sic intellexit testatoꝛ apparet ex verbis precedentibus testamẽti. Ibi,z si filij nasciturj decesserint:vbi dixit,ꝙ sine filijs bona sua deueniant in

c heredes infra scriptos,qđ enim dixit filij sui,[c] manifeste refert ad posthumos.z ad posthumas,de qbus in superioꝛi parte testamẽti fecerat mẽtionẽ,l.qui filiabus.in prin.de leg.j.Ex qbus manifeste cõcluditur dictos tã quam pupillariter substitutos esse admittendos,z matrem a dicta successione excludendam.

ADDITIONES.

a Th.D. ¶Salumbeñ.Adde ꝙ huiusmodi cõsiliũ scõm ordinẽ Perusinũ est in tertia parte vlt.vol.nu.36.z al.incip.in nomine domini.Salumbertus.z est repetitum infra lib.ij.consi.lxij.z incip.ex facto proponitur Salumbertus.Et vide de hoc consilio Bartoli,Pet.Corn.cõsi.cclxxij.volu.iiij.incip.in hac consul

tatione.z Alex.in l.j.ff.de vulga.z pupil.in versi.in eadem glos. ad fi.z ibi ponuntur plures concordantie.

b ¶Pupillaris substitutio.Vide plene ꝑ Jaso.in d.aut. ex causa.C.de liber.preter.in versi.secundum dubium.z Bar.in consil. ccx.inci.in nomine,omne illud.z in consi.ccxxv.incip.Lapus.z in consi.xiij.incip.ex facto proposito,

c ¶Filij sui.Adde bal.in cap.ij cliẽtuli.de ali.feu.z in cõsi.xxxij. inci.premissis.vbi generaliter vult,quod quãdo testatoꝛ nominat heredes alicuius ignorãdo,intelligit de descendentibus:z non de alijs,z dicit Barto.consuluisse:z est consilium istud secundum per.Cor.in consil.cclxxij.inci.in hac consultatione, in quarto volu,vbi ponit concord.

CONSIL. LIII.

Quod in fideicommisso vniuersali tacite sub conditione relicto locum habeat ius accrescendi.

1 ¶Fideicommissis in vniuersalibus est locus iuri accrescendi.

2 Fructus debentur a die dati libelli.

a **Picaredus** [a] decedẽs fecit testamentum in quo Sauoritum suũ filium naturalem tantũ,z Cardam,naturalem,z legitimam filios suos sibi heredes instituit equaliter:z si qs predictoꝛum Sauoriti,z Carde,sine filijs quandocunque decederet:eos inuicem substituit.Si vero ambo predicti Sauoritus, z Carda,sine filijs decesserint quandocunque,ommno,z omni iure,quib⁹ melius fieri potest:substituit eis Astolsum,Guliel mum,z Bertamũ villam Claram:ꝑ petri minoli, z Rosam pauciꝑ:quemlibet ipsoꝝ in equali parte:ꝑ post hoc decessit dictus Sauoritus liberis superstitibus:postea decesserũt dicti Astolfus,Bertamus,Clara,z Rosa substitutis superstitibus dicta Carda.z Gulielmo substituto predicte Carde: postea decessit dicta Carda sine liberis,superuiuẽte dicto Gulielmo substituto predicte:que Carda fecit testamentũ suum,in quo heredem vniuersalẽ instituit Guiducium:qui Guiducius hereditatem dicte Carde,adiit post mortem dicte Carde: Modo dictus Gulielmus substitut⁹ petit a Guiducio predicto sibi restitui medietatem hereditatis predicte domine Carde:z eidem domine Carde relictum per dominum picaredũ suum partem, ꝓut in libello,qui vobis transmittitur, continetur: z dictus Guiducius dicit se non teneri nisi ad restitutionem quinte partis dicte hereditatis.Modo queritur quid iuris de medietate dicte hereditatis,per dominum Gulielmum petite:z quid de fructibus ipsius post mortẽ dicti Guiducij recollectis post ei datum libellũ per dictũ Gulielmum. ¶Viso testamẽto dicti Picaredi,z iurib⁹ vtriusqꝫ partis,consilium meum est,qđ dictus Guiducius tenetur ad restitutionem dicte medietatis petite

1 ꝑ Gulielmum in suo libello:nõ ad solã quintam partem. †Ratio:qz in fideicõmissis vniuersalibus est locus iuri accrescendi, etiam si sint sub cõditione relicta.Casus est de lega.j.l.filius.§. diu⁹ Seuerus.z exponit.C.de caduc.tollen.l.vnic.§.penul.vbi dicit.quod illa que sunt dicta in illa cõstitutione, habent locũ in omni vltima voluntate,in omni relicto, z in codicillis, z etiã

2 iure fideicommissi vniuersalis:ergo ꝛc.†Ad id quod dicitur de fructibus.dico dictum Guiducium debere fructꝰ dicte partis restituere.quos pcepit post datum libellum:z sic eos percepit magis mora non restituentis,quam negligentia non petentis. l.fi.§.fi ei ff.ad Trebellianum.vt no.in l.fideicommissum,eo.tit. z C.ad Trebel.l.iubemus.Bartol.

ADDITIO.

a Tho.D. ¶Picaredus.Vide Alexandrũ in l.precibus. z ibi apost.in ver.fideicommissaria.C.de impub.z alijs subscriptis.

CONSIL. LIIII.

An in substitutione clausula generalis referat ad prima,vel etiã ad remota:z maxime,qũ de aliquo est specialiter prouisum,ꝛc. An compendiosa facta per verba communia,vel directa,sit fideicõmissaria,vel pupillaris directa.An mater transiens ad secunda vota,debeat reseruare successiones aliꝝ filijs,per l.femine.C.de sec.nup.

1 ¶Substitutio specialis si non est facta substituto, generalia verba non sufficiunt.

2 Masculorum appellatione non comprehenditur femina in casu odij,seu grauaminis.

3 Clausula generalis refertur ad omnia remota, de quibus specialiter non est prouisum.

4 Clausula in fine posita refertur ad omnia precedẽtia, dummodo non sint contraria.

5 Substitutio fideicommissaria quando trahitur ad pupillarem directam.

6 Si mater transit ad secunda vota,quando, z quomodo succedit filio mortuo.

Angelus

Angelus Macie habebat vnū filiū nomine Bart. ex quadā sua vxore pmoriua. Ité habebat vnū alium filium pupillū, nomine Mod. ex vxore sua viuente nomine Bratia, q̄ Bratia erat prægnās: z dictus Angel⁹ in suo testamento inter cetera sic dispposuit, qō si vxor suā Bratia prægnās esset, z filiā pareret, reliqt ipsi filie .50. libras iure institutiōis. Post p̄dicta in predicto testamēto quibusdā psonis certa legata fecit: z dictā Bratiā suā vxorē tutricē reliqt dictis Bar. z Mod. filijs suis, z vētri dicte Bratie. Postea in dicto testamēto in oibus alijs suis bonis heredes vniuersales instituit bar. z Mod. z vētrem dicte Bratie sue vxoris, si prægnās filiū masculū vnū, vel plures pareret, z ad iuce puenirēt, in equali parte, z si aliquē eorū mori contigerit sine filijs legitimis nō supuiuētib⁹ ad plenā etatē, substituit eidē superuiuentes equis portionibus: demum dicit⁹ testator in codicillo, post dictū testamētū cōfecto, quandam substitutionē fecit in hec ꝓba: qō si oēs hr̄des nominati morerēt sine filijs quādocūq; qō Bratia sua vxor sit heres in dimidia pte bonorū, z hr̄ditatis filiorū dicte Bratie, tā natorum, quā nasciturorū in alia dimidia, z c. vt plenius p̄dicta continentur in d. testamēto, z codicillo scripto manu notarij, demū mortuus est dictus Ang. postea dicta Bratia peperit filiā nomine Bartolucia: z dicta Bratia extitit tutrix dictorū filiorū scilicet Bar. z Mod. demū Mod. mortu⁹ est in pupillari etate, supuiuētib⁹ dicta sua matre, z dicta bartolucia sua sorore, ex vtroq; latere. z parēte, z dicto Bar. suo fratre paterno tantū, demū dicta Bratia volēs trāsire ad scōa vota, petijt a iudice curie Mōtis nomi, vnde solēt dicte psone inquiri, z p̄ inquisitionē tutorē dari dicte Bartolucie, z ex dicta inqsitione fuit datus tutor, demū mortua est dicta Bartolucia supstitutib⁹ dicta sua matre, z dicto Bar. suo fratre ex parte patris tm. ¶ Hunc questio est inter dictā Bratiam matrē dictorū filiorū, z dictū Bart. s. in quantū vnusquisq; succedat tam in hr̄ditate dicti Mod. quā 1 in hr̄ditate dict. Bar. ¶ † Ad dictam questionē pfecte examinandā, primo oportet videre an dicta Bartolucia p̄mo videat substituta fratrib⁹ suis, z ipsi fratres sibi, p. gñalia ꝓba testatoris dicētis, si quē eorū sine filijs mori ꝙtigerit, z c. Et vī q̄ dicta filia non sit substituta, nec ipsi ei substituti sunt. Nā cū de ea facta sit specialis substitutio, gñralia ꝓba postposita nō cōprehēdit eā: z casus videt huj⁹ questionis. ff. de vul. z pup. l. cohered. §. q patrē. Preterea, clausula in fine posita videt esse referēda ad prima, vt ff. de postu. l. j. §. deinde, z ex quib. cau. maio. 2 l. sed z si p pretorē, §. deinde. † Preterea, qñ dicit⁹ masculini ge a neris p̄ferr a testatore in casu odij⁹, seu grauaminis, tūc nō cōprehēdit feminā. vt ff. de ven. in po. mit. l. j. §. quare si ita, sed in casu nostro testator est vsus verbis masculinis, dicēdo, z si aliquē ipsorū mori contigerit, z c. si dicerem⁹ cōprehēdi feminā istā, tā dicerem⁹ ipsam esse grauatā, maxime cū ista substitutio sit fidei cōmissaria, vt infra dicā, z sic magis est grauamē, quā, puisio. ter in hoc casu grauaminis masculinū nō cōprehēdit femininum: qō volunt p̄dicta iura. Ostendo ꝛnum, scilicet, qō dicta filia sit substituta fratribus, z fratres sibi, z hoc sic. Cū querit⁹, an clausula generalis, vel indefinita, posita in fine, referat ad proxima 3 tātū, an ad remota, plures solutiones dantur. Prima, † clausu b la generalis⁹ refert ad omnia etiā remota, de quib⁹ specialiter non est pvisum. Hanc solutionē dat text. in d. l. sed z si p ptorē. §. deinde. z d. l. cohered. §. q patrē. z l. doli clausula. de ver. obli. cum ergo in nostra questione nō sit facta specialis substitutio huic filie institute: ergo generalis substitutio cōprehendit eam z p hoc videt responsum ad dictū §. qui patrem, nā ibi patri, z 4 filio erat facta substitutio, hic non. † Scda solutio est, clausula in fine posita, refertur ad omnia precedentia, nisi qñ sunt ꝛnia, hoc ꝓbatur. ff. de leg. j. l. talis scriptura, in fi. cōiuncta l. si idem cum eod. §. fin. de iurisdic. omn. iudic. z ibi gloss. firmat hanc solutionem: ergo, z c. Preterea ex verbis testatoris videtur colligi. q ipse voluit istam filiā esse substituram. Nam dixit, si aliquem eorum mori contigerit, substituit ei superuiuentes: sed si intellexisset de filijs masculis tantum: non dixisset superuiuentes: sed superuiuentem, in singulari numero. Nam cum non essent nisi duo: vno mortuo non poterat superuiuere nisi vnus. Et de hoc videtur casus in terminis nostre questionis, ff. ad c Trebel. l. fi. ¶ Certe punctus satis est difficilis, c magis quam fit in hac qstione, licet a plurib⁹ doctorib⁹, qui in hac questiōe cōsulerūt, nō fit tactus: volēdo tamē sequi vestigia volūtatis testatoris, dico, z credo dictā filiā nō esse substitutā, nec fratres sibi. Hoc sic ꝓbo, clausula vltimo posita refert ad omnia, quādo nulla ratio pōt reddi quare magis referat ad vnum, quam ad al. ud. casus est no. C. de lib. p̄ter. l. j. in fi. Sed in casu nr̄e quest. pōt assignari ratio manifesta, quare nō referat ad filiā, ergo z c. Ratio quare filia nō videat substituta fratribus est, q̄ pater magis affectauit bona sua deuenire ad filios masculos, quā ad feminas, z eos, quos magis dilexit in institutione: videt etiam magis dilexisse in substitutione, vt C. de impube. z al. sub. l. j. cū simi. z ibi no. Ratio quare nō videat substitutio facta filie est, q̄ min⁹ honorata: ergo min⁹ grauata: z quia cū ex dictis ꝓbis generalib⁹ non vocetur ad emolumentum, scilicet ad substitutionem factam, nō vocet ad onus. iura sunt vulgaria. Hō obst. iura alleg. in contrariū: q̄ ille due sol. usiones debēt intelligi cū solutione, quā dixi, scilicet nisi sit casus in quo possit reddi ratio quare nō referant ad oia. Non obst. qō dict⁹ testator substituit eis superuiuētib⁹, loquēdo in plurali. Hā hoc ideo dixit: q̄ credidit vxorem suā posse parere plures filios vt patet ex verbis testamēti. Hō obst. l. fi. ff. ad Tre. vbi videt casus, q̄ ibi masculos z feminas pariter dilexit i institutiōe. Preterea ibi nō logit in filijs nascituris, vnde loquēdo in plurali habebat necesse cōprehēdere filiā. Et hāc opi. teneo in hoc puncto, tanquā magis iuridicā, z magis cōsentaneam volūtati testatoris. ¶ † Secūdo 5 d oportet videre an dicta substitutio fideicōmissaria⁹ possit trahi ad pupillarē directā. Et videt, qō sic: vt extra de testa. c. j. lib. vj. Contrarium videt notare gl. in l. precibus. C. de impu. z alijs sub. scilicet, q̄ semper fit fideicōmissaria: z hec est veritas. Ad d. c. j. facilis est respōsio. Hā cū testator substituit filijs impuberib⁹ cōpēdiose, qñ substituit p verba directa: vt talis sit heres, tunc intra tēpora pupillaris trahitur ad pupillarem directā. Ita no. gl. in d. l. precibus. z ita tenuit Dy. in materia substitutionis, z ita loquit d. c. j. Hā illa verba, modi ad tale, sunt ꝓba, directa, vt ibi no. Jo. An. Sed quādo testator vtit verbis cōmunibus habētibus se ad directā, z fideicōmissariā, tunc semp est fideicommissaria, vt res cum tempore valeat: sed in casu nostro, testator fuit vsus verbis cōmunibus, scilicet verbo, substituo, qō est cōmune, l. generaliter. §. j. C. de insti. z subst. z sic loquit gl. in d. l. precibus. C. de impu. z al. sub. In eo tñ. qō dicta gl. fecit differentiā an quis dicat, sine filijs, vel nō. non dicit veritatē, q̄ dicit cōtra l. cēturio. ff. de vulg. z pu. z cōtra d. c. j. Solū enim est aduertendū, an testator vtat verbis directis, an communibus, an obliqs, vt ā. dixi, z ita tenet Dy. licet quidē alij Mod. 6 videant dicere aliter quoꝝ opi. non curo referre. ¶ † Ad qstiones principales admodū facilis est respōsio, an dicto Mod. sue cesserit dicta Bratia ei⁹ mater, z dic. Bar. eius sorori ex vtroq; parēte, exclusō dicto Bar. q̄ erat frater paternus tantum, vt C. ad Terty. aut. defuncto, z in aut. de her. ab intest. §. cōsequēs, ꝛ tenebant, z tenēt restituere dicta bona retēta sua legitima dicti Mod. q̄ est tertia eius quod habiturus esset ab intestato, vt in aut. nouissima. C. de inof. test. Erit ergo ista legitima tertia tertie totius hereditatis dicti Ang. cū tertiā habiturus fuisset dictus Mod. tres enim erant de residuo nō debet retineri quarta Treb. iura sunt vulgaria, extra de test. c. Raynuti⁹. z c. Raynaldus. z no. C. ad l. fal. l. q̄ q̄. Nec pōt dicte matri obiici, q̄ non petijt dari tutorē, cū esset tutrix, de successione Bartolucie nō dubitādū, q̄ cū habeat substitutū, absq; dubio mater succedit in oibus suis bonis excluso fratre paterno tātū, vt d. aut. ō functo. z d. §. consequēs. Et circa hoc plura nō curo hic dicere quoniam materia est satis clara. ¶ Ultimo circa predicta quero, an dicte Bratie obstet trāsit⁹ ad secūda vota, an debeat cauere dicta Bar. de restituendo dicta bona post mortē ipsius. Et ad hāc quē. declarandā oportet scire q̄ in ista materia sunt tria iura. primū ius Codicis, q̄ loquit per distinctionē, an mater nubat ante mortē filij, z tūc mater succedat filio. z debet reseruare filijs suis ex eodē matrimonio natis, vt C. de secund. nupt⁹. l. femine. in fi. aut nubat post mortē illij, z tunc bona q̄ filius habuit aliunde, quā a patre, mater habet pleno iure. Bona autez que habuit a patre, tenetur seruare aliis filijs ex eodē matrimonio descēdētibus. Intellige. vt ā. dixi, vt C. ad Tertyllia. l. mater. Secundus ius est, ius auth. in corpore de nō eligē. secund. nub. §. cum autem. per quod ius corriguntur predicta iura quia sine mater nubat ante, sive post, succedit pleno iure. Tertius fuit ius in aut. de nup. §. hinc nos. per q̄ in bonis paternis redit ad distinctionē d. l. mater, quando mater succedit filijs ab intestato. Cum ergo secundus iura. Codicis mater teneretur reseruare filijs eiusdez matrimonij, z in questione nostra nulli supersint filij ex eodez matrimonio, patet quod dicta Bratia succedit pleno iure: neque debet de restituendo cauere, z ita alias de facto consultus respondi. bar.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ In casu odij. No. q̄ scribit bar. hic, q̄ quādo masculinū profert ab homine in casu odij nō continet femininū. Idē vult bar. in l. j. §. sed si incertū. ff. de vē. in pos. mit. z plene ponit Jas. in l. Gallus. in prin. ff. de lib. z posth. in vers. ij. 2clusio. vbi allegat bar. in isto consi. z vide Jas. in l. tres fratres. ff. de pac.

b Th. D. ¶ Clausula generalis. Vide Frā. de Are. in consi. cxvj.

inci. post subscriptum: z vide bar. in l. creditori. §. hanc autem. ff. de lega. 1. z ibi apostil. z vide And. Bar. in c. causam q̃. de rescrip. z Alexan. de Imo. in consi. cxvij. visis. in j. vol. Oldr. consi. ccxxvij. ¶Bau. de Ca. consi. cliij. Rom. consi. cccxxviij.

c ¶Difficilis. Vide Pet. de Anch. in consi. lxvij. z vide Bar. in l. si. ff. ad Trebel. vbi facit mẽtionem de isto consi. z ibi scripsi, et vide Alex. in l. coheredi. §. qui discretas. ff. de vul. z pup. vbi alleg. etiam Bar. hic, in isto consi. Tho. Diplo.

b ¶Fideicommissaria. Vide. Alex. in l. precibus. C. de impub. et aliis substit. z in l. centurio. ff. de vulga. z pupil. vbi alleg. Bart. in isto consi.

c ¶Cauere. Vide Bal. in consi. xxv. lib. v.

CONSIL. LV.

Quod filia instituta in re certa cũ clausula, q̃ plus petere nõ possit, nõ excludit a petitione rei emphyteutice, p rata, ex stipulatione q̃sita. Quodq; pater nõ soluẽdo canonem preiudicat filijs, quibus erat ius quesitum.

1 ☞ Filia potest petere bona emphyteutica, etiam si esset priuata, z iuste non peteret.

2 Filia que acquirit dotem ex dispositione: pater non potest eam diminuere.

3 ¶Pater non soluẽdo canonem potest priuare filium iure emphyteutico.

a **In nomine** Domini,[a] amen. Dñs Amatꝰ filiũ Bo. hꝫdẽ vniuersalẽ instituit, filiã feminã in certa quantitate, z eam esse tacitã z cõtentam iussit.† An ex dictis bonis dicta

1 filia perdat ius petẽdi partẽ sibi cõtingẽtem de bonis emphy-

b teuticis.[b] Istam questionẽ formant Specu. in tit. de emphy. §. nũc aliqua. ver. lxxviij. z licet arguat pro, z contra: tamẽ non bene se firmat: veritas est, qd̃ dicte filie remanet ius petendi emphyteuses sibi quesitas ex vigore stipulationis paterne, in nullo diminutũ ex vigore dicte institutionis facte in dicta quantitate. Et hoc verum, primo propter impotentiam patris. Cum enim hoc nõ habeat filiꝰ, vt heres ex dispositione patris, in hoc non valet: vt expresse habemus in feud. tit. de suc. feu. c. j. in prin. z hoc est 1ꝰ cõmune, z Spec. in d. vers. lxxviij. circa fi. dicit simi-

2 lia emphyteusim, z feudum in hoc.† ¶Preterea, hoc videmꝰ in

c actione de dote q̃ que querit filie ex dispositione paterna, q̃ ius pater diminuere nõ potest nisi in eo quod vult sibi in bonis suis relinquere. l. si cum dotem. §. si pater. ff. sol. ma. ¶Preterea, ponito q̃ pater possit filiam suam in sua dispositione priuare: tñ hec verba hoc non important: debuisset enim pater hoc exprimere, scilicet, vt iura emphyteutica solum apud filiũ remaneant, q̃ patet in simili. Nam pater pot vni ex filijs assignare libertatem: tamen si vnum ex filijs instituit in portione magna, alium in modica, propter institutionẽ ex modica, non repellit, quin equaliter cum alijs admittat. l. vt iurisiurãdi. §. si liberi. de ope. liber. ¶Preterea, sufficit filiũ ex quacũq; parte modicissima institutũ esse: ad hoc vt ius patronatus conseruetur sibi. l. si ex modica. ff. de oper. liber. ¶Preterea, si poneremus filium simpliciter exheredatũ, nõ sufficeret ad excludẽdum cũ a iure patronatus: sed est necesse, quod sit exheredatus mala mente. l. si patronus §. si quis non mala mente. z §. seqũs. ff. de bon. liber. Ita ergo. n. posito, cum filia sit instituta ex certa re, z iussa esse contenta, dicta verba debent intelligi, quod plus petere non possit de bonis defuncti iure hereditario: sed per hoc non priuatur iure q̃ habet tanquam filia: nõ tanquam heres, vt iure patronatus, z iure emphyteutico. ¶Non obstant iura, z rationes allegate, p se. ¶Primo nõ obst. l. femine. C. de secund. nup. q. ibi mater nõ cogitur filijs reseruare v. gore alicuius conuentionis habite cũ alio, sed ex dispositione illius legis, que sic expresso disposuit, vt mater possit vnum ex filijs eligere, sed in casu nostro eligẽdo vnum ex filijs veniret contra conuentionẽ cum alio habitã: ergo, ꝛc.

3 †Non obstat, quod pater non soluẽdo canonẽ pot priuare filiũ iure emphyteutico: q. hoc ex iure contractus celebrati cũ ipso concedẽte peruenit, vnde per hoc concessio, vel conuentio in nullo offenderetur, sed eligendo vnum offenditur conuentio: que voluit filios equaliter admitti: non obstante quod pater possit vni ex filijs libertum assignare, vt ex predictis patet.

ADDITIONES.

a Tho. D. ¶In nomine Domini. Alias inci. domin⁹ Amatus: z ita alle. doc. vt infra videbimus. ¶Confirmãdo predicta, q̃ dicta filia non pot excludi a re emphyteutica, q. verum dicit Bart. q̃ iura hec non trãseãt ad filios vt heredes: sed ad filios vt filios. gl. z doct. in l. etiam. ff. sol. mat. Bar. in l. si tibi decem. ff. de pact. z in l. quod dicit. ff. de verb. obl. z in l. item videndum. §. fi. z ibi Ang. ff. de peti. here. bar. in l. Sallꝰ. ff. de lib. z posth. z in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. lib. z in l. si nõ sortem. §. libertus. ff. de condict. in deb. Bal. in l. iij. z in l. cum virum. C.

de fid eicom. Joan. de Imol. in l. ex facto. ff. de heredib. institu. Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. z per Jo. And. in cap. in presentia: de prob. Et q̃ etiã habeat locum in instituto in re certa, vide vbi supra. z vide cõsilium Pauli de Ca. cxxxvj. Feder. de Sen. cõsi. cccxviij. z ¶Pet. de Anc. cõsi. cxxiij. z cccxx. vbi dicũt, q̃ si pater hꝫ quinq; filios, q̃ nõ pot vni legare emphyteusim in preiudicium aliorũ filiorũ. in vltima parte, an pater possit ꝓiudicare filijs nõ soluẽdo canonem, articulus est dubiꝰ de quo per Bar. in l. eum qui. ff. de interdict. z releg. Bar. in l. emancipatum. ff. de senatorib. z in l. qui se patris. C. vnd. lib. vbi ponit, an pater possit renũciare feudo in preiudicium filij. z in l. in ꝓsonam. C. de fideicom. Et q̃ pater possit prelegare rẽ emphyteuticam tenuit Jmo. in cap. potuit de loca. z Ludo. z Ro. cõsi. cxlj. z ¶Pet. de Anch. consi. cxvij. z cxiij. z pau. de ca. consi. cxlj. contrarium q̃ imo non vt hic tenet bar. tenuit Ang. consi. cxcix. z consi. cxc. in litem videndum. §. nunc videamus. versi. sed quero. an pater. ff. de pet. hered. z consi. ccccij. incip. Titꝰ ab ecclesia, nisi tantundem aliis filijs prelegasset. l. assignare. de assign. libert. tuncra. l. si cum dotem. §. si pater. solu. matri. z ¶Petrus de Anch. sibi contrarius consi. cccxvij. B. L.

b ¶De bonis emphyteuticis. Idẽ tenet bar. in l. vt iurisiurãdi. §. si liberi. ff. de oper. liber. z plene p Alex. in consi. cxxviij. in j. volu. incip. Consideratis his. in vltima colum. z in consil. viij. in tertio volumi. incip. visis subtilissimis dubitationibus. z in cõsil. octauo. in j. vol. in j. colum. inci. viso themate. z in consi. xxvij. eod. volu. incip. ponderatis his. z in l. nihil interest. ff. de eden. z domi. Jaso. in l. adoptionum. quam legit cum l. ij. §. patronum. j. ff. de in ius vocand. z in authẽ. preterea. C. vnde vir z uxor. z in l. quoties. in fi. vbi etiam do. ¶Pet. Lor. C. de her. instit. vbi faciũt mentionem de isto consi. Bar. Tho. D.

c ¶De dote. Vide Alex. in l. fin. §. si a socero. z ibi in apostil. ff. de his que in fraud. cred.

CONSIL. LVI.

Quod substitutio, q̃ fit impuberi, vt bona vendant z distribuant inter pauperes, censet directa. si intra pupillarẽ etatẽ decedit. Ds tacita pupillaris, que venit ex mente testantis, excludat matrẽ. Ds substitutio facta in omnibus bonis significat directã: z excludit matrem. no. q̃ relinquit mulier domina, z massaria: q̃s, relinquitur vxor domina. z vsufructuaria, z massaria existentibus filijs trahitur ad alimenta. eis deficientibus habet pleno iure. Quod substitutio facta de papillis post pupillarem etatem, est fideicõmissaria: z ideo legitima deducitur, sed non trebellianica.

1 ☞ Substitutio per verba mere obliqua an dicatur pupillaris.

2 Tacita vulgaris contenta in expressa pupillari non admittit contra matrem.

3 Mater que relicta est domina, z massaria, z quid debet habere stante pupillari substitutione.

4 Filijs decedẽtibus in pupillari etate, stãtibus substitutis pauperibus Christi: an mater posset detrahere legitimam, z Trebellianicam.

5 Etatem minorem quis habet, pbare, z an presumatur pupillã decessisse.

a **In nomine domini,**[a] amẽ.

Bart. fecit testamentũ in quo vxorem suam reliquit dominã. z vsufructuariam, z massariam omnium z singulorũ bonorum suorum donec honeste, z caste stare voluerit in domo dicti testatoris cum filijs suis. Item filias suas natas, z nascituras instituit in certa quantitate: z filium Ds natum, z nascturum instituit heredem, vel heredes vniuersales: z eidem substituit per hec verba, videlicet: quod si aliquis ipsorum: vel filiarum intra pupillarem etatem, vel quandocunque decedat. ei: vel alijs nascituris per directã institutionem succedant. si oẽs masculi decederent sine filijs legitimis ex eis natis: quod filie superuiuentes, z eius heredes succedant per directã. z si omnes decederent sine filijs legitimis, q̃ bona sua vendantur: z distribuãtur inter pauperes Christi de Fulgineo. Et ad predicta exequenda fecit suos fideicomissarios. Contigit, quod mortuus est dictus testator filio remanẽte in hereditate z possidente bona p se: z sui tutores. Demum mortui sunt oẽs filij masculi, z femine: sed an decesserint in pupillari: vel post, dubitat: mortui sunt etiã oẽs dicti fideicommissarij executores dicti testamẽti: vnde dñs Episcopus vigore executionis ei deuolute p mortẽ dictorũ executorum bona dicta hereditatis: z hereditatem cuidã vẽdidit p pretio certo causa distribuẽdi dictũ pretium inter pauperes: secundũ formam dicti testamenti. Ex quibus predictis oritur questio inter dictos emptores ex vna parte, et matrem victorum pupillorum ex altera, queritur quid iuris.

Circa

1 †Circa que examinanda multa dubia oriũtur. ¶Primum an dicta substitutio que respicit pauperes, fuerit pupillaris, posito quod dicti filij in pupillari etate decesserũt, z videt quod nõ: qz quando sunt ybi mere obliqua: non potest dici substitutio pupillaris: vt patet in ybo distribuant. ff. de vulga. z pupilla. l. cõ heredi. §. cũ filie. ita videt in ppõsito: qz testator dicit, vendant, z distribuant inter pauperes: z sic non dicit q pauperes dirẽcto capiant de manu sua: z sic nõ videt substitutio pupillaris. ¶Ito hoc facit l. fundi Trebatiani. ff. de vsufruct. lega. ℂ In cõtrariũ videt esse veritas: z est, q intra tẽpora pupillaris etatis
b est directa pupillaris[b]: nã in verbis supra relatis subintelligitur aliud verbũ hoc modo: z si omnes decederẽt sine filijs legitimis: quod tunc fideicõmissarij accipiãt, z per eos uendant: z distribuant, z sic intelligit hoc ybũ accipiãt, [c] vt ff. de alim. z cib.
c lega. l. alio herede. in fi. z ibi no. glo. que expresse hoc dicit, z pbatur in l. deniqz. §. interdũ. de pec. lega. expssum est i aut. de eccle. titu. §. si quis autẽ q redemptione. sed hoc verbũ, ipsi accipiãt, est directũ: significat enim quod ipsi accipiant de manu sua, nõ p alios eis detur. ¶Preterea hoc videtur expressum extra de testamentis. cap. cũ tibi. z quod ibi not. Inno. vbi isti executores fideicõmissarij dicunt hẽdes directo, hoc tenuit Rofre. in titu. de actio. q ex deli. z Specu. in tit. de instru. edit. §. nũc vero aliqua. verſic. itẽ pone q aliquis. Sicut ergo, quando nullus est alius substitutus isti fideicõmissarij dicunt esse hẽdes, ita eadem ratione in substitutione dicunt hẽdes. Et si dicatur, quãdo mater est in medio, ista interptatio non debet admitti, sicut nec tacita pupillaris admittit contra matrẽ. †Respõ. quod tacita de
2 qua defunctus non cogitauit, sed ius presumit, q si defunctus cogitasset, sic voluisse, vt est in tacita vulgari cõtenta in expressa pupillari, ista nõ admittit contra matrẽ, sed tacita, que venit ex presumpta mẽte defuncti, qz psumit testatorem sic cogitasse, z voluisse ex aliquib[9] verbis, vel alijs cõiecturis, z ista bñ exclu
dit matrẽ: vt no. in d. l. pcib[9]. in gl. i materia, z est tex. C. de testamen. mil. l. in testamẽto, sed ista est huiusmodi, qz fideicõmissarij vẽdere non possent, z dare pauperibus, nisi acciperẽt, ergo. ꝛc, hic ergo, q fideicõmissarij acciperẽt, testator cogitauit. Itẽ ex hoc apparet q testator dixit, quod bona sua omnia. ꝛc. ¶Haz ex eo quod dixit, omnia, videtur voluisse de omnibus, non facta exceptione de matre filij. l. Julianus in pncip. de legat. secũdo. ¶Hoc autẽ nõ põt fieri, nisi p directã pupillarẽ, ergo apparet qõ testator voluit substituere directo pupillari intra tempora pupillaris etatis. Ex quib[9] concludit q si dicti filij decesserint in
3 pupillari etate mater omnino excludit, vt extra de testa. cap. si pater. libro vj. z d. l. precibus. ℂ †Sedm dubium[d] est. posito q
d dicti filij in pupillari etate decesserint, qd debeat habere dicta mater ex vigore dictorũ verborũ, cum reliquit eam dominam, z vsufructuariã, z massariã. Et videt, quod hoc fuerit relictum filijs institutis. q ex hoc habeat solũ alimenta, secundũ cõsuetudinẽ obtentã. C. si secun. nup. mu. l. j. Sed aduerte. in eo quod reliquit eam dominã, nõ debet intelligi de iure dominij, sed de quadã preeminẽtia in domo, sicut ex cõmuni vsu loquẽdi apparet. ¶Homines enim appellant vxores dominas domus, argu. ff. de auro. z arg. lega. i. §. vxori. Et quedã leges appellãt eas dominas. ff. re. amo. l. ij. ff. ad Silla. l. j. §. si vir. z hoc tenuit Specu. in tit. qui fil. sint legit. §. j. verſic. quid si fuit. Et idẽ importat ybum massariã, ibidẽ positũ fauore filiorũ, est interptatũ, vt porrigat ad alimẽta tantũ: secus esset extraneis institutis: vt not. gloſſ. in d. l. j. C. si secun. nupſe. mu. Dico ergo, quod nõ extãtib[9] filijs, z de hẽditate translata ad alios, cessat fauor liberorũ, z debetur vsufruct[9] integre, deducta tamen legitima filiorũ, in qua nõ potuit vsufructuaria constitui: vt ff. de vsufr. l. omniũ. z ff. de vsufr. leg. l. vxori, z in qualibet ipsarũ no. hoc, z probat euidẽtio
ri ratione, qz dictũ legatũ non est vnum, sed plura annua, quod apparet ex eo verbo dũ dicit, casta, z honesta stare voluerit. ꝛc, q verba ostendũt legatũ esse annuũ. l. legatũ. ff. de auro, z argẽ. lega. z ff. quib. mod. vsufruct. amit. l. sicut in annos. in pncip. Sicut ergo cuiuslibet anni initũ inspicit, vt secũdũ illud iudicem[9] de viribus testamẽti legati, l. si in singulos, z l. in annos. ff. de annu. lega. z de donatio. causa mortis. l. senatus, in fi. ergo hic
4 postq̃ successerũt extranei, inspicitur cõditio extranei, ad quez deuenit hẽditas. ℂ †Tertiũ dubiũ est, quid iuris sit posito qõ filij decesserint post pupillarẽ etatẽ. Ad quod dicendum, q tũc sine dubio substitutio est fideicõmissaria, z sic ad pauperes substitutos nõ põt venire legitima filiorũ: vt dict. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulgari z pupilla. Trebellianicã autẽ non possunt he
e redes dictorũ filiorum detrahere, cum sit relictũ ad pias causas[e], z sic non detrahit Trebellianica, sicut nec falcidia, scdm veram opinionẽ, Iam in qbuscunqz casibus cessat falcidia. z in his cessat Trebellianica: vt l. Marcellus. circa pnm. z versi. qõ aũt. ff. ad Trebellian. z ibi ponit gloſſ. exẽpla de casibus not. C. ad leg. Falci. l. in testamento. vbi dicit de relicto ad pias causas z hoc pluries dictum, z consultũ est, ideo in hoc puncto me nõ extendo, licet gl. z aliqui doc. de hoc dubitẽt in c. si pater. de testa. lib vj. z transibit in pauperes, vel fideicõmissarios pactos, cum omnib[9] oneribus legatorũ, vt dictis legibus, z iura sunt
5 vulgaria. †Quartũ dubiũ est, cum dubitat qua etate[f] decesserint, cui incumbat onus, pbãdi hoc. ¶Respõdeo, ei qui agit vide
f si ipsi qui emerunt ab Episcopo, agunt z dicũt se succedere in ius pauperũ, tanq̃ substitutorum directa pupillari, ipsi debent probare eos decessisse in pupillari etate: qz hec est causa sue intẽtionis: vt C. de in integ. restit. l. si minorẽ. z nota. in l. de etate. ff. de mino. secundũ veram opinionem. Cõstat enim qõ Episcopus potuit dicta bona vẽdere causa distribuẽdi inter pauperes. C. de epis. z cleri, z l. nulli. z l. si quis ad declinandam. z in auc. de eccle. tit. §. si quis autem pro redemptione.

ADDITIONES.

a Th. Di. ℂ In nomine domini. Alias incipit, Bar. fecit testamentũ. z ita alleg. Bartolome[9] Socin. in l. qui duos. §. cum in bello. ff. de re. du. z in cõsi. lxviij. inci. Jo. z ita incip. secũdũ ordinem ¶Perusinum, z est in consil. xxxiij. in tertia parte de vltimis voluntatibus.

b ℂ Pupillaris. Vide Bal. consi. lxxxvj. lib. v. z cõsi. ccxxxv. li. j. ¶Bau. de Last. consi. ccxcix.

c Th. D. ℂ Accipiãt. Vide Bar. in l. alio. in ver. z no. ff. de ali. z cibaria. leg. qõ tm̃ est dicere executori, volo qõ des Titio tantum ac si diceret, volo qõ accipias. z vide bar. in l. hereditas. secũda. ff. de here. instit. z in l. si quis Titio. §. fi. ff. de leg. ij. z in l. cẽturio. in ij. questio. pnm. ff. de vulg. z pupil.

d ℂ Secundum dubiũ. Vide Bart. in l. Titia. §. Titia. ff. de leg. ij. z ibi Alex. in apostil. z ibi Scrib. z vide Bar. Soci. in consil. lxviij. incip. Joan. vbi alleg. Bart. in isto consi.
ℂ Non extantibus. Vide bal. cõsi. cccxx. lib. j. Ange. consi. xcv. z s. consi. ix. z consi. viij.

e ℂ Th. D. ℂ Ad pias causas. Vide Barto. in l. Marcell[9]. ad Trebellia. z ibi scripsi in meis apostil. z vide Bar. in cons. vj. incip. viso testamento.
ℂ Qua etate. An qs presumat decessisse pupillus, adde q pau. de La. in l. ex facto. §. si quis autẽ. in ver. qd si in pupillari. ff. ad Trebellia. tenet qõ incumbit agẽti, z dicit Bar. ita cõsuluisse, z sic consuluit in isto consi. licet bal. secundum eum cõtrarij cõsulerit. Adde q Bal. in cõs. q incipit, ex parte contingẽte, cõsuluit pro substituto, videlicet q presumat q sit mortu[9] in pupillari etate, per d. l. ex facto. §. pen. z illud consi. Bal. refert, z sequitur do. Jo. Caccialup. i l. precibus. C. de impu. z alijs sub. z dicit esse mirabile, z ab aliquo non fuisse tactus. adde Bal. i qſ. cxvij. in ij. vo. incip. intelligo, quod hic. Jo. in fi. tenet cõtrariũ, quod in dubio nõ presumitur decedere pupill[9], z sic cõtra substitutum, nihil tamen alleg. z vide Bal. in cons. cclxij. in j. vo. incip. factum tale est. in j. z viti. col. z ibi, quis habet probare quẽ esse pupillum. z Bal. in consi. cccc xxxix. in ij. vol. incipit. in causa vertente. in versi. inter dom. Flozam, vbi vult qõ ille dicit se heredẽ ex substitutione pupillari dz probare casum euenisse. z vide Bar. in d. l. ex facto. §. si qs autem. z ibi in meis apost. z vide Bar. Soc. in l. qui duos. §. cuz in bello. in ij. col. ff. de re du. vbi etiam alleg. Bar. in isto consi. licet non alleget predicta.

CONSIL. LVII.

Quia important ista verba: quod si nullus decederet sine liberis, quod substitutio facta personis disparibus etiam compendiosa non continet pupillarem.

1 ☞ Vulgari loquendi vsu sepe receditur a propria significatione verborum.

2 Clausula, si nullus mozeretur, intelligitur id est, si aliquis.

3 Substitutio compendiosa continet vulgarem directam ante aditam hereditatem.

4 Substitutio compendiosa aliquo ex institutis decedente post aditam hereditatem est fideicommissaria.

5 Verba distributiua, si quis, quisquis quem effectum tribuunt in quolibet particulari.

Anacellus de Lastro plebis fecit testamentum, in quo Blanchaz eius filiam, Lechũ Serpurij, Alderducium Agnoli sibi heredes instituit per hec verba, z si nullus dictorum suorum heredum decesserit sine liberis ex se descẽdentibus ex legitimo matrimonio, succedat ei hospitale Communis, z Monasterium sancte Marie, equis portionibus. Contigit quod dictus Lechus ex istis institutis viuo testatore decessit sine filijs, postea mortu[9] est testator supstite dicta filia, z Alderducio. ℂ Queritur, vtrum dictum monasterium admittatur vigore dicte substitutionis. †Ad quam questionẽ examinandã oportet pmo videre qualiter debẽt intelligi hec verba, si
1

nullus decesserit ꝛc.nã secundũ conceptionẽ verborum videtur quod aliquo ex instituꝫ decedẽte sine liberis substitutio euanescat. ℣ñ ad huꝰ declarationẽ est sciendum, quod in vulgari vsu loquẽdi sepe a,ppria significatiõe verborũ recedimꝰ. Quandoq; enim plurale,p singulari accipimus ꝫ singulare pro plurali,vt i.non est sine liberis,ꝫ i.in vsu iuris.ff.de ꝟborũ significatio. Itẽ interdũ accip ꝫ vniuersale,p particulari, ꝫ distributiue:vt ff.de iure fisci.l.Moschis.in prin.vbi enim ponit omne,p quodlibet.ꝫ ff.de sta.ho.l.iij.ꝫ ibi not.vbi exponit,oẽs: vt sic verificet in particulari quolibet. Hoc ꝓmisso sciendũ est quod in vulgari nostro si quis dicit;si nunno mozira senza figlioli, ꝛc.in telligitur alcuno. ✝Unde notarius qui predicta verba scripsit, trãstulit in latinũ verbaliter ruditer ꝫ materialiter sm qꝫ fuerunt a testatore plata. Debẽt eñ intelligi si nullus,id est si aliquis sm cõmunẽ vsum loquẽdi ꝫ intelligẽdi qui prevalet omni ꝓprie significationi:vt dictis ll.ꝫ l.libz.§.ꝙ tñ Lassius. de leg.iij.ꝫ l.cũ delationis.§.afinã.de fun.instru.l.Labeo. ô supel. leg.cũ si. Hoc tñ ꝓmisso,posito qꝫ verba substitutionis dicerent,ꝫ si aliqs dictorũ suorũ heredũ, ꝛc. ✝Uidẽdũ est de viribus substitutionis. Circa qꝫ sciendum est,quod dicta substitutio cõpendiosa instituto,vel aliquo eorũ decedẽte ante aditã hereditatẽ cõtinet vulgarẽ directã.casus est i l.Ball⁹.§.j.de libe. ꝫ post.sm vnã lect.quã omnes tenẽt. Hoc tenet Jac.de Aret.ꝫ Ja.de Ra.ꝫ Ly.refert in d.l.ꝓcibus,quod apparet etiã verũ in casu ꝓposito,qꝫ verba ista intelligunt sine decesserit viuo testatore,sine post,vt l.iij.in prin.de adim.leg. ꝑut ergo dicta verba se referũt ad eũ q viuo testatore decessit,absqꝫ dubio continet vulgaris,ꝫ sic apparet qꝫ monasteriũ vigore substitutionis ꝓ parte sua succedit illi in portione illius, q viuo testatore decessit. ✝Itẽ est sciendũ,qꝫ dicta substitutio cõpendiosa aliquo ex instituꝫ decedẽte post aditã hereditatẽ in ꝑsona eius cõtinet substitutionem fideicõmissariã in casu ꝓposito, cũ huiusmodi substitutio fuerit facta filie simul ꝫ duobꝰ extraneis nõ potest continere pupillarẽ:sed debet intelligi in eo casu,in quo potest omnibꝰ vniformiter substituere.i.fideicõmissaria,arg.u.l.iã hoc iure,cũ simil.ibꝰ.de vulg.ꝫ pupilla. Unde in proposito ꝓ parte sua debetur portio,in qua fuit instituta filia dicti testatoris, ꝫ debẽt ei iure fideicõmissi deducta legitima,q̃ nõ cadit in fideicõmissum. Trebelliauica vero deduci non dꝫ,qꝫ est relictum ad pias causas. ✝Item sciendũ est,qꝫ hec verba,si aliquis,si quis, quisquis,ꝫ simil.distributiua.licet sint distributiua plurium,tamen effectũ dispositiuũ attribuũt in quolibet particulari. Unde si dico,si qs mihi heres erit,vel aliqs,vel quisquis, ista ꝟba verificant.siue vnus tantũ heres extiterit,siue oẽs. Hoc etiã ꝑbat pluribus legibus,l.qui liberis.§.hec verba.ff.de vulg.ꝫ pupil.ꝫ l.si necessarias.§.si annua,de pig.act.l.si qs in fundi vocabulo.§.fi.ꝫ l.qui filiab⁹.§.j.de leg.j.vnde licet dictꝰ Alder.sup sit tamen in aliorum ꝑsona habet locum substitutio, ꝛc.

CONSIL. LVIII.

Si pater recepit emphyteusim ꝓ se,ꝫ filijs,ꝫ nepotibꝰ, alterio filiorũ decedẽte sine filijs accrescit alteri,qꝫ diuisio facta inter plures habẽtes emphyteusim irrequisito ꝓlato valet, quietatio facta sup re emphyteutica non impedit agere in portione defecta,nec ecclesie acquiritur.

1 Emphyteusis per partẽ quesita accrescit fratri supuiuenti.
2 In mortis causa capionibus est locus iuri accrescendi.
3 Emphyteusis concessa patri ꝓ se,ꝫ filijs,statim qꝫ conceditur vni conceditur ꝫ alij.
4 Diuisio facta inter plures habentes emphyteusim irrequisito ꝓlato non cadunt a iure eorum.
5 Quietatione facta inter fratres super emphyteutica, frater nõ repellitur petere partem.

a Excemate predicto tria dubia oriũtur. ℣Primo an mortuo vno ex dictis fratribꝰ sine filijs masculis portio eiꝰ dicti fundi deueniat ad monasterium, an vero accrescat fratri superuiuenti,cũ pater eorum receperit in emphyteusim ꝓ se,ꝫ suis filijs,ꝫ nepotibꝰ,in tertiam eiꝰ lineam masculinam finitam. Secundo,an per diuisionẽ inter fratres factã irrequisito Abbate,ceciderint a iure suo. Tertio cũ tempore diuisionis vnus frater alteri quittauerit, ꝫ cesserit,impediat petere partem dicti fundi fratris premortui. ✝Super primo dico,quod ista emphyteusis sit paterna,hoc est per patrem quesita supuenti fratri accrescat.ᵇ videt ꝓbari per casus in feud.titu.qui feud.da.pos.c.j.§.cũ Lõradus,de gradib.succes.c.j.quod videtur tenuisse ℣y.de verb.oblig.l.si mihi,ꝫ Titio.Lyn.C.quãdo non pet.par.l.vnic.Facit qꝫ not. in Specu. de emphyt.§.nunc aliqua,versic.lxxviij.de hoc est gloss. ordinaria in l.quod dicit. ff.de impen.quod no.ꝫ hoc venit ad fratrẽ ex iure accrescendi, quod licet alias nõ habeat locum etiam in dispositionibus inter viuos,tamen etiã habebit locum in casu nostro specialiter per allegata iura,sicut etiã habet locum in vsufructu accrescẽde liberalitatis,ꝫ in socio imperialis liberalitatis,vt C.si impe. libe.so.l.j.lib.xj.vel habebit vigore successionis permisse hoc casu,vt ꝓbant dicta iura feudalia. ℙPreterea, dicta concessio in emphyteusim in ꝑsonã patris recipientis est inter viuos, tamen in ꝑsonã filij est quedã mortis causa capio,qꝫ propter mortẽ patris filij capiunt. ℙPatre enim viuo filij nihil habẽt facere,vt l.Ball⁹.§.j.ꝫ ibi no.de libe.ꝫ post hu.ꝫ de oper.liberto.l.vt iurisiurãdi.§.si liberti.no.ꝑ Lyn.ff.de op.lib.ꝫ C.de oper. liberto.Liberti. Si ergo capiꝫ propter mortem patris,est mortis causa capio vt.ff.de dona,cauſ.mor.l.q ꝓtio.ꝫ l.mortis causa capio. Si est mortis causa capio,ꝫ est locus iuri accrescẽdi,l. Thais.§.Stichus,de fideicõmiſ.libert. ℙPro hoc facit,qꝫ dicimus,qꝫ donatio causa mortis sapit naturam contractus, ꝫ vlti me voluntatis:vt no.ff.de do.ꝓlega.l.ij.in princi.ꝫ no.℣y. in l. tã is.§.j.de do.cau.mor. Sed in hac donatione est locus iuri accrescẽdi:vt no.l.vnic.§.penul.de cadu.tollen.vbi dicit,hec autẽ omnia locũ habere censemꝰ, ꝛc. Sed super eadem constitutiõe quasi per totũ dictum est de iure accrescendi: ergo in proposito in hac concessione habebit locũ ius accrescendi. ✝ℙPreterea, posito qꝫ iuri accrescendi non est locus: tamen ad hunc fratrẽ superuiuentẽ debet ptinere ex virtute cuiusdã repetite cõcessionis in emphyteusim. Nam de his q̃ de sui natura non transeũt ad hꝰdes extraneos,qñ aliqs cõcedit alicui ꝓ se suisqꝫ heredibus,vna cõcessio videt in ꝑsona cuiuslibet heredis. ff. de verborũ obl.gationibꝰ.l.stipulatio ista.§.si qs ita.ꝫ quibꝰ modis vsufruct.amit.l.repeti.in prin.importãt eñ huiusmodi cõcessionisᶜ ꝟba,vt statim qñ ꝑsona vnius concedit in emphyteusim,statim ꝫ alteri,q est de heredibus in tertia generationẽ videat cõcedi.l.sicut in annos.quibꝰ modis vsufruc.amit. Sic in ꝓposito,cũ in ꝑsona illius fratris defuncti sine filijs, sit ꝓ sua parte finita emphyteusis,videt,ꝫ fuit in veritate tẽpore prime cõcessionis facta concessio illi,qui supererit vsqꝫ ad tertiam generationẽ. ℙPreterea, hoc videmus expressum in patre,qui sti pulat ꝑ se,ꝫ suis filijs operas a liberto. Nam tale ius operarum venit ad filios ex stipulatione paterna,non ad eos, vt hꝰdes,q̃ pater,qꝫ non ptinet ad eos ꝓ hereditarijs portionibus: vt d. l.vt iurisiurandi.§.si liberi.de oper.liberto.ꝫ in l.si operarũ.eod. tit. An ergo istudꝰ operarum pueniet ad alios fratres vno ex fratribus ꝑmortuo. Et certũ est qꝫ sic,per l.vtrũ.in prin de assign.lib. Concludit ergo,qꝫ cum ista emphyteusis sit paterna, qꝫ ad filiũ supuiuentẽ ptineat, vel ex iure accrescẽdi,vel ex iure successionis,vel ex iure cuiusdã repetite cõcessionis,vt supra dictũ est. ℂ Super secundo,[d] an per diuisionẽ factã inter ipsos fratres ceciderint a iure suo? Et videt qꝫ sic,qꝫ alienatio est ꝓhibita:vt l.fi.C.de iure emphy.sed diuisio cõtinet in se quandã alienationẽ,vt iura vulgaria dicũt,ideo non licet diuidere irrequisito dño. ℙPreterea, hec ꝓhibitio nõ videt solũ facta de alienando extra eos,sed etiã inter seipsos,vt ff.de transac.l.cũ hi.§. sed ꝫ si plurib⁹,per quem.§.doct.quidã hoc antiquitus tenuerunt,tñ contrariũ dico verissimũ. ℙPrimo, qꝫ super venditione primo sunt inspiciẽda pacta cõuenta inter dantẽ in emphyteusim,ꝫ recipiẽtẽ,vt d.l.fi.C. de iure emphyteu.sed in isto instrumẽto cõtinet nõ solũ ad alienandũ in ꝓiudiciũ dicte ecclesie,sed si inuicẽ alienẽt,nullũ est ꝓiudiciũ ecclesie, qꝫ quilibet eorum ecclesiam dominã recognoscit,ergo inuicem est permissa alienatio. ℙPreterea,videtur casus C.de fideicõmiſ. l. volũtas. vbi dicitur qꝫ inuicem possunt alienare. ℙPreterea,de hoc casu est in feud.tit.de ꝓhib.feud.alie.per Federic. cap. Imperiale.§. preterea Ducat⁹. ℙPreterea,si iura deficerẽt omnia,hec ratio ostendit quare in aliũ,ꝓhibita est alienatio,qꝫ ille aliꝰ,vel alio modo accipiens nõ cogeret ipsum primũ concedentẽ in dominum recognoscere, qꝫ ei domino nulla ꝑsonali actione teneẽ, ideo ius vltimũ qui ꝓximus est emphyteuta,potuit alteri in emphyteusim concedere:vt Institut.loca.§.adeo.qꝫ secũdus emphyteuta recognoscit primũ dominũ.ꝫ domin⁹ ita possidet modo,sicut possidebat re existẽte apud primũ emphyteutã,quod nõ esset re vẽdita,vt ff.quib.mo.vsufru.amit. l. ℙPomponiꝰ.de acqui.possess. l.qui vniuersas.in fi. Sed in ꝓposito,quilibet ipsorũ filiorum ꝫ equaliter ab ecclesia,ꝫ cogit eam recognoscere in dominã,qꝫ heres primi recipiẽtis,ergo, ꝛc. Ad hoc etiã facit,qꝫ not.doct. in l.fi.C.de iure emphyteu. Cõcludit ergo qꝫ per diuisionẽ[e] ab eorũ iure non ceciderunt. Et per hoc apparet responsio ad d.§. sed ꝫ si pluribus,quia ibi est eadem ratio prohibitionis inter omnes,que inter extraneos,hic secus. ℂ ✝Super tertio[f] puncto quo queritur,an per dictam quietationem inuicem factam impediatur frater superuiuens petere dictam partem[g], dico, quod ex hoc pacto ecclesia nil potest dicere, ꝙa illi demum prodest pactum,cuius pacisscentis interest,vt ff.de pact.l.ꝫ heredi.

§.sin

ℌ.final.sed paciscentis nihil interest q̄ ecclesie p̄fit, ergo ꝛc. ℙreterea si intelligeres istam questionem: vt hoc ad futurum porrigatur, hoc non acquiritur illi fratri cui quittatio fit, quia ius q̄ frater superuiuens intendit, nō est cōtra fratrē mortuū vel eius heredes. Ex hoc ergo dicto fratri premortuo nihil queritur, vt l. nec vtilē actionē. ff. ex quibus caus. maio. ꝛ de acquirenda possessio. l. si me in vacuam. ℙreterea, q̄ ad tale ius fratrum post mortē talis gn̄alis quittatio nō porrigat̄ ꝑbat̄ in l. ℙaulo Callimacho. ℌ. j. de legat. iij. Facit illud generale dictū, q̄ generalis quittatio nō porrigat̄ ad ea, de qbus nō est cogitatū, l. cum Aquiliana. ꝛ l. q cū tutoribus. de transactionib. Facit de dāno infecto. l. stipulatio. ℌ. j. ꝛ eo. titu. l. dāni infecti quidam. in fin. Concluditur ergo, q̄s vigore illius quittationis iste frater non repellatur. Barto.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Ex themate. De isto consi. bar. vide bar. in l. si mihi ꝛ Titio. ff. de verbo. obliga. in fine. vbi dicit se cōsuluisse. ꝛ vide Ludoui. Roma. in consi. cccxv. incipiē. in casu questiōis, vbi alle. consi. Bar. hic vide Jaso. in l. adoptiuū, quā legit cū l. ij. ℌ. patronū. in fi. ff. de in ius voc. ꝛ Fely. in cap. q̄ in ecclesiarū. de constitutionib. ꝛ Lardi. Alex. in cap. j. ℌ. ꝛ quia. qui feud. dar. poss. in vsi. feud. ꝛ do. Alex. in l. Gallus. ℌ. etiam si parente. ff. de liberis ꝛ posthu. ꝛ in dicta l. si mihi ꝛ titio. ꝛ in consi. cvj. in quarto volumi. incipien. viso themate, ꝛ instrumento cōcessionis. ꝛ cōs. viij. in v. volu. incipiē. viso themate supra scripto. ꝛ i cōs. cxxviij. in princ. in eo. volu. ꝛ in cōsi. clxxxix. in ij. volu. incipiē. viso. ꝛ diffuso. in prin. ꝛ i cōsi. xlviij. in j. volu. ꝛ in cōsil. cxxxvj. in eodē volu. in prin. vbi alleg. bar. in isto cōsil. ꝛ ponit plures cōcordātes.

b B. L. ¶ Accrescat. Latius prosequitur Rom. consi. xix.

c Tho. ¶ Concessionis. Vide in l. terā filio. ff. soluto matrimo. in j. apost. ꝛ Ludouic. Roman. in consi. xix.

d ¶ Super secundo. Vide plene p̄ Jas. in l. qui Rome. ℌ. duo fratres. ff. de verborū obligationib. in ꝑfin. decimo notabiliter quero. vbi plene ponit de isto dicto Bar. in hoc consi.

e ¶ Diuisionē. Diuidi an possit emphyteusis, vide Abba. cōsi. lxxiij. Alex. consi. clxxxviij. lib. ij. B. L.

f Tho. ¶ Super tertio. Vide Jaso. in l. q̄ Rome. ℌ. duo fratres. ff. de ꝑborū obligationib. ꝛ vide Bar. infra in consi. j. in ij. volu.

g B. Lan. ¶ Partem. Vide Roma. consi. xxj.

h ¶ Concluditur ergo. Addite predictis, ꝛ ibi videte que posita sunt ad finē consi. liij. ℌ. ꝛ addite in quantū loquit̄ de diuisione. Federic. de Sen. cōsi. ccxxxvij. incip. factū tale est, duo fratres.

CONSIL. LIX.

Si permittitur aliquibus hominibus volētibus edificare castrum sub franchisia ꝛ libertate sicut, habent alij cives: isti nō tenent̄ soluere tributa ꝛ collectā, que soluunt alij cives: q̄ illa ꝑba: sicut alij cives: ꝛc. intelliguntꝝ de ciuibus liberis ꝛ ideo vltra contenta in contractu non sunt obligati. Item dicta franchisia: ꝛ libertas extenditur etiam ad bona futura.

1 ¶ Loco concesso: vt fiat castrum: illi qui ibi sunt nati: sunt cives ciuitatis.

2 Concesso territorio videtur concessa iurisdictio.

3 Immunitas concessa: vt ipsi se obligent ad certas subiectiones ad alia non sunt obligati.

4 Expressio'eorum ad que quis teneatur declarat quod in alijs non vult teneri.

5 Verba sicut alij cives intelliguntur de ciuibus liberis.

6 Verba antiqua stipulationum in contractu declarantur ex cōsuetudine ꝛ modo vtendi.

7 Collecte si non sunt solute per quadraginta annos de cetero non possunt solui.

8 Franchisia ꝛ libertas extenduntur etiām ad bona futura.

9 Libertas ꝛ franchisia data hominibus ꝛ eorū heredib⁹ in futurum complectitur heredes ꝛ heredes heredum in infinitum.

Commune Spoleti concessit quibusdā hominibus habitantib⁹ in comitatu Comitis de Arrono quendā locū q̄ locus vocat̄ Mons Franchus, comitatus Spoleti liber vt ibi facerent castrum ꝛ ibi habitent ꝛ dicti homines promiserunt dicto communi Spoleti certa seruitia nominatim: ꝛ ecōuerso commune Spoleti promisit eis franchisiam ꝛ libertatē sicut habent alij cives Spoletani: dicti homines fecerūt castrū in dicto loco vbi steterunt p̄ quadraginta annos. nec soluerūt collectā de his que per eos fuerūt questa de nouo, ꝛ dicta frāchisia fuit eis, ꝛ eorum heredibus, ꝛ successorib⁹ data pro eorū iuribus ꝛ possessionibus. ¶ Ex hoc themate primo queritur, an commune Spoleti possit eis collectas imponere. Secūdo, an dicta immunitas porrigat̄ ad bona questa. † In questione p̄dicta videtur examinandū, vtrum homines predicti castri sunt cives vel incole ciuitatis Spoleti, ꝛ ob hoc dicāt̄ habitare ꝛ nati esse in territorio Spoleti, vel nō. Nā si ponimus dictū castrū esse de ei⁹ territorio, nō est dubiū, q̄s homines ibi nati sunt

a ciues⁹, ꝛ qui ibi cōstituerūt domicilū erāt ciues, vt ff. ad muni. l. l. qui ex vico. ꝛ C. de epis. ꝛ cleri. l. nulli. ℌ. q̄s si in vico. ꝛ C. de natura. li. l. iij. cū similib⁹. Et q̄s dictū castrū nō sit de territorio ciuitatis Spoleti sic ꝑbat̄, ℙrimo certū est, q̄s q̄n aliq̄d datur omne ius tale quale erat penes tradentē in accipiētē transferri: vt ff. de acquir. rer. domi. l. traditio. ꝛ de cōtrah. emp. l. alienatio: ꝛ C. de distra. pig. l. si debitor. cū similib⁹. Cū ergo cōmune Spoleti dedit hominib⁹ dicti castri locū, in q̄o edificatū est dictū castrū, ꝛ vocatus ℳons Frāchus, ergo trāstulit omne ius dominij, ꝛ iurisdictiōis, q̄s habebat in dicto loco, ꝛ sic nō remanet de eius territorio. ℙreterea, ea que sunt religiosa, vel sacra, q̄cessioni vni⁹ totaliter accedūt, vt ff. de ℌē. emp. l. in modis. ꝛ ff. de acqui. re. do. l. quedā. ergo multo magis iurisdictio, que est hu-

2 milis, videt̄ accedere tali cōcessioni. † ℙreterea iurisdictio cohe ret territorio, vt ff. de off. ꝓcf. vr. l. j. ℌ. cū vrbem. ꝛ C. vbi, ꝛ apud quē. l. fi. vers. tm̄ hos generaliter. C. ō fund. limitro. l. quicūq; lib. xj. ꝛ ff. de iur. om. iud. l. fi. ꝛ si seruū. vē l. ij. in fi. ꝛ l. ij. ꝛ q ꝑscribit locū, videt̄ ꝑscribere oia iura loci, vt l. si aliena. ℌ. j. ff. de vsuc. ergo cōmune Spoleti cōcedendo dictum ℳontem frāchum vi-

b deē cōcedere iurisdictionē q̄ ipsi mōti coherebat, ꝛ sic nō remanet in ei⁹ territorio. ℙrobat̄, q̄ eius iurisdictio nō venit in cōcessione nisi exꝑsse dicat̄, vt in feud. de ca. qui cur. vend. c. j. ℙreterea, habēs iurisdictionē, nō pōt eā a se abdicare, nisi in manib⁹ superioris a quo habuit, vt ff. de off. eius. l. pen. ergo apud cōmune Spoleti remānt iurisdictio ꝛ de ei⁹ territorio, ꝛ sic oēs q̄ venerāt ad habitandū, fuerūt icole, ꝛ q̄ ibi nati sunt cives ciuitatis Spoleti. Cōcludēdo ergo in hoc ꝓncto, videt̄ dicēdū de iure q̄s dictū castrū Mōtis Frāchi, sic remānerit in iurisdictione com-

c munis Spoleti, ꝑ iura ꝑallegata nō tantū simpliciter: sed cum certis pactis, ꝛ ꝙditionib⁹. Est enim data dictis hominib⁹ immunitas in quibusdā tpe quo ipsi venerūt, vt ex forma dictorū pactorū apparet, q̄ immunitas est eis seruāda l. ij. in princ. de iure immu. quā legē adduco ꝑ casu nr̄e questionis. ¶ † Que

3 aūt immunitas videat̄ ꝙcessa, dico q̄s cū ipsi adstrinxerint se ad certas subiectiōes, scilicet, facere exercitū, ꝛ parlamētū, ꝛ tenere amicū, ꝑ amico, ꝛc. recipere potestatē, ꝛ soluere certā quātitatē annuatim, vt dicto instrumēto apparet, alia dicti homines nō ꝓmiserūt: ad illa ergo Cōmune teneat̄, vt d. l. hi, q̄ de iure im-

4 mu. ¶ † Nā expressiōnēdo certa ad que volūt teneri, declarat̄ q̄ i

d alijs noluerint teneri, vt ff. de fundo instr. l. quesitū. ℌ. idē respōdit domo ita vt instructa. ꝛ l. cū de lamiōis. ℌ. cū fundus. ꝛ de cōditio. ꝛ demōstratio. l. cū ita. circa fi. ¶ Cū ergo nō obligauerit se ad solutionē collectarū, ergo eis nō ꝑt imponi. Nec obstat, q̄ dicūt cōmune Spoleti recipit eos, ꝛ ꝓmisit eos tractare, vt ciues, ꝛ habitatores ciuitatis Spoleti. ꝛ ꝙcludūt, si ciuib⁹ ꝑt imponi collecta: ℌ ꝛ istis, ꝛc. q̄ñ si bñ ispicit̄ tenor dicti facti, ꝓmo

c ꝛtinet ꝓmissio q̄ fecerūt homines dicti castri Mōtis frāchi, ꝛ in illis obligauerūt se limitate ad quedā, vt dictū est. Secōdo, ꝛti nec obligatio, quā cōe Spoleti fecit dictis hominib⁹ cōmunis Mōtis frāchi, ꝛ in illa obligatione fuerūt dicta verba, scilicet, ꝛ illis dedit frāchisiā, ꝛ libertatē, eo mō quo habēt ciues. † ha

5 bitatores ꝙdictū cōmunis ciuitatis Spoleti, cū ergo illa verba rūt apposita ad obligandū Cōmune Spoleti, nō inducūt arg. vt alij plus obligent̄ eis, l. cū tale. ℌ. fi. de cōdi. ꝛ demonst. ꝛ l. legata iuuriliter. de adim. leg. Intelliguntur ergo illa verba, vt illi homines sint in ea frāchisia, ꝛ libertate, in qua sunt ciues spoleti, hoc est liberi, licet vasalli dictorū dominorū de Arrono, nō aūt ꝓprie hi intelliguntꝝ obligati ad collectas. Et q̄ sic debeat intelligi, ꝑbat̄ ex vicinitate ꝛscripture precedētis, ꝛ seq. ar. de leg. j. l. si seruus pluriū. in fi. ꝛ l. q̄ui filiabus. in ꝑin. de leg. iij. l. nummis, cū simili. ℙreterea, si aliter intelligas, sequeretur q̄ totus ille cōtractus, ꝛ omnes conditiones essent inutiles, Nam dissensus vitiat stipulationē, ꝛ contractum, inter stipulantes, ℌ. si stichū. de ver. obli. l. cōtinuus. ℌ. j. ꝛ de actio. ꝛ obligatio. l. in omnibus. ꝛ de contrah. emp. l. in vēditionib⁹. sed cū homines Mōtis frāchi intellexerint se obligari tārū ad quedā seruitia nominatim, nō autem ad omnia, vt exꝑsserunt. si intelligeremus q̄ cōmune Spoleti intellexerit de ꝓlenaria subiectione, ergo irrita ret talis ℨctus ꝓpter dissensum, quod dicere non debem⁹. l. quotiēs in diez. ff. de ver. obli. ꝛ l. quotles. de reb. dub. intelligā

6 tur ergo eo modo quo dictū est ℌ. vt sic cōsenserint. † ℙreterea verba antiqua stipulationū in contractu declarantur ex cōsuetudine, ꝛ modo vtēdi, l. semp in stipulationib⁹. dereg. iur. ꝛ d. l. si seru⁹ pluriū. de le. j. ꝛ de leg. iij. l. ij. l. nūmis. ℌ. 3, vt ꝑponit. Cōmune spoleti semp passus est dictos homines vti dicta frāchisia,

7 ꝛ libertate, facit ff. ℌ leg. j. l. nihil. ¶ † ℙreterea, hoc certū est q̄ ꝛ libertate, facit ff. ℌ leg. j. l. nihil. ¶ † ℙreterea, hoc certū est q̄ hominus dicti castri Montis franchi credentes, ꝛ iusta ratiōe moti se esse liberos ab onere solueūdarū collectarū, steterūt ꝑ xl.

f annos[f] z vltra q̄ predictas collectas nō soluerūt, erūt ergo liberi, nec, eis poterit de cetero imponi. vt C. de prescrip. xxx. anno. l. sicut, z l. oēs. z l. cū notissimi. z est expressum in terminis nostre quest. C. de fun. pa. l. fi. §. hoc etiā adijctēdo, vbi allegāti cōcessionē sibi factā de collecta nō soluēda cū cursu xl. anno. nulla nouitas pōt ei imponi. ¶ Sēdo videndū est, z examinandū videt de illis ꝑbis q̄ dicūt p se, z suis heredibus, z pro eorū iuribus, z reb[9] perpetuā frāchisiā, ꝛc. ad que bona pertingant, z videt q̄ etiā ad futura, vt l. peculiū. in prin. de lega. ij. z de leg. iij. l. fi. ex toto. §. j. z de pecu. lega. l. dem. q̄. §. fi. cū simil. Ecōtra videt
2 q̄ intelligant tm̄ res que tēpore contractus erāt. l. fi. §. j. de leg. ij. z de auro. z argē. leg. l. si ita. in prin. † Concludēdo dico in isto
3 puncto, q̄ oēs res, z possessiones veniāt, tā ille que erāt eorū tē
4 pore celebrati ℣ctus q̄ etiam post quelita[s], z hoc per casum extra de ꝓbatil. c. q̄ circa. z p d. l. peculiū. in prin. cū aliis supra allegatis. Hā illa verba apposita in contractu sunt non solū gñralia sed z vniuersalia. Dicit enim, cū omnib[9] iuribus eor, z sic hoc verbū iuribus, cōplectit peculia, hereditates, ꝛc. nomina iuris z vniuersitatis, etiā q augmētū z diminutionē recipiūt de quibus fit mētio in d. l. peculiū. z no. in l. q̄ dicitur. z de j impen. in
5 reb. doc. fac. † Preterea, hoc euidētissima ratione ostendit. Hā
6 in isto cōtractu data est frāchisia z libertas dictis hominib[9], z
b eorū heredib[9] in futurū[b], z sic cōplectit heredes, z heredes heredū in infinitum, vt C. de lega. i. in annalib[9]. z de verb. signifi. l. sciendū. cū simil. Sed collecta est on[9], quod imponitur persone principaliter, p rebus, vt in l. rescripto. §. fina. z ibi no. expresse, ff. de mu. z hono. z not. C. de mune. patri. in rub. Et sic cōcludit, q̄ dicti homines sunt exēpti, nisi in eo quod expresse se obligauerint, ergo apparet quod onus, q̄ apponitur personis, z eorum successoribus, non potest imponi. Ego Barro.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Sunt cives. Vide Bart. in l. si maritus. ij. §. j. in fin. ff. de adul. z ibi vide apostill. meam in versic. habeant.

b ¶ Jurisdictionem. Ho. q̄ dicit Barto. hic, q̄s concesso castro, vel territorio, censet cōcessa etiā iurisdictio. adde Bart. in l. ij. ff. de acqrē. possessio. z Ludoui. Roma. ponit in consi. cccexliij. incip. an dictū castrū. vbi alleg. plures concordan. z etiam alleg. Bar. in isto consilio.

c Simpliciter. Ho. quod dicit Barto. hic, q̄ castrū submittens ciuitati, cū modis, z pactis, non in totum dicitur esse ciuitatis cui submittit: Idē consuluit Pet. de anch. in consi. cccexxvij. incip. illa sententia cum concor. de quib[9] per Fely. in c. postulasti. i quarta ꝺclaratiōe, de fo. cōp. vbi etiā alleg. bar. in isto cōsi.

d ¶ Certa. Not. istud dictū Bar. in hoc consi. illud Ro. in cōsi. cccexlv. incip. an dictū castrum, cōtra d. Plumbin. vbi videas.

e ¶ Collecta. Vide Bal. in l. quod fauore. C. de legib.

f ¶ Per. xl. annos. Vide bar. in l. licitatio. §. filius, z ibi pau. de Cast. ff. de publicanis.

g B. L. ¶ Quesita. Vide Baldum consi. cexxxvj. lib. v.

b Th. D. ¶ In futurū. Vide Bar. in l. si quis missum. §. si is qui edes. in fi. ff. de dam. infec. z ibi apostil. do. Alex. de Imo. in ꝑtic. inducit ad quest. vbi etiam alleg. Bart. in isto consi.

CONSIL. LX.

Quando quis capit emphyteusim p se, z filijs suis masculis, z feminis, tūc vigore dictorū ℣borū masculi, z femine, pariter admittunt, nō successiue, nisi cōsuetudo illius patrie disponeret cōtrariū, vel esset statutū q̄ stātib[9] masculis femine nō succederēt. Itē ꝑdicta vera, scilicet q̄ filia in predicta emphyteusi pariter succedat cum masculo, etiā si pater filium instituit vniuersalem heredem, z filiam in certa quantitate, in qua voluit esse contentam.

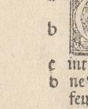
1 Feudum concessum p̄o se, z filijs masculis, z feminis intelligitur ordine successiuo.

2 Emphyteusis concessa p̄o se z filijs masculis z feminis, pariter admittuntur masculi z femine.

3 Contrahentium dispositio in cōtractibus regulatur secundum statuta etiam disponentia ab intestato.

4 Masculi z femine in emphyteusi patiter succedūt etiāsi masculus sit heres vniuersalis z femina heres in rem certam.

5 Filius simpliciter exheredat[9] non excludit a iure patronatus.

a Questio ista [a] habet dubia. Primo vtrū
b ℣ba renouationis seu cōcessionis in emphyteusim q̄ continent illum Amatum[b] recepisse p se z filijs suis masculis z feminis debeant
c intelligi pariter ordine successiuo[c], scilicet p̄mo masculi, z femine
d admittantur demum deficientibus masculis, vt in vsib. feud. Abbatem vel Episcopū, ꝛc. z capit. j. §. j. z de succes. feud.
1 cap. i. §. filia vero. † Sed hoc ius consuetudinarium est singulare in feudo cōtra iuris communis regulas, vt not. in feud. titu. de eo, qui sibi z filijs suis masculis z feminis, ꝛc. ea. j. exp̄sse per Jacobū de Belui. in feud. tit. Abbatē vel Episcopū ꝛc. z ideo nō est trahendū ad consequentiā vt l. q̄ vero. z huius singulare.
2 ff. de legib. † Puto igitur, quod vigore dictorū verborum, masculi z femine pariter admittunt, sicut pariter ab intestato succedūt. l. maximū[c] vtrū. C. de libe. pter. Predicta vera, nisi ciuitatis, vel patrie consuetudo circa cōcessionem in emphyteusim
3 aliter se haberet. † Item predicta vera nisi in ciuitate esset statutū. quod ille filie femine non succedāt extantibus masculis. tūc enim dicta verba licet copulatiue prolata, debent intelligi ordine successiuo, scilicet, q̄ femine demum masculis deficientibus admittantur, l. Gallus. §. primo. ff. de libe. z posthu. z q̄ no. per Lyn. de ope. libertorū. l. liberti libertę. ¶ Secundum.
4 † dubium[f] est. an dictus Amat[9] filiū vniuersale heredē instituit, filiā vero feminā instituit in certa quantitate[g], z iussit eas
f tuit, filiā vero feminā instituit in certa quantitate[g], z iussit eas
g contentam esse, ꝛc. an ex hoc dicta filia ꝑdat ius petendi portionem sibi contingentē de rebus emphyteusis. Hanc quest. formaт Spec. in ti. de emphy. §. nunc aliqua verba. ver. lxxviij. z licet arguat ꝓ, z contra non bene se firmat. Veritas tñ est, q̄ dicte filie remanet ius saluū petēdi sibi q̄situm vigore stipulationis paterne, in nihilo diminutū ex vigore dicte institutionis facte in certa quantitate, z hoc est verū. Primo ꝓpter impotentiam patris. Cum enim filia hoc nō habeat vt heres, dispositio patris in hoc nō valet, vt expresse habem[9] in feudis titu. de succe. feu. c. j. in prin. z hoc est ius cōmune, z Specul. in d. ℣ si. lxxviij. circa fi. dicit simile esse emphyteusim feudo. Preterea, videm[9] in actiōe de dote q̄ querit filie ex dispositione paterna, q̄ ius pater diminuere non pōt, nisi in eo q̄ sibi de bonis suis vltra reliquit, l. si cum dotē. §. si pater. ff. sol. mat. Preterea, posito quod posset pater filiam sua dispositione priuare, tamen dicta verba hoc nō importāt, debuisset enim pater hoc exprimere, scilicet q̄ iura emphyteutica soluta remaneāt. Quod patet in simili. nam pater potest vni ex filijs assignare libertū, tamen si vnum instituit in magna portione, aliū in modica, ꝓpter hoc q̄ instituit in modica non repellit quin equaliter admittat cum alijs, l. vt iurisiurandi. §. si liberi. de oper. lib. Preterea, licet filiū in modicissima re, vel quantitate instituтū esse, ad hoc, vt ius patronatus sibi reseruetur. l. et si ex modica. ff. de bon. liberto, †
5 Preterea, si ponerem[9] filium simpliciter exheredatū. hoc non sufficeret ad excludēdū a iure patronat[9]: sed est necesse quod sit exheredatus mala mēte, z in dubio ꝑsumitur no mala mente. l. si patronat[9] testamēto. §. si qs nō mala mēte. z §. si quis ff. de bon. q̄ libe. Igit in proposito, cū filia sit instituta in certa re, z iussa esse contenta, dicta ℣ba debēt intelligi q̄ plus petere non possit de bonis defuncti iure hereditario: sed p hoc non priuatur eo qs habet tanquā filia. nō tāquā filia heres, vt iure patronat[9], z in re emphyteutico. Nō obst. iura z rationes, que alleg. p Specul. Primo nō obst. l. femine, C. de secū. nup. q̄ in iure no cogit reseruare filijs, ex vigore alicui[9] cōuentiōis habite cū alio, sed ex dispositione illi[9] legis, que sic expresse disponit, vt mater possit vnū ex filijs eligere: sed in casu nostro eligēdo vnū ex filijs, veniret contra cōuentionē, cū alio habitā. Nō obst. quod pater nō soluēdo canonē pōt priuare filium iure emphyteutico, q̄. hoc est ex natura cōtract[9] celebrati cū ipso cōcedente. Unde p hoc concedens, vel cōuentio in nullo offendit, sed vnum eligendo offendit cōuentio, que voluit filios equaliter admitti. Non obst. q̄ pater pōt vni ex filijs assignare libertum, vt patet ex predictis. Ego Barto. sic consulo.

ADDITIO.

a ¶ Questio ista. Hoc cōsiliū est cōnexū cū cōsil. lv. §. incip. Dñs. sed errore scribentiū, hic positū est: ideo ibi posita videte: z ibi vtrū pater possit in emphyteusi preiudicare filio. Adde Bart. in cōsi. lv. z j. in ij. volu. in consi. j. z in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de op. lib. z de isto consi. bar. vide Alex. in i. volu. incip. cōsideris his in vlt. col. z in cōsi. viij. ij. volu. vt his subtilissimis dubijs z in consi. xv. in quarto volu. incip. viso testamēto. z in cōsi. xiij. in v. volu. z in consi. xxvij. in v. volu. z in l. quod dicit. ff. de verb. oblig. z in l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. z in l. quedam. §. nihil. ff. de eden.

b ¶ Amatum. Vide consil. lv. z add Alex. consi. ix. versi. in cōtrarium. vol. ij. vbi sequitur hāc decisionē, z ponit concord.

c ¶ Successiuo. Adde Roma. consi. xxj.

d ¶ Femine nō succedāt. Vide bar. in l. vt iurisiurandi. §. si libe. ff. de. oper. lib. vbi facit mentionē de isto consi, z vide Jas. in l. si quis id quod. ff. de iur. om. iud.

e ¶ Succedūt. Vide bar. in d. §. si liberi, z no. qs dicit Bar. hic, q̄ dispositio contrahentium regulatur in contractibus secundum statuta, z vide Jas. in l. si qs id quod. z ibi scripsi in apostil. ff. de iurisd. omni. iudi. que not. p̄o d. Conard. nostro.

f ¶ Secundū dubiū. Vide Bal. in cōsi. cccixix. incip. quedā puella. in ij. vol. z bar. in l. vt iurisiur. §. si liberi, z ibi scripsi i apostil.

ff. de

ff.de oper.liber. Jaſ.in l.quoties.in fi.C.de her.inſti.

§ ¶In quantitate. Domi. Bal.tenet cõtrarium in l.liberti liber teque.ſupra alleg.z reprehendit Bar.in iſto conſi.

CONSIL. LXI.

Si filius familias preſbyter notarius rogatus a teſtatore,ſcribit teſtamẽtũ,in quo inſtituit eius pater heres cũ clauſula codicillari,ſi nõ valet iure teſtamẽti,ꝛc.valet teſtamentũ. ſecus ſi non fuiſſet preſbyter,z tunc valẽt legata,licet hereditas veniat ad ſuccedentes ab inteſtato.

1 ☞Clerici in ſacris ordinibus conſtitutis debet officium notariatus interdici.

2 Filius in poteſtate conſtitutus non poteſt adſcribere patri in teſtamento,ſed emancipatus ſic.

3 Ordo ſacerdotalis an liberat filium a patria poteſtate in totũ, vel in partem.

4 Filius quare prohibeatur adſcribere patri in ſuo teſtamẽto.

5 Filiusfam.quicqd acquirit ita preſbyter acgrit ſibi pleno iure.

Filiusfamilias preſbyter notarius rogatus fuit de quodã teſtamẽto,in quo teſtator legata reliqt,z primo patrẽ dicti preſbyteri notarij inſtituit heredẽ:adhĩcto,ſi nõ valeat iure teſtamẽti,ꝛc.z de dicto teſtamẽto fecit publicũ inſtrumentũ,quod teſtamentũ nõ poterat aliter probari,quã per dictum inſtrumentũ.Queritur,an dicto inſtrumẽto ſit adhibẽda

3 fides in totũ,vel in partẽ.†Ad qd examinandũ,ſciẽdũ eſt qd licet clerico in ſacris ordinib⁹ cõſtituto debeat notariat⁹ officiũ

a iterdici,a vt extra ne cleri.vel mona.c.ſicut te.z ibi not.z ibi hoc expreſſe tenẽt doct.C.de epiſ.z cler.l.placet. Tũ ſi inſtrumẽtũ cõficit anteq̃ interdicat ſibi a ſuperiore,valẽt inſtrumenta ab eo cõfecta,vt ibidẽ no.p gl.z Inno.z doc.z no.i Spec. de inſtr. edi.§.reſtat.verſi.ſed cũ dixeris,In propoſito aũt non ꝓponit officiũ tabellionat⁹ interdictũ ,ideo dicendũ eſt inſtrumentum potuiſſe cõficere.Solũ ergo hic examinandũ reſtat, vtrũ dictũ inſtrumẽtũ dicat nõ valere:qz conferẽ in vtilitatẽ patris here-

2 dis inſtituti.¶†Circa qõ ꝓmo ſciẽdũ eſt, q filius in poteſtate

b conſtitutus nõ põt adſcribere[b] aliqd patri in teſtamẽto.l. filiꝰ. §.an ideo.z l.diuꝰ.ff.ad leg.Lor.de fal.Sed filius emancipatus bene põt patri adſcribere,z eius inſtrumẽto creditꝫ.l.ſi pater.§. ſi.ff.ad l.Lor.de fal.vbi filius põt adſcribere matri, cũ nõ ſit in eꝰ poteſtate.Et hoc etiã tenet Dy.in quolibet inſtrumẽto.ff.ꝺ authẽ.aut.l.qõ dicimꝰ.§.fi.z ibi p Dy.z p Ly.C.de teſti.i.parẽ-

3 tes.in ij.q.†Hoc ꝓmiſſo,ſciẽdũz eſt qõ quidã doct. iuris Cano-

c nici tenẽt,q ordo ſacerdotalis[c] liberat quẽ a paterna poteſtate vt no.per Ber.de eta.z qual.c.indecorũ. Alij.vt Inno. z Hoſt. dicũt,q liberat a paterna ptãte,nõ quo ad omnia, ſed quo ad qdam,z in hoc videt reſidere Jo.An.ibidẽ in nouella. Si ergo tenerem⁹ primã opin.q nõ eſſet in ptãte,tunc eſſet clarũ q inſtrumentũ valeret,ſicut in filio emãcipato adſcribẽte patri: vel filio adſcribẽte matri in quorũ poteſtate nõ ſit.Si vero teneremus opin.q quoad quedã ordo ſacerdotalis liberat a paterna pote-

4 ſtate,tũc remaneret dubiũ.†Ad q declarãdum ſciẽdum eſt q ratio quare filius prohibeẽ adſcribere patri,poteſt eſſe duplex. Prima,quia pater habet ius in filio,z põt ei iubere,z coercere, l.diuus.verſ.ſcribere aũt circa prin.l.ff.ad leg.Lor.de Fal.Sed hec ratio ceſſat i filijs preſbyterorũ,quos pater coercere nõ poteſt,arg.C.de epiſc.z cler.auth.ſi ſeruus ſciẽte.z no.p Inn.in d. c.indecorũ.z ibidẽ hoc tenuit Jo.Andr.ex iſta ergo ratione nõ poſſet dici dicto inſtrumẽto credẽdũ nõ eſſe.Secũda ratio quare filius prohibeẽ adſcribere patri eſt,qz idem operaẽ adſcribẽdo patri cui acgreret:q adſcribẽdo ſibijpſi.Et hãc rationẽ po nit ter.ff.ad l.Lonne.de fal.l.de eo.Que ratio ſine dubio ꝓcedebat de iure antiquo,ſecundũ q quicquid filius acgrebat,acgrebat patri.Sed videndũ eſt qualiter ꝓcedat dicta ratio ſecũ-

5 dum iura hodierna,†Circa quod ſciendũ eſt q quicquid acgrit

ꝺ a filio preſbytero,querit ſibi pleno iure,[d] z hoc ſi querat ex cauſa adnẽtia,nõ contẽplatione eccleſie,vel ſacerdotalis officij,vt C.de epiſ.z cler.auẽ.preſbyteros. Et hoc tenet Lyn. expreſſe ibi. z Inno.z Hoſt.extra de teſtam.c.qz nos.Et ſic apparet q quãtũ ad ũtã acgſitionẽ filiusfam.habeẽ ſui iuris. Alio ergo modo acquiraẽ adſcribẽdo patri,z ſic dicta ratio ceſſat,ergo apparet q filius ſacerdotis põt adſcribere patri in teſtamẽto, z ceſſant oẽs rationes,z leges prohibẽtes.In alio vero filio non preſbytero,rõnes oẽs nõ ceſſarẽt:qz ſaltem remanet paterna poteſtas admenta ad coercitionẽ,de qua dictũ eſt.§.¶Scõo eſt videndũ,poſito q dicto teſtamẽto nõ eſſet adhibẽda fides quãtũ ad heredis inſtitutionẽ,vtrũ quantũ ad legata valeat, ad q diſcendũ eſt q eo caſu hereditas deuenit ad heredes ab inteſtato cũ onere dictorum legatorum,maxime ꝓpter verba apposita in dicto teſtamento, ſi non valet iure teſtamenti,ꝛc.z videt caſus expreſſus in l.filiusfa.§.fi.ff.de fal.ꝛc. Barto.

ADDITIONES.

a Th.D.¶Interdici.adde Bar.in l.j.ff.de iuſti.z iu. cũ cõcordant.de qbus per Jaſ.in d.l.j.§.huius ſtudij.ff.de iuſti.z iur. z aler.in l.pretor.§.is etiam.ff.de eden.vbi alleg.bar. in iſto cõſi.

b Th.D.¶Adſcribere.An pater poſſit eſſe rogatꝰ de cõtractu filij,z ecõtra,vide Bar.in l.ſi pater.ff.de fal.cum concordan.de qbus per Aler.in l.ſciendũ.ff.de verb.oblig.vbi etiã alle, bart. in iſto conſi.¶B.A. Quando quis poſſet ſibi in teſtamento adſcribere,vide Franc.Aret.conſi.lxxxviij.

c Th.D.¶Ordo ſacerdotalis.Vide Bar.in l.patre.ff.de his q ſunt ſui.vel alie.iu.Ang.in §.illud in aut.cõſti.que de dig.bal. in l.apud hẽdes.C.de ſu.z leg.z Ang.de Are.in §.filiusfa.inſti. qui.mo.ius pa.pot.ſol.z vide Jaſ.in d.l.patre furioſo. vbi etiã de monacho,z bar.in auth.ſi qua mulier.z ibi apoſt.Alex.C.de ſacroſ.eccl.z ibi alleg.Bar.in iſto conſi.

ꝺ Th.D.¶Pleno iure.Vide Jaſ.il.patre furioſo.in vlti.col.ff. de his qui ſunt ſui,vel alie.iur.

CONSIL. LXII.

Factus ciuis alicuius ciuitatis p ſtatutũ, vel reformationẽ,efficit ciuis vere,z ꝓprie,z non ficte.

1 ☞Ciuem eſſe non eſt actus naturalis,ſed ciuilis.

2 Ciues oẽs ſunt de iure ciuili,licet origine ſint de iure naturali.

Punctus talis eſt quidã eſt effectꝰ ciuis alicuius ciuitatis per ſtatutum,ſeu reformationem.Queritur,an

1 dicatur vere ciuis,an improprie.†In queſtione predicta ſciendũ eſt,q aliquẽ eſſe ciuem non eſt actꝰ naturalis, ſed

a ciuilis[a],qõ apparet,primo ex ipſo nomine,qz ciuis.Secũdo,qz de iure naturali nõ erat ciuitas,z naſcendo non naſcebatur ciuis,ergo cõſtitutio iuris ciuilis facit aliquẽ ꝓpter originẽ, vel ꝓpter dignitatẽ,vel ꝓpter adoptionẽ,vt C.de inco.l.ciues.li.x. Unde non eſt dicendũ,qõ quidã ſunt ciues naturaliter, z qui-

2 dam ciuiliter,imo oẽs ſunt ciues ciuiliter.†Aliqui tñ ꝓpter naturalem originẽ,aliqui ꝓpter aliquã cauſam.Unde ſi ciuitas facit ſtatutũ,q quicunq; ibi domũ habet,ſit ciuis,vere erit

b ciuisᵇ,vt ff.de verb.ſig.l.edificia.z ibi no.z eo.ti.l.puinciales. z de ſtat.ho.l.in vibe,z vere,z ꝓprie ciuis eſt quicunq; recipiẽ, vt munera ſubeat:ſed iſte eſt ſic receptus,ergo z vere,z ꝓprie ciuis eſt,vt ff.ad munici.l.j.ibi z ꝓprie quidem, ꝛc.Unde debet tractari,vt ciuis illius ciuitatis,que eum fecit ciuem.

ADDITIO.

a Th.D.¶Sed ciuilis Vide Bar. in l.ſi maritus.ũ.§. j.in fi.ff. de adulte.

b Ciuis.Vide Franc.Are.conſi.lxxxviij.

CONSIL. LXIII.

Alienatio, vel locatio facta a monacho rectore parochialis eccleſie,poſito p Abbatẽ nomine ſuo non valet,z non obligat ſucceſſores,ſed facta nomine eccleſie,ſi eius ꝓfectum conuerſum eſt in vtilitatem eccleſie valet:z primo caſu quando facta eſt nomine ꝓprio, ſi interuenit ſolemnitas iuris debet peti reſtitutio in integrũ,alias ſufficit poteſt ſua authoritate venire contra.

1 ☞Volũtas ꝺecẽtis ad ſui beneplacitũ extinguit eius morte.

2 Alienatio bonorum eccleſie non conceditur,niſi in vtilitatẽ,z neceſſitatem eccleſie.

3 Succeſſor in fine non tenet ſtare locationi facte p predeceſſore.

4 Succeſſor poteſt contrauenire locationi,ſiue alienationi bonorum eccleſie perpetue dicendo nullum,ſiue petendo reſtitutionem eccleſie.

a **Actũ ſic ꝓponitur**,[a] Lõcef fuit D.A.monacho Sancti benedicti,per ſuũ Abbatẽ in annale beneficium ad voluntatẽz ipſius abbatis qui abbate mortuo alienauit,vendidit atq; locauit vel permutauit aliqua bona z reditus ipſius bñficij ad certũ tẽpus videlicet ad nouẽ annos nõ expectata noui abbatis creatiõe , que forte ſibi eroſum voluit ꝓuenire ipſius euẽtũ, timens ne ſibi auferet beneficiũ:z ſic voluit ſe perpetuare in beneficio quãtũ in eo fuit,z in dicta alienatiõe nõ imminebat neceſſitas,nec vtilitas euidens ipſius beneficij. Itez in dicto monaſterio eſt que dã ſtitutio ſcripta,z publicata manu Thomelõ.notarij:z ab oibus approbata,dictãs q nullus ſubdit⁹ prelati monaſterij bñficiatus poſſit aliqualiter alienare,vel permutare, ſiue locare aliqua bona ſui bñficij cui preeſt,niſi habita licẽtia ſui abbatis:in qua licẽtia fieri debeat mẽtio toti⁹ tenoris de ẏbo adver bũ ipſius cõſtitutionis,put in ipſo inſtrumẽto publico ẽtinet: deinde dictus monachus fuit reuocatꝰ p ſuũ Abbatẽ z bene ficiũ alteri cõceſſuz.Modo q̃rit,cũ dictus monachus mortuo Abbate,nec expectata licentia noui Abbatis, alienauerit,ſz ſe dicat alienaſſe forſan ꝺ licẽtia capituli, vacãte monaſterio, ñ

seruato tenore predicte cōstitutionis, nungd valuerit dicta alie
1 natio, seu cōmutatio, siue locatio? †Videt, q̄ nō, multis mrib⁹.
Primo cum dicatur in constitutione, quod Abbas ipsum in
b fruit ad suū beneplacitē⁹ z voluntatē, ipso Abbate mortuo,
est extincta ois sua volūtas beneplacitū, z beneficiū dicat vaca
re z sic nō valuit qd fecit cū nō esset rector vt p3 de rescrip. cap.
2 si gratiose. libr. vj. †Itē obstat predicte alienatiōi dicta cōstitu
tio. Itē non fuit vtilitas nec necessitas ipsius ecclesie. Facit ad
hoc capit. monasteriū. de reb. eccle. nō alie. in cle. cū ibi no. facit
extra de fideiuss. c. q̄ quibusdā z capit. grauis de depo. Et posi
to q̄ valuerit z q̄ ipse rector qui locauit teneat stare dicte loca
tiōi an successor ei⁹ teneat stare z an successor ipso iure dicta
locatio nō obstet vel an sit necesse qd in integrū restitutio po
c stulet. Sup quo breuiter est dicēdū⁶ †q̄ aut dicta locatio facta
3 fuit nomine pprio ipsi⁹ locātis aut nomine ecclesie. Si nomine
pprio, nō tenet stare: q2 vltra tps vite sue non potuit locare vt
extra de p̄car. ca. ij. z de re. eccl. nō alie. cap. ad audientiā. Si autē
b noie ecclesie:⁴ z p vtilitate ecclesie pecunia sit conuersa in vtilita
tē ecclesie, tūc successor tenet stare, vt extra de sol. c. ij. r. q. ij. ca.
ea. enim. §. hoc ius porrectū. ꝛc. p̄cedē. vbi de hoc extra de ōpo.
4 c. j. cum simil. †Sinautē ipse successor possit venire ꝯ dicendum
est q̄ aut locādo nomine ecclesie licet inutiliter interuenit solē
nitas q̄ interuenire d3 in alienatiōe ppetua aut non interuenit
Si interuenit tūc h3 necesse petere restitutionē in itegrū ꝺ reb.
eccl. nō alien. c. pen. alias non. Sed ipse idē pōt venire ꝯ extra
de his que fi. a p̄ela. capit. cū nos. z dicto c. ij. de p̄ecar. z de p̄e
dictis per Bar. z plene per Innocen. z Joan. Andre. post eos
extra ne p̄ela. vic. fu. cap. fin. Bartol.

ADDITIONES.

a ¶ Factum sic ꝓponitur. Concessum fuit alias incip. factū ta
le est, datū z cōcessum, z ita alleg. Alex. in l. si filiofamilias. §. fi.
penulti. colum. ff. solu. matrimo.

b ¶ Beneplacitum. Vide bar. in l. centesimis. §. fi. ff. de verborū
obligationib. z Bal. in p̄oe. Dig. in fi. z Phil. Dec. in cōsilio
cviij. incip. ista.

c ¶ Dicendum. Ꝓ10 confirmatione veritatis superiorīs, vltra
ea, ꝙ scribunt per doct. in l. ciuitas. ff. fi. cert. pet. addite Pau. de
Castr. consil. clxxxviij. Aug. plene consil. cclxxix. inci. quia omne
bonum.

d ¶ Nomine eccle. Vide domi. de Rota in decis. ccxxxij. i nouis.
incip. si p̄elat⁹ loca. Alex. plene. in l. si filiota. §. fi. in v. z p̄dicta
indicant. ff. sol. matri. vbi alleg. etiā bar. in isto §. filio. z vide bal.
in cōs. ccxxv. in tertio vol. inci. alias feci. vide Bar. in cōs. ccxxxj.
in j. volum. incip. dominus Joā. Donachus. z ibi scripsi.

CONSIL. LXIIII.

Si statutum ciuitatis permittit ciui extrahere
siue facere balconē, vel porticū p
suo velle tūc si edificet etiā spreta denūtiatione no. oper. no d3
demoliri, qa nunciatio nō nocet edificanti iure permittente.

1 ¶ Nunciatio potest sperni, quando est euidens nunciantem ca
lumniose nunciasse.
2 Nunciatio quādo fit edificanti in publico, debet in nūciatione
inseri causa.
3 Nunciatio potest licite sperni quādo est facta ab eo, qui p̄hibe
tur nunciare.

a Super puncto[a] questionis vertētis inter do
minū Raynaldū. z Leonē, z Falconē,
factū sic se habet. Leo, z dominus Falco habētes do
mos ex vtraq3 parte vie inceperūt facere nouū opus
videlicet balconem sup viam capiendo totam illam viam in al
tum a terra per vnam partū secundum formam statutorum.
Raynaldus Masioli nūciauit dicto Leoni z Falconi per iactū
lapillorū nouum opus, tam ex forma statuti, quam etiā ex anti
qua consuetudine. Queritur modo, an spreta dicta nunciatio
ne, ꝛc. Viso statuto loquente de balconib⁹, z dicta nūciatione,
z nō obstāte dicta aut. qua cōsuetudine ex qua huiusmodi nar
rationes solite sunt fieri, debeat dictū nouū opus demoliri nec
ne. Querit, nunquid nūciatio fuerit rite facta. Dicit p̄o parte
nunciationis, qd debeat demoliri, z alleg. l. j. de oper. no. nuncia
tio. dum dicit, siue iure, siue iniuria facta sit nunciatio, non de
bet sperni, z alleg. l. de pupillo. §. meminisse. eo. titu. Per alterā
partem allegat statutum, z consuetudo. Item queritur, q̄ sen
tentia sit ferenda per iudicem in causa appellationis vertēte in
ter Leonē, z Falconē, appellātes ex vna parte, z Franciscū ap
pellatū ex parte altera, visis appellationib⁹, z p̄cepto sine scri
ptura, a qua fuit appellatū, z dicit p̄o parte appellantiū debe
re, pnunciari superuacuo appellatū, ex eo quod dicta scriptura
mandati est nulla, cū nec per nuncium, nec per preconē fuerit
factū mādatū, z sic appellatio est iusta. Ꝓ10 parte appellati di
cit debere, pnūciari, male esse appellatum z appellationem esse
iniustā. z mandatū esse iustificatū, ex eo quod dicti appellātes
inseruerūt in appellatiōe mandatū a quo est appellatū. Repe
rit etiam esse in actis curie cōmunis Tuderti, z sic cōfessi sunt
mādatū p̄cessisse, z intercessisse, ea forma, q̄ in appellatione con
tinet, z p̄cessisse secundū formā de vitā iuris, quāuis non conti
neat nunciationē, z sic est iustificatū mandarum de iure cōmu
ni, p parte, ad cuius petitionē factū fuit. ¶ In nomine domini
amen. In q̄stione p̄dicta videtur mihi fore dicendū, quod dic
ta nunciatio potuit iuridice sperni, nec debeat fieri demolitio
operis, q̄ factū apparet spreta nunciatione predicta. hoc au
tem esse verū apparet ratione rei, sup qua est facta nunciatio z
ratione forme nunciationis, z ratione persone nunciantis, z ra
tione rei, sup qua facta est nunciatio, sic ostenditur, Per statu
tum permittitur cuilibet ciui balconem, seu porticum facere p
suo velle, sed quando quis edificat iure permittente manifeste,
z expresse in tali re, seu opere non oportet nunciare, vt ff. de no.
ope. nunc. l. j. §. quod si in mari, nisi exprimeretur quod fieret
causa damni infecti, vt ibidem dicit. Sed hec nunciatio fuit fa
cta p̄o priuato interesse, z causa publici iuris cōseruandi, quia
nunciant, vt cuilibet de populo nec fuit expressum q̄s causa
dāni infecti, ergo apparet q̄ nunciatio non tenuit, z sic nostre
q̄stionis casus est in d. §. q̄ si in mari, z facit eo. tit. l. de pupillo.
1 §. si quis riuos. z l. qui viā. eod. tit. †Preterea etiā si res[b] esset, in
b qua fieri posset nūciatio, si tū euidens est nunciantem calūniose
nunciasse, pōt sperni nunciatio, argum. ff. ne quis cū. qui in ius
voc. l. j. z sequen. quod tenuit expresse Rofred. in libellis de oper.
nou. nunciatio. vbi idem quasi, z Specula. eodē tit. §. j. versi. sed
nunquid verū est, sed iste nūcians erat in euidēti calūnia, vt do
cet euidētia facti, q2 ꝯ forma statuti, z cōtra eius permissionē
2 fiebat nūciatio: ergo, ꝛc. †Secūdo, ratione forme dicte nunciā
tionis, qū nūtiatio sit edificāti in publico, debet in nūciatione
c causa inseri: q2 in hoc facit cōtra legē sibi declarādo[c], vt in l. j.
§. nūciatio, de no. oper. nuncia, z l. nō solū. §. si cum possem. eo. ti
tu. sed in hac nuntiatiōe nulla causa fuit expressa, ergo, ꝛc. Illud
enim q̄ dicit in l. j. in p̄in. eod. titu. quod causa non debet inseri
nisi petat, est verum quando edificatur in loco vbi non assistit
ius, neq3 resistit edificanti: sed quādo ius cōmune facit p̄o ipso
edificante, tūc in nunciatione debet inseri causa, per dicta iura.
Ratio huiusmodi satis nota est. Tertio ratione psone nūcian
tis: q2 p̄sona nūciās est p̄hibita nūciare, † z nūciatio ab eo fa
3 cta pōt licite sperni, l. p̄etor. in p̄in. §. j. ff. eo. tit. Sed hoc statu
tū, p̄hibet omnē personā nūciare, seu cōtradicere, dū dicit, sine
cōtradictiōe alicui⁹, vel aliquorū, ꝛc. Ecce ergo p̄ohibet om
nē personā cōtradicere. Idē enim est cōtradicere, z nūciare, vt
no. si bū aduertat in l. de pupillo. §. meminisse. eo. tit. in glos. sup
v̄bo. manū. Si ergo, p̄hibet cōtradictionē, p̄ohibet nunciatio
d nē. Itē, q2 hec verba, sine cōtradictione, important[d] quod etiam
de facto cōtradictio nō fiat, vt l. Luci⁹, §. tres h̄des. z ibi no.
ad Trebel. Preterea, illa verba statuti, p̄o suo velle, dāt edifi
e cāti liberā potestatē nulli cōtradictioni subiacā. l. cū cuidā[e] ita
de legatis secūdo, z l. fideicōmissa. §. quanquā. de legat. ij. cum si
mil. Ex quib⁹ concluditur dictam nuntiationem potuisse licī
te sperni. Ego Bartol.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ Sup pūcto, alias inc. Leon, z Falc. habētes, ꝛc. fm
ordinē Perusinū, est in p̄ima parte iudiciorū, i cōs. xl. z aduer
tendū puto q̄ in cōsil. impressis Bart. non est posita narratio
facti, put etiā in ordine consiliorum Bart. Perusinorū, in quo
post cōsiliū p̄sens, est insertum consiliū qd incip. super secundo
quo queritur, q̄ est insertum infra in consil. impressis, in consi.
lxxx. z ideo hic inserre volui facti narrationē, que seruit huic cō
sil. z cōsi. lxxx. z ibi vide apostil. meam. Et de isto cōsi. Bar. facit
mentionē Barto. in l. j. in p̄in. in versi. oppono. supra ne quis.
ff. de oper. nou. nun.
b ¶ Preterea z si res. Adde Bar. in l. j. in p̄in. in versi. venio ad
questionem. z in versi. oppono. supra ne quis. z §. nūc videdū. ff.
de noui ope. nū. vbi etiā dicit se consuluisse. cū concor. de qu⁹[b]
per Jason. in dict. l. j. Cui adde Barto. in isto consil. z Abba.
in cap. j. de ope. no. nuncia.
c ¶ Declarando. Vide Bar. in d. l. j. p̄in. in versicu. ij. quero. de
ope. no. nun. And. Sicu. in consi. xxxviij. in secūdo volu. vbi etiā
mentionem facit de isto consi. Barto.
d ¶ Contradictione, important. Vide gl. no. in cap. p̄o illorum.
super verbo, contradictores, de p̄eben. z qd de molestia, an di
cat de molestia facti, vel iuris, vide plene per Felyn. in capitulo,
in presentia, de p̄oba. Thom.
e ¶ L. cum quidam Ita adde que no. Bar. ibi, z vide Alexand.
ibi, in addit.

CONSIL. LXV.

¶ Si qs donet certas possessiōes nepoti suo, z remāsit in earū
possessione

possessione vsq; ad mortē, nō potest preterea alī heres suus nō necessarius allegare donatione fuisse fictitiā. Itē dicit, quo modo probet cōtractus fict⁹, vel simulatus. Itē, an ista fictio tollat qū donator se cōstituit nomine donatarij possidere. Item, quid operet verba apposita in instrumēto q donator renuntiat exceptioni simulationis, z non vult vti posse ope fictionis.

1 ¶ Contractus fictitius, z apparenter factus, quomodo fit, et quis dicatur.

2 Contractus fictitius, simulatus z imaginarius quis est.

3 Fictiones, z simulationes, non presumuntur nisi appareat causa, propter quam facte sint.

4 Simulatus cōtractus nō presumit ex hoc q̄s donator post donationem remansit in possessione.

5 Verba in instrumento posita, renuntiauit exceptioni simulationis ꝛc. quid releuent.

a ¶ Actum est tale, Petrus Nicole dono eius nepoti carnali, possessiones, z terras cōtentas in instrumēto donatiōis vobis trāsmisso, scripto manu Matthei Belli. Post donationē vero ipse petrus ipsas terras possedit vsq; ad tēpus mortis ipsi⁹ petri, q tēpore sue mortis tenebat z possidebat. tanq; qui tenet z possidet rem suā, z sic probatū est per testes. Post mortē vero dicti petri, dictus Cola apprehendit dictas res, z possessiones, z nūc tenet, z possidet. Modo venit Sanctes Vici, nepos carnalis dicti petri, z dicit se heredem dicti petri ab intestato, z petit medietatē dictarum possessionū cōtentarū in instrumēto p dicto sibi dari, z assignari a dicto Cola. Modo querit, nunquid dictū instrumētum valeat, z teneat de iure, an vero p̄sumat fictum, z simulatū, z apparenter factum. ¶ Also instrumēto dicte donationis, z iuribus vtriusq; partis, dubiū facit in questione ppōsita, l. sicut. ſ. supuacuū. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. p quē tex. videt, q post quā

b vēditor, vel donator remanet in possessione rei⁹, quā alienat, contract⁹ p̄sumit fict⁹, vel in fraudē factus. Sed circa declarationē huius dubij sciendū est, q aliud est dicere contractū esse in fraudem, z aliud cōtractū esse fictitiū. ¶ De primo, quādo quis vult dicere cōtractū factū in fraudem, si quidem hoc vult dicere ipse donator, vel alienator, nō debet audiri, vt C. de reuo. don. l. cum cōfitearis, vbi est casus, z C. de ser. pig. da. l. si creditor ib⁹. Si vero ex hoc vult dicere heres ipsius donatoris, vel alienatoris, tūc si quidē est talis heres cui testator habebat necesse reliquere,

c vt libert⁹ patrono, tunc admittitur ad reuocandum factum in fraudem probando ea que requirunt. C. si in frau. pat. l. ij. z ibi not. in glo. in v̄bo, reuocare. Si vero est talis heres, cui defunctus non habet necesse relinq̄re tūc nō potest venire cōtra. sicut nec ipse defunctus, vt dicit in dict. l. Hunc in proposito, dictus nepos carnalis ex parte dicti petri donatoris, non est talis heres, cui defunctus habebat necesse relinquere: q̄ est extrane⁹. z ideo non pōt dicere dictā donationē in fraudē. z hec sunt clara. Si vero hoc vellet dicere extraneus, in cuius fraudem esset factum, puto q creditor nō audiret probando ea que requirunt in ti. ff. que in frau. cred. z ita loquit in d. l. sicut. ſ. supuacuū. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. Nā creditor ibi cōqueretur. z ideo lex illa nihil facit ad ppositū, vbi heres cōquerit. ¶ Circa fm videndū est nunquid possit dicere donationē fictā, vel simulatā, z apparēter factā. Secūdo, si pōt dici, qualiter debet dici: z vtrū

d sufficiat hoc solū pbare, q donator p̄ se donationē possedit. d Tertio, an q donator cōstituit se donatarij nomine possidere, tollatur dicta obiectio. Quarto, quid releuēt dicta verba dicti instrumēti, in quibus renūtiauit exceptioni simulationis, z ap-

1 parenter facte. † Circa primū non est dubiū, q tam ipse, quā heres pōt dicere contractum simulatū, z apparenter factū, vt C. plus val. quod agitur. p totū. z ff. de contrah. empt. l. nuda. z ff. de reg. iur. l. imaginaria. z C. de distrac. pig. l. ei qui sub imagine. z ff. de aqua plu. arc. l. empto r. z C. si q̄s alt. vel sibi. l. quāuis. z l. cū ponas. Circa secundū qualiter debeat dici. Pro cui⁹ dubij declaratione sciendū est, q contract⁹ fictitius, imaginarius, z simulatus, dicit tribus modis. Uno modo, cū in veritate agitur, q vnus cōtractus celebretur simulatus, vt C. pl⁹ val. quod agi. per totū titu. z C. de contrahen. emp. l. empt. actio. Et huius simulationis natura est, vt ex hac simulatione non impediatur acquisitio fidei ei cui acquiritur: sed ex causa, ex qua agebat

2 poterat agi. d. l. emp. fides. z C. si cer. pe. l. si ex pretio. z no. in d. l. nuda, de cōtrah. emp. z de reg. iu. l. imaginaria. † Secūdo modo dicit cōtract⁹ simulat⁹, fictitius, seu imaginari⁹, quādo contract⁹ fit in veritate, sed modico tēpore habet durare, q forte

e habet reuēdere cito, vt. l. iij. ſ. si ab ignoto. de manumis. Et isti⁹ simulatiōis natura est, vt hoc debeat exp̄sse p pactū agi, vt d. ſ. si ab ignoto. Tertio modo dicit cōtract⁹ simulatus, seu imaginari⁹, q̄n Actus apparet facti, z de mēte nihil agit inter partes, q̄ nihil fit. z de his loquitur d. l. nuda. z d. l. imaginaria. z ff. si ritu nu. l. simulate. z de aq. plu. arc. empto r. Et ita credo q appellent causata, z ad parū facta. id est, ad parē. iū, seu ad reparandum: vt puta, si aliqs timebat Tyrannū, vel cōmune, vel ppter effug. ēda onera, vel aliquid simile, fecit alienationē bonorū suorū, vel partis eorum in aliū, cū in veritate inter eos agebatur q non esset alienatio, sed ad reparandū predicta. His premissis cū verba simulationis possint multipliciter intelligi, quicunq; dicit Actū simulatū, siue agēdo, siue excipiendo, debet dicere, qua causa si-

f mulationis Actus fit simulat⁹, alias intētio esset incerta, nec aduersarius reddit cert⁹, z nulla alia facta declaratione ille, contra quem dicitur simulatus, deberet obtinere, vt l. j. in prin. ff. de edē. l. Pomponius scribit. in fi. de rei vend. que loquunt in agente, z idē in excipiēte, l. j. ſ. idem Labeo. ff. de flumi. z de leg. j. l. Titio. in prin. z hoc debet ante constare. ff. de neg. gest. l. eum actū. z ibi not. ff. de noui oper. nunt. l. non solū. ſ. sed vt probari. z ibi no. in gl. sup verbo, Conferatur q̄. in fi. z C. de per. here. l. si post mortē. z ibi no. in glo. sup verbo, probetur. z expressius extra de prob. c. in presentia. Cum ergo hic dicatur cōtractū simulatum, nec exprimat qua specie simulationis, apparet quod dicētis intentio nulla est⁹. Secundo videndum est propter id quod adg citur, quod dictum instrumētum est apparēter factum, hoc est, ad reparationē, z defensionem alicui⁹ facti. Ex hoc videtur in-

3 tentio certa: quasi dicat de tertia specie simulationis. † Sed ad hoc est dicendum, q hec simulatio est incerta. Nam non potuit quod causa timoris, vel suspitionis supereſſet: vel que fuerit causa, ad cuius reparationē, vel cautationē, dictam donationem fecerit. z de iure est quod dicte fictiones, z simulationes nō p̄sumuntur. nisi appareat causa, propter quam facte sunt: vt ff. rer. amot. l. si mulierem, in princ. ff. qui, z a quib. l. sed si maritus. ſ. fi. vbi est expressum, z expressius de renun. c. fi. lib. vj. Sicut enim nō potest dici donatio facta metu mortis, nisi quando ostat ali quod periculum mortis: vt ff. de dona. l. prima. cum l. sequen. ita nō pōt dici donatio facta ad reparationē alicuius casus, nisi casus dicatur instare. Ex his concludit, q̄d qui dicit instrumentū fictitium, vel apparenter factum, debet dicere speciem, z cau-

4 sam fictionis, z ad cuius casum reparatio sit facta. † Item apparet ex predictis quod ex hoc solum quod donator in possessione remansit post donationem, nō facit contractum simulatum, fictitium, z apparenter factum: q̄ ex sola possessione non appareat causa simulata, que debet ante stare, vt probant iura ꝛ. allegata, z sic non obstat. d. l. sicut. ſ. supervacuū. ff. quibus modis pig. vel hypo. sol. ibi enim suberat causa quare ad excludendus creditorem esset simulata venditio, z hoc allegat ipse creditor, z non venditor vel heres eius, vt dictus est. Et ad predicta faciūt ea, que scripsi in l. post contractum. ff. de dona. scilicet, quod semper est necesse quod appareat causa, propter quā ficta donatio presumatur. ¶ Circa tertium, scilicet, an ex eo quod cōstituit se

h precario nomine possidere, tollatur dicta obiectio? Videtur q sic. tex. in l. quisquis. C. de dona. facit. ff. de rei vend. l. queda⁊ mulier. z ff. de acquirend. poss. l. quod meo. z l. qui pignori. ſ. j. z l. sequen. in quibus videtur expressum, quod puto verum, quando de aliqua causa exprimende fictionis, vel simulationis nihil apparet alias si apparet, presumeret fictus dictus actus, quo se constituit possidere, sicut alius contractus. argu. C. de suffra. l. j. ibi sequatur. z traditio corporalis. Ybi cuiz erat timor fictionis, ne clientulus nimium, vel indebitum aduocato promitteret ideo realis, z corporalis traditio requirit. ¶ † Super quar-

5 i to, quid releuent dicta verba prefati instrumenti, vbi renuntiatur exceptioni simulationis, z apparenter facti. Respon. hoc releuant, quod declarant intentionem suam, q̄ non intendit hūc contractum dicere esse fictitium, vel apparenter factum. Sed si apparet legem probatam esse, z iudicia, tunc eadem ratione qua subsistantia contractus probaretur simulata, eadem ratione probaretur hec renuntiatio, vt ff. de noua. l. doli exceptio. ver. diuersum. z propter eandem rationem non potest dici in fraudem facta. nec ficta: licet fuerit donatio omnium bonorum: z sic non obstat ff. que in frau. cred. l. omnes. ſ. Lucius. Bar.

ADDITIONES.

a Th. B. ¶ Factū tale. Alias inci. in Christi nomine amē. factū tale est. alias inci. Petrus Nicole. z de isto cōsi. vide do. de Rot. dec. ſ. cccclxxxiij. inci. q propter hoc, quod donatarius. vbi ponitur totū q̄. Bart. hic: z vide Bal. in l. fi. C. mand. in c. j. ſ. si q̄s in fi. de feu. da. in vicem leg. in vſib. feu. z Alex. de Imo. in l. iuris gentium. ſ. pactorum. ff. de pac. z in consi. clj. in vj. vol. inci. viso ac diligenter. in vlt. col. z Pau. de Ca. in cōſ. cccxxxj. incip. presupposito. vbi faciunt mentionem de isto cons. Bar. z vide Bar. in l. si ex pretio. C. si cer. peta. z ibi apostil. z in l. j. C. plus val. quod agitur. z vide Bar. in consil. lxvij. incip. proponitur. z Per. coz. in consi. cciij. in iij. vol. viso. dicto puncto.

b B.L. ¶Possessione rei. Vide late Rom. consil. ccxlvj. ¶Pau. de Cast. consil. xcj. & cccxxviij. Ang. consil. xxvij.

c ¶Libertus patrono. Adde quod patron⁹ revocat etiã si emptor nõ participat fraudẽ. l. j. §. si quis in fraudẽ. ff. que in fraud. cred. vide plene per Ang. de Are. in §. itẽ si quis in fraudẽ. Instit. de act. licet in alijs casibus oporteat quod emptor participet de fraude: fm gl. ibi: & vide de intellectu istius consi. Bar. dominũ Ubal. Neap. in trac. clausularum in clausula de simulatione.

b ¶Possedit. Adde no. per bar. in l. post contractum. in vij. presump. ff. de dona. & ibi Aler. post. vbi ponit plures cõclusiones cui ad de bar. hic. & in l. sicut. §. superuacuũ. & ibi apost. ff. q mo. pig. vel hyp. sol. & vide plene p d. And. Sicu. in c. illo vos. de pig. vbi alleg. bar. hic. & adde ¶Pau. de cast. in cõsi. cccxxx. in causa mota. & in cõsi. cccxxij. incip ꝓsuppositis his. vbi tenet ꝓout Bar. hic. & vide Barth. Ueron. in suo trac. de simul. cõtract⁹. in xxiij. presum. & Ubal. Neap. in d. tract. clausularũ in clausula d simulatiõe in vlti. col. in fin. & in ver. sequi videre. & bal. in l. quoties. §. sed si cũ primũ. ff. de he. instit. & Pet. Cor. in cõsi. ccxij. in ij. vol. inci. viso dicto puncto. & Ang. de Are. in §. si qs in fraudẽ. instit. qb. ex cau. alie. nõ licet. & in §. preterea. in vj. col. instit. de act. & vide no. ꝓ Bar. in cõsi. lxviij. incipiẽ. ser Lozneli⁹. & in cõsil. xxj. in ij. vol. incip. viso libello. & in l. Lucij Titij⁹. & ibi apost. ff. ꝺpositi.

c ¶Quando cõtractus. no. quod simulatio sit de vno cõtractu ad aliũ. Vide plene etiã p bar. & bal. il. si sub specie. C. de postul. cum concor. de quib⁹ per Jaso. in l. cũ ea que. post princip. C. de trãsact. & vide Barth. Soci. in ij. volu. in cõsilio. cclxiij. inci. visis. circa fi. Dño.

f Th. D. ¶Simulatus. Vide Bald. in l. final. in fine. & ibi Salicet. & Moder.

g ¶Nulla est. Qui dicit cõtractũ simulatũ debet specifice exprimere. & probare modũ & speciẽ simulatiõis. cũ plures sint species. vt etiã inquit bal. in l. ab Anastasio. C. mand. & in rub. C. plus val. quod ag. & Doct. in l. iurisgentiũ. §. dolo. ff. de pact. ita etiam firmat ¶Pau. cõsi. cccxviij. & consi. lxxxij. Ang. cõsil. xlvij. incip. ex hoc themate. & consil. vj.

h Th. D. ¶Obiectio. vide Bar. in l. post. contractũ. ff. de don. & in l. sicut. §. superuacuũ. in fi. ff. qui. mo. pig. vel hyp. sol. & vide omnino bal. in l. illud. in vij. q. in fi. C. de sacrosanctis ecclesijs.

i ¶Releuant. Vide omnino p Barth. Ueron. in suo trac. de simulatione cõtract⁹. in ver. sed circa pred. & Ang. de are. in §. itẽ si quis in fraudem. in j. col. in fi. Instit. tu. de act.

CONSIL. LXVI.

Quid sit pax. & an ab vtraq; parte debet fieri pactũ pacis. & quomodo cõmittitur contra pacem. Itẽ an capitulum q ponitur in instrumento pacis rupte. inclinat ad dantem auxilium. vel fauorem.

1 ☞ Pax quid sit. & quomodo diffinitur.

2 Pax. & remissio a quibus debet fieri.

3 Qualitas que est in maleficio. & psona committẽtis. aggrauat personam auxiliantem maleficium.

a **In declarationem.** [a] questionis ꝓpiate inuestigandũ est. ꝓmo quid sit pax. ¶Ad q respondeẽt. q pax ꝺ Soff. diffinitur in summa de treu. & pa. sic.

1 † Pax est discordie finis. sed qa finis discordie posset accidere multis modis vel decedẽtib⁹ ambob⁹ his qui habuerũt discordiam. vel guerram. vel altero ficto: ideo puto ego potius pacem

b sic diffiniendam esse. Pax[b] est pactum. quo fit finis discordie: seu guerre introducte per pactũ: vt ff. de pac. l. j. de capt. l. in bello. in princi. C. de caduc. tollend. l. j. & pub. leti. vel consul. nunt. l. j. & est vltima rub. C. li. xij. & in feud. de pace tenen. de pace iura. fir. Hoc premisso apparet. quod cõtra diffinitio non est vera. & allegant q pactũ est remissio ꝓprie offense: & allegãt. ff. ad municipal. quod si interim. &c. C. de caduc. tol. l. vnic. Nõ põt enim remissio in iure fieri ab vna parte absente. vel nõ acceptante altera. vt instit. de in iur. §. fin. & ibi no. q tamẽ non esset finis discor-

2 die. † Itẽ sciẽdũ est. q quãdoq; inter duos est guerra. qz vterq; fecit iniuriã alteri: vel habẽt animũ faciẽdi. tũc pax est facienda q mutuo fiant remissiones. Quandoq; ex vna parte tantum est illata iniuria. tunc videtur remisse Specul. q solũ ab vna parte est remissio facienda: vt not. in Specu. de treug. & pace. §. j. vnde tũ allegat. Sed posito. q verũ dicat in ꝓposita questione. si dictũ testis inspiciatur. fecerunt pacẽ mutuo vnus alteri. & alter alteri iniuriã remiserunt. & omnẽ offensam. & sic ex verbis pacis redditur ꝓtestatũ. & presupponitur vtriq; facta iniuria. quãdo remittitur ante: cui stãdũ est inter ipsas partes donec. pbet cõtra. l. optimã. C. de cõtrah. & cõmittẽ. stipul. posito q ex vna parte tantũ fuisset facta offensa debet vtrinque fieri pax. Hã posse bile est. q licet aliquis me offendat. adhuc habet animũ me offendẽdi plus. & ista est guerra inter nos mutuo. cui

guerre nõ potest imponi finis. nisi ꝓ mutuã pacẽ inter nos mutuo redditã. Vel pone. q imponatur guerra licite. & sic ex ea⁹ parte nõ fit iniuria: cũ iuris executio nõ habet iniuriã: vt l. iniuriarũ. §. j. ff. de iniu. tũ fit pax. & remissio mutuo: & ita loquuntur cõstitutiones ille de pace tenẽ. & pace iur. firm. Hã ibi inferebatur guerra per ¶Principẽ. ex parte cuius licite inferebat: & tũ fuit facta pax mutuo. & ꝓmissiones mutuo de non offendendo: vt declarat illa cõstitutio Federici. in extraua. de pace Cõstã. Ex quibus cõcludit mutuo teneri ad nõ rumpendũ pacẽ. & non offendendũ. ¶Ad secundũ quo dicit. q est condemnatus ex illo capite statuti quod dicit. si in instrumẽto pacis. &c. Respõdet. q nihil est cõtra factũ: qz. vt ex precedẽtibus apparet. statim

3 habet locũ etiã nullo intercedente instrumẽto. ¶† Ad tertium

c quo dicitur. q qualitas illa de pace rupta. ‘non videt relata ad dantes auxiliũ & fauorẽ: respondetur quod qualitas: que est in maleficio & persona committentis: aggrauat maleficiũ in persona auxiliantis: vt l. vtrum. ff. ad leg. ¶Pomp. de parric. Nec obstat. l. is. q opez. ff. de fur. quia ibi loquitur de qualitate. que obuenit ex maleficio ex post facto: vt si capiatur. Berto.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶Ad declarationẽ. Istud cõsi. Bar. alle. & ponit de ꝓbo ad ꝓbũ dominus me⁹ in iure can. do. Ant. cozse. in suo tracta. de pstãtia Reg. in q. xlj. vbi ponit priuilegia pacis in xxviij. priuileg. Et in quantũ Bar. ponit distinctionẽ pacis: vide Joã. de ligna. in suo trac. de pace. & Aler. in l. j. ff. de pact. & Bal. in c. fin. post prin. de pace Constan. in vlib. feud.

b B.L. ¶Pax. Quotuplex sit pax. & qualiter dicatur rũpi. vide bal. consil. lviij. lib. j.

c Th. D. ¶De pace rupta. Nota quod dicit bar. hic. q capitulũ q ponit in instrumẽto pacis rupte exẽditur contra pacẽ. vide domi. Anto. cozs. in dicto tract. in xxij. priuilegio. in fi.

CONSIL. LXVII.

Side quolibet cõtractu debet solui gabella ciuiũ. si instrumẽtũ id est. rogitus notarij sit combustum. & partes ne pereat memoria. iterũ faciunt eundẽ contractum. tamen ex istis non debet solui alia gabella.

1 ☞ Gabella si ex rogitu soluta est. deinde comburitur: non debet iterum solui alia gabella.

2 Instrumenti amissione probata. vel rogitus. locus est refectioi ex ipso rogitu: vel de nouo fieri debet.

a **Satis** dubie[a] querit. si ꝓmo factũ fuit instrumentũ: vnde gabella solui debeat. & soluta fuit semel ipsum instrumẽtũ fuit combustũ scilicet rogit⁹ ex quo non erat extractũ instrumẽtum. & ob hoc ne res pereat. iterũ inter easdẽ partes fuit factũ de eadem

1 re instrumentũ: & querit an gabella solui debeat an nõ. † Et videtur q non rationibus. & iuribus infra scriptis. ¶Primo quia sufficit semel. Secũdo. qz bona fides nõ patit. vt bis idẽ exigatur. Tertio. qz magis videt q sit quedã declaratoria. Quarto. quia habet oculos retro. Quinto. qz huiusmodi refectio videt

2 repositio in pristinũ statũ. † Sexto. qz ꝓbata amissione instrumẽti. vel rogit⁹. vel abbreuiatura. locus est refectioni ex ipso rogitu. vel de nouo fieri ipso rogitu exẽplari deperdito. vel cõbusto. ex quo nondũ fuerat scriptũ instrumentũ. ¶Primũ dictũ ꝓbat in l. fideicõmissa. §. fi qs alicui. ff. de lega. iij. Secundum in l. bona fides. ff. de regulis iuris. Tertiũ in l. manumissiones. ff. de iusti. & iure. Quartũ. vt dicit in lege Aquila. & ꝓbat C. de rerũ pmu. l. ex placito. Quintũ per l. fi. C. de sen. pas. Sextũ & vltimũ ꝓbat ff. de euic. l. in creditore & arg. ff. de sol. l. qui res. §. areã. & ff. de admi. tut. l. chirographis. in prin. Itẽ solutione eius. q ꝺ debẽt ois tollit obligatio. vt Instit. quib. mod. tol. oblig. in prin. & predicta probãtur. ff. de edẽ. l. si qs ex argẽtarijs. §. fi. & in auth. vt fratrũ fil. §. j. & extra de testib. c. significauit. Et sufficit etiã p iuramentũ contrahẽtiũ probari. & sic seruat vsus. argumen. de bo. aut. iud. post. l. cũ plures. §. fi. & pbat in Spec. de fide instru. §. postquã. ver. vbi autem. & in pluribus versi. Ego Bartol.

ADDITIO.

a Th. D. ¶Satis dubie. istud cõsiliũ fm ordinẽ Perusinũ. est i xj. parte cõtrac. in cõsil. xxxiij. & vide Bar. in l. ne casu. C. ꝺ discuso. lib. 10 decimo. & Joã. Bertrach. in suo repetitorio. in ꝓbo. abbreuiatũ. vbi alleg. bar. in isto cõsi. & ponas hic queno. ꝓ Reuerendo dño Julio Michaelis. in causa de Mathamancho.

CONSIL. LXVIII.

Ex quibus cõiecturis presumit vẽditio fraudulẽta. & presumptio fraudulẽta que ex cõiecturis infert. debet intelligi cũ oibus qualitatibus sibi ex cõiecturis inherentibus.

1 ☞ Venditio ad hoc. vt presumatur fictitia que requirantur.

2 Emptor quãdo reliquit filio venditoris. venditio presumitur fictitie facta.

3 Presumptio ex aliquo actu sumpta presumitur cum omnibus modis

modis illi actui coherentibus.

4 Venditio quando presumitur facta in vtilitatem tertij.

5 Vnum capitulum dispositionis quando est, vel plura concessa, non potest acceptari pro parte.

a Proponitur [a] quod Joānellus Fuscutij de Pergula vēdidit Berto petri quasi oia bona sua nomināt̄ p certa ꝑtia are pecunie ꝙ fuit cōfessus habuisse, z decedit Joānellus relicto vno filio minore xij. annis, q Bert⁹ postea intra sex mēses a die mortis dicti Joānelli decessit, z post humum ibi nasciturū z ēt quosdā alios instituit, z iure legati Joanni filio dicti Joānelli oia que emerat a dicto Joannello reliquit, z eidē Joāni substituit, qō si decesserit sine filijs, dicta bona deuenirēt in certas ꝑsonas, z loca, qui Joan. possedit dicta bona p admīnistratores suos p sex annos, demum decessit dictus pupillus. Querit, an illi, quibus dictis Bertus reliquit post mortē dicti Joānis, debeāt illa habere, an vero illi, qui succedūt ab intestato dicto Joanni pupillo. Proponit etiā qō dictus Bert⁹ tēpore dicte emptionis ſcēm cōmunē opinionē non erat ita diues q dicta bona emere potuisset. Proponit etiā qō publica fama est in dicto castro Pergule, q dicta vēditio fuit fictitie facta dicto Berto, vt dictū puerū defenderet. His omnibus ꝑdictis ꝓpositis, querit quid iuris. † Ad que dico, qō hic multa concurrunt, qō hec vēditio ꝑsumitur esse fictitia, z in fauorē filij facta.

b Primo, q̄ omnia bona, vel maiorē partē b vēdidit, l. omnes. §. Lucius. ff. que in fraudē creditorum. que ꝓsumptio habet locum etiam ii res nominauerit specialiter vt l. nomē. §. j. de legat. ij. † Secō q̄ ille emptor reliquit illi filio, non enim est ꝓsumēdum si vere emisset q̄ extraneo reliquisset, z nō filijs, quos ex se nasci sperabat, vt C. de fideicommiss. l. cū acutissimi. z ff. de condi. z demon. l. cum anus. Tertio, ex eo q̄ ille filius postea reperitur possidere, ꝓsumitur tū ex primo titulo possidere, vt est expressum. C. de natu. lib. l. iij. z facit C. de repud. here. l. j. z ij. z ff. de acquir. here. l. filis qui bonis. Quarto, facit fama, z opi. precedēs q̄ non erat ita diues qō potuisset emere, z q̄ vēditio fuit ficta, vt ff. de testib. l. iij. §. eiusdē quoq; Principis. Aduertēdū tñ est predicta omnia simul iuncta faciūt ꝓsumptionē, nō que libet de per se illud tū potissimū qō emptor reliquit oēs res dictas filio vēditoris, z ne ille possideat, vt l. iij. §. fi. C. de natur. lib. Ex hoc insurgit aliud, q̄ dicta vēditio nō ꝓsumitur facta simpliciter, ſ hoc modo, videlicet q̄ debeat tenere dicta bona ꝓ suo filio ad eius vtilitatē. Sz si filius decederet sine filijs, tunc dicta vēditio intelligitur facta p eis, quibus sunt relicta in illū casum, z ita est ꝓsumēdum fuisse tantum ſcrum inter dictum

3 emptorē, z vēditorem. Et q̄ hoc sit verum, ꝓbatur sic. † Quādo ex aliquo actu ꝓsumitur aliqua ꝓsumptio, illa assumitur cum omnibus modis illi actui coherentibus. ff. de iureiuran. l. si duo patron. §. si quis iurauerit. z §. seq. Nam ex iuramēto ꝓsumitur ſctum interuenisse. Presumitur ergo omnia, que miunt

4 illi cōtractui. † Ita in proposito, in legato isto facto Joāni, ꝓsumitur venditio facta ꝓ ipso Joanne, z ad ipsius vtilitatem, qō intelligēdum est cum modis, z conditionibus insertis legato, z quod in tātum fuerit facta ad vtilitatē Joānis, quatenus verba legati important. Pro quo facit, q̄ non pōt dictus Joānes, vel heres eius partem dicte dispositionis accipere ꝓ se z ꝑtē contra se, cum sit vnum capitulum, vel plura simul connexa, l. etiam. §. ex causa. ff. de mino. z q̄ connexa nō possint separa

5 ri a legato, ꝓbatur. ff. de leg. j. l. iij. † Itē illud quod actū ꝓsumitur inter dictum venditorē, z dictum emptorem, prodest illis quibus relictū est, q̄ si non fuisset relictū per Bertū, si illa veritas ꝓbaretur, teneret actione mādati, vt ff. de her. instit. l. quidā cum filiū. Ite ergo Joannes vt habere dicta bona a patre suo cū dictis oneribus, z legatis per mediam ꝑsonam dicti Berti, d. l. quidā cū filium. ꝓbatur ff. de iu. do. l. ꝑfectitia. §. si quis certam. Ex predictis cōcludo q̄ ille filius nō potuit grauari in legitima, l. quoniam in ꝓpositis. C. de inoff. testamē. nec etiā in Trebellianica, que venit detrahēda de relictis predictis nō factis ad pias causas, quas duas portiones debeant habere illi, qui ab intestato succedunt ipsi Joanni, vt extra de testa. c. Raynutius. z c. Raynaldus. z no. C. ad leg. Falci. l. si vt allegas. z ff. de inoff. testa. l. papinianus. §. sed nec impuberis.

ADDITIONES.

a Th. D. Proponitur. Istud consilium alias inci. in nomine domini amē. proponitur, z ita est in ordine peruino, in secunda parte contractuum, in consi. vj. z de isto consi. vide Bar. in consi. xxj. incip. viso libello, in ij. vol. z ā. consi. lxv. factum tale est, ibi scripsi plene in apostillis de materia istius cōsi. z vide Ang. de Are. in §. in fraudem, institu. ex quib. caus. man. non licet. z pet. Lor. in consi. ccij. in iij. volu. inci. viso dicto puncto.

b Partem. Vide Bal. consi. ccxx. lib. iij.

CONSIL. LXIX.

Quod statutū imponēs pena alienāti in forēe, vel nobili, nisi satisfactum fuerit ꝑ satisdādo vsq; ad tria.

1 Statutum dispones qō aliquid no valeat, nisi detur fideiussores, intelligitur, z sibi datur facultas, donec feratur sententia.

2 Fideiussio pot dari quandocunq; post impetratum rescriptū.

3 In delictis habet locum purgatio more, quando per statutum, vel legem conceditur.

a In nomine domini [a] amē. Viso statuto posito sub rub. de pena vēdentium alicui nobili, vel forēi, vt indubitāter dicēdū q̄ dictus

b Dlaus post ꝙ satisdationē predictam prestitit, ſ post inquisitionē dictā, z rūsionē factā ad eā veniat totaliter absoluēdus [b], dicūt verba statuti sic, Si vero vēdiderit alteri forēi nobili, nō ſppōsito iurisdictionis cōis Liconi, soluat tā vēditori, quam emptori cētum libras denariorū paruorū, z vēditio que nt, sit nulla saluo q̄ si emptor per publicū instrumētū se obligauerit, z idoneos fideiussores Liconēses dederit allibiatos, ꝛc. † per que verba dat dicto forēn emptori facultas dādi fideiussores ꝑactos, quousq; cōtra eū feratur sīia. Casus est expressus de publ. l. j. in ꝓn. communcta. l. hoc edicto. eo. tit. z ff. qō me. cau. l. si cū excepi. §. j. cōiuncto §. satis enim clemēter. z de dolo. l. arbitrio. §. j. q̄ le-

1 ges hoc dicunt expresse. † Preterea expressius dicitur. C. de pc. Impera. offer. l. vniuersa. vbi dicitur, quod rescripta non aliter valeant, nisi fideiussio idonea prebeatur, que verba interpretantur quod post impetratum rescriptum posset dari fideiussio, z illud quod dicitur, quod non valeat, interim non sortiatur effectum, vt ibi not. glos. Preterea, ꝓ hoc videtur text. in simil. C.

3 de crimi. ſtel. l. prima. † Nec ob. si dicatur qō in delictis nō est locus purgationi more [c], q̄ verum est nisi per legem concedatur. Hoc aūt cōcedit lex municipalis, que dicit, saluo, ꝛc. que verba sic debent interpretari, ꝓout supra dictum est. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. In nomine domini. Alias inci. viso statuto, z ita incipi. secundum ordinē Perusinum in secunda par. contractuū, in consi. xvij. z Bar. in cōsi. lxxxix. in secundo vol. incip. viso statuto. z ibi vide apostil. meam, z infra in consi. cxvij. z vide doc. in l. vniuersa. C. de precib. Impe. offer. Vide Fel. in c. nomine. de ꝓsump. vbi volunt q̄ responsio facta simpliciter, z nō ad qualitatem, non neget qualitatem. z allleg. bar. in hoc cōsi. q̄ hec responsio facta fideiussori nō ꝓiudicat, sicut fit facta simpliciter.

b Absoluendus. Vide Ancha. consi. cxxxj.

c More. Vide Rom. consi. cccxvij.

CONSIL. LXX.

Quod minor non habens curatores ꝑ potest dare res mobiles, que nō ꝓhibētur alienari, per l. lex que tutores. C. de adm. tut. sed potest restitui. Itē qui no pōt alienare, nec poterit alienanti consentire, qū vnum sit in solutione, z alterum in obligatione, quorū vni ꝓhibetur de iure, alterum permittitur, spectatur euentus solutionis vtrum valeat, vel non.

1 Minor non habens curatores ꝑ potest dare res mobiles que continentur sub ꝓhibitione legis.

2 Lex. que tutores. C. de administratio. tuto. loquitur in rem, z ꝓhibet alienare mobilia, que seruando seruari possunt.

3 Actio competens minori an sit alienabilis.

4 In obligationibus alternatiuis per minorem quod ius debet seruari.

a Reuerendissime domine. Viso pūcto questionis, z allegationibus ꝓ vtraq; ꝑte subtiliter factis, ad determinationē dicte questionis, premitto, quod apud me nullum dubiū est quod minor xxv. annis non habens curatorem † possit donare res mobiles,

1 que non continentur sub ꝓhibitione legis. l. que tutores. C. de admini. tuto. z intelligo de donatione simplici, z sine decreto, licet possit restitui, quia casus est cum gl. in l. ij. C. si aduer. do. per vos allegata. Hec potest dici, aliud est donare, aliud donāti consentire. Nam quando quis habet plenum ius, vt quia dominus regula est infallibilis, qō si ipse non potest circa illam rem cōtrahere, nec contrahenti consentire. Casus est in l. si fundus. §. j. in fi. ff. de pig. Sed quando aliquis non habet plenum ius in re, ꝓpter defectū iuris ipse ꝓhibetur, vnde poterit alteri alienanti alias cedenti ius consentire. Exemplum in minore, qui habet seruū pignori, ipse nō potest manumittere. sed domino manumittenti poterit cōsentire, vt l. si pater. in fi. de manu. vin. Itē pōt poni exemplū in vsufructuario, z ꝓpter hoc text. in d. §. j. dicit fere, vt ibi no. gl. Cum ergo in casu d. l. ij. in fi. ille minor haberet plenum ius, ipse non posset donare, nec donanti cōsentire. Remanet ergo q̄ ipse potest donare. Ꝓ hoc est tex. ille vulga

ris.l.si curatorē habēs.C.de in integ.resti. ¶Pro hoc allegat.l.j. §.si minor.ff.de reb.eo.¶Ad omnia ꝫ̄ respondetur vno verbo, q̄ loquūtur in tutore,ꝫ curatore,qui nō possunt donare,nisi in illis casibus,vt plene tactū est in allegationibus,ideo hic nō in
2 fisto.†Secō premitto q̄ l.lex que tutores,loquitur in rē: nā dicitur,aīa omnia, ꝛc.in domo retineātur,ꝛc.ꝫ ibi, nec domū vendere liceat,in qua defecit pater,minor creuit, ꝛc.ꝫ sic ipse minor nō poterit alienare tales res sine decreto. Ita intelligit glo. in d.l.j.in fi.C.si aduer.dona.que loquitur in persona prohibēdo expresse tutores. ¶Ité pmitto quod licet.l.lex que tutores, prohibeat alienare sine decreto mobilia, que seruando seruari possunt tū hac prohibitione non cōtinetur pecunia numerata.
3 casus est in aut.vt hi,qui obli.§.quoniā aūt.vbi tutor permittitur pecuniam pupillarē credere,licet ei necessitas nō imponat. Tertio premitto,q̄ dicti arbitri videtur illi domino permisisse solum alienationē in vltima voluntate ꝓout de iure ei cōpetebat,si verba laudi inspiciantur,ꝫ sic de pmissione arbitrorū nō est curādū.†Quarto premitto,q̄ fm verā opinionē actio competēs minori quātū ad propositū iudicatur alienabilis, vel nō fm id q̄ in actione deuenit.vt no.in aut.de nō alie.§.vult enim ꝫ no.p Dy.de aut.h.tuto.l.pōt pupillus.ꝫ Cyn.C.de sacrosā.ecc. aut.hoc ius porrectum.no.etiam per gl.C.si aduer.transact.l.j.
4 †Quinto premitto,q̄ si verba dicti laudi inspiciant: sola q̄tas pecunie est in obligatione:seu cōdēnatione,fundus aute seu possessiones sunt in solutione vt dicimus in l.milles.§.decē,de re iud.Et hoc euidēter apparet ex ꝟbis dicti laudi,Obligatio eīm est simplex,ꝫ vna,scz ad ducētos florenos effect⁹ aūt solutionis est alternatiua:q̄ in possessiones soluātur nō iure obligatiōis, sed magis iure cuiusdā facultatis,tū quātū ad actū transferēdi istam obligationē sic qualificatā etiā aliaꝫ per minorē, ideo credo q̄ in obligatione alternatiua,vtrūq; esset in obligatiōe. Hā in pcessu tēpis isto iure solutionis,q̄s pot fieri minori per modum facultatis,idē ius seruat q̄ in eo q̄ solui dz iure obligationis. His ergo premissis ad solutionē presentis questionis, vtrū dicta cōcessio tenuerit,vē dubium q̄ si inspicimus pecuniā, tenet cessio:vt ex predictis patet:si aūt inspicimus possessiones nō tenet.Dico ergo q̄ donec durat debitori facultas soluēdi,q̄ vult quod heredes dicte do.Francisce possunt cogitari,vt agant ꝫ si debitor solverit pecuniā apparebit cessionē valuisse.Aut solvit fundū.ꝫ apparebit cessionē valuisse,ꝫ sic hoc nō depedet ex facto debitoris.Casus est in l.si tic.§.fi.de leg.j.ꝫ sic erit de caub⁹, de q̄b⁹ ex his q̄ eueniūt apparet q̄ retro actū sit.Ad q̄ facit ff.de re iudi.l.qdam,ꝫ ff.de sol.l.q̄ res.in fi.pcīn.cū simi.ꝫ ibi nota.Si vero nō est ei⁹,scz debitoris electio,tūc vz cessio,vt ex predictis pt̄z hoc mō credo q̄s velit,alias dz intelligi.l.q̄s si fundus.de fun.dota.scz,q̄n electio no est interius,sed non vz alienatio.scz mulieris eligētis fundū,alias secus,arg.de vsuca.l.cū vir. Ad vnum tū aduerte,q̄ debitor scz in obligatione alternatiua possit variare etiā post sui am.l.eum qui certam.§.j.de ꝟb. ob.tū in questione plenti,vbi vnum est in obligatione,aliud in solutione,dictam facultatē solutionis pdit debitor,si pactus ꝫ solutum tenēri,vt ff.de sol.l.si q̄s stipulatus fuerit dece in melle, ꝫ de pet.here.item venit.§.j. ¶Patet certe,q̄ si esset in casu nostro,remaneret cessio valida. Ad vltimū q̄s querit,vtrum eo casu quo cessio valet heres possit petere in integr.reiri.dico q̄ satis videtur clarum,q̄s non.per l.fi.C.qui ꝫ aduer.quos.Bart.

ADDITIONES.

a Th.D.CReuerēdissime do.Vide Phili.Decium,in l.si filius. ff.si cer.pe.vbi alle.Bar.in isto cōs.q̄ l.lex que tutores,quc,phibet tutores alienare res mobiles,que seruādo seruari possunt, q̄ in tali phibitione pecunia numerata no continet:qz illa per tutorē pot mutuari,ꝫ all.Bar.hic,ꝫ an pecunia sit de rebus q̄ seruari possunt,vide Dec.ibi,ꝫ Fel.in c.venerabili,in fi.de offi. deleg.ꝫ vltra ipsos limita,vt per do.Ludo.Ro.in consi.clxxxviij.inci.in hac causa,que adde ad Dec.in d.l.filius.

b CPecunia.Vide Roma.consi.clxxxviij.

CONSIL. LXXI.

Mī verba obligationis conferunt in personam stipulantis,ꝫ verba solutionis in persona alterius, valet obligatio,vt si dico.promittis mihi dare Titio, alias non, Item in iudicijs alteri per alterum queritur obligatio.

1 ☞Alteri per alterum stipulari potest,quando verba solutionis,ꝫ obligationis conferuntur in personam alterius.

2 Alteri per alterum stipulari potest,quando stipulatio est iudiciaria,vel per instrumento guarentigiato.

a CEllus fuit cōsilius.se habuisse a d.Massa ccc.li.ad vsufructuādū in vita sua,pacto apposito,q̄ si cōtingeret ipsum Bellū mori aīa quā moreret dña Lella eius vxor,ꝫ filij ipsius dñe ipse Bellus promisit,ꝫ conuenit dicte dñe per pactum solēni stipulatione vallatum, dictā quantitatē reddere dicte domine Lelle sue vxori.Querit,an dicta stipulatio valeat? Et vī.q̄d nō, q̄ dicta Massa vī alteri stipulata,quā sibi:ergo non valet.l. stipulatio ista.§.alteri.de verb.ob.†Sed illa lex loquitur,b quando ꝟba obligationis,ꝫ solutionis conferunt in ꝑsonā alterius: vt,pmittis illi,q̄ dabis illi.Sz hic verba stipulationis fuerunt collata in persona stipulātis,ꝫ verbū solutionis,in persona alterius.scilicet filij sup re,ꝫ pecunia ipsius stipulātis.ꝫ sic valet,vt ipsi dñe Lelle queratur vtilis.l.publia.in princ.ff.depo.ꝫ l.quoties.de do.que sub mo.ꝫ l.pe.C.ad exhib.ꝫ ita tenet Bulg. in l. certi cōdictio.§.si nūmos.ff.si cer.peta.¶Preterea, dictū instrumētū cōtinet in fine sui preceptū guarētigie,c ꝫ sic perinde est, ac si iuder precepisset dicto Bello ad petitionē dñe Massē,qs in dictū casum dictam pecuniā daret dicte Lelle sed in iudicijs nō est dubitādum† quod alteri per alterū queriē actio, l. ī cause.in fi.ff.de pecu.ergo, ꝛc.¶Preterea,constat in iudicijs q̄ dicta conceptio,scilicet,condēno te vni, vt soluas alij, valet q̄ apparet in omni condēnatione,que ꝓfertur in personam procuratoris.Nam quis cōdēnatur ipsi procuratori.vt soluat domino cum procuratori litis non soluatur.l.j.C.de sen.ꝫ l.hoc iure.ff.de solu.ꝫ l.sed si tantum.ff.de pact. Sed cum instrumētum in quo est preceptum guarentigie,sit quoddam preceptum,siue sentētia,ergo, ꝛc. Concluditur ergo dictam stipulationem valere,ꝫ dictum instrumentum executionem mereri.

ADDITIONES.

a Th.D.CBellus,alias inci.d.Bul.ꝫ alias inci.gabellinūnus, ꝫ ita est in ordine perusino.in ij.parte cōtrac.in §.rxviij.ꝫ ita alle.Ru.Rom.in consi.lxxxvj.inci.viso questionis themate. in fi.

b CSed illa lex loquitur. Vide Bar.ꝫ doc.in d.l.stipulatio ista, §.alteri.ꝫ ibi Jas.in j.colum.ff.de verb.obl.ꝫ ita sol.in l.certi cōdictio.§.si nūmos.in j.colum.ff.si cer.pe.ꝫ de materia vide Feli. in proe.decre.ꝫ Jas.in l.j.§.huius studij.ff.de iust.ꝫ in.Et ibi an sacerdos possit alteri stipulari,ꝫ vide Andr.Barbat.in d.l. stipulatio ista.§.alteri.§.si stipuler.in addi.Bartol.ff.de verb.ob. vbi alleg.consi.Bar.hic.

c CGuarentigie. Adde Bart.in l.possessio.§.j.ff.de acquir.possess.ꝫ Bald.in l.non aliter,ff.de adopt.cum concordan. de qbus per Alex.in d.l.possessio.§.j.vbi alleg.Bart.in isto consi.ꝫ idem tenet Ludou.Rom.in consil.lxxxvj.incip.viso questionis themate.in fi.vbi extēdit idem esse in laudo arbitri, vt ibi p ipsum: ꝫ ibi etiam alleg.Bar.in isto consi.

CONSIL. LXXII.

An valeat pactū inter fratres diuidētes hereditatē q̄s frātribus masculis descēdētib⁹ ex eis nō succedāt femine,Ité,qs in successione feudorū nō habēt locū iura cōia ciuilia,ꝫ an,ꝫ quomodo derogetur per secundaz conuentionem factam inter fratres per aliam secundam.

1 ☞Pactum factum inter fratres,quod femina non succedat, etiam ex testamento,an valeat.

2 Pactum,quod certe res non deueniant ad certum genus personarum valet.

3 Domini ciuitatum,ꝫ locorum habent iura regalia in castris,ꝫ locis eorum,

4 Dignitatem habentes,ꝫ iurisdictionem in castris,de iure non habent successorem.

5 Pactum quod femine non succedant,est de iure naturali.

6 Diuisio facta inter fratres,an valeat instrumētum celebratum inter ipsos,quod femine non succedant.

7 Pactum factum cum vno herede,ꝫ successorum nō preiudicat a lis.

a EX facto proponitur quod nobiles viri dominus Neapolio,ꝫ Joan. a Fontibranca fratres,ꝫ filij quōdam Magnifici viri Raynaldi,ꝫ Lechus quondam Leonis,nepos eorum ex fratre de Romagna,domini sunt multorum castrorum, ꝫ villarum in dioceſi Sabinēsi,in quibus castris,ꝫ villis habēt merū, ꝫ mistum imperium,ꝫ gladij potestatem,ꝫ ius condēdi statuta ex antiqua consuetudine a tempore,cuius non extat memoria, ꝫ quod in parte dictorum castrorū,ꝫ villarū in temporalibus non recognoscūt dominum,nec ecclesiam Romanam, nec Imperatorem, nec Regem aliquem,scilicet in castro Belmontis, in Rocha sinbali,cum suis villis,in villa plagem castro Stipione leueriam castro portis,in castro Vallis fredde: ꝫ in villis Onam:ꝫ sancte Felicis:in quibusdam vero alijs castris populus Romanus aliquid iurisdictionis pretēdit,scilicet quod in eis ponit certa data,ꝫ non aliud. ¶Proponitur etiā q̄d predicti fratres,ꝫ Lechus nepos fecerunt inuicē quedā pacta,que voluerūt obtinere vim legis inter se,ꝫ ipsorum domos,ꝫ curias: inter que inter cetera continetur,quod nulla mulier nata, vel nascitura ex eo,vel altero ipsorū posset, vel debeat succedere ab intestato,

intestato, vel ex testamēto condito, seu condēdo, seu ex donatione aliqua facta, vel faciēda inter vnos, vel cā mortis, vel quouis alio Jctu in bonis paternis vel maternis eorū: nisi tantum masculi, qui de legitimo matrimonio eorū vel alicuius eorū sunt nati aut in posterū nascituri, ꝛ mulieres dotētur f̄m cōsuetudinem eorum domus, ꝛ plus de eorum bonis petere non possint. Hoc etiaz acto, quod si per aliquē, vel aliquos ipsorum, vel per successorē vel successores eorum, seu alicuius ipsorum factū fuisset, vel fieret cōtra, vt predicta omnia, ꝛ singula obseruētur, propter hoc licet alij reuocare aut̄ pōtate, ppria, ꝛc. deinde decessit noā. prefatus superuiuētibus Neapolio, Frontibzāta fratribus, ꝛ Lecho predicto nepote, deinde tā, pcuratores Frōtibzā te q̄ Lechi, qui olim vocabatur Frāc. fecerūt diuisionē suorum castrorum, ꝛ bonorum, etiam villarū, ꝛ iurium, ꝛ quia dominus Neapol. erat clericus, passus est, vt dicti diuideret bona, ppria ipsius Neapo. ꝛ in instrumēto diuisionis inter cetera cōtinetur q̄ vnus habeat partē sibi obuenientē ad tenēdum, vendēdum, ꝛ alienādum, ꝛ q̄ faciant finē de omni eo q̄ alter alteri possit petere in dictis rebus, ꝛ q̄ alter alterū nō molestabit, ꝛc. vt in instrumēto inde confecto latius patet. Deinde mortuus est dominus Neapolio predictus: deinde mortuus est Franciscus Leonis superuiuētibus quibusdā filiab⁹ maritatis, ꝛ dotatis, quas hēredes instituit, ꝛ detinent dicta bona que fuerunt dicti Franc. Nunc dictus Cola petijt dicta bona ex vigore dicti instrumēti, quo cōtinetur q̄ filia femina nō succedat, sed sit cōtēta dote sibi data. Ex aduerso rñdetur, dictum instrumentum nullius esse momēti. Itē si valeret, est sublatū per instrumētum diuisionis, de quo supra fecit mentionē, queritur quid iuris. ¶ †Ad pdictam q̄nem examinandā, primo vidēdum est, an instrumētum quo cauetur quod filia femina nō succedat ex testamēto, valeat. nā per hoc videtur quis auferre sibi liberam testādi facultatez, quod fieri nō pōt, vt ff. de verb. obli. l. stipulatio hoc modo, ꝛ C. de transactio. l. cum donationis. Preterea, in d. l. stipulatio hoc modo, dicitur q̄ talis conuentio est contra bonos mores: ergo non cōfirmatur iuramento, vt c. nō est obligatorium, de reg. iu. in vj. ꝛ pro hoc videtur glossa exp̄esse. C. de collat. l. pactum dotali. ꝛ quod tale pactum non impediat filiam succedere. Preterea q̄ filia succedat, procedit ex iure sanguinis, ꝛ sic pacto tolli nō pōt l. ius aūt agnationis. ꝛ ibi no. gl. ff. de pac. ꝛ ff. de reg. iu. ꝛ Laura sanguinis. † In Jrium videtur q̄ tale instrumētū, ꝛ cōtēta in eo valēt. Nam licet pactum, per quod impeditur libertas testādi non valet, scilicet, q̄ quis nō habeat heredem quem vult, vt dictum est, tū pactum q̄ certe res nō deueniant ad certum genus personarū, est de iure validū, vt ff. de verb. ob. l. si ita quis. §. ea lege. ꝛ de leg. ij. l. codicillis. §. matre, ꝛ vbi. Sz in posito nō est prohibitū, q̄ qs non habeat heredē quē vult, imo pōt quemlibet ipsorum instituere heredē quē vult, ꝛ est prohibitum q̄ bona paterna, vel materna nō transeant in filias femi nas, q̄ est permissum, erūt ergo heredes dicte filie in oibus bonis aliunde queritis per dictū testatorē, non aūt in illis, vt d. §. ea lege. ꝛ d. §. matre. sicut si esset prohibitū ne certa res domus, vel ne certum predū transiret in filias, nō enim, phibetur hereditas, ꝛ certa pars patrimonij. Et si dicatur, q̄ d. §. ea lege. faciat in Jrium, q̄ non, phibetur trāslatio dominij, respōdebitur ī. Sedo, pbatur sic, Certum est, q̄ per legē pōt fieri q̄ filia femina nō succedat in toto, ꝛ in certa parte, put determinat Dy. in c. undulū. de reg. iur. lib. vj. ꝛ hoc disputando tenuit Richar. Mal. ꝛ Ly. C. de nup. l. sancimus. Preterea per statutū, vel consuetudinē hoc posset fieri in aliqua sup. vel loco, casus est i feu. tit. de fi. nat. ex mat. ad mozg. contra. c. j. sed cōstat, q̄ illa dispositio, que cōtinet in illis pactis cōtentis in illo instrumēto. ſ. q̄ femine nō succedāt in predictis bonis sunt leges, ꝛ facte fuerunt ab illis qui habebāt potestatē faciēdi legē, ꝛ vim legis habere voluerunt, vt in ipso instrumēto cōtinetur, ergo patet q̄ est validum. † Tertio pbatur sic, Curia, ꝛ territorium q̄ habēt pdicti domini, sunt sicut duces Marchie ꝛ ducatus, vel comitat⁹, vel q̄ si apparet q̄ dicti domini habēt i dicto loco quasi omnia que sunt regalis dignitatis, q̄ ad eos spectāt pene multe, ꝛ oia regalia que ponūtur in feud. ti. que sunt regal. c. j. ergo est idem in dicto territorio q̄ in Marchia, vel ducatu, vel comitatu, vt in feud. ti. de feu. Marc. Ducatus. c. j. in princi. ibi, vel aliqua regali dignitate, ꝛc. Sz i talib⁹ nō habēt locū iura ciuilia cōmunia, quibus debēt filij equaliter succedere, vel debēt habere legitimā, ꝛc. vt in feu. de phib. feu. alie. p. Fed. c. imperialē. §. preterea ꝛ extra de vot. ꝛ voti redēp. c. licet, ꝛ ibi no. hoc exp̄esse per glos. † Quarto pbat ex eodē dicto, certū est q̄ iste dignitates nō habent licite nisi a principe, vt ff. ad l. Juli. de ambi. l. j. §. j. ꝛ in auk. vt iud. sine quoquo suffr. §. j. ꝛ isti q̄ habuerūt a tpe cui⁹ si extat memoria, vīr habere ex concessione principis, vt l. hoc iure. §. ductus aque ff. de aqua quoti. ꝛ esti. ideo de iure in his dignitatibus nō ē successor, ꝛ mortuo patre nō succederet filius dei, si de nouo ei nō cōcederet, ꝛ obseruet Jrū de cōsuetudine, vt in feu. ti. de alie. feu. c. j. in fi. ꝛ de feud. Mar. ꝛ Duc. c. j. in pzin. Ex hoc cōcludo, q̄ ē rationabilis vsus q̄ in dictis dignitatib⁹ nō ē successio, ꝛ ex vsurpatione fiat Jrū, vt dicūt dicta capit. Sigit̄ p pactū, vel legē fiat q̄ nō sit successio, indist incte nō pōt dici fieri q̄ bonos mores, vel q̄ rōnabilē consuetudinē, vt probāt dicta c. maxime si filie femine nō succedāt in talibus iurisdictionibus, cū ipse de iure nō sint capaces, vt ff. de iudi. l. cum pretor. ꝛ ff. de reg. iur. l. femine. ꝛ C. de arb. l. fi. Si vero diceremus vt presuppo nit q̄ pdicti ñ habēt pdicta castra ab ecclesia, vel ab Jmperio, ꝛ habuerūt añq̄ esset Romanū imperiū. ꝛ sic forte esset standū iuri naturali, vel gētium, ꝛ tūc pdicta pacta essent valida, sic videmus ēt inseri in veteri testamēto, vbi dispositiones facte inter fratres de modo succedēdi erant valide, ꝛ conseruāde, vt patet in Esau. q̄ vēdidit Iacob ius primogenite, q̄ fuit de naturali iure seruatū, ꝛ de iure ciuili nō valeret, q̄ ēēt pactum de futura successione, vt legit in Genesi. xxv. c. in fi. Et aduertē dū est, q̄ sicut iurauit Esau, ita iurauerūt isti fratres. Sine ergo de iure ciuili loquimur, sine de iure naturali, talis cōuētio in his casib⁹ licita est. † Sed ad roborationē pdictorū est respōdēdum ad vnū q̄ posset obiici. ſ. q̄ p tale pactū nō impediē trāslatio in aliū, l. si ita quis. §. ea l. ff. de ver. ob. C. de cōd. ob cau. l. ea l. sed videt q̄ hoc nō solū habet vim pacti, sed vim legis, ꝛ lex est facta ab his qui potestatē habuerunt legis condende, ꝛ voluerunt vim legis obtinere, ꝛ per legē pōt demū impediri trāslatio dominij, vt C. de reb. alie. nō alie. l. fi. ꝛ q̄ ibi no. ꝛ quod no. in d. l. ea lege. Preterea si poneretur, q̄ vim simplicis pacti haberet, tamē contrahētes vīs sint cautela que ponitur a Doc. volentibus, q̄ nō impediatur dicta trāslatio. ſ. q̄ vnus cōstituit se precario nomine alterius possidere, ꝛc. Et secūdum modum, quem ponit Lyn. in l. fin. C. de reb. alie. nō ali. Propterea, posito q̄ esset contractus simplex, ꝛ dominij translatio impedit, tamen heredes tenent ad interesse, d. l. ea lege, verū cū predicta habeāt vim legis, ad predicta discutiēda frustra decurritur. † Restat, vt videamus vtrū instrumētū diuisionis debitor predictis, ꝛ videt q̄ sic, q̄ in dicta diuisione vnus cōcessit partē suā alteri ad habēdū, ꝛ tenendū, ꝛ vēdendū, ꝛ alienādū. Sed quomodo est, q̄ ille, cuius nō interest dat legitimā, ꝛ preiudicat sibi, vt C. de fideiuſ. l. quoties. ff. de le. j. l. si mihi. §. omnib⁹. de leg. ij. l. cū pater. §. libertus. de aqu. pluu. arcen. l. in consequendo. ꝛ l. sequen. Secūdo ex eo, q̄ in d. instrumento diuisionis continetur de faciendo finez, ꝛ quitationē de omni eo, ꝛ toto q̄ alter ab altero petere posset, ꝛ sic istud ius q̄ situm vigore predictorū pactorū videt remissuz, q̄ pōt fieri. C. de pac. l. j. Tertio ex eo, q̄ in dicto instrumento cōtinet, q̄ alius alterum nō molestabit, ppter q̄ ius futurū videt remissuz secundum opi. no. i l. qui Rome. §. duo fratres. ff. de ver. ob. Quarto, ex eo q̄ predicti diuidentes tenent inuicez de euictione, tā de iure, quā etiā de facto, q̄ in diuisione est exp̄essum. Si ergo vēdicāt, quē de euictione tenet actio, eundē agentē repellit exceptio. ¶ In contrariū, q̄ dicta diuisio non noceat nec pacta in ea apposita, probat per plures rationes, per quas apparebit respōsum ad argumēta. Primo, q̄ predictā diuisionē nō fecerūt pdicti pncipales, sed quidā asserētes se eorū pcuratores, quoꝝ nō mādato nō constat, q̄ habuerūt speciale mādatū ad predicta, vnde nō valet. Sed posito q̄ habuerūt speciale mādatū, vel ratihabitio sit secuta, probat sic: Prima cōuentio, q̄ femine no succedāt sed masculi, fuit lex: sed legi prohibenti nō pōt intelligi derogatum per sequētez dispositionē, nisi quātū in secunda cōtinetur exp̄essum, l. precipimus. in fi. C. de app. sed in secunda diuisione hoc exp̄esse non dicit, q̄ a predictis recedat: ergo, ꝛc. preterea, pactis priuatorū non potest derogari legi, l. ius publicum. ff. de pac. ꝛ ff. de leg. j. l. nemo potest. Sed diuisio illa fuit facta a pdictis, tanquam a priuatis, nec voluerūt viz legis obtinere, ꝛ si voluissent nō potuissent, quoniā in illa diuisione nō fuit do. Hea polio, qui fuerat tertius iter eos, ꝛ sic illi duo nō potuerūt aliquid facere, vel statuere illo nō requisito, vt ff. de arb. l. sicuti. de re iud. l. duo ex tribus. per illam ergo diuisionem nō pōt intelligi derogatum illi legi precedenti, que dicit, q̄ femine nō succedāt, sed succedāt masculi. Ex quibus apparet, q̄ dicta verba apposita in diuisione ad vēdendū, ꝛ alienādū, ꝛc. debēt intelligi legitime secundū q̄ iura eorum propria proponunt. preterea, ex d. l. primo facta. ſ. q̄ masculi succedant, quando queritur masculis filijs qui nascerentur, postea i dicta domo ius succedēdi ex persona eorum, nō ex persona parentum. quod est in omnibus iuribus succedendi, q̄ tenerent ex potestate legis. Nā patre exclusō morte, vel repudiatione, venit filius qui est sequens i gradu, si ad eum defert. in versi. iure proximitatis ex future edicto, vt ff. de successo edic. per totum. ꝛ ff. de suis ꝛ legitim. l. j. §. scien

dum.z Justi.de succes.edic.per totum.z instit.de succes.cogn.§. placebat.z vt dixi,hoc cōpetit filijs ex persona sua etiā si velint esse heredes patris,vt C.vnde lib.I.qui le patris.z de inof.testa. l.si quis filium.¶Hoc premisso,qū Fr̄ontiniāta renunciauit omni iuri qđ habebat,vel qđ habere poterat in dictis bonis non preiudicat huic Cole,qui est de descēdētibus eius, quoniā iste
7 Cola venit ad ista bona ex pſona sua,non ex persona aui,vel patris.†Et cum ista bona iste Cola habiturus sit a iure naturali, vel lege,ēt si non sit heres patris,renunciatio.vel factū patris, ad istud nō porrigitur.vt ff.de interdi.z releg.l. eū qui ciuitatē. Ex hoc apparet q̄ §.duo fratres.l.qui Rome.de verb.obl.z ibi materia notata non facit ad propositū:qz ibi loquitur de iure fideicōmissi,qđ debeat diuidi:in quo sunt opi.in iure vero succedēdi ab intestato,qđ venit ex legis dispositione per illā diuisionē,z per aliquod pactū in ea appositum nō videt renūciatū, vt no.ff.de trāsa.l.qui cū tutoribus.in solutione illa dū dicit,q̄ nō per fideicōmissum fuit heres:ſ directo. Et ideo huic successioni que venit ex dispositiōe legis nō vī renunciatum. ¶Preterea, qſcunq; res emergit ab aliquo,ex facto emergenti post ℞ctum contrahēs non tenet:vt ff.de euic.l.Lucius.z ff.de peric.z com mo.rei vēdi.l.j.z hec est vna regula. Itē qſcunq; res euincitur ex facto emptoris actoz eius nō tenet,vt ff.de euic.l.fundū.z ff. de do.preleg.l.licet placeat.z ff.ad l.falci.l.si ante. Sed in ꝓpositō iste Cola euincit ex casu superueniēti:qđ ille decessit sine filijs masculis. Itē ex facto ꝓtoris,qz ipsa mulier est,vñ,ꝓpter qualitatē persone sue. Itē ex facto dicti Frācisci,q̄ dicte mulieri relinquit cū nō deberet. Simile no.per Jaco.de Are.in d.§.duo fratres.Et sic cōcludit,q̄ dict⁹ Cola de euictione non tenet,z dicta bona posset petere sēm formam dicti primi instrumēti:non obstante instrumento diuisionis,z his que in eo continētur Bar.

ADDITIONES.

a Tho.D.¶Ex facto.De isto consi.Bar.vide do.Alex.in cōsi. lv.in fcdo volu.incip.viso titu.z do.Fran.de Cur.in consi.lxviij. inci.do.Jo.z d.phil.Dec.in cōsi.clxviij.reuerende pater.

b ¶Non deuenant.Ho.q̄ valet conuētio facta inter nobiles fratres,z eorum nepotes,q̄ bona nō deuenant ad femmas. Adde plene p Jas.in l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de ver.obl.vbi examinat doc.Bar.hic,z vide ¶Pau.de Ca.in cōsi.clxvj. z Old. in cōsi.cxxxix.qđ inci.ad habēdam,qđ cōsi.refert,z sequitur Jo. And.in addi.Specu.in ti.de instr.edi.§.porro.z sequuntur Alber.de Ros.z Sal.in l.fi.C.de pac.z Aug.in l.ꝓhibitum.ff.de bo.auth.aud.pos.z in l.sancimus.C.de don.Imo.z Lu.Ro.in l.Aquilius Regulus.ff.de do.

c ¶Succedat.Vide Alex.in cōsi.lv.in ij.vol.inci.viso tit.q̄ statutum pōt minuere legitimam in quātitate,ita pōt minuere z in tempore,z vide Jas.in l.quoniam in priozibus.C.de inof.test. z Alex.de Imo.in l.qđ de bonis.§.si.inci.quis.ff.ad l.fal.z in l.Titia centum.§.Titio genero.in apost.ff.ad leg.Falcid.

d ¶Non succederet filius.Vide d.Fran.cur.in comi.lxvj.incip. sapiēter optimus.z Lar.Alex.in c.j.in fi.que sint regalie.in vii. feud.z dixit in tract.de priuilegijs.z iurisdiction.bus. Illustr. dominij Venetorum,in priuilegio lviij.

e ¶Ab eccleſia.Vide in trac.meo de prestantia doc.in j.li.in j.q. vj.q.prin.qui cito imprimetur.

f ¶Translatio.Vide Bald.consi.cccxciij.lib.ij.inci.tres Marchiones.

g ¶Neapolio.Divisio inter plures facta absente vno,an valeat, vide ¶Pau.de ca.consi.ccxij.inci.ſpectabiles.

CONSIL. LXXIII.

An procurator cōstitutus in absentia,si tñ est certificatus de mādato,possit exercere officiū,etiā si non habeat instrumētum mandati. Itē.p que signa apparet de certificatiōe. Item,an per acceptationem prebēde secundo vacantis preiudicetur prime acceptationi alterius prebēde,si fiat cum protestatione. Item,an dominus pōt probare tertium aliquē fuisse suum procuratorem ex confessione ipsius procuratoris.

1 ¶Procurator si non est certificatus per nuncū, vel per literas se fuisse procuratorem,nihil agit in causa.

2 ¶Procurator si est certificatum quod eius volebat facere procuratorem,an sufficiat.

3 Acceptādo prebendā an per acceptationē alterius ex post facto cum protestatione,si sibi videtur preiudicet quo ad primā.

4 Confessione domini,quod aliquem constituit procuratorē,probat contra tertium.

Queritur vtrum procurator constitut⁹ in ,absentia,z certificatus de procuratione,possit officiū procuratoris exercere,an scripture,seu instrumenti procuratoris susceptionem. Secundo queritur,an acceptando aliquam prebēdam per acceptationem alterius ex post facto in eadem eccleſia,cum protestatione si sibi debetur de iure facta,z subsecuta collatione a possessionis apprehensione.preiudicetur quo ad primā prebendam acceptam in primo casu,quo secunda prebenda de iure sibi non debeatur. Tertio queritur, an dominus possit probare contra tertium quē fuisse suum procuratorem,si aliter non constat,nisi ex confessione eius,quem dicit procuratorem fuisse per literam sibi missam,vt a procuratore.Et ad primum videtur,q̄ talis possit officium procuratoris exercere.per ea que not. Joā. And.in gl.c.j.de procura.in clem.super ver.receptis.z eod.tit. c.non potest.z idē tenet Compostel.in c.j.de elec.in vj.z Spe.in titu.de procu.quorum sentētia esse videtur,q̄ procurator cōsti tutus in absentia nō potest officium procuratoris exercere,ni si procuratoriū per procuratorē sit receptū,z officium sit susceptum. ¶†Super primo puncto,z ad eius declarationem sciendum est,q̄ cōtractus mandati,qui celebratur inter dominum, z procuratorē,solo consensu contrahitur,vt ff.eod.l.j. in prin.z
2 ideo pōt contrahi inter absentes.†In hoc tamē aduertendum est,quod licet inter absentes dicatur contrahi,requiritur tamē
a procuratorem certificari[a] per nunciū,vel epistolam, nec sufficeret si per quēdam extraneum certificaretur,vt ff.de act. z obl.l. consensu.z ibi not.per gl.Nunc ad propositū,si procurator cōstitutus in absentia certificetur,non tamē per literas domini, vel per nuncium,licet consentiat,non est perfectū mandatum,z per consequēs nō habet officium procurationis nec exercitium, ita no[b] Compost.Spe.z Jac.And.z Arch.in §.alleg.locis.sed si certificetur per dominum ore,videlicet,vel literis, vel per nuncium,tunc esset mandatum perfectum,z haberet exercitiū procurationis si acceptaret,z hoc est quod dicūt doc.predicti q̄ requiritur,q̄ peruenerit ad eum mādatum,hoc est aliquod organum medium,quo mediante dictus contractus mandati perficiatur,z hic est sanus,z verus intellectus predictorū. Sz in ꝓpositā quest.dictus procurator si bene aduertātur verba in themate posita,fuit in presentia cōstitutus,dixit enim dominꝰ,qđ contemplatione sui vellet esse procurator,que verba sunt sufficientia ad inducēdum mandatum,vt ff.mād.l.j.ibi,siue volo,&c. z ff.de lega.iij.l.pamphilo.§.propositum.z procurator cōstitutus dixit,quod volebat esse procurator suus, quod verbum simiſ liter est aptum ad susceptionem mādati,vt dictis legibus:vn de mandatum fuit in presentia,si de hoc,qđ proponitur,cōstaret:z sic valēt gesta per eum,tanquam per procuratorem. Sed posito,quod de predictis non cōstaret,videndum est an constitutio procuratoris postea facta per publicum instrumētū,ita sufficiat quod procurator possit administrare vigore notificationis sibi primo facte p illa verba,scz quod volebat eus facere procuratorem.Ad quod dicendum est quod si quidem ei notificasset,primo quod eum facturus erat procuratorem certo,z limitato die,postea eum fecisset,quod sufficit,ter.in l.fi.§. si interreos.de verb.oblig.Sed cum in proposito ponatur indeterminate,dixerat qđ eum volebat facere procuratorem3,posito quod dicta verba intelligantur de futura constitutione.dictus procurator non est certus de tempore:z per consequens potest duci dubius de mandato:z ideo non pōt administrare,cum sit dubius propter incertitudinem temporis,probatur in l.aut qui aliter.ff.quod vi,aut clam.z quod incertitudo impediat administrationem,probatur in l.sed z si de sua.ff.de acqui.here. z quia ignorans,z dubitans equiparantur.l.fi.ff.de condict. inde. z l. fi.§.sinautem nescius.C.de fur.Sed ignorans mandatum licet
b gerat,vt procurator,nihil[b] agit,licet in quibusdam consilijs reperiatur ℣,aliter tenuisse,z sensisse,facit ad predicta, qđ not.
3 Imo.extra de offi.deleg.c.cum super.¶†Super scdo[c] videre
c tur dicēdum,quod cum supra dicta acceptatio pbende, non debite fit facta per procuratorē,nisi ad hoc haberet speciale mandatum,non videatur constitutus ad prebēdam indebitam acceptandam,vt dicunt iura vulgaria.¶Preterea acceptauit sub cōditione,scilicet,si sibi de iure debetur,que conditio cum deficiat de presenti,acceptatio est nulla,l.si cum ad presens.ff.si cer.pet. z l.cum in scdo.ff.de minu.testa.z l.circa.ff.de her.instī.z sic per
4 inde esset,ac si non acceptasset.†Sup tertio videtur, qđ ea que proponuntur,non inducant sufficientem probationem contra
b tertium,veruntamē si ille,qui dicit se procuratorē constituta probaret tunc se habuisse notitiam gratie facte sic,forte ex hoc presumeretur procurator,per nota.in c.coram dilecto. extra de offi.deleg.Bart.

ADDITIONES.

a Th.D.¶Procuratorē certificari.Idē tenēt domini de Rot. in decis.clv.in nouis.inci.si pcurator.z ibi vide.Adde que alleg at Bar.in isto consi.z vide pau.de Castr.in l.qui absenti.circa fin.ff.de do.vbi facit mentionem de isto consil.Bar. z examinat dictum Barto,z cōcludit cum Bar.z vide Alexā.in l.qui alienam,in fi.prin.ff.de acquir.her.z in consil.clxvj.in v.volu.incip.

in

in causa,z lite vertēte.vbi allegando Bart.hic,concludit quod satis est,quod procurator p l'teras, vel nūcium domini sit certioratus de mandato,licet instrumētum mandati ad illum non peruenerit,z ibi limitat dictum Bar.hic procedere,qñ procurator habet contradictorē,qui petit sibi doceri de mandato,alle. Bal.in l.j.circa prin.ff.de procura.

b ¶Agit.Hoc consi.alleg.z sequuntur dom.de Rot.decis.cxlv. in nouis.tit.de procu.z vide Rom.cōsi.ccclij.z sequitur etiam Fran.de Ere.consi.lxvij.

c ¶h.B.¶Super scdo.No.qō dicit Bar.hic,qō acceptatio procuratoris que non valet,nō nocet domino. Adde Dominic.de sancto Gemin.in c.cum,qui,in fi.de prebē,in vj.z Lap.in alle. cxxvj.Anastasius,z similiter acceptatio beneficij que non habuit effectum,non preiudicat,vt not.Ang.in l.nihil,ſ. si filius, ff.de inoff.testa.Roma.in consi.cccxxix.presens consultatio,cū concord.de quibus.per phili.Dec.in c.in literis. de offi.deleg. vbi etiam alleg.Bar.in isto consi.

d ¶Qui dicit.Vide quod voluit rom.consi.lxiij.

CONSIL. LXXIIII.

Emptor cui primo fuit tradita possessio, ꝙ preferat: nec possessio vī tradita,si emptor debeat eligere locum incertum de certis.

1 ¶Emptori licet fuerit tradita possessio,tamen si emptio est in certa non transfertur dominium.

2 Vendita possessione ad mensuram,ante mensuram non est perfecta venditio.

In nomine domini amē. Petr⁹ vēdidit Berte sue sorori,z vxori Bartoli,triā staria cuiusdā clausure,iuxta domū dicti petri posita,&c.a quocunqz latere voluerit certo pretio ad habendum,tenēdum,&c.De quo pretio fecit finem,refutationem,&c.Et cōstituit se dictus venditor nomine dicti emptoris possidere donec de ipsis possessionē acceperit corporalem, quam accipiēdi licētiam concessit,&c.Post predicta dictus Bartol. maritus dicte Berte tanquam maritus z cōiuncta persona dicte Berte, vēdidit dicto petro fructū,z vsumfructum dictorum triū stariorum terre, a tēpore celebrati cōtractus p xxv.annos pro certo pretio,z dicto emptori fecit finem,z quietationem,quam clausuram z tria staria terre dictus petrus habuit,z possedit per spatium,xxv.ann,z plus pacifice,z quiete. Insuper dictus petrus decessit remanēte filio,z herede Bētili, qui Bentilis vendidit dictam clausurā pontio,pro certo pretio,pro quo fecit quietationē,&c.Et dictus pōtius habuit tenutam, z possessionē dicte clausure pro tempore dicte vēditionis,z tenuit pacifice,z quiete,z nūc tenet,z possidet.Modo heres dicte Berte, z dicti bartoli,dicunt dictam clausurā predictorum trium stariorum terre, ad se primere pleno iure.Queritur mō,quis istorum hȝ iura potiora in dictis tribus starijs terre,cum ex aduerso pro parte dicti pōtij negetur,z dicat ad se primere:z an si dicti heredes agāt ȝpontium rei vēdicatione ad dicta tria staria terre, de iure debeant obtinere. ¶†Super hoc dicēdum videt ꝙ vltimus

1 priorj est potior,qz sicut de duobus emptoribus ille potior erit

a cui primo possessio tradita⁹ est,vt C.de rei vendica.l. quoties,z l.fine aūt,ſ.si duobus.ff.de publicia.ſz iste vltimus qui emit ab herede primi vēditoris est ille,cui primo possessio tradita est,ergo,&c.Hec pōt dici quod dicte berte fuerit possessio tradita vere,vel ficte.Nā dicta tria staria dicte Berte vēdita non fuerūt

b certa:ſz posita fuerunt in electione ipsius Berte,nec electio facta apparet,z locus incertus non pōt possideri,l.iij.ſ.ſz incertam partē.z l.locus.ff.de acquir.poss,ergo ex quo constituit se ipsius nomine possidere,vel ex eo quod emit dictus vēditor fructus,non pōt dici quod ei sit quesita possessio rei, que possideri

2 non pōt.†Preterea,dicta venditio primo fuit facta ad mensuram, z sic antequam mensuretur,non est perfecta vēditio, l. qō sepe,ſ.in his,de contrah.emp.z licet ibi loquatur in rebus mobilibus: tñdem est in fundo vendito ad mēsuram,l.si in venditione,ſ.vbi vero,de per.icu.z commo.rei vēd.z de act,emp.l. Julianus,ſ.Titius.Cum ergo non fuerit perfecta venditio, cum non fuerit mēsurata,z sic non extiterit conditio apposita,appareret quod non fuerit translatum dominium in primum emptorem,sed in secundum emptorem sic,vnde secundus emptor erit potior,.Bar.

ADDITIONES.

a Tho.Dipl.¶Possessio tradita.No.duas limitationes ad regulam l.quoties.C.de rei vēdic.prima,quando venditio est facta ad electionē:quia ante electionem est incerta venditio . Secunda,quando vēditio est ad mēsuram,z ante mēsuram est incerta. Alias limitationes ad illā leg.vide per Jaso.ibi,cui adde Bart.in isto cōsi.¶Adde quod voluit Roma.consilio cclxx.z Bal.cccxciij.lib.iij.

b ¶Locus incertus Adde Bar.in l.secunda ſ.incertam.ff. de acqui.poss.vbi facit mentionem de isto consi.z ibi dominus Aler.de Imo.in pen.col.

CONSIL. LXXV.

Habēs certas possessiones conductas, hac conditione, qō possit eas relinquere, si non fuerint sibi filij, tunc ista conditio intelligitur,si non fuerint filij tempore mortis. Item,an Imperator possit legitimare in terris ecclesie, vel econuerso. Item,an conditio,si filij ex legitima matre nascātur, verificetur in legitimatione Imperatoris.

1 ¶Pacta contrahentium rescripto principis non rescindūtur.

2 Principis dispēsatio legitimādo filiū,non facit qō sit de legitimo matrimonio natus,vt possit gaudere beneficio testamenti.

3 Dispēsatio q̄ fit per principē facit vt nihil a legitimis differat.

4 Legitimatio facta ab imperatore,an habeat locum in terris ecclesie immediate subiectis.

a **Viso instrumēto** a locatiōis facte Titio.z testō Titij,z facti narratione pdicta.¶Primo querit,ex vigore ipsius clausule existētis in locatione,que dicit, si vero filij,aut nepotes dicto Titio minime hēdes fuerint, qō vine ēt existētes persone in possessione cui voluerint relinquendi habeāt potestatē,z licentiā,an possint Jo.filio suo tanq̄ extranee persone relinquere dictas res locatas,secūdum formam dicte clausule.Rūdeo ipsum nō posse dicto ioā.tanquam extranee psone relinquere.Pro eo,maxime,qz illud fuit p̄missum dicto Titio sub cōditione,si filij,aut nepotes non fuerūt. Intelligitur enim si sibi filij nō fuerunt tempore mortis,vt ff.ad Trebel.facto.ſ.si quis autez,sed dicto Titio fuerūt filij tpe mortis

1 igitur expirat potestas relinquēdi extranee persone.¶†Secdo requiritur,qō is,cui relinquitur,sit legitime natus.Si igit impeditur dictus Bal.dictas res,z alias relinquere dicto ioā,vel in eum transferre:qz ipse ioā.illegitime natus est. Sed si legiti-

b matetur ipse ioan.a Papa,vel a presente Imperatore^b, vel ab aliquo habente a dicto Imperatore potestatem legitimādi,posset dictas res,vel bona predicte hereditatis paterne ipsi ioā.relinquere,z in ipsum trāsferre. Ad qō respondetur, si dictus io. legitimaretur ab Imperatore,vel ab habēte potestatē ab eo,insurgit questio,an legitimatio habet effectū in terris ecclesie,de

2 qua.ſ.dicetur: † sed si legitimaretur a papa in temporalibus, sine dubio legitimatio valet in terris ecclesie,vt extra q̄ fil. sint legi.c.per venerabilē.z qō ibi notāt doctores.An autē post dictaz legitimationē posset dictus Bal.dictas res locatas,z alia bona hereditatis paterne ipsi Joanni relinquere, vel in ipsum transferre,de quo ſ.querit,dubiū est finaliter tamē dico, quod quedam prohibentur transferri in istuz filiū ex contractu locationis predicte. Dicit enim qō deueniat in filios,z nepotes ex legitimo matrimonio natos,z circa istud pactū per legitimationē factā a papa,in forma cōmuni,nō videtur dispensatū. Nō enim pacta contrahentium per rescriptum principis rescindi debēt,nisi hoc agatur expresse per principē,l.causas.C.de trāſ. z C.de erro.aduo.l.fi.C.de rescind.ven.l.ratas. Quedam prohibentur transferri in ipsum filium legitime natum ex testamēto

c patris dicti Bal.qz bona subiacent restitutioni p hec verba,si decesserit sine filijs natis ex legitimo matrimonio^c:z in hoc etiā non videtur dispensatum per dispensationem specialiter factā. Nam princeps restituēdo non facit videri quē ex legitimo matrimonio natum,maxime in hoc,qui natus fuit ex nupta alteri⁹,cum impossibile fuerit ipsam fuisse vxorem Bald.illo tempore.z sic fictio hec nō potest fingere,l.fi.pater.in fi.ff.de adop. z l.qui ad certum.ff.loc.sed per legitimationem hoc facit princeps.qz eū restituit natalibus antiquis,quib⁹ sibi legitime nascebātur,z subducit etiam in commercium legum,per ꝙ legitimi ab illegitimis differūt,vt in auth.quib.mod.na effi.sui.ſ.natura si quidē. Facit ergo legitimatio,vt pro legitimo habeatur non tamen quod sit natus de legitimo matrimonio. Unde cum hec verba testamenti requirāt expresse quod sit natus ex legitimo matrimonio,talis legitimatio huic nō proficit. Secus esset si testamentum simpliciter diceret.si decesserit sine filijs legitimis. Quedam prohibentur transferri in istum filium de iure communi,ideo quia sic illegitime natus.Prohibetur enim sibi partez relinquere,z donare ab intestato succedere,z sim.l.j.C. de natural.lib.z de incest.nupt.auth.ex complexu.z in aut.qui,

3 modis na.effic.sui.ſ.pen.†Et circa ista per legitimationem videtur a principe dispensatum. Nam legitimatio que fit per rescriptum principis facit vt legitimati nihil a legitimis differant,vt in authentic.quibus modis natura.effic.sui.ſ.illud autem. ibi, nihil a legitimis differentes. † Concludo ergo, tali legitimatione facta per Imperatorem, dicta bona legata, in

dictum filium, sicut in quelibet extraneum p alienationē transferri, eodē mō his bonis paternis, alter non. ¶Itē queritur, si legitimatio que fieret ab Imperatore, vel ab alio habēte potestatē ab ipso valeat in terris ecclesie immediate subiectis? Rñ. quod imo, videtur tenuisse, quod non, in c. peruenit, extra qui fil. sint leg. iac. de Bel. disputauit Zium, z suam disputationem posuit in aut. quib. mod. na. effi. sui. Et eius opinionē videtur sequi ioā. And. in c. peruenit. in nouel. qui filij sint legi. Bar.

ADDITIONES.

a Tho. D. ¶Viso instrumento legitimationis. Ita alleg. Aler. de uno. bar. in hoc consi. in consi. xj. in vij. vol. inci. alias cōsului. Alias incip. viso instrumento locationis, z ita alle. idem Aler. in consi. clxvij. in cod. vol. visis duobus testamentis, z in disput. sua que incip. Sigismundus, posita in l. imperium. ff. de iurisdi. om. iudi. z iaso. in l. j. C. de in. emph. y. vbi non affirmat, q̄ sit consi. Bar.

b ¶Imperator. An imperator possit legitimare in terris ecclesie, z Papa in terris imperij, videte plene per Ant. de bu. z pano. in c. per venerabilem. ext. qui filij sint legiti. per bar. in l. cūctos populos. C. de summa trinit. z fide cathol. per pau. de Las. consi. ccj. z consi. ccxvij. per Ang. consi. cccl. incip. pro deciū. primi puncti. pet. de Anch. consi. cccxxj.

c ¶Matrimonio. Ho. decisionem bar. hic, q̄ institutus cum filio legitimato nō excludit substitutum. Sñ dicatur quis ex legitimo matrimonio, vide per io. And. in addi. Spe. in ti. de suc. ab intes. §. fi. cum concor. de quibus per Ias. in l. ij. C. de in. emph. z in l. generaliter. §. cum aūt. C. de insti. z sub. z bar. Soci. in l. cū lauus. ff. de cond. z demon. z pe. Lor. in consi. cxcvij. in iij. vo. z Aler. in d. §. cum aūt. z ibi apo. z in l. in prouincia. §. diuus. ff. de ri. nup. z in consi. xxxvij. in j. vol. z in consi. clxvij. in vij. vol. incip. visis duobus testamentis.

d ¶Item. Vide Alexā. in d. l. qui in prouincia. §. diuus. ff. de rit. nup. z in consi. xj. inci. alias consului. in vij. vol. vbi ponit plures concordan. vbi etiam alleg. Bar. in hoc consi.

e ¶Terris. Vide late pau. de Las. consi. ccxj. z ccxxvij.

CONSIL. LXXVI.

Si pater donat filio suo emācipato omnia bona sua presentia z futura, reseruatis vsufructibus z prouentibus inde venientibus, an liceat patri predicto in vita sua disponere pro libito sue voluntatis, z an valeat talis donatio, z in hoc concludit q̄ non valeat donatio.

a ¶Pater donando filio emācipato omnia bona presentia, z futura, reseruatis fructibus, &c. non valet.

a Donando omnia bona presentia, z futura, aufertur libera testandi facultas.

3 Testari de alieno quem posse, quomodo intelligendum.

4 Viuente testatore, non est testamentum, nec dispositio.

5 Dispositio iudicatur secundum tempus in quod confertur effectus.

1 **In dei nomine amen** Pater filio emāci
2 a pato donauit oia bona sua psentia, z futura[a], saluis z reseruatis dicto patri, omnib[9] fructibus, z vsufructibus, z prouentibus, z liceat dicto patri in vita sua disponere pro libito sue voluntatis, queritur an dicta donatio valeat.

¶Viso pacto predicto Christi nomine inuocato, videt de iure dicēdum dictam donationē non valere. Et ad hoc dicēdum me mouet, quia omnis actus, per quē infringitur libera testādi voluntas, est nullus, z ipso iure nō valet, vt C. de pac. l. pactum q̄ dotali cum sim. ¶Iz donando omnia bona[b] psentia, z futura,
2 b aufert sibi liberam testandi facultatē, quia non haberet, in quo posset sibi heredem instituere, z ideo testari nō posset, vt in aut. ingressi. Codice, de sacrosc. eccles. ibi, vt puta nec domini rerum.
3 ¶Et si dicatur leges videtur velle, quod quis de alieno testetur l. conficiuntur. ff. de iure codi. Rñ. hoc verum in his que sua natura possibilia sunt, alias de alieno non testat, vt in aut. ingressi. z in q. nostra. Nā sicut monachus nō habet aut habere pt bona iō nō testatur. Ita in quest. nostra, qui donauit bona pseria, z futura, non pōt in futurū habere bona, que sint sub dominio suo Iz in instrumēto donationis est dictum q̄ donator ex nūc duz
c donauit ea bona, p donatario cōstituit se pcario[c] nomine possidere, z sic mediante instanti acquisitione facta trāsfertur in donatarium dominium, z sic tēpore mortis nūquam reperitur q̄
b donans in aliquo possit in articulo mortis[4] heredē instituere, quāuis etiam late, nunc, pro tunc, iuridicū videtur, q̄ in instrumēto donationis non cōstituisset se etiam futura bona pro donatario possidere, q̄ possit dici acqri donāti, Iz compelli postea ad tradēdum eum, z heredem suum, videtur etiam donationem nō valere, q̄ non est verisimile quod heres velit adire hereditatē, si eum omnia restituere oportet. Et sic in vtroq̄ casu videtur impediri libera facultas testādi, quāuis primo casu dū cōstitutio possidēdi facta est, indubitāter videatur plus quam in secūdo casu. ¶Preterea ad hoc facit q̄ nota. Mod. Codice, de pact. l. si quos z Ly. ibi refert. Et si dicatur, imo videtur q̄ possit testari z liberam factionē testamenti habere donatione predictorum nō obstante, cum reseruauerit vsumfructum, z dispositionē sup eis in vita facere potuit, ergo videtur, q̄ libera sit testādi facultas in vsufructu, z huiusmodi, vigore dicte reseruationis. Ad hoc enim rñdeo, z dico q̄ ista sane intelligēti non obstant per intrascripta. ¶De tñ ratio mouet ad hoc, q̄ quamuis dispositio testamenti detur in vita, testatore tamen viuente testamentū non dicitur, nec dispositio, cum hereditas, z heredis institutio dicantur esse fundamentum istius testamenti, l. proxime. de his que in testa. delen. Secundo capiunt fundamentum post mortem testatoris, sed heredis institutio, z hereditas non potest dici viuentis, vt l. j. ff. de here. vel act. vēdi. z l ij. post prin. de vulg. z pu. quod enim dixit, quod posset in vita sua disponere, i. tellexit donans de contractu aliquo inter viuos, non aūt de vltima voluntate testamenti. Alias enim si intelligeremus aliter, sc̄z quod testamentum intelligeretur dispositio in vita iam de necessitate sequeretur q̄ illa tota distinctio magistralis gl. z doc. sc̄z q̄s quedam est dispositio inter viuos, ex quo in vita fit, tolleretur, q̄s tamen apud intelligētes ridiculum esset. Fuit enim donātis ultētio, q̄s quamuis large, z effuse donaret, uollet tamen donās in vita egere, z ideo uoluit sibi reseruare fructus de quibus posset viuere, z facere quicquid uellet uiuēdo ita q̄s ipse donans non egeat, z post mortē apud donatariū remanere, z semp esse. ¶Preterea, q̄s dispositio testamēti nō dicatur fieri in vita, cū effectus
5 nō habeat, probatur in l. j. cum sua gl. C. de testa. tut. ¶Ad hoc etiam facit, q̄s omnis dispositio iudicatur sc̄z tempus, in quo confertur effectus, vt C. de dona. ante nupt. l. q̄s spōse. z l. in fuga. C. ad l. fiam. de plag. cum fi. Sed effectus testamenti Iz fiat a viuente, testamētum tamen confertur post mortem, vt d. l. j. ergo tota dispositio non debet dici inter viuos: sed in vltima voluntate, z post mortem. Nec obstant verba illa reseruationis dum dixit, q̄ possit disponere in vita sua, quia de necessitate sunt intelligēda de dispositione, que inter viuos dicitur. Nam verba debēt aliquid operari in vita sua, z ego sic probaui, q̄ nulla dispositio fit a mortuo, sed a viuente: vnde ista verba, in vita sua, vt recte intelligantur, z aliquid operentur, oportet intelligi de necessitate, de dispositione q̄e dicitur inter viuos, alias illa verba nihil operarētur, sed sufficiebat solum dicere, q̄s possit de fructibus disponere. Et ideo vt rectus, z sanus sit intellectus illorum verborū, cōcludo quod de dispositione, que dicitur inter viuos fuit a donatore sentitum.

ADDITIONES.

a ¶Et futura. Vide Paulum de Castr. consi. cū. vbi dicit, q̄ nec de fructibus testari potest: quia illi veniunt appellatione futurorum.

b Tho. D. ¶Donādo omnia bona. Vide Pau. de La. in cōsi. cētesimo primo inci. notandum est. z per. Lor. in consi. octauo inci. in hac consideratione. z in cōsil. clxxvj. in presenti consultatiōe. vbi alleg. Bar. hic in presenti cōsi. Et an donatio omnium bonorum presentium, z futurorū valeat, si est facta pio loco, vel ecclesie, vide plene per Ias. in l. fi. C. de pac. z vide plene per d. Ias. in l. stipulatio hoc modo concepta. in ver. sc̄o per istam doc. infertur, vbi plene examinat doc. Bart. hic, vbi videas, z vbi alle. Bar. in hoc consi.

c B. L. ¶Precario. Breuibus corroborādo suprascripta, z cōcludēdo. Dicitur supra donationem omnium bonorum presentium z futurorum. cū cōstitutione precarij, nō valere, vt per Imo. in l. stipulatio hoc modo cōcepta. ff. de ver. ob. per Bal. in l. si duobus. §. idē rñdit. ff. p̄o socio. z in l. certi cōdictio. §. si nummos. ff. si cer. pe. per Pau. de La. in d. l. stipulatio. z in l. fi. C. de p̄ca. z cōsi. suo cij. z lxvj. vbi dicit, q̄ nec de fructibus testari pōt: quia illi veniunt appellatione futurorum. Et per Ang. cōsi. cccxv. inci. Domina Vanna vxor Lucarini. z cōsi. clxxix. inci. in Dei nomine, visis instrumentis. vbi autem cōstitutio precarij nō interuenisset, Ang. in proxime allegato cōsi. tenet contra Bar. vt in quest. incip. in refulgenti palatio. z in d. l. stipulatio hoc mō. Et Sal. ambo in d. l. fin. an autem valeat saltem in presentibus? Bar. in d. l. fi. videtur inclinare in illam partē, q̄ non valeat. Ange, vero, quia nouissimus non refertur, fuit sibi contrarius. naz in alleg. consiliis tenet donationem non valere, in cōsilio autem cxj. inci. quedam mulier donauit. tenet aperte donationem non valere in presentibus.

d ¶In artic. mortis. Vide Aler. in consi. xiij. in j. volu. inci. circa primum. z in consi. lxxxv. in vj. vol. inci. ponderatis his in vl. col. z in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. ob. vbi alle. Bar. in hoc consil.

Consilium

CONSIL. LXXVII.

Notarius dānatus ex aliquo delicto infamiā irrogāte, nō pt exercere officiū notariat⁹ habēs in se dignitatē, vcz qō sit notarius principis, vel ad bāchū sed rogatus a partibus super contractu potest esse notarius.

1 ☞ Infamis repellitur ab omni dignitate z officio.
2 Notariatus an sit dignitas, vel officium.
3 Infamis potest esse procurator, arbiter, tutor, siue curator.
4 Notarius infamis partibus volentibus potest cōficere instrumentum.
5 Infamis potest esse testis partibus volentibus.

a **Queritur** an notarius damnat⁹ ex aliqua causa, extra mun⁹ officij, que eū facit infamem, possit cōficere instrumenta? Et vī qō non. Nā notarius videtur quodāmodo testis, l. Domitius. ff. de test. z testis infamis nō pōt testificari, ergo, ꝛc. l. ij. §. j. ff. de testi. Et p̄ hoc. ff. de his qui not. infa. l. iij. §. miles. vbi
1 gl. dicit q̄ infamis repellitur ab omni dignitate, z officio. † Preterea dicitur. C. de man. prin. l. j. in prin. quod tabellionatus officium est dignitas. vt est glo. ibi, sed infamis repellitur ab omni
2 dignitate, l. ij. C. de dign. lib. xij. ergo, ꝛc. † In contrarium facit, q̄ tabellionatus non est dignitas, sed munus, vt C. de his qui mi
3 lit. nō pos. l. j. lib. xij. Preterea video, q̄ infamis pōt † esse procurator, z arbiter vt insti. de excep. §. fi. z ff. de arbi. l. pedius. Item pōt esse tutor, vel curator. ff. de postulan. l. j. §. sed est equissimū. secundum Azo. in summa trium librorum. C. de infa. ergo eadē ratione pōt esse tabellio gl. z tex. in l. iij. §. queri pōt. ff. de super. tut. vbi glo. videtur velle qō qui est suspectus propter delictum commissum possit remoueri a tutela, eadem ratione debet remoueri ab officio: seu munere proprie loquēdo. Ad solutionē que
b stionis debes scire, q̄ tabellionatus officium est munus, b vt d.
c l. j. de man. prin. Et si assumptus quis est ad negotia principis c, z tūc est dignitas quod assumatur ad officium principis. Dico ergo, q̄ infamis non pōt exercere officium tabellionat⁹, vcz notariatus, qō hz in se dignitatem, l. ij. de digni. vel q̄ esset notar⁹ ad bāchum, vt d. l. ij. §. miles. Sed si ipse a partibus assumatur: vt faciat publica instrumenta, nō video quid repugnet: q̄ munus publicum est, qō infami non interdicitur: sicut pōt assumi arbiter a partib⁹ volētibus, sic posset assumi notarius: sicut infamis assumptus iudex a partibus non opponentibus vz iudicium, vt dixi in l. quidam cōsulebant. ff. de re iudi. z no. Spec. in ti. de iud. dele. §. excipitur. verū. ite nūquid periurus z infamis.
4 z vers. sequē. † Hoc añt puto verum esse qū nō obstante infamia ipse est in possessione notariatus, z bone fame z tunc ꝓpter multitudinē gestorum per eum debet valere, l. Barbarius, de offic. pret. z l. ij. C. de sen. z interl. om. iu. † Nec ob. qō dicitur q̄ in testimonium non posset recipi infamis, quia hoc verum parte inuita in contractu: secus quia partibus volentibus.

ADDITIONES.

a Damnatus. Vide pau. de Las. consil. ccvij. z ccxxiij. Et quid si est excommunicatus, vide Federic. consi. cxlvij.

b Th. Dipl. C Est munus. Nō. quod notariatus non est dignitas sed munus, l. fi. in prin. C. qui mili. nō poss. lib. xij. z ibi, gl. prima notat, quam gl. ꝓ singu. reputat Ang. de Are. §. fi. insti. de exceptionib. Adde simlem in l. preses. C. si ser. aut libertus ad decur. adspir. lib. x. z est bonus text. in l. vniuersas. C. de decu. li. x. z ibi Bar. notat contra aduocatos, qui officium notariatus exercent, ex quo notariatus officium est vile. Idem dicit Ang. de perusi. in l. si quis decurio. C. de fals. z in consi. cclxxxv. incip. premitte. Et quod non sit dignitas concludit do. Balpar. Cal. de in consi. ij. in tit. de instru. edi. z vide And. Sic. in rep. rubr. extra de fi. inst. z sequitur Lardi. Alex. in cap. per venerabilem. in pamel. qui fil. sint legi. etiam ponunt, quod ipsorū possunt esse notarij, limita in quantum dictum est supra, notariatum non esse dignitatem, non procedere in regno Apulie, vt in l. fi. in fi. de non. militia. in constitu. reg. Secundo limita nō habere locum in notario principis, quia ille dicitur habere dignitatem secundum Bart. hic per text. singu. in l. j. C. de manda. princip. z bar. in l. eadem. §. hac lege. ff. ad l. Jul. repet. z in consilio centesimo septuagesimoquarto incip. ser. Joan. z ibi scripsi in apost. z vide Jas. in rubr. C. de procura. Et quamuis notariatus non sit dignitas, tamen est ars, vt per Angel. consilio trigesimotertio incipie. supra dicta prima reformatio, versicu. quartum dubium. Item est officium secundum And. Barba. in tracta. de prestā tia Lardi. in j. questione prime part. princip. z ibi infert, quod si de officio est soluenda gabella, est etiam soluenda de notariatu. Adde q̄ etiam dictum officium notariatus dicitur esse publicum auth. ꝓpter. z vtilitate: z ideo quicquid lucratur notar⁹: dicitur esse quasi castrense secundum Baldum in l. fi. C. de ad uoc. diuer. iudic. z adde etiam, quod officium notarij necessario introductum, z quasi diuinitus promulgatum fuit ad cōes totius mūdi vtilitates sedis apostolice, z Rom. Imperiū dictos notarios, vtpote officiales certos, sibi elegit, z assumpnit vt per eos testamenta contractus, z omnia iudiciorum acta conseruētur: q̄ mens humana propter memorie, vel vite defectum retinere, vel reminisci non pōt, per notarios perpetuo retinetur: cū omnium habere memoriam, ꝛc. l. ij. §. si quis aūt. C. de vet. iur. enuclean. Imo etiam, z quod alias propter oblitionem, vel temporis spatium probare non posset si redactum fuerit in publicam formam: tamen in iudicijs fidem facit, quantum si testibus probauerit, l. in exercendis. C. de fide instru. z vide Roderi. Hispa. in suo speculo humane vite, in j. lib. in nono capite.

c C Principis. Idem tenet Ang. insti. de iure pers. §. sin autem z quod sit vtile officiū tenet Old. consi. lxxv. z Ioā. And. in Spe. de instru. edi. Ang. consi. cclxxxiij. licet ias. in l. Barbarius. ff. de offic. pret. simpliciter dicat, q̄ est dignitas.

CONSIL. LXXVIII.

Aperpuncto questionis vertentis inter dūm Raynaldum z Leonem z Falconem, ꝛc. De isto consilio vide §. in consilio lxiij.

CONSIL. LXXIX.

Si vnus vendidit porcum factori carnificis, vel institori. pōt agere p̄ pretio contra carnificē, vel sic non obstante obligatione, z contractu institutionis, an obliget dominum etiam in dubio si perperam z dolose egit.

1 ☞ Contrahenti cum institore qua via succurritur contra domi num.
2 Institor quis est.
3 Prepositus publice qui est alicui administrationi, obligat dominum.

Quidam vēdidit vni institori carnificis, seu factori vnum porcū, nec fuit sibi de pretio satisfactū, qui porcus fuit macellatus ad apothecam ipsius domini ipso presente, cum itaque vēdenti non fit de pretio satisfactum, queritur qualiter, quomodo z aduersus quem sibi consulatur. Dico, quod consulitur domino per actionē institoriā, que quidē z est introducta in fauorem illorum qui contrahunt cum institoribus, seu factoribus, ne cō
1 trahentes decipiantur. l. j. ff. de institoria. † Secundo dico quod sibi consuletur duplici via, scilicet, aduersus institorem, z domi num, vt probat in l. si quis mancipijs. §. si seruus. ff. de instito. z
e ne equiuocemus i institore, dico, quod institor est a ex eo, qō ad negotia gerenda instituat, vel taberne sit propositus, vel alij negotiationi, z institor appellatus est, vt l. institor is est. eod. titu. Preterea, institor est ille, qui cōparendi, vel emendi gratia mer
b ces, est prepositus, b Et exponit gl. j. in l. quicūq;. §. sed z si taberna rius. in ver. merces comparandas. ff. de instit. id est, agnos, vel pisces, z omnia ista talia, qui vero emit istū porcū huiusmodi est, ergo recte appellatur institor, z dominus tenetur. etiaz si in stitor in fraudez faceret, z contraheret. q̄ imputet sibi qui talē prepositū. vt ff. de exerci l. j. §. vt enim. z ff. de instit. l. sed z si pupillus. §. prescribere. neque potest allegari per dominum, ego non prepositeram eum ad emendum, vel contrahendum. † Quia eo ipso, quod quis est prepositus taberne, vel statiōi videtur velle dominus quod cum eo contrahatur, z tenetur. Casus est Inst. quod cum eo qui in alien. po. §. exercitoria. z §. institoria. cū seq. nisi expresse phibeat, vt ibi. Preterea multū facit presentia domini. qui videtur ratificare factum per institorez, vt si ipsemet illud fecisset. ff. de insti. l. j. §. magistrū. z poterat prohibere si volebat sibi ergo imputet, arg. l. si eo tempore. C. de remis. pig. z q̄ no. in l. si rem alienam. ff. de contrah. emp. z l. si autez. ff. ad Maced. Preterea, † illa ratione tenetur, quia ille publice tabernaz
3 administrabat pro domino, z prepositus publice credebatur, tunc dico, aut iste est interrogatus a iudice, qui debet interrogari. l. j. de interroga. actio. z l. vbicunque. Aut prepositisti euz
c aut non, si dicit sic, habeo prepositum c quod tenebitur, per ira alleg. si dicit non tunc presumptio, z error communis facit contra quia publice credebatur istū esse talem prepositum ad questum, id est ad lucrum faciendum, z iste communis error facit ius. l. j. C. de testamen. z l. Barbarius Philippus. de offic. pret. Facit optime. l. si quis patremfamilias. ff. ad Maced. dicit enim ibi text. sic agebat, sic contrahebat, sic publicis muneribus fungebatur, z C. eo. tit. l. nec Zenedorus. Consideratis his rationibus crederem saluo semper consilio sapiorū, quod ille dominus insolidum teneatur ad pretiū, z ad interesse. Potest ergo agere contra illum, z formare petitionem, ꝛc d, Bar.
d

ADDITIONES.

Th. D. Institor est, Breuiter dic, q̄ institor in terra, exercitor

in mari. z institor est, qui negociationem vniuersalē, z questuariam in terris exercet, z quid differat a procuratore magno, vide Inn. in c. fi. ibi imol. de fideiuss. Bar. z Bal. in l. institor. ff. de instit. z Bal. in l. mandatum. in tertia op. C. man. z in rub. C. de instit. Abb. in consi. xvij. in primo vol. incip. ad claram decisionē presentis dubij. z in consi. lxxiij. in ij. volu. incip. illud de iureiurando.

b ¶ Prepositus. Vide late Alexā. consi. xlij. lib. iij. Abb. consil. lxxiij. lib. ij.

c Th. D. ¶ Prepositum. No. quod dicit Bar. hic quod sicut institor obligat dominum, ideō est si gerit se pro institore, z dominus sit, z ita no. Bar. in l. hoc consilio ad ampliationem dicte regule do. Jo. in l. institorem. ff. si cer. pet.

d ¶ Formare petitionem. In superiori speculatione, quid sit pbandum contra institorem vide plene Alex. de imol. consil. xlij. inci. redemptoris, z consi. c. inci. viso z discusso.

CONSIL. LXXX.

1 ☞ Judex appellationis interposite quomodo super operis noui nunciatione debet pronunciare. Item de viribus precepti iudicis quod non edificetur: z de clausula, si senserit se grauatum compareat, z nu. 2.

a Queritur [a] que sententia sit ferenda per iudicem appellationis in causa vertente inter Leonem z Falconem appellātes ex vna parte, z appellatum ex altera. Visis appellatione z pductis in causa. z precepto siue scriptura, a qua fuit appellatum. Ad veritatem huius questionis inuestigandam, videndum est de viribus precepti facti per ¶ potestatem, z iudicem de nō procedendo in opere a quo extitit appellatum. Et tale preceptum de iure videtur fieri duabus de causis. ¶ Prima, vt cōtineat nunciationem noui operis, que fit per priorem. Et huius precepti formam ponit gl. nostra ordinaria, de oper. no. nun. l. de pupillo. §. meminisse. in gloss. que dicit: vt si dico, ꝛc. z forma[b] ibi traditur alternatiue: vt post nuntiationem precipiat, vt non edificet, vel veniat responsurus. Item † hec nunciatio debet fieri in ipso opere, z hoc est de substantia. d. l. de pupillo. §. nunciationem. nec sufficit in foro, seu loco iudicij fieri, vt ea. l. §. si quis forte in foro. qō tenuit gl. eod. ti. l. j. §. j. z hoc tenent omnes doc.

2 † Si ergo dicere vellet, hoc preceptum cōtinere nunciationem noui operis, manifeste apparet eius nullum: quia nō est factum in re presenti. Item nō est factum alternatiue, sed copulatiue: z sic partem plus debito grauauit: qz ad vnam debebat arctare, z arctauit ad duo copulatiue, qō est grauius: quia alternatiua leuior est, vt l. Grece. §. pe. ff. de rdeiud. Apparet ergo, qō tale preceptum caret omnibus substantialibus noui operis. ¶ Preterea istud preceptum non pōt dici in veritate preceptum noui operis, vt statim dicām. Secūda causa, propter quā tale preceptū cōsueuit fieri est propter iustitiā ex parte petētis, z iniustitiam ex parte edificatis: z sic fit dato libello, z lite cōtestata, z plene de causa cognito per diffinitiuam istam: vt d. l. de pupillo. §. qui

c opus, z ibi no. de ope. no. nunc, vel agetur interdicto, c ne quid in loc. public. vel interd. quod vi, aut clam, z ferē diffinitiua ista secundum ppa. nem illorum iudicorum, per iura vulgaria, z ista via videtur fuisse intentata hic, in ista petitione, si bene aduertatur. Nam petitio fuit, qō eleuarentur trabes ponte, z vlteriꝰ nō procederet, vt apparet in petitione producta: z istud potuit peti ex verbis edict. de oper. no. nun. pout continet cautam pphibitoriam: quia ad id quod iam factum est, vt tollatur nō pertinet. l. j. §. j. de ope. no. nun. Aliter ergo non fuit petitum, vt d. §. j. ponit, in quibus iudicijs venit non solum quod destruatur quod factum est, sed ne in futurum fiat, l. harum, z l. egi. ff. si ser. vēdi, z de itine. actuq; primi. l. ij. §. in hoc interdicto, z ibi not. z ff. vti pos. l. si duo. in ii, z ibi etiam no. Sed in casu proposito, precepti fuit factum secundum formam petitionis oblate, vt in ipso precepto cōtinetur, z expresse apparet: ergo illud quod debuit fieri per diffinitiuam istam, fuit factum ex abrupto, parte non monita, non conuicta, non confessa, nullo iuris ordine seruato z sic tale preceptum fuit ipso iure nullum. l. prolatas. C. de sen. z interlocu. om. iu, z C. com. vel epi. l. iudex. z l. n. Et illa clausula[d] que in precepto inseritur, compareat coram nobis, ꝛc. nō iustificat preceptum, cū hoc nullo iure remaneat. ¶ Preterea nō dicit quod compareat ad allegandum de suo grauamine z ad respondendum petitioni oblate, preceptum ergo remanet factum simpliciter z sic nullum, z contra ius: vt supra probatū est apparet ergo quod siue dicas preceptum monitionem continere siue non, preceptum dictum fuit iniquum. Et sic cōcluditur, qꝰ iudex debet pronunciare male iudicatum: z bene esse appellatum, z dictum preceptum esse, vel fuisse nullum, z sic superuacuo appellatum, secūm doctrinam communem, quatenus hoc preceptum continet prohibitionem ne procedatur in opere Bar.

a Tho. D. ¶ Queritur. Istud consilium alias inci. super secundo quo queritur que sententia. Et aduerte quod secundum ordinem ¶ Perusi. est in prima parte iudiciorum, in consi. xl. z ibi non est principium consilij, sed est consilium quod inci. super puncto questionis. z est supra in cōsil. lxiij. z alias inci. Leonis z Falconis. z postea sequitur super secūdo quo queritur. z sic est vnum cōsilium. Secūdo aduerte, quod factum istius cōsilij, ex quo est vnum z idem cōsilium est positum supra in consil. lxiij. ibi, Item queritur, que sententia, ꝛc.

b ¶ Et forma. Not. quomodo debet fieri in nunciatorem precepti noui operis.

c ¶ Interdicto. Adde no. per Bar. in l. de pupillo. §. nunciationem. z §. qui opus. z ibi plene per do. meum do. ias. ff. de no. ope. nuncia. licet non alleget Bart. hic, z vide ¶ Pau. de La. in d. l. de pupillo. §. meminisse. Th.

d ¶ Et illa clausula Vide ias. in l. nec quicquam. §. vbi decretus z ibi scripsi in apost. mea. ff. de offi. procon. z leg. z vide Alexā. de imol. in l. de pupillo. §. meminisse. z ibi dixi. in apo. ad Bar. ff. de ope. no. nun.

CONSIL. LXXXI.

Si statuto ciuitatis caueatur qō possidēs rem immobilez dēat eā cum omnibus iuribus ipsius insinuare syndico cōis, an donatarius cuius nomine donator possedit duobꝰ annis incidat in penam si hoc nō fecit. Item, quomodo probetur ista negatiua. Item, an agēti vti possidetis obstet exceptio dominij tertij. Item, an presumatur donatio fictitia, propterea qz donator possedit nomine donatarij per duos annos.

1 ☞ Opponēs exceptionem negatiuam debet ipsam probare, vidēlicet in denunciatione facta communi.

2 Negatiua quomodo probetur.

3 Agenti interdicto vti possidetis vel de turbata possessione non obstat exceptio denunciationis non facte syndico communis.

4 Agēti interdicto vti possidetis vel de possessione turbata, non obstat exceptio dominij.

5 Exceptio dominij non potest opponi, nisi per illum in quem dominium transfertur non autem per alium.

6 Dominium z ius hereditarium transit in fiscum.

7 An donatarius cadat a iure suo, si non denunciauit res donatas commuui.

8 Donator si remanet in possessione rei donate, an videatur fictia donatio.

9 Constitutio possessionis, scilicet cōstituo me possidere, habetur loco traditionis.

a Martinus Formiconis de Eugubio donauit Vallarello certas res immobiles, quas cōstituit se eius nomine possidere: deinde viuēte donatore, donatarius possessione no apprehēdit, sed post mortē eius statim. Item heres dicti donatoris dictarū rerum pos. apprehēdit, cōtigit etiam qō viuo donatore Commune Eugubij, qz multa bona ciuium alienabantur in non subiectos, statuit quod quicūq; haberet, vel possideret aliquā rem immobilē, teneatur ipsam re, z omnia iura, que in ipsis haberet, denunciare syndico cōmunis Eugubij intra certa tēpora, alias omne ius qō haberet in re, sit ipsius Cōmunis ipso iure, nūc dictus donatarius agit interdicto vti possidetis, seu accusat de turbata possessione, vel dāno dato in dictis rebus p heredē dicti donatoris: opponitur, qō donatarius perdit ius iuri, quia cōmuni nō denūciauit intra tēpora statuta. Item opponit, qō dicta donatio presumit fictitia, qz dictꝰ donator post duos annos post dictā donationē dictas res tenuit, z ex eis fructus percepit. Queritur, si doceat dictas res fuisse donatas, an donatarius per hoc a iure suo ceciderit. Secūdo, an hec exceptio possit per hūc heredē in hoc iudicio opponi, ita qō obstet. Tertio, an presumatur ficta dicta donatio ex cauis supradictis, relatis. ¶ Famosissime Doctor, z charissime dñe petre, vitis vestris allegationibus subtiliter factis, z omnibus. Ego in questione ista circa potestatem statutorium nihil scribere intendo, qz facti

1 obseruātia se habet, vt q; ciuitates tacūt, seruetur. † Posito itaq; pro cōstanti quod statutum valeat, animaduertendum puto, quod licet obiciatur quod donatarius nō fecit denūciationem Cōmuni, que est negatiua: tamē qz ad faciendam denūciationem nō tenebatur quis ipsi aduersario opponēti, sed Communi Eugubij, ille q opponit debet hāc negatiuā pbare, alias in sua exceptioe succūberet. Hoc tenet Inn. extra de accu. c. super his, z Ly. C. de iu. emph. l. ij. in v. q. † Ista aūt negatiua [b] proba-

2 b re pōt altero de duobus modis. ¶ Primo, si sint certi iuris, in quibus continētur oēs denūciationes facte communi, in quibus talis denūciatio nō reperit: z hoc pbatu ē, qꝰ nō reperit. l. ij. C. de iure emphy. vel qz fecit diligēter explorari ab omnibus, qui debeat

debēt hoc scire, z scirēt si talis denūciatio facta esset, vt exīsse dicit ter. de ver. ob. l. hoc iure. † Sed posito, q̄ pbatum sit denunciationē non esse factā, veniamus ad q. an dicta exceptio obstet, z si quidē agatur interdicto vti possidetis, vel accusēt de possessione turbata non est dubium quod talis exceptio nō obstabit. Nam ex eo, qđ dominiū esset trāslatū in cōmune Eugubij ipso iure: possessio tñ ciuilis, que erat apud donatorē, non: vt no. ff. p solu. l. cum duobus. §. idē rīdit. z C. de sac. san. ec. l. fi. in antepe. gl. z arg. ff. de acqui. pos. l. q̄nis. Apparet ergo, qđ dictus donatarius possidet, z iuste quo ad eū: q̄ precario, z sic debet vincere, vt ff. vti possid. l. j. in fi. cum l. seq. z C. vti possid. l. j. † Preterea * exceptio dominij * non pōt opponi agēti vti possid. seu de possessione turbata. secundū verā opi. vt est expressum. C. si p vim, vel alio modo. l. j. fm intellectum gl. sup rub. z no. ff. de acq. pos. l. si ideo. §. fi. 3 Dy. videat tenere Zium de reg. iur. c. qui ad agē dū. lib. vj. z p eundē Dy. de interd. l. ij. §. quedā. tñ non dñ dicit, q̄ contra dictatura. Sed posito qđ verū diceret, ipse tñ loquit q̄ opponit de dñio ipsius excipiētis, z hic opponit de dñio tertij sine dubio nō obstat in q. turbata pos. l. j. in fi. z l. si q. vti pos. Si vero agat, siue excusēt heres predictus de dāno dato, † tunc habet plus dubij quest. q̄ talis actio dat dño, d vt ff. ad leg. aqil. litē. Vela. §. legis aūt Aquilie actio. z sic vī, q̄ exceptio dñij et tertie * pone excludat agentē, vt C. de ser. fug. l. cū seruum. z ibi gl. super verbo opp. hoc dicit expresse. Finaliter tñ est verū, vt in casu nostro. z in simil. obiectionibus, qđ vbi propter aliqđ nob obseruatum pditur dominium, qđ in alium trāsferant: tūc hoc non pōt opponere, nisi ille dominus in quem transfert, non extraneus. hoc dicit expresse gl. ff. si ager vect. vel emph. pe. l. ij. in ulla gl. que ibi sola est. Pro hoc est ter. z glo. in terminis nostre queſt. ff. ta. ec. l. is consequenter. §. j. vbi hoc expresse ponit. Nec dicat aliquis qđ ibi non transferūtur bona in fiscū ipso iure, sz p sniam. vt ibi dicit gl. qz debet intelligi de snia lata super actione realiq̄ et rei vendicatione, vel petitione hēditatis, † q̄ dominium. z ius hēditarium directū tranlit in fiscū ipso iure, vt ff. de iur. fisci. Imperator. z C. de his quib. vt indig. l. j. † Ante aūt, q̄ fiscus agnoscat, non dicuntur esse fisci *, qz posset esse q̄ fiscus nollet dicta bona agnoscere quasi non idonea. l. j. §. an bona. z l. non possunt. de iu. fisc. z ideo in istis bonis quantūcūq̄ in fisc cum delatis ipso iure, tamen si non sunt incorporata in patrimonium fisci requiritur possessio modici tpis. l. ij. C. de vec. z cōmis. z ff. de diuer. z temp. prescri. l. inter quatuor. z l. in oibus. §. in aliis requiratur prescri. xxx. ann. vel xl. Cū ergo iste res non fuerint adipuctisti donatario ablate, z in fiscū incorporate, non pōt eis opponi exceptio de iure fisci, vt d. l. his consequenter. §. j.

8 † Super vltimo, an dicta donatio presumat fictitia * ex causa predicta facit, q̄ sic. l. sicut. §. supuacuum. ff. qui. mo. pign. vel hypo. ol. z q̄ no. Dy. ff. de prin. cred. l. omnes. §. Lucius. Ad idem expressum vī de nat. lib. l. ij. in fi. z ff. de acq. her. l. si is. q̄ bonis. z qđ no. Ly. de repu. her. l. j. z ij. tñ si statuta municipalia super hoc nihil disponit, contra puro de iure, p l. quisquis. C. de dona. item per l. Papinianus. ff. de do. inter vir. z vxo. que dicit donationē non confirmari morte, nisi puentum sit ad traditionē, vt ibi tū illud intelligitur, nisi aliud interueniat qđ loco traditionis habeatur, vt no. §. de dolo. l. qđ de suo. z ibi gl. ita in proposito, cum loco traditionis † interuenerit, q̄ constituit se nomine donatarij possidere. Nam p hoc acquiritur possessio, vt iura vulgaria dicunt, dico satis factū esse legi. que vellet donatarium possidere, cum in veritate donator nunq̄ possederit post donationē. Preterea, omnes ille leges, que loquunt q̄ cōtractus presumatur fictitius, habent locum quādo extraneus hoc opponit: hic vero ipsemet qui donauit non pōt hoc opponere: qz ex eo q̄ donatarius ab eo nō petijt, sensit lucrum, ergo, &c. l. cum in fundo. §. si mulier. de iur. do. Preterea, in donatione expressum est q̄ parcendum est donatario, si eum non precipitauit ad solutionem. l. si extraneus. de iure do. Ex quibus concluditur donationem illam non presumi * fictitiam. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. Martinus Fornicōnis. Adde q̄ alias inci. Martinus de Eugubio. z ita allegat Pe. Lor. in cōsi. cccij. inci. Viso dicto. iij. vol. z Bal. in c. j. §. quis ita. in fi. de feudo dato in vicem legis commissorie, in vlti. feu. Et. Barb. inter consi. Alex. in consi. cxxij. incip. Scripsit ecclesiast. in iij. vol. alias inci. Martinus Ferrarius. z ita est in consi. j. in ij. parte. de cōtractibus. Et de materia istius consi. vide Barto. in consi. lxv. incip. Petr. Rico le, z ibi scripsi.

b ¶ Negatiua. Ro. modum probandi negatiuam. De isto dicto Barto. vide plene per Andr. Barba. in cap. tertio loco. de probatio. z Alex. de Imo. in dicto consi. cxxij. in iij. volum. incip. scripsit. z vide Bar. in consi. cij. inci. clarissime domine.

* ¶ Probatum est. Vide Pau. de ca. consi. l. Et qui teneātur negatiuam probare. vide anch. consi. cclv.

* ¶ Obstet. Vide Bal. consi. cxxj. lib. iij.

* ¶ Dominij. Vide Pe. de anch. consi. crlv.

c Th. D. De dñio excipiētis. Vide Bal. in c. j. §. si quis ita. in fi. de feu. dato in vic. leg. commis. z Bar. Soc. in cōsi. cclxiij. inci. visis instru. in ij. vol. z Pe. Lor. in consi. cciij. inci. viso dicto. in iij. vol. vbi alleg. Bar. in isto consi.

d ¶ Datur domino. Ro. q̄ vult Bar. hic q̄ actio de damno dato datur domino. Et ita alleg. Bar. hic, Jo. Bertachi. in suo repertorio. in verb. actio. j. in versi. xliij.

* ¶ Tertie. Vide Pe. de anch. consi. cxviij.

* ¶ Esse fisci. Vide Bal. consi. cccviij. lib. iij. z ibi quanto tēpore prescribantur, stante predicto statuto.

* ¶ Fictitia. Vide Rom. consi. ccxlvj.

* ¶ Non presumi. In quantum Bart. concludit donationē non esse factam probari posse per libros, z sic per scripturam, addite his ea que voluit Jnn. z Jo. an. in reg. sine possess. in mercurial. z per Jnn. Ant. bu. Panor. in c. qm̄ contra. extra de prob. z in c. in presentia. extr. de renun. p Jo. an. ad Spe. tit. de sentē. §. vt autem. in additione incipi. supple p emptorem. circa medium. Pau. de ca. consi. cl. cui aūt incumbat onus probādi negatiuā, z qua liter probetur videte p eundē in l. si quis consortium. li. xj. z in l. actor. C. de prob. per Spe. in ti. de prob. §. j. z Jnn. in c. ij. de p̄ba. bona est glo. in can. accusator. vj. q. v. z p Pe. de anch. consi. ccl. An autem posset excipi de dominio tertij. videte per eūdem in l. j. ff. de exce. rei iud. z in l. indebiti. §. sed z si nummi. ff. de condi. inde. z in l. iij. §. cum extaret impubes. ff. ad Carbonian. z in l. seruus. §. boue. ff. de cond. furti. z in l. ex duobus. ff. de duob. reis. z gl. in c. veniens. de conuers. coniug. z gl. in c. ad decimas. de rest. spo. li. vj. tex. in c. frequens. eod. tit. Jo. and. in ca. mandatum. de rescrip. Vide etiam Pe. de anch. consi. cxviij.

CONSIL. LXXXII.

Si negetur potestas delegantis, id est. q̄ nō habebat potestatē delegandi, sufficit probare possessioē, in qua erat tempore delegationis. Item, quomodo iudex debet pronunciare in causa appellationis, si pars dicit se lesam.

1 Sententia iudicis, qui est in potestate iudicandi, valet.

2 Probare non sufficit qđ talis non erat rector, sed etiam qđ non erat in possessione.

3 Iniustitia facta ex odio principalis nō debet nocere fideiussori.

4 Fideiussor condemnatus que pōt exigere a principali, z que pōt opponere.

Punctus questionis vertētis inter Liberum Leonis, z Me. Cānis, z ser Thomam eorum procuratorē ex vna parte agētes, z Bernardū Bhilardi, z vxorem Jaso. ser Salim. z eorum procuratorem ex altera parte defendētes talis est, que sint partes iudicis sup petitione porrecta, seu narratione per d. ser Thomam procuratorē predictorum, z quid iudex cause facere, z pnunciare debeat sup petitis, z positis p dictum Thomam, z Jacobum procuratorem predictorum coram eo. Visis actis, z actitatis in causa: z visis statutis z ordinamentis, z reformationibus, z omnibus iuribus z allegationibus vtriusq̄ partis, quē punctum dictus iudex ad dictarū partium voluntate consulendum commisit sapienti viro Domino Bar. a Saroferrato legum doctori, vtriusq̄ partis confidato, cum salario quatuor florenorū. ¶ † In questione predicta primo videndum est de potestate cōseruatoris, qui dictam sniam tulit. Ad qđ dicendum est, quod potestatē, z iurisdictionem habet predicta faciēdi ex commissione sibi facta, per priores ciuitatis Perusij, de hoc tunc potestatē habētes, vt ex forma predictorum, z summissione facta de ciuitate Castelli, vt ex cōfirmatione, z cōcessione dictorum priorum, qui hoc cōcesserunt, patet. Sed posito, qđ non valuisset: de iure tñ erat in possessione, vel quasi, sic faciendi: vt notorium est, qđ sufficit, vt extra de elec. c. querelam. Cū eīm quis in possessione est donec amoueatur, nō debet impediri omnia facere. l. penultima. ff. de aqua quotidia. z estiua. Ad idem l. Barbarius. ff. de officio pretoris.

2 plene p Jnn. in c. nihil. extra de elec. Ex hoc cōcluditur, † quod si excipiatur quod talis nō habuit potestatem, non valet hec exceptio: sed debet sic formari, quod talis nō erat rector, nec erat

a in possessione, a vel quasi, talis rectorie, vel iurisdictionis. Casus est expressus C. de testib. l. j. si bene inspiciatur. ¶ Videdum est secundo, vtrum dictus conseruator fecerit secundum formam concessionis, z potestatis sibi concesse. Circa quod sciendum est, quod in dicto ordinamento inter cetera dicitur, quod

b possit iquirere, z veritatē summarie z de facto reperire, z ita de facto condemnare z mulctare. ¶Hoc em quod dicit de facto, importat sine cause cognitione, z sine pbatione vt l. actus fustiū. ff. de his q no. infa. z ibi notat gl. in prin. vel de facto etiā si rigor iuris repugnet, vt ff. de mi. l. veriū. §. ex facto. z ibi gl. in ver. reducere. posito, quod dicti conseruatores nō seruauerint ordiné iuris. tamen valuit quod de facto processit. ¶Preterea, posito q̄ predictus non processerit ex forma dicte legis, tamen processit ex forma pmissionis facte a reo principali, z a bonis fideiussori bus. ¶Promisit enim reus principalis qui non cōuenitur, solue re omnem quātitatem, cū cōdemnatione, vel sine, z in hoc intercessit fideiussor. †Si enim soluit fideiussor, secundū q̄s principalis promisit, nō est q̄s sibi imputetur. ¶Preterea si iniustitia fuit facta odio principalis ergo sibi imputabit. l. si merces. §. culpe. ff. loc. Et †predictis apparet, q̄s circa principale in quo fuit cōdēnatus, z fideiussores soluerūt, vt cōstat publicis instrumentis, sine dubio fideiussores debēt cōseruari indēnes. Sup reliquis vero dampnis, videtur indubitanter dicendū viso statuto ciuitatis Castelli, quod loquitur de hoc, z de pcessu super hoc facto, q̄s iudex debeat videre, z examinare causas, ex q̄bus se dicit dampnificatum, an iniuste sint, non enim ob aliud requiritur expressio cause, vt ff. de transactio. l. cum hi. §. in causa. ¶Nunc in proposita questione assignantur quedam cause, ex quibus dāni ficatum se dicit que nō sunt iuste, dum dicit fideiussor se mulctatum propter ipsius contumaciam in xxv. flor. ¶Istud autem fideiussor non potest repetere. l. qui propio. §. procuratoi. ibi, penam autem. ff. de procuratoib. z ibi notatur, z eadem ratione nō potest repetere alios xxv. florenos, quos dicit se soluisse pro vsuris dictorum xxv. florenorum. Item assignatur alia causa, quod soluit viginti florenos aduocato, z pcuratori, in causa predicta, in qua victus fuit, quā quātitatē repetere non pōt: q̄z non debuit litigare. l. iam tamē. §. in hac stipulatione hoc tractatur. versi. z
4 si quidem victi. ff. iud. sol. † Item dicunt fideiussores se dampnificatos, inquantum soluerunt xx. florenos pro habēdo in publica forma scripturas, z acta, ista causa est iusta, z rationabilis. l. scimus. §. in cōputatione. C. de iur. delibe. Item dicūt se lesos, z dampnificatos in quantitate cētum florenorum auri quos soluerūt do. ¶Nicolutio. z ista est cā iusta z rationibilis. d. l. scimus. §. in contemplatione. de iur. delib. q̄z est debitum principale, item dicūt se lesos. z dampnificatos in quantitate centum florenorum auri pro vsuris, quas oportuit eos soluere pro inueniendo dictos centum florenos, z pro dictis cētum florenis: ista cā etiam est iusta: vt ff. de nego. ge. l. at qui natura. §. non tantum. z ff. de vsur. l. z in Ytia. z hoc circa causas declaratas die vigesimo octauo mēsis Iunij, vt ex actis apparet. ¶Deinde declarauerūt certas alias causas, z q̄titates, quibus se dāmificatos dicunt, z lesos in xxv. florenis in expēsis, quas fecerunt q̄ fuerūt detenti in ista cā. Non em debuerunt contēnere, z detineri se facere, sed statim soluere: si nō habebant sub vsuris inuentre, vt fecerunt postea, vt supra dictū est. Item, dicunt se lesos z dampnificatos in q̄titate cxl. florenorum, pro eo q̄ coacti fuerūt soluere creditori, q̄ se obligauerūt occasiōe dicte fideiussionis: z sic oportuit eos vēdere vinum suū minus quā valeret, vñ dampnificatos se dicunt in q̄titate cxl. florenorum. ista cā nō est legitima: q̄, vt supra dixi, dicto creditori soluerūt de pecunia sub vsuris recepta: non de pecunia redacta ex venditione vini. Ite, si vēdiderint minori pretio quā valeret, fuerunt in culpa: vñ imputet eis. Item, dicunt se lesos in q̄titate quinquaginta florenorum auri, p vsuris solutis pro quantitate xx. florenorū: que cause nō sunt iuste, cum cause ex quibus sors, cui dicte vsure accesserūt, petit, vt supra, sunt reprobate. Concludit ergo ex predictis, q̄s partes iudicis super petitionibus, z narrationibus p̄ductis per dictos Albertum, z Meum, seu eorū procuratoris, tales esse debeāt, quod pronunciet executionem faciēdam, z ipsam faciat efficaciter contra dominum Bernardū, z eius bona in dictis quantitatibus, que supra dicte sunt, iuxta petitionem scz in quantitate centum florenorum auri, solutorum pro questione primaria domino ¶Nicolutio. z in xx. floren. solutis pro scripturis, z actis. Item, pro cl. florenis pro vsuris dictorum cētum. ¶Et ceteris vero quantitatibus petitis, z declaratis, iudex debet dictū Bernardum, z eius procuratorem absoluere, z predictis Alberto, z Meo, z ipsorum procuratori silentiū imponere. Et ita dico predictis visis, actis instrumentis, statutis, z ordinamentis, z iuribus, vtriusque partis mihi transmissis, saluo semper, &c.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶In possessiōe, Ho. q̄ dicit Bar. hic, q̄ nō sufficit probare talis non erat rector, sed etiam, q̄s ipse non erat in possessione, vel quasi, talis rectorie. Adde Bart. in l. si arbiter. in fi. C. de sentē. z inter. om. z in l. ad testium. §. j. ff. de testa. z in l. cū lege. §. j. in fine. C. de testa. cum concor. de quibus ibi per d. meum do. Ias. cui adde Bar. hic.

b ¶De facto. De intellectu istorum verborum, vide Bart. plene in extrauagan. ad reprimendum. in verb. videbit. in fi. z ibi apo. meam. z vide Beoz. g. Hatam. in cle. sepe. in §. non sic tū. de verb. sig. Et adde quod dicta Bar. in hoc consi. sequitur Jo. de ana. in c. pe. de accu. z vide Aler. de Imo. in l. pretoris. ff. de his qui no. infa. z apost. Bar. z ipsius Aler. consi. xiij. in vj. vol. inc. prospectis his. z in consi. clxxxix. in eod. vol. in causa, z lite vertēte. in vlt. col. in fi. vbi alle. Bar. hec, q̄s ibi quis habet potestatem inquirendi veritatem summarie, z de facto condemnando, q̄s illa verba important quod etiam sine cause cognitione, z probatione condemnare possit, vt ibi per ipsum.

c ¶Ex odio. Inquantum Bart. hic vult q̄s si iniustitia sit facta ex odio principalis, non dz nocere fideiussori, adde no. per Bar. in d. l. merces. §. culpe. ff. loc. Bal. Pau. de ca. z Aler. in l. pe. §. j. ff. sol. ma. per Jo. de ana. in consi. lxxiij. inci. visis, z ponderatis.

d ¶Justa cā. Ho. que pōt exigere fideiussor a principali, z q̄ posset opponere, z vide Bar. i d. l. si quis. §. in hac. vbi plene. ff. iud. sol. z quid si fideiussor non opposuit exceptiones, z succubuit, an repetat a principali, vide Bart. z doct. in l. at qui. §. cum me absente. ff. de neg. gest. z in l. si fideiussor. in prin. ff. in mandati.

¶Adde Bar. hic, Rom. consi. cj. z Abb. consi. vij. lib. ij.

e ¶Pro vsuris. Ho. q̄s dicit Bar. hic, q̄ si fideiussit pro aliquo, z ob id solui vsuras vsurario a quo accepi mutuo, vt posset satisfacere creditori illas possum repetere etiam de iure canonico, z ita allegat Bar. hic Jo. de Sanct. Seuer. in l. j. C. de sum. tri. z fid. catholic.

CONSIL. LXXXIII.

Super predicto puncto cōtēto in primo consilio domini Francisci, quo queritur que sententia sit ferenda in causa appellationis predictorum. Ad veritatem huius questionis inuestigandam videndum est, &c. Vide materiaz huius consilij plene, z perfecte, supra in consi. lxxx.

CONSIL. LXXXIIII.

Non pōt quis liberare detentum in carceribus sine speciali mandato. Item, statutum loquens de nullitatibus, vel appellationibus, habet locum in nullitatibus factis, vel appellationibus ante statutum interpositis.

1 §¶Eximere aliquez de carceribus requirit speciale mandatū.
3 Statutum loquens de nullitatibus, z appellationibus, habet locum in appellationibus nouis, z antiquis.
3 Judex ex officio de his que pertinent ad publicaz vtilitatē potest vti scripturis productis coram se.

a ¶In causa Statij [a] procuratoris Alānij de Pergula, vnus omnibus que videda fuerūt videtur dicendū de iure quod partes iudicis debent esse tales. quod pronuntiet bene pronuntiatum per dominum ¶Potestatez, reiecta nullitate super dicta appellatione, z male appellatum per dictum
1 Statium. †Quod probatur primo, quia dictus Statius petebat sententiā pronunciari nullā, z illi Alannū eximi de carceribus: sed illa causa, quod liber homo eximat de manibus alteri
b non potest fieri per procuratorē [b]. l. ¶Pononius. in prin. ff. de pcu. z l. illud. ff. de minori. z licet hoc possit quilibet de populo: tamen hoc non potest vt procurator illius, sed sine speciali māda
c to [c]. Et si dicatur, hoc expressit in mandato dū dicit, in causa q̄ habiturus est cuz communi, z eius syndico. dico, quod hoc nū sufficit ad speciale mandatuz. l. si quis mihi bona. §. iussuz. ff. de
d acqui. here. [d] Preterea, si dicatur speciale mandatum habuisse tamen non dixit nullum intra tempora intra que potuit. s. in
2 tra tēpora appellationis, secundū formā statuti. †Hec obstat si dicatur, quod statutū vēdicat sibi locū in condēnatis ante statutum: q̄ hoc est falsum. Maz vendicat sibi locū in omnibus appellationibus, z nullitatibus opponendis post dictum statutū. licet pronatur de sententia lata ante, sic lex loquens de liberatione, habet locū i liberationib' fiēdis z obligationib' antiqz
3 vt C. de testi. l. testiuz. z no. doc. C. de legi. l. leges. † Preterea ea q̄ facta sunt coza eodē iudice, licet nō fuerūt producta per syndicum cause pōt iudex eis vti ex suo officio in hac causa que pertinet ad publi. vtilitatē, l. filiusfamil. §. veteranis. ff. de procurat.

ADDITIO.

a Th. D. ¶In causa Statij. Istud cons. secūdū ordiné Perus. est in j. parte iudiciorū. in consi. lxxvij. z de isto cōsi. meminit. Zu. Rom. in cons. cclj. incip. spectabiles domini. in vlt. col.

b Th. D. ¶Per procuratorem Adde inquantuz Bar. hic, vult quod ad faciendum quem eximere a carceribus requiritur speciale mādatū quod istud refert, z sequitur Zu. Ro. in singulis, suis, in litera ¶D. in ver. cxlix. in c. procuratoi. cōtrariū de directo

consu

cōsuluit Lu. ROo. in consi. cexl. inci. spectabiles domini. z vide Alex. de Imo. in consi. cxxxix. in vj. vol. inci. circa executionem, z do. Jo. Bap. de sancto Seuerino, in suo trac. de debitoꝛib. fugitiuis, in xiij. q. prim. vbi plene, z vide Ang. de are. in §. preterea, Insti. de act.

c ¶ Mandato. ROo. consi. cexlj. dicit hoc falsissimū, vide ibi circa finem ver. ad istud breuiter respondemus, z incipit illud consi. Spectabiles domini collaterales.

d Th. D. ¶ Nec acqui. here. Vide Bar. in l. filiussa. ff. de dona. in verſi. tertio facit. cum concordan. de quibus ibi per Alexā. de Imo. in apost. Bar. vbi etiam alleg. Bar. hic.

CONSIL. LXXXV.

Si respondetur ad positionem que dicit qꝫ possedit Titius pro dote vsque ad mortem quod heres credit. an ex hoc videatur eius actio, z an tituli, pro dote, z pro herede possint concurrere.

☞ Responsione positioni facta, quod credit possidere pro dote inducitur aditio.

2 Titulus pro dote, z titulus pro herede, possunt insimul cōcurrere.

3 Titulus pro dote, est titulus, pro suo, ꝛc.

In questione Joannis dimicatoris ex vna parte, z Francisci de Tuderto ex alia. Jn eo, qꝫ dictus Frā. conueniendo dictū Jo. dicebat, sibi tanqꝫ heredi insolidū dotē matris sue debere restitui, z dictus Jo. reconueniendo eundē dicebat, sibi restitui debere partem dicte dotis tanqꝫ heredi, mediātē persona fratris heredis filiorū dicte dñe per quē fuerat questa dicta hereditas ex possessione per eū habita, ꝛc. Jn dei noie amen. Jn questione Jo. Ricochi, z recōuentione reconuentionis, inter cetera dubiū vertitur, qz do. Joā. super xvj. positione que cōtinet, qꝺ Benedic. dictā terrā possedit titu. dictarum dotium, continuo vsqꝫ ad mortē, rūdit, credo, per qꝺ dicitur, qꝫ nō

1 videtur probata traditio, a qz ex hoc sequitur, qꝺ possedit titul.

a pro herede, de quo miroꝛ, quo hoc alleget ab aliquo, cui aliquid intelligit, nā nulli dubiū est, qꝫ eandem rem possumus possidere pro dote, z tit. pro herede, casus est in l. iij. §. ex pluribꝫ. ff. de acqui. pos. quid enim prohibet, quin hinc qui habebat rem titulo pro dote, superueniat titulus pro herede ex persona filiorum suoꝝ: certe nihil, z solu. mat. ꝺz fundus dotalis, z possidet, vt dotalis. ff. de fun. do. l. etiā diremptō. z l. dotale. §. j. ver. heredi quoque, vnde videtur, qꝺ so. ma. possedit titulo dictarum dotium, z tū non excluderet quin possideret titu. pro herede, vñ ablatꝫ sua contentione, vel ex rei probatione, apparet dictū Jo. obtinere.

2 †Sed si pertinaciter diceret, qꝺ titulus pro herede, z titulꝰ pro dote non possunt cōcurrere: qz titulus pro dote, sit possidere p alieno: z tit. pro herede, sit possidere pro suo, † ſRñ. quod falsum

3 est, imo tit. pro dote, est titu. pro suo, sicut est qꝫ pro emptore possedit. l. ex promiss. one. ff. de ac. z ob. z pro dote. l. j. Si tamen hoc aduersarius non diceret, esset dicendū confessionem fuisse erroneam, z probatur, nam error facti alicui probatur probando rē aliter se habere, vt ff. de inter. act. l. de etate. §. qui iusto. z de probatis. l. cum de indebito. §. j. no. ff. de confess. l. non fatetur. z expresse ff. de iuris z fac. igno. l. si post diuisionem. vbi, probando testū non valere, presumitur error. Nunc ad propositum, si aduersarius dicit qꝫ possideret pro dote, z sic pro alieno possideret, z Jo. dixit, concedo, alias credo: dico, quod probatū est rem aliter se habere: qz dictus Benedictus possedit pro suo, z tanquam suū z testes aperte dicunt, sic probatum est rem aliter se habere, ergo probatum est, vt dictum est supra, ꝛc.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ Additio. Adde, qꝺ etiam in contractibus si quis dicat, volo adire, talia verba diſponunt, ſm Bart. in l. gerit. ff. de acqui. here. Ang. in l. sed si alio. ff. ad Trebel. plene per Jaſ. in l. j. in iij. colum. z ibi scripſi. C. de summa trini. z fid. catho.

CONSIL. LXXXVI.

Quod non creditur nuncio, si dicit contra id qꝺ primo dixit, sicut nec etiam creditur testi.

1 ☞ Nuncio non creditur dicenti contra suam relationem, vel citationem.

2 Credendum non est secundo dicto contra primum dictum.

Non creditur nuncio † dicēti cōtra suā relationē, seu citationē, quā retulit ante per se factam, vt extra de probat. c. quoniam contra falsam, super verbo, citationes. ad fi. gl. z melius de app. c. cum parati. in ver. suus nuncꝰ. ad fi. gl.

a Nam circa citationem bene creditꝰ, nō contra, nec alicuius dicto secundo contra primū creditur, † vt plene not. extra de presump. c. literas. in verb. purgauit. vbi etiam dicitur quod tā in

iudicio, quam extra iudiciū statur primo dicto, nec etiam creditur testi in secūdo dicto si dixerit contra primum, extra de testi. c. cum causam que, super verbo, voluerint ratas. ibi, sed si quis testis secundo, ꝛc. z eod. tit. c. veniens. super verb. vtraqꝫ pars. ver. sed si illi etiam. ad fi. gl. z per Inn. super verbo, eosdem vltra medium gl. z ibi, z bene fateoꝛ.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ Non creditur. An z quando credatur nuncio in his que spectant ad eius officiū, vide plene per Jaſ. do. meum. in l. properandum. §. z si quidem. C. de iudic. z ibi posuit de nuncio, qui dicit se citasse Caium, z Caius cū iuramento dicit contrarium, cui magis debet credi, vide ibi per ipsum, z ibi scripsi.

CONSIL. LXXXVII.

Quod ſz statutum velit trahi ad preterita non vꝫ, nec potest ad decisa referri. Et no. quod laudū refert ad tempora compromissi.

1 ☞ Statutum non potest referri ad causas preteritas, vel decisas transactione, vel sententia.

2 Causa si pendet per compromissum, idem iudicatur, ac si fuisset transactione finita.

3 Laudum latum refertur retro ad tempus compromissi.

4 Statutum referens se ad causas pendentes non valet.

Actum tale est, quod instrumētū mutui facti, z celebratū ab vndecim annis retro, petitur executioni mandari per actoꝛem contra reum in quantitate in instrumento cōtenta. Opposito pro parte rei, quod nō debet executioni mandari vetāte statuto ciuitatis Assisij, qꝺ loquit quod instrumenta mutui, z de positi, de quibus non est facta, vel petita executio intra. x. an-

a nos, sint cassa. ſRñdetur pro parte actoris, qꝺ ante cōfectionē dicti statuti petijt executionē dicti instrumenti. Modo viso dicto instrumēto, queritur quid iuris. Et videt dicēdum de iure, dictum instrumentū non fore exequendū. Puncto predicto, hoc in effectu addit, qꝺ de dicta cā dilatione pendente coꝝ iudice, z anteqꝫ statutum emanaret, fuit compromissum in ser Angelum, soli actui presentē, z acceptantem de iure, z de facto. Sup predicto puncto, z additione, dico, z consulo qꝺ dictuz instrūm debet executioni mandari, non obstāte statuto nouiter condito, z nō obstantibus allegationibus supradictis. Ad qꝺ sciendū, z inuestigādum est de significatione illoꝝ statutoꝝ: z an locum ha-

1 beant in preteritis, z presentibus, ꝛc. † Et certe talia verba non possunt referri ad causas preteritas iam decisas transactione, vel sententia, vt C. de transi. l. causas. z in authē. vt cū de ap. cog. in prin. z §. j. vbi exprimit. Sed illa cā eo ipso, qꝺ fuit cōpromis-

b sa de iure z de facto, z sic in arbitrū, z arbitratoꝛem fuit decisa

2 transactione: † qz tale cōpromissum est quedā transactio. perinde est eim, ac si diceremus, transigimus pro eo qꝺ talis arbitratoꝛ dicet, vt no. in authē. vt diffe. iudic. §. j. in feu. ergo ad istā causam non porrigit statutum, potissime cum talis arbitratoꝛ acce-

3 ptauerit, z sic possit cogi pronunciare. l. ij. §. j. de arbit. † Et qñ-

cunqꝫ feratur dicta sententia, seu laudū, refertur retro ad tempus cōpromissi, seu transactionis. l. potioꝛ, z in l. qui balneū. ff.

4 qui po. in pig. ha. z l. si filius. ff. de verb. obl. † Preterea posito qꝫ dicta causa non fuerit finita transactione, sed esset pendens coram iudice, vel coram arbitro, tamen dictum statutum ad causas pendentes non pōt referri, etiam si esset expressum in statu-

c to, quod ad causas pendentes in iudicio, vel coram arbitro refe-

d ratur, tale statutum in hoc non valeret, d sed secūdum veteres leges deberet iudicari, vt in aut. vt in med. lit. non fiant sacre iuſ. in prin. z §. si vero. ibi, alterius, z etiam si exprimitur de causa q̄ pendet per compromissum ibi, siue secundum arbitrium, siue secundum compromissum, ꝛc. z per hoc patet responsum allegationibus factis in contrarium.

ADDITIONES.

a ¶ Cassa. An valeat tale statutum, vide Anch. consi. xxvij. z ROmanum consi. cij.

b Th. D. ¶ Compromissa. Adde Bar. in l. causas. C. de transa. vbi tradit notabilem regulaz, qꝺ si fiat statutū nouū, z in eo expresse dicatur qꝺ habeat locū, seu trahatur ad omnia negotia, nedum futura, sed etiam presentia, z preterita: tamē non trahetur ad negotia decisa transactione, vel sententia, vel iuramēto, cum concoꝛ. de quibus per do. Jaſ. ibi: cui adde qꝺ dicit Bart. hic etiam si penderet causa per compromissum.

c ¶ Pendentes. Vide Pau. de ca. consi. lxxij. z cclxxxvij. z consil. ccxcj. z Ang. consi. lij.

d Ber. Z. ¶ Non valeret. Tria essent videda, si statutum de quo supra valeret, nihil esset aliud videdū. Sed videam? an valeat? Et videtur dicendū, qꝫ non qz est cōtra ius naturale z gentiuz z peccati nutritiuum, vt scilicet quis locupletur cum aliena ia-

etura,vt tz ipse Bar.in repe.l.oēs populi.iij.q.prin.in ver.ecce aliam queſt.ff.de iuſt.z iur.z in extrauag.ad reprimendum.in verb.per denunciationem.per Bal.in auth.ad hec.verū,ſz ponamus.C.de vſu.z in l.j.C.de ſeruit.z aqua.z in §.ſi quis p tri ginta.ſi de feu.fue.contro.z d.ſputat.ſua.inci.quidā fenerator. limitat valere ſtatutum tale,quando fit contra aliquā ꝓſonam odioſam.Ang.in l.ſequitur.§.ſi viam.ff.de vſucap.per text.in auth.vt Eccl.Rom.vbi ille tex.dicit,ꝙ talis preſcriptio dat materiam peccandi:q2 debitor ſciens preſcriptionē currere tarda bit ſolutionem,z colligit ex illis verbis.ſz,iniquum preſidū.z ita etiam tz Inn.in c.q2 pleriq3.de immunit.eccleſ.z Ant.de bu. in c.ſi.de preſcr.Mod.in c.ſi.de excep.in vj.Abb.ſicul.in d.c.ſi. de preſcri.videt inclinare in aliā quādam ſuam. Hoſt.in tit.de pen.§.que res.dicit ex mēte Bar.in d.§.ſi viam.ꝙ in actionib⁹ ꝓſonalibus preſcribēdis non requiritur ꝙ debitor credat ſe nō debitorem:imo quātumcūq3 ſciat,mhilominus preſcribit,q2 in iſtis regulariter oritur obligatio a principio ex partiū conſenſu:q2 mutuaſti.l.ſicut.C.de act.z obl.vnde ſi non ſoluo,per hoc non ſum in mala fide.q2 ex quo non petis poſſum probabiliter preſumere,ꝙ aut vis donare,aut maiorē gratiam expectando facere.arg.c.j.de cōmo.dicit tū ſecus eſſe ſi malitioſe retinui. Sz hec videntur eſſe parui mōēti,q2 nemo preſumit tactare ſuum donando.l.cū de indebito.ff.de prob.vñ cū dolus debitoris ponderet negligentie non petētis,dicemus concludendo,ipſum eſſe in mala fide,z ſic non preſcribere,nec ſtatutū valere,q2 caſus eſt in d.c.ſi.de preſcr.ſecund. ¶Ba.z ita conſuluit Alexan.de Imo.in conſi.xcix.in lib.iij. Sed preſuppoſito,ꝙ valeat,an debeat trahi ad preterita deciſa tranſactione,vel ſolū? Dicitur cū dom.conſultore,ꝙ non,vt etiam firmat Ang.in auth.vt cum de app.cogn.z in auth.hec conſtitutio.vbi contra Bar.tenet in illa queſt.poſita in l.omnes populi.ff.de iuſt.z iure.an ſi fiat ſtatutum,ꝙ femina non ſuccedat extante maſculo,an dictum ſtatutū trahatur ad filias quibus delata erat ſucceſſio añ condi tum ſtatutū.tz non reperiantur dotate,z in domo fratrū. Item ꝙ non trahatur ad preterita,tenuit ¶Pau.de ca.in cōſiliis ſuis cclxxxviij.z cxcj.z lxx.Ange.conſi.lij.incip.in queſt.propoſita. Circa tertium compromiſſum non eſt proprie tranſactio,ita dicit Bar.in l.quod ſi Epheſi.ff.quod cer.loc.z in l.furti.§.q iuſſu.ff.de ijs qui no.infam.¶Pau.de ca.conſi.lxx.

CONSIL. LXXXVIII.

1 ☞ Adſtringens ſe ad certum tempus,debet illud limitate probare.

2 ¶Probandum eſſe quod dicitur factum eſſe aliquo tempore.

3 Teſtis qui dicit ſe non eſſe conſanguineum,ſi comitet contrariū, dicitur falſum depoſuiſſe.

4 Teſtis ſi in vno dixit falſum,in nullo eſt ei credendum.

5 Minor non pōt renunciare iuri quod eſt introductum propter eius imbecillitatem etiam cum iuramento.

a In queſtione inter Frāciſcum[a] Bonelli, legitimū adminiſtratorē filij de quo in narratione facti contra Menſulam quodam Loli,z Angeli z Lechinū filios dicti Loli,in curia generali ducatus Spoleti viſa petitione producta in dicta cā,z articulis hinc inde factis,videt ꝙ partes iudicis ſint vel eſſe debeāt ſcz,ꝙ dictos reos cōuentos abſoluat a petitione prefata,z contentis in ea.¶Hoc aūt eſſe verū probo per illas rationes vigētes quibus reſponſum nō video,vt ſic non vt allegator,ſed vt conſultor ſcribā.¶Prima ratio q2 actor in libello aſſeruit ꝙ dicti cōuenti dederunt in ſolutū legitime rē de qua contendebant anno dñi M.cccxlj.de meſe Auguſti,dicti anni, ꝛc.Et ſe adſtrinxerunt ad venditionē factā certo tpe,z duo teſtes qui vident probare dictā dationē in ſolutū,ſcz,Mattheolus Loli,¶Paulect⁹ agnoleti non probāt tēpus deductū in petitione. Nam Mattheolus dicit ꝙ ſunt iam decē anni elapſi de meſe,z die dixit ſe non recordari.Et ſic non probat annū,nec meſem.¶Paulectus vero dixit ſe non recordari de menſe,vt in cōi dictis apparet.

1 †Et ſic arguit,ꝙ ille qui adſtringit ſe ad aliq̄s conditionaliter, limitat factum de quo agitur,tz illud non eſſet de neceſſitate,z ſi illud non probat,ſuccumbit,vt extra de prob.c.tz cauſam.ff.de inſti.l.habebat.in prin.¶Preterea regula generalis eſt,ꝙ quando aliquid dicitur factum certo tempore,illud debet probari:vt

2 ff.de alien.l.j.ergo idem dicēdum in eo tempore de incen.ruin. nau.l.j.in fin.z de vi z vi ar.l.j.§.rectiſſime.z ibi,tunc ſic accipimus, ꝛc.vnde iura,que dicunt non eſſe querendum de tēpore, verum eſt,quando non agit de actu facto certo tempore,vt no. C.de teſt ib.l.teſtium.z in l.ob carmē.§.fi.ff.de teſti.Hoc eſſe verum apparet,q2 cū actus donationis in ſolutum poſſit reiterari ſine probatione eius quod ponitur in libello, non concludit quod ſit probata illa datio in ſolutum que in libello producit vt extra de fide inſtr.c.cum Jo.Et ſic ſequitur,ꝙ non eſt proba

3 tum quod in libello deductum eſt.†Secundo,dicta per dictos ¶Paulectum z Mattheolum non ſunt valida:q2 interrogati ſi attinent dicto Bonello,dixerunt ꝙ nō,tamen conſtat ex cōfeſſione Bonelli,vt patet ex actis quod dictus Mattheol⁹ eſt nepos carnalis,z dictus ¶Paulectus nepos conſobrinus,z apparet quod dixerunt falſum,z preſumitur ꝙ ſcienter,quia non eſt

b verisimile cognatos ſanguine hoc ignorāſſe.ᵇvt ff.vñ cognati.l.

4 octaui gradus.z C.de in integ.reſt.l.de tutela.†Si ergo falſum dixerunt in vno ergo z in nullo eſt eis credendū,vt ff.de teſti.l. qui falſo.z ff.de fal.l.eos.z no.extra de teſti.c.in noſtra.De hoc etiam plene no.Imo,extra de teſtib.c.fraternitatis.Tertio,q2 probatur quod predicti qui dicunt dediſſe in ſolutum,non ſeruauerint ſolennitatem requiſitam tempore quo dicitur facta dicta ſolutio,ideo non valet:q2 non eſt ſeruata forma conſtitutionis ducalis,que conſtitutio producitur.Nec obſtat,quod dicitur renunciatum dicte conſtitutioni,z iuratum non venire contra.Ad cuius declarationem premitto,ꝙ quis non pōt renunciare illi iuri,qđ eſt introductū propter eius imbecillitatez: q2 ita decipitur renunciando,ſicut contrahēdo,vt ff.de noua.l.doli.§.diuerſum.Ita hic minor non potuit renūciare huic cōſtitutioni,ſicut nec dñicio reſtitutionis,vt no.ff.de mino.l.ſi inde circūuentus.C.de in integ.reſt.l.ſi intra.z hoc prout loquimur de renunciatione per ſe conſiderata abſq3 iuramēto.Et aduertendum,qđ ſi dicta conſtitutio bene aduertatur,non ſolum dat ſolennitatem in modū contrahendi cum minoribus:ſed etiam prohibet alios contrahere cum minoribus,abſq3 illa ſolennitate,z impoit certam penam,mādans eos puniri,z ſic prohibet eos,ne contrahant cum talibus perſonis.l.ij.reſpō.de his qui pro non ſcript.alle ergo,qui contrahit cum minore conſtitutione prohibēte,peccat mortaliter,quia qui nō obedit ¶Principi, morte moriatur,vt extra de maio.z obe.c.ij.vnde iuramētuz hic fuit interpoſitum ſub obſeruatione peccati:ergo nō eſt obligato-

c rium.ecap.non eſt obligatorium.de reg.iu.in vj.z C.de nupt.

5 aut.quod ipſis.z ſi.†Preterea,per iuramētum minor poteſt renunciare iuri ſuo,non autem ꝓpter iuramentum minoris talis prohibitio facta ad alterius perſonam extendi:quia nō poteſt porrigere vires ſuas vltra ipſum iurātem.l.ij.ff.de iureiur.z extra de iureiu.c.veniens.z c.Quintauallis.¶Pro hoc faciunt no.ff.de reg.iu.in l.inuitus.§.ſi.in gl.¶Nam pōt cogi quis dare, alius autem non poteſt recipere.Unde iuramentū facit,ꝙ minor poſſit dare nō tamē facit ꝙ contrahens cum minore poſſit recipere,quia prohibitus per conſtitutiones venit puniendus merito ergo dicitur,ꝙ cōſtitutio dicit,z dicere poteſt, cū ſic nō valeat,z ſic fuerit vinculo iuramenti firmatus,z quia lex non adſtrit contractui minoris:ideo iuramento minoris confirmatur Nō autē inuenitur,ꝙ ſit facta prohibitio alterius,quod ex cauſa minor non contrahat,ſed per cōſtitutionē eſt facta talis prohibitio,ergo, ꝛc.Ex quibus concluditur,ꝙ predicti reconuēti veniunt abſoluendi.

ADDITIONES.

a Th. ℂ Inter Franciſcum. Vide iſto conſi.Bald.Alexand.in conſil.cxxvij.in quarto vol.in c.viſa in queſt.vbi aleg.Bart.in iſto conſil.vbi videas.

b ℂ Ignorāſſe.Vide omnino Ang.conſi.xciij.

c Obligatorium.Addite,inquantum Bart.loquitur de minore iurante ſuper contractu prohibito, ¶Paul.de Caſt.conſi.cxl. z Ang.conſi.clxiij.in cip.dom.Catharina. z vide infr. conſi. ſeq.

CONSIL. LXXXIX.

Super ſupradicto puncto an dict⁹ Titius admittatur ad totam hereditatē inſolidū, an vero admittatur vna cum meliorātione ab inteſtato,z videtur quod pro parte. ꝛc. hunc punctum cum conſil.ix.z j.conſil.clxxxij.z cxciij. Bar.

CONSIL. XC.

1 ☞ Minor iurans in contractu non poteſt venire contra iura mētū ex eo quod neſciebat ſibi cōpetere reſtitutionē in integrū.

2 L.ij.C.de reſcin.ven.an habeat locum in renunciatione.

3 L.per diuerſas.z l.ab Anaſtaſio.C.man. quomodo intelligāt.

4 Iuri ſuccedendi ab inteſtato quod quis ignorat ſibi cōpetere non videtur renuntiari.

5 Clauſula generalis in refutationibus,quomodo dz intelligi.

6 Mulier que iurauit in refutatione non contrauenire, in quibus cauſis poteſt contrauenire.

7 Verba enunciatiua dubitatiue prolata diſponunt.

8 Verbum,dicitur,continet dubitationem.

9 Iuramentum non extenditur vbi eſt erratum.

10 Cōtractu in omni,z iuramēto,intelligit ſi vera ſunt q̄ narrant.

11 Error quomodo probetur.

12 ¶Negatiua quomodo probetur.

Uendens

13 Vendēs alicui tanquam creditori, debet ille probare se credito rem.
14 Heres tenetur legatario ostendere testamentum.
15 Dolo futuro renunciari non potest.

a **Q**Uecto domino ª Frā. de Suana, puctus gñaliter proponēdus talis est. Quidā Pe. Matthei de vrbe veteri, vt dr, fecit testm, qō testm nō reperit, z dotauit do. Letitiā eius filiā in ccc. florenis, z Buciū suū filū sibi heredē instituit: deinde mortuus est Bucius, supstite domina Andrea eius matre, z d. do. Letitia eius sorore carnali, demum mortua est dicta do. Andrea, suo testamēto cōdito, cuius copiā vobis transmitto, z dotauit filiā suā, z instituit sibi hr̄dē Joānē suum agnatum: demum mortuus est dictus Joan. supstite Matheo filio dicti Jo. z eius hr̄de, post hoc dictus Mattheo lus maritauit dictā Letitiā eius sororē consobrinā, z sibi dedit de flo. in dote, z dicta do. renūciauit omni iuri hr̄ditatis, tā materne, q̄ paterne, fletiā fraterne, z iurauit, ꝛc, vt ps in instrumē to renūciationis, cuius copiā vobis etiā trāsmitto, z etiā renunciauit, z iurauit i testamēto dicte do. Andree sue matris. d. do. Letitia. Modo dicta dña Letitia exists intra etatē, xxv. ann, non cōtenta de dicta sua dote asserēs se deceptā, vult retractare omnia ista z petere hr̄ditatē tam paternā, q̄ maternam, quam etiam fraternā, z vt asserit, intendit vti altero de duobus remedijs: vno, vel implorare bñficium restitutionis in integrū, asserēs se minorem deceptam, z lesam, z si ista via esset sibi precluse, obstante iuramēto, vtrum alia possit vti, scz, q̄ dicta cessio iurū non valeat: tum, q̄ decepta vltra dimidiam iusti pretij ante dicr: secundo, q̄ dicta iura cessa valēt plusquam fuerit pretiū sex cētorum florenorum: merito presumit cessio simulata, hec sunt que videtur mouere dictā dominam Letitiā ad retractandum predicta. Pro parte aduersa dicit primo, quod non pōt petere restitutionē in integrū post iuramētum corporaliter prestitus, tam in renunciatione sua, quam in testamēto dicte sue matris, vt euidēter apparet. Itē non obstat, quod iura valeant vltra dimidiā iusti pretij, vel iura cessa vltra pretiū interuētum, qm̄ ista fuit simplex renūciatio, non iurū venditio. Per istam ergo renunciationē, hr̄ditas supra dictorum deuenit in d. Mattheum successorē, tāquam ad proximiorem. Postulatur nunc cōsiliū.

b Cūsis testamētis, z renunciatione facta p dictam do. Letitiā, vtrū d. do. Letitia possit effectualiter molestare dictū Matheū filium, z hr̄dem Joā. Matthei sui patris, z si pōt, pro qua parte pōt, z de remedijs opportunis. In nomine domini amen. Viso d. puncto testamēti z instrumento refutationis, videt discēdum, primo ad illud, q̄ queritur, an do. Letitia possit petere restitutionē in integrum. Et videtur quod non, propter iuramē
1 tum. † C. si aduers. ven. aut hē. sacramenta puberum. In contrarium reperitur, q̄ consuluit dominus Dyn. Nam cum minor
c ignoret beneficium restitutionis sibi competere, non potest videri sibi renunciare, z iuramentum ad illud non extenditur, cuius consilium refert Dyn. C. de rescind. vend. l. ij. Ego autē istud non consulerē. Nam cum iuratum sit super facto, scz non venire contra facta, z promissa in presenti cōtractu, videt iuratū super omni iure, per q̄s pōt contra dictū contractum venire, nec
d est necesse, quod iuris remedia specialiter exprimantur: aut ff. de iureiu. l. si duo. §. idē Julianus. z l. duobus. §. a fideiussore, z §. ex
2 ceptio, z §. colonus. † Sup secūdo quo queritur, an dicta domina Letitia posset venire contra, quasi decepta vltra dimidiam
e iusti pretij, dicendum est q̄ non, fuit enim simplex renunciatio, non est venditio, nec aliquis contractus respectiuus, hoc est, q̄ respectu alicuius dati, vel recepti, talis remissio facta fuerit, sed ex mera liberalitate, z sic non habet locum l. ij. C. de rescin. ven. l. maioribus. C. communia vtri. iudic. nisi forte proponeretur, q̄ intentio remittentis erat remittere modicum, z remisit multo quam plus volebat, q̄ in presenti questione non cadit, secundū ea, que. j. dicā. Super tertio, an dicta mulier posset se iuuare
f eo, quia iura cessa valeant plus quam sexcentos florē. z sic
3 fingitur simulata. † Rñ. q̄ non, nam l. ab Anastasio, z l. per diuersas. C. mand. habēt locum in his, quibus iura cedūt pro tutione rerum quas possident ipsi quibus ceduntur: sed pro tutione rerum quas tradūt ipsi qui cedūt, non habēt locū dicte leges, vt expresse dicitur in d. l. ab Anastasio, sed ita fuit in proposito: ergo, ꝛc. Sup quarto quo queritur, de remedijs opportunis, dico q̄ si vera sunt, que proponūt, scz, q̄ testamentum Petri Matthei non reperiatur, nec alio legitimo modo probatur, remedium est apertum, scilicet, q̄ dicta domi. Letitia, tanquam heres ab intestato fratris sui petat hr̄ditatem eius, vel totam, vel partē dimidiam, vt j. dicam. Nam cum totum dictum testm sit factum, tanquā Bucius frater eius habuerit heredē
g domi. Andream eius matrē, ex vigore substitutionis sibi facte in testamento paterno: ex quo apparet q̄ dicta do. Letitia iuri succedēdi ab intestato, q̄s ius ignorabat sibi competere, renunciasse non videtur, vt ff. de inoff. testa. l. mater, z de pet. hē. l. legiti
4 mā, vbi est expressum, z hoc erit remediū clarū. † Tamē circa hoc possunt insurgere in processu cause multa dubia, que si occurrant, singulariter declarabo. Primo enim dubitatur, quia in refutatione predicta domina renūciauit nōie, z occasione ccc. flo. sibi relictorū in dicto testamēto, z ratione debite portionis iure nature, seu Trebellianice, z Falcidie, que sibi cōpetere posset in dictis hr̄ditatibus, vel qualibet earū, vel qualibet alia ra
5 tione, vel cā vsq; in presentem diem. † Ad hoc respōdeō, q̄ dicta clausula debet referri ad omne ius sibi competēs existentibus testamētis predictis. De eo aūt iure, q̄s sibi competeret ex alia
f cā, non videt actū: ter. est C. de trās. l. si de certa. z ff. de so. l. si ex pluribus. Et idē tr Bul. ff. de pac. l. emptor. §. si. p. l. quesitū. §. j. de leg. iij. z l. Aurelius. §. Stichus. ff. de li. leg. Quod tr etiā Ly. C. de transl. sub pretextu, vbi dicitur q̄ in dubio statur generalibus verbis, nisi aliud appareat, q̄ vt dicti doc. dicunt, satis apparet aliud, si sunt expressi aliqui casus singulares, siue speciales: ad quos predicta clausula generalis non pōt referri, sed ad alios restringat. Hoc etiā tenui ego in d. l. si ex plurib⁹. ff. de solutio. Hoc premisso teneo in casu presenti, in quo si quis vellet intelligere q̄ ius succedēdi ab intestato, videt remissum: sequere tur, q̄ ipsi contrahētes essent sibi contrarij. Ponerēt em̄ fratrē dicte domine Letitie testatum, ex quo dicūt sibi substitutionē3 factam in testamēto paterno: intestatum vero, si diceretur testamētum factum non fuisse, quod ius nostrum non patit. Preterea sequeret quod dicta domina remisisset ius q̄s sibi ignorabat competere contra iura predicta, z contra l. cū Aquiliana. ff. de
6 transactio. † Secūdo insurgit dubiū, quod dicta domina Letitia in dicto instrumento iurauit per hec verba, scz. pro predictis omnibus, z singulis firmiter obseruandis, ad sancta Dei Euangelia, corporaliter tactis scripturis, predicta oia z singula rata habere, z tenere, z non contrafacere, vel venire de iure, vel de facto ratiōe etatis, vel qualibet alia ratione, vel causa, ꝛc. Ex quibus verbis posset opponi dicte domine Letitie primo, q̄ venit contra iuramentū, veniendo contra dictam refutationem. Ad q̄s rñde, q̄ dicta refutatio se non extēdit, nisi ad casus q̄ dicta testamēta existant, non quo ad casum quo dictus eius frater decesserit intestatus, vt s. dictū est: ergo petēdo ab intestato non venit contra iuramētum, nec contra refutationē3, vt dictū est. Hoc idē videtur velle predicta verba. Nam in princi
5 pio dicte refutationis fuit narratum, dictam refutationē3 fuisse factam per hec verba scz, cum hoc sit quod Petrus Matthei decesserit condito testamēto, in quo iter alia que disponit, z legauit domine Letitie sue filie trecentos florenos, z suū heredem instituit vniuersalem Buciū eius filium legitimū, z naturalem, z si contigerit dictum eius filium decedere sine filijs legitimis, dominam Andreā eius matrē3, z matrē dicte domine Letitie eidē Bucio eius filio substituit, seu eam eo casu heredē instituit, vt in testamēto eius plene dicitur apparere, ꝛc. † Et si dicetur, quod dicta domina veniat cōtra verba narrata, z enūciatiue prolata, z dicta in dicto instrumento, que verba enunciatiue n prolata videtur fidē facere inter ipsos contrahentes. C. de contrah. z committē. stipula. l. optimā. z sic videtur quod propter iuramentū non posset contra dicta verba enunciatiua veniri, vt C. de probation. authētica, quod obtinet. z l. rationes. z quod ibi notat. Rñdetur primo, quod si dicta verba recte inspiantur, dicti contrahētes hoc non fuerunt confessi, sed dubitatiue posuerunt dicēdo, vt dicitur apparere, que verba ostēdunt
8 proferētes ad hoc dubitare, hoc enim verbum, † dicitur, dubitationem continet, nisi probetur, vt ff. de dolo. l. j. z ibi notatur in glo. super verb. dicent ur. z in l. j. ff. si qua. pau. fec. dic. in principio, sup verb. dicatur. z ibi no. ff. de incen. rui. nau. l. ij. in principio, z ibi no. Cū ergo posuerunt hoc sub dubitatione non videntur hoc asserere: cum dubius, inscius, aut nescius, siue ignorans equiparētur: vt C. de condic. inde. l. fi. z l. scimus. §. finaūtē dubius. C. de iure delibe. Secundo modo respondeo sic, si dicta verba diligenter aduertantur, dicta domina Letitia iurauit q̄ predictis omnibus obseruandis, ꝛc. causa ergo quare iurauit, fuit pro obseruatione predictorum, quo premisso aduertēdum est, quod in dicto instrumento quedam continentur dispositiue: quia dicta domina fecit finem, refutationē3, z cessionem, z similia. Sed ex predictis seu obseruatione predictorum, dictum iuramentum videtur interpositum. Item in dicto instrumento continentur quedam enunciatiue, de his que gesta fuerūt tunc tēpore contractus: q̄ fuit confessa habuisse, z recepisse, ꝛc. z tūc idem: quia cum fuerint gesta a se ipsa, iuramentum videtur interpositum pro obseruatione eius, z ita loquitur auth. sacramē

ta puberum, sc3, super contractibus rerū suarum nō retractā-
dis, ꝛc. Quedā alia verba in dicto instrumēto continentur eiū
ciatiua de preterito, de his que gesta sunt p alios: vel de his q̄
tempore celebrati cōtractus geri nō potuerūt: vt in casu propo
sito, cum dicatur dictum Bucium aliud fecisse testiū, ꝛc. ꝛ ad il
lud verba iuramenti non possunt referri. Ratio, q2 dictum limi
atur per causam, ꝛ rationem. l. hec actio. ff. de calum, ꝛ ff. de his
que in testa. delen. l. cancellauerat. ꝛ ff. de leg. ij. l. cū pater. §. oul
cissimi. Sed causa iuramenti, fuit p2o obseruatione predictorū,
vt dictum est, sed in eo quod est preteritum, ꝛ iam finitum nō ca
dit obseruatio, maxime cum ex facto p2oferentium non depen
deant. Aliter ergo debuissent concipi verba iuramēti. Si quis
autem dicere vellet, quod ad predicta referuntur, sc3, quod iu
raret ea, que narrata sunt vera esse, ꝛ tunc habet locum auth. q̄
obtinet, ꝛ l. rationes. C. de p2ob. ꝛ ff. de lega. iij. l. cum quis. §. co
dicillis. ¶ Preterea, posito q̄ generalitas verborum illum casu3
comp2ehēderet, tū q2 dicta cessio facta fuit per error̄, iurm ad
9 hoc nō extendit. † Hā iuramētū nō extēdit vltra id, q̄ consen-
tit iurās, vt C. de non nu. pec. l. fi. ꝛ ff. ad muni. l. fi. p2o quo facit
quod dicunt Canonistę, q̄ iuramentum debet habere tres co
mites, veritatem, ꝛ iudicium, atque iustitiam, vt xxij. q. iij. can.
animaduertēdum, ꝛ quod notatur C. de nup. auth. quod eis. sc3
ibi narrātis nō est veritas, neq3 iudiciū, hoc est, consensus: q2 ni
hil est tam contrarium consensui q̄ error, vt ff. de iurisd. om. iud.
l. si per error̄em. Ergo ad predicta erronee inserta, nō videt re
ferri iuramentum. Ad predicta facit, extra de iureiur. c. veniēs,
ꝛ cap. Sumtaualtis, vbi iuramentum non refertur ad ea de qui
bus quis verisimiliter non cogitat. ¶ Preterea, iuramētum inter
1 positum a minor̄e facit hoc, vt contrahens videat maior, vt in
10 d. authē. sacramenta, ꝛ ibi no. C. si aduer. vendi. † Sed posito, q̄s
quius maior. Imperator, vel ¶ Papa fecisset contractum refu
rationis, ipse contractus intelligitur si vera sunt que narrant,
vt C. de diuer. rescrip. l. fi. vbi intelligitur clausula, si preces ve
ritate nitantur, ꝛ c. si ¶ Papa, de priuilegi. lib. vj. vbi. si ¶ Papa e
nunciatiue p2opter aliud dicat aliquam eccleſiam esse exemptā,
vel similia verba, non p2opter hoc p2obatur sic esse: sec9 si hoc
principaliter diceret p2opter se. Sed in p2oposita questione, si
verba enunciātiua, sc3, quod talis fecerit testamentum, fuerunt
11 emissa p2opter aliud, non inducunt dispositionem. ¶ † Tertio
insurgit dubium, posito quod dicta dom.na admittatur ad di
cendum dictam refutationem factam fuisse per error̄em, quomo
do poterit ipsa p2obare dictum error̄em, ꝛ hoc dubium fortifi
catur, quia vbi minor allegat se errasse, requiritur ad p2obanda
dum error̄em, vt in casu p2opositō, quando qui certat de dāno
vitando, oportet quod p2obet rem aliter se habere, vt no. ff. de
inter. act. l. de etate. §. qui iusto. ꝛ ff. de p2ob. l. cum de indebito. in
versic. ignorantie. ꝛ iuribus ibi alleg. ¶ Preterea in casu propo
sito quando dicitur testamentum non sic esse factū, videtur ex
pressum in iure quod debeat p2obari per ostēsionem testamēti,
vel per testes, vt C. de reb. cred. l. fin. sed si testamentum non re
peritur, vt p2oponitur, nec testes, dicta p2obatio erit impossibi
lis. Ad declarationem predictor̄um sciendū est, quod ad eum,
qui se heredem testatoris dicit, pertinet habere testamentum,
quoniam non potest quis esse heres, nisi sit certus de testamen
to, ꝛ ideo dicit lex, quod nō est danda heredi copia legati a lega
tario, q̄n ipse heres debet habere testamentum. sed legatarius
bene potest habere copiam ab ipso herede, text. est, ꝛ gloss. ff. de
12 eden. l. ij. † Item sciendum est, quod testamentus non extare, vel
factum non fuisse, est mere negatiua, que non p2obatur vere, vt
C. de p2oba. l. actor, sed p2obato, quod adhibita, ꝛ facta diligē
ti inquisitione, si res non reperitur, lex habet p2o p2obato rem
non esse. vt ff. de acquirē. possess. l. iij. §. j. ff. de verborum obliga
tionib. l. hoc iure. vbi hec negatiua, scilicet, quem non venisse in
Italiam, p2obatur per exp2lozatores. ¶ Hoc etiam p2obatur per
iura que dicunt p2obari quē non esse soluendo, p2obatur p exe
cutionem, quia nunciꝰ ad hoc destinati non reperirent tantum
quod sufficit, vt p2obatur omnibus legibus, que de discussione
loquuntur, vt C. de pign. actio. l. hoc si debitor. ꝛ de fideiuss. au
thē. presente. Ad idem ff. de reb. eor. l. magis puto. §. ne passim. ꝛ
ff. de lega. ij. l. cum quidā. §. fi. ꝛ l. sequen. Ex predictis descendo
ad p2opositum, ꝛ dico, quod si do. Letitia requisierit, ꝛ appella
uerit dictum heredem cui refutationem fecit, vt ei testamētum
ostendat, in quo sit instituta, sicut asseritur, si per dictum here
dem non ostenditur, vel quod casu fortuito perierit, non ostē
ditur, ꝛ docetur, satis est facta diligens inquisitio, q̄s predictū
k testamentum non reperiatur. k Ipse eīm heres debet edere dic
tum testamentum si reperiatur, vt d. l. ij. ff. de eden. nisi casum
13 probet. l. si quis ex argentariis. §. fina. eodem titulo. † Pro hoc
videtur expressum. C. cred. eui. pign. non debere. l. j. ver. quia, ꝛc.
vbi ille, qui vendidit alicui tanquam debitor, ꝛ si inter partes

fuit assertum q̄s erat debitor, ꝛ creditor, tamen tenetur docere
l esse se creditorem[l], ꝛ si non doceret, habetur perinde ac si non es
set creditor, vt ibi patet. ¶ Preterea hic p2esumitur error, eo q̄s
aduersario, sic asserenti creditur, vt ff. q̄n actio de pecul. est an. l.
j. §. quesitū. qui §. alias est l. ij. co. ti. ꝛ ibi gl. circa finē, vel hic er
rauit, eo quod aduersario credidit, ꝛ p2obat ff. q̄s cum eo. l. sed
ꝛ si. §. fi. ꝛ ff. de ven. inspi. l. ij. §. ceterū. ꝛ ibi gl. in ver. illustrat, de
bet ergo iste ostendere se heredem esse, alias p2obatū est, ipsum
14 non esse. † Ad solutionē ergo eorum, que supra allegata sunt, in
primis, dicēdum est quod quādo heres asserit non esse legatum,
ad fundandam suam intentionem, tunc ipse debet p2obare per
ostensionem testamēti in quo non reperiatur, ꝛ hic est casus in
d. l. fi. C. de reb. cred. Sed hic casus non pertinet ad nostrā que
stionem. Nam legatarius asserit sibi legatū, ꝛ heres negat: tunc
idem, q2 heres tenetur ostendere, vt ff. vt lega. no. caue. l. posiq̄.
§. si dies. Quando q3 heres hoc asserit, ꝛ legatarius de hoc incer
tus debet certificari, tunc heres debet sibi edere: vt ff. de eden.
l. ij. ꝛ si heres non ostenderet, vel de casu nō doceret, perinde ha
15 betur, ac si testamentum non esset, vt s. ostensum est. ¶ † Quarto
insurgit dubium, quod dicta domina renūciauit exceptioni do
li in factum, ꝛ fine causa. Ad quod rñdetur, quod dicte renun
ciationes processerunt omnes eodem errore quo supra, ꝛ ideo
sicut ipsa refutatio vitiatur, ipsa renūciatio. l. doli clausula. ver.
sicut diuersum. ff. de noua. ¶ Preterea quis non potest renuncia
re dolo futuro, vt ff. de pact. l. si vnus. §. illud, sed tūc cum heres
dicta refutatione vtitur, dolo facit, ꝛ sic potest repelli, nec huic
dolo videtur renunciatum. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Dilecto domino. Alias incipit, quidā ¶ Petr. Mat
thei, ꝛ ita incipit in quadragesimo sexto consi. in tertia parte de vl
timis voluntatibus secundum ordinem ¶ Perusinum.

b B. L. ¶ Renunciatione. Difficultas huius consultationis re
sidet in duobus dubijs. ¶ Primum, an per generalem renūciatio
nem iuramento vallatam ꝛ per promissionem factam de non ve
niendo cōtra, ratione minoris etatis, vel qua alia ratione ꝛ cau
sa dicta do. Letitia sit destituta ab omni remedio. Secundum
dubium est, posito quod sit destituta vigore iuramenti, an iura
mentum extendatur ad incognita ꝛ iurata p errorē. Circa pri
mum dicitur secundum Doct. communiter q̄ per illam genera
lem renunciationem dict. dom. Letitia sit exclusa, vt voluit Jo.
de Imol. in l. sciendum. ff. de verb. oblig. vbi dicit, quod ita co.m
muniter obseruatum est in c. cum contingat. de iureiu. in tertio
memb. p2inc. ꝛ dicit hanc esse opinionem Joan. And. ꝛ Archi.
in cap. ij. de pact. in vj. idem voluit Bald. in l. ij. versic. nono que
ro. ff. de resc. vend. dum vult, quod iuramentum faciat eū maio
rem. ꝛ in l. j. in fi. ad Velleian. Et in l. j. in fi. C. de reb. credit. circa
in integrum restitutionem dicit, q̄ si apparet renunciatio resti
tutionis in integrus cum iuramento, non requiritur alia certio
ratio, ita dicit consuluisse collegium nostrum ¶ Sedi. olanense,
p2o quo videtur textus in cap. ex rescripto. de iurem. quem etiā
sequitur Imo. in cap. cum causam de empt. ꝛ venditione. ꝛ An
gel. in d. l. sciendus. ꝛ in l. iure militari. ff. de milit. testam. Contra
riam tamen opinionem Dy. tenuit Salic. in d. auth. sacramēta
puberum. ꝛ Ly. in d. l. ij. Bal. in l. si duo patroni. j. §. Julianus. ff.
de iureiur. Anto. But. ꝛ Car. in cap. penult. extr. de emp. ꝛ vēd.
p2o hac opinione facit gl. in l. j. C. si de moment. possess. vbi licet
minor quo ad iudicius possessorium habeatur p2o maior, tamē
si leditur restituitur. ergo licet iuramentum faciat quę maiorē
tamen per hoc non tollitur beneficium in integrus restitutionis
Non obstat nunc cap. ex rescripto. quia ibi mulier nō opposuit
Ad auth. sacramenta puberum. respondet Alex. de Imo. q̄ illa
habet locū quando interuenit certior̄atio. His tamē non obsta
tibus opinio domini consulentis est verior: p2o qua etiam cōsu
luit ¶ Paul. de Castr. consi. cxlj. ꝛ ccxvij. Ang. consil. cl. incip. testa
tor quidam. Alex. de Imo. consi. ccxj. Nō obstant solutiones da
te, quia sunt diminutiue, vt dicit ¶ Anor. in d. c. ex rescripto. q̄
imo mulier erat obligata vigore iuramenti. Similiter ad auth.
sacramenta. quia si Imperator voluisset certior̄ationem, expres
sisset. Non obstat gl. in d. l. vnic. C. si de moment. possessio. de qua
Alex. facit magnum festus in d. l. sciendus. quia iudicio meo po
test responderi, quod lōga est differentia inter casum illū ꝛ istū,
nam regulariter iudicium redditur in integrum. l. inter stipulan
tem. ff. de verb. obli. ideo nimirum si restituit. non sic est in iura
mento, quia cēsetur volūtariū, ex quo nullus cogitur emere nec
vendere: nec iuramentus vi extortum tenet, vt in iuribus s[illegible]pra
alleg. ¶ Preterea iuramētum obligat animā Deo, que cūcti[illegible] est
p2eponenda. iudiciū possessorii obligat bona tēporalia, q̄ sunt
minoris pretiū, nimirum si facilius datur restitutio. ꝛ sic pu
to remanere firmam opinionem Bar. Circa secundū q̄ iuramen-

tum non

tum non trahitur ad incognita,nec ad iurata per errorez,tenet pau.de ca.consi.lxx.z consi.cccl.vbi dicit.q nec ad superflua trahitur,alle.casum optimum in l.fi.C.plus valere qs agitur.z in l.ij.C.de reb.alie.non alie.An autem d.do.Letitia potuisset pere absolui a iuramento,concluditur qs non,qz d.auth.dicit inuiolabiliter obseruari,qs non fieret,si relaxaretur.pe.de anc. consi.ccxvij.vbi dicit,q nec pater pot absoluere in casu d.auth. qz laico est ius quesitum.credo tñ, q in casu presenti potuisset absolui:qz fuit dolo inducta ad renunciandum testamento,qs non erat,nec ostendebatur.Addite predictis consi.Federi.xcj.

c Th.D.CIgnorez.Vide plene per do.philip.Dec.in cõsi.cc rrrij.incipiẽs dura admodum.vbi ponit plures concord.

d B.L.CExprimantur.Bal.consi.iij.z xlvij.lib.iij.z Feder.in omnibus consi.tenent opinionem Dy.z Jo.an.in additionib. ad Spe.tit.de renun.§.j.ver.si quid.

e CJuiti pretij.Vide pau.de ca.consi.cxlviij.pet.de anch.consil. rrrviij.

f CActum.Vide late Ro.consi.clxviij.z Ang.consi.cccj.

g Th.D.CRefutationem.Adde Bar.in l.sciendum.ff.de ver. obli.vbi facit mentionẽ de consilio suo,vbi vide concordantias.

h CEnunciative.Vide Bar.in l.ex hac scriptura.z ibi Alexã. in addi.ff.de proba.

i CAminoze.Vide Bar.in consi.cj.incipiẽs. Berardus.z ibi scripsi,z que posui in auth.sacramenta puber.C.si aduer.vẽ.z ibi plene per Dominum z precep.meum dñm pet.ſPhil.Corneum.

k CNon reperiatur.Vide plene per Alexãdr.de imo.in l.in illa. ff.de verbo.oblig.in vlt.colum.z ibi vide apost.meam.

l CCreditorem.No.quod dicit Bar.hic,quod ille,qui vendidit aliquam rem alicui tanquam creditor,debet probare se credito rem illius.

CONSIL. XCI.

Ter finalis. C.de edic.diui adr.tol.non habet locum in fideicommissario,scilicet, qñ ponatur in possessio.omnium bonorum defuncti,z decretum desuper positum est ipso iure nullum:nec est necesse quod a parte petatur pronunciari nullum,z qui intrat possess.authoritate talis sententie nulle,incidit in penam l.memineriunt.C.vn de vi.vnde tunc non sufficit proclama generale,vbi aliquis expresse esset citandus.Item,quid requiritur ad hoc quod quis excusetur a dolo propter iniustam sententiam : vel iniustum titulum.

1 CBeneficium.l.fi.C.de edicto diui Adriani tollendo competit heredi scripto directo,non autem fideicommissario.

2 Possessio accepta vigore l.fi.C.de edic.diui Adr.tollend.per fideicommissarium est ipso iure nulla.

3 Iniustitatem possessionis ipso iure nulle,petere non est necesse.

4 Decretum z licentia nulla an excuset a pena in causa criminali.

5 Citatio specialis necessaria non sufficit proclama generale.

6 Licentia iniusta an excuset a dolo z culpa.

7 Excusetur vt quis propter iniustum titulum,debet statim desistere,cogitto de iniustitia tituli.

a **In nomine** Domini[a],amen.In questione vertente in curia capitanei ciuitatis Parme,inter A.ex vna parte accusatorem,z Pet.ex altera accusatũ.Cuius omnibus z singulis actis,z productis in causa statutis,iuribus,z allegationib[9] vtriusq[3] partis.Pro examinatione,z inuestigatione veritatis predicte questionis,z vt examinentur ea que sunt per partes prudentissime alle.CPrimo videndũ est,an dicto pet.competat bñficium l.fi.

1 C.de edic.di.adr.tol.†Ad qs rñdendum est,quod non.Nam beneficium dicte legis competit heredi scripto instituto, vel subb fruto directo,non aũt per substitutionem fideicommissariaz,[b] vt notatur in eadẽ l.fi.in scẽa gl.Et reprobatur per rõnem hic, fideicommissarius vniuersalis nullum habet ius in bonis nisi restitutione facta re,z verbo.l.restituta.z l.facta.ff.ad Tre.merito non pot petere se immitti in possess.authoritate predicte legis:qz hoc debet recipere de manu alterius.Sed in proposito, substitutio facta de dicto petro,dicto Matthęo,non fuit vulgaris directa,quod apparet,quia in actis prime cause fuit oppositum,z confessatum ab vtraque parte,quod dictus Matheus fuit heres magistri Joannis testatoris,z hic vulgaris substitutio non potest habere locum: quia expirauit adita hereditate.l.post aditam.C.de impu.z al.substitutio. Itẽ,nec pupillaris directa,quia in actis est positum,quod dictus Matheus decessit maior quinquaginta annis.Restat ergo,qõ dictus petr.non possit venire nisi ex vigore illius substitutionis vulgaris,comprehense in illa compendiosa facta in testamẽto: amplius ergo disputare,vtrum intentanti bñficiuz dicte legis,

2 sit necesse facere citari partes,vel nõ,manifeste expedit.C†Secũdo est videndum.posito vt dictum est,q dictum beneficiuz sibi non competat.an licẽtia concessa dicto ſPetro sit ipso iure nulla.cum in ea non sit expressius error. Ad quod respondendũ est, cũ nulla distinctio adhibeat,imo indistincte siue fuerit actor,siue reꝰ,q tale decretum posit.z siue legitime obtinuit,siue sine iustitia,decretum est ipso iure nullum.l.cum vero.§.subuentum.z §.sequẽ.ff.de fideicommissa.liber.z l.j.§.hec verba.ff.ne vis fiat

3 ei.C†Tertio est videndum.posito quod dictum decretum,z licentia de iure sit nulla,prout de iure est,an sit necesse qõd a parte nulla dicatur,z iudicium nullitatis intentetur:Et certũ est, quod non.Cum enim ipsa lex hoc faciat,non est necesse qõ hoc petatur a iudice.l.que sub conditione.§.fina.ff.de cond.institu. Nec ob.l.filio preterito.ff.de iniust.test.quia nec ibi est necesse q testamentum principaliter dicatur nullum:sed sufficeret si ageret petitione hered.z alio opponente de testamento,incidenter quereretur de nullitate.casus est expressus C.de ordin.iud.l.j.z ita factum est in proposito,q tam in prima causa,quando petita fuit ista missio,quam etiam in illa vbi accusatur de turbata possessio.tacite incidenter dicitur ipsa pronunciatio nulla.Et hoc etiam est expressum in isto iudicio,in exceptionibus seu re-

4 plicationibus dicti accusatoris.C†Quarto videndum est, posito quod dictum decretum,z dicta licentia sit nulla,an tñ eius vigore excusetur a pena criminali,in qua petitum est condemnari in presenti iudicio.qs quidã dicunt.per l.igitur.§.ij.de li. can.z l.j.in fi.de arb.Pro hoc vide gl.in l.memineriunt.C.vñ vi. CIn ꝟitũ est veritas in presenti queſt.Nã.d.l.meminerunt.statuit,q qui vult authoritate alicuius sue ingredi poss.alicuius rei,dz diligẽter pquirere qs sit possessor,z ea facere citari:si neglexerit punitur,vt ibi patet.Ista ergo negligẽtia in nõ inuestigãdo possessorẽ,z in non inquirẽdo eũ,est punienda,vt ibi patet.Si dicatur,non tractat de puniendo eũ condictione ex d.l. meminerunt.Sz dico p illam legẽ,q in ipso ingressu non obstet delictum,nec excusatur authoritate sententie.Et si dicatur,illa lex loquit in pena ciuili,hic tractat de criminali,respondeo vt j.

5 C†Quinto est videndum,vtrũ per ingressum dicti ſPe.dictus A.possessione dicte rei quã possidebat primatus sit:Rñ. casus est C.cõ.vel epi.Iudex.z C.ii p viz vel alio modo.l.fi.vbi hoc est expressum.Non ob.si dicatur qõd ille petr.fuerit citatus,pclamate generali:qz hoc non sufficit,debent eũ specialiter citari,z

c nominatim illi,quos negotium principaliter,tangit[c].l.j.§.pen. de vent.inspi.Et si dicatur,quod ipse petrus possessorem ignorabat.Respondeo,quod presumptio est cõtra euz.quod sciret. qz in actis prime cause positum est,z confessatum,quod publica vox,z fama est,quod dictus A.possidebat:tamẽ gl.ibi dicit, q ei fuit denunciatum,z dictum:vnde non videtur sufficere publica fama,vt C de peri.tu.l.si tutor.ibi dum gl.dicit,vel publi

6 ce sciebat.facit l.regula.§.sed facti.ff.de iur.z fac.igno.†Preter ea,est ei imputandũ q debuit requirere possessorẽ,vt d.l.meminerunt.Hec est dicendũ,q dicta licentia licet iniusta excusет eũ

d a pena ad criminali,qz hoc forte excusaret a delicto,qõ requirit dolum:non tamen excusatur,quin propter culpam criminaliter puniat.casus est ff.vi bon.rap.l.ij.§.hac actione.Sed statutum istud,qõ loquit de eo qui turbauit aliquem in poſ.non requirit dolũ,ergo,ꝛc.Preterea,condescẽdẽdo dictis advocatorũ.posito q iste pet.non venret puniendus,nisi propter dolũ,ostendo

7 ipsum turbatorem poſ.dolosum.†Nam ad hoc,vt quis per iniu-
e stum titulum excusetur,oportet statim cũ ipse cognoscit e iniustitiã tituli,z cause sue,eum desistere.ff.de adul.l.fi.adulteriũ.§. idem pollioni.Sed in proposito,non potest negari quin dictus petrus cognouerit iniustitiam sue sententie,saltem ea die,qua confessus est,dictum A.possidere.q fuit die.xiij. Januarij.omnis ergo ingressus in dictam poſ.post dictam xiij.diem Januarij fuit turbare dictũ Ãnum in sua possessione,z dolose turbare:nunquã ergo perdidit Ãnus dictam poſ.vt d.l.fi.C.si p vim,vel alio modo,non enim probatur quod expulsus,vel suspicatus fuerit se repellere:ergo poſ.quã ante habuit,adhuc retinet. Et q dictus Ãnus turbauit eum post dictam diem xiij. Januarij,apparet q dictus petrus cõfessus est a die primi ingressus possedisse,z adhuc se dicit possidere. Concludo ergo dicendum esse,pates dicti Capitanei z sue curie debere esse tales,z dictum ſPetrum condẽnandum esse,secundum formam dicte accusationis,vna pena tñ:qz amborum mensium accusatione cõtentorum.vna est accusatio,est enim vnus actus continuatus: vel,vt dictum est,secundũ aliam opi.venit condemnandus tñ de eo qõ factum est de mense Januarij post dictam xiij.diem z sic pro vna turbatione tantum.Et predictis apparet responsum ad omnia in contrarium allegata. Bar.

ADDITIONES.

a Th.D. ¶ In nomine dñi, alias inci. in q. vertēte in curia, z ita alle. Alex. in l. iuste possider. ff. de acqui. pos. z ibi Jas. in vl. co. z in l. fi. C. de edic. di. adr. tol. z fm ordine Perusinū est in j. par. in dictionē, nu. 29. z ibi inc. in q. apposita. z de hoc cōl. bar. vide Ale. in l. sepe. ff. de re iu. z in cōl. clx. in vij. vo. in j. co. in fi. inc. visis narratis. z in cōl. xlij. in vj. vo. z in cōl. cxxxv. in fi. co. vo. inc. ad primam dubitationem. z And. Sic. in l. fin. in princi. in addi. Bar. C. de edic. di. adri. tollen. z in l. meminerunt. C. vnde vi. vbi alle. Barto. in isto consi.

b ¶ Fideicōmissaria. adde Bar. post antiq. in d. l. fi. cū concor. de quibus ibi per Jas. z in l. q. si stipulat⁹. ff. si cer. pe. z vide Ang. de are. in §. quadrupli. Inst. de act. Et ita consuluerunt d. Joā. Lampe. Bon. z d. Ang. de Leuco de Ferr. in causa do. Fraciscę heredis Mas. z Jo. de foro Julij, quorū cōsilys tūc requisitus a do. Theod. z Theodoro me subscripsi z plura addidi, z mari. qz vt dicit Bal. de ca. z Alex. in l. restituta. in prin. ff. ad Tre. vehemēter errāt illi, qui ad restitutionē fideicom. intentāt tota hereditaria, vel apprehēdunt pos. q nō possunt nisi in casibus, in quibus trāsit in fideicōmissarium vniuersale ius hereditarium ipso iure, nec relevat clausula, petens in pdic. sibi ius, z institiā fieri, etc. qz fm Bal. de ca. in col. clxv. inci. querit primo. in vl. dub. ex quo ante restitutionē verbale nullū ius cōcepit fideicōmissario ergo nullā actionem hz. Igitur libellus non pōt sustentari, cuz nemo sine actione experiatur. l. si pupilli §. vlcaemus. ff. de nego. ge. z licet istius clausule multi sint notabiles effectus, vt p Jac. plene in l. petens. C. de pac. z ibi plenius scripsi in apost. tamē si ex libello inepto constat de intentione libellantis, z nulla actio competit non pōt sequi sententia, fm Ja. Cal. in cap. cum dilectus, de ex. co. cum concor. si autem esset facta restitutio fideicōmissario vniuersali, z caderet a pos. an competeret beneficiū dicte l. fi. vide ibi per Alex. z plenius per Jas. in d. l. fi stipulatus. z Bal. de ca. in d. conti. clxv. z Alex. post Bal. in d. l. restituta. Nec statutum disponēs possessionē bonorū defuncti continuari in heredē, sine noua apprehensione, qz illud intelligi debet in ver o heredē, z nō in fideicommissario, vt plene prosequit d. Bonmicus Lampe. in dicto consilio, cui addidi, qō posset etia dici, quod non habet locum qñ mortuo defuncto, possessio ab alio quo fuerit apprehensa: qz illa actualis apprehensio impedit illā continuationē factam a statuto, fm Cap. cū singulariter in l. Pomponius. §. quæritum. ff. de acqui. pos. quam pro valde not. refert Alex. in l. cum heredes. in prin. ff. eo. titu. z licet eā ibi non firmet: tamen in consi. cxxxij. in secundo volu. inci. visa facti narratione. eandem firmat, z Jaso. in l. fi sorori. C. de in. delibe. cum concor. de quibus per eum, z ita fuit pronunciatum per d. Bo testatem Fori Julij.

c ¶ Tangit. Vide Alexā. in auth. si quis in aliquo. in prin. z ibi apostil. in verbo, authoritate. C. de eden. z de isto consilio Bar. vide Pe. de anch. in consi. cxcvij. incip. videtur prima facie dicēdum, z Ang. de are. in suo tractatu malefi. in ver. dolose, z appensate. in prin. Tho.

d ¶ A pena. An licentia nulla excuset a pena turbātis possessionem, adde Bar. in l. iuste possider. in fi. ff. de acqui. pos. z ibi vide Alex. z Jas. z Bar. Soci. z Bart. in l. j. §. nunc autem. ff. si quis testa. liber esse iuss. fuer. z in consi. quod inci. missus. cum concor. de quibus per Alex. z Jas. vbi supra. z vide Ang. de are. in §. ita tamen. Inst. vt bon. rapt. z Bar. in consi. xvj. vila accusatione. in ij. volu. z ibi scripsi. z vide Pe. de anch. in consi. cxcvij. qui allegg. Bar. in hoc consilio.

e ¶ Cognoscit. Vide Jas. vbi plures ponit concor. in l. si quis id quod. in quarto no. ff. de iurid. omnium iud.

CONSIL. XCII.

Ad quem pertinet probatio etatis, an ad actorē, an vero ad reum. Item, qualiter probetur, z qui testes sint sufficientes ad probandum etatem, z qui testes probent ex dictis suis, vel ne, z quam causam debet teitis assignare in probatione etatis, vel in alia causa.

1 ☞ Allegānti etatem alicuius ad fundandam intentionem, siue agendo, siue excipiendo, incumbit onus probandi.

2 Testis non deponens de aliquo, quod ipse cognoscit per sensum corporis, non probat.

3 Testimonium ex aspectu quando est validum de iure.

4 Fama non probat, sed probationem factam, coadiuuat.

5 Inter potest esse testis ad probandam etatem suy.

6 Testis productus pro vna parte non pōt reprobari ab illa, ex quo est approbata persona.

7 Pax inter cōmune Perusij, z commune Assisij, quo tempore fuit facta, z comanne Assisij, se submisit communi Perusij.

8 Compater, an possit esse testis.

9 Consanguinei an possint esse testes ad probandam etatem.

a **In questione** vertente inter dominū Simonem de Perusio ex vna parte agentem, z d. ommum Vitalem de Assisio, ex alia defendēte super canonicatu Assisij. ¶ † Primo videndū est, cui incumbat onus probādi etatē ipsius domini Vitalis, scz an ipsi domino Simoni, qui dicit ipsum dominū Vitalem, tempore confirmationis, z representationis facte in ecclesia, in petitionibus, z articulis contentis non fuisse, nec attigisse etatem viginti quinque annorum, an vero incūbat onus probandi ipsi domino Vitali, q tūc fuerit etatis legitime? Ad quod dicendū est, q licet super hoc sint multe gl. in l. de etate. ff. de mino. z p doc. C. de prob. l. cū te. Tamē veritas est, q ille, qui allegat etatē alicuius ad fundandā intentionē, siue agēdo, siue

b defendendo, siue excipiēdo ei incūbat onus probādi. b Cū si ratione minoris etatis quis peteret restitutionem, ipse debet probare se minorē: qz id est causa sue intentionis. Et si aduersari⁹ diceret eum excessisse, que dat ad petendū restitutionem, z sic posset minorem excludere a petitione, excipienti huic incumberet onus probandi, vt dicit ter. expresse C. de in integ. res. l. si minorem, z sic disputando declarauit Jo. an. in nouella. in questione, quam ponit in regul. infambus. de regu. iur. lib. vj. z ibi patet. Soluendo tamen dico, quod vtrobiq incumbit onus probandi opponēti, ergo, etc. Cum igitur in questione proposita dom. Simon ad fundandam suam intentionem dicat dom. Vitalem fuisse minorem viginti quinq annis certo tempore, vel non fuisse maiorem, sequitur quod sibi incumbat onus probandi: quod si non probauit, perdit instantiam, vt dicit Jo. and. in questione supra allegata. Videndum est ergo, an dom. Simon probauerit intentionem suam, scilicet dom. Vitalem tunc fuisse minorē. Ex dictis testium manifeste apparet hoc non esse probatum. Nam ex testibus dom. Simonis, illi, qui plus dicit sunt tres scilicet Jacobutius Carbuty, Damutius Bzamarachy, z Blasius Joh. Jacobutius itaq; examinatus super ix. cap. z x. dicit vera esse contenta in dictis articulis: quia Hieronymus filius ipsius testis fuit natus tempore, quo Bauarus fuit Tuderti z q dictus do. Vitalis fuit natus per sex menses post, vt audiuit dici. † Iste testis nihil probat: quia ipse non deponit de aliquo

2 quod ipse cognouerit per sensum corporis, quod facere debet. l. qui testamento. in fi. ff. de testa. z l. j. in prin. ff. de his, que in testa. delen. z l. testiū. z l. j. ff. de testi. cap. cum causam. z deponit de auditu alieno, quod non valet, vt not. in dict. l. testium. z l. j. §. Iabeo, de aqua plu. ar. Damutius dixit super eisdē articulis, quod dictus Vitalis est etatis viginti quinque annorum, z nō vltra. Interrogatus de causa sciētie dixit, quod sozor eius tradita fuit nuptui, iā sunt viginti duo anni, z quod dict⁹ Vitalis erat tūc duorum annorum cum dimidio, vel trium ad plus, z quod erat ita parue etatis, quod fere nō tenebat se in pedibus, vt vidit. z sic testis iste non probat, quia cōtradicit dicto Jacobutio, qui dicit quod natus fuit dictus Vitalis tēpore quo Bauar⁹ fuit Tuderti, z illud fuit iam sunt viginti octo anni, vt est notorius

c ergo, etc. Preterea nec reddit sufficientem causam⁶ quod tūc dictus dom. Vitalis esset duorum annorum: quia non tenebat se i pedibus, quoniā multe possunt esse cause, quare non tenebat se i pedibus, quam propter defectum etatis. Preterea non habet contestem. Blasius dixit, quod habet vnum filium qui nō pōt esse viginti annorum, z quod tunc quando natus fuit dictus filius dom. Vitalis poterat esse duorum annorum, vel circa. Sed nō dicit se vidisse aliquid propter quod sic debeat iudicari, z sic non deponit per aliquem sensum corporeum, ergo, etc. Ideo patet predictos tres testes non probare. Nunc videndū est de alys testibus, z hos omnes sequor singulariter. † Quidaz enim eorum

3 d testificatur de aspectu⁶ scilicet, quod talis do. Vitalis ex aspectu est minor viginti quinque annorum, q testimoniū nō est validum: quia ex aspectu iudicare de etate solum iudici reperitur esse permissum, z in tam breui spatio temporis de facili potest esse deceptio in aspectu. Nam dicto dom. Vitali sufficiūt viginti octo anni cum dimidio, z ipsi deponunt videri minorez viginti octo annorum, z sic in sex mēsibus, vel in anno impossibile videtur esse iudicium, l. j. §. de inspiciendo. ff. de vent. inspi. z inane est z fragile iudicium ex aspectu: quod etiaz iudicio iudicis nō stat, sed posset probari cōtra, l. minor xxv. annis ex aspectu. ff. de minoib. Preterea est alia vigens ratio, propter quam testis, deponenti ex aspectu nō creditur: quia deponere de etate alicuius est iudicare, z non testimonium perhibere de eo quod vidit vel sensu peecepit, testis autez non adhibetur ad iudicandū, vt no.

4 per Jnn. in d. cap. cum causam. † Quidam alij ex testibus dicti dom. Simonis deponunt de fama, contra etatē dicti do. Vitalis, quos cōstat non probare, cum fama non probet, sed probationem factam coadiuuet, l. iij. §. etiscē quoq; principis. ff. de testib, maxime, cum expresse sit probatum contrarium per partē

aduersam

aduersam,vt ſ. patebit. Concluditur ergo, qđ dictus dominus Vitalis dz abſolui a petitione dicti domini Simonis propter defectum probationis eius. ¶ Secundo dictus do. Vitalis vt abſoluendus propter defenſiones ſuas legitime probatas. Primo enim probauit ſe eſſe viginti octo annoꝝ per vnum teſtem productum per do. Simonem, ſcz per dictam Amarellam matrem dicti Vitalis, que dicit ſe fecille rõnem, z bene recorda ri quod do. Vitalis eſt viginti octo annoꝝ de qua matre nõ eſt
5 dubiu, qꝛ negotio interfuit. †Hec obſtat, qđ ſit mater, qꝛ in ce tate admittitur teſtimonium matris, l. ēt. ff. de proba. z iij. q. iij. can. ſi teſtes. §. teſtis idoneus. vbi d. l. ēt canonizata eſt, z ibi no.
6 †Preterea, fuit productus teſtis a d. Simone actor: ergo eius Perſonam repꝛobare nõ põt, l. ſi quis teſtibus. C. de teſti. proba tur ēt per plures teſtes productos pro parte domini Vitalis.
7 †Ad cuius euidẽtiam ſciendum eſt, quod pax inter commune peruſij, z cõmune Aſſiſij, facta fuit anno do. M. ccc. xxij. menſis Aprilis, z hoc cõſtat per publicum inſtrumẽtũ in cauſa produ ctum, z loquitur de illa pace, in qua cõmune Aſſiſij, ſe ſubmiſit cõmuni peruſij, que non põt eſſe niſi vna, ſicut res mea non põt amplius eſſe mea. l. proprias. C. de legib. z ff. de acq. poſſ. l. iij. §. ex plurimis. Sed idem loquoꝝ de pace, que trãſiuit in notorium, vt patet ex ſecundo articulo dicti do. Vitalis, confeſſato per d. Simonem, ad quam pacem ſe retulerunt teſtes: dicẽdo, poſt dictam pacẽ, ꝛc. Hoc ſic premiſſo, diſcutiãtur primo teſtes, qui ſic videntur pꝛobare. Pucius pater dicti do. Vitalis pꝛobat hoc clare: quia dicit ſuper quarto articulo, quod habuit d. Vitalis vſumfructũ quinqz annis a die pacis facte, z ſic facta cõputa tione, qđ de meſe Aprilis pꝛoxime pꝛeteriti cõpleuit xxvij. an. Item ſuper articulo ſexto dixit, quod vidit dictum d. Vitalem viuum, z natũ intra dictos quinqz ann. Nec ob. quod eſt pater, qꝛ teſtimonium patris admittitur, vt ſ. dictũ eſt. Pucius quo que pꝛobat ſuper quarto articulo, z ſuper quinto, qđ dict⁹ Vi talis fuit natus intra quinqz annos, a die pacis facte, z qđ fuit
8 baptizatus. †Nec obſtat, qđ ipſe eſt ſanctolus[c], vel pater ſpiri
c tualis dicti do. Vitalis: qꝛ illa clauſula non reperitur, qđ repel lat teſtẽ in aliqua parte iuris: ideo ei deberet plus credi tãquã homini eũ ſpiritualiter diligẽti. Clantolus Joannis hoc pꝛo bat clariſſime: qꝛ ſuper ſexto articulo dicit, qđ iuxta quinqz an nos a die pacis facte vidit do. Vitalem viuũ, z natum. Item ſu per octauo articulo dicit do. Vitalem eſſe xxviij. an. z reddit ra tionem ſufficientem: qꝛ ſcz ſic poſuit cure, nec alia poteſt reddi ratio de tempoꝛe, niſi ponendo ſibi cure, z reducẽdo ſibi ad me moriam curſum tempoꝛis. Bentilis Cyoli hoc pꝛobat, nam ſu per quarto articulo dicit, qđ ipſe teſtis duxerat vꝛoꝛẽ, iam ſunt xviij. an. z quod dictus do. Vitalis erat natus ante, per vnum annum cum dimidio, z ſic cõcludit dictũ d. Vitalem eſſe xxviij. annoꝝ. Item interrogatus quomodo ſcit, qđ ſint xxviij. an ni quod vꝛoꝛẽ dixit, reddit ſufficientẽ rationem: qꝛ conſtat per inſtrumẽtum, qđ apparet eſſe pꝛoductũ. Interrogatus iterum de natiuitate, reddit rationem ſufficiẽtem, qđ ipſe eſt de domo, in fine dicit, quod eſt patruus, z ſic dz ſcire etatem ſuam. l. de tu tela. C. de in integ. reſt. Idem dicit ſuper octauo articulo. Pal mutius Ioannis pꝛobat, qꝛ dicit ſuper ſexto articulo, qđ vidit dictum do. Vitalem natum a dicta die pacis facte, z reddit ſuf ficiẽtem rationẽ, quod hz de hoc memoriam pꝛopter natiuita tem fratris ipſius teſtis, vt ex dictis in pꝛecedẽtibus articulis apparet. Bora Joãnis pꝛobat: qꝛ dicit, quod vidit dictum do. Vitalem per xviij. annos, z reddit ſufficientẽ cauſam: qꝛ ſic vi detur ſibi habito reſpectu ad tps facte pacis. Iſtud em verbũ videtur eſſe ſufficiens ad ea, que conſiſtũt in memoꝛia, z intelle
9 ctu. l. quid ramen. §. j. de arbit. ¶ †Nec ob. quod contra dictos teſtes obiici poſſet. Primo enim, quod aliqui ex dictis teſtibus ſunt cõſanguinei dicti do. Vitalis, que obiectio nõ obſtat. Pri mo, qꝛ in cauſa etatis admittũtur cõſanguinei, maxime in his ſpiritualib⁹, vt xx. q. iij. c. preſens. z no. iij. q. iij. §. teſtis idoneus. Preterea ſunt aliqui omni exceptiõe maioꝝes, vt mater dicti d. Vitalis producta per do. Simonem, z ſic eſt eius perſona ap probata. Iſtẽ Miglius, qui eſt ſanctolus, id eſt, pater ſpiritua lis dicti do. Vitalis. Sꝛ do obiicitur contra dictos teſtes, quod ſunt ſibi contrarij, qꝛ examinati ex officio iudicis ſuper articu lis dicti do. Simonis, dixerũt ſe nihil ſcire: ſed ſuper articulis d. Vitalis ſunt teſtificati de etate dicti do. Vitalis. Si ergo in vno dicunt ſe aliquid ſcire, z in alio aliquid neſcire, contradicũt ſibiꝑſis. Ad quod reſpõdetur multipliciter. Primo, qꝛ dicti teſtes non potuerunt examinari ſuper articulis ex officio iudi cis directo cõtrarijs articulis do. Vitalis. Caſus eſt in l. produ ci. ff. de teſtib. ſecundum vnam lec. ibi poſitam. Unde etiã ſi ſibi cõtradicerent non noceret talis cõtradictio. ſm Ber. extra de teſtib. ca. cum cauſam. in gl. que incipit, hec litera poteſt intelli gi. Preterea nulla eſt contradictio, ſi diligenter aduertatur.

Nam articuli d. Vitalis ſunt affirmatiue cõcepti, ſcilicet ipſum eſſe viginti octo annoꝝ: ſed articuli do. Simonis ſunt negati ue concepti, ſcz dictũ do. Vitalẽ non eſſe xxv. an. vel xxviij. ann. Teſtis ergo, qui dicit ſe ſcire dictam affirmatiuam, ſcz, quod eſt xxviij. an. recte ponit ſe nihil ſcire de negatiua, que eſt ei contra ria, dicere de ea nihil ſcit, z ſic de eius cõtrario depoſuit. Debẽt ergo teſtes intelligi, quod non incidant in cõtrarietatem, vt ex tra de teſti. ca. cum tu. ſed debẽt cum diſtinctione inuari, vt in j. cõſti. Lodi. §. quibus, ꝛc. Preterea teſtes repꝛobati ſunt ſolum quatuoꝝ, ſcz, Laricolus, Clãnutius, Menutius, z Palmutius: vnde manẽt ſex, qui clare pꝛobant etatem domi. Vitalis. Unde manifeſte concluditur dictum domi. Vitalem eſſe abſoluẽdum. Preterea vna ratio ſubeſt pꝛo dicto do. Vitali: qꝛ ſi bene inſpi ciatur, examinatoꝝ teſtium inuoluit eos inquãtum potuit: z ta men cum toto hoc, bene pꝛobauerunt. Ex omnibus igitur pꝛe dictis cõcluditur do. Vitalem eſſe abſoluẽdum. ¶ Tertio obij citur contra dictos teſtes, qꝛ cum ipſi dicant ſe ignoꝛaſſe tẽpus quo facta fuit pax inter commune peruſij: z commune Aſſiſij, non poteſt dictum eoꝝ concludere, quo cauetur q ille natus fuit intra quinqz annos a die facte pacis, z quod ex eo concludi tur, q non ſunt xxviij. an. Ad quod reſpondetur, q illud nõ ob ſtat. Nã articulus primus dicit, q pax fuit facta anno M. ccc. xxij. de menſe Aprilis. Unde duo ſunt conſideranda, ſcz, tẽpus ſimpliciter conſideratum: ſecundo denominatio, ſeu dinumera tio. Primum, ſcz, tempus de neceſſitate eſt in quolibet actu: qꝛ omne, quod fit, fit in tempoꝛe, c. abbate ſane. extra, de re iudica. lib. vj. z ff. de accuſa. l. libellorum. Secundum, ſcz, denominatio, ſeu dinumeratio tempoꝛis, poteſt fieri multis modis, ſcz, qꝛ no minatur annus quotus ſit de natiuitate Chriſti, vel a natiuita te cuiuſlibet hominis, vt l. iij. §. minoꝛem. ff. de mino. vel quotus ſit annus ab vꝛbe condita. C. de feriis. l. oẽs. z ſic a quolibet actu eſt poſſibile in his, quaſi ſemper cõtingens, quod quis recorda tur de tempoꝛe ſecũdum vnam doctrinã, vel denominationem, z ſecũdum aliam nõ recordetur, vt, ego modo recordoꝛ quotus ſit annus a creatione principis, vel a magna mortalitate citra: ſed neſcio quotus eſt annus ab vꝛbe condita. Hoc premiſſo: te ſtes, qui dixerũt ſe recordari de pace facta, de neceſſitate cõclu dunt ſe recordari de tempoꝛe quod ineſt ipſi actui de neceſſita te: z qđ ſubſunt quod nõ recordãtur de tempoꝛe. ſcz ſecundum computationem cõtentam in articulo, ſcz qđ ille fuerit annus M. ccc. xxij, z q poſtea in articulo. q dictus d. Vitalis natus fuit intra v. annos a tempoꝛe pacis facte, optime poſſunt recoꝛ dari de dinumeratione annoꝝ a tempoꝛe pacis facte, z non di numeratione a tempoꝛe natiuitatis Chriſti, ꝛc. Preterea, iter predictds ſunt plures qui deponunt de etate do. Vitalis, nõ di numerãdo a tẽpoꝛe pacis, z ſunt illi. A. B. C. z B. aſſi omnes hoc pꝛobant non ſe referẽdo ad tempus pacis iam dicte: ergo apparet liquidiſſime etatem do. Vitalis eſſe pꝛobatam.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ In queſtione. Iſtud conſilium alleg. Alex. in l. de e tate. in apoſt. ad Bart. ff. de mi. incip. tantus exceſſus. in fi. z in l. ſi minoꝛem te. C. de in integ. reſti. z ibi apoſtil. ad Barto. z ad Alex. z Alexan. in conſi. xxix. in vij. vol. z in conſi. cxix. in v. vol. z do. Philip. Decii. in l. fi. C. de edic. diui Adri. tollen. vbi allegat Alex. hic, in iſto conſi.

b ¶ Onus probandi. Vide Pau. de Caſt. in conſilio cxl. z Bal. in conſi. cxxij. z in conſi. ccxliij. in j. vol. z Bart. in l. ſi minoꝛem te. C. de in integ. reſti. z ibi ſcripſi in apo. mea.

* B. Z. ¶ Probandi. Cum domino conſulente. ſcz q ille, qui al legat etatem, ſiue agendo ſiue excipiendo debet pꝛobare, tenẽt Bal. z Saly. in d. l. ſi minoꝛes. z in l. neqꝫ natales. z in l. cũ te mi noꝛem. C. de pꝛoba. gl. z Archi. lxxviij. diſtinc. c. preſbyter. z gl. z docto. in c. in preſentia. z in c. ſi eo tempoꝛe. de reſcrip. in vj. p Paul. de Caſtr. conſi. cxl. z ſeq. per quos poſſit etas pꝛobari, z que ſint legitime pꝛobationes, videte eundẽ Bart. in l. ſi. §. ſi a pupillo. ff. pꝛo emptoꝛe. z gl. in l. ij. in §. etas. in verbo, legitimis. ff. de excuſ. tut. z in d. l. de tutela. C. de in integ. reſti. min. xxv. an. per Bal. in l. j. C. de temp. in inte. reſti. z in d. l. neqꝫ natales. vbi dicit, q liber patris facit preſumptionem circa numerum, libe roꝛum, z q inſtrumentum dotale pꝛobat etatẽ, ſi eſt confectum inter perſonas honeſtas, circa vero id quod concludit Bar. q teſtimoniũ ex aſpectu non pꝛobat, addite que voluit Bal. i ru. C. de pꝛobat. addite etiã q ſententia lata ex aſpectu coꝛporis non tranſit in rem iudicatã: nec etiã ex preſumptione, vel ſum maria cauſe cognitione, ita Hoſtien. in ca. cum dilectus. extra de ele. z ibi videte. An mater indiſtincte poſſit eſſe teſtis de eta te fili? Dicite ex mẽte doc. in ca. cũ dilectus. de accuſ. q non ad commodum filij. z etiam ex mente glo. in l. etiam. ff. de pꝛoba. in caſu autem huius conſilij fuit idonea teſtis. per d. l. ſi quis teſti bus. C. de teſtib. Super eo, quod dicitur, q teſtis dicit, ſcio, qꝛ

posui cure, adde q̄ idem tenuit Bal. in l. ij. C. de tempo. appella. Circa vero dictum testis dicentis, scio q̄ asserit, an concludat, Bar. in d. l. de tutela, non firmat pedem. Bal. autem in l. testiū. in fi. tenet cum Bar. hic: sed in tractatu suo de testibus, facit q̄ dam distinctionem de qua ibi per eum. Ultimo an sit differentia in probanda etate ponere verba affirmative vel negative. Bal. ponit in d. l. cum te minorem.

c Th. D. Sufficientem causam. Vide Bal. in l. solam. C. de testibus. & plene per Alex. in consi. xxix. in vij. volu. inci. clarissime Doct.

d Ex aspectu. Testis quomodo debet probare aliquem esse minorem ex aspectu, adde Bar. in l. de etate. in ij. q. prin. ff. de minor. cum concord. de quibus per Alex. in consi. cxlix. in v. volu. inci. viso processu. in vltimo volu. & in consi. xxix. in vij. vol. incip. clarissime Doct.

e Sanctolus. An Sanctolus, siue patrimus possit esse testis, Bart. hic dicit, quod sic. Vide plures cōcor. per do. Ias. in l. cum apertissim. C. de iudi. & in l. generaliter. in j. col. ff. de in ius vocā. vbi allegat Alex. in consi. xiij. in iij. vol. & in consi. xxij. in iij. vo. qui nihil dicit, sed adde Alex. in consi. cxliij. in iij. volu. incipien. quoniam abunde. & in cōsi. quod inci. prospectis his, que in themate narrantur, quod non est imprēsum, sed cito imprimetur, vbi dicit quod talis testis est suspectus, & non facit semiplenam probationem. per no. per Bar. in l. admonendi. ff. de iureiuran. & no. quia pluries vidi de facto, & fuit allegatum pro, & contra.

CONSIL. XCIII.

Solutū ex cā diuisionis simpliciter, si erat indebitū. pōt repeti? sec? si fuit solutū ex diuisione, & ex transactione: puta, q̄ vna pars transtulerit alteri omne ius, &c.

Resuppono quod petitio procedat, & quod ius debeat cōtestari. Veniamus ad tertium quesitum, scilicet, nūquid contenta in instrumēto diuisionis obstent predicto actori, posito quod alias probaret intentionem suam. Ad quod examinandum primo fundemus intentionem actoris. Et videtur quod eius intētio sit fundata de iure. Nam diuisio facta inter Venucium, & tutricem pupillorū, fuit facta extra iudicii, & sic illarum possessionum, que remanserūt ad illam tutricem illorum pupillorum, medietatem habet ab illo Venucio. Alia enim medietas remansit apud eam tutricem dictorum pupillorum, tanquam dictorum pupillorum ante fuisset, & sic ex vigore dicte diuisionis per dictum Venucium non fuit translatum dominium in dictos pupillos illius medietatis que remāsit apud eos, tanquam ab initio eorum fuisset, l. Deda. j. §. subtilius. ff. de condi. ob cau. Cum igitur secundum formam dicte petitionis, medietas dicte medietatis pertineat ad filios dicti Venucij iure legitime, & Trebel. possunt illam quartam partem iure dominij vendicare, tex. est cum glo. in l. cum putarem. in fi. j. respon. in glo. fi. ff. fa. ercii. In contrarium, & illa est veritas, quod vigore dicti instrumenti diuisionis ipsius, verbis diligenter inspectis, filij dicti Venucij omnino excluduntur. Nam non fuit simpliciter facta diuisio inter eos: q̄ tunc procederet d. l. cum putarē, & quod ibi no. sed dictus contractus non solum fuit diuisionis: sed etiam trāsactionis. Nā, vt p̄z in instrumento diuisionis, per pactū, & trāsactionis nomine, vna pars alteri renūciauit omni iuri, & dedit & concessit omne ius, omnemque actionem, quod, & quam habebat in dictis rebus, quacunque de causa: & sic dictum ius, quod dictus Venucius habebat, fuit expresse concessum, & translatum in ipsos pupillos, vt C. de transac. l. si pro fundo. & expresse not. Jac. de Are. in l. j. ff. pro empt. & ibi latius, & clarius scripsi, & in predicta l. cum putarem, que loquitur, quando ex causa diuisionis est datū alicui illud, quod erat omni iure indebitum. Sed in proposito, quod Cola filius dicti Janni poterat retinere inter cetera erat Rebellianica, que sec̄z veram opinionez nostrum gi. est fideicōmissarius naturaliter indebita, iz ciuiliter debita, & soluta per iuris errorem non potest repeti, nec per rei vēdicationem, nec per condictionem sine causa, l. cū quis. C. de iu. & fac. ignō. l. erroz. C. eodem tit. Cum ergo dictus Venucius soluerit iuris ignorantia ductus, & ideo filijs Venucij nulla competit repetitio: ergo, &c. Bar.

CONSIL. XCIIII.

Licet de pecunia accepta ab administratoribꝰ ciuitatis, si non sit conuersa in vtilitatem ciuitatis, teneātur ipsi: tamen debet agi contra eos condictione ob causam, & si sic non agitur, absolui debent ab impetitione actoris.

1 §. Administrator siue camerarius ciuitatis, accipiens mutuū tenetur ciuitas si pecunie sunt verse in vtilitatē ciuitatis, alias non.

2 Ciuitatis in vtilitatem pecuniam versam, primū oportet, quando petitur contra Camerarium,

3 Negatiua quando est causa intentionis alicuius, debet illam probare.

4 Numeratione facta Officiali, & Camerario ipse non obligatur.

a **Viso puncto** a questionis nobis transmisse per sapiētem virum relictum Angeli iudicem maiorem terre causarum ciuilium ciuitatis Viterbij, in causa vertente inter magistrum ioannē, magistri Ray. actorem, & petrutium Angeli reum, in qua queritur, an executio petita per dictum magistrum ioannem, contra dictum petrutium, in quantitate, ccc. florenoz. auri, vigore cuiusdam apodisse scripte manu supradicti petrutij sit fieda per suprascriptum iudicem in bona, & personā dicti petrutij, secundum tenorem petitionis dicti magistri ioānis, nec ne: & que sunt partes iudicis in dicta causa. Visis iuribus, & allegationibus vtriusq; partis, videtur nobis consultoribus considerādum, quod ex tenore schedule apparet quod dictus petrus dictam quantitatem floz. acceperit, & promiserit, vt Camerarius cōmunis, & sic quantum ad ipsam partē pro Camerario est habēdus, nisi contrarium probaretur, l. optima. C. de contrahen. & commi. stip. Docuit etiam dictus petrutius de sua electione ad dictum officium, vt patet ex actis. Item aduertendum, quod dictum officium, est officium publicum, & necessarium, est enim ille curator, qui ad colligēdum ciuitatis publicos reddit? eligi solet, l. munerū. §. sed & curatores. ff. de mūn. & ho. & §. defensores. His premissis, dicimus partes iudicis debere esse tales, quod pronunciet executionem petitā per dictum magistrum io. contra do. petrutium fiendam nō esse secundum formam sue petitionis, reseruato dicto magistro ioanni iure petēdi ordinarie, si quod ius sibi apparet competere. Et hoc probauimus his rationibus, sc̄z quando administratores ciuitatis pro ipsa ciuitate accipiunt mutuum, tenetur ciuitas, si in

b ipsius vtilitatem verse? sunt pecunie. † Si vero nō sunt verse in

1 vtilitatem ciuitatis, tenētur administratores, l. ciuitas. ff. si cer. peta. Sed in hoc iudicio non est liquidatum dictam pecuniam

2 versam in vtilitatē ciuitatis. † Ergo apparet nō esse liquidum, an ipse petrus teneatur. Sicut enim non potest agi contra fidei iussores, nisi quando apparet debitorem non esse soluendo, nec contra pignorum possessores, nisi quando apparet principalez soluendo non esse, & ita debent facta executione per actorē, ante omnia ligdari, vt dicunt iura vulgaria: ita hic liquidari debuit

3 pecuniam in vtilitatē Cōis esse versam. † Preterea quando negatiua est causa intentionis alicuius agentis, ille dz eaz probare, vt ff. de verb. obli. l. hoc iure, & not. per Inn. in c. super his. extra, de accus. Sed posito, quod esset liquidum dictam pecuniaz in vtilitatem ciuitatis non esse conuersam, adhuc idem dicendū est executionē dicte apodisse non esse fiendam, prout dictum est:

c q̄ licet tūc officialis qui recipit pecuniam? teneatur, tamen vi-

4 dendum est qua actione. † Et certum est, q̄ officialis non obligatur ex contractu mutui celebrato de ipsa numeratione. nō enim agebatur inter eos, vt ipsi officiali quererentur, sed vt ciuitati per eam ergo eius numerationē ipse nō obligatur, l. nō omnis. ff. si cer. pe. nec ex promissione, quā fecit dictus officialis tenetur. Promisit enim vt camerarius, quod officium est necessarium, vt dictū est, & sic proprio nomine nō tenetur finito officio, l. tutores qui post. §. j. ff. de administratiōe tutorū. & l. post mortē. §. j. quando ex fac. tu. sed ex hoc tenetur q̄ pecunia ei daf, vt in vtilitatē ciuitatis conuertatur, quod si non facit, tenet cōdiction ob causam, quasi ob causam data, & causa nō fuerit secuta, hoc declarat tex. ff. de cōdi. ob cau. l. si procuratori. Nunc ad propositū executio schedule dz peti scīm tenorem ipsius, vt pz ex verbis statuti producti, sed condictio ob causam. qua iste tenetur, non est scīm tenorem schedule, sed extra id, quod agitur, illa nascitur obligatio, l. si quis. §. fi. ff. cōmod. non ergo peti pōt executio schedule, sed alio modo est agēdum, si sibi ius putabit competere. Et predicta dicimus visis actis & actitatis in ipsa causa. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. Viso puncto. De isto consilio vide plene per Jas. in l. ciuitas. in ver. ii. principaliter adde. ff. si cer. pet.

b Verse. Adde Bal. de Las. consi. vlti.

c Th. D. Pecuniam. Adde Bar. in l. ciuitas. in ver. quero, dicit hic. ff. in certum peratur.

CONSIL. XCV.

Si debitor obligauit omnia iura sua, &c. videtur obligare iudicis officiū qd sibi competit ad taxationem expensarū. Et sua, in qua iudex reseruat taxationem expensarū, vz, iz sit conditionalis. Item, an iudicis officium pōt denegari, quando libellus non est aptus, sed inept?. Item, an libellus relictus ad aliam stipulationem posset saluari, si alias esset ineptus.

Officium

1 ☞ Officium iudicis an possit cedi, z obligari.
2 Creditor hypothecarius potest pro suo interesse petere declarationem alicuius rei fiendam.
3 Sententia, in qua reseruat sibi taxationem iudex, valet de iure.
4 Sententia reseruationis, quam fecit iudex, dicitur conditionalis, z non pura.
5 Taxatio est executio quedam, que stat in suspenso, donec pendet questio principalis.

Exthemate proposito proponũt plures questiões. ¶Primo, an sub generali obligatione iurium, veniat iudicis officium † quo precipit taxationem expẽsarũ. Et puto quod ticniam officium iudicis potest cedi, z obligari, de admi. tut. l. si minoris nomine actũ. z ff. de minori. l. qõ ñ minor. §. restitutio.
2 † Secundo, an creditor hypothecarius possit pro suo interesse petere declarationem dictarum expensarũ vbi obstaret. Et credo quod sic. C. de nõ nume. pec. l. sicuti. ¶Nam ius est ei questitus: ergo, zc. ff. quẽadm. ser. amit. l. si partẽ. in fi. ff. de bo. lib. l. liberto octoginta. ff. de pac. l. fi. ff. de bo. pos. cõtra tab. l. si post mortem.
3 §. fi. † Tertio, an valet dicta sentẽtia, in qua reseruat [a] sibi taxa-
a tionem, z est planum quod sic, l. terminato. C. de fru. z lit. expẽs.
4 quod not. in l. item labeo. ff. famili. ercis. † Quarto, an talis sententia sit pura, vel conditionalis, videtur pura. ff. de legat. ij. l. j. In contrarium videtur. ff. de verb. obli. l. si quis arbitratu. z C. de contrah. empt. l. fi. z ff. de rei vendi. l. pomponius scribit. in fi. Quinto, que sint in casu nostro partes iudicis. Nã in themate predicto non proponit, nisi quod agẽs in libello non fecit mentionem obligationis iurium: ergo libellus est ineptus. nam chirographarius creditor non admittitur ad dictam petitionem licet sua interfit. Nã interesse est deducibile in iudicio per viam agendi: sed dz esse tale, ex quo noua actio oriat, sed creditor chirographarius nõ hz nouam actionẽ, sed veterem solam personalem, vnde minus est eius interesse ex causa honesta, tamẽ non probabiliter ideo non agit, vt no. in simil. C. de fur. l. manifestissimi. in prin. z ff. ad exhib. l. pe. Cum ergo libellus non cõtineat causam immediatam: ergo est ineptus, vt no. in l. j. de eden. z l. fin. C. de edicto divi Adri. toll. z ff. de fal. l. j. §. Labeo. z l. edita. cum sua materia. C. de eden. Sed ad hoc posset responderi, quod implicite fecit mentionem de hypotheca, cum se fundet super instrumento, seu apodissa, z ad eam se referat: ergo, zc. ex quo de scriptura, z eius serie constat, l. in summa. ff. de re iud. z l. hec sententia. C. de sen. que sine cert. quan. z quod libellus certificetur per
b scripturam, de quo in ea fit mentio[b], vt no. Jnn. in c. j. de proba. ff. vt leg. no. caue. l. post quaz. §. fi dies. ¶Preterea si per formam statuti talis apodissa habet paratam executionem, vt res iudicata. tunc creditor chirographarius pot petere talem declarationem: qz vltra personalem actionem habet officiũ iudicis pro executione, seruando tamen ordinem l. a diuo pio. z l. cõmodis. ff. de re iudi. z hec omnia faciunt pro creditore. Sed contra eaz facit, quia ante obligationem pedebat lis super rescissione sententie expensarum, qua pendẽte, cum sit preiudicialis, creditor non potest agere, sed bene pot assistere debitori, ne colludat. cas est C. de litigiosis. auth. nunc si heres. z videtur expressum. ff. fami. ercis. l. in hoc iudicio. z facit ff. de pig. l. si superatus. §. fi. z per hoc puto exceptionem litis pendentie in vim dilatorie obstare do. Sandre, z suis procuratoribus pendente lite rescissoria expensas taxari, † qz taxatio est executio queda, que stat in
5 suspenso donec pendet questio preiudicialis, vt ff. de admi. tut. l. chirographis. §. j. z no. Jnn. extra quod metus causa. c. super eo. z per eundem, extra de appella. c. sepe. in gl. super ver. expensarum. circa fi. z facit ff. de excep. l. fundum. z l. fundi. z C. de ser. l. j. zc. Bart.

ADDITIONES.

a ¶Reseruat. Quam reseruationẽ possit iudex facere, vide paulum de Cas. consi. cccl. xvij. Et quando iudex possit sententiam
b expensarum, per Rom. consi. cccl. xj. ¶Mentio. Vide Ro. consilio xxj.

CONSIL. XCVI.

Quando monasterium est exemptum cum suis possessionibus, an possessio dicatur exempta, quã possidet monasterium precario, vel iniuste. Itẽ, quando datur licentia intrandi possessionez propria authoritate alicui, an ista
1 licentia transeat ad successores, vel heredes illius. ☞ Intrandi possessionem habẽs licentiam potest vti contra heredes, seu contra defunctum, z etiam contra ecclesiam.
2 Licentia legitima excusat a sacrilegio.
3 Verbum, de bonis, significat possessionem, vel detentationem, non autem dominium.
4 Precarium transit ad heredem quando expresse agitur.
5 Exempta, vel non, sit res in casu dubio. Eps ẽ iudex cõpetens.
6 Ecclesia exempta, sunt exempti canonici, z alij perpetuo oblati non autem priores habentes curam parochiarum.

Christi nomine inuocato, dico partes iudicis eẽ tales quod pronunciet per dictum dominum Thomam, z eius procuratorem male appellatum, z per dictum dominum Yy. bene pronũciatum. Ad hoc autem dicendum me mouent infrascripte rationes, si bene aduertatur. Hec questio pẽdet ex duob[9]. ¶Primo, cum ille prior accusetur ex primo delicto cõmisso in turbando illum accusatorem in sua possessiõe, apparet q̃ non agitur de obligatione, vel ex facto ecclesie, sed de obligatione ipsi[9] prioris, z ex ipsi[9] facto descẽdente, l. neq; interdicto. ff. de reg. iu. z ff. de ta. exhi. l. pe. z ff. quod vi aut clam. l. is, qui in puteũ. §. si tutoris. Est igitur videdum, vtrum hoc delictum sit commissum in loco exempto vel nõ, quod si locus non est exemptus, apparet possessorem posse cõueniri, vt in c. j. de priuile. lib. z. vj. ¶Quod autem ille locus non sit exemptus, ostenditur, nam verba priuilegij dicũt sic, zc. cum omnibus bonis que principaliter, z rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis prestante domino poterunt adipisci ab omni iurisdictione, zc. Sed illam rem in accusatione cõtentam nõ possidet Hospitale rationabiliter, nec iustis modis dicta possessionẽ acquisiuit: ergo dicta possessio non est exempta, z sic delictum commissum est in loco nõ exempto. hoc ostenditur, qz precessit instrumẽtũ donationis facte dicto petro quo dedit licentiam, vt apprehenderet
1 possessionem dicte rei sua authoritate, † vt apparet in dicto instrumento: sed constat quod dicta licentia intrãdi potest quis
a vti contra heredem[a], sicut cõtra defunctum, vt ff. de leg. ij. l. Titia. §. ij. secũdum tertiam lec. l. heredem. z l. quod ipsis. ff. de reg. iur. etiam contra ecclesiam potest quis vti dicta licentia, vt extra de dona. c. cũ dilecti. per quam decretalem hoc tenent Host. z ioã. And. z ipsi notant hodie, extra de foro compe. c. verum, licet inno. ibi videatur tenuisse contrarium, cuius opi. reprobatur in hoc quod dixi. ¶Pro quo facit. C. de epis. z cle. l. si quis cu-
2 rialis. † Et quia legitima licẽtia excusat a sacrilegio, vt ff. de aqua plu. arcen. l. quanquam. cum ñ. Sed ex instrumentis apparet ser petrum, ex licentia sibi concessa ingressum esse animo possidendi ipsam rem, vt apparet de instrumentis productis, z ne legitime possidet: ergo dictum Hospitale non potest rationabiliter possidere, l. ij. §. ex contrario. de acq. pos. z l. si vt certo. §. ñ duobus vehiculum. ff. commod. ex hoc concluditur dictaz possessionem esse exemptam. ¶Preterea, aut ponimus dictum Bellum in vita sua rem possedisse, quod videtur pars dicti prioris asserere dum dicit in quadam positione quod dictam possessio-
3 nem tenuit tanquam de bonis dicti Belli, † que verba, de bõis significãtia sunt possessionis, vel detentationis, non dominij, vt no. ff. vi bo. rap. l. ij. §. in hac. z Justi. co. ti. §. sane in hac actiõe. z maxime cum ipse Bellus cõstituit in instrumẽto se suo nomine possidere precario a dicto ser Petro. l. ij. C. de acqui. pos. z no. de rei vendi. l. quedam mulier. sed possessio, que habetur precario, est iniusta mutata voluntate concedentis. vt l. Pomponius. §. si is qui. ff. de acqui. pos. dixi plenissime in l. j. ff. de acqu. pos. z C. de acqui. pos. l. vitia. per glo. Ergo apparet quod Hospitale succedit in locum Belli, vt heres, z videtur vitiose possidere, l. cum heres. ff. de diuer. z tempo. prescri. z C. de prescr. long. tempo. l. j.
4 z qõ ibi no. † Aut dicimus dictum Bellum nũquam possedisse sed ipsum hospitale cepisse possidere. z tunc idem, quia hospitale possidet precario a dicto ser Petr. nam licet dictũ precarium simpliciter concessum nõ transit ad heredem, l. cum precario. in fi. ff. de acqui. pos. tamen bene transit, quando expresse agitur q̃ ad dictum heredem trãseat, vt patet in d. l. cum precario. Sicut dicimus in vsufructu. Nam transit ad heredem, si exprimitur, vt C. de vsufru. l. antiquitas. de verbo. oblig. l. stipulatio ista §. si quis ita. Idem in legato annuo, vt C. de lega. l. in annalibus sed in illo instrumento tam ex principio, quam ex fine apparet, quod ille Bellus omnia fecit, z promisit pro se, suisq; heredibus: ergo apparet quod Hospitale possidet precario, sed hec possessio est iniusta reuocato precario. vt dictum est: ergo patet dictum Hospitale non possidere rationabiliter, z sic res non est res exẽpta
5 ¶ † Preterea hoc non potest negari, quod dictum instrumentum donationis facit rem dubiam, vtrum hospitale iuste, z rationabiliter possideat, vel non, z sic est dubiũ an res sit exempta vel non, sed in dubio Episcopus est iudex cõpetens, vt no. Jnn. extra de foro compet. c. cum sit. arg. ff. de iud. l. ij. §. sed si dubitetur. z l. si quis ex aliena. z no. in l. ij. ff. si quis ius voc. z sic apparet dictum vicarium iuste pronunciasse. † Sed dubium est, licet non sit verum qõ dicta possessio sit exempta, an sit exempta persona dicti domini Thome prioris. Et in hoc dico. q̃ non, nam exempta ecclesia videtur exempti eius clerici, vel canonici perpetuoque oblati, non autem priores parochiarũ curam haben

tes,vt c.per exemptionem.de priuileg.lib.vj.Ex qua Decretali apparet,quod demum illi,qui illius ecclesie in ipsam ecclesiam sunt incorporati,sunt exempti:secus si in ipsa ecclesia habēt ꝙdam curam,seu preeminentiam,non tamen ipse est oblatus.vel aliter incorporatus ecclesie.Hoc etiā probatur iure ciuili,Alius quis est tribunus militum,z sic preest militie,gaudet ne priuilegio militū:certe ita,si ipse est de numero:alias secus,vt ff.de te. mil.l.quod constitutum est.z ibi no.de rel.do.c.j.in cle. hoc autē non est probatum ipsum priorē eē obligatum,vel alias ipsi hospitali eē incorporatum:vnde licet sit possessor,non gaudet priuilegio hospitalis,sicut nec tribunus militū,qui non est de corpore,seu numero militum,sicut nec presbyter de quo dicitur in d.c.per exemptionem.Si ergo ipse esset exemptus ratione origi nis.cum ipse sit de Eugubio,ipse est iurisdictionis Episcopi,vt C.vbi decri.agi.opor.l.j.z ff.de interd.z releg.l. relegatorum.ſ. interdicere.Concluditur ergo,dictum vicarium iuste pronunciasse.Bart.

ADDITIO.

a ¶Contra heredem.Vide quod pulchre voluit Bal. consi.ccxiiij.libro iiij.

CONSIL. XCVII.

An quando in causis summarijs,vt plenarijs.poſſet iudex abbreuiare dilatiōes datas legitime.Itē,an iudex statuens terminum pro prima dilatione teneatur dare secam.Itē,an secā dilatio data a iudice fine cause cognitione,vel cum iuramento procuratoris,quod fuit impeditus ipse,vel eius dominus valeat,vel ne,z ex quibus causis iuramentum procuratoris in tali casu non valet.

1 ¶Summarijs in causis potestas concessa iudici est in abbreuiando dilationes.

2 Iudex pōt dare secam dilationem fine cause cognitione,dummodo non excedat primam a statuto comprehensam.

3 Iudex statuēdo terminum pro prima dilatione,an importet qd̄ det secundam.

4 Iudex dando dilationem quam non debuit,dilatio est ipso iure nulla.

5 Juramentum ratione impedimenti non prestatur procuratori sed domino.

6 Impedimentum asserere non sufficit,nisi exprimant eius cause.

7 Juramentum debet a parte,vel a iudice deferri,alias est ipso iure nullum.

a **In questione predicta** ¹Primo,² sideranda est,quod dicta causa agitur super causa instrumēti guarentigiati,z sic dicta causa debet agi sumarie,l.a diuo pio.ſ.si super rebus.ff.de re iudica. Et ideo

b pōt dubitari an l.fin.ᵇ ff.de feriis.habeat locum in dicta causa. videtur eā quod non,cum iudici videtur esse concessa maior po

1 testas† in causis summarijs,quam in causis ordinarijs,de qua potestate d.l.fi.loquitur.Contrarium puto,quia potestas concessa iudici in summarijs est in abbreuiando dilationes.vt c.sepe.de ver.sig.in cle.z hoc vult dicere tex.in d.l.fi.ibi,dum dicit, in pecuniarijs causis omnibus.ex eo tantū quod dicit,omnib⁹ concludit omnem causam,siue summariam,siue ordinariam.

c ¶Secundo est videndum,cum lex videtur statuere quod detur

d dilatio trium mensium[d] ad probandum,l.j.C. de dilatio.† an si

2 iudex statuit minus tēpus in dilatione,possit dare secundam, que terminum trium mensium non excedat,sine cause cognitione quod videntur tenere Inno.Hosti.z Jo.Andr.in c. vltra terti am.extra de testibus.quod quidam forte male non sequūtur Nam d.l.j.C.de dilationi.non statuit dari tres mēses: sed quod non detur amplius quam tres,z sic minus poterit,l. siue pars. C.de dilationibus.quod in multis locis cōsuetudo admittit,vt dixi in l.ij.ff.de re iudi.Sed quicquid sit, hoc verū in causis ordinarijs:tamen in summarijs non est dubium quia dilationes sunt arbitrarie,cū totalis causa debeat terminari intra minus tēpus trium mensiū,l.de submersis.C.de naufra.libr.xj.Quodcunque igitur tempus detur a lege,integra dilatio dari debet. Facit c.sepe.de verb.signi.in clem.z sic dictum hoc non habet

e locum in summarijs[e]. ¶Tertio occurrit dubium,cum iudex

3 tempore quo dedit primam dilationem statuit terminum octo dierum pro prima dilatione,pro eo enim quod dicit pro prima, videtur innuere se daturum secundam,cum prima dicatur,z de

f notet ordinem ad secundam[f] vt ff.de iudi.l.j.z ff.de here.instit.l. si quis heredes ita.ibi,Citius ex parte.Contrarium puto nam dicta verba hoc non important,quod iudex dabit secundam, nisi in prima impeditus sit,vt sic verba intelligantur secundum naturam negotij super quo proferuntur,l.damni infecti quidam. ff.de dam.infe.z de vsur.l.si stipulatus.cum simil.Pro quo facit quia iudex non potest si vellet facere contra formam, d.l. finali,

4 ff.de feriis.vt statim dicam. ¶†Quarto occurrit dubium.posito quod iudex non debuit[g] dare secūdam dilationem, si eam de

g dit,an datio sit ipso iure nulla,an vero veniat rescindenda per ipsum, vel superiorē,z dico concessionem esse ipso iure nullam, quando sit sine cause cognitione per dictam l.fi.ibi duz dicit,in pecuniarijs causis omnibus dilatio singulis causis plus,quaz semel tribui non pōt.Nam verbum potest,positum cum negatione,necessitatē importat,vt ff.de fur.l.non pōt.extra de regu. iur.c.j.lib.vj.z ibi no.Jo.And.Videtur ergo factū prohibere lege,z sic est ipso iure nullū,vt l.non dubiū.C.de legi.Sed huic videtur obstare quod no.Inno.extra de testibus.c.in causis.ſz non logtur de tertia dilatione,sed de tertia,z quarta productione,que pōt fieri in eadē dilatione,vt dicit gl.in d.l.fi.incip. in pecuniarijs.† Concludo ergo,qd̄ datio secunde dilationis, facta sine cause cognitione non valet.Restat videre,nunquid sufficiat iuramētum prestitum a dicto procuratore,vt iudex sic potuerit dare secam dilationē.Ad quod videndum esset,cui fuit data dilatio.Primo,quod in puncto non exprimitur.si enim fuisset data principali,vel alteri procuratori, tunc fine dubio prestatio dicti iuramenti non esset sufficiens probatio impedimenti. Nam cum terminus datur domino,debet iurare dominus cuius nomine agit,fuisse impeditum,non procurator.l. qui bona. ſ.si alieno.ff.de damn.infec.quia dominus potuit impediri per causam obuenientem in personam sui,vel in personam procura-

6 toris,in l.cum a matribus.C.qui pet.tu.† Sed posito,quod terminus esset datus sibi,vt procuratori,et dicti iuramenti prestatio non est sufficiēs probatio,propter plura:quia primo dictus procurator asserit se impeditum,nec asseruit quo impedimēto

h ʰ, scilicet,casu fortuito,vel facto tertij hominis vel quoquo modo.Potuit enim impediri facto tertie persone z sic non deberet sibi dari secunda dilatio:sed contra illum qui impedivit deberet habere regressum,vt ff.de eo per quē fa.erit.per totum.z maxime in l.fi. Itē cum dicta petitio secunde dilationis ex causa impedimenti contineat quandam restitutionem,ille qui incolorate z sine expressione cause hoc petit,nō debet audiri vt ff.de minor.l.minor autem magistratus.ſ.j.Preterea,licet casus fortuitus quandoqz possit probari per iuramentum.l.fin.ē.de fide instru.tamen ꝺz probari plene,in l.qui cōmeatus.in prin.ff. de re milita.Debuit ergo in dicto iuramēto exprimi quis fuerit casus fortuitus per quem fuerit impeditus:quod cum nō fecerit: apparet nō esse probatum.† Preterea,iuramētum istud lz fue-

7 rit a dicto procuratore prestitum,non tamen fuit a iudice, i vel

1 a parte delatum,z sic nō relenat eum qui iurauit,vt ff. de in litē iurand.l.videamus.ſ.deferre.Et hoc videtur voluisse Jo. And. in d.c.vltra tertiam.extra de testib.in ver.prestito.Apparet ergo dictam dationē sede dilationis esse ipso iure nullam. Ex hoc sequitur quod pars aduersa que contradixit z reclamauit,fuit grauata.Grauatur enim quis per interlocutoriam,que est nulla ipso iure,saltem de facto:ita qd̄ per appellationē ab hoc gra uamine,causa ad superiorē deuoluitur: vt extra de appellationi.c.dilecto.z ibi per Inn.z Jo.And.z probatur in l. militaribus.C.de decu.lib.x.

ADDITIONES.

a Dh.D.¶In questione predicta.Alias incip.ex facto proponitur,z ita incip.secundum ordinem perusinum in prima parte iudiciorum,in cōsi.xlvj.in quo primo ponitur facti narratio. cum quibusdam alleg.contra quas allegationes cōsuluit Bar. z incip.Ex facto proponitur,qd̄ in causa pecuniaria super petitione cuiusdam instrumenti executionis guarēt.Visa prin.dilatione data per iudicem ser Francisco procuratori,iudex ad petitionem dicti ser Francisci dicētis z iurantis ad sacra Dei Euangelia,tactis scripturis se fuisse impeditum in prima dilatione,in causa quam dicto nomine habet,cum domina Francis.siue cum ser Iuppo eius procuratore z peretis sibi dari secundaz dilationem,prorogauit dicto ser Francisco,dicto nomine pro secunda dilatione terminum ad quintam diē proxime venturam ad probandum quicquid vellet in d.causa presēte dicto ser Iuppo,qui ser Iuppus dixit se grauatum,z grauari posse a prorogatione,seu datione dicte dilationis.Quod grauamen petit revocari ex certis causis:primo qz iudex processit ad ipsam dilationem termini minus legitime ex abrupto de facto, z causa nō cognita.item,quia dictus ser Franciscus dicto nomine fuit in mora longo tempore,z per eum,z eius negligentiam stetit, ꝛc, Hunc queritur an dictus ser Iuppus dicto nomine fuerit grauatus a supra scripta datiōe dicti termini, necne ser Francisco dictam allegationem alleganti,iure datam,z per consequens dictum ser Iuppum nō esse grauatum per regulam dicentem,singulis causis id est,singulis impedimentis dilatio dari debet.ff. de feriis.l.fi.secundum lect,glo.versi.alij dicunt,ibi,quod hic dicit,singulis,hoc est quod statuit oratio dim marci,quod causa

cognita

cognita iterum dari debet, quod impedimẽtum sufficit proba re p̃ impedimentis, cuius fidem firmare sufficit ex ipsa natu rali iustitia, i. ex naturali instinctu nature dicẽtis se impeditu3, vt l. scire oportet. §. sufficit. in fi. ff. de excu. tu. z de re mi. l. nõ om nes. §. a barbaris, ibi, prope est, vt affirmationi eius credat, ꝛc. z videtur esse casus ff. de bo. auth. iu. pos. l. vlti. §. fi. ibi, si quis ta mẽ iurauit. z ibi, iterum ei potestatem faciẽdam, ꝛc. z quod not. ff. ad exhi. l. iij. §. sciẽdum. z per Buliel. de Lu. in l. ij. §. fi. si quis cau. z in Spe. de dilationi. §. fi. versi. in summa. ea ratione maxi me q3 nõ apparet ius aduersarij esse factũ deterius, sed omnia integra sunt, ꝛc. z quod no. per Ly. C. de iudi. l. iudices. in fi. Nõ ob. quod dixerit se multipliciter impeditum, non descendendo ad speciẽ impedimenti, quo casu videtur sufficere dicta genera lis allegatio, ex quo aduersarius non petijt declarari, quod, vel quale impedimẽtũ allegabatur, vt C. de an. exce. l. fi. z iudex be ne videtur fecisse, admittẽdo ipsum cũ iureiurando, quẽ imme morẽ sue salutis, z diuini timoris arbitrari nõ debuit. C. ad leg. Iul. repl. fi. cum similib. Et postea sequit cõsi. Bar. cõtra alleg.

b ¶ L. n. Adde inquantũ Bar. vult qõd l. fi. ff. de ferijs. z eius ma teria h3 locum tam in causis summarijs, sicut in ordinarijs. d. Jas. in d. l. fi. post alios dicit quod Bar. hic in isto consi. singula riter loquitur, z ponit plures concor. vt ibi per eũ. Et inquantũ Jas. alleg. Bar. qui in materia dilationũ constituit differẽtiam inter causas summarias, z ordinarias, in extraua. ad reprimẽ dũ. in ver. sine strepitu. vbi t3 quod l3 alias d3 dari dilatio par ti ad querẽdum aduocatum, tñ in causis summarijs non est dã da dilatio propter aduocatos, z dubitat Jas. de illo dicto. Vi de Fely. in c. j. in prin. extra, vt lit. non contes. z dixi in addi. bar. in d. cõtra. Adde etiam, quod consuluit lud. Ro. in cõsi. ccxxiij. incip. quo ad primum. quod in causis summarijs vltra tertiam dilationem non d3 dari, vt fiat abbreuiatio, ꝛc. in consil. ccxxvj. incip. vltra prudie alleg. vult, qõd in causis summarijs iudex non pot multiplicare tot dilationes, quod vult, ex quo debent abbreuiari dilationes.

c ¶ Dilatio. Inquantum Bar. concludit, qõd in summarijs non debet dari dilatio secunda sine cause cognitione, que etiam non excedat terminum trium mẽsium, ꝛc. adde not. per Iudo. Ro. in d. consi. ccxxv. versi. quo ad secundum.

d Ber. L. ¶ Mensium. Vide que posui in l. fi. ff. de fer. in apostil. ad Barto.

e ¶ Summarijs. Vide Rom. consi. ccxxv. z seq. z consi. ccccxcvij.

f Th. D. ¶ Ad secundam. Not. q̃ licet prima dicatur respectu secunde, tamẽ iudex non pot dare secundam, nisi probetur de iusto impedimẽto. Adde Bart. in d. l. fi. ff. de ferijs. cum concor. de quibus per Jas. in iij. col. versi. ij. notabiliter amplia. vbi alle. Bar. in isto consi.

g ¶ Non debuit. Ro. q̃ si prima dilatio nõ fuit integra, forte mi nor triũ mẽsium hoc solũ non inducit iustam causa3 concedẽdi secundam dilationẽ. Adde Bar. in d. l. fi. vide Fel. in c. vltra ter tiam. in ver. not. quinto. vbi alleg. Bar. hic.

h ¶ Quo impedimento. Not. q̃ non sufficit allegare se simpliciter fuisse impeditum: sed debet in specie exprimere qualitatẽ im pedimenti. Adde quod hoc est de mente Bal. z Ang. in d. l. fi. ff. de ferijs. cum concor. de quibus ibi per Jas. in versi. circa ter tiam qualiter, ꝛc.

i ¶ A iudice. Adde qõd hoc consilium sequitur lud. Ro. in l. ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis caut. z Jas. in d. l. fi. ver. aduerte etia3 quod requiratur.

CONSIL. XCVIII.

Lata sniа simpliciter nõ p̃sumitur lis cõtestata nisi appa reat in scriptis: s3 qñ in sniа fit mẽtio de litis cõtesta tione. z est lata parte presente, z tacẽte, tunc intra decẽ dies ap pellationis non presumitur litis contestatis, sed post sic, si non fuit appellatum. sed parte contradicente non presumitur.

1 ¶ Litis contestatio est de intrinseca solemnitate sententie.

2 Litis contestatio non presumitur interuenisse.

3 Si in sententia fit mentio, visa litis contest. an presumatur litis contes. precessisse.

Apparet sententia lata, nec con stat de litis cõtestatione: tñ in sniа fit mentio litis contestatio nis, ꝛc. Queritur, an litis contestationẽ intercessisse presumatur, cum reperiatur in actis. In isto dubio aduertenda sunt duo. Primo, an litis contestatio presumatur. Secundo, an presumatur litis contestatio, si sententia simpliciter est lata, nõ facta mentione de litis contestatione. In quo casu videtur pos se dici litis contestationem precessisse. Primo per rationem sa

1 tis efficacem, sic, ¶ Litis contestatio est de esse, seu intrinseca so lennitate sententie. l. prolatam. C. de sentẽ. z interlocut. omni. in dicũ sed in quolibet actu qui geritur, solemnitas intrinseca in

a teruenisse presumitur[a], etiam si de ea non appareat, l. sciẽdum. ff. de verb. oblig. cum sua materia. Ergo litis contestatio presu

2 mitur, licet aliud non appareat. † S3 contra dicentiũ videtur, sc3, quod litis cõtestatio interuenisse nõ presumitur, per l. ne in arbitris. C. de arbi. per c. quoniam contra falsam. extra de prob. Et p̃ responsione rationis in contrarium allegate aduertendum, q̃ vna presumptio tollit aliam, l. duus. de in integ. restit. z l. j. C. qui, z aduersus quos. in fi. vnde cum litis cõtes. in scriptis redigi debeat, z soleat, vt in predictis iuribus, si in forma debita sc3 in scriptis redacta nõ appareat, vt d3, non p̃sumitur inter cessisse, ideo qõ fortius est presumitur non intercessisse, l. Titie textones. §. j. ff. de lega. j. z sic ista presumptio resultans ex eo, qõ non p̃sumitur facta litis contestatio, nisi appareat, per dicta3 l. Titie. tollit illam generalẽ presumptionẽ per quam dicebatur quod solẽnitas intrinseca, ꝛc. z hanc credo esse rationem illius

3 constitutionis, c. quoniam cõtra falsam. ibi dum dicitur, ne pro ipsius presumatur processu, ꝛc. † Sed o est videndum, quid iu ris sit in nostro casu, si in sentẽtia habita est illa mẽtio litis con testationis, ꝛc. an ex illa mẽtione litis contes. presumatur conte statio. Et hunc punctũ tangit Bul. de Lu. in l. j. ff. de in ius vo can. tangũt doctor. etiã plene in l. procurator. de edẽ. z Buli. z3 quod non p̃sumatur per rationes, quas ibi videbis. z in l. emã cipatione. C. de fid. instru. videtur fm Jmo. in d. c. quoniam con tra. in verb. processu. extra de probatio. sic distinguẽdum. Aut lit. contes. factam non fuisse, opponitur sentẽtie, de recenti post ipsius sentẽtie prolationẽ, z tamen presumitur non interceisse in scriptis, vel aliter ordinate. Aut de recenti non opponitur, z tunc presumitur per rationem quam ibi ponit. Sed glo. in d. c. quoniaz cõtra falsam. in prin. gl. fi. z in c. in presentia. de renun. in glo. que incipit. hic est arg. expresse dicit, z indistincte q̃ p̃su mitur, licet Jmo. in fi. d. glo. c. quoniam contra falsam. alleg. vi deatur sentire aliud. S3 credo predicta iura, z doctorum dicta posse reduci ad concordiam distinguẽdo an sententia fuit lata parte presente, an absente. Si absente, z tunc indistincte p̃sumi tur per d. l. ne in arbitris. z d. c. quoniam contra falsam. z ita po test intelligi opi. sue gl. cum aliis c. fi. Ita etiam intelligũt doct. in d. l. fi procurator. maxime q3 ibi formatur questio de iudice fa ciẽte literam z sic parte absente, q3 litera absenti mittitur. Aut

b parte presente, z tunc dubium est secundum doct. quare distin gue,[b] q3 aut sentẽtia fuit lata parte contradicente expresse, aut tacite. Primo casu idẽ, quod si ea absente: q3 ex quo expresse cõ tradicit, in nihilo preiudicauit. Secundo casu, quando ea tacẽ te, aut tempus appellationi, sc3, decem dierum, non est elapsum quando sententia ex causa dicta dicitur unita. z in hoc idẽ. per ea q̃ ponunt doc. in d. l. emancipatione. z posito q̃ p̃sens fuit, z tacuerit: non tamẽ sententie videtur acquieuisse, per l. post rem. ff. de transact. cum similibus. Aut est elapsum, z tunc q3 videẽ iam approbasse sententia3. per l. ab eo, in fi. C. quomodo, z quãdo iudex. sic videtur etiã cofessum litis contest. precessisse prout fit mentio in sententia, vt legitur quãdo quis presens sit ipsius taciti consensus vigore mentionis adhibite in sentẽtia. videtur quod litis contestatio p̃sumatur, arg. l. publia. in fi. ff. depos. Ita intelligas distinctionem Jmo. quam supra posui, quam po nunt doc. in d. l. emancipatione. Et idem intelligo quãdo parte absente, z sciente, z tempus decem dierum est elapsum. Aut fuit lata parte presente. z expresse consentiente, z tunc nõ est dubiũ quod p̃sumetur precessisse, imo ex partis cõfessione, ex suo ex presso consensu voluntas probat precessisse, per prealleg. l. Pu blia. in fi. adeo quod non audietur modo postea volens contra dicere, z eo modo intelligo dictum Innocẽ. positum in d. c. quo niam contra falsam. in vlt. gl. ibi, item aduerte. ꝛc. Apparet er go ex predictis, in vno casu solo litis cõtestationem p̃sumi, sc3 quando sentẽtia est lata parte presente, z tacente, z dicitur ela psum tempus appellationis. Item in casu secũdo, quando pte expresse consentiente, q3 tunc presumitur. ¶ Secũdo principa liter est videndũ, quid operet dicta presumptio. Et certũ est, q̃ lata sententia parte expresse consentiente, vel tacente, q̃ operatur tũc presumptio, vel probatio vt s̃. dixi. alias vero, in casu in quo dixi locum habere, operatur, q3 transfert onus probãdi in aduersarium, ex quo lis contestata presumitur, q3 contradicẽs habebit probare, quantũcunq3 sit probatio negatiua. l. fi. ff. q̃ metus causa. Sed aduerte, quia posito quod hoc sit verum, q̃ suam negatiuam habeat probare, subuenitur sibi, quia eam, p̃ bat ex eo solo, quod ostendit in libris, seu in libro, in quib⁹. vel in quo, actus scribi solent, nõ reperiri, z hoc per tex. d. l. Titie, §. pe. Et ita sentio in hoc puncto. Bar.

ADDITIONES.

a ¶ Presumitur. Quando pro sententia presumatur, vide Jo. And. in addit. ad spe. in tit. de senten. c. qualiter. versic. in sum ma. Paulum de Cast. consi. ccxxvij. Alex. consilio xxij. lib. ij.

b ¶ Distingue. Articulus superior est valde dubius. Et cõis sẽtẽtia videtur, q̃ lata sniã p̃sumuntur omnia solenniter acta, vbi nõ apparet ab ipsa appellatũ, per tex. in c. bone. j. de elec. z imo. ibi, z per tex. in c. cum inter. z in c. sicut. de re iud. per d. Ant. in c. q̃n contra falsam. ext. de p̃hib. late p Jmo. z Angel. in l. iij. ff. condẽnatũ. z in l. de vnoquoq; ff. de re iud. reprobato Bar. in l. fi. ff. q̃n app. sit. z in l. j. ver. vlterius quero. C. de relat. z in auth. si quis in aliquo. C. de edẽ. reliqua sunt videnda in l. sciendum. ff. de verb. obli. Et q̃ p̃sumatur p̃ sentẽtia vide etiam Jo. An. in addi. ad Spe. in ti. de sen. ff. qualiter. in verb. in summa. paul. de Cas. consi. cccxviij. Alex. consi. xxij. lib. ij. B. L.

CONSIL. XCIX.

Statuto ciuitatis Assisij cauetur q̃s omnia, z singula, ꝛc. Hoc consilium est superfluum, quoniam est examinatum plene supra in consilio xxxvj.

CONSIL. C.

Statutum phibet testes reprobari post certũ tp̃s co elapso nõ p̃t iudex ℥ eos de falso inquirere. Itẽ, si statutũ mãdat inquiri intra certũ tp̃s de crimine, postea si inquirat, nõ vꝫ inquisitio. Itẽ, an statutũ generaliter loquẽdo deroget statuto specialiter loquenti. Itẽ, an valeat processus, vbi nõ cõpetit actori ius agẽdi, vel accusandi. Item si statutum dicit, aliquos absentes ponendos in bando, z si passi fuerint se stare in bãno per certum tẽpus, q̃ habeãtur p̃ confessis, an elapso termino possunt condẽnari de criminibus que imponuntur, z an contra p̃sumptionẽ iuris, z de iure admitta tur probatio in cõtrarũ per confessionẽ partis aduerse: z quid de confessione facta: z quid si iudici alias non cõstet de delicto, nisi per illa ꝫ fictam confessionem contumacie, an p̃t absentem condemnare de delicto, propter statutum p̃dictum.

1 ¶ Statutum q̃ testes non possunt reprobari de iure cõi valet.
2 Lex p̃hibẽs aliquem de aliquo actu reprobari, videtur omnem modum procedendi p̃hibere.
3 Lex quãdo iubet aliquid non reprobari, facit illud esse p̃sumptionem iuris, z de iure.
4 Actio, siue accusatio, vel ius agendi, vel accusandi, vbi non est, nemo experitur.
5 Permissum ad tempus, post tempus videtur esse p̃hibitum.
6 Statutum generale non habet locum in casibus, in quibus est statutum speciale in certis casibus.
7 Processus valet licet agens omni actione careat.
8 Contra p̃sumptionẽ iuris, z de iure admittitur probatio per confessionem partis.
9 Ficta confessio non debet plus operari quam vera.
10 Procurator ad probandam innocentiã inculpati admittitur.

a **Domino Lyno** de Cas. sancti petri de Bononia potestate Ciuitatis perusij, formata e inquisitio contra quosdã populares de falsa testificatione facta contra magnates, z p̃cessus fuit habitus super ea, super quo processu multa dubia oriũtur. Primo, q̃ vno statuto cauetur, q̃ testes recepti cõtra magnates nõ possunt reprobari, an hoc non obstãte potestas possit inquirere: Secũdo, alio statuto cauetur, q̃ possit quis testes reprobare intra octo dies, a die publicationis, postea añ non possit ptãs, z capitaneus inquirere intra mensem, ꝛc. nec post mẽsem aliquid disponãt, an elapso mẽ se possint inquisitionem formare? Tertio, alio statuto b cauetur generaliter, q̃ de fallitatibus possit cognosci intra decem ann. ex vigore huiusmodi statuti generalis possit ptãs inquirere? Quarto, q̃ dicti inquisiti sunt passi se poni in bando, z elapsus est terminus, z statutum dicit, q̃ elapso termino bãniti habeãtur p̃ confessis, an ex hoc possint condemnar? Quinto, an ex eo ante dictum bãnum procuratores eorum comparuerunt, z allegauerunt contra se non debere procedi ex dictis causis, an ex hoc bannum possit dici nullum adeo q̃ illi non dicãtur inciꝫ
1 disse in eum. ¶ Circa primum, de iure dicẽdum est q̃ potestas non possit inquirere. Ad quod premitto, q̃ tale statutum valet
c b de iure communi, q̃ testes non possunt reprobari ex causa, vt extra de testib. c. licet dilectus. ita hic ex causa p̃sumit statutum, q̃ magnates falso facerẽt reprobari testes p̃ropter eorum potentiã: z p̃sumeret statutũ, q̃ quis non diceret falsum contra magnates. arg. l. fi. in p̃in. ff. q̃ metus causa. Hoc p̃misso dico q̃ potestas non p̃t inquirere. Primo, q̃ statutum simpliciter dicit, q̃ non possit reprobari: quia nõ distinguit a quo, ergo, ꝛc. l. j. §. generaliter. de leg. p̃restan. ff. de pet. here. l. item veniunt. §. a quo. z quia lex que p̃hibet reprobari, omnino phibet. l. quos. ff. de posth. Secundo, q̃ quãdo lex p̃hibet aliquẽ
2 de aliquo actu reprobari, videt omnem modum p̃uniendi p̃hibere, vt C. de his, qui ad eccl. confu. l. si seruus. ibi, cõstandi, ꝛc. z C. de emẽ. ser. l. j. in p̃in. z de communi seruo manu. l. j. Preterea, p̃o hoc videtur text. ff. de iniur. l. non solum. §. quanquam. vbi p̃o ea tantũ iniuria potest agere maritus, p̃o qua vx̃or liberta. Ita hic, de eo tantum falso p̃t inquirere Potestas, de
3 quo alius p̃t accusare. † Preterea, quando lex iubet d aliquid
d non reprobari, facit illud esse p̃sumptionẽ iuris, z de iure, contra quã non admittitur probatio in cõtrarium. l. fi. C. arb. tut. l. Celsus. ff. de vsuc. z ad Velleia. l. antique. z ad Mac. l. fi. z in au
4 thẽ. vt lic. ma. z auie. §. ad hec. † Sic ergo in proposito, cũ p̃sumptio sit iuris, z de iure, q̃ ipsi dicant veritatem nec admittatur probatio in contrarium, tam inquiritur super eo q̃s non est delictũ. Preterea ex hoc arguitur sic. Sicut in ciuili est actio, hoc est, ius persequendi ꝛc. vt instit. de act. in princip. sic in criminali est accusatio, id est, ius accusandi, vt instit. de publi. iud. in p̃in. z sicut in ciuilibus nemo experitur fine actione: sed secundũ ius agẽdi: ita in criminalibus vbi nõ est ius accusandi, sed ex facto proposito non oritur ius accusandi, vt ff. ostẽsum est: ergo, ꝛc. z probatur, q̃ ius restitit, ergo, ꝛc. l. cum lex. de fideiuss. z l. non dubium, C. de legi. z dẽ condi. indeb. l. si non sortẽ, in p̃inc. Si ergo non oritur ist̃ud ius accusandi, seu puniendi, apparet q̃ potestas nõ p̃t inquirere, z experitur sine accusatione, seu fine iure punẽdi, seu procedendi. ¶ Super secundo puncto, etiam dato alias q̃ dicti testes possint reprobari, ex hoc statuto tamen veniunt absoluẽdi q̃ probatur primo per regulaꝫ generalẽ, que est quod permissum ad tp̃s, post tp̃s videtur esse p̃hibitus ꝫ, l. Jmperator. de postul. z de leg. ij. l. statuliberũ. §. si quis seruum.
5 † Preterea, hoc probat̃ p̃ casus speciales. Nã permittitur mulieri q̃ deniciet se pregnãtẽ intra xxx. dies, l. j. §. j. de ib. agnos. z nil plus dicitur in senatusc̃ôsulto, z tñ ex hoc videtur p̃hibita post tp̃s denũciare, nisi ex causa, vt ead. l. j. §. si mulier. ita in proposito non poterit post tẽpus inquirere. Ad idẽ in auth. de app. z intra que tẽpora. §. j. vbi permittit appellare intra decez dies, nec p̃hibet postea, tñ ex hoc videtur p̃hibitum appellare postea. Ad idẽ C. de in integr. restit. l. fi. z multa alia similia reperiuntur. Et ex hoc concludit̃ q̃ si inquisitio formatur post
e tẽpus, est nulla ipso iure, casus est C. de dolo. l. fi. z ff. de excusat.
6 tu. l. scire oportet. §. cõsequẽs. z C. ne de stat. defun. l. ij. ¶ † Sup
f tertio dicitur, z verũ ẽ, quod statutum generale non ꝫ locum in casibus, seu fallitatibus, in quibus specialiter ẽ certum tempus statutum. casus ẽ C. de fal. l. querela. z q̃ ibi no. Ad idẽ de act. z obl. l. in honorarijs. z q̃ ibi not. Tempora enim generaliter cõstituta nõ intelligunt in actionibus in quibus sunt certa tempora limitata. Ad hoc l. j. §. dixerit aliquis. ff. public. cum si. Respondetur clare, q̃ verũ ẽ quando lex circa idem producit duas actiones, vnam generaliter, aliam specialiter, vna tollitur per aliam, z vna põt se habere in plus, quã alia, vt ibi ꝫ in proposito, est vna atq; eadẽ actio, que in seipsa non põt esse temporalis, z perpetua, q̃ esset repugnãtia, cõtra l. vbi repugnantia. de reg. iu. z l. eu ꝫ qui edes. ff. de vsufc. z hoc statutũ non inducit nouam action. in ꝫ ea que limitata est, vsq; ad q̃s tempus durat: nõ, q̃ vna est actio, ne in ea sit repugnantia, generi per speciem derogatur. ¶ † Super quarto videndum est, z oriendum
7 primo q̃s potuerũt condemnari? Primo, q̃ vꝫ processus. Licet
g enim ages omni actione careat, tamẽ processus vꝫ in se, quod patet, q̃ ex eo p̃t sequi condẽnatio ꝫ indebite, vt C. de condic. indeb. l. j. z ff. mãd. l. si ꝛdeiussor. §. omnibus. z dicit textus extra de re iudic. c. Abbat. fane, verũ, quoniã ibi, z si petitũ, ꝛc. l. d. vꝫ.
8 † Preterea ꝫ sit p̃sumptio iuris z de iure q̃ nõ dixit falsum tñ
h admittitur probatio in contrarium h per confessionẽ partis aduerse, vt in aut. de equa. do. §. aliud quoq; z ibi gl. Circa hoc dicit Jac. Bu. in l. fiue possidetis. C. de proba. q̃s est verum q̃ confessio partis nõ derogat dispositioni, l. j. de rei vẽdi. cõiuncta. l. j. sol. mat. Sꝫ in his, que resp. ciunt primarum fauorẽ, si ille confitetur cõtra, imputet sibi si confessio fiet in iudicio, vt d. §. aliud quoq; z facit p̃o do. Ja. l. ornamẽtorũ. de au. z arg. leg. z in aut. de equa. do. d. §. aliud. z ibi not. glo. in ver. scribat. z per Alex. in sum. de do. ante nup. auth. ꝫ iam necesse. z per hoc tollunt̃ multe rationes facte ꝫ. in puncto scdo. Sed iste patiendo se poni in bando non videt̃ conteri, ergo, ꝛc. Preterea q̃ primo tẽpore fuit actio ꝫ ex aliquo casu sit extincta. põt quis pati se z cõueniri, z cõdẽnari de facto, vt ff. ad exhib. l. Julianus scribit, si quis hominem. §. quantũ autem, z ff. de rei vẽ. l. si post acceptum. sed iste nõ veniẽdo vt pati se cõueniri, z condemnari: ergo, ꝛc. z per hoc tolluntur oẽs ille rationes, que dicũt q̃ est elapsum tẽpus intra q̃s põt inquiri, vt dictũ est super secundo puncto. Et contra videtur, q̃s non possit condẽnari: q̃ iudex etiã parte nõ opponente: sed ex p̃sse maleficij confitente, põt z ꝫ de defensione eius querere i casus est notabilis in l. j. §. fi. de questio. Adidẽ
i tt. de pen. l. si non defendantur. in fi. dum dicit, qui cognoscit debebit de eorum innocentia querere. Facit de app. l. non tãtum.

z C. de

z C.de appel.l.addictus.vbi inuita parte quis appellat vt eum defendat.Ad idem vbicunq; in absentem potest ferri diffinitiua,inder pro reo,ex suo officio perquirit veritatē,vt C.quomodo z qñ inder.anth.qui semel.ibi,perquisita veritate,z C.de ap. l.ampliorem.in princ.ibi,iudicem per suum vigorē,eius partes adimplere,&c.z ibi not.per glo.z ibi dicat,q̄ sit speciale:tamē generale ē etiā in criminalibus vbi pōt ferri sententia absente parte,z hoc expresse tenuit Inno.in c.veniens extra de accu.fa
9 cit.C.de iudi.l properādū.§.fin z si quidē.z §.seq.†Quid ergo
k dicemus:Dico sic,quādo liquet iudici euidēter absentem non esse culpabilem vel nullū delictū cōmisisse,z tūc ly sit cōtumax, z habeatur pro confesso,tamē non pōt condemnari per iura sua pria allegata.Quid enī si elapso termino bāni,iudex nescit eum qui cōtumax dicebat,hominē interfecisse,z q̄ non constat sibi: certe nō pōt condemnari,ne plus operetur ficta cōfessio,quam
l vera.l fi.ad leg.Aquil.l.inde Neratius.§.fin.cū l.seq.Quādoq; enim cōstat iudici per hanc fictā confessionem de maleficio,sed cōstat q̄ reus nō poterat redargui,q̄ habebat pro se presumptionem iuris,z de iure,z tūc credo,q̄ posset eum condemnare, z ly probari cōtra eum,z nunc cōstat,z est probatum per illa ficta confessionem,vt supra probatū est.Ex hoc apparet,quod ipse citatus debuit cōparere,q̄ iudicū potuit habere effectū: z ita in casu proposito,nō obstāte,q̄ dictū est in primo pūcto. Quādoq; constat iudici delictum commissum esse,de quo poterat reus inquiri,seu accusari:ly nunc accusationis tēpora sunt elapsa,tūc etiā dico,quod talis inquisitus poterit ex contumacia cōdemnari:q̄ tempus accusationis ciuile nō tollit ipso iure,ly parat exceptionē,l.fi maritus.§.prescriptiōes.ff.de adult. z C.eo.ti.l.adulteriū,quas prescriptiones,seu exceptiones pōt omittere si vult pars vincere,z nō opponere,ne sequat condemnatio,vt d.§.prescriptiōes.z pōt se de facto pati cōueniri,vt ī. probatum est.Igitur in proposito si aliud non obstat,iudex talem contumacē mihi opponentē z patientē se poni in bāno,posset condemnare,non obstātibus,que dicta sunt in scōo puncto.
10 †Super quinto puncto dico,q̄s comparuerunt procurato
m res m seu excusatores z legitimas causas proposuerunt,qualiter non debebāt venire condemnandi,sc; q̄ ipsi non poterant redargui,z tps inquisitionis erat elapsum,vt ī.dictum est,z sic non fuerunt passi se de facto conueniri,imo contradixerūt z expresse negauerunt,q̄s ex hoc iudicis officium debuit quiescere z contra eos amplius non procedere,z si nō fecit,non tū ipsi fue
n runt contumaces nec incurrerunt bannum.n ff.de publi. iudi. d.inter accusatorem,secundum vnam lectu.z eo.tit.l.pen.§.ad crimen,ibi dum dicit,z si iustam rationem habent,sinia differtur,z ff.de procu.l.seruum quoq;.§.publice.Bar.

ADDITIONES.

a Th.D.¶Ad omino Ly.De isto consi.meminit Bart.in l.absentē.ff.de pe.in ver.Quarto circa hoc fozmo.z ibi vide meā apostillā.z adde Bar.in l.nō solum.§.q̄q̄.in fi.de iniur. z ibi Alex.in apostil.z Alex.in l.j.vbi plenius d.Jas.ff.ad Trebel.z ibi do.Bar.Soci.z do.Alex.z doc.in l.nā z postea.§.j.ff.de iureiu.
b z Jas.in l.vbi pactum.C.de transactionibus.
¶Alio statuto.Vide do.Jo.Bapt.Seue.in repe.l.oēs populi.ff.de inf.z iur.vbi ponit,z allegat istum consil.z vide Alex.in l.non solum.§.quāquam.in apos.Bar.magna.in fi.ff.de iniur.z
c Alex.in l.j.§.sublata.ff.ad Treb.
¶Statutum valet.Circa istud cōsil.vide Bart.in l.absentē.in ver.circa hāc q̄onem fozmo.ff.de pe.vbi dicit consuluisse,z habuisse de facto,z refert consi.suum hic,cum concozd.de quibus per Alex.ibi,z vide Ang.z pau.de La.in l.ij.C.qui testa.fa.pos.
b z plene per Bapt.Seue.in l.oēs populi.ff.de inf.z iu.
Th.D.¶Qñ lex iubet.Rot.q̄ dicit Bar.hic,q̄s q̄ lex iubet aliquid non reprobari,facit illud esse presumptionē iuris,z de
e iure.
f ¶Post tempus.Vide pet.de Anch.consi.iiij.
Th.D.¶Statutum.De duobus statutis cōtrarijs qualiter sint redu:ēdi ad cōcozdiā.vide Bar.in l.beneficio.ff.ad l.Falc. z in l.sed z posteriozes.ff.de leg.z in l.j.§.z parui.ff.quod vi,aut clā.z Bal.in l.j.C.ne liceat in vna,z eadem cā z in c.j.de rescrip. Abb.in c.gratum.de offi.deleg.pet.de Anch.in c.j.de consti.z
g in c.statutum.§.cum autem.de reseri.lib.vj.
¶Omni actione.Ro.Bar.hic,Jo.Berta.in suo repertozio in ver.actio.in versi.x.viij.q̄s si actio desit,pōt reus pati se conueniri,z vide Bar.in l.si socer.in prin.ff.de dote preleg.in versic.pro
h declaratione.
i ¶Contrarium.Vide Ro.consi.cccl.
k ¶Querere.Vide Jo.de Ana.consi.lix.
Th.D.¶Quid ergo.Vide Bar.in l.absentem.ff.de pe.z in cōsi.ex.incip.queritur.z ibi dixi in apos.z vide Alex.in l.si eum in dicio.ff.si quis cautio.

l ¶Vera.Vide pet.de Anch.consilio ccccix.
m Th.D.¶Procuratozes.Sentit bar.hic,q̄s ad probandā innocentiā inculpati admittitur procurator.vide Bar.in l.seruū §.publice.in fi.ff.de procur.vbi dicit q̄s frat in arbitrio iudi. tū no.plures cautelas per doc.in l.vbi pactum.C.de trāsac.vbi ēt ponit do.Jas.similiter plures concor.cui adde Jo.de Anan.in consi.lix.incip.visa inquisitio.z in c.veniens.de accu.in ver.nun quid aūt si frat.caue vbi ponit modum practicādi,z cautelā q̄ not.q̄ sic dz aduocatus practicare,z ita bis practicaui,z fecit mihi magnum honozem.Ad ea aūt que dicit Bar.in hoc cōsil. adde ēt quod dz distingui,an offensus repellatur rōne delicti,vt culpe,z tunc nec Respu.nec alter.puta pater dz audiri,q̄ per indirectum offensus consequeretur satisfactionem.l.sed z si vnius.§.pretor.ff.de iniur.aut non rōne delicti,z tunc secus:vt p gl.in l.antistitius.in fi.ff.de acqui.her.z per iura in ea alle.z ita consultum fuit per plures doct.
n ¶Bannum.Vide consi.cvj.lib.iij.

CONSIL. CI.

Statutum prohibēs appellationē de condēnatione certi delicti,trahitur ad oēm condēnationē ex dicto delicto originaliter descēdente:secus si incidēter,vel ex alia cā descēdat.Ly statutū legitimet personā minoris nō propterea impedit restōnē,z eo ē ipse lesus q̄ se cōdēnatum probauit.Si statutum dat optionē in penis substituēdis, facta semel electione,nō ly variare qñ sit p futurū subiūctiui.Ate,q̄s melius ē penā corporalem eligere,z pacē consequi,quam pecuniā soluere.z in odio remanere:z iō minor lesus restituitur si aliter eligat.Et C.si aduer.vē.aut,sacramenta.non ly locum in iuramento de preterito vel presenti sed de futuro.

a ¶Statutum quod condēnatus de percussione non possit appellare,omnem casum,z omnem personam comprehendit,etiaz mandatorem,z auxiliatorem.
2 Pena quando augetur per primam sententiā,an possit appellare non obstante statuto predicto.
3 Statutum,quando scriptum est in rem,an comprehendat mandatorem.
4 Dictio pro.significat causam remotam,sicut dictio propter.
5 Minor ly habeat legitimam personam standi in iudicio,an possit petere restitutionem in integrum.
6 Suam approbās videtur beneficio appellationis renūciare.
7 Mutare voluntatem an liceat vsque ad sententiam.
8 Statutum loquens per futurum subiunctiui si semel recusat, an amplius possit mutare voluntatem.
9 Jure communi vtens an possit petere restitutionē in integrū.
10 Jurans dicere veritatem,an possit petere restitutionem in integrum.
11 Juramentum de futuro,z iuramentum de preterito,maxime differunt.

a **Girardus** de Tuderto,minor xxv. annis.dedit alapam Innocētio, ex hoc facto inter cetera sunt orta ista dubia. Primo,cū in statuto Tuderti caueat quod cōdēnatus pro percussione a spatulis supra non possit appellare:z alio statuto cauetur,quod percutiens puniatur in certa quantitate.z teneatur recipere aliā percussionē,alias puniat in certa quātitate maiori.Cōtigit,q̄s dictus Girardus fuit,ex dicta percussione cōdēnatus,z soluit,postea dicit recusasse recipere similez percussionem,z ex hac recusatione est cōdēnatus in alia quātitate maiori,querit an possit appellare,z hoc primo.Secūdo,q̄ statuto Tuderti cauet q̄ minor possit esse in iudicio criminali sine curatore,querit an sinia valeat ex hoc,q̄ ipse Girardus p hibeatur petere restitutionē in integrū in his in quibus lesus est.Tertio,q̄ dictus Girardus ante dictā latam sniaz approbauit z sic se debere cōfirmauit,z affirmauit:an pbata minori etate ex proprio processu,z ex ipso processu appareat an habeat aliud probare.Quarto,cū dicto statuto caueat q̄ qui recipit percussionem similiter cogat aduersarius ad recipiendum similem,z similiter aduersarius ad pacē:alias qui recusauit recipere simile percussionem cōdemnet in certa quātitate.z aduersarius non cogatur ad pacē z fit electio cōuenti:z dict⁹ Girardus eligit se velle soluere dictā quātitatē prius quā recipere velit percussionē,quero,an possit variare z eligere partez de iure communi nō obstante sinia.Quinto,si non pōt de iure cōi an p in integrum restitutionē possit ad hoc admitti solū probādo se minorez posito q̄ nil aliud possit de nouo ostendere.Sexto,an ex eo q̄ iurauit dicere veritatē z facere mādato curie,phibeat
1 petere in integ.resti.z alia de quibus ī.dictū est.† Super primo,videt q̄ non possit appellare q̄ condēnat de percussione a
b spatulis ī.q̄s probat,q̄ verba statuti ᵇ in rē cocepta sunt,sc; condēnatus pro percussione:non enim dicit,si quis percusserit

z sic omnem casum z personā comprehendit, etiam extraneum mādatorem z auxiliatorē vt ff. qō vi aut clam. l. aut qui aliter. §. fi. z ff. de adul. l. hec verba z no. Jac. de Are. in l. si seruū. §. amouere. ff. de acqui. her. ergo multomagis hūc casum cōprehēdet. Preterea hoc videmus in oibus actionibus arbitrarijs, vbi ferunt due sniē vt ff. qō me. cau. l. si cū exceptione. §. in hac actiōe. z ibi no. z ff. de rei ven. l. qui restituere. de in ītegr. iur. l. in actionibus. z insti. de act. §. in arbitrarijs. in quibus ex cōtumacia seu recusatiōe que fit post primā sniam fertur secā: tū nemo negat ex prima actiōe z pria obligatiōe cōdenatū esse. Ita in ꝓposito ex prima z secda percussiōe z obligatione, que inde orta est, videtur condēnatus. Ad id facit ff. de publi. l. hoc edicto. fm opi. illorum, qui dicūt nullā accusationem fore arbitrariā, vt ibi no. z l. §. dixerit aliquis. ff. eo. z ad idē ff. rerum amo. l. si cum dos. §. j. Preterea, hoc videmus in casibus, in quibus post primam cōdemnationē pecuniariā, quam quis nō pōt soluere, iudex commutat eā in corporalē, certe clarum est secdam sniam ex primo, seu pro primo delicto esse, vt C. de ser. fu. l. quicunq;. de imur. l. si qs iniuriam, z de penis. l. j. in fi. z facit, qō no. doc. in l. si nō conuitij. C. de inu. in rrrv. q. E contra, ꝙ possit appellare, facit: qz videtur cōdemnatus ex nouo maleficio, scz ex accusatione: non pro prima percussione, z vī casus, ff. de pen. l. relegati. z l. aut damnū. §. quisquis. z l. capitaliū. §. in exulibus. ex quibus videt, ꝙ nouus sit maleficiū, z pro nouo maleficio cōdēnet. † Cōcludendo in hoc pūcto dico, ꝙ qūq; pena imposita in prima snia est cōputata in aliā absq; nouo delicto, ex causa tū vt propter paupertatē, tūc nō est dubiū de primo maleficio cōdēnatum esse, z appellare nō posse, sicut primo. Ita dicūt omnia iura supra proxime ad hoc allegata. Qūq; per sniam secdam prima pena augetur, seu noua imponitur ex aliqua coadunāta, seu causatiōe, vel delicto, post primam sniam commisso, z hoc sit qūq; ex dispositiōe alterius legis, quā illius, que primā penā imponit, z tūc dicitur nouū delictum, z noua accusatio, vt d. l. relegati. z d. §. in exulibus. z tūc prohibitio appellationis facta in primo crimine, non extēdit se ad illud. Qūq; prima pena augetur ex virtute illi⁹ legis, z hoc cōtingit duobus modis. Primo, qz facit aliquid cōtra ea, que in prima snia expressa fuerunt z tūc ex prima actiōe z prima causa condēnatus videt, vt in actionibus arbitrarijs, vt in turibus ē. alleg. Qūq; aliquid cōtingit aliquo actu, seu contumacia, per que nō fit contra ea, que in prima snia deuenerūt expresse, lz alias delictū nō esset nū primū processisset, z tunc delictū nouū, z lex nona vī. l. qui cū vino. §. j. ij. z iij. ff. de re iudi. C. de epis. z cle. l. q cunq; rendentibus. z in auth. de san. epis. §. si monachus. Hinc igitur in qī. ꝓposita iudex nō debuit procedere, qz vel debuit interrogare eum añ primam sniam quid volebat, vel similē percussionē recipere, vel cōdemnari in qtitate illa, vt probatur in l. si qñ. §. si heres. de leg. ij. no. ff. de act. emp. l. j. in glo. mag. vel debuit condēnare in alia qtitate parua, z ꝙ teneretur similem recipere percussionem, vel soluere illā qtitatē maiorem, z sic potuisset dare sniam, vt insti. de act. §. curare. z l. eū qui certaū. in fi. de ver. obli. z si hoc fecisset pro prima percussione cōdenatus eēt, z nō posset appellare, Idem dicerē si solum condēnasset eum ad recipiendum simile percussionē, z postea in secda snia propter recusationem condemnasset eum in qtitate, qz fecisset cōtra ea, que in prima snia continentur, vt dictum est in arbitrarijs, z si milibus, sed in casu proposito stultus iudex condēnauit eū pro percussione in certa qtitate parua nec condēnauit eum ad recipiendum simlem percussionē, z illa qtitas prima, si qua condemnatus fuit, fuit soluta. Non pōt ergo dici, qō ista snia fuerit pro prima percussione, cum iam ex illa fuerit condēnatus: z de eodē delicto bis non debuit condēnari l. senatus. de accu. cum simili. De necessitate ergo est, ꝙ vltima condēnatio est tanquā ex nouo, z pro nouo delicto, l. ex noua recusatione: z sic possit appellari cū non sit prohibitū. C. de appell. l. z in maioribus. † Non ob. qō dicit, ꝙ verba statuti sunt scripta in rē, qz illud intelligo verum, ꝙ comprehēdit mandatores, z sint, quozū obligatio hz ortum ex ipso delicto iam cōtra mādatariū: igit ex delicto postea secuto propter maleficium precedēs, vt no. in l. j. §. persuadere. ff. de ser. eor. z no. insti. de obli. que ex delic. nascun. §. ope. merito illi dicunt pro tali maleficio condēnatus, sed in proposito fuit cōdēnatus ex obligatiōe que habuit originē ex nouo facto. † Hec ob. si forte dicas, qō statutum dicat qō condēnatus de percussione nō possit appellare, z sic dictio, p, significat causam remotam sicut, propter: sic dictio, ob, vt C. de legib. l. nō dubiū. z l. j. C. si seruus extero. z l. eo tpe. in fi. ff. de pecu. qō dico, ꝙ hoc falsum est, qz dictio pro, significat causam proximā, z finalē. C. de bona. l. si quis pro redēptione. z de leg. ij. l. Lucius. §. j. z ff. de alime. z cib. lega. l. pe. z vbicunq; reperies, qō dictio, pro, ponit pro pter, z sic significaret causam remotam, impropriē ponitur. z sic no. glo. ff. de pe. leg. l. duōs. Stricho. in prin. † Super secūdo ad primo dico, quod licet non habeat legitimam personam standi in iudicio, non propterea prohibetur petere restitutionem in int. 6 vt plene disputatur in ii. C. ii de mone. pos. l. vni. in gl. † Super tertio dico, qō eo ipso qō sniam appropauit, z per consequēs videtur beneficio appellationis renunciasse: licet non fuit lesus etiam nullo alio probato. ff. de minō. l. ii filius. vbi tex. z gl. † Su- 7 per quarto an liceat mutare voluntatē vīqs ad sniaz. z videtur q sic, qz hz electionē a lege, ergo, etc. l. eum qui certarum. in fi. de verb. obli. Pro hoc facit ff. de mosti. tes. l. Papinianus. §. memi nisse. de bo. li. l. cū maior. §. accusasse. z l. in seruitute. §. pretisse. ff. de his qui per met. iud. l. alia. z q no. C. de iur. om. iud. l. in crimi nali. z q no. Dy. ff. rē ra. hab. l. amplius nō peti. † Cōtrariū cre 8 do, qz statutū dicit si recusauerit, etc. qō ē futurum subiunctum: ergo si semel recusat amplius mutare nō pōt voluntatē. l. si stipulatus fim. Stichum in princip. ff. de verbo. obli. Non ob. l. eum, qui certarū. in fi. qz habet electionē a lege tacite, que videtur cōcessa per futurū indicatiuū, scz volet, z sic lz variare, vt ibi no. hic tamen est expressum futurū subiunctiuū. Non ob. alia lex in contrarium allegata: qz in illa nō dī delictū perfectū ante sniam, iō lz penitere: hic vero delictū ē perfectū sola recusatiōe. C † Sup 9 quinto vī, qō sibi non debeat cōcedi restitutio: qz vsus est iure cōi. Nam quilibet paterfamilias elegisset penam pecuniariam p corporali, l. in seruorum. in fi. ff. de penis. Cōtrariū etiā puto qō ista fuerit euidenter facta electio. Nā primo deparet ex eo, qō solent magnā condemnationē. Itē, sibi remanet inimicitia ex qua sueuit sequi mors, z patrimoniorū destructio, vt no tatum ē, z probat ff. fol. matr. l. pe. in prin. merito ergo lesus. e z sic non obs. d. l. in seruorum, qz lz esset inimicitia que peior ē illa parua pena: cōsulo tū, qō dictus Birardus faciat probatiōes scz qualitates statuti, z additionē snie sibi hoc expedit. C † Su 10 per sexto dico, qō illud iuramētum hz in se duas partes: primo f qō iurauit dicere veritatē, z per hoc prohibetur petere restitutionē: qz auth. sacramēta puberū. C. si aduer. vē. loquitur in iuramēto de futuro, scz de nō veniēdo. Istud añ iuramētum ē de preterito, z de presēti, nec ad futurū porrigit: tūc em dicit veritatē: qz sic volebat, z tunc dixit veritatē, qz sic vult, vt ff. de dā. 11 infe. l. qui bona. §. si quis stipulatus. † Ité ē longa differētia inter iuramētum de preterito, z iuramētum de futuro, l. si qs maior. C. de trāsac. z ff. de cōdi. insti. l. que sub cōditione. z qō in eis no. hz ēt secdam partē illud iurm. scz parere mādatis Curie, hoc ēt non nocet, qz dz intelligi, si curia mandauit. c. Cumrauallis. de iureiu. extra. z ff. de ope. lib. l. si libertus ita iurauerit. z ff. pro soc. l. societatem. §. arbitrorum. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. Girardus. Adde qō istud cōsil. fm ordinē perusinū ē in prima parte indicioz. nu. xlij. z inci. ibi Ber. de Tudert. z ita alle. Aler. in l. hec verba. in apos. Bar. ff. de adul. z in l. j. C. si de mone. pos. alias inci. Bar. de Tuderto. all. Aler. in l. Lucius. §. a te peto. in apos. Bar. ff. de le. ij. z vide de isto consil. do. Aler. de Heap. in aut. sacramēta puberum. C. si aduer. vē. z ibi Jas. z plus. Decius in l. postquam liti. C. de pac.

b Statuti. Adde Bar. in l. si seruum. §. pretor ait. ff. de acqui. her. z in l. hec verba. ff. de adul. cum concor. de quibus ibi p. d. Aler. in apos. vbi all. Bar. hic, z dicit in sua qō. disputata. z adde bar. in l. ij. §. ii. ff. quod vi aut clam. vbi dixit se dixisse illo anno, quod aliud est si statutum dicit, pro homicidio: z aliud si dixerit, si quis fecerit homicidium. z sic videtur dicere de isto consil. z vide etiam Alexan. in addi. z vide Zoder. in l. j. in prin. ff. de ver. oblig.

c Pro, significat. Dictio pro, significat causam proximam, z finalē, fm Bar. hic. adde Bar. in d. l. Lucius. §. a te peto. z in l. quibus diebus. §. Termilius. ff. de cōdi. z demon. z ibi vide barth. Soci. Et vide do. meum perusinum do. pet. Conn. in consi. xxxij. in iij. vol. inc. lz. z in consi. xxxv. inci. d. Aler. co. vol. z in cōsi. lxxxij. immunet. in ij. vol. z in consi. j. in ij. vol. in versi. pro decisione. z vide Bal. in l. j. C. per quas perso. nob. acqui. z in l. ex arrhali. C. de ac. emp. circa med. z in consi. cccxlvij. in ij. vol. inci. nobilis. circa med. z in consi. cccxiij. incip. decretū. eo. vol. Et differē tiam inter dictionē pro, z dictionē propter, vide per Bal. in l. qō scitis. C. de bo. que lib. z per Jo. Blad. in c. petistis. de priuil. z in c. qō circa. de elec. z no. ꝙ dictio, pro, aliqñ significat potentiā, vide per Bal. in cōsi. cclxij. in iij. vol. inci. qz veritas.

d Super secdo. Adde Bald. in l. in cause. in prince. ff. de mino. cū concor. traditis per Alexā. de Imol. in l. vnic. C. si de momenta. pos. z nota, ꝙ dicit Bart. hic quod lz minor habeat legitimam personam standi in iudicio ex forma statutoriū: tū si est lesus pōt petere restitutionē in integrum. vide tū Bal. in auth. si captiui. versi. sed iuxta hoc. C. de epis. z cle. z in l. exigēdi. in fi. C. de procu. z in l. j. C. si de momēta. pos. z in l. fi. C. qui leg. perso. sta. in iudi. z ibi vide etiam Albe. de Ros. z in d. l. ij. Quid autem si mi-

nor

uor iurauit se in alterum, si non pōt restitui, an possit dicere contractum nullū? vide Jo. an. in addi. Spe. in ti. de sen. §. vt autez. z plenius per Pau. de ca. in l. ij. C. si minor se maio. dix. z in cōsi. cxij. inci. visis, z cōsideratis. circa me. z Lu. Ro. in cōsi. xij. alias in cōsi. xv. inci. viso facto proposito. ver. rūdendum est breuiter. vbi voluerūt, q possit dicere Jctum nullum. Cōtrariū consuluit d. Abb. de directo contra Lu. in facto. in consi. lxxj. inci. quinq; dub. in j. z ij. col. z vide Joā. Pet. in d. l. ij. z Bap. Seue. in l. oēs populi. ff. de iusti. z iu. Izs nō alleg. predicta. z vide meā apost. ad Bar. in d. l. ij. Vn aūt minor, qui est excl⁹sus ab exceptione fori, propter statutum, posset in integrum restitui, vide Ange. in l. ij. §. j. ff. de iudi. cum concor. de quibus per Jas. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. inde. cui adde Bald. in l. in cause. in fi. prin. ff. de minor.

¶ Et an si minor ex dispositione statuti non pōt venire contra lentētiam, an posset venire per restitutionē in integrū vide Gloria. in l. j. §. quod aūt. per illum tex. ff. de alea. qō no. z vide And. Barb. in cle. extra de dona, vbi dicit se consuluisse Bitrie.

e ¶ Ergo lesus. Vide casum quem ponit Ang. z Pau. de ca. in l. quicunqz. C. de ser. fug. vbi dicit Bar. consuluisse.

f ¶ Veritatem. Vide do. Ant. de Alex. in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. z ibi do. meum Jaso. vbi plene examinauit istam materiam.

CONSIL. CII.

Quomodo probetur negligētia, qñ in aliquo actu requiritur diligentia, z quo testes probant negligentiam, vel negatiuam. Itez, quando vnus tenetur aliquod maleficium inquirere, quomodo potest probare suam diligentiam, z excusare suam negligentiam.

1 Negligentem fuisse Titium quomodo probari debeat.
2 Testes qui dicunt aliquem negligentem, z nihil aliud dicūt, an probent.
3 Negligentia non percipitur sensu, nec visu, z auditu.
4 Testis qui vult probare negatiuam, debet illum actum vidisse ex quo illa negatiua resultat.
5 Diligentia quomodo debet probari.

a **Charissime domine** a istinri Ancerini inquisitores sunt a domino rectore ducatus, z eius curia, qō ipsi fuerunt negligentes, z remissi in capiēdo certos homicidas, ex quo crimine imposita est certa pena ciuitati, secundum formā constitutionum prouincialiū. Super qua inquisitōe examinati testes dicunt Cōmune, z hoies dicte ciuitatis fuisse negligētes, vt in dicta inquisitione continet: nec reddūt cāz sui dicti, nec fuerūt interrogati, an ex eorū dictis sit probata inquisitio. Et si non est probata, quid debuisset fieri ad eam probandam, z quid Commune habeat facere ad suam defensionē probandam: q̄ ista quotidiana sunt tam pro presenti, quam pro futuro, rogamus, vt plenius scribere placeat. Alexander Episcopus Aucerinus, ꝛc. Reuerende in pater z dñe, ea de quib⁹ queritis, longam premeditationem requirūt, z etiam hominē alijs non occupatum: tamen non obstante ego quidez nunc in prin. gymnasij sum multis occupat⁹ lectionibus, ex eo qō videre potui in illo modico tempore, quod ad hoc inuestigandum adhibui, rescribo que sentio. Et primo, ante quā ad presentē inquisitionem ueniamus, videndū in genere, si volo aliquem probare negligētē, quid probare debeā. Et certe, qñ qs in obligatione 1
b tenetur ad factū certū, limitatum tpe⁹, z loco, tunc eo ipso, q̄ illud nō facit, est probata negligētia eius, nisi ille ostēdat de impedimēto. l. ij. §. si ad diem. de re mil. z l. qui cōmeatus. z ff. si quis cau. l. ij. §. sed z si quis. cū §. Quādoq; quis tenetur ad aliqd faciendum in genere, vt in casu proposito, tenetur Cōe ad capiēdum malefactores, tunc ad ostendendū negligentiā Cōmunis, dz probare primo Cōmune sciuisse illud maleficiū esse cōmissū illo tpe, z loco, vt ff. de admi. tut. l. quidā decedens. §. fin. cū l. seq. qō puto probabitur, si erat publice notū, vt probat expresse. C. de peri. tu. l. j. probat etiam de iuris, z fac. igno. l. j. §. sed si facti. z l. nec supina cum si. Item hz probare, qō locus ille vbi maleficium fuit cōmissum, erat ita prope ciuitatē, villam, vel habitationem, qō si homines sollicite transissent, z rumores fecissent, z alia que circa hoc requirunt secundum facti accidentiam, qō dictos malefactores capere potuissent. Hoc pro bat p similia. Si eñ volo tutorem probare fuisse negligentem in mutuando pecuniam, debeo probare vere, vel presumptiue, qō in ciuitate erant homines, quibus potuisset dicta pecunia mutuari, alias non probaret negligētia, vt ff. de admi. tu. l. tutor fin dignitatē. §. j. Item, si volo probare tutorē fuisse negligentē in emēdis prediis, debeo probare, qō predia vtilia reperiebantur que emere potuisset, vt in authen. de consang. z vter. frat. §. j. Item, si volo quem probare fuisse negligentiam in eo, quod potuit per alium gerere, debeo probare quod facile erat sibi alteri cōmittere. l. idemqz. ff. pro soc. Pro hoc videtur expressum, z est in terminis nostre questionis. ff. ad Sil. l. j. §. si quis in villa, z §. seq. z §. eodem autem tecto, z C. ad Sil. l. fi. z hoc probatio, nisi ex alia parte probaretur diligentia, censet probata negligentia. Si tamē possent reperiri testes, qui dicerēt, eos omisisse inquirere, z pro sequi contra malefactores, z facere predicta, que facere poterant, z reddant rationem quod erant presentes in loco, in quo nō potuisset id fieri, quam ipse testis vidisset, secundū forma nō tatam in authen. de her. z fal. §. si vero absunt. tunc esset proba
2 tio clarior. ¶ † Super eo, q̄ notat⁹ in precedēti quest. z queritur, an illi testes qui dicūt Cōmune, z hoies fuisse negligētes, z nihil aliud dicūt, pbēt vel nō? Dico inquisitionē hāc esse pbatā, q̄ probo, q2 dicere aliquē esse negligentē, est quodāmodo mere negatiuū, z priuatiuū. Negligētia em̄ nihil aliud est, q̄ priuatio diligētie: z priuatio, z negatio idē sunt, vt ff. de v. ob. inter stipulantē, in prin. vbi no. q̄ ista verba, dolū malū abesse, dicant negligētia, vt ibi no. in gl. sup verbo, abnutiuum, z q̄ no. p gl. ff. de dolo excep. in l. fi. z de iti. actuq; pr. l. ij. z q̄ ibi no. Sz testes, qui deponūt simpliciter negatiuam, nisi habeāt coarctiones, z limitationē certi tpis, z loci, q̄ sensu percipi possit, non pbant, vt extra de cau. po. z pro. cū ecclesia Sutrina. Facit C. de pro
3 ba. l. actor. z qō ibi no. doc. † Preterea, negligentia nō est aliqd
c formatum, q̄ sensu percipiat, nec eius essentia percipi visu, vel auditu, vel alio sensu corporeo, sed alij actus supradicti percipiunt visu ex quibus actibus colligimus negligētiā p intellectū. Sed qñ testis deponit, debet deponere super eo q̄ sensu p cipit, vt C. de testi. l. testiū. z d. §. si vero absunt. z no. Inn. extra de testi. c. cū cām. ver. dic q̄ officiū testis, qō hic nō fecerūt ergo, d
ꝛc. Preterea, illi q dicūt de negligentia tm, nec reddūt rationem p aliquē sensum corporis, magis iudicāt per intellectū, quā testificent de facto, ad qō sunt adhibiti, z sic non vī valere, vt C. de exce. rei iud. l. fi. vt proponis. z hoc no. expresse p Inn. in d. c. cū cām. extra de testi. † Preterea, testis q vult probare negati
4 uā, dz affirmare illū actū vidisse, ex quo illa negatiua resultet, vt docet Imperator in d. §. si vero absunt. in aut. de her. z fal. concludit ergo, testes nō probare. ¶ Ad vltimū vero quo ꝗritis, qō habeat pbare Cōe ad sui defensionem? Dico, q̄ multa possunt occurrere secūdum diuersam facti accidentiā, ponā vobis aliqua. Primo, q̄ maleficiū fuit cōmissum in loco absconso, z secreto, vt ff. q̄ vi aut clā. l. semp. §. hoc iter dictū. ver. sz z si is. Nec em̄ pōt imputari Cōmuni, si ignorauit, z occisores reperiri non potuer⁹. l. si ideo. C. de his quibus vt indig. facit l. annus. ff. de calum. Item, q̄ maleficiū fuit factum in loco propinquo fluminī, vel in cōmunibus ciuitatis, ita q̄ ante q̄ homines possent trahere, poterant flumē vel continia transiretia. qō postea capi nō poterant, vt ff. de nox. l. in delictis. circa prin. z ff. de edil. edic. l. qs sit fugitiuus. §. inde Cecilius. Itē poterāt de facili in aliqs nemus, vel syluam fugere, ita q̄ difficilis, vel quasi impossibilis erat eorū persecutio. l. naturaliter. ff. de acqui. rer. do. z de acq. pos. l. ij. §. Herna. Itē, q̄ tale maleficiū fuit factū clā siue rumoribus, ita q̄ nō potuit presentiri, nec presciri, vt ff. ad Sil. l. j. §. occisoriū. z §. seq. Itē, q̄ fuit factū in loco remoto ab habitationibus, ita q̄ exinde nō poterāt exaudiri voces clamātiū, vt d. l. j. §. eodē aūt tecto, z §. si quis in villa. z C. ad Sil. l. fi. Itē, q̄ Cōmune tūc z hoies erant occupati circa alia necessaria, magna vel eque necessaria, ar. l. ij. §. si cū omnes. ff. ad Sil. z ff. de re in. l. contumacia. Item, q̄ dictum delictum, vel homicidium commissum fuit eo tēpore, quo erant clause ianue ciuitatis, vel erat suspicio in ciuitate, ita q̄ hoies exirenō poterant ad eos capiēdos, vt l. si quis in grauī. §. subuenitur. z §. seq. ff. ad Sil. Itē, qō erat tanta multitudo malefactorum q̄ capi non poterant, sine bello magno. C. de epis. aud. l. addictos. z de rap. vir. l. raptores. z de his qui latr. occul. l. fi. Item, q2 illi malefactores statim eduxerunt se ad aliquam arcem, seu rocam, seu munitionem, ita fortem qō non potuerunt capi, vel expugnari, vt ff. ad l. Juli. male. l. ij. si tamen illi, qui locum illum tenent, sunt eorum iurisdictionis, sez Communis, consilium est, quod eis faciat preceptum q̄ restituant malefactores, secundum formam. d. l. fi. C. de his qui latr. Item, quod illi malefactores statim intrauerunt ecclesiam vel monasterium, vel locum religiosum, vt extra de immuni. eccl. c. inter alia. C. de his qui ad eccle. confu. per totum. z omnia ista bene aduertantur. faciunt q̄ Communi non pōt imputari negligentia. † Potest etiam Commune probare suam diligentiā e
5 c multis modis. Primo, quod totum simile officium, id est, officiales ciuitatis transierunt, vt illos possent comprehendere. d. l. fi. C. de his qui latr. z C. de rap. virg. l. j. §. sinaute post cōmissum. Itē, qō posuerunt custodes ad limites, z loca cōfinia, vnde veri similiter poterāt dicti latrones aufugere, vt C. de of. pre. Alf. l. in

noie dominij.§.ij.Item,qđ rumor fuit concitatus in ciuitate,vel castro,vt oēs traherent ad capiēdum malefactores, arg.l.pretor.§.si quis tñ.ff.vi bo.rap.z l.j.§.tuisse.ad Silla.vel cāpana sonata,vt no.in l.fi.de dolo.z l.aliud.§.refertur.ff.de reg.iuris. Item,qđ diligēter fuit perquisitū per oia loca,vbi poterāt veri similiter esse dicti malefactores,vt d.l.ij.§.Merua.ff.de acquir. pos.Item,factū fuit preconium p ciuitate,qđ quicunq; assignaret tale,haberet tīa de auro Lōis,z qui sciret,z no indicaret, puniret.ar.de his,qui in priores,creat.loco succedēt.l.j.ff.de inst. z iu.in prin.ibi,non solū metu penarum,etc.z ad Silla.l.lex Lor ne.cum si.Multa etiam alia possunt occurrere ad ostendendū diligentiam.Tū circa hoc vnum est aduertēdum,qz ista debet fieri vere,z non ficte,vt quādo fit sine authoritate iudicis,z de fictione posset constare,nihil tamen prodesset,vt ff.ad Sil.l.j.§. excusantur.Et ista breuiter potui comprehendere.B.

ADDITIONES.

a Th.D.Charissime do.Alias inci.In Dei noie amen.Charissime.alias inci.Nuceriā inquisiti.de isto cōsi.vide Fel.in c.ad refragabili.de off.ord.z Alex.in l.idem querit.in prin.in addi. Bar.ff.pro soc.z And.Barba.in c.tert.o loco.de proba.z in l. non ideo.in addi.Bar.ff.de ijs qui.vt indi.z in l.tutor.qui,reprorum.§.si post depositionem.ff.de pe.z ff.de adim.tu.z in l.j.§. excusantur.ff.ad senatusco.Sillania.z Phil.Decius in l.si mihi.ff.si cer.pe.vbi alleg.Bar.in vlto coīn.

b Limitatum tempus.Adde,quod istud consi.Bar.sequitur Fely.in c.finautē.de rescrip.vbi allegando Bart.hoc dicit,qđ quando quis tenetur ad factum limitatum,z certū tempore,z loco,eo ipso quod illud non facit,est probata negligentia, nisi ostendat de impedimento.

B.L.Et adde,q negligentia probatur etiam alijs modis vt per Bar.in singu.trac.de testib.in verū.lata culpa.Et adde q probatum est per lapsum anni,vt in d.c.finautē.cum concor. traditis ibi per Fely.Et adde gl.reputatam singu.in cle.fi.§.in quo.in ver.negligentiam.de relig.do.vbi ponit qualiter probet negligentia z culpe attribuatur,vide Bar.in d.ver.lata culpa.

c Preterea negligentia.Vide Alex.in l.qđ meo.§.si vendito rem.z ibi in apostil.ff.de acqui.pos.

b Hec rationem reddunt.Ho.q testi non creditur sup negatiua,nisi deponat de causa scientie,coadiuuando dictum sum loco,z tempore.Adde Bal.in l.cum ij.§.j.ff.de transa.cū concor. de quibus per Alex.in cōsi.lxv.inci.habita super contentis.in ij.vol.Alex.in l.j.in fi.C.de bo.pos.fm tabu.z ibi apost.z in l.j. ff.si quis ius dicēn.non obtemp.

c Diligentiam.Nota,qūo debet probari quem fuisse,z esse diligentē.Adde,qđ diligens in vno,presumitur diligens in alio.l. fi.C.de ijs,qui a non do.manu.licet,arg.u.contra l.j.C.qui,z adduer.quos.Et an presumatur diligens errare,notatur in l.cum de indebito.in gl.in verb.diligens.ff.de prob.Et adde quod factum arbitrio bōi viri dicitur diligēter factum.l.Labeo.ff.de statulibe.z vide Bald.in l.solam.C.de testib.in ver.item testis. vbi alleg.Bar.in hoc consi.

CONSIL. CIII.

Auctus questionis talis est: qz querit an notarius condemnatus ex aliqua cā extra munus officij notarie,que eūz facit infamem:possit cōficere instrumenta.etc.Istud est super fiuū,vt pz supra in consi.lxxvij.

CONSIL. CIIII.

Ad hoc,quod magister percutiens discipulum non teneat actione iniuriarū,vel ex aliquo delicto,quid sufficiat probari:de causa scientie testium.

1 Corrigi quando quis dicitur,z quando quis possit.
2 Verbum corrigendi habet plures significationes.
3 Causa discipline factum,vel causa admonēdi,quomodo debeat probari.
4 Presumitur ludi causa fieri,quando quis facit quando ludit:sic ut si facit quando docet,presumitur causa docendi.

Visis testibus examinatis ad defensam Andrucioli Cino pellipa.sup actione formata contra eū de pcussiōe Nicolai discipuli.Dubitatur,vtrūz p dictos testes sit tīa probatum,q sufficiat ad defensionē dicti Andruciolī,ita q veniat absoluendus.Super quo facit dubiū,qz nō contineť in articulo causa quare d.Nicolaus deberet corrigi,nec q tunc malefecerit,vel parū bene.Secundo facit dubium,qz q dictus Andruciolus faceret animo corrigendi,non cadit in aliquem
1 sensum corporis testis,z sic probatio nil valere videť.† Ad pri-
2 mum dico,quod non obstat.Nam corrigi dicitur quis,qnque occasione delicti per eum commissi.Sic loquitur l.j.C.de emēd propin.Vnde dicitur quis corrigi,vt bonis moribus informef is nullū precedat delictū.Nā ferentis est discipulū rumore mas
2 gistrū,vt extra de sen.excō.cap.cū voluntate.§.si.in fi.†Vbi apte probat q verbū corrigēdi,pz duas significationes.Nam omne q fit cā discipline est imunitū,vt ibi patet:z eo.tit.c.cū non ab homine.§.preterea.z ideo l.sed z si quecunq; §.si.circa pn. ff.ad l.Aquil.dicit,si magister in disciplina vulnerauit,etc.Ho. dicit,in disciplina.q.d.sine cā de delicto corrigendi,seu cā discipliādi,z informandi,z vtrunq; dicitur correctio.Preterea,q continent ex verborū virtute illius articuli sunt plene pbata, vt ostendā,ergo,etc.Preterea dico etiā si dictus articulus non esset factus,pbata esset defensio dicti Andrucioli,vt §.ostendā.
3 †Ad secundum dico,q sufficienter probatū est,qđ cā discipline, i.cā admonendi,z docendi,z informādi eum in dicta arte,z hoc per Salmitum testem producti.z Cagnutiū interrogantē,si dictus Andruciolus dicto tpe habebat curam,z sollicitudinē de dicto Nicolao,vt de eius discipulo,z si docebat eum vt discipulum in dicta arte,dixerunt,q sic.Interrogati quomodo sciebant dixerunt qz viderūt,etc.licet enim hoc,qđ cā docēdi,z monēdi fecerit,nō possent videre aliquo sensu corporeo,tñ hoc pōt videri q illo tempore quo ipse percussit,eū vt discipulum docebat,z monebat,z istud dixerunt q viderūt,z ex hoc sciebāt qđ animo eū docendi,z corrigendi faciebat.† Nā sicut illud,q qs
4 facit qñ ludit,psumit facere cā ludi.l.ij.z ibi no.ff.de inu.ita illud,q facit qñ docet,presumit facere cā docendi,z disciplinādi. Et hoc est q vult tex.in d.l.sed z si quemcunq;.§.si.ff.ad l.aqui. Sufficit ergo,q sit factū in disciplinā,hoc est,tempore quo qs alium disciplinat,z docet:qz statim presumitur qđ nō fecit animo iniuriandi.Preterea,posito q dictus articulus factus non fuisset,sed super eo testes mihi dixissent de causa,defensio esset probata.Nā probatum est plene,q dictus Andruc.erat magister,z dictus Nicolaus erat discipulus,vnde ex qualitate persone,qz magister:z ex qualitate percussionis,qz cepit per auriculam,z dedit ei alapā,q quidē actus secundū mores nostros magis ad correctionē,quā ad iniuriā fieri cōsueuerūt, presumitur quod non animo iniuriādi.l.j.C.ad l.Cor.de sica.z hoc expresse tenet gl.in l.eum,qui.eo.tit.Ex ergo ex qualitate persone,z percussionis hoc presumitur nō est necesse quod exprimat delictus propter quod corrigebat.Concluditur ergo ex predic.qđ predictus Andruciolus ex pbationibus sit absoluendus,vel debeat sibi dari sacramentum purgationis,z eo prestito absolui,vt no. gl.in d.l.j.C.ad l.Cornel.de sicar.z determinat Bar.

ADDITIO.

a Corrigi.Vide Alex.consi.lxxv.lib.iij.

CONSIL. CV.

Nō iudex tenetur stare ad syndicatum,z recusat illum iudicem coram quo impetitur,z ille procedit, non valet eius processus.Ipse ponit causas in quibus post propositam recusationem non valet processus sine appellatione,z etiaz si non proponatur z causa suspicionis est notoria.

1 Recusatione facta ex causa legitima est exemptus totaliter a iurisdictione iudicis recusati.
2 Processus factus per iudicem recusatum an z quando valeat.
3 Iudicio non parens an,z quando quis incidat in penam.
4 Ciuitas Castelli negat se subiectam ecclesie Romane,z sic debet seruare iura ciuilia.
5 Judex potest recusari etiam in quacunque causa futura.

a Inquiritur contra d.Jo.de Pisana,per syndicū ciuitatis Perusij,q nō stetit ad syndicatum in ciuitate Castelli,tēpore debito:Ad cuius defensionē inducitur instrumētū recusatiōs,z ex causis certis,scz qz syndicus illius terre erat sibi inimic⁹ capitalis,vt in instrumēto latius patet:p q dz, qz ex eo q ille nō eligebat,z recusabat arbitros qui de suspiciōe cognoscerēt,dict⁹ do.Jo.nō tenebať sub suspecto iudice litigare.Cōtra qđ per aduersariā partē dicitur,q licet iudex sit recusatus,nihilo minus pōt,pcedere z pcessus factus ab eo valet,nisi appellet:vt no.Inn.i c.cū spāli.de ap.z ideo per recusationē iste nō fuit exēptus ab illius iudicis iurisdictione,z sic stare tenebatur.Itē, opponiť q recusatio nō fuerit facta adiecta causa.Queritur,quid iuris.Et proponiť ex facto,q ille syndicus iudex ciuitatis Castelli in tēporalibus nō agnoscit superiorem.Itē requiriť cōtra eū dē,q nō apportauit instrumentū siue fuit syndicatus.ad;cuius defensionē producit instrumentū,per qđ apparet q per eius procuratorem fuit a iudice notario petita copia sententie,z fuit sibi denegata.z sic quod non poterat,z q aliter apportare non tenebatur.ab aduersa parte dicitur,quod difficultas portationis eum non excusat,l.continuus.§.illud,de ver.ob.ad;z etiaz inducitur.l.ij.§.fi.cum l.seq.ff.si quis cau.Queritur quid iuris

Super

1 ¶ †Super primo dico de iure, quod lz dictus do. Jo. non stetit ad syndicatū, non tñ venit puniendus. z lz d. Jnn. dicat, q̄ nō me minit se legisse qđ valeat processus: ego tñ dico, q̄ memini me le
b gisse, qđ facta recusatione[b] ex cā legitima, est exemptus a iurisdictione iudicis recusati totaliter. Casus est C. si qua. pre. po. l. j. in fi. Hoc etiā tenuit Jnn. z tenet Host. in sum. de off. dele. §. j. z ipse Host. refert in d. c. cū speciali. z ibidē Jo. and. in nou. z tz Host. in sum. de off. dele. §. quāuis sit effect⁹. z hoc potissime est verū, nisi cā recusationis esset inimicitia capitalis notoria, tunc etiā recusatione nō proposita, processus est nullus ipso iure. ca
2 sus est expressus hodie, de re iu. c. pastoralis. in cle. † Primo, posito, qđ esset verum, qđ valeret processus, nisi appellet, hoc nil ad propositū: non em̄ querimus, an valeat processus, necne: lz an dictus Jo. teneatur stare ad syndicatū coz̄ alio iudice, z si nō stetit, incidat in penā? Et certū est, qđ non, q̄z q̄ñ quis est obligat⁹ stare in iudicio, z se defendere, intelligit⁹ arbitrio boni viri. l. vir bonus. ff. iud. sol. Sed vir bonus arbitraretur eū nō debere stare in iudicio coz̄ eo, q̄ñ habet suspectū iudicē de inimicitia capitali, vt no. in l. vir bonus. z ff. de procu. l. si post datione. z Innocentius. §. fi. z d. c. pastoralis. Jtē vir bonus, id est iudex, non arbitraretur qđ quis deberet stare iuri coz̄ illo iudice quē recusauit vt suspectum: z si ille non vult arbitros eligere, sed procedit, ideo hoc faciēdo grauat partē, z ista est iusta cā recedēdi, z appellādi, vt ipsa pars aduersa confitet. Preterea, illud qđ dz appellare esset verū, vbi esset iudex superior ad quē posset appellari, sed hic nō est: q̄z iudex in tpalibus non recognoscit superiorē ergo licite sua authoritate potuit recedere, non appellādo p iura allegata, que dicūt, vbi non est iudicis copia pōt quis sua authoritate facere, vt no. C. de in. l. nullus. z probat ff. quod vi aut clam. l. si alius §. bellissime. z ff. que in frau. cred. l. ait pretor. §. si
3 debitorē. C. de decu. l. generali. lib. x. † Preterea, cū nō posset ab illo iudice appellari vt dictū est, ideo nō incidit in penā, si eius nō paret iudicio. casus est expressus. ff. de ar. l. nō distinguem⁹. §. cū quidā arbiter. vbi lz in sua arbitri nō posset appellari, tñ ex tali cā non parēdo suo iudicio excusat a pena de iure canonico, dic vt no. in c. secūdo requiris. de appel. † Primo, illa ciuitas
4 Castelli negat se subiectam ecclesie Romane, z sic ibi debemus stare iuribus ciuilibus, sed de iure ciuili eo ipso q̄ quis allegat cām suspicionis sufficit, nec requirit alia probatio: sed hoc pro probatione habet, vt not. C. de iud. l. apertissimi. z no. ff. ad Tre. l. q̄z poterat. maxime hoc verū est, si hoc affirmat propio iuramēto, ex quo tollitur omo suspicio calūnie, vt expresse dr Spec.
5 in tit. de recusat. §. qualiter. ver. quid si presumptio. ¶ † Ad vltimum qđ dicitur, q̄ non recusauit in certa causa, rñdetur, q̄ hoc non est necessariō pōt fieri recusatio gñaliter a qualibet causa etiā futura. text. est in d. l. fi. C. si quacūq; pre. pote. ¶ Super
6 eo dico, q̄ difficultas illa apportationis z prestationis excusat do. Jo. a pena, casus est ff. ad Tre. l. Titius. z ff. ad le. Rho. l. si vehenda. §. idē iuris. lz difficultas nō impedit cōtrahi moza, z penam committi. Et hoc dicit gl. in verbo, in potestate. in l. qđ te. ff. si cer. pe. z etiam gl. super verbo, teneri. Non obst. l. ij. in fin. ff. si quis cau. q̄z imo facit pro: q̄z hic fuit magistratus, qui impediuit, z talis contra quem propter potentiam, non potest haberi regressus, vt in l. fi. de eo per quem factum erit.

ADDITIONES.

a Dh. D. ¶ Inquiritur. De hoc consi. vide Bar. in l. q̄z poterat. z ibi vide apost. meam. ff. ad Treb. vbi dicit consuluisse in facto.

b ¶ Facta recusatione. Vide Lud. Ro. in cōsi. ccxx. circa primū dubiū. z Bar. in cōsi. cccxxviij. in ij. vol. z Bau. de ca. in consil. xvij. z Ang. de are. in rub. ff. de app. z in §. fi. Instit. de except. z Lanfr. Bitr. in c. qñ contra falsam. de prob. Ludo. in l. non distinguemus. §. cū quidā. ff. de arb. Sal. in l. apertissimi. C. de iud. z Jmo. in l. j. §. quesitum ff. de app. Bem. in c. iudex ab apostoli ca. de off. dele. in vi. And. Sicu. in tract. de prestan. Car. in secunda parte prin. in ij. q. Aler. de Jmo. in l. q̄z poterat. ff. ad Treb. z in consi. lxxix. in j. volu. diligenter consideratis. per totum. z Ro. consi. ccxc. vbi refert quinq; opiniones.

CONSIL. CVI.

Si statuto disponitur, q̄ pcutiens cū armis puniat̄ certa pena. z pcutiens cū manu puniat̄ alia minori, tūc pcutiens cū dentibus non dz puniri pena pcutientis cū armis, sed minori pena ex secundo statuto, arguēdo de similib⁹ ad similia.

1 ¶ Dentes an contineantur appellatione armorum.

2 Statutum loquens de manu, intelligitur etiam de dentibus.

a Statuto castri[a] plebis, sub rubrica, de pcutiētib⁹ aliquem cū armis. cauetur q̄ puniat̄ in decē, z de percussiōe facta cum manu qđ puniatur in quinq;. Jtē alio statuto cauetur qđ in casibus in statuto nō expressis in maleficijs puniendis, procedat̄ de similibus ad similia. Accidit, q̄ Titius momordit Sempronium dentibus, z de hac pena nō exprimit̄ in statuto. Querit̄, cui assimilabimus hoc delictū, an offendenti
b aliquē dicerēt ire fine armis, cum oēs habeant dētes. Veritas ergo, q̄ dētes non dicuntur arma nec ex his aliquis dr armatus: nec cū armis facere. casus est ff. de vi z vi ar. l. nij. §. armis dejectum. z ad l. Jul. de vi pub. l. armatos. Et sic concludit̄, qđ ex vigore primi statuti loquētis de pcussione cum armis, non pōt puniri: puniat̄ ergo pena secūdi statuti de percussione cū manu.
2 † qm̄ sicut manus est mēbrū, ita etiā dēs, cū nō reperiat̄ de peritiēte cū dēte, procedēdo de similibus ad similia, secūdum formā statuti eiusdē terre: sed similis est percussio cū manu, vt dictum est. ergo, &c. ¶ Preterea, si non est statutū qđ non procedere tur de similibus ad similia hoc fieri debet de iure cōi. Nam certum est q̄ hodie in imponēdis penis maleficijs, legib⁹ scriptis omnibus vtimur, sed his casibus etiā in scriptis quibus nō vtimur, recurrimus ad simile statutum, vt ad consuetudinem. ff. de legib. l. de quibus. circa prin. sic ergo in proposito. Bar.

ADDITIONES.

a Dh. D. ¶ Statuto Castri. Alias inci. visis statutis, de pcutiente aliquem. z vide in j. lib. consiliorum antiquorū, vbi est narratio facti, modo impressum. z adde qđ hoc consilium Bar. est in fertum per eundem Bar. de verbo ad verbū in quibusdam lect. in l. non solum. §. quanquam. ff. de iniurijs.

b ¶ Cū dentibus. Vide Alex. in l. idē est. z si qs. §. armis. ff. de vi z vi ar. in add. Bar. z Jo. de Fir. in suo repertorio. in ver. dens. z Ang. de are. in trac. maleficiis in ver. membrum. z vide Bar. in l. ij. in vlt. col. ff. de pub. iud. vbi ponit an dens sit membrum.

CONSIL. CVII.

Si statuto cauetur, quod bannitus habetur pro cōfesso de crimine, lapso termino bāni, nec ad defensionē criminis admittatur, an lapso termino pōt iudex admittere exceptiōes competentes per bannitum oppositas, z minuere penam: z qđ operetur bannum secundum statuta Italie.

1 ¶ Statutum, qđ bannitus posset impune offendi, est factum fauore publice vtilitatis.

2 Jnnocētiam accusati pōt quilibet extraneus excusare in casibus, in quibus non pōt peruenire ad sententiā contra absentē.

3 Sententia contra absentem quando ferri potest, iudex debet inquirere veritatem.

4 Debitor in decem, si non soluit, incidit in penam si est liberatus de dimidia, si non soluit reliquum, incidit in penam.

a Visis omnibus[a] statutis predictis, z processu, z omnibus, que pro iure fuerūt videnda: dico, z cōsulo, ego Bar. a Saxoferrato, q̄ p̄fate exceptiones debuerunt recipi, z admitti. z qđ partes iudicis debēt esse tales, scz q̄ dictos reos condēnet in eo, in quo condēnari debēt si cōparuissent añ terminū elapsum: z in termino, alias in banno q̄ fuit dat⁹ eis si cōfessi fuissent, z predictas exceptiones exposuissent, z de eis eo modo quo debuerūt alias docuissent: z dz dictus iudex in defectum pene pecuniarie nō solute eos cōdēnare in persona, si eos nō cōdēnaret in integra pena pecuniaria infrascripta. Hoc au
1 tem esse verū probatur rōnibus, z certū est. † Primo, q̄ statutū quo bānitus posset impune offendi, vel q̄ eū offendēs minori pe
b na puniatur, est factum fauore publice vtilitatis, vt C. qñ lic. se fin. iu. vin. l. fi. ibi, vel p quiete cōi, &c. z lz exceptiones q̄ sunt pro vtilitate cōi inducte, possint opponi ab ipso iudice etiā nemine opponēte, vt ff. de procur. l. filiusfamilias. §. veterani. z ibi not. z ff. de postul. l. quos prohibet. ergo multo magis iudex dz facere hoc, parte petēte. ¶ Pro hoc facit: q̄z iudex dz innocentiā partis querere, etiā si se non defendat. l. si non defendat. ff. de pen. z hoc non solum debet facere ante sententiam: imo etiā post sniam si eum reperiret nō culpabilem, debet facere q̄ pōt, vt absoluat: sed de hac innocentia tenetur rescribere superiori, vt eum restituat: qm̄ ipse non pōt. l. j. §. fi. ff. de questionib. †. ¶ Preterea, vbicū
2 que contra absentē non pōt peruenire ad diffinitiuam sniaz: ibi etiam quilibet extraneus veniens ad suam innocentiam excusandam debet audiri. l. seruum quoque. §. publice. ff. de procurato. nō. Jnno. in cap. veniens. extra de accusa. ergo multo magis ipsa principalis persona audienda est. †
3 ¶ Preterea, ad idem

vbicunq; contra absentem potest deueniri ad diffinitiuam sententiam iudex debet inquirere veritatem: z pro absente testes, z instrumenta inducere. vt C. quomodo, z qñ iud. auth. q semel. ibi perquisita veritate, &c. C. de app. l. ampliorē. in fi. prin. z ibi, no. glo. in verb. adimplere. Et qđ ibi dicitur per gl. qđ speciale est, intellige ideo: qz in cā appellationis pōt deueniri ad diffinitiuam parte absente, nec pōt assignari alia ratio: ergo in proposito multo fortius dz audire, z admittere partē producentem z allegantē. Sed cōtra predicta facit statutū, quo cauet q elapso termino banni bannum non pōt vitiari aliquo modo, qui dici, vel excogitari possit. Pro cuius declaratione est breuiter sciendū, qđ bannū fm statutum huius ciuitatis Perusij, z cōiter totius Italie, operat effectum suū totum: z ecotrario ad id q operatur bānum, seu aduocatio de iure cōi. Nam elapso termino aduocationis, quis amittit bona: sed ad defendēdum se de crimine auditur, vt dicūt iura vulgaria: sed in bāno quo datur ex forma statuti, elapso termino bāni habet pro confesso de crimine, nec ad defensionē criminis auditur: sed quantū ad quātitatem, que in banno reducit sibi nō preiudicatur: qz postea in cōdēnatione iudex moderabit, fm q equum z iustum sibi vr. Hoc ex verbis statuti sic probat, z consuetudo sic interpretat. Hūc aūt dicti; banniti nō dicunt, q dictum bannū, vel eius officium infringat, nec fatent se cōfessos, z convictos de maleficio, sed solum allegant aliud, propter q pena maleficij minuitur, z moderatur, hoc aūt non est ipsum bannum infringere, vt apparet ex predictis. Illud aūt q dixi in defectum pene pecuniarie debere imponi corporalē, sic ostendit. Qñ vnum est per se in dispositione, z respectu alterius est in conditione, ls prout est in dispositione diuidatur: tñ prout est in cōditione, respectu alterius, in qua libet particula remanēte, remanet totalis effectus illius conditionis. Exēplum, Aliquis dz decē, z si decē non soluerit incidit in penā, vel succedit Potestas ad vendendum pignus, vel aliqđ simile: ſcōtigit q vel per solutionem, vel aliquo modo, aliquis liberatus est a quinq;. Certe, si alia quinq; no soluerit, incidit in integrā penā, z pignora integra poterūt vēdi. l. v. §. fi. ff. de verb. obl. z ff. de pig. act. l. si necessarias. §. si vnus. z C. de distrac. pig. l. quādiu. Ita in proposito. ls propter bannū offensi pena sit in aliqua parte diminuta, tñ pena que succedit in euētum illi⁹ cōditionis si non soluerit, remanet integra in qualibet particula eius quod nō soluerit, vt ex predictis iuribus apparet. Bart.

ADDITIONES.

a Th. D. Visis omnibus. Vide Bar. in l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. in ver. quedam sunt exceptiones. z ibi vide apost. z in consi. xlj. inci. statuto ciuitatis Visisij, in vol. ij. z ibi scripti in apost. z vide Pe. Phil. Loz. in consi. cclxxxj. in nij. vol. inc. in hac consultatione. z vide in apost. in l. dies cautionis. §. preterea ait. ff. de damno infec. in lec. Bar. in ver. concordia.

b Publice vtilitatis. Vide plene per Jaso. in l. vbi pactum. in prin. C. de transac.

c Audienda. Vide Pau. de ca. consi. xxiij.

CONSIL. CVIII.

Si statuto cauetur, q pro quolibet verbo iniurioso debet quis puniri certa pena, quo debet intelligi vnū verbum iniuriosum. Et an pro multis verbis idez significātibus, debet quis puniri vna pena, vel multiplici, quando dicuntur in eadē rixa: z quid si a condemnatione appellatur, quales sunt partes iudicis appellationis.

In questione a vertente inter do. Nico. z eius filiaz ex vna parte appellātes, z ser L. syndicū, z procuratorē ciuitatis Clusij, ex altera parte defendētē in curia syndici apel. Lois Clusij, mihi cōsulenti cōmissa. Visis actis pme, z scōe cause, z statutis, z iuribus vtriusq; partis ad examinationē pdic. quest. Primo videndū est, que dicant verba iniuriosa. Sup hoc dz, q ea, que proferunt in aliū z bonos mores ciuitatis, vt ff. de iniur. l. ité apud Labeonē. §. conuitium. ver. idē ait. Secūdo sciēdum est, q verbū iniuriosum dz, vna oratio significatiua alicuius cōtra bonos mores, non aūt quodlibet verbum dicte orationis, vt d. §. cōuitij. z l. j. §. verbis. eo. ti. Tertio sciēdū est, q si in oratione cōtinentur plura tendētia ad diuersos effectus quorum quodlibet p se est cōtra bonos mores ciuitatis, dicent plura verba iniuriosa. arg. l. Titia. §. fi. de ver. obl. z l. pluribꝰ. in prin. eo. ti. Idē etiā dico, qđ si qs proferat aliquā orationē imperfectaz, vt si quis diceret alicui, meretrix, intelligeret, eā. sez tu es, arg. l. j. de insti. arg. C. de fideicō. l. verbū, volo. Sz si in oratione apponerētur plura verba iniuriosa significātia idē. vel quorum vnū veniret ad qualificationē alterius, tūc nō dicerētur plura verba, sed vnū tñ sic qualificatū. arg. l. illud. in fi. ff. ad legem aquil. z qđ no. C. de accu. l. qui de crimine. Quarto est sciēdum, q si vnum verbum idē significans in eodem instanti pluries repetatur, non dicētur plura verba iniuriosa, sed vnum tñ, z vna vice dictū. ff. de testa. l. vnū. z ff. de le. §. l. cum filius. §. cū qui. Ad qđ optime facit, qđ not. p gl. ff. de pig. act. l. si cōuenerit. in princ. His premissis videamus que verba dixit dicta do. A. z primo dixit q do. S. vxorē Ang. verba iniuriosa, sez, soza, idola, malfatta, icēdiosa, putana, che io te ho tratto tre herede del corpo. nā dicta verba, soza, idola, malfatta, idē importāt, sez, deformitatē persone, z sic est vnū verbū iniuriosum: z q sequit, incēdiosa, siue de igne mali, siue metalle, quasi generās odiū iter alias, est aliud verbū iniuriosum: z postea qđ sequit, putana che io te ho tratto, &c. ista tendūt ad idē, quasi diceret, ista manifestāt meretriciū qz tres filias feciſti. z sic fuerūt tria verba iniuriosa, deide dixit dicta S. q pred. do. A. soza amalato, mēdico, che tua madre se cercaua, z faceua figlioli p le stale. Sūt tria ꝑba iniuriosa. Primo, ex eo q dixit, soza amalato. Secundo, ex eo q dixit, mēdico. Tertio, ex eo, q dixit, tua madre, &c. Scōo dixit d. A. q d. Ang. tua sozella e pur putana, e la figliola. Dic aūt q sequunt tēdūt ad idē, sez maledictionem aie, va che malederta sia lanima tua, e de tuo padre, z tāti diauoli habbino lanima sua, q̄ti furono licani che se meno dieto. Ex pdictis colligunt duo verba iniuriosa. Primo, qđ dixit, tua sozella, &c. oia, q sequunt, tendūt ad idē, sez, ad maledictionē aie. Et sic apparet q d. A. dixit octo verba

b iniuriosa: b, qđ 8z, q tribus vicibus, mihi ad, ppositū: qz eodē tpe dicta fuerūt: z statutū, qđ loquit de qualibet vice, intelligit se paratis tpibus, per ea que dicta sunt, z sic d. A. in ti. viij. debuit condēnari. Nunc videamus q̄ dicta sunt per d. S. que dixit contra Ang. pred. mai mio padre fu rechato nelle barcelle, posito q dicta verba videant directa z Ang. prout vſr velle verba statuti. d. verba nō cōtinēt improperationē homicidij, vl enormis vulneris, nec em ipsa exp̄ressit, nec inquisitis mortuus naturaliter, vel viuēs, vel infirmus: vñ inquisitio de necessitate nō includit improperationē homicidij, vel grauis vulneris, vel ꝑditionis: z in dubio debemus interpretari in partē meliorē, vt l. si preses. z l. interpretationē. ff. de penis. Accipiēdum fuit ergo dictū verbum pro simplici verbo iniurioso. His ꝑmissis, dico z cōsulo q partes dictorū syndicorum in cā predicta debent esse tales, sez qđ sententiam latam predict. per d. Potestatem, a qua est appellatum, reformēt in melius, in hunc modum, sez inquantū dicta A. est condemnata in octo libris, pronūtient bene z iuste iudicatū z sententiam predictā confirment in ipsa quantitate. in eo vero, qđ condēnata est vltra, pronuncient male, z iniuste iudicatū, z sententiam predictam cassent, z irritēt in eo qđ dicta S. est condemnata in xx. solidis, pronuntient male z iniuste iudicatū, z de ne appellatum, z in eo dictam sententiā cassent z irritent, z hoc modo sententiam predictam reforment. Barto.

ADDITIONES.

a In questiōe. Vide de isto consi. Bartoli d. Fel. in c. fi. in prin. de off. deleg. z dominum meum do Ant. corset. in suo trac. de potestate regia in cap. de verbis gemmatis. in verb. viij. z adde ad Bar. in hoc consil. quem tractatum impressum dono mihi dedit dict. do. Ant. cuius electus fuisset in auditorē Rote. z vide de isto cōsi. Bar. etiā alle. per Alex. de Im. in l. item apud Labeonem. §. sed qđ adijcitur. in ver. verbum. ff. de iniu. in apost. ad Bart.

b Iniuriosa. Vide Rom. consi. cxcj. Jos. de Anan. consi. xliij.
Th. D. Vide Barto. in l. item apud Labeonem. §. sed q ad hoc. ff. de iniu. z in l. si quando. C. de bo vac. lib. x. z in l. nūquā plura. ff. de pz. deli. z Ang. in l. si non cōuitij. C. de iniu. z ibi Salicet. z d. bal. in consi. quodā inci. quidam dixit. Ang. de Are. in suo trac. malef. in ver. iniuriosa verba. z not. hoc consi. bart. pro statutis de verbis iniuriosis. z an ista sunt verba iniuriosa dicē do, mio padre non fu mai becchо, z est not.

CONSIL. CIX.

Si statuto cauetur, quod percutiens alium cum sanguinis effusione condemnetur in certa quantitate, z exbannitaꝰ Item, alio statuto quod bannitus posset quis impune occidere tunc si quis percussit alium gladio apto ad scindendū panem, vulnus fecit, z exiuit sanguis, licite potuit condemnari, z exbaniri, z etiam occidi, tanquam bannitus.

1 Percussus cum cultello acuto intelligitur vulneratū fuisse.
2 Dictio, in, significat intus in personam.

a Contra Titiū a processum fuit, q per cussit Caiū cū quodaz cultello acuto, apto ad frāgendū panē percussione intus in ꝑsonā dicti Caij, ex qua percussiōe sanguis exiuit, exbannitus z cōdēnatus fuit dictus Titiꝰ p dicto maleficio in certā quātitatē, fm formā statuti. Post hoc d. Titiꝰ existēs exbānitus, z cōdēnatus, fuit occisus a Sempronio, vigore statuti Communis Perusij, q de hac materia loquitur. Queritur,

an dictus Titius potuerit impune occidi, vel media pena homicidij locum habeat & imponeda veniat dicto Sempronio occisori: Et videtur, q̃ imponenda est media pena: q̃a statutū p̃mittit impune occidi exbannitum p̃o percussione sanguinolenta, & quod percussor vulnus fecerit. Sed in processu & suis factis contra Titium, non fuit deductū quod percussor vulnus fecerit. Econtra videtur, q̃ impune potuit occidi, q̃a ad positionem percussionis sanguinolente cum cultello acuto, necessario sequitur vulnus, cum vulnus sit scissio cõtiguitatis, &c. In questione predicta facit dubiū, q̃a vulnus dr̃ si cutis scindat. l. si seruus. §. rupisse. ff. ad le. aquil. sed sanguis põt exire de corpore, ablq̃ eo q̃ cutis scindat, sc̃z per poros, maxime vbi cutis est tenuis, & de naso ex parte interiori, vt de gingiuis. Itẽ dicitur, q̃ Christus sudauit sudorẽ, sicut guttas sanguinis, Luce xxij. capite. Credo tñ in p̃posita questione q̃ in verbis p̃positionis, satis intelligit q̃ vulnus fuerit factū, q̃ó apparet ex tribus. Primo, q̃a cũ cultello acuto. Secõ, q̃a in p̃sonam.

a Tertio, q̃a ex percussione sanguis exiuit. † Primũ si percussio fit
b cũ cultello acuto, intelligit factū vuln⁹. Est em̃ res apta ad scindendũ, & nocẽdũ, vt ff. de fur. l. si pignoris. §. j. ff. ad leg. Jul. de vi publi. l. pe. §. telorũ. & de ver. sig. l. armorũ. & apparet de cultello, seu gladio expresse, quo Petrus abscidit auriculã serui. Primo capite. Credo tñ in p̃posita questione q̃ in verbis p̃positionis, satis intelligit q̃ vulnus fuerit factū, q̃ó apparet ex tribus. Primo, q̃a cũ cultello acuto. Secõ, q̃a in p̃sonam. Tertio, q̃a ex percussione sanguis exiuit. † Primũ si percussio fit

a Queritur ª z in dubium reuocat, an Francischin⁹ magistri Angeli de Assisio, qui fuit condēnatus de eo, quod dicitur fieri fecisse quoddam falsum instrumētū per ser Andream magistri Jacobi: z de eo, quod dicitur ausus esse in iudicio per dominum Alfreducium dominū Petri de Perusio, tunc Capitaneum ciuitatis Assisij, qui tamen Capitaneus in sentētia eis famam reseruauit his verbis, z per hec verba, z p hanc nostrā sententiam nō intendimus, nec volumus in aliquo derogare fame predictorū Frácischini, z ser Andree, vel alicuius eorū, imo vtriq; eorū reseruamus, z volumus, z declaramus famā illesa z omni via, iure, z modo, quibus melius pōt fieri, z de iure possumus, zc. sint infames, vel nō, z an possint ad officium prioratus admitti, zc. z ad officia publica ciuitatis Assisij vocari, z illa acceptare, z exercere, non obstante illa condemnatione. Visa cōdemnatione facta, z processu habito, z visa super ea lata, z omnibus actitatis in causa. Et eodē modo quero, de dicto ser Andrea magistri Jacobi. Ad que examināda primo videū est, an dictus Francischinus de iure debuerit, z potuerit condēnari. Secundo, an sit infamis, ex quo condēnat⁹ est. ¶ Circa primū aduertendū est, qd si teneat accusationis diligenter inspicit, principaliter ibi continetur, qd dictus ser Andreas, fecit fieri quod dam instrumentū venditionis duarum petiarū terre, z hoc est principale in illa accusatione, z totum illud qd proponitur est accessoriū, scz ordinatio precedēs, z productio sequēs. Si ergo ex actis pōt ostendi venditionē vere factā, z dictū notarium de dicta v.nditione: rogatū fuisse, z sic dictū instrumentū verū esse, concludit manifeste, qd dictus Frácischinus nō potuit, nec debuit condēnari, imo dz absolui a dicta cōdēnatione. Hoc autē, scz quod dicta vēditio fuerit facta, prob⁹ ex tribus testib⁹ in dicto instrumēto descriptis, scz fratre Christolde ser Joanne, q sunt viri magne authoritatis, qui dicunt expresse vēditionem factam fuisse, vt ex eorū dictis apparet. Et si opponat dicto fratri Christoldi q in nulla parte sui dicti dicit se fuisse presentes, 1 †Rñ. q testificatus est de his, que corporis sensu possunt perci b pi, scz visu, z auditu ᵇ, z ideo stādū est dicto eius, si nō interrogat vlterius, vt C. de testib. l. solū. z ibi no. z per Jmn. extra de testib. ca. causam. Preterea etiā alij testes, etiā p̄o parte accusatoris producti, dicūt dictū fratrē Christoldē fuisse presentē, z sic hoc c liquet iudici. Unde si dictū eius dēceret, p alios supplereť. Et si opponat, q multa continentur in instrumēto, de qbus nō testificatur, † Rñ. vt dixi, solū de hoc accusant, qd predictū instrumentum, inquātum continet venditionē, est falsum. Unde sufficit probare hoc esse verū. Et si de aliquibus dicit se nō recordari, non vitiatur. vt no. Jmn. extra de fide instr. c. cū Joānes. Itē, si opponat dicto fratri Christoldi, qui deponit q credit. Rñdetur, quod quantū ad venditionē, assertiue dicit esse factum: sed d quantū ad consensum Gerardi, z quedam alia dicit, q credit a. Unde substantia venditionis probat. Apparet ergo instrumētum esse verū, z legitimum, z illud qd apponebat in accusatione erat falsum. Preterea, hoc esse verū apparet manifeste p instrumentū cessionis p̄o luctū in dicta causa, vbi ipse partes, cū quibus fuit celebrata dicta vēditio, asseruerūt expresse dictā venditionem esse factā, z sic eas approbauerunt. qd probat. l. optimā. C. de contrah. z cōmit. stip. Ad idē facit ff. de edi. edic. l. quero. z ff. de inoff. test. l. nihil interest, z facit, qd no. ff. de neg. ge. l. Domponius, vbi ratihabitio facta absente parte sufficit. ¶ Restat videre, an ea que fuerunt per aduersam partē probata, aliqualiter obstēt. Et primo, deposuit Fran. Berarducij, qui nihil probat Z dictū Frácischinū, asserit eū non interfuisse eo presente: z dicit. q inde recessit, z iuit p̄o vino. z sic eo absente potuit fieri, z iz ipse dicat vera nō esse contēta in accusatione, dz intelligi eo tpe, quo fuit presens. De eo vero tpe, quo fuit absens, non probat: nec posset reddere rationē per sensum corporis: z sic non probat, cū sensu corporis debeat percipi, vt ff. de testa. l. q testamento. in fi. z ff. de mih. test. l. Lucius. z p Jmn. in c. cū causaz. extra de testib. z si aliter intelligeret, sequeret dictū testem esse sibi Z ium, z eius dicto non esse stādum. vt ff. de test. l. qui falso. Rosinus testis eadē ratione non probat, dicit eū se alias inde recessisse, z non semp fuisse. Falconetus, z alij testes clare non p̄o bant. Paulella, qui videt plus dixisse contra instrumētum, nihil probat. Nam cū instrumentū dicat factum certo tpe, ipsa de tempore nihil dixit. Unde potuit esse q vno tempore, scz quo illa fuit presens non fuit factum, z alio tpe, quo ipsa non fuit presens, fuit factum. sunt enim isti actus reiterabiles: ergo, zc. vt di z cto c. cū Joānes. extra, de fide instru. † Preterea posito, qd limitate loquať de loco, z tpe, non tamē ei credendum est: qz vilis est e persona ᵉ, z famula partis aduerse, vt patet ex actis: z sic nō esset ei credendū, vt in auth. de testib. §. fi vero ignoti. z qz hz contrarios testes homines tante fidei, z authoritatis, quante sunt illi duo fratres minores. Hieronymus, z alius testis nihil p̄o bant, prout ex eorū dictis apparet. Non obstat q dicunt alia vice nō interuenisse, nā non restringūt se q nō potuissent interuenire, quin ipsi vidissent z audissent, z sic simpliciter negāt, z magis creditur duobus affirmantibus, quā mille negātib⁹. f Idem p̄oferre. §. fi plures. z ibi no. de arb. Hec ob. q pbata est fama, qz p parte istorū pbata est veritas, que preualet omni opinioni. l. ij. §. si sub conditione. ff. p̄o emp. Nihil em̄ operat, qñ veritas est in Rem. l. cum quidā. z l. qd dicit. ff. de acq. here. z ff. de fur. l. inter omnes. §. per contrariū. z ff. de crim. expil. here. l. fi. Concludit ergo manifeste, q non erat probatū contra eos tm̄ q posuerunt condēnari. ¶ Nunc videndum est de citatione facta de g eis, q venirent ad confitendū ᵍ. Ad qd est sciendū, q statutū positum sub rub. qualiter procedenau est Z eum, cōtra quem probatū sit maleficium, loquitur, z vtitur his verbis, qñ aliqs maleficium probatū esset Z aliquam personam, per quā probationē possit, vel torqueri debeat secundū formam iuris, tunc iudex debet facere illū citari. Videmus ergo, an statutum illud p̄mittat illam potestatē iudici, qñ probationes sunt tales, q de iure cōi posset torqueri. Sed vt in precedētibus dixi, nihil esse probatum cōtra eos: sed quicquid asserū fuit Z eos, est expresse reprobatum: ergo talis citatio non potuit fieri: z facta nō valet, nec ex hoc potuerunt haberi, vt cōfessi. ar. ff. de fideicō. lib. l. cuz vero. §. subuentum. z ff. ne vis fiat ei. l. j. §. hec verba. Tū vigore talis citationis, z cōtumacie, non potuerūt, nec debuerūt de iure condemnari. ¶ † Super secundo est videndū, ex quo cōdemnati sunt, considerata condēnatione, z reseruatione predicta p̄fati condēnati sunt infames. ¶ Ad qd examinādū, videamus p̄imo quid importēt verba illius sñie, scz z predicta oia constant nobis de iure cōi esse, z fuisse vera per legitimas probationes testium receptorum coram nobis, z nostra curia: z j. sequiť, z etiam per eorū contumaciā, quos, z eorū quēlibet citari, z requiri fecimus, q certo termino iam elapso venire deberēt ad cōtēdum h maleficiū, z nō venerūt, vt hec, z alia in actis nostris, z nostre curie plene patēt. Ad que respondeo h, q dicta verba debent sic intelligi: scz copulatiue, z coniunctim. Ex predictis cōstare dixerunt per legitimas probationes sufficiētes ad hoc, q possent citari ad maleficiū confitendū, z p contumaciā postea secutam non possunt intelligi separatim, scz q de malēficio etiam cōstet per contumaciā: etiam non veniendo ad confitendū. Hec enim esset q̄dā repugnātia: qd sic pbo. Dicta citatio, qd quis veniat ad confitendū, fit quando quis posset de iure torqueri: vt patet ex verbis statuti. §. relati. Sed vbi constaret de maleficio plene p testes, quis de iure torqueri nō posset: cū de iure ad tormēta ueniat in defectū, pbationū: vt ff. de quest. l. diu⁹. z C. de quest. l. quoties. z declarat per Ly. de queir. l. fi. Ergo intelligēdo verba sententie, qd repugnantiam nō contineant, debent intelligi cōiunctim, vt dictū est. ¶ Sed posset dici, q imo debent intelligi separatim: qz in sñia apparet de iure: z qz in eo est expressum z in actis dicat contrariū, scz q iudex intellexerit disiunctiz vt patet ex actis factis die xxvj. Febr. in illo actu, qui incipit, Ex quibus omnibus, zc. Jdeoq; precedit dictā citationē: vbi dicit qd iudici visum fuit q posset ad condemnationem procedi tanquam si plene essent pbata: sed dubitationis tollende causa, p firmo habeas pbatū, taliter q de iure posset torqueri: ideoq; posset ad cōdēnationē: vt in actis apparet, Sed respondeo, q ex illo actu nō colligit contrariū: z sic id qd ā. dixi confirmatur. f † Ad qd est sciendū, q videre nostrū, seu intelligere, est duplex, Primo, qñ aliquid nobis videť, non tñ habemus certitudinez vtrū sit verū, vel nō. Secūdo, qñ nobis videť p certo, vel firmo, i absque dubitatione, vt no. gl. in l. fi extranei ⁱ. §. fi. ff. de acqui. he. Ita z in ppōsito, q iudex dixit, q visuz fuit sibi posse procedi ad condēnationē, hoc intelligit de illa visione dubia, de qua nō habeť certitudo: posteā dixit, q p firmo hz tantū esse probatū sufficit q possit torqueri: hic idubitater dicit nō esse probatū plene: sed tantū q sufficit ad torturā: intelligēda ergo sunt verba sententie coniunctim, z non disiunctim. ¶ † Hoc p̄emisso, 6 apparet q isti nō sunt condemnati ex veris, z legitimis, pbationibus: sed magis ex cōtumacia: qz nō venerūt ad confitēdū maleficiū, lz cōdēnatus ex ꝛtumacia nō sit ifamis de iure. C. de modo multarū. l. j. z ibi per gl. ergo isti nō sunt infames: qd apparet, qz magis ex contumacia, quā eo q deliquerint. sunt condēnati: vt ff. de eui. c. l. sed ideo. in pn. z l. quirepudiantis. z l. Papinianus. §. meminisse. in fi. ff. de inof. test. ¶ Hoc etiā patet: qz de iure cōi non reperiť q absens per contumaciam possit cōdēnari de crimine, de quo nō plene cōstet: solū ergo a statuto permittitur nec per statutū pena infamie irrogat: ergo predicti 7 iure nō sunt ifames. ¶ † Supere st ergo vt videam ᵏ: posito, q alias ista fuia ifamaret eos, an reseruatio fame aliqd operet: an i casu nostro, operatur aliquid. Hoc p̄o tāto dicitur, qz posset

quis

quis dicere, posito q̃ vere falsum non commiserint: tamen ex eo q̃ inde condẽnati sunt efficiunt infames: vt no. ff. de his qui no. infa. l. athletas. §. fi. Sed certe ille gl. loquunt, qñ cõdẽnati sunt tanq̃ vere faciẽtes, z q̃ de hoc cõstet vere: hic vero nõ sunt condẽnati quasi de hoc cõstet: sed p eorum cõtumaciam, vt dictum est ergo, ꝛc. Sed posito, q̃ essent alias infames: [k] Videamus de reseruatione ista. Cur em̃ qs iudex hoc facere non potuerit: vt ff. de fur. l. nõ põt, z ff. de iniurijs. l. diuꝰ. Veritas est, qs iudex hoc facere põt ex causa iusta, sed sine cã iusta nõ põt, vt ar. ff. de mil. test. l. ex militari, z de his, qui not. infa. l. quid ergo. §. pena grauior. z per Ly. C. de mil. test. l. 2 militibus. Videdum est ergo, an ista reseruatio fuerit facta cum cã legitima, ls in suia nulla contineat cã, tñ suia refertur ad causam, que colligitur ex actis, vt no. C. de sen. que sine certa quãtitate. l. hec suia. 2 ff. de re iudi. l. ait prætor. §. si iudex. z no. ff. de exce. rei iud. l. si quis ad exhibendum. Sic ergo inquirẽdum est, an ex actis aliqua iusta cã colligatur, z legitima, † Ad qs aduertẽdũ, qs iudex, qui talẽ suiam tulit, erat legũ doctor, vt p3 ex intitulatione suie, z sic in eo non præsumitur iuris ignorãtia, imo scire præsumitur. Cognoscebat ergo dictus iudex, q̃ predicti nõ erant condemnandi de iure, vt p3 ex actis, ls Titium alsereret. Si ergo iudex sciebat se partem grauare, iusta cã fuit reseruãdi sibi famã, vt d. §. pena grauior. z C. ex quibus caus. infa. irrog. l. 2 si seuerior. Ergo multo magis, qñ debuit imponi pena. † Preterea, qñ post condẽnationem de innocẽtia constat, iusta cã est, alias differendi executionẽ, z impetrandi restitutionẽ, vt l. j. §. fin. ff. de quest. ergo multo magis iusta cã est ante sententiam reseruandi famam, vt supra probatum est: ergo reseruatio huius est ex iustis causis, ls ille, cui fama legitime reseruata est, sine dubio potest admitti ad omnia publica officia, non obstante dicta sententia: ergo idẽ in istis. Non obstat predictis predicta declaratio facta post datã sententiam, per ipsum capitaneũ: qz fuit facta postquam functus erat officio suo, z etiam parte nõ citata, z sic non valet. l. iudex. ff. de re iudi. z fuit facta contra tenorem sententie, quod non licet. l. ab executore. ff. de appellatio. z ibi no. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. Queritur. Adde q̃ istud est consi. Bar. z do. Fran. Zigrini, z Agonis Pelloli, quiões consuluerũt in fauorẽ magistri Fracischini: z in isto propio casu Zuum consuluerũt do. Jo. Cal. de Bon. z do. Rico. de Reap. vt p3 in eorũ consi. q̃ inci. circa factũ. Et ita inuenit scriptũ in vol. Perusino. in 3. par. iudicionum, in cõsi. xxvj. z vide Jo. Cald. in consi. lj. in ti. de accu. qñ inci. iudex ex officio. z de isto cõsi. vide do. And. Barb. in l. fi. qs extraneus an prin. ff. de acqui. here. in apost. Bart.

b Auditu. Vide plene per Fely. in c. cum causam. de test.

c Per alios suppleretur. Vide do. Fran. de Cur. in tracta. de test. in 3. col. z in 3. concin. z ibi alleg. Bar. hic.

d Dicit, qs credit. Ro. dictum Bart. hic, qs licet testis deponens per verbum credo. qs est verbum dubitatiuum, regulariter non probat. sm gl. z doc. in l. testium. C. de testi. z in l. ũ. §. pe. in verb. audierunt. z ibi Bar. ff. de aqua plu. arce. cũ concor. imo fortius si testis dicat se pro certo credere, adhuc nõ pbat. Tex. est in c. tertio loco. in ver. testes deponunt. extra de præsum. per quem tex. ita dicit Bal. in l. haue possidetis. C. de prob. tñ Bart. hic vult, qs si testis ad factum principale dicat assertiue, ls quo ad alia incidentia deponat per verbum, credit, nihilominus dictum eius non vitiatur. Ita dicit Bar. hic, qs est sing. not. z sic limita predicta. Facit, qs no. in consi. xvij. in 4. vol. inci. Iannutius. Et predicta sunt notanda ad dicta per Fely. in c. quoties. de testib. vbi ponit plures limitationes ad regulam predictam. z ad Jaso. in l. j. in prin. ff. de iustitia z iure.

e Famula. Vide Lud. Ro. in consi. cccl xxij. inci. quo ad primũ. z consi. cccxx. presupposita.

f B. L. Quam mille negantibus. Pro hoc est gl. sing. in l. die proferre. §. si plures. ff. de recep. arbit. quam ad hoc dicit singula. Oldr. de Laud. prout refert z sequitur Rico. de Reap. in l. j. in prin. ff. de vent. inspic. z illam limitat ibi, vt procedat, quãdo negatiua illa non est probabilis. qz alias secus. z ita refert z sequitur Zinc. Corsi. singu. suo inci. duo testes.

g Th. D. Confitendum. Vide per Bar. in l. absentem. ff. de pe. z supra in consi. in ci. a domino Ly.

h Respondeo. Vide Ang. de are. in suo trac. maleficiis. in versi. qz vobis constat. Cui adde Bar. in hoc consi.

i Extraneum. Vide apostillam ibi.

k B. L. Infames essent. Vide Jo. Cald. consi. j. tit. de accusa.

l Th. D. Videamus. Vide Bar. in l. si quis in principio testamenti. §. fi. ff. de leg. iij. z Bal. Pau. de ca. z Pe. Cor. in l. z limitat bus. C. de test. mili. z ibi vide Moder. z Bart. in l. diuus. in §. fi. vbi dixi in apostil. ff. de iniurijs.

CONSIL. CXII.

Si vnus accusat de turbata possessione, qz intrauit, ꝛc. z ille dicit, q̃ intrauit tanquã in rem suam: qz fuit aui sui, z probat. tamen si accusator probat antiquiorem possessionẽ, debet obtinere. Item, quot modis dicitur quis turbare possessionem alterius, z quando tenetur de turbata possessione.

1 Turbatio possessionis quot modis fit.

2 Turbatio includit in se molestiam.

3 Turbationis ad delictum de iure requiritur, vt acquirat possessio per eum, qui vim infert.

a Quidam accusatus de turbata possessiõe, qz turbauit, z molestauit Titiũ in vna petia terre sue p eũ possesse intrãdo. z cundo per ipsam Z eius voluntatẽ aio turbãdi. Ad que rndit dictus Titius se intrasse, non animo turbãdi, sed tãq̃ in re, z p rẽ ad se pertinentẽ, que fuit talis sui aui, z p eum possessa, q̃ partes ambe probauerũt possessionem, ls diuerso tpe. Queritur, an accusatus debeat, z possit cõdemnari. Super quo dico, qs dictus accusatus cõdenari põt, z debet, p iura, z rationes sequentes. Nam ls ipse accusatus de possessione probauerit, non prodest ei, qz accusator probat antiquiorẽ possessionẽ, vt patet per testes, ergo condẽnandus venit accusatus, vt ponit Ly. in l. j. C. vti poss. Sed restat videre, quo põt condemnari ex eo solo q̃ intrauit, z iuit per ipsam petiam terre, cũ non dicat arando, seminãdo, sapãdo, vel aliter impediẽdo: z ls super hoc sit satis allegatũ, tñ clariꝰ ostẽdo. † Dico em̃, q̃ turbatio est quedã species

1 delicti habens plures differentias. Põt em̃ fieri arando, seminãdo, sapãdo, vel aliter impediẽdo. possessionẽ super alieno fundo: vt ff. vti poss. l. ij. duo. z in l. j. §. qs ait. Item, qñ ipse possidere contẽdit. vt l. j. §. sed z si. ff. eo. z no. Jmo. in c. suborta. de re iudic. Cũ non solũ arare, colere, z seminare: sed etiã alij actus, qui oẽs in iure cõprehendi non pñt, nec potuerũt, cum plures sint, res, negotia, quã vocabula. l. plura. ff. de præser. ver. Dico ait, q̃ iste introitus, z accessus est modus, vt qs dicat turbare quẽ in possessione p transitũ, z aucupandũ, venandũ: op3 precedere p hibitionem dñi: seu possessoris rei: vt Justi. de rer. diui. §. plane. j. z ij. z l. diui. ff. de seruit. alias non vr turbare, vel molestare, nisi per aliam actum facti, vel verbi denotetur actus turbatiuus. Hiã prohibitus z illicitus est de iure. l. iniuriarum. §. fi. ff. de iniu. ergo iniuriaris mihi, z molestas me p talem introitum: vt p3 ad sensum, dum tu vteris re mea illicite contra voluntatẽ meã. Nec põt dici, qs hec iniuria nõ sit molestia: cũ per hoc mihi ius accusandi comperat: vt dictis iuribus. z hoc plus demonstrat facto ipso, z clarius, quã possit per iuramentum. Turbatio em̃ includit in se molestiam, z impedimentum rei: vt Justit. de interdic. §. retinende. z hanc turbationem ostendit magis responsio dicti accusati, dicentis se possidere, z possessionẽ ad se pertinere.

2 Nam dicẽdo me possidere, turbo te. † Nam ista sunt partiatur bare, z possidere, z contendere: vt ponit Ly. in d. iniuriarum. z dixi in d. l. si duo. ff. eodem. Unde satis colligitur dictum Titiũ turbatum ex animo, z intentione sua, z sua rũsione, z animus in

3 spicitur in delictis: vt l. j. ff. de sicariis. † Item specialis casus est, qs ibi ad delictum, turbationis de iure requiritur, vt acquiratur possessio per eum, qui vim infert: z ibi solus introitus nõ punitur: si non aduocetur possessio, vt l. creditores. ff. ad le. Jul. de vi priua. ergo est in contrarium ius cõmune: sed in casu, vbi contra intrantem, vel impedientem, competit hoc interdictum, requiritur quod turbans sibi possessionem acquisuerit: vt per Ly. in d. l. j. C. vti possid. z dixi in l. j. §. hoc autem. z ibi not. ff. eo. ergo, ꝛc. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. Quidam. De isto consi. vide Philip. Dec. in causa appellationis. z in l. fi. C. de edi. diui adri. tol.

b B. L. Turbatio. Vide pau. de Ca. consi. cxcj. z ccxxvij. Bal. consi. ccxxxj. j. lib.

CONSIL. CXIII.

Si in accusatione adulterij testis dicat, q̃ est publica vox, z fama adulterij cognouisse z qs vidit eos in actu propinquo committi, non probat adulterium, nisi primo probet matrimonium fuisse inter adulteram, z eius maritum: z dictus testis non trahitur ad consequentiam.

1 Adulterium committitur cum nupta.

2 Plura quando requiruntur, non sufficit vnum adesse.

3 Matrimonium non probatur per famam.

4 Statutum disponens, qs aliquid possit probari per famam, est contra ius commune.

5 Verba enunciatiua omissa propter aliud principaliter, z non propter se, non inducunt dispositionem.

6 Dictum testis, qui deponit super iure, non valet.

PRocessum est contra Titium de adulterio, qđ commisit cum Berta vxore Joānis: testes eo modo, quo phari pōt adulterium: pbauerunt, dicentes qđ est publica vox, z fama Titium cognouisse Bertam, vxore talis: z qđ viderunt eos in actu propinquo cōmitteri, &c. querit, an sit pbatum adulterium? Et certe non. † Nam de iure cōmuni adulteriū est: z committitur cum nupta: vt ff. de adulte. l. inter liberos. §. l. Julia. z eo. ti. l. si vxor. §. diuus. z de verb. sig. l. inter stupri. ff. de adul. l. pter. cum si. Et eodem modo dr dici ex forma statuti. Requirit ergo, sm formam statuti, z iuris communis: q illa fuit vxor tempore adulterij commissi. Hoc probatur in l. si vxor. nō fuerit. in prin. z §. j. z ij. ff. de adul. Ad idē, qđ dicimus de actione rerum
a amotarum, que datur cōtra illam, que vxor fuit. a Oportet em ante oia pbare, q vxor fuit: vt ff. rerum amo. l. si cōcubinā. in princ. Ad idē l. pretor. §. docere. ff. vi. bon. rap. z l. §. vt illud. ff.
2 ad Sil. ibi, igitur, &c. † Quoties em plura requirunt, nō sufficit vnum adesse. ff. de admi. tut. l. tutor, qui repertorium. §. pecunie. ibi, docetur ergo, &c. de tut. z ra. distr. l. j. §. preterea. ibi, vtimur, &c. de diuor. l. fi. de itin. actuq; pri. l. j. §. hac aūt. de bo. lib. l. si pa
3 tronus. §. si qs. ff. de transa. l. cū hr. §. n. pretor. † Sed p ea q̄ ostensa sunt, non videtur pbatum de matrimonio, seu qđ Berta fuerit vxor tempore delicti: ergo, &c. nam de iure cōi matrimonium
b nō pbatur p famam, vt in c. illud. extra de psump. Non em pbat fama p se in aliquo, gl. iij. q. iij. can. si testes. ver. sepe etiā sine publi. in verbo, fama. Aut ergo dicimus, fama de matrimonio pbat, z nil releuat. Nō obstat statutū, ibi dum dicit, qđ in omnibus casibus predictis possit pbari per famaz, &c. q̄ dat formam pbationi delictorū in illo statuto compzhēsorum, nō aūt ℣ctuum, vel negotiorū, sicut est contractus matrimonij, qđ pz ex verbis ipsius: ergo, &c. q̄ p precedētia, &c. l. heredes palā. §. sed z si notam. ff. de test. z l. si ierus plurium. §. n. de legat. j.
4 † Item non pōt dubitari, qđ dictum statutū nō est cōtra ius cōmune. nam in delictis pbationes debēt esse luce clariores, vt l. sciant. C. de prob. cū si. Ergo est restringēdum, nec trahēdum ad cōsequetias. l. qđ vero. ff. de legi. z l. que propter necessitatez. ff. de reg. iur. c. qui a iure cōi. de reg. in. ii. vi. Hinc est q̄ actio rei persecutoria sit annalis lz de sui natura sit perpetua. l. in bonoratijs. ver. sed cum rescissa. ff. de actio. z obli. Ad idē q̄ facilius tollitur priuilegiū quā ius cōe, vt in auth. de non alie. §. q̄ veri
5 simile. ff. de testa. mil. l. eius militis. §. militia. † Non obstat si testis dixerit, qđ dictus Titius cognouerit vxorē Jo. &c. q̄ ista
c sunt verba enūciatiua, e remissa propter aliud pricipaliter, z nō propter se, que non inducūt dispositionē, arg. l. predijs. §. Titio. ff. de leg. iij. z qđ no. Jmm. extra de offi. dele. c. cū in iure. p doct. in l. optimam. C. de contrah. z cōmitten. stip. z Spe. de fide instr. §. restat. ver. si vero, &c. z hec est alia ratio, quare, posito q̄ de tempore dixissent, q̄ non est pbatum matrimonium, ideo nō probetur adulterium. Si autem diceretur, qđ eo ipso quod testis dixit de adulterio, videtur dixisse de matrimonio, sine quo adulterium non pōt esse, leuis est responsio: q̄ si sic intelligeremus, sequeretur qđ testis partes iudicis assumpsisset. Debet nāq; super facto deponere, non super iure, † alias eius dictum no valeret, secundum ea que colliguntur in auth. de her. z fal. §. si vero absunt, z no. Jmmo. extra de testi. c. cum cām. z per Spe. de teste. §. nunc tractandum. ver. quid ergo si qui petit fundū, &c. z ver. officium nanq; testis, &c. Ad quod facit. vnj. q. iij. cano. Art. aldus, z ibi no. z quod no. de verb. o. obl. l. stipulatio ista. §. hi quoq; in gl. arg. est ad ista iij. questio. ix. c. pura. z simpler. z ideo non expedit aliquid dicere an probatio istius matrimonij in casu isto facta cozam laico valeat, cum facta rite non fuerit. ¶ Item aduerte. q̄ negauit accusatus omnia, z singula, &c. z sic videtur negasse matrimonium, &c. Ellia, vt ff. de rebus dub. l. si is qui ducenta. §. vtrum, &c. Bar. a Saxoferrato.

ADDITIONES.

g Th. D. ¶ Vxor fuit. Nō. q̄ dicit Bar. hic, qđ ad hoc, vt procedat libellus accusationis de adulterio, necesse est probare illaz esse vxorem. Adde Bar. in l. si vxor. §. sed z si ea. ff. de adul. z consulit Pe. de anch. in consi. cccciv. inci. probata. in fi. ¶ Ad. Ro. in consi. clxvij. inci. Antonius accusatus, &c. vbi extendit idem esse in marito, quod debet probare illum esse maritum.

b ¶ Per famam. Nota, q̄ de iure matrimonium non probatur per famam. Adde quod idem tenent docto. in d. c. illud. facit ca. veniens. j. de testi. qui nimo licet Jmm. primo videatur voluisse. q̄. fama matrimonij cum cohabitatione probat, tamen in fi. concludit, quod non. Vide Maria. Soci. in consi. xxxix. visis, z inspectis. vbi videas.

c ¶ Verba enunciatiua. Vide Bart. in queſt. xj. que inci. habeo filiam. in xj. questio. z ibi scripsi in addi.

CONSIL. CXIIII.

g VIso statuto a posito sub rubrica de pena vēderis possessiones, &c. mo quidā vendidit possessionē cōtra formā statuti, vni quinquintus fuit, z posit rūnonez p eū factā obtulit idemnizem, &c. Istud consilū vide s. in terminis in cons. lxxix.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ Viso statuto. Adde q̄ istud consi. non debuit cassari, q̄ fuit factū inter diuersas psonas, z licet videatur esse quid simile, tñ ex quo fuit inter diuersas personas, z etiā in lib. ℣ Beru. sunt duo consilia, vnū post aliud ideo inserere voluī istud cōsi. in lib. meo. j. in ij. vol. in consi. lxxix. z ibi scripsi in addi.

CONSIL. CXV.

SI statuto cauet, qđ percutiens alij, debeat in certa quātitate cōdemnari: a debilitatus, seu percussus hoc petierit, dr intelligi qđ libellus offeratur, z ius cōtestetur, &c. alias nō pōt iudex condemnare. Ité, an cōfessus simpliciter quo ad vnū delictum contentum in libello accusationis, z dicit se non esse culpabilem de alijs, an videtur litem contestari, vel respondere negatiue super alijs.

1 ¶ Causa criminalis, z ad instantiam partis ciuilis ex eodem facto descendentes, non possunt simul agitari.

2 Delicta quot continent in accusatione, tot accusatiōes videnf.

3 Absolutus ppenitentiam a sacerdote potest dici incupabilis.

SUper eo qđ queritur, vtrū potuerit potestas ex causa inquisitionis in tantundem condemnare Hermanum, prout fecit dicto ℣ Petrucio: Respōdetur, qđ dictum Hermanum non potuerat condemnare dicto ℣ Petrucio in tantundem. Nā si verba statuti de hoc loquentia bene inspiciantur, sic dicit, z quoti die de debilitato, seu percusso si petierit, qđ de iure denegatur, q̄ nisi p debilitatum, seu percussum detur libellus, z ius cōtestet. l. amplius non peti. ff. rem rat. habe. z ff. de bonis liber. l. in seruitutem. §. petijsse. Sed in proposito non apparet per dictū ℣ Petrutium pcussum, litem contestatam fuisse: non est ergo verum ipsum petijsse, z sic cōdēnatio sequi non potuit ex vigore dicti statuti. ℣ Preterea, apparet ex hoc dictam cōdemnationem esse factam libello non dato, lite non cōtestata, z nullo ordine iuris seruato, vt patet. C. de sentē. l. prolatam. ℣ Preterea, dictus ℣ Hermanus confessus est maleficium super inquisitione, z ideo talis confessio dicto ℣ Petrutio prodesse non debet. ff. de confess. l. certuz. §. si quis absente. z ff. de interroga. actionib. l. ij. Ex hoc apparet dictū ℣ Hermanū fore cōdemnādū dicto ℣ Petrutio, absq;
1 aliqua probatione. † ℣ Preterea, cum processus factus per potestatem sit criminalis: z ad instantiam dicti petrutij sit ciuilis, ex eodem facto descendentes non potuerūt simul agitari. ff. de pub. iud. l. interdum. z ff. vi bon. rap. l. ij. §. j. ¶ Super eo q̄ queritur, an ℣ Potestas potuerit detrahere quartam partem de dictis. c. libris, in quibus condemnauit d. ℣ Hermanū propter percussionem manus z colli: cuz dictus ℣ Hermanus non negauerit dictas percussiones, z in j. z ij. respōsione dixerit se nō esse culpabilem. Ad id respondetur, qđ potestas debuit detrahere quartam. Nam statutuz dicit, qđ si aliquis fuerit cōfessus maleficiū in prima executione, vel responsione, &c. Sed iste ℣ Hermanus in prima confessione fuit confessus dicta maleficia, vt ostendam:
2 ergo, &c. Hoc ostenditur sic. Certuz est. q̄ quot † delicta in accusatione continent, tot accusationes videntur. l. in causa §. j. ff. de mino. z ff. de ver. obli. g. l. scire debemus. z l. pluribus. cum similī. Sed in prima responsione cōfessus est vnā pcussionē. Unde ad illam videt tantū respōdisse. Illud vero q̄ dicit se nō esse culpabilem, &c. nō est respōsio ad interrogata. Nam ipse interrogatus fuit de contentis in inquisitione, q̄ est: an cōmiserit, vel nō commiserit maleficium, z ipse respōdit se nō esse culpabilem, &c. z sic
3 de ipso tēpore responsionis loquit. † Potest enim esse, q̄ tūc nō erat culpabilis: q̄ forte absolutus per penitētiā a sacerdote, z sic ad interrogationez nullo modo rīdit. casus est expressus extra de pur. can. c. fi. Apparet ergo, q̄ sup aliis maleficijs nullo modo est respōsuz: q̄ nō respondit, vt interrogatus est: vt l. j. §. si quis simpliciter. ff. de ver. ob. z ff. de interrog. actionī. l. de etate. §. q̄ autē. Ex hoc sequit, q̄ cū postea illa alia maleficia est cōfessus in prima responsione, cōfessus debet dici: q̄ ille est prima respōsio, quam nulla precedit alia: vt ff. de vulg. z pup. l. ex duobus. in prin. z ff. de rebus dubi. l. q duos. cū simil. Sed hic nulla alia responsio precedit super eisdem delictis, vt est s. ostensum.

CONSIL. CXVI.

SI statuto cauetur, q̄ pro maleficio filij, de quo est cōdēnatus. teneat̄ pater soluere pro eo penā, z bannū. Ité alio statuto cauet, q̄ bānitus habeatur pro cōfesso, z eius bona destruant: tūc si filius fuit bannitus p maleficio. z propterea fuit cōdemnatus ob cōtumaciam, pater nō teneatur soluere dictaz

quam.

quantitatem:q; non constat de maleficio vere,vel ficte:sed per contumaciam bona patris non veniunt destruenda:quia non sunt filij,nec erant tempore delicti,ergo,&c.

1 ☞Conditionalis dispositio tunc demum sumit effectū, quando extitit conditio.

2 Sententia lata contra aliquem si permittit ius alterius ex dispositione iuris illa debet intelligi si sit lata contra presentem.

3 Sententia lata contra vnum si habet parare contra alium ita demum paratur si est lata contra presentem.

4 Probatio leuior in quibus casibus requiritur,ipsius rei persona non egreditur.

5 Verbum habeatur,significat fictionem.

6 Lex non potest facere qđ illa,que nō est vera confessio,sit vera confessio:bene tamen potest fingere.

7 Verba possessiua meū,&tuū,sunt significatiua presentis temporis.

Statuto Perusine Ciuitatis cauet, q si qs fuerit pass⁹ se poni i bāno,habeat p confesso. Allio statuto cauet, q si qs commiserit maleficiū homicidij,bona sua destruant,& si dederit auxiliū,cōsiliū,& fauorē, cadē pena puniat. Allio statuto cauet,q si filj⁹,vel filia nupta, commiserit maleficiū aliquod, quod pater teneatur soluere p filio penā,vel bannum,vsq; ad eam quantitatem,que contingit ipsi filio de bonis paternis,diuidendo sua bona inter ipsum,& filiū, seu filios,ita quod medietas omnium bonorum suorum sit patris,& alia medietas sit omnium filiorum. Contigit,quod bartholomeus filius ser Cardi inquisitus fuit de fauore,& auxilio prestito ad homicidiū,& passus fuit se poni in banno, & elapso termino bāni venit condēnandus q̄ritur,vtrum ser Cardus teneatur p̄o dicto suo filio ex cōdemnatione,diuidendo bona,vt ẽ dictum est,vel non. Et posito quod teneatur,an dicta pars cōtingens dicto filio secundum assignationem predictam veniat

1 destruēda,vel non. ¶† Circa primū punctum prenotandū est, secundum statutum,de quo,ẽ facta est mentio,q̄ loquitur conditionaliter,si filius vel filia cōmiserit maleficium, & cōditionalis dispositio tūc demum sumit effectū,cū extiterit conditio, vt ff.de cōd,& demon.& l. q heredi.in fi.& de ver.sig.l.cedere diē.C. de cōdit,inser.l.legatum.cū similib.sed cōditio dicti statuti nō extitit.q̄ dictus filius ser Cardi nō cōmisit, nec cōmisisse eum cōstat.quantū ad preiudicium ipsius ser Cardi,vt ꝓbabet:ergo nō procedit dispositio dicti statuti ad compellēdum dictum ser Cardum ad soluēdum p filijs. Ad hoc aūt ꝓbādum considero duos effectus dicti statuti. Primꝰ est:q̄ ius dicti tertij statuti fuit,q ius patris perimitur in certa quantitate bonorum. Secꝰ effectus,q̄ ratione dicti statuti,ppter delictū filij,sententia lata ℨ ipsum filiū,hꝫ executionē paratam ℨ patrē. ¶ Item cōsidero duos effectus secūdi statuti supra nominati. Primus est,q p cōtumaciam aggrauatur,& leuior ꝓbatio sufficiat contra eū. Secꝰ,q̄ ex dicto statuto inducit quedā ficta contumacie cōfessio ℨ eum,ex quolibet ꝑdictorū ostēdit de maleficio nō

2 cōstāte in iudicium ser Cardi. ¶† Ex primo effectu ꝓbo sic. Quandocūq; ex dispositione iuris,sententia lata ℨ eum perimit ius alterius,illud debet intelligi si sententia est lata cōtra ꝑsentem. Sed si est lata ℨ absentē,tunc effectus dicte sententie ponitur solū ℨ contumacē,& non contra alios⁹ vt ff.de inof.testa.l. Papinianus.ℨ.memminisse.ver.proinde,eo.ti.l.qui repudiant.ℨ. fi.vbi sententia lata ℨ heredē in causa inofficiosi, ita demum preiudicat legitimis,si sit lata ℨ ipsum heredē presentem, secus si cōtra absentē. Sic in quest.nostra sentētia de maleficio lata nō fuit ℨ filium presentē,ideo,q̄ quando ℨ filiū absentē fertur sententia,magis videtur cōdemnatoria ppter absentiam,q̄ ppter

3 delictum,& statim dicam. ¶† Ex secōdo effectu ꝓbatur sic, Quoties sententia lata cōtra vnum hꝫ parare actionē contra alium, ita demū paratur actio,si sit lata contra presentem:secus si cōtra absentē,quia tūc magis propter cōtumaciam,q̄ propter delictū condemnatus videt,vt in l.si ideo.ff.de euict.& C.de pe ri.& commo.rei vend.l.j.in fi. Sic in proposito,cum ex sententia lata ℨ filiū,debet parari actio cōtra patrem hoc non erit verū

4 filio damnato ppter cōtumaciam. ¶† Ex primo effectu secūdi statuti,ꝓbatur sic,Quādo propter contumaciam rei ipse aggrauatur ratione delicti, & ℨ illum leuior ꝓbatio requiritur, leuioris ꝓbationis effectus personam ipsius rei non ingredit. Exemplum,Si ℨ contumaciam rei defertur contra eum iuramētum in litem,tunc alteri nō preiudicat, cum alias vere ꝓbatio preiudicaret.vt ff.de in lit.iur.l.j.& qū ex fac.tu.l.j. & de fideic.li. l.fi.sicut in ꝓposito,si aggrauata est cōditio ipsius filij rei, vt ℨ eū sola cōtumacia sufficiat talis ꝓbatio ipsius psonam nō egre

5 dit.nec ipsa preiudicat. ¶† Ex secōdo effectu secundi statuti ꝓbatur sic.Certū est q illa talis cōfessio, que inducit ex cōtumacia est cōfessio ficta,vt colligit ex illis verb.habeat ꝓ confesso,&c. q̄ verba significant fictionem,vt ff.de condi.& demon.l. iure ci-

6 uili.& de reg.iur.l.iure ciuili.& lex nō † posset facere,q illa q̄ non est vera cōfessio,esset cōfessio vera:tū hoc bene pōt fingere,ff.de vsuf.ear,rerū q̄ vsu.l.ij.in fi.Sꝫ effectus ficte cōfessionis nunq; extendit ad illā psonam,contra quam nō inducat, ff.de iu. fisc. l.eius,q delatorē.in fi.vbi videt casus nostre quest.ergo isto casu non extendit cōtra patrē. Cōcludo ergo ex his omnibus.dictū Cardū vigore dicti bāni,& cōdemnationis p̄o nullo posse grauari. Pro hoc induco in testem Dy.qui istam quest.ad litē ponit ff.qñ ex fac.tu.l.j.vbi etiā istud tenet. Induco etiā Ly. q in simili quest.idē determinat C.vnde vi.l.si qñ. ¶ Circa secū dum punctum,cōsidero verba dicti tertij statuti,qđ vult q pater teneat assignare dictā partē bonorū post maleficium commissum,& condemnationem factā de filio:alio vero statuto lo-

7 quēte de homicida,stāte,vt qđ oīa bona sua destruantur. † Ex his sic arguo,qđ ista nomina possessiua,meū,tuū,suū,sunt significatiua ꝑsentis tēporis:ter.est ff.de au.& arg.leg.l.si ita. Debēt ergo intelligi dicta verba statuti,bona sua,i.homicide,vel dantis auxiliū tēpore cōmissi maleficij. Et vdetur esse ter.in simili, in l.in delictis.ℨ.si extraneus.ff.de nox. Preterea, sicut scām formā statuti bona homicide destruunt,ita de iure cōi bona deportati olim publicabāt,vt C.de penis.l.deportatorū.& ff.& bo. dā.l.j.in prin. Sꝫ bona deportati post q̄sita,nō veniūt publicāda in vita ipsius,l.ij.& iij.C.de sen.pass.ergo,&c. Preterea,nō est dubiū q bonorū destructio est odiosa,& regulariter prohibita, vt ff.de ẽhen.emp.l.senat⁹.& ff.de leg.j.l.cetera.& C.de edict.pri.l. ij.ergo talis interꝑtatio est restringenda,quaten⁹ ꝓ bonorum natura patāt,vt l.cū quidā.de lib.& posth.& de reg.iur.c.odia.li.vj. Et q natura ꝓbonū hoc patiat,apparet ex his q̄ ẽ dicta sunt. Concludo ergo,dicta bona non esse destruenda,&c. Ego Bart.

ADDITIO.

a ¶ Ulos.Vide Rom.consi.liij.Abb.consi.lxvj. Pau.de castr. consi.ccvij.

CONSIL. CXVII.

Si accusat⁹ qs de percussione cū armis,vel cū sanguinis effusiōe,& postea nō cōstet,nisi de pcussione tantū,nō aūt cū illa qualitate,absoluēdus est re⁹. Ite si qs accusatur simpliciter,& postea cōstet de pcussione cū armis,non debet condemnari,nisi de simplici percussione. Item,an sit licitum accusatori vti illa cautela,quod si aliquid non credit esse probatum,dicat quod detrahit illud de accusatione ante sententiam.

1 ☞ Accusatio cum armis,cum sanguine videtur cōtinere duo, scilicet percussionem,item cum sanguine.

2 Libellus continens plura,quorum vnum per se sufficit probare illud est satis.

3 Delicti conditio attendi debet.

4 Cautela est quod quando ponuntur plura in libello,vel accusatione,que non sunt probata ante sententiam,detrahunt.

5 Accusatio si sit simpliciter percussione,& nō dicitur de armis,& de sanguine,quomodo debet ferri sententia.

6 Accusatur si quis de percussione cuꝫ armis,& probatur sine armis,quomodo debet ferri sententia.

7 Testes an sint cōtrarij si vnus deponit de vno vulnere,& alius de pluribus.

a Accusatio fuit ista cōtra Martinū q̄ percussit cū armis,vel cū sanguine Petrū,& per testes vel per cōfessionē Martini rei ẽstat de percussione sine sanguine & sine armis. Queritur,vtrum accusatus puniat de percussione sine sanguine, vel sine armis,de qua constat:an vero sit absoluendus,cū de hoc nō

1 fit accusatus. † Et primo videtur q̄ sit ꝙdēnandus: q̄ prima accusatio videt duo continere,scꝫ percussionem,item,cū sanguine. arg.ff.de arb.l.Celsus.& de condit.& demō. l.hec scriptura.ergo

2 licet non probetur vtrunq;:sufficit si alterum probet. † Nā quoties plura in libello ponuntur,quorum vnum per se sufficiat,ꝑbare illud satis est,l.quidā.ff.si cer.peta.& ff.de cond.& demō. l. si quis legatū.ℨ.fi.& extra de appe.c.significauit.& ibi no. Ergo de percussione sine sanguine est cōdemnandus:q̄ saltem de ipsa probat.vt C.de nox.l.siue seruū,ne remaneat impunitū hoc delictum.l.ita vulneratus.ff.ad l.Aquil.& q̄ puniat,magna ratio suadet,vt ff.de fideiussor.l.si a reo. Imo crimina vndecūq; claruerint punienda sunt,vt no.extra de app.licet in gl.sic xxiij.q. iij.c.ecce.Ecōtra videt,q̄ de percussione sine sanguine puniri nō

b possit. Nā certa forma cōtinet in accusatione,scilicet percussio cum sanguine:ergo,vltra id potestas iudicis non extēdit,& sua debet esse conformis libello,l.vt fundus.ff.commu.diui.quia secundum accusationem est moderanda sententia.ff.de nego.gest. l.Pomponius.secunda. Nam secundum modum libelli ferenda est sententia:extra de simo.c.licet Heli. Item ex verbis accu-

sationis indistincte intentatur condictio ex lege, ex illo statuto quo imponit pena in percussione sanguinis, & de illa non fuit actum. arg. C. ad Trebellia. l. iubemus. imo aliud crimen est p batum, quã id qs obiecit accusator: vt ff. de adul. l. denunciasse. §. qui tamen. & vi. bo. rap. l. pretor ait. §. hec autem actio. & ff. de insti. l. habeat. & de iureiur. l. duobus. §. si quis. Nã percussio cũ sanguine est alia, a percussione, seu ab accusatione sine sanguine, ideo crimine sic obiecto, sicut est qualefactũ cum sanguine, ita pbari oportet. Certũ enim finẽ habuit accusatio, qui finis, seu qualitas criminis obiecta, nõ est, pbata, arg. ff. si quis test. lib. esse iust. fue. l. fin. ergo absoluẽdus est re⁹ ipso iure, quo absoluitur omnis reus. l. actore nõ, pbante, &c. vt C. de eden. l. qui accu
3 sare. & ff. si vsusfructu. pe. vel ad al. pert. l. vti frui. † Preterea cõstat, in delictis attendi debere qualitatẽ delicti: vt ff. de iniu. l. vulneris. & de pen. l. aut facta. §. qualitas extra de homi. cap. sicut dignũ: qua qualitate non pbata, sequit absolutio, vt dictũ est: q⁹ promptiores esse debemus ad liberãdum, quã ad condẽnandũ. l. sanctio. & l. interpretatione. ff. de penis. & hec videtur
4 veritas. † Sed q⁹. ad hoc, vt possit fieri cõdemnatio de omni eo q⁹ probatũ est, vtuntur hac cautela, q⁹ ante sentẽtiam detrahũt illud de actione, qõ non est probatum, dicẽtes sic: Domine, detraho de mea causa illa verba cũ sanguinis effusione: & de alijs tantum volo per vos procedi. Et hoc pbat per l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxal. & Insti. de actio. §. si minus. nam emen
c dare, vel mutare licet: vt C. de eden. l. edita. ‹ Sed alij contra, qõ probant sic. Primũ, quia est quesitum ius accusato. Nam pro pter illa verba nõ pbata, est absoluendus, vt supra dictum est. Unde beneficiũ iuris nemini est auferẽdum, vt in aut. de nup. §. si vero solũ. & in regula, indultum. de reg. iur. lib. vj. qa nemo potest mutare cõsilũ, &c. ff. de re iu. l. nemo. Unde de iure veteri non potest quis mutare propositum in libello, post litẽ cõtestatam. ff. de iud. l. nõ põt. & plene no. in d. l. editã. Jure vero nouo potest mutare ante litis cõtestationẽ, post quã datus est libellus iudici, vt in aut. qui semel. C. qũo & quando iud. ergo in casu
5 proposito detrahi non potest, & hoc est verum. Nec obstat d. §. si detracta. q⁹ alio casu loquit, vt in d. §. si minus. C† Sed quid ecõtra, si qs accusat aliquẽ de percussione, nec dicit cum armis, vel cũ sanguine, q⁹ maior est pena cũ armis, vel cum sanguine, quam sine, ex forma statuti, & pbatur cũ sanguine, vel cũ armis an possit condẽnari? Et videtur, qõ sic: q⁹ crumina undecunque clarauerint, puniri debent, vt dixi in princ. & qa crimina non debẽt remanere impunita, l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. Ecõtra videtur, qõ nõ: q⁹ de hoc non fuit actum, vt no. extra de ordi. cog. c. cũ dilectus. in gl. Preterea, potestas iudicis vltra libellum nõ extendit, vt d. l. vt fundus. vt supra dixi in princ. tũ in hoc est distinguendũ, q⁹ aut, p ceditur p accusationẽ, aut p inquisitionem, vt primo casu nõ possit: secũdo sic. Et est ratio, qa inquisitio fit ex officio inquirentis, vt dixi ff. de questio. l. de minore. §. tormenta. q⁹ officium latissimum est, l. j. ff. de iurisdict. omn. iudic. & maxime propter alia generalia verba, que communiter ponuntur in inquisitionibus, scilicet sup quib⁹ actis, &c. & quod illa verba necessario ponunt in inquisitione, legitur et colligit ex no. extra de accu. c. inquisitionẽ. & dictum est supra, in j. questio. Idem dicetur in simili questione, si quando accusa
6 tur aliquis † de percussione cum armis, & probatur sine armis: idẽ videtur, quãdo accusat cũ vulnere, & cicatrice, de qua est maior pena in statuto, & nõ probatur de necessitate, vel ecõtra. Et ex predictis colligi potest, q⁹ licet in processu vnus testis probet de vno vulnere, alter de pluribus, quod non est dicendũ, quod
7 sint † testes isti cõtrarij, vel diuersi, adeo quod talis diuersitas noceat: vnde sunt ad concordiam reducẽda eorum dicta, extra de testib. cap. cum tu. nisi esset factum, vel delictum non reiterabile, vt puta homicidium, l. inde Neratius. §. fi. ff. ad leg. Aquil. & de interro. actionib. l. confessionibus. sed in reiterabilibus secus, vt ff. de verbo. obliga. l. si sic. & quia reiterabilia sunt intelligenda pluries cõmissa, & sic pluries puniẽda, vt ff. ad leg. Agl. l. illud. §. fin. in princ. & l. agraria lege. ff. de termi. moto. ibi, in terminos singulos, &c. & ff. de iureiuran. l. pretor. §. si mihi plures. & nisi plura delicta reiterabilia ad vnũ tenderẽt effectum. Ita loquit d. §. fi. in fi. secũdũ Dy. reiteratio enim nõ presumitur, cum in factum consistat, nisi probetur. ff. ex quib. cau. maio. l. deniq⁹. & ff. de cur. fur. l. consilio, &c.

ADDITIONES.

a Tho. D. C Accusatio. Vide de isto consi. bar. Ludo. Rom. in consi. cl. vij. inci. Aut. accusatus. in vlt. colum. & in consi. ex. inci. quidam accusatus. in princ. & vide apostil. in l. j. §. inde scribit. ff. depos. & ibi scripsi. & vide Feli. in c. licet. extra de sim.

b C Nam certa forma. Ad ea. que ponit Bart. hic vide Bal. in l. j. C. de probat. & Alex. de Imo. in consi. cxxj. in j. volu. inci. viso processu cause.

c C L. edita. Vide bar. in d. l. edita. in versi. quando volo emendare libellum.

CONSIL. CXVIII.

Si testator habẽs filiũ spuriũ habentem filiũ legitimũ, instituit eos heredes, & adiecit q⁹ si filius eius quacunq⁹ causa nõ posset capere hereditatem, q⁹ substituebat nepotem sine aliqua detractione, vel diminutione, tunc tota hereditas deberet deuenire ad heredẽ, tam ex institutione, quã ex substitutiõe & vtraq⁹ valet de iure, & spurius non debet habere vsumfructũ. Itẽ, non põt venire agnatus, &c. Vel melius, vtrum nepos ex filio spurio sit capax bonorum aui instituẽtis filium, & nepotẽ.

1 Nepos ex filio spurio, an sit capax hereditatis aui ex testamento.

2 Patris vitium porrigitur ad filium. & limita prout infra.

3 Filius spurius, & deportatus equiparantur.

4 Filius hereticus: & infidelis non nocet nepoti.

5 Acquisita filio per filium non acquiruntur patri, & maleficium patris non nocet filio.

6 Verba illa, sine aliqua diminutione, quid operentur.

7 Institutio facta de nepote filio spurio an valeat, vt nepos totũ acquirat.

8 Nepos ex fratre an excludat filiũ spuriũ institutũ a patre spurij.

a Ducius Cornelij de Bualdo, habẽs filium spuriũ, q⁹ spurius ex vxore habebat filium legitimũ, & in eis spurij potestate cõstitutũ, sine alia sobole legitima, fecit testamentũ, in quo predictu filium spuriũ, & dictũ eius nepotẽ ex spurio heredes instituit pro equali portione, ac adiecta conditione, q⁹ si dicta institutio facta de dicto spurio, & eius testamẽtũ quo ad eius institutionẽ, ex persona ipsius spurij vel defectu, siue vitio, siue alia qua cunq⁹ ratione, vel causa, in totũ, vel in partem non valeret: aut quomodo libet infringeretur, vel infringi contingeret, vel annullari aliquo casu, vel iure: siue ipse spurius capere non posset, ex tũc ipse nepos ex filio spurio sit heres insolidum, siue aliqua di
1 minutione, vel detractione. † Querit modo b cum veniat nepos
b quidam, qui dicit se proximiorem agnatũ dicto Ducio, & petit omnia bona ab intestato, cũ sint instituti nõ capaces, an de iure petat, vel nõ. & proponit, &c. dict⁹ nepos petẽs, & filius fratris do. Ducij. C Dubitatio presentis questionis descẽdit ex opinione antiq. docto. Nã istam quest. mouet gl. C. de nat. lib. l. fi. vbi querit, q⁹ si ex filio spurio habens legitimũ, &c. talis questio olim in gl. erat indecisa, sed fuit facta postea quedã additio p Frã. Accur. que hodie est gl. ordi. que determinat idẽ esse in filio legitimo ex spurio, q⁹ ibi in text. dicitur de filio legitimo ex filio naturali, & sẽm hoc est certũ quod proximus agnat⁹ iure non peteret. Alia est opin. que reperitur, quod Ly in d. l. fi. dicit Ddofr. tenuisse cõtra. Sed salua pace eius Ddofr. hoc nõ dixit, imo in successione talis nepotis ex testamẽto dimittit sub dubio: sicut gl. antiqua dimittebat: vt apparet ex lec. ipsi⁹ Ddofr. super ead. l. Alia opin. reperitur Rot. qui istam quest. determinauit distinguendo: aut ipsum nepotẽ instituit cotemplatione ipsi⁹ nepotis: forte, q⁹ ab eo recepit seruitium, & valet: aut alias illum instituit, & non valet: q⁹ contemplatione filij videt religasse ergo, &c. vt C. de na. lib. l. j. & nulla alia ratione istũ nepotẽ notũ habebat, nisi propter filiũ: ergo, &c. vt l. sed si plures. §. in arrogato. de vulg. & pup. & l. si forte. de cast. pec. Ita fuit sua determinatio, q⁹ est multũ prima veritati. Spe. hoc idẽ tãgit in tit. de suc. ab intest. ver. qd si habẽs filiũ. & versi. seq. C Nos igit qd nr̃is sit videamus. Et p parte eorũ, q⁹ dicũt talẽ nepotẽ nõ esse capacẽ bonorũ aui, facit primo, q⁹ qua ratione excludit filius, eadẽ rõne nepos in eius potestate cõstitut⁹ l. iij. ff. de bo. lib. & de iure pa. l. q. 2 legem. Preterea, ad spuriũ non põt superuenire aliquid de bonis paternis, nec directo, nec p mediã psonam: vt ff. de do. causa mor. l. qõ conditionis: & ff. de vul. & pup. l. si is, qui, & C. de na. li. l. j. & de incest. nu. & l. si qs. Sed fin hoc p mediam psonam nepotis pueniret ad filiũ spuriũ: ergo, &c. Ad idem facit l. hac edictali. C. de sec. nupt. cir. med. & C. de here. instit. l. neq⁹ p se, cũ si. Preterea, qũ relinquit tam conjũcte psone: sicut filio ipsi⁹ spurij de facili ipsum it fraus: l. pe. §. j. ff. de bon. lib. ibi: facilioq⁹
2 suspicio: &c. † Preterea vitiũ patris porrigit ad filios: vt l. qsqs. C. ad l. Jul. mate. & C. de questio. l. diuus. & ff. eo. l. de minore. et de fal. l. si quis patris. & de edil. edic. l. quod si noũt. §. si mancipia. ergo vitiũ filij spurij porrigit ad nepotem. In 2ãũ videt, et
c ista est veritas: ‹ q⁹ institutio facta de dicto nepote teneat. Et istam opi. tz Arch. q⁹ sic pbat: Vitiũ & pena patris nocet filio in his tm: q⁹ descendũt ex persona patris: sec⁹ in alijs: q⁹ aliunde obueniũt: vt dicit tex. in l. iij. ff. de interd. & releg. Ad idẽ facit ff. de sena. l. emãcipatũ. in fi. & q⁹ ibi no. sed iste nepos q⁹ instituit
3 ab auo, non capit a suo patre: ergo, &c. † Preterea: sicut spuri⁹ nõ potest capere: nec etiã deportatus: vt C. de here. instit. l. j. sed

deportatio

deportatio filij nõ nocet nepoti quin ipse possit capere: vt ff. de ſrab. l. j. §. quidã filiũ. z de bo. lib. l. ſi necẽ. §. ſi deportat. ergo idẽ in ꝓpoſito perſona filij nõ nocebit nepoti, quin ipſe ex ꝑſona habeat querelã. l. iij. §. ſi emãciparus. ff. de bo. poſ. contra. l. ſi. z C. de inof. teſta. l. ſi qs filiũ. z qõ ibi no. ꝑ gl. z doc. z ꝑ ☞. in c. nõ ☞ aliqs. de re. iur. lib. vj. Ita in ꝓpoſito filij nõ nocebit ne-
4 poti. † Preterea, ego video ꝙ ſi filij⁹ eſt hereticꝰ z infidelis, nõ nocet nepoti, quin ſuccedat auo fideli: vt C. de here. l. cognoſcimus. z in aut. idẽ de Reſtorianis. † Preterea, in his q̃ acquirũ
5 tur filio, z ꝑ filiũ, z nõ patri ꝑ filiũ, vitiũ ſeu macula patris, filio nõ nocet: puta, ſi filius eſt emãcipatus, vel in poteſtate, z tractat de eo qꝰ patri nõ querit, l. qritur ff. de bo. lib. z l. diui fratres, de iure patr. z de in ius vocã. l. adoptiuũ. in fi. z no. gl. ff. de iure pa. l. qui ☞ lege. Sed in q. ꝓpoſita, ex tali inſtitutione facta de nepote patris, in cuius poteſtate eſt, nil põt ☞ri ꝑ illa ꝟba, ſine aliqua diminutione, vel detractione, p que voluit teſtator qõ ad patrẽ ex ꝑſona filij ſpurij nil pueniret, nec in ꝓprietate, nec in uſufructu: vt C. de bo. q̃ lib. aut. excipit. z in aut. vt lic. ma. z aute. in ꝑn. ergo huic nepoti macula patris nõ nocet. Preterea, poſito qõ hoc non eſſet dictũ inſtituẽdo equaliter filiũ, et nepotẽ, vt teſtator voluiſſe, ne ad patrẽ peruenirat vſufructꝰ ex ꝑſona nepotis, vt C. de bo. q̃ lib. aut. itẽ hẽditas. in fi. ſecm intellectũ ibi no. in gl. l☞ an intellectꝰ ſit verus, ꝑ aliquos doct. dubitatur. Preterea, cũ patri ſpurio nõ poſſit acquiri vſufructꝰ ꝓpter defectũ ꝑſone ſue, ☞ vſufructꝰ remanere ꝓpetuati, fm regulã cõmunẽ. Inſti. de vſufr. §. fi. z C. de vſufr. l. corruptionẽ. in fi. nõ enim qs poteſt dicere, ꝙ ex ꝑſona filij ſpurij vadat ad aliũ: q̃ hoc eſt impoſſibile in vſufr. vt l. ſi vſufruct. & in. dot. z Inſti. de vſufr. §. finitur. Preterea, qñ teſtator euidẽtiſſime loquit, qõ iſte nepos nullã patiat diminutionem, vel detractionẽ a patre non capace, nõ põt videri fraudẽ cõmiſiſſe, z in fraudẽ eũ inſtituiſſe. l. ſi qs locuples. & manu. teſtamẽ. z ff. qui, z a quib. l. cũ heres. in ꝑn. Et ex his appareat reſpõſio ad argumenta, q̃ in
6 cõtrariũ facta ſunt. † Preterea, quãdo aliquis inſtituit contẽplatione alterius, vt ſic ꝑ aliũ inſtitutũ, tanquam per miniſtrũ alteri querat, tũc ſi hoc modo facta eſſet inſtitutio de hoc nepote, no valeret, z ſi teſtator noluiſſet, vt ꝑ eũ quereretur patri. Et ita loquit opi. Roff. per l. ſed ſi plures. §. in arrogato. cũ ſimil. Quãdoq̃ qs inſtituit aliũ ꝓpter aliũ occaſionaliter, vt q̃ ꝓpter vnũ hominẽ aliquis habuit notitiam Titi, z ex hoc ducit eſt in tantã amicitiã eius, qõ cum heredem inſtituit ꝓpter ſeipſum, z nõ ꝓpter aliũ, tunc iſti alteri non queritur. caſus eſt expreſſus. ff. ꝑ ſoc. l. ſocũ, qui ex eo. Et hic eſt caſus noſtre queſt. Nã iſte nepos eſt notus auo, ꝓpter filiũ: tũ auus inſtituit eũ ꝓpter ſe non ꝓpter patrẽ ei⁹, qõ patet ex illis verbis, ſine aliqua diminutione, vt ſupra dictũ eſt: ergo patri non acquirit, z ſic valet inſtitutio. Et ſi qs dicit quomodo hoc, cum nulla merita iſti⁹ nepotis ꝓceſſerint, cũ ſit infans? Reſpondeo in inſtitutione nõ requirit, qõ precedãt merita: q̃ extranei etiã penitus ignoti põt qs inſtituere vt C. de hered. inſtitu. l. extraneum. Ad qd ergo hic de meritis tractat, z ꝙhoc patet reſpõſum ad ꝟba Roff. Preterea, caſus eſt expreſſus i l. ſi. C. & nat. lib. q̃ iugum paterni ſolũ refrenandũ fuit in liberis primi gradus, nõ aũt in nepotib⁹. Nec obſtat ſi dicatur, qõ ibi loquitur in filijs naturalib⁹, non in ſpurijs: q̃ eadẽ ratio eſt in ſpurijs, que eſt in filijs naturalib⁹, in ea parte in qua capere nõ poſſunt. Preterea gl. ordi. etiã hoc dicit expreſſe ibidẽ in ſpurijs, qõ tex. dicit in naturalibus. Cõcluditur ergo dicta inſtitutione factã de nepote legitimo ex filio, ſub dicta forma, de iure poſſe fieri, z
7 validã eſſe ſolidũ. † Supereſt videre de ſubſtitutione facta per illa verba, qõ ſi inſtitutio facta de filio ſpurio, nõ valeret, ꝙ deueniat ad dictũ nepotẽ, vt in themate ꝓponit, an valeat qõ totũ nepoti ꝑbeatur. caſus eſt expreſſus, qõ ſic. C. & here. inſti. l. ij. z ibi gl. ponit iſtud expẽplum. Ergo, dicta inſtitutio ex ꝑſona nepotis inſtituti conſtat. Nunc videam⁹ de ꝑſona dicti agna-
8 ti petẽtis. Et dico, qõ ſi dicta inſtitutio eſſet facta pure, z ꝑ dicto ſpurio, dict⁹ agnatus nõ poſſet admitti ad vẽdicãdũ. z renocãdũ dictã hẽditatem: q̃ ad hoc nõ admittuntur niſi liberi teſtatoris parentes. Itẽ frater, z ſoror. Sed iſte agnatus, nõ eſt de illis: ergo, ꝛc. Hoc expreſſe dicitur. C. de inoff. nup. l. ſi qs inceſtu. z C. de na. lib. l. j. Et hoc in omnib⁹ ſpurijs inſtitutis tenet ☞ in ſumma. C. de na. lib. Cõcluditur ergo de iure, dictũ agnatu audiendum non eſſe, tam ex virtute iuris competentis ipſi nepoti, quam etiam ex defectu iuris ipſius actoris.

ADDITIONES.

a Tho. D. Dduc. conueti. Alias incipit. Ddus Chiaroti. z ita eſt in lib. Peculiũ. in iij. par. de vlt. volunt. in conſil. x. alias inci. In nomine domini. A de gualdo. z vide bar. in conſ. xcvj. in ij. vol. inci. In nomine domini. A de gualdo. z eſt idem con
t. filium. z nc eſt duplicatum.

b Queritur modo. Vide de iſto conſi. Barto. Ang. de Are. in §. legati. in fi. C. de lega. z Alex. de Imol. in l. Ballus. §. quid ſi is. ff. de libe. z poſth. z in conſi. lxxxviij. in vij. vol. vbi faciũt mẽtionem de iſto conſi. Bar.

c B. Z. Veritas. Omiſſis multis authoritatib⁹, de quib⁹ per not. in l. Ballus. §. qõ ſi is, qui. de lib. z poſth. cõis opi eſt quod au⁹ nepotẽ ex ſpurio inſtituere põt. z ita conſuluit Federic. de Se. in conſi. lvij. z compatriota noſter d. Sig. de Homod. conſi. cxxv. inci. circa hoc. an auus. z ibi concludit etiam valere legatũ factũ agnatis, vt nepotẽ ex tali filio non moleſtẽt, z nõ poterũt habere legatũ, niſi ꝓſtiterint cautionem Mutianam. de nõ mouẽdo controuerſiã. l. Mutiane. de cõdit. z demonſtratio. Itẽ vide bal. conſi. cxxxj. inij. lib. z in conſi. lxvij. in quinto volumi.

CONSIL. CXIX.

Si ſacerdos dimiſit aliquid nomine dotis, vel legatorum filie ſue ſpoſe, tũc qr ipſa capere nõ põt, nõ venit fiſcus, ſed ꝓxim⁹ teſtatoris. Itẽ, an talis filia põt ꝓſcribere dicta bona ☞ ꝓximũ agnatũ teſtatoris. Item, an, z quomodo non poteſt capere qs, z vt indignus debeat venire ad fiſcũ, z quomodo ad ꝓximum. Et quot modis dicatur quis indignus.

1 Filia nata ex damnato coitu non ſuccedit patri.
2 Filiꝰ ſi nõ ſit capax hẽditatis, venit ad ſucceſſorẽ relinquẽtis.
3 Spurio relictum an fiſco acquiratur.
4 Error iuris quantũ ad preſcriptionẽ habetur ꝓ malo fide.
5 Incapaci quando relinquitur, habetur ꝓ nõ ſcripto, z venit ad venientes ab inteſtato.
6 Intellectus illoꝝ verborũ, ꝙ aufertur ab indigno, applicatur fiſco, z quando habet locum illa regula.

a Dominus Domnicꝰ magiſtri Theobaldi ꝓpter ſecularis, maritauit filiam ſuam in ſacerdotio ꝓcreatã, z eidem nomine dotis dedit vnam ſuam petiam terre, deinde in vltimis coſtitutus eidem legauit plures petias terre, z Jac. ſuum fratrem heredẽ vniuerſalẽ inſtituit, z dicta filia poſſedit dictam petiam terre nomine dotis ſibi datam, pacifice p xxx. annos, z plus, z dictas petias terre legatas poſſedit per ſpatium xxvij. ann. z vltra. Nunc dictus Jac. querit, an dictas petias terre pe-
1 tere poſſit, z an ſibi obſtet temporis curſus. † Et dico, quod pe tere põt dictas petias terre a dicta filia. Nã cum nata ſit ex dã
b nato coitu, nõ ſuccedit patri, cui aliquid relinqui non põtᵇ, vt in auth. quib. mod. na effic. ſui. §. pe. vbi expreſſe ponitur in gl. de filio ſacerdotis. z C. de incẽ. nup. l. qui gra. z l. ſi quis incẽt. z in aut. ex cõplexu. eo. ti. Nec poteſt pater aliquid eis dare, vel donare, z ſi qd dederit, legitime ſoboli, aut fratri, vel ſorori redditur, l. j. C. de natu. li. qz ſicut prohibita eſt donatio, z legatum
c ita non poterit ei dotem dareᶜ, argu. C. ad l. Juli. maieſta. l. quiſquis. §. emancipationes. z dos quo ad mulierẽ, ꝓ qua dat, dicitur donatio, z titulus lucratiuus, vt ff. que in fraud. cred. l. ſi,
d §. ſi a ſocero. circa fi. §. preterea[d] Aut dicimus dictam filiam eſſe
2 omnino incapacẽ, † z tunc cum legatum habeatur ꝓ nõ ſcripto, venit ad ſucceſſorem relinquentis, l. in metallum. ff. de iure fiſ. Aut dicimus dictam filiã indignam tunc, cum ſit indigna abſqꝫ culpa ſua ſimiliter veniunt venientes ab inteſt. C. de he. inſti. l. ij. z l. nec apud. z no. plenius ff. de in. ti. l. aufertur. in ꝑn. Dicam plenius. j. z ſatis expẽdit gl. in d. l. ij. de here. inſtit. Ex predictis, patet, ꝙ dictus Jac. dicta bona petere põt. Sed certe imo videtur filio applicandum, vt ff. de in. ti. l. j. z ibi no. Sol. Illud verum, quando heres, vel alius tacitam fidẽ accommodauit, † z tunc aufertur ab eo tãq̃ ab indigno. Secus ſi teſtator
3 tali incapaci legat palam, vt d. l. j. C. de natu. li. z ff. de iure fiſ. li. non intelligitur. §. ſi quis pala. z no. plene ſi, de leg. j. l. Lucius.
e §. j. Nec obat ei curſus temporis[e], qz aut iſta filia ſciebat ſe nõ poſſe capere, z ad illum Jaco. pertinere, z tunc tanquam male fidei poſſeſſor non preſcribit vllo tempore, vt in ca. poſſeſſor. de reg. iur. lib. vj. aut credebat ſe poſſe capere, z apud eaꝫ iuſte eſſe poſſeſſionem, z tunc errauit in iure, qui error iuris nunquã in
f vſucapione ꝓdeſt[f]. ff. de vſuc. l. nunquam. in ꝑn. z in l. ij. Item
4 §. j. cum ſequen. z † quantum ad preſcriptionem habetur error iuris ꝓ mala fide, vt no. per ☞. in d. c. poſſeſſor. li. vj. Sed certe imo videtur excludi ſpatio duorum menſium, z fiſco videtur debere applicari, vt d. l. j. in fi. C. de nat. lib. Reſpõdeo, z dico, qõ verum eſt quod repellitur a fiſco, z contra fiſcum ſe non ꝓtuari, ſi fiſcus agat: ſed in caſu noſtro iſta filia ex ꝑſona fiſci nõ põt opponere, cũ non poſſit hoc caſu de ꝑſona tertij opponi, vt ff. ſi ſer. vẽ. l. loci. corpus. §. cõpetit. z ff. de bo. poſ. cõtratab. l. qui exberis. §. teſtamẽto. z de hoc habemus gl. ff. fami. erciſc. l. his ꝛſequenter, que notabilis eſt ad hoc. Sed op. z videtur, ꝙ d. l. j. C. de nat. li. hodie eſt correcta p aut. ibi poſitam, que incipit. ſ5 nouo iure. Sed reſpondeo, quod correcta eſt ſolum quantũ ad hoc, vt nuptias ☞here poſſunt ille mulieres cum illis poſitis in

dignitatibus: sed in eo casu in quo aliqs spurius nascit, adhuc remanet illa lex, z si esset omnino sublata, adhuc supersunt alie rationes, ppter quas manifeste cõcluditur dictum Jaco. posse
5 petere. † Nã qñ aliqd relinquit his, qui nullius portionis sunt capaces, habet pro non scripto, vt l. quidã sunt. ff. de pe, z ô iure fisci. d. l. in metallũ. z pro nõ scripto veniũt ad eos a quib⁹ sunt relicta, vt l. vnic. ℌ. p non scripto. in prin. C. de cadu. tol. Sed certum est istũ spuriũ nulli⁹ portionis esse capacem: ergo, ꝛc. Preterea videt casus. C. de here. instit. l. nec apud peregrinos. z qõ
6 no. eod. tit. l. ℌ. z. l. si pater. z ff. de iu. fi. l. aufert. in prin. z ibi gl. † z licet verũ sit alias. qõ id q̃ aufert ab indigno applicat fisco: tñ in casu nostro non põt illa filia dici indigna cum alieno vitio laboret, vt C. de nat. libe. l. legem. Vel si ponis eã indignã, non est indigna, ppter culpã suã, sed ppter culpã alienam: vt d. l. legem. Sed iura, que loquunt de his que relinquunt indignis, vt applicentur fisco, semp loquunt qñ qs est indignus ppter culpã suam, q̃ culpa quãdoqz cõmittit antequam ei relinquatur: vt C. de bo. dam. l. ℌ. Quanndoqz ipso tẽpore, quo sibi relinquit, vt quando tacitam fidẽ accõmodauit, z sic loquitur l. j. ff. de in. fisci. z C. de his, qb. vt indi. l. hereditas. cũ similibus. Quandoqz ex post facto, z tũc quandoqz ante mortẽ testatoris, vt q̃ phibuit quẽ testari, vt ff. si qs aliquem test. prohi. l. j. vel q̃ testator ea intentione induxit testamentũ, vt q̃ reputauit heredes indignos, vt l. proxime. in prin. ff. de his que in test. delen. z C. ô his, quib. vt indig. l. hereditas. z ibi plene no. Ad qõ facit. C. ô epis. z cler. aut. Si captiui. z de epis. audien. l. liberi. Quãdoqz cõmittẽ in ipso actu moriendi, vt q̃ quis interfecit testatorẽ, vt ff. de bon. dã. l. cum ratio. ℌ. fi. Facit ff. fol. mat. l. si ab hostib⁹. in fi. Quãdoqz culpa cõmittit post mortẽ, z forte propter inultam mortem defuncti. vt C. de his quib. vt indi. l. j. cũ simil. vel quia testamentũ dixit falsum, z succubuit, vt eo. tit. l. alia. z ff. de inof fi. testamẽ. l. Papinianus. ℌ. meminisse. cum simil. Sed in casu ꝓposito. nulla culpa reperitur huius filie, ergo non debet fisco applicari. Patet ergo ex predictis, q̃ aut nullo modo est capax, z non venit ad fiscum, aut aliquo modo est capax, z est indignus, z tũc subdistingue, aut est indignus ppter suam culpam z venit ad fiscum. Quandoqz culpa est commisa, vt in prealleg. iur. Aut absqz culpa, z tunc veniunt alij, ad quos spectat, vt d. l. nec apud. Aut ergo dicitur spurius nullo modo capacẽ esse, z habeo ꝓpositũ. Aut dicẽ ipsum esse capacem, seu indignum, tunc oportet q̃ dicatur indign⁹ absqz sua culpa, z similiter habeo ꝓpositum. Et hanc opinionem tenet Rich. de Malumb. in consilio suo, q̃ incipit, Spurio sic instituto, licet parum alleget. Aget ergo dictus Jacobus, vel petitione hereditatis, vel condictione ex lege, vt patet ex supra dictis, ꝛc. Bartol.

ADDITIONES.

a Tho. de Dominis. Not. consilium in materia superiorum, alias inci. Dominic⁹ auiti. z ita alleg. d. Bap. Seue. in repe. l. si qua illustris. C. ad Orfi. z ita etiã incip. secundum ordinem Perusinũ, in vij. part. de vlt. volunt. in consi. xxiij. z ô isto cõsi. vide Bapt. Seuer. in dicta l. si qua illustris. z Alex. de Imol. in l. fi. in addi. Bart. z in versi. esse fisci. z in versicu. exprese. ff. de his qui. vt indi. z in l. sed z si lege. ℌ. scire. ff. de petitio. here. z in l. hereditas. C. de his. quib. vt indi. in j. apostil. z plene per do. Ripol. de Ubal. in suo trac. de suc. ab intest. vbi alleg. cõsi. bar. hic.

b B. L. Non potest. Addite tamen, q̃ filia spuria põt capere tantũ, quantũ sufficiat ad alimenta debita iure Canonico, vt inc. cum haberet. de eo, qui duxit in matri. quam pol. z per Ang. in d. ℌ. si a socero. z in l. ignor. C. de his, q̃ in frau. credi. z p Bal. in d. aut. ex cõplexu. z vide Abb. in consi. lv. z in consi. cxv. bal. consil. cxxxvij. in. lib. Joan. de Ana consi. xiij. z xlvj.

c Tho. Dipl. Dotẽ dare. Adde in quantum Barto. concludit, q̃ presbyter q̃ maritauit filiam in sacerdotio procreatam, q̃ poterit per heredem dotãtis repeti dos, quia possedit dictã dotem: secus si maritus, ex quo habet titulo oneroso: quia ab ipso non posset reuocari, sed si esset reuersa ad filiam q̃ tic, secundum Barto. in l. ij. ℌ. si a socero. ff. de his, que in frau. cre. Secundo limita, si filia haberet vnde se aleret, q̃ tunc non potest sibi legari dos loco alimentorum, sed si non haberet vnde se alat, potest pater relinquere spurio, secũdum Bar. in d. l. fi. ℌ. si a socero. z in aut. ex complexu. C. de incest. nup. z ita concor. Bar. qui videtur esse contrarius, vide tu d. Nicol. de Ubal. in suo trac. de suc. ab intest. in j. par. z Bap. Seue in l. si qua illustris. C. ad Orfi. vbi tractant de isto consi. Bar.

d Preterea. No. q̃ Barto. hic vult, q̃ filius non succedit patri qñ est natus ex damnato coitu. Vide Bal. in lij. C. de incest. nup. z Matt. Matthes. in suo trac. de suc. ab intest. Bar. tñ in l. j. versi. quero, an succedat, videtur innuere, q̃ succedit marti, etiam si Amasius haberet plures concubinas. z vide Alex. in consi. lij. in vij. volu. incl. in casu de quo.

e Cursus temporis. Nota istud cõsi. Bar. an filia sacerdotis ꝓscribat spatio. xxx. an rem sibi a patre in dotem dotam.

f Prodest. Not. q̃ simplex error iuris in prescript. nunquam prodest, tñ secus est quãdo est mistus cum errore facti, vt inc. j. de re. in. lib. vj. z vide Alex. de Imo. in sua disp. que incl. Sigismundus, que est modo impressa in moderna impressione de Ozzis, in Lamperum, de iurisd. omn. iud.

CONSIL. CXX.

Si quis capit emphyteusim ab ecclesia, ꝓ se, z filijs suis legitimis vsqz in tertiã generationẽ. tũc ad eandẽ emphyteusim nõ venit filius ꝓ nominationẽ filij, z institutionẽ huius legitimat⁹. Item quomodo intelligatur q̃ qñ pater filium naturalem nominauit suum filium, videtur eum legitimare, ꝛc.

1 Filius naturalis non venit appellatione legitimorum.
2 Filij naturales non succedunt in bonis emphyteuticis.
3 Pater nominãdo filiũ i testamẽto, an videat ipsum legitimare.
4 Matrimonium non presumitur contractum, nec filius presumitur legitimus, quando mulier est turpis vite.

a Verutius a Cozaducij de Capulia olim Castellanus Sãcte Anathalie, fecit testamentũ, in quo Bellũ, filiũ naturalem suũ in testamẽto nominauit filiũ, z ipsum heredẽ vniuersalẽ instituit, z mortuo dicto Verutio quedã bona emphyteutica, possessa p eũ, z hactenus sibi data p Abbatem, z capitulũ monasterij S. Anathale, z per d. Abbatẽ fuerũt cõcessa in emphyteusim Matthei nomine suo, z nomine dñi Nucc, z magistri Acolui, z fuit per eos capta possessio dictorũ bonorum: post hoc dictus Bellus adijt hereditatẽ dicti Verutij, cũ beneficio inuentarij, z assumpsit hereditatẽ dictorũ bonorum emphyteuticorũ, dicens eu succedere legitime in dictis bonis, q̃ videtur legitimat⁹ per patrem, eo q̃ in testamento nominauit eũ filiũ, z ipsum heredẽ instituit, z in testamento, z instrumẽto emphyteutico dicit, q̃ fuit facta cõcessio dicto Verutio vsqz ad tertiã generationẽ masculinam legitimam. Hũc queritur, nunquid dict⁹ Bell⁹ possit legitime succedere in dictis bonis emphyteuticis, per dictã nominationẽ in filiũ, z dictam institutionem in heredem. † In queist. pred. videdũ est vtrũ per predict. verba, vsqz ad tertiam generationẽ legitimã, admittatur filius naturalis. Et constat, q̃ non eo, q̃ dictũ instrumentũ dicit legitimam. Filij enim naturales nõ sunt legitimi, b q̃ nõ ex iustis nuptijs ꝓ creati. l. Paulus. ff. de sta. ho. z ff. de his qui sunt sui, vel alie. in. l. ij. z Inst. de pa po. in prin. † Preterea, etiã si dictũ
c verbũ nõ esset adiectũ, filiũ naturalis nõ succederet, c vt tangit in Spec. de loc. ℌ. nũc aliqua. ver. xvij. q̃ est verissimum, quando ecclesia concedit in emphyteusim ppter ipsius ecclesie dignitatem, l. ex facto. ℌ. si quis rogat⁹. ff. ad Treb. Item, quia filij naturales nõ possunt haberi sine peccato mortali. ergo de his non sensit ecclesia. Preterea, patre recipienti in emphyteusim ꝑ se, z filijs suis, nullã potuit querere actionẽ filijs naturalib⁹, cũ eos in potestate non haberet, nec habitur⁹ esset. l. debitor. in fi. ff. ad Treb. nec ius aliquod reale voluit ipsis filijs naturalibus quererẽ nã possessionẽ dictarũ rerũ emphyteuticarum. pater in vita sua ꝓ se, non ꝓ filijs naturalib⁹ volunt querere z sic cum primo nulla sit quesita actio: ergo, nec dominium vtile: vt ℌ. pbatum est. Sed hoc videdũ est, quid operatur nominatio predicta, facta in testamẽto, de dicto filio naturali. Ad qõ dicẽdum est, q̃ licet aut, item si quis. C. de na. lib. dicat, q̃ si quis dicat aliquẽ filiũ suũ a esse, nec adiciat naturalem: qñ si erat cum
d muliere cũ qua nuptie ꝺ possent, intelligitur legitimatus: q̃ illa verba, cũ quib⁹ nuptie ꝺ possent, debẽt intelligi honeste, sẽm bonos mores ciuitatis. † Unde si talis esset mulier cũ qua esse posset matrimoniũ, non tñ honeste: sed si apparet nuptias
3 cũ eo esse cũ verecũdia, inspectis diuitijs, dignitate, seu nobili
e etate e pone, z alijs qualitatib⁹: puta, si aliquis nobilis, vel aliquis honorabilis ciuis ꝺ heret cũ ea, que sibi, vel alteri famula
f bat: tũc ex illis verbis, filij⁹ nõ poterit se dicere legitimum: f q̃ nuptie cũ illa muliere cõstare nõ possunt. l. honeste. Non enim possum⁹ de iure, q̃ honeste nõ possum⁹. l. filij⁹. de condi. instit. cũ simil. Pro hoc est casus. ff. de bo. pos. ℌtab. l. ij. ℌ. si emãcipatus filij⁹. z ff. de cõdi. z demõ. l. cũ ita legatũ. ℌ. videam⁹. z C. de spon. l. fi. ℌ. que ita. in gl. super verb. ꝓnam. z in aut. quib. mo. nat. efficiũ. ℌ. illud. tñ. ibi, aut legitimo iure nõ digna. Predicti cũ filij sic nominati dicunt legitimi. quasi leges ꝑsumãt matrimoniũ, vt in ℌ. ad hoc. in aut. vt lic. mat. z aute. Sed hoc nõ esset honeste sẽm bonos mores: ergo matrimonium nõ ꝑsumit: sicut si nullo modo posset cõstituere. Nec videt obstare predictis. ff. ô manu. vlt. l. ij. rogat⁹. ℌ. matrimoniũ. vbi glo. dicit, q̃ indigna assumit, que duci phibet: sed talis nõ põt duci de iure: ergo, ꝛc. Solu. Dico, q̃ hec duci phibet sẽm bonos mores, vel dic, q̃ impedimẽtum de quo dixit, matrimoniũ quod constat, ꝺ tum

non

non v'tiatr sed in dubio facit, vt presumatur non cõtractum, vt dixi. Facit optime: ff. de concub. l. in concubinatu. de ritu nupti. l. in libere, z ibi contra presumptionem q̃ inducitur per d. ff. ad hoc. in aut. vt lic. matri z auie, aut admittit probatio in contrarium: facit extra de presumpt. c. illud. † Unde in questione proposita, si poneremus mulierẽ vnã esse, z etiã turpis vite, non presumeremus matrimonium: nec filij essent filij: sed si hoc cessaret, remaneret adhuc dubium. Ad cuius declarationem videnda sunt aliqua, que statim dicam. Nam si tempore testamenti mulier ex qua natus erat dictus filius, decesserat, dictus filius non pót dicere se legitimũ. Et hoc est expressum in authen. qui bus modis natu. effic. sui. ff. illud, vbi dicitur, q̃s matre mortua vel si aliud impedimentũ est, quod non possit esse matrimoniũ, filius naturalis, non potest legitimari, nisi per rescriptum principis. Sed si in casu nostro viueret mulier, z esset in tali statu in quo cum ea matrimonium non posset contrahi, vel quia esset nupta vel quia testator qui protulit dicta verba erat vxoratꝰ, vel si quod aliud esset impedimentum, tunc per predicta verba non inducereꝫ legitimatio. nam dicta authenti. requirit, q̃s tunc matrimonium esse possit, cum dicta verba proferuntur. Hoc etiam tenet Joan. Andre. extra, qui fil. sint legitimi, cap. per tuas. in nouel. Preterea, posito, q̃s in casu premisso concurrerent omnia que d. authenti. requirit, z quod de iure ciuili presumeretur matrimonium, z diceretur legitimus, tñ hoc de iure Canonico nõ procedit, nec ex hoc presumitur matrimoniũ, nisi ꝓbetur. Ita tenet Host. in sum. in tit. qui fil. sint legiti. §. significatum. Ex quibus cõcluditur, quod in terris ecclesie iste filius nullo modo potest dici legitimatus, nec ad dicta emphyteutica bona vllatenus admittetur, ꝛc. Bar.

ADDITIONES.

a Tho. D. Ceruti. Adde q̃ consulunt bar. hic, Idẽ cõsuluit Franciscus Tigrin de Pisis do. Angelus de Ame, z do. Bugol. Pelloli de Perus. s. d. n. Ang. in §. ad hec. in aut. vt lic. mat. z auie. z vide Barto. in disp. que inci. habeo filium, z de isto consi. Bar. vide Alex. de Imol. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel. z in l. imperium. ff. de iurisdic. omn. iudic. z in l. pe. C. de nat. lib. in apost. Barto. z Jaso. in l. neq̃ professio. C. de testamen. z in l. tale pactum. §. si. ff. de pac. z Rico. de Ubald. in suo tracta. de succ. ab intesta.

b B. L. Legitime. Appellatione legitimorum, qui veniãt, vide Cald. consi. iiij. tit. qui fil. sint leg.

c Succederet. Vide Alex. consi. lxxxviij. lib. j. z quod notab. volut Bal. consi. lxx. lib. j.

d Tho. D. Filium suum. Vide Bal. in l. gallus. in fi. princ. ff. de libe. z posth. z Alex. de Imo. in l. Seius z Augerius. post princ. ff. ad l. Falcid. vbi videas.

e Nobilitate. An autem ea, que dicit Bar. hic, habeãt locum in nobili Veneto vide p. Pau. de ca. in l. ex facto. §. si quis rogatus. j. ff. ad treb. z no. q̃ vidi de facto in causa magnifici domi. Darci Dãdulo. quã habebat, z habet cũ do. Tho. z d. Fanti no quondã do. Bernar. Dãdulo: in qua multũ allegabat istud cõsi. bar. z adde, q̃ id q̃s dicit bar. hic, idem tenet Ang. de Peru. in d. §. ad hoc. in aut. vt l. mat. z auie. z in §. j. in aut. quibus modis nat. effi. leg. z bal. in aut. item si quis. in lec. antiq. C. de nat. li. z in l. ij. in versi. Bono oppono. C. quib. res indic. nõ no. z vide bal. in c. innotuit. extra de elec. in versi. caue tibi, vbi dicit q̃ Bar. hic, non sommauit, z tenendo dictum Bar. hic, limitat sing. Bal. in d. c. innotuit. in versic. not. q̃ si pater, ꝛc. nisi pater appellaret filium suum, quia dicendo suũ, appellat ipsum in potestate, z sic confitetur ipsum legitimum esse, z tanto plus si appellaret pater Titium esse filium natum ex matrimonio cõtracto ꝓ ipsum patrem cum tali muliere, ꝓout fuit in testamento do. Bernar. Dandulo: tamen opinio Bar. hic reprobatur per Pau. de Ca. in consi. lxxxv. inci. confessio patris. in versi. secundo dicit Bart. z idem consulnit in consi. cccxcvj. in j. volu. incip. in hac causa, z idem concludit domi. Ricol. de Ubal. auditor Rote, in suo trac. de succ. ab intest. z in j. memb. princ. vbi per plures rationes concludit contra Bar. per rationes, vt ibi per ipsum. Idem tenet domi. Cardi. z Alex. in capi. per tuas. qui fil. sint leg. vbi plene.

f B. L. Dicere legitimum. Corroborando q̃ do. consulens dicit, q̃ quis nominando filiũ, non facit eum legitimum si cũ matre tempore platonum verborum secũdum mores ciuitatis non poterat esse matrimoniũ. Addite Ang. idẽ tenẽtem in d. authẽ. matri. z auie, in aut. quib. mod. natur. effic. leg. §. sed aliud. vbi dicit, q̃ non legitimant̃ per affertionẽ patris. z Alleg. ita consuluisse Bart. do. Francisc. de Pisis, Ang. de Aimelia. z Hug. Pellol. Circa vero conclusionẽ quam facit, q̃ ad hoc vt filius p nominationẽ efficiatur legitimus, requiritur, q̃ tempora prolationum verborum matrimoniũ adesse possit. Contrariũ q̃ imo sufficiat tẽpore puritatis pueri potuisse adesse matrimoniũ, tenuit Zochus canonist. qui refert venerabilem prepositũ sancti Amborosij episcopum Alex. in c. per tuas. ext. qui filij sint legiti. z pau. de ca. consi. lxxxv. incip. presupposito, q̃ iste pater et testes. vbi respõdet ad motiua. z rationes bar. de quibꝰ supra: tamen non audet firmare pedes, propter authoritatẽ Bosticẽ. z Jo. And. allegãs tamẽ do. Prepositum firmat pedes: q̃ opus charitatis est sumere vxore indignã. c. inter opera charitatis. ext. de sponsalib. Item, q̃ possit esse, q̃ matrem filiorũ ante coꝛ rupisset. miquũ enim esset tales filios nõ fieri legitimos. q̃ esset dare materiã peccandi, scz. q̃s ille timens ne posset legitimare filios pseueraret in concubinatu, q̃ est contra ius diuinũ ac humanum, z ita tenet Jac. de bel. in d. §. sed aliud.

g Presumeremus. Vide bal. in c. illud. in fi. de psump. q̃s inter partes presumitur matrimoniũ, z vide Bal. in l. j. C. de collu. de teg. ibi, equalitas personarum.

CONSIL. CXXI.

An actio de dote duret, si aliq̃d est datũ insolutũ, z nondũ est mensuratũ. Itẽ cũ dat mulieri ꝓ dote id, q̃s semper ipsa possedit extra dotẽ, z probat antiquiorem possessionẽ, an hoc probato, cesset actio de dote? concluditur quod non.

1 Vendicio seu datio insolutum ante mensurationem non perfecta.

2 Possessio antiquior sufficit ad victoriam.

a In questione a domini Lioli de Datias no, inter cetera dubitabatur de duobus. Primo, an donatio in solutũ facta ẽ septẽ starijs terre, habeat effectum antequã mensurentur. Secũdo, cũ illa domina, cui datio in solutum est facta, dicat illam rẽ in solutum datam esse suam, z nunquam fuisse in bonis viri sui, vel heredis eius, a quib̃ dicta datio in solutum facta est dicte domine ꝓ sua dote, ad hoc ꝓbandum probat se possedisse per xviij. annos, vsq̃ in psentem diẽ, z probat tituliꝫ heredes vero mariti probant possessionem xviij. annorum vsq̃ in diem psentem, an ex hoc dicta datio in solutum possit irri-
1 tari, z actio dotis firma remaneat. † Super primo dico, q̃ ante
b mensurationem b factam dictus contractus pendet quasi sub
c conditione, donec mensuretꝛc, vt ff. de contrahẽ. emp. l. q̃s sepe. §. in his. z licet ibi loquatur in rebus mobilib̃ venditis ad mẽsurã tamen idẽ est in rebus stabilibus ad mensuraꝫ venditis, l. si in vẽditione. §. j. de pericu. z cõmo. rei ven. z ibi no. z de actio. emp. l. Julianus. §. Titius. z ibi etiam no. Quod autem idẽ sit in vẽditione, quod idem donatio in solutuꝫ ꝓbant leges generales. l. iij. ꝓ empꝛoꝛe. z quib̃ ex cau. in pos. ea. l. fi. cũ similib̃
2 † Super secundo dicendum videtur, quod cũ ista ꝓbet de ti-
d tulo z de antiquiori possessionẽ d, quod omnis possessio habita per illos, scilicet per virum suum, z heredes suos, fuit clãdestina, z vitiosa, vt no. Ja. de Ure. z Ly. C. vti possi. l. vnic. z est casus expressus, extra de pba. c. licet causam. vel vt verius loquar, nulla fuit eoꝛ possessio, sed, vt presumit iure familiaritatis igressi sunt vt ff. de acquiren. possessio. l. qui iure familiaritatis. z ff. de precario. l. z habet. §. hospites. Item cum titulus cum possessionẽ e tãti temporis sufficiat ad probationẽ domini vt dicunt iura vulgaria, apparet rem ꝓpriam sibi datam insolutũ, z sic nihil valet, vt ff. de Contrah. emp. l. ꝑpie rei. z de reg. iur. l. neq̃ pigñ, cum similibus. Et ꝓ hoc specialiter, q̃ quãdo aliquid solutũ mulieri ꝓ dote, z in hoc ipsa decipitur, actio dotis nõ perimitur, imo remanet, vt in l. si cum dotem. §. si mulier. ff. soluto matrimonio. Cum ergo ista domina fuerit decepta, cõcluditur q̃ dicta dotis actio remanet firma, ꝛc.

ADDITIONES.

a Tho. D. In questione. Alias incipit, in causa domine ciole, alias incip. an datio in solutum.

b Ante mensurationem. No. quod Bart. hic vult, quod ante mensurationem datio in solutum, seu, venditio non est perfecta vide Barto. in l. si in venditione. §. in libro. ff. de peric. z cõmo. rei vendi. z in l. q̃s sepe. §. in his. ff. de contrah. emp. z in l. Julianus. §. si Titius. ff. de actio. emp. z bal. in l. cum conuenit. C. de pericul. z cõmo. rei vendi. z alex. de Imo. plene. in consi. clxxxv. in vj. volumine. incipien. in causa, z lite vertente. in j. col. vbi alleg. bart. in isto consilio. Sed quid in transactione dominij, vide angel. z Salice. z Pau. de castr. in l. ij. C. de peri. z commo. rei vendi. Quid autem si vendidi fundũ expressis confinib̃, z dixi, quod erat duoꝝ modioꝝ. si reperiantur maiores quãtitates, an cedant emptori, vide Dld. in cõs. cccxxij. cũ cõcor. de quibus per alex. in d. l. Julianus. §. si Titius. in addi. barol. ff. de actio. empt. z vide andr. Sicu. in rubri. extra de emp. z vend. z in capitu. per tuas. in iiij. not. de dona. z dom. Fabian.

de Monte S. Seu. in tract. de empt. & vēditio. in vj. q. princ. in fi. & sequen. & vide aliqua per Alex. de Imo. in consi. xxxiij. in vj. volu. incip. viso processu.

c B.L. ¶ Densuretur. Vide, q̄ idē voluit Ro. consil. lxxiij.

d Tho. D. ¶ Antiquiori possessione. Adde qđ ita tenent oēs doctores. in d. capi. licet causam. & bar. in l. fi duo. ff. vti possid. & bal. in l. arboribus. §. si agrum. ff. de vsufruct. cū concordant. de quibus per Felt. in d. c. licet causam. de probatio.

e ¶ Cum possessione. Vide apostil. in Bar. in l. Titia. ff. de solut.

CONSIL. CXXII.

Si Titi⁹ hz centū, p dote Sempronie, si contraxerit matrimoniū cū Seio, & in casu quo non cōtraheretur matrimoniū, pmisit restituere illa centum Sēpronie, tunc si illa requisiuit Seium, vt cōtraheret matrimoniū secum, & ipse dixit nolle contrahere, statim potest ipsa petere illa centum.

1 ¶ Stipulatio dandi, vel faciendi quando committitur.

2 Spes nuptiarum quando dicatur deficere.

3 Cōditio stipulationis dicitur extitisse eo ipso quod quis bene get contrahere matrimonium.

4 Conditio illa, si matrimoniū non contraheretur, intelligitur ex presentibus sponsalibus, non ex nouis.

5 Conditio ista, nec nubat, vel si non nupserit, quid importet.

a Actor a presentis schedule fuit confessus se habuisse centū florenos nomine dotis, p matrimonio Zhēdo inter Titiū, & Bertam, quam pecuniā, pmisit restituere dicte Berte, si matrimoniū nō Zheretur, vel Zhi non cōtingeret, cōtigit, qđ dicta Berta requisiuit Titium, vt secum Zheret, qui expresse dicit, nolle contrahere, nūc iste cōuenit ex illa stipulatioe. dubitabat an extitit cōditio dicte stipulationis, placeat vobis respōdere, & videre l. qđ Seruꝰ. ff. de cōdictione cau. da. in gl. magna. & rescribere, qđ sentitis. Aliud. de Mōte Vbiano legu doc. Istius queſt. dubiū videt originem trahere ex l. ita stipulatus. de verborum

1 obligationibus, que dicit † qđ stipulatio cōcepta sub cōditiōe, de dādo, vel nō faciendo cōmittitur cū desijt posse dari, vel fieri, vt no. ff. si qs cau. l. & si post tres. Sed hoc nō est probatum q̄ desierit matrimoniū posse Zhi, ergo, &c. Hoc videtur velle gl. in d. l. q̄ Seruius. ff. de cōdict. ob causa, alleg. p vos. Nā quādoq; dat aliquid nomine dotis, pter nuptias, que credunt subesse, tunc cū dos datur, tūc statim missō repudio repetitur, vt d. l. q̄ Seruius. in princip. Quandoq; datur aliquid nomine dotis p

2 matrimonio contrahēdo, † & tunc demum potest repeti si spes

b nuptiarū defecerit quod est altero mortuo ᵇ vel alias nuptias contrahente: vt ibi not. in gl. magna. & ita intelligunt illam glo. ibi docto. §. glo. iij. & vlti. Et tamen reperio, quod dominus Ly. doctor noster cōmunis, addebat ad illam glo. cum dicit, alias contraxerit, subaudi vel repudium miserit, nil tamen allegat. Videamus ergo quid iuris, & p̄o glosſ. quod nō sufficiat repudium mitti, sed requiratur quod spes nuptiarum deficiat, probatur per casum in auth. de nupt. §. que vero. vers. nisi tamen modus, &c. C. de indi. vid. authen. cui. relictum. ibi, nisi spes nuptia

3 rum deficiat. † Sed ego puto, q̄ ex hoc solo q̄ talis Titius, denegat contrahere matrimonium, extiterit conditio stipulatio-

c tionis ᶜ. Pro hoc videt tex. C. de inutil. stipul. l. j. ibi, recusante, &c. ff. de condi. institu. l. vter ex fratribus, ibi, quia illa nubere noluit. & ff. de condit. & demonst. l. Titio. §. ante nuptias, ibi, qđ si nolit eam vxorem ducere, &c. Et si tu diceres, ille loquunt in vltimis voluntatibus, vbi non est eadē ratio, vt d. l. ita stipulatus. versic. Sabinus. & not. per glo. in l. & si post tres. & l. seq. que hoc dicunt, in contractibus sufficit diuortiū sponsaliorū fieri, l. si ego. in princ. de iure do. & l. stipulationem. eodē titu. ibi logitur, si nuncius remittat, &c. & l. sequen. que incipit, & licet, que tol

4 lit omnem contrarietatem. † Nam illa conditio, si matrimoniū non contraheretur, intelligitur ex presentibus sponsalibus. Si enim ex nouis sponsalibus hoc contingeret, nil ad factum, vt d. l. licet. Respon. ergo ad cōtraria. Et primo non obstat d. l. ita stipulatus. quia hic desijt cōtrahi posse ex his sponsalibꝰ, vt dixi. vel forte alia l. ita stipulatus, loquitur in eo, qui petit id, quod tam suū fuit: tamen in hac secunda solutione vos, & ego cogitabimus. Item non obst. d. l. quod Seruius, imo facit p̄o, si textū simpliciter intelligamus. Nec obst. gl. vltima ibi posita, quia debet ibi subaudiri, vt dixi. alias male diceret. Nec obstat glo. que est in l. si pecunia, eod. tit. in princ. circa prin. glo. magn. que dicit, q̄ in illo casu non est locus penitentie: quia verū est, si volo penitere de eo quod dedi nomine dotis, volo tamē quod sponsalia maneant. sed si repudio, tunc omnino deficit spes, vt

5 dixi supra. Non obstat d. §. quero. & d. aut. cui relictū. † quia loquuntur quādo est conditio, ne nubat, simpliciter, & tunc non potest impleri, nisi cum spes nuptiarū defecerit, vt ibi. Quandoq; est cōditio, si nō nupserit ex talibus spōsalibus, tūc missō

repudio statim conditio: & ita loquitur hic, & ita videt mihi, cum correctione vestra. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Latoꝛ. Vide Bar. in l. q̄ Seruius. ff. de cond. cau. da. vbi tenet idem q̄ hic, & vide ibi Jaſ. versic. circa primum. vbi allegat aut. cui relictum. C. de indic. vid. tollen.

b B.L. ¶ Mortuo. Vide Ro. consi. ccccl vj.

c ¶ Conditio stipulationis. Joā. de Imo. in l. in testamēto. ff. de condit. & demon. tenet, q̄ cōditio non sit impleta, nec Berta poterit petere illa centum. Vide plene per nouissimos in d. l. §. C. de cond. instit.

CONSIL. CXXIII.

Si in diuisione fratrū alter confitet̄ se habuisse cētū a fratre, p dote vxoris sue, p quibꝰ fecit quietationē, & recepit vnā petiam terre, p hac dote, an vxoꝛ illius possit petere ex cōfessione votem predictā, si alias non apparet, & casu quo sic, an debet habere illam petiam terre, an pecuniam p̄o dote.

1 ¶ Extraneus quicunq; dat dotē viro p̄o muliere, ipsi mulieri, etiam absenti, querit ius petendi.

2 Verba enūciatiua fauoꝛe dotis inducunt plenā probationem.

3 Rationes facte inter partes inducunt probationem contra facientem.

a Actum sic se habet, Titius, & Seius venerūt ad diuisionē certarū rerum communiū, &c. & sponte, & de eoꝝ cōmuni cōcordia venerūt ad tale pactū, videlicet, q̄ d. Titius habeat. & habere debeat, vnam petiam terre. positam, &c. p̄o restitutione dotis, &c. dicti Titij, p pretio quinquaginta floꝛe. auri dotis predicte. Ire. fuit confessus dictus Titius habuisse, & recepisse a Seio predicto centū flo. auri, & p̄o restitutione dotis, & complemēto ipsius dotis Bañ. vxoris dicti Titij, de quibus fecit eidē quietationem, &c. ¶ Querit, vtrum ex vigoꝛe dicti instrumenti dicta domina possit petere dotem suā. posito q̄ non habeat aliud instrumentum. Scdo queritur, an cogatur recipere possessionem predictam, an vero debeat habere pecuniam. Vlso instrumento diuisionis inter Seiū, & Titiū, in quo inter cetera continetur, q̄ p̄o restitutione dotis, & cōplemēto, habet a Seio suo fratre vnam petiam terre, iuxta suos confines, p pretio quinquaginta florenoꝝ & alios centū floꝛe. auri. de quibꝰ fecit

1 eidē quietationē, &c. † Ad primū respōdetur, q̄ dicta dña possit petere dotē, & pbare se decisse ex vigoꝛe dicti instrumēti. Nam in dote hoc est priuilegiū, q̄ quicunq; etiam extraneus dat dotem viro p̄o muliere, ipsi mulieri querit ius repetēdi, licet ipsa fuerit absens, l. j. §. accedit. C. de rei vxo. act. l. vlti. in princi. C. de iure dot. sed verbum, p restitutione, nō minus importat, q̄ verbum dari. l. cum quidam. ff. de lega. ij. & l. verbum reddendi. de verb. signifi. Ex quibus concludit, dicte domine ex vigoꝛe dicti

1 instrumenti ius esse quesitum. † Preterea, verba enunciatiua

b dotis. & p dote, inducunt plenā probationem, bl. j. C. de do. promiſ. & ibi no. per gl. ita in proposito. Preterea posito q̄ plenam probationē non inducerent, saltem inducerent semiplenam. sicut confessio facta extra iudiciū, l. capite quinto. de adul. & sic debet ipsi mulieri deferri iuramentū, vt C. de rebus cre. l. in bo

3 nefideī. & ff. de iureiurand. l. admonendi. † Preterea, ista diuisio facta inter fratres, est quedam ratio cōposita inter eos. & sic ratio inducit contra facientem probationē, vt l. quedam. §. numularios. & ibi no. ff. de eden. & hic liber rationum cōfectus inter tutoꝛes, pbat contra eos, & l. vlt. C. arb. tu. ita ex hoc instrumento probatur contra dictum Titium, & eius successoꝛem, saltem hoc non est dubium, q̄ dictū instrumtntum faciat fidem talem, q̄ ipsi mulieri debeat iuramentū deferri. in d. l. capite quinto. de adul. & in d. l. in bonefideī. & in d. l. admonendi. ¶ Super secundo non est dubium, q̄ sicut recepit pecuniam, & rem estimatam, ita tenetur reddere estimationem, l. estimate. ff. sol. matri. & l. maritus. C. de iure do. &c. Ego Bar. de Saxoferrato. cui consi, se subscripsit do. Franc. de Fabiano.

ADDITIONES.

a ¶ Factum sic se habet. Adde, q̄ idē consuluit Paul. de Castr. in consil. lxxxiij. incip. q̄ prefata sententia. & vide de hoc consi. Philip. Dec. in consil. xxxv. inci. prestantissime domine, vbi ponit plures concordan. & vide Alex. de Imol. in l. legata mutiliter. ff. de leg. j. & in Lex his verbis. C. de testamen. iml. & ibi vide Jaſ. & in l. admonendi. ff. de iureiurand. & vide Alexand. in l. ex hac scriptura. in addit. mag. ff. de donat. & Joan. Ber. in suo reperto. in versicu. verba enunciatiua in versicu. primo. vide do. Bal. de Peru. in suo tract. de dotib. &c.

b ¶ Probationem. Quod verba enunciatiua fauoꝛe dotis inducant plenam probationem, tenuit Roma. singul. ccccexl. incipi. verba enūciatiua. plus dicit bar. in l. cum citra. C. de iure dot. qđ etiam probatur per presumptionem. Bart. autem in l. diē.

alleg.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

alle.dicit,q per solutionem gabelle probabitur dos,z cõsequetur luerum er forma statuti.Videte etiam Ange.cõsi.clxxxj,in stampa Papie,q incipit,A fecit testamentum.vbi videtur vel le contrarium.

CONSIL. CXXIIII.

Si vxor dedit fundũ in dotẽ, z vir promisit sibi restituere dotẽ ac postea ambo vendiderũt fundũ,z quilibet cõfessus est se recepisse pretium.tũ soluto matrimonio mulier potest recipere ab herede pretiũ fundi.Vel melius dicit,quãdo vxor, z vir.vendiderunt rem totalem,quid repetat vxor sol.matr.

1 ¶Vir,vxor,si insolidum vendiderũt rem suam, tanquam duo rei obligati sunt emptori.

2 Qua actione agit vxor contra heredes viri ad petendum partem pretij fundi venditi.

3 Presumitur actum illud quod est ex natura rei.

4 Dos est quid vniuersale.

5 Pretium in dote succedit loco rei.

a Punctus questionis talis est,Dña P. nupsit L.z dedit sibi in dotem, quẽdã fundũ mestimatũ,q L.promisit dicte domi. dictã dotem restituere in eventum restituende dotis:constante matrimonio,dicti coniuges in eodem instrumento venditionis dictum fundum dotalem vendiderunt,quilibet insolidum,z confessi fuerunt,pretium ab emptore habuisse,z recepisse,modo solutum est matrimonium per mortem dicti L. z dicta domina P. repetit ab herede dicti L. dotem predictam, scilicet pretium redactum ex venditione predicta.Modo quaritur,vtrũ illa domi.venditare potest,z vtrũ totum pretium dicti fundi debeat sibi restitui,z si non totum quantum debeat sibi restitui.z an per hoc bona viri sint sibi obligata pro dote.

1 †In quest.ista primo videndum est,vtrum totu pretium videatur peruenisse ad vxorem,ex eo q insolidum vendidit vna cum viro.Ad quod respondendum est,quod licet vir, z vxor insolidum vendiderunt,z sic insolidum tanquam duo rei sint obligati emptori:tũ ipsi inter se dicuntur quandam communionẽ habere,z q ex illo contractu percipitur, venit inter eos communicandum:vt not.in l.fratrẽ a fratre.in glosl.magna.in verb. a fratre.versi.quare ergo,de condict.inde.z de lega.j. z l.si Titio.aut Seio.z ff.de sol.l.qui hominem.§.j.z ibi no. Inquantũ ergo isti vir,z vxor,perceperunt pretium,presumendum est eos communiter,z equaliter percepisse,ad quod facit:quia la percepcione pretij non fuit dictũ.q insolidum receperit vir solus.ergo intelligitur,q5 quilibet p parte receperit l.reos. §. cum in rabulis.ff.de duo.reis.Concluditur ergo,quod dicta domina

b solum medietatẽ pretij5,que ad virum peruenisse presumitur

a potest repetere.†Secũdo examinandũ est, qua actione dicta medietas dicti pretij petẽda sit,z videtur q actione pro dote: quia pecunia redacta de fundo dotali,dotalis est,l.si ex lapidicinis.ff.de iu.dot. In Gniũ facit gl.in verb.nõ tibi queritur.l.ex pecunia.C.de iu.dot.que intelligit d.l.si ex lapidicinis.quando ex hoc agit,quod dotalis efficiatur,z mulieri est vtile:sed hoc non apparet,q5 sit actũ:ergo.&c. ¶Circa hoc dico, q ex eo q est vtile mulieri,z sibi vtile esse asseritur, presumitur hoc esse actũ,vt illud pretiũ in causam dotis habeatur,q probo primo per l.si.ff.de iu.do.z ibi no,in vlt.gl.vbi dicitur,q5 quando est vtile mulieri,licet ex presse nõ dicatur,presumitur facta permutatio de vna re,in aliam causa dotis.¶Hoc etiam probatur per rationem.Nam si hoc non presumeretur,z mulier pateretur pecuniã suã esse apud virum sine aliqua causa,saltem esset donatio vsus ipsius pecunie,sed in muliere nõ debem9 presumere volutatẽ donãdi,cum mulierum genus auaritiosum sit,z marime in virũ,in quem donatio est prohibita:ex nulla autem alia causa gratuita põt dici esse apud virum,nisi ex dotis causa:ergo ex illa est psumendũ,vt l.pro hẽde.§.¶Papinianus.ff.de acq.

3 here.pro hoc facit optime.ff.sol.ma.l.penul.§.vxor.†¶Deterea, illud q est ex natura rei presumitur tacite actum,vt l.cum quidam.in fi.ff.si cer.pet. Sed ex natura dotis6 est,vt pretium succedat in dote loco rei.ergo istud videtur tacite actum,q probo, Dos est nomẽ iuris,z cuiusdam vniuersitatis, sicut hẽditas, peculium. z si.vt ff.de impen.l.q dicitur. z ibi not.in glo. magna,sed in vniuersitatib9 pretium succedit loco rei, z si nõ exprimatur.l.si z rem.z pretium.ff.de pet.hered.ergo hoc tacite,vi

4 detur actum,cũ non sit ex natura rei cõtrarium.†Et quod dos sit qd vniuersale probatur per l.si maritus.in fi.ff.sol.mat. vbi dicitur,q dos augetur propter accessiones,quod non esset, si esset iudicium particulare,vt ff.de pet.her.l.itẽ veniunt.§. fructus. Preterea gl.in ver.pretium abest.in l. Labeo z Sabin9

5 ff.de verbo.signifi. ex presse dicit, q pretiũ dote pretium succedat loco rei:nec dicit,quod requiratur quod agatur hoc. Si enim hoc esset necesse,nulla specialitas esset in dote:quia ex partium conuentione in quolibet cõtractu posset fieri,q vna res loco alterius debeat.Sed in d.gl.ponitur casus dotis tanquã casus specialis:ergo nõ requirit.q5 hoc agatur.Concluditur ergo q dictũ pretiũ,qõ perueniat ad virũ.petat actione ex stipulatu z pro dote:z sic bona viri sunt obligata a tẽpore cõtractus dotis celebrate,non tempore quo dictum pretiũ peruenit ad eum,l.j. q pos.in pig.hab. Pro hoc etiam faciunt verba contractus §. relata,que dicunt,promisit dictam dotem restituere.q est no. dicit enim dotem,non enim ipsam rem totalem,sed hec apposicio dotis continet ipsum pretium.vt dictum est,ergo,&c.

ADDITIONES.

a Th.D. ¶Punct9 questionis. i c.do. Jo.nupsit Lucio,alias incipit.do. Joanna quondam paschalis.z ita alleg.do. Ant.de Lanario,in consi.decij.incip.circa primum.in ver.circa tertiũ dubiũ.z vide de hoc consi. Alex.in l.si liqueat.C. de inoffi. do. in apost.ad Bar.z And.Bar.in l.pen.§.vxor.in additio.Barto. ff.soluto matrimonio.

b B.L. ¶Medietatem pretij.Circa primam cõclusionẽ factã per dominum consulentẽ q mulier possit solum repetere partem dotis ab heredibus viri,per d.§.cum tabulis.contra facere videtur auth.si qua mulier.C.ad Velleia.vbi quando vir, z vxor se obligauit in eodem instrumento,non tenetur mulier,nisi quaten9 doceat versum in vtilitatẽ mulieris.Et pro ista parte decidit Specul.in titu.de solu.z lib.§.ante omnia.versicu.sed pone vir.Joan.de Imo.in c.cum cõtingat.in versicu.inxta predicta potest dubitari.circa medium.de iureiurando. vbi dicit, q ita de facto iudicatũ fuit in ciuitate Bononiensi. Item. in in cap.ij.de pens.z ita consuluit ¶Pau.de Cast.consi.ccxxviij. Feder.de Se.consil.xviij.mouentur principaliter, quia experientia docet,q maritus vere percepit pecuniam, sed pro cautela emptoris mulier se obligat,nec commode potest mulier resistere voluntati viri,z ideo satis iustum est quod nõ teneatur. z hac de causa facta est d.authen.si qua mulier.non obstat nõ do.§.cum tabulis.quia loquitur in his,qui possunt se aliter obligare:sed mulier non potest regulariter se pro alijs obligare, nec pro viro,vt in d.authen.

c Th.D. ¶Ex natura dotis. Vide bar.in rub.ff.sol.mat.in vlt. col.in fi.z ibi dixi in additione.

CONSIL. CXXV.

Vxor an soluto matrimonio potest repetere ab heredibus viri fructus rerum paraphernalium, z qui dicantur fructus industriales.

1 ¶Fructus paraphern.an debeãt restitui ab heredibus viri.

2 Fructus industriales sunt segetes,z vinum,z oleum.

a Questio talis est.Titi9 habẽs vxorẽ habẽtẽ bona paraphernalia,vitra q̃ dotalia coli fecit,quorũ bonorũ fructus in domum cõmunis habitationis deferebantur:mortuo dicto Titio,dicta vxor repetit dotem,z fructus predictos, ab heredibus Titi, ac estimatione dictorũ fructuum.est in questione an antedicti heredes teneant ad restitutionẽ dictorum fructuum,vel eorũz

b estimationes9.†Videtur,quod dicti heredes ad restitutionez

1 dictorum fructuum nullatenus teneantur.¶Hoc verum esse ostẽdo sic,Aut dicti fructꝰ sunt fructus naturales, z tũc nõ est dubiũ.q eos potuit vir in domo cõi cũ vxore sua consumere,vt de vsufructu dicit.C.de pactis conuen.l.si.§.sanctimus. ibi, vxorẽ expẽdere ergo idẽ i fructibus industrialibus,cũ eadẽ sit ratio,

2 vt ibi no.per gl.z Ly.in vers.querit gl.†Fructus aũt industria-

c les appello,segetes,z vinum.Et licet de oleo6 posset dubitari idem dico,q industriales inueniuntur, cum in eo querendo homini9 industria,z sollicitudo requiratur.Facit q no.ff.de rei ven. l.z ex diuerso.in gl.magna.z per doc.C.de rei ven.l.certũ. Aut illi fuerunt fructus naturales,in quibus querendis modica ỹ titur industria,tunc licet gl.in d.l.si.C.de pac.cõuen.videat dicere quod sint mulieris,tamẽ Mar.Sil.in publica disp.determinauit contrarium,cuius opinionem puto veraz, quod sic p batur.Opere seruorum dicuntur fructus,vel saltẽ fructibus equiparantur,vt ff.de oper.seruorum.l.ij.iij.z iij.z de acquirẽ. rer.domi.l.quesitum.§.si.at fructus seruorum equiparant fructibus naturalibus.cum in operis seruorũz querendis nõ vertetur industria,sed istas operas a viro perceptas mulier non repetit.vt ff.de do.iter.vi.z vxo.l.j.z.si id q.§.si quas serui.ergo fructus naturales restituẽdi nõ erũt6. Hec obstat l.marit9. in princi.ff.ad l.falcid,q intelligitur de eo q.ibi remansit apud virum de ipsa sorte,hoc est,de substantia bonorum non de vsuris,vel fructibus.Et ita tenet ibi gl.&c.Bar.

ADDITIONES.

a Th.D. ¶Questio.Alias incipit.Et vt.q dicti heredes alias incip.Titius habens vxorẽ,z ita incipit in xiij.consi.in ordine

Perusino, in iij. par, de vlti. vol. z adde quod do. Recuperatus de sancto Miniato subscripsit huic consi. bart. p cont apparet in viij. lib. consiliorum antiquorum. z de isto cõsilio vide Alex. de Imol. in l. maritus. in j. volu. ff. ad l. Falcid. z ibi vide apostl. meam ad Bar.

b ¶ Fructuum estimationem. Inquãtum Bart. vult an hẽdes marici teneantur ad fructus bonorum paraphernalium. adde eundem Bart. in l. pen. ff. ad l. Falci. z Bal. in c. si duo fratres, §. si duo fratres, versicu. idem dico de fructibus. in feud. titu. de fratri. de nouo benefi. inuesti. in vsi. feu. vbi facit mentionem Bar. cõsuluisse, ꝛc. cũ concor. de quibus plene per Alex. in d. l. pe. §. j. ff. ad l. Fal. z Alexã. in consi. xlij. in j. vol. super premisso. z plenius in consi. lxiij. in ij. vol. super primo dubio. z plures add. Jas. in l. maritus. in fi. C. de procur. Tui adde Jac. Alua. in d. c. si duo fratres. z Pet. de Ubal. mod. in suo tract. de societ. in vj. par. prin. in xv. q. z Pet. Cozne. plenissime in consi. cxxix. inci. ad euidentiã, in iij. vol. vbi alleg. Pau. de Cas. in consi. clxxxvj. sup per primo reperio. z alleg. bal. in consi. secũdum ordinem suum ccccv. quedã sunt res. z ibi Bal. facit pulchrum consi. ego habeo. consi. predic. cui se subscripserunt pe. de Peru. z Ang. fratres. z subscriptio Pet. in c. m hẽdes. Angeli. an fructus, vbi voluit bal. quod si mulier subuenit necessitati viri. z non repetunt heredes fructus predictorũ bonorũ. etiam q sunt in administratione vxoris. z extra dotẽ: q tenetur ei subuenire, posito in necessitate. z etiã quãdo vxor cõsumpsit fructus predictos in filios: q non repetit nec ipsa, nec heredes, per l. alimẽta. C. de nego. gest. z cũ aliis iurib⁹. Limita cũ predicta, nisi extaret statutum qd maritus lucretur fructꝰ bonorũ paraphernaliũ. q tunc neq maritus, nec hẽdes sunt obligati restituere fructus z reddere rationẽ bonorũ predictorũ ex quacunq causa. z plene ponit Alex. in d. cõsi. xlij. in j. vol. vbi concludit valere dictũ statutũ. z idẽ affirmat in seq. limita. omnia predicta, nisi maritus. z spõsus percepisset fructus bonorũ paraphernaliũ vxoris. z sponse, ante matrimoniũ contractũ: q tunc perceptos ante matrimoniũ non lucratur prout lucraretur perceptos post matrimonium, licet illos in domo consumpserit, vna cum dicta sponsa: q in illis cessat ratio presumpte renunciationis. ex quo satis est qd dotẽ concessit ex causa predict. onerũ. z vide plene per d. meũ do. Bal. de Peru. in suo trac. de dot. in ix. par. j. in vſ. aduertendũ tamẽ puto q si talis mulier. z dicit qd ita de facto respondit interrogatus dũ lege eret Pisis. Et aduerte inquantum Alexand. de Imo. in d. l. maritus, que est pe. ff. ad leg Falc. z in consi. xlij. z in d. consi. lxiij. alleg. consil. Bal. quod inci. scien dum est q mulier. z ponit quasi verba formalia Bartol. z sequacium. z Jas. in d. l. maritus. Tu vero adde, quod licet aliqui attribuant illud consi. Bal. tamẽ est consi. do. Fran. de Albergotis de Are. q est insertũ. j. in ij. vol. consi. Bar. in cons. cxxxj. incip. res sic se habere dicitur, q consil. potest poni p̃o add. cõsi. Bar. hic. Thom. In Christi nomine. z beate Catharine. que strionis. z eorũ que circa istam materiã subscripsit Bar. in l. pe. ff. ad l. Falc. est sciendum. q mulier nupta põt habere patrimoniũ triplicis generis. videlicet bona dotalia. z que sunt, est planũ. z bona paraphernalia: z hec sunt bona mobilia. q vxor defert in domũ viri. maxime ratione sui proprij vsus. vel communis vsus sui. z viri. ff. de in. do. l. si ego. §. dotis autẽ. z C. de pact. conuent. d. l. fi. z istorum paraphernalium quãdoq tradit viro vxor custodiam. z tunc videtur concedere tacitã eorum administrationẽ. z vsum. vt d. iurib⁹. Quãdoq sibi reseruat custodiã. z tunc vir nullũ ius prętẽdit in illis. vt d. l. si ego. §. dotis autez. nisi quemadmodum de his que sunt de tertia specie p̃oxi. seq. Quedã sunt bona mulieris neq dotalia, neq paraphernalia, velut ea que sunt extra dotẽ. z extra ea que vxor in viri domum inducit. z ista bona differũt ab vtraq specie p̃dictarũ, quia in istis non habet vir dominiũ. vt in dotalibus habet nec administrationẽ ex tacita, seu presumpta volũtate vxoris. Et hinc est q quando vir agit ad hanc tertiam speciẽ bonorum vxoris tenetur de rato cauere. C. de procur. l. maritus. Secus est cum agit p̃o paraphernalibus: quia nulla prestat cautionẽ. q intelligitur habere voluntatẽ vxoris circa eorũ administrationem. vt d. l. fi. C. de pac. con. z ibi gl. mag. tãgit hanc differẽtiam inter paraphernalia. z non parapernalia. z in d. l. maritus. ¶ Hũc ad propositũ. si queraẽ de fructibꝰ paraphernaliũ, de his vir eatenus tenetur reddere rationẽ vxori, quatenus conuertisset eos in vsus proprios. quia debuit conuertere in vsum communẽ sui. z vxoris sue. d. l. fin. C. de pact. conuen. z not. in l. si stipulata. §. i. de do. inter vi. z vxo. z in istis procedit distin. Bar. Sil. z do. Bar. in d. l. pe. videlicet. q vir lucretur consumptos industriales in recompensationẽ oneris administrationis suscepte. vt. d. l. fina. de pac. conuen. z sic idem etiam not. Lyn. extantes vero industriales. z etiam consumptos non industriales non lucratur. nisi in modica quantitate. vt d. l. fi. z ibi tangit glo. z in d. l. si stipulata. §. j. ff. de don. int. vi. z vr. De fructibꝰ aũt dotalium rerũ non est dubiũ aliquod. q indistincte sunt viri. p̃o tẽpore quo durauit matrimoniũ. ff. de in. do. l. cotis fructus. z l. p̃o oneribus. z de his duobus membris nihil ad quest. nostram: q bona, de quibus est questio nostra, sunt de tertia specia: quia non sunt dotalia neq paraphernalia. Circa quam speciẽ tertiam seruanda est. z recte, p̃cedit p̃fata distinc. Bartol. z Bar. Sil. in casu certe volũtatis: q si quidem constaret, qd cõtra volũtatem vxoris percepisset fructus ex eis, industriciit tenek de eis reddere rationẽ. C. de do. int. vi. z vr. l. de his. Aue constat. q percepit de voluntate vxoris. z tunc aut queritur de extantibus, aut de cõsumptis. Primo casu, extantes integre restituit. vt d. l. si stipulata. §. j. Secõ casu, aut de industrialibus, aut de naturalib. vt §. dixi in fructibꝰ paraphernalibus. z hoc vbi voluntas vxoris sit certa. Si vero est dubia. z iste est. ppriꝰ casus noster. z hũc casum omisit Bar. in d. l. pe. ff. ad l. Fal. z isto casu dico q vir non lucratur nec extantes, nec cõsumptos, nec industriales, nec ettam naturales: sed tenetur eos restituere mulieri. Et de his proprie loquitur l. pe. in prin. ff. ad l. Falc. nisi bi subaudiendo. z nullam vim faciendo litere. ratio est. q fructus istorũ bonorum non intelligitur vir consummare de volũtate vxoris: sed potius contra volũtatem. z hoc ex multiplici presumptione. Prima presumptio est ex cõmuni natura, que est q quis velit res suas iactare, in dubio. l. cũ de indebito. ff. ꝺ p̃oba. Secunda p̃sumptio, est sumpta ex ꝓpria natura mulieris: q earũ genꝰ auaritissimum est ff. ad Treb. l. sed si ego. z ideo monstruosum est ipsas velle largiri. z nõ est p̃sumendum, q regulariter omnia agũt secm earum, ppriam naturam, z solitum, z cõmunẽ earũ morem. d. l. cum de indebito. z l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. Tertia presumptio est desumpta ex consuetudi personarũ, pportione: q decet viros sustentare vxores de propriis fructibus, vel rerũ dotalium. z non viros nutriri, z sustentari ab vxoribus. ff. de do. inter vi. z vr. l. ex animo. z ff. sol. matri. l. si cum dotem. §. finaliter in fi. z est expressum in d. l. si stipulata. §. j. z ibi not. sub ver. contra sexus naturam. Quarta ratio presumpta est ex psonarum cõiunctione. z eius qualitate, videlicet. q inter virũ z vxorem est cõiunctio habẽs annexã reuerentiã ex parte vxoris. propter quã ex patientia resultat presumptio dissensus, seu voluntatis coacte. ff. quarũ rer. act. non datur. l. j. §. que onerande. z scribit Bartolus in d. l. q dotis. ff. sol. mat. Quinta ex constitutione bonorũ mulieris, que est p̃iudicialis mulieri. Unde in dubio videt dissentire. l. pen. ff. de fur. z no. C. de acqui. pos. l. ij. Suffragatur insuper dict. domine, etas in qua fuit dict. tẽpore, videlicet. q minor. cui nõ licuisset, quãuis expresse voluisset, donare viro. vel cuicũq alteri. propterea voluntatis eius ratio habenda nõ est. ff. de tut. z ra. dis. l. j. §. vnde q̃ritur. z C. si maior fac. rat. hab. l. fi. z C. de admi. tut. l. ler. q tutores. Ex his omnib⁹ cõcluditur. z indubitanter infertur, heredes dicti Ang. teneri dicte domine Catheri. reddere rationẽ fructuũ predictorũ. vt d. l. pen. ff. ad l. Fal. cuius effectus est. vt restituat illos. vel illorũ estimationẽ. quos non appareret versos esse in sumptꝰ necessarios. vel vtiles mulieri p̃dicte. ff. de neg. gest. l. ij. z de cond. z demon. l. si cui liberorũ. z l. cũ seruus. nec intelligit versum in vtilitatem vxoris. si vir dictos fructus conuertisset in alimonias suas. z vxoris sue. sed videtur versum in vtilitatẽ ipsius viri. ad quem spectabat onus alendi vxorẽ de ꝓpꝛio: vnde seipsum releuasse intelligitur. z tanto esse locupletior. ff. de cõdic. indeb. l. i summa. §. in fruméto. z hoc de prima dubitatione. De seda, videlicet cũ dicte domine Catharine nõ fuerit integre, dos restituta. neq eidẽ fuerint prestita alimenta, vtrum eidẽ debeantur saltẽ p̃o rata quantitatis dotis non recuperate? Ad qd dicendũ est. dicta alimẽta deberi vxori p̃o rata dotis sibi nõ restitute, ea ratione: q si nil restitutum fuisset, deberentur sibi integra alimenta. ff. de vsufru. leg. l. cum vsufructꝰ. z de annu. leg. l. Seio. cũ simili. Ego Fran. de Albergotis de Are. consulo prout supra scriptum est, propria manu me subscripsi. z signo mei nominis signaui, ꝛc.

c Th. D. ¶ Oleo. Bar. hic vult, qd oleum est fructus industrialis. Adde Bar. in l. maritus. §. j. in fi. ff. ad l. Falci. vbi facit mentionẽ de hoc cõsi. z vide Bar. in l. si emptor. z l. z ex diuerso. ff. de rei ven. Bal. in l. ancille. C. de fur. z in l. j. C. de vsur. z fru. lega. z in §. p oneribus. C. de in. do. z in l. in fructu. ff. de vsufr. leg. z per Cozn. in consi. cxxix. in quarto volu. ad euidentiam. z Alex. de Imo. in d. l. maritꝰ. in fi. z Franc. de Are. in cõsi. clx. lõga est ista consultatio. vbi omnino videas. Et de lacte, z lana, vide eũdem Bar. in d. l. z ex diuerso. Inquantũ aũt bar. hic tractat de vsuris. z fructibus vxoris, limita dicta ei⁹, nisi essent isti fructꝰ naturales in magna quantitate. z in maxima summa. q tenentur heredes eos restituere, ex quo locupletiores facti sunt. l. si ita

stipulata

stipulata.§.j.ff.de do.inter vi.z vxo.tñ adde,q si ad manꝰ maꝰ riti peruenerũt,z tanquã ad manus administratoris,eo quod bona z negotia vxoris administrabat maritus,nulla habita diſtinctione,ad restitutionem tenetur.vt est casus in d.l. maritꝰ. ff.ad leg.falcid.secundum Auge.de Peru.

b ¶Non erunt. Limitat tamẽ Aug.in §.fuerat. Instit.de actio. verũ,deberent restitui,q fructus rerum paraphernalium non sunt restituendi si sunt consumpti:secus si extant,vel maritꝰ sit locupletior.vt hic probaret mulier,z vide Petrũ de Anchar. consilio xciij.

CONSIL. CXXVI.

Si frater dotet sororem,z ponit pactum,q soluto matrimonio dos remaneat penes virũ,z iurauit,nõ venire ꝛ: tamen si soluitur matrimoniũ morte viri,potest vxor sibi repetere illam dotem,non obstante iuramento.

1 ☞Actio de dote competit vxori soluto matrimonio,nõ obstãte pacto facto per fratrem.

2 Non parat exceptio tertio,si debet restitui alteri,z nõ tertio.

3 Juramentum non extenditur ad ea,ad que non extenditur cõuentio,z iuramentum vnius non nocet alteri.

a ¶Titius maritauit suam sororem,z dedit sibi in dotẽ centũ,z pepigit,siue pactũ fecit cũ viro dicte sue sororis,vt quomodocunq; soluerẽt matrimoniũ dos deberet remanere penes virum vel eius successorem,deinde cõtractum est matrimonium,z iste soluit partem dotis,z aliam partem promisit,deinde tractu tẽporis mortuus est vir huius sororis Titij. Unde queritur,nũ quid iste Titius,qui iurauerat non venire ꝛ predicta possit repetere partem dotis solutam,z de alia habere exceptionem z si si non põt,vtrum ista nupta potest repetere dotem,nõ obstante pacto facto per Titiũ suum fratrẽ.† In questione predicta primo videndũ est,vtrũ actio competat dicte domine,non obstante pacto. Ad q dico quod sic:quia dicta verba,quod in omni casu dotis restituende,ꝛc.non referuntur ad casum quãdo soluitur matrimoniũ morte viri,superstite vxore,z si exp̃esse ad illud referrẽtur non valerent:vt ff.de pac.dot. l.ij.z ff.de dot.p̃

b leg.l.j.in princip.ᵇEt hoc habet locũ,siue mulier ipsa det dotẽ, siue pacisc̃atur,siue quis alius,vt dicte leges generaliter loquũtur,z hoc exp̃essum est C.de pact.dot.l.quamuis.licet glos.ibi videatur aliquam limitationẽ dare ꝛc.Azo in summa dicit,q̃ pactum generaliter est improbatum,hoc etiam tenet Jacob.de

3 Aret.vt ibi dicit Lyn.hoc etiã tenet Odo.† Itẽ super alio pũcto dico,quod dicto Titij nõ paratur exceptio:quia licet heredes viri teneantur restituere illud,quod exigitur:tamen debent restituere alij,non illi a quo petitur.Casus est ff.so. matl. si socio.§.Lucius.dico tamen,q si mulier liberat heredem dicti sui viri,quod tunc Titius possit opponere exceptionem,ex liberatione facta a dicta muliere,ad quam finaliter debet venire,vt ff.de do.exceptio.l.apud Celsum.§.mandaui,z ff.de.pac. l.si cum emptore,§.fin.Nec obst.quod in d.instrumento fuit iuratũ,q iuramentũ non extenditur ad ea,ad que non extenditꝰ cõuentio.l.fina.C.de non num.pec.z l.fin.ff.qui satisdare cogã.

3 †Preterea,posito quod fuisset exp̃essum,istud pactum nõ nocet dicte domine:quia pactũ vnius non nocet alteri,nec iuramentum:vt ff.de pact.dot.l.j. z ff. de iureiuran.l.nam postea.§. fin.z l.sequen.

ADDITIONES.

a Tho.Di.¶Titius,Istud consil.alleg.Andre.Sicul.in l. socer.§.Lucius.in additi.Bart.ff.sol.matrimo.z ibi alleg.esse in nu.celsij.z vide ibi per docto.

b ¶L.i.in princip.Vide Barto.in dict.l.prima,z que ibi scripsi in addition.ad Bart.

CONSIL. CXXVII.

Si fratres dederunt dotẽ pro sorore,z pacti fuerunt restituere ei dotẽ solu.matr.morte sororis,etiã cũ filio ꝛc.de rũ ipsa testata est in articulo mortis,z eis consentientibus,filium suum heredem in omnibꝰ bonis instituit,an post eiꝰ mortẽ fratres possunt petere predictam dotem:concluditur,q nõ.

a ☞Fratribus dotantibꝰ sororem,z stipulantibus eis reddi,soror non obstante stipulatione,potest disponere de dote.

a Fratribus dantibus dotẽ,z stipulantibus ipsis reddi, quando dotauerunt de suo,si consentiunt sororem testari,sibi ipsis preiudicant.

a ¶Quidam fratres a de communi patrimonio quondam patris,z matris,dederũt dotem,p sorore,z stipulati sunt dotẽ eis reddi,si morte viri matrimoniũ solueret,nullis existentibꝰ liberis,solutũ est sic matrimoniũ morte viri,modo dos reddita fuit fratribus,z mulieri:z eandem dotem fratres pro eadem sorore dederũt secundo viro,z stipulati sunt eãdem reddi,si matrimoniũ solueretur morte vxoris,filijs nõ existentibus,intra tamen legitimã etatẽ decedentibus,accidit,q soror illa in vltimis constituta,ꝛ omnibus suis bonis fecit testamentum,z filiũ quem habebat ex hoc secũdo viro heredẽ instituit legitimũ de omnibus bonis,cõsentientibus dicte sororis fratribꝰ. demũ ea mortua dicti fratres petunt a viro dotem propter stipulationẽ,quã fecerãt de dote eis reddenda,cum filius licet exret,non tamẽ habet etatem legitimã. Alleg.pater filij, quondam vir,q vos ꝛsensistis sorori vestre,vt testaretur de omnibꝰ bonis suis ꝛ consequens sic in dote,z sic in stipulatione renũciastis,arg. ff.de ver.sig.l.bonorũ.§.j.z de au.z arg.leg.l.vestem.z de lib.leg. l.j.in prin.z in ant.de equal.do.§.illud quoque. Item,cum hãc stipulationẽ soror passa est a fratribꝰ interponi,potest contraria voluntate adimere,vt no.ff.de dot.prel.l.Seia.cum simil. Allegatur ex aduerso q fratres consentiendo sorori,vt testaret de bonis suis,non intellexerunt de dote,cuius ipsa non habebat actionẽ,z sic non erant bona sua,z sic nec testando ipsa potuit eis preiudicare,arg.d.l.j.cum si.† Dico tamẽ in quest. presenti,saluo semper famori consilio,q in omnem euentum nititur q̃ nullo modo dos sit restituẽda fratribꝰ mulieris:isti tamen fratres dãtes dotẽ fuerũt adiecti,siue appositi,vt stipula-

b rentur ᵇ,z tunc dico,q̃ mulier potuit facere de dote quicquid voluit,non obstante,q̃ stipulatio interposita est de reddẽdo dotẽ fratr.ᵇ,z ita loquitur.ff.de iur.dot.l.mulier.in fi. ¶Nec obst.sol.ma.l.post dotem.q ibi illi,qui fuerunt adhibiti,fuerũt appositi,vt stipularetur dotem animo donãdi:ac cũ in casu isto hoc non liqueat,presumo contra,cũ genus mulierum auariss-

2 mũ sit,vt ff.de don.int.vi.z vxo.l.si stipulata.† Aut dos fuit vere fratrum dotãtiũ sororemᶜ:z tunc ex quo cõsenserunt exp̃esse fratres sorori instituenti filium in omnibꝰ bonis suis,videntur renũciasse cõditioni illius stipulationis. Ad hoc potest induci in ar.ff.de dot.prele.l.Seia.z sic debet intelligi C.d iur.do. l.ij.maxime in casu isto,vbi propter affectionem sanguinis presumo potius esse remissam cõditionẽ stipulationis,vt ff.de pb.l. Procula.z ff.de seru.leg.l pe.z ff.de don.inter vir.z vxor.l.si seruus cõmunis. Ad hoc potest optime induci de castrens. pecu. l.dotem filiófamilias.in fi.ꝛc.

ADDITIONES.

a Th.D.¶Quidam fratres.Vide Bar.in l.que dotis.in prin. ff.sol.ma.z ibi vide doct.z apost.secundam.que incip. patrem.z eiusdem bar.in consi.xciij.inci.Joannes maritauit.j. in ij. vol. z ibi in ad dit.scripsi.

b B.L.¶Stipularentur.Vide Pet.de Anch.consi.xxj.

c ¶Sororem.Vide in similibus terminis bal.consil.cxvij.inci. Ser Laurentium.

CONSIL. CXXVIII.

Soluto matrimonio,si vxor fuit alimẽtata a filijs,an potest petere illa alimeta ab heredibus viri. Item,an potest petere dotem cum vsuris,z de c.salubriter,ꝛc.

1 ☞Uxor debet ali a viro,in cuius seruitio est,z non a filijs primi mariti.

2 Mulier soluto matrimonio non potest petere alimenta, tanquam vsuras dotis.

a ¶Franciscus habuit i vxorẽ,quãdã dominã Thomã.z habuit i dotẽ ccc.florẽ,decessit iste Frã.relictis q̃busdã filijs pupillis,cũ quibus dicta do.Th.mater dictorũ filiorꝰ morã traxit bene per tres annos:deinde transiuit ad secũda vota stetit cũ illo viro bene tres annos:modo ille secũdus vir petit ab illis heredibus dicti Fran.dotes dicte dñe,z alimẽta,queri

1 tur,vtrũ alimẽta debeant,z que alimenta,z pro quãto.† In illa quest.est aduertendum,quare petũtur ista alimẽta,an petũtur pro parte matris,tãquam ali debeat a filijs,z sic officio iudicis. Et tũc non põt:q̃ debet ali a viro,in cuius seruitio,z opera ẽ, l.de rebus.§.possunt.ff.cõmo.z de neg.gest.l.q in vxorẽ.z ff. sol. ma.l.si cũ dotem.§.sinautẽ in seniss̃imo.z ibi per Dy.Aut petũ

b tur ista alimenta tanquã vsura dotisᵇ.pro alimentis vxoris p c.salubriter.extra de vsur.z hoc non potest fieri,q̃ illud c.loqꝫ tur,quando vir,qui sustinet onera matrimonij,vult vsuras do

2 tis.† Secus si mulier sol.matr.vellet vsuras dotis,seu alimẽta: vt vulgares appellant,prout in proposito tunc esset vsura illicita.ita tenet Jun.in d.salubriter.z Joan.And.ibidem licet Ly. de hoc dubitandũ dixerit,in l.j.§.exactio. C.de rei vxor.ac,sed in hoc Canonistis stãdum est. Et ideo,si dos esset promissa marito huic p̃ heredes primi viri,ipsi tenerentur ad istas vsuras, que primi interesse vocantur,sed si iste vir petit tanquam procuratoꝛ vxoris,z pro ea.ei non debetur,vt ex predictis patet, ꝛc. Et hoc dico ego bar.

ADDITIONES

a Th.D. Franciscus. Vide Bar.in consi.lxxxviij.quod incip. Franciscꝰ habuit.z vide consilium dom.Dionysij de Perusi.et ibi vide apo.

Ber.Lan. Ad Bart.hic vltra loca vulgaria,vbi habeꝫ, an mulier possit petere dotem cum vsuris.vide Pet.de Anch.cons. cxlij.incip.in quest.que vertitur.z paul.de castr.cons.cccl.xxxvj. vide late Rom.consil.ccccc.xvij.z Anch.consil.cxj.z cxcix.

b Usura dotis. Vide que traduntur p Bart.z doc.in l.in insulam.§.usuras.ff.sol.matr.z in l.at qui natura.§.non tantū. ff. d neg.gest.cū cōcor.de quib⁹ per Jas.in l.j.C.de sum.trin.z fide cath.vbi etiā ponit,an valeat statutū.q si heredes mariti sunt in mora restituendi dotem vxori.soluant ad rationem decem p centenario.ad quē Jas.adde que ponit Alex.de Imol.in cōsi. cxlj.in v.vol.viso themate.z in cōsi.xxvij.in iij.vol.viso statuto s.scripto.z in l.diuortio.in prin.vbi vide Jas.ff.solu.matri.z Jo.de Ana.in c.salubriter.de vsur.qui disputant de pdic.statuto,z an mulier posset petere vsuras dotis.

CONSIL. CXXIX.

An ius adeūdi hereditatē matris currat filie existēti in potestate patris:z prescrip.xxx.ann.currat contra eā,z a quo tēpore incipiat.an a tēpore pupillaris etatis. Icē, si pater possidet hereditatem vxoris sue matris pupilli,an videat posse dere pro filio.

1 Additioni hereditatis prescribitur xxx.ann.spatio.

2 Prescriptio ei qui non potest agere,non currit.

3 Filia exclusa a iure adeundi per prescriptionem xxx.ann.admittitur per successorium edictum.

a Quidam habuit vxorē pro qua consessus est se habuisse dotē in anno domini Mcccxxv.obiit vxor postea in anno Mcccv.morit pater,relicta filia ex eis lv.ann. hoc dicta filia,cui delata esse hereditas matris sue,adit hereditatē matris sue,z petit dotē ab heredibus patris.obicit sibi
1 qꝺ nō pōt qz †prescriptū est additioni hereditatis spatio xxx. an.cui additioni prescribit p dicto tēpore,vt no.C.de iure delib.l.ij cet.z l.fi.z ipsa adire poterat ignorante,z etiā multo.z recusat te patre.l.j.C.qui admit.ad bono.pos.z p ibi not.per Odof.et
2 Lyn.z de bo.q lib.in l.cum nō solū.in prin. † Ju quum dicitur, quia et q non potest agere,non currit prescriptio.l.j.in fi. C. de annu.except. Sed ista adire nō potuit sine iussu patris,ff.ō acquir.here.l.ij qs mihi bona.§.iussu. Non obst.d.l.j.quia ibi loqꝫr in bonorū possessione,q̄ sine iussu auctoritate nō sit in additione hereditatis. Nō ob.d.l.cū nō solum.quia ibi loquit quā do pater recusabat.hic autem non recusabat,z sic remanet in correct⁹ dict⁹.§.iussum.cum dict.l.cū non solū.loquitur solum quando pater recusabat,modo queritur quid iuris. In q.pdicta sine dubio est dicendū,q etiā viuo patre currit prescrip.ius lio in iure adeundi,ignorante patre,cui.n.poss.t eo multo.vt no. in d.l.j.C.q admit.ad bo.pos.possunt.z ff.qs oz.in bon.pos.ser. l.fin.in prin.Sed in q.predicta aduertēda sunt multa,ppter q̄, vel alterū eorum filia debet posse admitti ad petendum. Primo,vt dicamus q filia nō adit modo de nouo,sed pater retro adiuit ea volente. Nam cum pater ipsam dotē tenuer.t tanto tē
b pore,z nemini eā restituit,videtur tenuisse pro se,quod nō potuit facere,nisi per se,vt legitimo administratore filie,b z ex tā to cursu tēporis.cū filia passa fuerit,presumuntur omnia solemniter acta,vt expresse dicit text.ff.de acquir.here. l. qui in alienam.in principio.in versic.sed z si non adierit.z C.de pet.here. l. si filiusfa.Et si dicaꝫ,q hic pater nil retinuerit de bonis materni.s.q erat debitor in genere,respondeo.quod eo ipso q cessat restituere debitū ei,cui debetur,intitur pro se retinere,vt ff.de pecu.l.peculiū.§.siue autē.Quod corroboratur ratione. Nam si nollet retinere pater iure suo,post annū esset in mora restituē di.l.j.§.exactio.C.de rei vxor.ac.Mora autem est delictū,ergo in dubio psumitur eo modo,quo potest legitime,l. merito. ff.p
3 soc.† Secūdo aduertendum,posito q dicta filia excluderetur prescript.xxx.anno.vt filia,cum ipsamet per edictum successo
c rium succederet sibi,admitteretur tamen vt legitima,licet sit exclusa vt filia. Casus est ff.de suc.edi.l.j.§.sed videndum. Tertio considerandum est,q prescrip.xxx.ann.nō currit,nisi post pupillarem etatē.l.sicut.de prescript.xxx.ann. Unde aduertendum est,an de ducto tempore pupillaris etatis.remaneant xxx. ann.si remanent,habem⁹ propositum:si vero cucurrerint,ad hoc est aduertendum.si restat quadriennium post completam prescriptionem.tunc adhuc posset peti restitutio. Nam temp⁹ petende restitutionis currit solum,post prescriptionem completam.secundmu opin.Bul.ff.ex qui.caus.maio.l.ab hostibus. §.sed q simpliciter.Et ex his manifeste liquet,quid agendum
b sit dicte domine.d

ADDITIONES.

a Th.D. Quidam alias incip.Titꝰ habens vxorē.z hoc consi.vide Alex.in cōsi.cxxvij.in iij.vol.z in l.licet.C.de in.&lib. in apost.in vers.licet.in fi.z in l.qui totā.z in l.qui aliena. §.z si vēdiderit ff.de acquir.her.in apo,Bar.z vide And.Barba.z in l.gerit.ff.eod.tit.in add.Bar. Phil.Dec.in l.non hoc.in fin.C. vide cognati.z Joā.Firm.in suo reper.in ver.prescript.q̄ quos vbi facit mentionem de isto consi.Bar.

b B.Lan. Administratore filie. Quādo pater retinēdo dotez materna videatur retinere administratorio nomine filie,adde Bar.in gō.sua incip.debitor in die.Bau.de Last.cōsil.cxxvij. z cccx.vbi dicit q Bal.in pluribꝰ locis reprobat Bar.z cōtra rium etiā tenet Ang.cōs.suo cccx.incip.an pater. Ad eā vera partē vor cōcludit q licet filia sit exclusa prescri.xxx.an.secūdū cōmunē opinionem de quo etiam per Bau.de Last.cōsi.cccxc.tenet q habebit alios triginta ex successorio edicto.addite,quod idē tenet Ang.z Bau.de Last.in l.licet C.de in.del.z in l.quādiu.ff.de acquiren.hereditate.contrariū eius,quod supra consuluit est,videre j.consi.clij.vide nouis.in l.j.C.qui admit

Tho.Vide Bald.in l.licet C.locati.z ibi Alexā. vol scripsi in addi.meis.

c Th.D. Succedere.Vide Bal.in d.l.licet.C.de iure delibe. vbi facit mentionem de hoc consi.Bar.z ibi vide in addi.Alex. z ibi vide Jas.in fin.vbi etiam scripsit.z vide Alex.in l. quādiu. ff.de acquir.hered.

d Dicte domine. Adde,q domi.Frāc.de Albergo.de Aretio tenuit z scripsit contra hoc consilium Bar.prout in fine consi. apparet,z istud inuem in consi.vlt.in iij.parte consiliorū Berusiorum de vlt.vo.inuat.

CONSIL. D FRAN. TIGRINI.

Adde quod do.Frācis.de Aret.de Albergo.tenuit,et scripsit q istud consilium Bar.hic videlicet. Predicte rationes bar.quantūcunq; sint decore,videnꝫ concludere q veritatē.Et primo quidē rationi scripte ex d. l. qui in aliena, respōdet.q illa lex loquit qū interuenit possessio rerum hereditariarum,quo casu circa qualitatem actus possidendi versatur presumptio videlicet vtrum posse derit,vt heres, vel aliter: sed in casu nostro nihil possedit. Tamē oportet absolute presumi actū aditionis nullo alio precedente actu: facilius autē presumitur qualitas,quā substantiam:dem potius quam presumatur id gestum esse de quo nihil apparet.i.sciendum.cū sua materia.ff.de verb.oblig,z ar.l.j.circa princ.C.de rei.vxo.act.Et q ibi not.Et si dicat,q debitor intelligitur aliquid gessisse ex eo, quia videtur possidere hereditatem verbaliter,z respondetur, quod re vera nihil possidet,licet improprissime videatur possidere.Sed illa l.qui in aliena.nō loquit de tali possessione; quia verba legis debent intelligi proprie,z non abusiue modo,i.tē pretor.in primci.de suis,z legi.Corroboratur autē dicta respōsio.ex discooperatione effectus huiusmodi possessionis.Nam possessio quā habet debitor,non potest simul stare cū actu adeundi.Contraria enim sunt:quia per additionem debitum extinguitur,z eius possessio remouetur:nō ergo potest dici,quod possessio sit inductiua additionis:quia sic esset inductiua sui oppositi, quod nō pōt esse:quia contraria se mutuo tollunt.z non inferunt possessionem.Unde quanto longior datur possessio debiti,tanto magis concluditur interim non esse aditam hereditatē Unde,q diuturnitas possessionis operatur in alijs possessionibus in isto operatur contrariū.Non obstat quod qui cessat in restitutione debiti,videt velle sibi lucrari debitū:qꝫ hoc nō videtur probari.Preterea,nec est verum q tacente hereditate creditoris,debitor videatur cessare,vt probabit. Ite, non obstat ratio eorum delictū:quia ista ratio tollitur expresse, per l. pecunie fenebris.ff.de vsur.z q no.in l.fi.§.gl.ff.de nau feno.quia non est in mora debitor,donec iacet hereditas creditoris. Non ergo obstat l.q in aliena.pmemorata respōdet,quia penitus alio casu loquit. Preterea d.l.merito.per quā ipse mouetur, loquitur in illis dubijs actibus,qui nisi interponerētur aliter inducerēt dolum:sed mora non presupponit necessario dolum. Nā esse potest ex sola culpa,l.q te.ff.si certum petatur. Preterea quicqd sit aditio hereditatis facti est,z factum requirit,quod aut nihil faciendo dicamus,quem aliquid fecisse,est diuinare,z cōtra regulam,q facta non presumim⁹. Et sic respōdetur ad d. l. merito,quia loquit de interpretatione actus facti, nō autem quod presumatur factū esse aliquid,nisi factum apparet. Secūda ratio Bar.per quam dicit,quod ista filia excludit primo, spatio xxx.ann.a iure succedendi,vt filia:sed postea admittit, vt legitima,nullo modo est vera. Primo,quia edictum successorū de filio legitimo,non habet locum in hereditate materna:sed solum habet locum in his,qui sunt sui heredes,vel fuerūt,id est, qui sunt,vel fuerūt in potestate defuncti. Et ita ille tex.quē ipse

allegat

ille gat expresse loquit, z habetur in l. si quis ex his. ff. vnde lib. z ibi not. in j. gloss. z C. de iure. z legit. l. fi. z no. Azo in summa. C. de succed. edict. Ite illa iuris dispositio, de qua habet in tit. de succed. edict. z maxime in illo §. sed videndū. habet locū in succes sione iure pretorij: quia illa successio defertur duplici iure filijs, z ex duplici capite: sed in successione de iure ciuili consequenda non loquitur, quia illa de illo iure non defertur filijs, nisi vno iure videlicet, quia filij, z descendentes, z si illi iuri repudiat, seu ab eo excludere tur, non supereſt aliud ius de iure ciuili quo ad mittat, maxime hodie: quia sublata est differentia sexus agnationis z cognationis, z defertur successio sub naturali designatione personarum, vt in auth. de succes. ab intestato, z in illo titu colliguntur rationes satis clare. Facit C. de repud. hered. l. ficut. z l. si. Successio aut ē iuris pretorij, in casu nostro non potest habere locum: quia ex qualibet sua spe est exclusus tpe: quia multi, z multi fluxerūt anni. Item edictū successorium habet locū in iure succedendi, q̄ est annale, z fauore edictorum est inductū, q̄ in successione xxx. ann. spatium esset frustratorie, prisum: q̄ interim esset prescriptū iuri agendi: non ergo de his successionibus loquitur edictum: illud argumentū probatur ratione de succes. edict. l. prima. in princ. z q̄ no. Azo in summa. eod ē tit. Tertia ratio sua per quā dicit, q̄ tempus minoris etatis inter calat: seu deducitur de tēpore prescriptionis tricennalis, est vera in iure. sed non facit ad factū: q̄ post mortē matris siluit filia vltra ann. triginta post pubertatem. Quarta ratio, per quā dicit, q̄ tempus quadriennij petende restitutionis hoc casu non inchoat, cum minor est effectus maior, vel cum prescriptio fuerit consummata in maiori etate, argu. eius q̄ not. secūdum opinionē Guliel. in dict. l. ab hostib⁹. §. sed quod sim pliciter. ff. ex quibus caus. maio. quia illud tempus initū ista quadriennij. per l. petende. z l. fina. de tempo. in integrum resti. pet. z semper dicitur, q̄ intra xxix. ann. debet peti restitutio, nisi in casu l. fi. C. de repudi. hered. Ité non restituit minor aduersus lesionē, que consummata est in maiori etate, nisi necessariaz consequentiam trapat a gestis minori etate, l. iij. §. j. z §. Scio. z q̄ ibi not. ff. de minoribus. Hanc partem expresse tenet Ly. in propijs terminis nostre q̄stionis. in l. q̄ tempore. C. de restitu. milit. i integ. in nona questione, vbi determinat, quod si prescriptio triginta annorum inchoauit in persona minoris, quod im possibile est eum aduersus eā restitui: quia consummat in maiori etate. Franciscus Tigrini de Pisis.

CONSIL. CXXX.

Si pater dotet filiā, z stipulat sibi dotē restitui in casu quo solueret matrimoniū morte viri, sine filijs, an eo mortuo cū filijs, dz restitui dos, vel cedat lucro viri mortui, velei⁹ filijs.

1 ℣ Marito decedente cum filijs, filij retinēt dotē, tanquā pro hereditate matris.

2 Pater plus diligit filiam natam, quam filios nascituros: z est sumptio iuris.

a PAter dedit dotem p filia, z stipulatus est dotem sibi reddi soluto matrimonio morte viri, sine filijs: contigit, q̄ est solutum matrimonium morte viri, cū filijs. Modo quer̄itur, an dos data cedat lucro viri, quia non fuit cōcepta stipulatio aliqua in casu pacto, vel an debeatur filijs tā quā de hereditate matris, adeo quod in casu omisso dos fuerit mulieri quesita. Et est argumē. pro parte aduersa, q̄s debeat cedere lucro viri. Et dicit esse casus in l. inter socerum. §. cum inter. ff. de pac. do. Ad hoc respōdetur, q̄ veritas est in contrarium. Casus est in l. si cum dotem, in princip. z l. filie mee. ff. solu. matrimo. z C. de rei vxo. act. l. vnic, in pun. §. videamus. z §. accedit. nō obstante §. cum inter. Pal. qui bi loquit. quando vir fuit expresse stipulatus in casum aliū z ita debet intelligi ter. d. §. cū inter. Sed contra predicta videtur tenere Dy. q̄s in c. q̄ ob gratiam. de reg. iu. lib. vi. z Ly. in l. q̄ fauore. de legi. Sed respondeo, quicquid ibi dicatur secundum Dyn. tamen Ly. consuluit vt supra diri. Et quod debeat intelligi d. §. cum inter. vt supra dixi, tenet Oldr. idē etiā tenet Jaco. de Bel. q̄ disputauit hanc questionē ad literā. z ita respō

1 det ad d. §. eum inter. † Vel potest aliter respōderi, quod vir retinet dotē pro filijs, scilicet tanquā pro hereditate tue matris, z dicta opinio dicti Jac. de Bel. probatur expresse ff. de heredibus instit. l. Lucius qui fratrem. cū sua gl. vbi si pater grauat filiū. si decesserit sine filijs, in casu in quo haberet filios, non videtur sibi prudere: sed solum filio suo, vt faciat quod vult, ita in ppōsito, videtur prouidere filio. z non liberis. §. Pro hoc fa

2 cit, quia presumptio est, † quod pater diligat plus filiam, quā tunc habebat, quā filios nascituros ex eo, in quos nulla cadat affectio, vt not. in l. qui filiab⁹. de leg. j. Ad idem l. Publius. §. Titia codicillis. ff. de cōd. z demō. Et per hoc si filia esset iuris sui, posset de illa testari, nec cedit lucro viri, cū etiam dos dicatur propriū patrimonij si mulieris, l. iij. §. sed vtrum. ff. de mino. ibi no. Et que dixi §. credo veriſſima, z eam teneo in d. l. si cum dotem. in prin. vbi retuli qualiter Dy. consuluit. Preterea, omnia, que §. dicta sunt, nō sunt necessaria in causa simili, nec facit aliquid dictus §. cum inter. Nam si bene inspiciant verba instrumenti dotalis, z stipulationis interposite super dote, ō qua est questio, Saulus pactus fuit expresse sibi stipulatus in omnē casum, quo dos restitui deberet, z sic cum verba sint clara, nō debemus, ꝛc. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. Et sic posito pro constanti, quod non esset verum quod supra dictū ē: sed potius q̄ allegatum est in contrarium: tamen nihil facit ad propositum. Et sic non obstantibus allegationibus factis in contrarium, siue habet locum stipulatio, siue nō, siue remānerit illa dos filijs mulieris siue in hereditate mulieris dicta dos data de iure spectat ad dictum patrem, vt plenius in allegatione

b est dictum⁹, ꝛc. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. C Pater. Adde bar. in l. si cū dotē. in prin. z ibi Bal. Alex. z doc. ff. solu. mat. z ibi apostillam in verbo, cū inter. z ibi scripsi, z vide apostil. Alex. ibi, in ver. bonis. vbi plene ō isto cōsi. z vide do. Alex. de Imo. in l. in quartam. ff. ad legem Falcid. z bo. Andr. barba. in cōsi. xxxvij. ij. vol. inci. scribitur sapienter.

b B. L. C Est dictum. Quia superior consultatio est difficilis p̄pter intellectū d. §. cum inter. qui facit Doc. vsque ad hec tempora ambulare super glacie: tamen licet Bal. Ang. z Imo. in d. l. si cū dotē. teneant contra Bar. Pau. Castrensis tamen ibi, et Bal. in aut. sed si quis. C. de secund. nup. z l. pro hereditarijs. C. de hered. act. z l. quoniam nouella. C. de inoffi. testa. z Bal. in l. si extraneꝰ. z in l. q̄ scitis. tenēt, q̄ dos spectet ad heredes mulieris, q̄n pater stipulatus est, sibi ipsi: secus si filie. videte plene not. in d. l. si cum dotem. z que ibi posui in apost. ad Bar.

CONSIL. CXXXI.

Si annus relinquit nepti ex filio dotē, z possea pater dotet, an p̄sumit istud relictū factū contēplatione neptis, an vero contemplatione filij: z an ista dos debeat cōputari filie in legitima patris sui, z bonum consilium ponit hic Bar.

1 ℣ Annus relinquēdo nepti pro dote, in dubio p̄sumitur fecisse contemplatione filij.

2 Legitime debent computari dos, z legata.

PRimo arguitur, quod dicta domina Mignutia licite petat dotem sibi ab auo relictaz, quia hoc videtur sibi relictum contemplatione sui patris, vt ff. de iur. dot. l. annus. Si igitur pater dotauit filiam, videtur dotasse de suo, z filie remanet actio ad petendum relictum sibi factum ab auo. l. fin. C. de

1 do. promis. † In contrarium, videtur, quod relictum quod fecit annus dicte filie pro dote, fecit, z feciſſe p̄sumitur in dubio

a contemplatione filij⁹, propter istum filium, non propter neptem. l. dedit dotem. ff. de collā. bo. z ibi etiam expresse tenet Ja. de Are. Et hoc est veriſſimuz, maxime, in casu proposito, vbi ponitur, q̄s od neptis non erat nata tempore mortis aui, z sic non potest dici, quod propter affectionez, quaz annus habebat ad eam, sibi reliquisset, sed soluz cōtemplatione filij dictā dispositionem fecerit, vt fideicommissum, quo dictus filius erat gravatus diminueretur in illa quantitate, que dicte filie erat post mortem ipsi filie relicta: perinde est ergo ac si diceret, quod filius grauatus de dando dotem post mortem suam, dotem dedit in vita, quod sufficit ad liberādum ipsuz, z succesſores suos l. Lucius. j. de lega. secundo. z ad legem Falci. l. cum quo. §. fi. z ff. de bo. li. j. z §. si deb ta. versi. sed z si non mortis. z C. de fidei commiſ. i. post mortem. Et hoc q̄ ipse filius erat grauatus de dando ipsam dotem, tanquam a se profectam, z sui causa, quia erat obligatus ad ipsam dādam, vt §. probatuz est. Ex quibus concluditur, quod dicta domina Mignutia que fuit dotata a patre, non potest petere relictum sibi factum ab auo. Consulo tamen quod in processu fiat articulus, quod dicta Mignu

2 tia fuit concepta, z nata post mortem aui. † Super ep vero, q̄ per dictam Mignutiam petitur supplementum legitime, sciendum est, quod in legitima debent computari dos, z legata. l. quoniam nouella. C. de inoffic. testamen. Item, quod dicta legitima intelligitur tertia eius, quod haberet ab intestato & ducto ere alieno, z funeris impēsa. l. Papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffic. testamen. z in auth. de trien. z semiſ. in prin. z de inoffi. testam. auth. nouiſſima, z ideo in ista questione fiāt positiones, z articuli ad probandū, z probant res alienate per dictū Comminū, z debita contracta per eum, z inter alia assignet pro dicto fideicommisso, quo dictus Cōminus tenebatur dicto

Mattheo, quod venit detrahendum antequam fiat cõputatio dicte legitime. l. in imponẽda, ꝛ l. irritum. C. ad legẽ Falcidiam quo facto clare apparebit, nil ꝙ sibi debetur ꝓ̃ supplemento legitime, ꝛc. Ego Barto. de Saxo ferrato consulo.

ADDITIO.

a Ber. Lan. ¶ Contẽplatione filij. Quod annus dotando neptẽ dotet contẽplatione filij, addite ꝙ idem tenet ℙaul. de Castro, cõs. ccc.xxxvij, ꝛ Ang. cõs. lxxv. incip. saluditer. ꝛ optime, ꝛ in al leg. ibi ante predictum consi, cuiusdam do. Jo. de Recis.

CONSIL. CXXXII.

Si statuto cauetur, ꝙ marit⁹ debet lucrari tertiã partem dotis. ꝙ percepit soluto matrimonio ꝑ obitum vxoris, nõ relictis filijs ex matrimonio, tũc marit⁹ debet etiã lucrari tertiã d̃ dote nõ soluta, ꝛ ẽt premissa ꝑ patrẽ, ꝙ fuit in mora soluẽdi.

1 ℣ Statutum, ꝙ vir lucretur partem dotis, habet locũ etiam in dote promissa.

2 Actionem q̃ habet ad petendum, non dicitur vere percepisse, sed ficte ꝛ interpretatiue.

3 ℣ Nomina debitorũ possunt esse dotes: ꝙ possunt dari in dotez.

a Statuto a ciuitatis Eugubij cauet sic, ꝙ si mulier nupta decesserit sine filijs relictis ex ea, ꝛ viro suo: vel etiã nõ relictis liberis masculis, vel feminis, suo tñ viro viuẽte, ꝙ dict⁹ cl⁹ vir libere habeat, ꝛ lucret sibi tertiã partẽ dotis. qua recepit in reb⁹ mobilib⁹, ꝛ immobilib⁹, estimatis vel inestimatis, ꝛc. Contigit ꝙ Rigotius, ꝛ fratres eius fuerũt confessi se habuisse mille libras ꝓ dotibus domine ℙaulelle vxoris dicti Rigoth, ꝙ dotẽ premisit restituere vxori, vel eis⁹ heredib⁹, ꝛc, vt cõstat manu talis, ꝛc, demũ eadẽ die, ꝛ anno p̃dic. Val. pater dicte ℙaulelle promisit dare dicto Rigotio, ꝛ fratrib⁹, de dicta summa, ccc. libras, ac expeditũ reñdũ dare ix. die mẽsis Junij ꝛcto matrimonio solute fuerũt Rigotio, ꝛ fratrib⁹ dicte ccc. libre, matrimonij tanto tẽpore durauit, ꝙ eius pfuz est tẽpus dicte solutionis, scilicet, nona die Junij demum matrimonij solutũ est morte paulelle, sine filijs. Querit, an marit⁹ habeat tertiã partẽ dotis sibi solute tantum, an tertiã integre dotis. Verbis statuti diligenter inspectis, † Dubiũ huius quẽstionis pendet ex hoc, ꝙ statutũ dicit, ꝙ vir lucretur de eo, quod percepit, sed nõ percepit. licet fuerit promissum: ergo non

b debet lucrari⁹. quia verba statuti debẽt stricte intelligi, ꝛ ad aliũ casum nõ expressum nõ porrigi, l. si vero. ff. de viro. ff. sol. ma. ꝛ

2 ff. de leg. j. l. in his, ꝛ l. qõ vero, ꝛ l. quid. de ver. obli. † ℙreterea qui habet actionẽ ad petendum, non dicitur percepisse natura liter rẽ ꝛ ꝓprie, sed ficte, ꝛ interꝑtatiue, l. qui actionem. de reg. iur. ibi not. ꝛ l. minus est. eo. titu. ℙreterea, ꝙ de dote promisa non lucretur, videt casus in corpore in aut. de non eli. secundo nub. ff. pe. In contrariũ est illa veritas, quod vir lucrari debet tertiã partẽ dotis promisse, ꝛ sic probatur. Certũ est, ꝙ ꝑ cursum diei apposite doti, fuerit in mora soluendi dictus bal. ꝛ sic per eũ stetit quomin⁹ solueretur. ℙerinde debet ergo haberi, acsi dicta dos esset pcepta, ꝛ cõditio statuti impleta, l. Habeo scribit, si mihi bibliothecã. ff. de contrahẽ. empt. ꝛ l. in ꝑecu. ff. fi. ꝛ ff. de ver. ob. ꝛ ff. de cond. ꝛ demon. l. iure ciuili, ꝛ per Dy. in c. imputari, ꝛ c. cũ non stat ꝑ eñ. de reg. iur. lib. vj. ℙreterea, ꝓ hoc casus est expressus in terminis nostris, in aut. vt exac. inſrã. do. ff. fi. ꝛ no, in aut. de non elig. secũdo nub. ff. pe. in gl. mag. Nã ille ꝙ quẽ stat quo min⁹ dotis solutio fiat, quantũ ad ista lucra habet solutio ꝑ perfecta, etiã vbi vere solutio requirit, alias sequeretur ꝙ esset melioris conditionis debitor morosus, quam qui fuisset diligens, ꝛ soluendo, contra l. non solum. ff. de noxa, ꝛ

3 l. Seru⁹. ff. qs vi aut clã. ℙreterea, † hoc probatur per aliã rationẽ. Certũ est, ꝙ nomina debitorũ possunt dari in dotẽ, ꝛ dos esse, vt l. qui se debere. ff. de condi. ob cau. ꝛ l. si donatari⁹. eo. ꝛ de iure do. l. ꝛ si debitor. solu. matr. l. si ꝓior, de re iudic. l. Wesenni⁹. Istud ergo nõ pot negari, quin hoc nomẽ debitoris, scilicet obligatio istius patris, sit in dote, ꝛ ex hac dote istã obligatio nẽ vere pcepit, vt l. ij. ꝑ. queniſſe. ff. de heredit. vel. act. vend. l. si ꝓior. ꝑ. bone fidei. de peti. her. ergo istius iuris seu obligatõis iste vir debet lucrari tertiã. Et ex his patet respõsum ad omnia contraria, ℙreterea, confitendo sibi solutionẽ, sustulit obligationẽ, ꝛ nouauit eã in secundam, ꝛ sic sibi solutũ videt. l. dotem. ff. d̃ iure dot. ꝛ l. vir ab eo. ꝛ facit ff. sol. mat. l. pe. ꝑ. si vir, vbi hoc tenet Jacob. de Aret. Concluditur ergo ipsum debere lucrari vltam tertiam totius. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Statuto. Alias incip. statuto cauetur, ꝙ si mulier, ꝛ ita alleg. Alex. in l. si donaturus. ꝑ. si quis. ff. de condi. ob caus. alias incip. statuto cõmunis Bauiani, secundũ Jaſ. in d. l. si donatur⁹. in ꝑ. si. vbi videtur velle, ꝙ sunt duo cõsilia, ꝛ ita ꝓ duobus consi. habeo, ꝛ est insertum. j. in ij. volu. in cõs. cxiij. inci. statuto cõmunis Bauiani. ꝛ ibi scripsi. ꝛ de isto cõs. bar. vide Alex. in l. iubem⁹. ꝑ. sane. in addi. bar. in addi. mag. ꝛ ibi scripsi i apo. mea. ꝛ in l. pe. ꝑ. si vir, ꝛ ibi in apos. mea. ff. sol. mat. ꝛ vide Alex. in l. non tñ. vbi dixi in princi. ff. de re iud. ꝛ in l. si donaturus. ꝑ. si quis. ꝛ ibi vide Jaſ. in ꝑ. si. vbi plene ponunt de isto consi. bar.

b ¶ Lucrari. Statutum loquens in dote data habet locũ in ꝓmissa, vt etiam plenissime consuluerunt ℙaul. de Castr. cõsilio clxxiij. ꝛ Ang. consil. clxxx. incip. In Dei nomine ꝓ euidentia premitto.

CONSIL. CXXXIII.

Statutum de lucro dotis non extantibus filijs, an habeat locum si extat filius ex filia.

1 ℣ Nex faciens mentionem de filijs militum, an cõmeatur nepos, ꝛ non miles.

2 Dictio, ex, denotat causam ꝓximam, ꝛ immediatam.

a Licet a in questione predicta sit multum prudẽter allegatũ: tamen ad veritatem huius

1 quest. sciẽdũ est. ꝙ illa cõtrouersia, que est vtrũ appellatione filij contineat nepos. † Exemplũ, lex facit mentionem de filio militis, vtrum appellatione talis filij, contineatur nepos, non miles: certũ est, quod non vt ff. de testame. mil. l. cum filius. ꝛ ff. de testam. tut. l. ij. ꝛ de adimini. tu. l. impuberi. Itẽ, si lex appellat filiũ spuriũ, hec appellatio nõ porrigitur ad nepotem ex eo. si est legitimus: ꝛ sic ad eum transit illa qualitas, vt C. de natu. lib. l. fi. ꝛ ibi not. Sed si lex appellat filiũ masculũ, non continet neptis ex eo, vt femina: quia illa qualitas, scilicet masculus, non reperitur in tali nepte, vt paret in omnibus capitulis feudorum, que dicunt feminam in feudum non succedere. Hunc ad ꝓpositũ, statutum de quo loquimur. loquit ꝙ maritus lucrifaciat dotẽ vxoris sue ꝑmortue, i. filij, vel filia, nõ extant ex eis, vel ex eodẽ matrimonio, vt aperte dicunt verba ibi ex predictis igitur habens neptẽ ex filia que non reperitur, ꝙ sit ex eis, vel eodem matrimonio: ideo non continetur appel-

2 latione filij, vel filie, indubitatiue. † Quod nõ sit ex eis apparet: quia hec dictio, ex, denotat causam ꝓximam, ꝛ immediatam, vt C. de legi. l. non dubiũ. ꝛ l. eo tempore. ff. de pecu. l. ꝓxima. ꝑ. ex in cẽdio. de incend. rui. nau. ℙreterea, ꝙ non fuit ex eodẽ matrimonio apparet expressum. Instit. de pat. pote. in fin. Nepos enim ex filia non dicit nat⁹ ex matris nuptijs: sed ex nuptijs patris: sic forte aliud dici posset in nepote ex filio. vt ibi patet, ꝛ ff. de his. qui sunt sui, vel alie. iur. l. itẽ in potestate. ꝛ l. sequẽ, ꝛc. Ego Bar. de Saxoferrato.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ Licet. Vide de isto consi. bar. in materia bal. in cõs. cxix. in v. lib. incip. ꝑctus talis est, ꝛ do. Signo. de Rom. i cõs. lix. incip. in quest. qua queritur, ꝛ in cõsil. ccl. quidam fecit testamentum. ꝛ vide de isto consilio Bartol. do. Francisc. de Aret. in l. fin. ꝑ. si a socero. sol. mat.

CONSIL. CXXXIIII.

Si statuto ciuitatis cauet. qõd scholaris ꝑ introitu matricule soluat viginti solidos, ꝛ vn⁹ solut, ꝛ fuit absens ꝙ quinquenniũ, ꝛ rediit, iste debet ꝑuenire sed iterũ soluere non tenet.

1 ℣ Scholaris si per quinquennium stetit absens a studio, ꝛ desijt esse de matricula.

2 Soluere non debet iterum, qui semel soluit.

a Vniuersitatis a nostre statuto cauetur, vt quilibet scholaris ꝑ introitu matricule xx. solidos soluere teneatur: contigit. ꝙ quidã scholaris semel soluit, ꝛ matriculam intrauit, deinde fuit absens a studio per plures annos. nunc de nouo reuersus est ad studiũ, querit, an ꝓ introitu matricule iterum soluere teneatur. Hec q̃stio habet duo puncta. ℙrimũ, an per absentiam desijt esse de matricula. Secundũ est, si desijt,

1 an iterum teneatur soluere. † Super primo, videtur q̃ sic, ex eo

b quod deposuit consuetudinem reuertendi ad studiũ, arg. ff. de acqui. rer. do. l. naturalẽ. ꝑ. pauonũ. ꝛ ꝑ. seq. ꝛ Inſt. eo. ꝑ. in his. ꝛ ꝑ. pauonum. sin aliter tamẽ dico, ꝙ si per quinquennium stetit a studio, priuatus est matricula: si minori tempore, retinet matriculã. vt C. de primic. l. fi. circa mediũ. lib. xij. ꝛ de dome. l. iij. eo.

2 lib. vbi est expressum. † Super secũdo puncto, posito quod esset

c priuatus matricula, soluere non debet iterum, qui semel solut. Casus est C. de consu. l. pe. cir. fi. lib. xij. Facit arg. ff. pto soc. l. si socium ꝓ filia. cum simil. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Vniuersitatis. Vide de isto cõsi. bar. ꝑ bal. in l. filio. ꝛ ibi pau. de cast. ff. de liber. ꝛ posth. ꝛ Alex. i l. aut facta. ꝑ. ad tẽ p⁹. in add. bar. in vl. apo. in fi. ff. de pe. ꝛ in l. filio. ꝛ in l. naturalẽ. ꝑ. apum.

§.apū.ff.de acqui.rer.do.z in l.er eo tempore.in fi. ff. de testam. mil.in add.Bar.z in l.seruianos.C.de testa.milit vbi facit mētionem de hoc cōsi.

b ¶Reuertēdi. Adde Bar.in l.ex eo.de testa.mil.z q no.idem Bar.in l.natura aliter autē.ff.de re.di.z sequit Ange.de Are. in §.pauonū. Iuxta.de re.di.z in l.aut facta. §. ad tempus. ff. de pe.Bald.in aut.habita.C.ne fil.pro pa.Joan.de ¶Pla.in l. fin. C.de primic.lib.xij.z in l.si qs.C.de dome.lib.xij.do.m l.seruianos.C.de testam.milit.z ibi Alex.Et adde,q hoc tempus quin quēnij datur scholari q possit doctorari,si studuerit per quinquennium.arg.in §.sed quia vers.quib⁹.in proe.ff.de quo plene p Lard.Flo.in cle.ij.de magi.z ibi Joan.Imo.z in proe.sexti.ad de bonam gio.in §.fi.in proe.ffor̄.z Bar.in l.petitiones.ff. de aduo.diuer.in.Dixi plene in tract.meo de prescriptīa doc.in ij. lib.in princip.z vide Bald.in l.fin.in addi.Bartol.C.de colle.illic.vbi alleg.hoc contra.Bart.hic,z dicit q pro hoc facit text. in l.ij.C.de dome.libr.xij.z vide c.ex literis.de constit. z faciunt predicta ad quest.quā vidi de facto,de eo qui per quinque annos nō faciēs artē priuat⁹ est matricula. Item de eo,qui requisitus a superiore collegij,si p quinque annos fuerit contumax, desijt esse de collegio.

c ¶Super secundo. Adde,q no.Bar.in d.l.penul.C.de consulibus.libr.xij.z per Joan.de ¶Plat.in l.interdum.§.quotics.ff.de publican.

CONSIL. CXXXV.

Si statuto cauet,q occupās plateā cuiuscūq animalis soluat tīn.an teneus in manibus debeat soluere.

1 ☞Gabellam teneus comūm in manibus tenetur soluere statute statuto de soluente gabellam.

a Statuto Castri plebis cauetur,q quicunque occupauerit plateā cuiuscūq cuiuscūq bestie grosse, vel minute, soluat tot denarios gabelle. Nam sunt quidam q tenēt cozia ad vendendū in dicta platea in manibus. Queritur, an teneātur soluere

1 gabellam. ¶Et q sic dico, q quandocq; quis tenet in dicta platea cōmū occasione sui vsus, vt pro fulcimento guarnatie, vel alio suo corporis cooperimento,tunc soluere nō tenet,vt ff. de ver.sig.l.in lege Lensoria,z C.de vec.l.vniuersi.Quidā tenēt causa vendendi,vel ob aliā causam ad nullū suū vsum, z tūc nō

b licet sine solutione gabelle. Licet enim ipse teneat in manib⁹, tñ non licet tenere in illo loco,z occupare dictā plateam, ar. de ser.rust.predio.nec l.qui sella.§.quidā.obstat,si bene inspiciatur,z teneo ibi in lecturis,&c. Bar.

ADDITIONES.

a Th.D.¶Quicunq; occupauerit. Adde q̄ istud statutū cōcordat cū dispositione iuris cōmunis,vt in l. fin.ff.de via pub.

b In manibus. Adde,q de isto consi.facit mentionem Barto. in l.qui sella.ff.de ser.rust.predi.licet ibi dicat,q ille habebat coria in bancho,licet dicat q habebat in manibus, z sequitur Ang.de Peru.ibi,licet de cōsi.Bar.non faciat mentionē, z ōt etiam,q q potest vēdere carnes, vel cozia in platea,potest tenere super bancho.Et no.ista cōtra cōsi.q accepit ille notabilis Bonnella,cū esset bāitus p dñm Ferrarie in capite,si pedem mitteret in territorio suo,z ipse fecit se ducere super plaustrū explanatum de terra territorij Veronēn.z ita cōparuit cozā domino asserens se nō posuisse pedem in suo territorio, z vide de materia per Lyn.l.j.C.de interdictis.

CONSIL. CXXXVI.

An valeat cōsuetudo,vel prescriptio,q certū castrū possit eligere ¶Potestatē vndecunq; vellet. Item,an gubernator alicuius puncte potest statuere,q nulla ciuitas eligat sibi potestatē sub certa pena. Item,que sit differentia inter consuetudinem z prescriptionem.

1 ☞Legati sedis Apostolice potest facere constitutiones.

2 Constitutio q nullus eligatur in ¶Potestatem,sine licentia Legati,vel capitanei,an valeat.

3 Constitutio generalis non tollit consuetudinem specialem.

a Capitaneus a patrimonij fecit vnam suā cōstitutionem,q nulla ciuitas,castrū,vel villa eligeret in ¶Potestatem aliquē ciuem sub certa pena:deinde Commune z homines castri ¶Piscini.qui erant in possessione sibi eligendi ¶Potestatem quem vellent,a tempore cuius non exstat memoria, elegit in potestatem cōmune ¶Perusij,propter quod Capitaneus cō denauit eos in dicta pena. Queritur an dicta constitutio valeat:z posito pro constanti.prout est de consuetudine obseruatū q Capitaneus patrimonij, z ceteri ¶Presides pronunciarū,

b qui ab ecclesia in Italiā destinant⁹, possent facere constitutionem,sicut posset quilibet ☞episcopus,z Apostolice sedis legat⁹ vt extra de maio.z obe.c.ij.de cōsti.c.annuarū.lib.vj. z de offic. leg.c.fi.z sicut alij maiores iudices,vt ff.de legi.l.non ambiguū.

1 z C.de officio.prefe.piet.Qui.l.formā.tamen hic solum † videt querere,vtrū dicta constitutio valeat,z videt q̄ sic per iura p̄dicta. Īrē facit,p hoc extra de loca.c.j.vbi,licet qs habeat liberam potestatem locandi,z conducendi,tamen potest limitari p constitutionem legati,z pena imponitur. Ad idem facit quod no.de maio.z obed.c.ij. ¶Preterea,cuilibet magistratui licitū est defendere iurisdictionē suam penali iudicio.ff.ū quis ius dic.nō

2 obtemp.l.j.†Sed per hanc constitutionem defenditur iurisdictio Capitanei,z Romane ecclesie:ergo,&c. Nam si ciuites ¶Perusij,que est tante potentie, recipit potestariam vnius castri, Capitaneus non potest ibi libere suā iurisdictionem exercere,si cur decet,ar.ad hoc de resti.spol.ca. ¶Pisanis. cir. fi. ¶Preterea, hoc video in domino qui potest prohibere emphyteutā alienare in potentiorem personam per quam ipsi⁹ ius deterioretur,et ex ea non possit ita libere vti,vt extra de loca.cap.potuit. z ibi no. Facit.q no.de verb.ob.l.si ita qs.§.ea lege.z in feud.tit. de

3 alie.feu.capitu.vnic.†Et sic concludit,q illa cōstitutio generalis non tollit cōsuetudinem specialem,quam habebat dictū castrū,vt extra de constitu.capitu.licet.lib.vj. quia dicta consuetudo,non est propria consuetudo,sed magis prescriptio. Nam consuetudo est,cū ex tacito consensu populi,z cursu temporis inducit aliquod ius,q̄ popul⁹ expresse consentiendo facere potuisset. Et ita loquitur l.de quibus.ff.de legib.z C.que sit log. consue.l.j. Sed quando ego prescribo contra alium,quod si vellem statuendo non possem inducere,vt quod habeam ius eligēdi potestatē,tūc est prescriptio, z ita loquitur totus tractatus de prescrip. Modo in proposito,consuetudo,quam dictum castrum allegat,vt posset potestatē eligere, magis est quedam prescriptio cuiusdam iuris. Sed posito, quod istud ius vere competeret,posset limitari,vt s.probatum est:ergo,&c. Et p̄dicta differentia inter consuetudinem,z prescriptionem est vera, licet quidā ponant aliam,extra de consue.cap.fi.C.que sit lōga consue.l.ij.&c.

ADDITIONES.

Th.D.¶Capitaneus. Alias inci.quidā Capitaneus.secundū Alex.de Imo.in l.ij.ff.de iurisd.om.iu.De isto cōsi.vide Alex. in l.omnes populi.in addi.Bar.ff.de iust.z iur.inci.lumta. vbi plura.z in l.qui sella.ff.de seruitu.rust.pred.

b ¶Constitutionem. Vide per.de Anch. in c.canonū statuta de ǣtat.vbi sequit hoc cōsi.z vide Jo.An.z alios in c.ex literis de constit.cū concor.de quibus per Fel.in c.cuz omnes.de cōst. z vide Alexā.de Imo.in l.ij.ff.de officio eius cui mand. est iurisd.z in consi.cvj. in ij. volu.perspectis.in ver.per id quod consulunt.vbi alleg.Bar.hic.z ibi vide plene.z ¶Paul.de Cast.consi.cxlix.z alex.in l.omnes populi.ff.de iust.z iure.

CONSIL. CXXXVII.

Si statuto cauetur quod non implens voluntatez testātis intra annū incurrat penas legales,quod nō requirat monitio,an heres non soluens legata incurrat penas.authē. hoc amplius.C.de fideicommiss.Īrē stante dicto statuto si testator dedit certos executores pro legatis pticularibus,an heredes excusentur propter illos executores sibi coniunctos a penis legalibus.Item an agēs ad penam dicti statuti, vel prefate authentice excludatur q̄ non prestitit cautionem de supplenda voluntate defuncti. Item quomodo probatur legatum non esse solutum.

1 ☞Heres vt hereditate priuetur, requiritur iussus iudicis, z cursus vnius anni.

2 Heres non implens voluntatem defuncti,excusatur a pena propter alios executores deputatos in testamento.

3 Heres qui non dat cautionem de implendo voluntatem testatoris,an priuetur hereditate.

4 Legatum factum si non ostenditur esse solutum an sufficiat cōtra heredem.

5 Negatiua debet probari per illum qui asserit,z maxime quando arguitur alicuius delictum.

a Statuto ¶Communis Bualdi cauetur, q̄s qui non impleuerit voluntatez defuncti intra annuz incurrat penas legales,z cursus anni habeatur p legitima monitione, nec alia monitio expectetur.contigit quod quidam in testamento fecit plura legata ad que legata exequenda dedit quosdam executores patruos dictorum legatariorum,que legata non fuerunt soluta intra annum. Hunc dicti legatarij maioris emolumenti petunt hereditatem,ex vigore authen.hoc amplius.C.defideicō. z in corpore vide sumitur,cōiuncto statuto ,nec prestiterunt aliquam cautionem de implenda voluntate defuncti. In nomine domini nostri Jesu Christi. Ex isto themate multa dubia oriuntur. Primo,an cursus vnius anni priuet heredem nō

implentem voluntatē defuncti hereditate. Secundo, an heredes predicti excusentur ꝓpter alios executores, ad hoc a testatore deputatos. Tertio, an dicti executores excludant, qꝫ non prestiterunt cautionē de implenda voluntate defuncti. Quarto, an eo ipso ꝙ non ostenditur legatum factum, ꝫ solutum non esse, sit probata intentio ipsorum agentiū. Quinto, an reuelet in in aliquo dictum heredem contentum: quia dicit fideicommissarij. ꝫ executores electi a testatore erāt hic conuicti dictis actoribus. ¶ Super primo puncto videtur de iure fore dicendum, quod inspectis verbis dicti statuti, cursus primi anni operetur tantū vnum effectum, quod habetur pro legitima monitione, vt iussus iudicis, sed pro legitima monitione expectabitur cursus secundi anni, vt quis hēditate priuetur. Hoc clare apparet ex verbis ipsius statuti. Hoc etiam psuadetur rationibꝰ sic, si quis bene verba legis inspiciat in corpore, de hered. ꝫ falc. §. si qs aūt non impleuerit. ꝫ C. de fideicom. auth. hoc amplius. Duo successiue requiruntur, vt quis hereditate priuetur. s. iussus, seu monitio iudicis. † Secundo successiue cursus temporis. l. anni.

1 Sed de iure hoc est ꝙ vnum, ꝫ idem tempus non potest operari effectum circa duos actus, quorum vnus successiue venit ad alium, vt C. qui admit. ad bon. poss. l. fin. in fin. ꝫ C. de inoffic. testa. l. contra maiores. ꝫ pbatur in simil. tēpus, quo completur lesio cepta in absentia, ꝫ sic operaꝫ vnum effectum, non computatur in tempore petende restitutionis: ꝫ sic non operatur aliud effectū successiuum. Ad primū not. ff. ex qui. cau. maio. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. per glo. Ad hoc etiam facit quod. not. per Dy. in capit. sine possessione. de regu. iuris. circa fi. lib. vj. quod primo requiritur cursus vniꝰ temporis ad inducēdā obligationem. Secundo, abinde incipit currere aliud tempus ad prescriptionem. Facit quod not. C. de serv. fug. lege prima in fin. glosse magne, ita in proposito primum tempus operatur vt habeat legitimā monitionem abinde incipit currere annus ad priuandū quē hēditate, ꝫ sic requiritur biennium, ergo illi non sunt hereditate priuatiᵇ. ¶ † Sup secundo puncto dico ꝙ

b 2 heredes predicti excusantur propter alios executores a testatore deputatos a pena predicte legis maxime si non apparet ipsos heredes non fore certificatos, ꝙ dicti executores nolebāt implere. ℙ Pro hoc induco casum expressum ff. de condi. ꝫ demō. l. mulcta. expressius in authen. de eccle. titu. §. fi autem qui hoc facere. vnde sumitur authen. licet. posita super l. nulli. C. de epis. ꝫ cleric. vbi dicitur, ꝙ quando sunt appositi executores in testamento, ipsi debent impiere, alias ipsis imponitur pena ꝙ prohibentur omni commodo ꝙ percipere debent ex testamento. Et hoc casu videtur, ꝙ pena non imponatur heredibus. ℙ Pro hoc facit, quia testator ponendo certos executores ad hec legata exequenda, videtur ipsos heredes prohibuisse, ne se impediant de ipsa executione, vt ff. de autho. iud. l. si plurib⁹. ꝫ ibi not. p glos. Hoc etiam probatur ff. de ali. ꝫ cib. lega. l. iij. §. solent. ℙ Nec obstant iura que dicunt quod licet datus sit executor, nihilominus teneatur heres, vt ff. de leg. j. l. si a plurib⁹. quia verum est

c quod legatarij possunt petere, ᶜ non autem ꝙ heredes non implendo sine monitione incidunt in penam, vt expresse probat

3 in d. l. mulcta. de condi. ꝫ demō. ¶ † Super tertio, an dicti executores excludantur propter non prestitam cautionē? Et dico ꝙ sic, quia hoc est expressum in corpore de hered. ꝫ fal. §. si vero nullus alter sit heres. vbi, cautione prius ab ipsis facta, ꝛc. Si ergo prius cautionem non prestitit, debet succūbere, vt C. de vsufruc. l. j. Simile in contumacibus, ꝫ aliis, in quib⁹ iura dicūt nō audiri, nisi prestita cautione. ℙ Posset etiam inde ferre sentētiam sub conditione. s. si omnia que dicta constitutione cauentur, fuerint obseruata, vt ff. de fideicom. lib. j. iij. §. illud videndum. sed illud puto verum quando lex simpliciter loquit. Sed in casu nostro lege exprimitur, scilicet, ꝙ prius caueat. Si ergo de hoc nō facit fidem, debet actor succūbere. ¶ † Sup quar

4 to puncto videt dicendum, ꝙ ipsi actores debent probare illud legatum non esse solutum per cōfessionem heredis, vel alio modo, nec sufficit solum legatum relictum esse. Hoc, pbatur ex his que not. per Innoc. in capitu. sup his. de accu. ꝫ Lyn. C. de in. emphyt. l. ij. quod corroboratur p. d. hoc iure. de verb. ob. ibi

f quā exploratum sit, ꝛc. Ille enim qui aliquod negatiū asserit ad quod aduersarius non est obligatus, debet id probare qꝫ maxime arbitror esse verum, cū ex tali negatione alicuius delictum arguit, vbi est presumptio pro conuento, scilicet, ꝙ nō deliquat, vt ff. ad l. Iuliam maiestat. l. fin. ꝫ per regulam generalē ꝙ quilibet presumitur bonus, ꝫ non peccasse. ℙ Pro hoc, qꝫ cum agitur de tutore removendo a tutela, ꝓpter aliquod omissum, istud debet probari, videlicet qꝫ inuentarium non fecit, nec alia sibi incumbentia: vel quod est negligens, vel mers, vel similia, que priuationem, ꝫ negatiuum continent, l. iij. §. tutor, qui ad

6 alimenta. ꝫ l. fi. cum l. sequen. de suspe. tuto. ¶ † Sup quinto, satis puto hec heredibus conuentis posse, vt opposita doli exceptione, dicti actores repellantur, quasi dicit executores propter coniunctionē eorum, ad quos sperabant dictam hereditatē deuenire, hoc omiserint. pro hoc ꝙ tali fraude factū presumatur ex coniunctione sanguinis, induco ff. de bo. lib. j. penul. post princip. ibi, facilioꝛque suspicio, ꝛc. ꝫ expressius extra de testi. capit. constitutis in presentia nostra archiepiscopo. Et facit ad hoc: quia ex coniunctione psumitur vnus scire de facto alterius, vt ff. vnde cognati. l. octaui. ꝫ C. de in integrum restitu. l. de tutela. ℙ Pro hac presumptione fraudis ratione coniunctionis, facit optime in auth. de alie. ꝫ emphyt. §. econom⁹. vnde in mitē authen. quibuscūq; modis. posita super l. iubemus nulli. C. de sacrosc. eccles. Item pro hac fraude psumenda, facit expresse in authen. vt hi qui oblib. res se hab. perh. §. si qs. Et ex his apparet, ꝙ si tales agant petendo dictam hereditatem, possunt exceptionē doli opponere, qui dolus, pbatur ex coniunctione, ꝫ propinquitate temporis, vt supra dictum est. Ex quolibet ergo predictorum concluditur dictum heredem esse absoluendum, ꝛc. Ego Barto. de Saxoferra. ita consulo.

ADDITIONES

a Th. D. ¶ Statuto. Vide Lud. Rom. in cōsilio cxxviij. ꝫ vide plene per dominum meum dominum Jaso. in authen. hoc amplius. C. de fideicom. vbi plene examinat materiam istius consilij Barto.

b Ber. Z. ¶ Priuati. Vide Rom. consi. ccxviij. vbi allegat hoc consilium, ꝫ concludit ꝙ licet executor, vel heres non priuetur hereditate, tñ priuatur officio exequendi per constitutionem, que est valida.

c Th. D. ¶ Legatarū possunt petere, no. ꝙ dicit Barto. hic: qꝫ non obst. ꝙ executores sint, dati pro legatis. nihilominus heres potest a legatarijs conueniri, ꝫ ita habui de facto.

CONSIL. CXXXVIII.

Si statuto cauet, ꝙ decedenti ab intestato sine filijs legitimis succedant ꝓpinquiores de linea paterna tm. an pupillo decedenti, quia non potest facere testamentū, succedāt illi ꝓpinquiores vel sola mater. Item, quot modis quis dicitur intestatus, ꝫ de intellectu trium legum, ꝫ de cōmuni vsu loquēdi.

1 Verbum intestatus, an cadat in pupillum.
2 Priuatio. vbi non est, ibi non potest esse habitus.
3 Habitus consideratur duobus modis.
4 Dictio omnino, quam significationem habet.
5 Communis vsus loquendi non est propria significatio.

Decesit copia a cuiusdam statuti sancti Seuerini, Ite statuꝰ, ꝫ ordinaꝰ, qꝺ si qs, vel si qua, de terra sancti Seuerini, ꝫ eiꝰ districtu decedat intestatꝰ, vel intestata, sine filijs legitimis, ꝙ bona omnia, ꝫ iura, sic ab intestato

1 moriētis, deueniant, ꝫ deuoluant, ꝫ sint apud succedentes ab intestato ꝓpinquiores consanguineos, ex paterna, vel auia paterna linea descendentes, cum satis sit conueniēs rationi ꝙ talia bona reuertant ad pristinū statum, vnde principium habuisse noscunt, ꝫ predicta locum habeant, ꝛc. Questio talis est, quedā puella de dicta terra, minor duodecim annorum sue etatis decessit nullo condito testamento, quia erat pupilla, supstitibus sibi, ꝓpinquioribus matre sua, ꝫ fratre carnali ipsius pupille nato ex eodem patre, ꝫ eadē matre. Modo queritur vtrū dicta mater succedat ei in aliqua parte, vel non ꝓpter verba dicti statuti. In ꝓma questione, facit dubium textus q est. ff. ꝺ suis ꝫ legitim. l. j. in princip. vbi innuit, ꝙ ille, qui nō potest facere testamentum, vt pupillus, non dicitur ꝓprie intestatus,

b cū igitur verba statuti debeant intelligi secundū ꝓpriam significationem, ꝫ illud verbū intestatus, non cadat in pupillum: ergo relinquitur determinationi iuris cōmunis, ꝫ sic mater succedat, ꝫ ex hoc iam motᵃ est animus quorundam, ad consulēdū ꝙ mater admittatur. Contrariū tamen est veritas. ℙ Pro cuius intelligentia videndum est de intellectu trium legum, que ponunt significationē huius verbi intestatus. ¶ Primo de intellectu. ꝺ. l. j. in principio, de suis ꝫ legit. Secundo de intellectu l. intestatus ff. de verb. sign. Tertio de intellectu Institu. de heredit. que ab intest. in princip. que leges videntur sibi contrariari. Hā due vltime dicunt eū simpliciter intestatum, qui testamētū non fecit: sed ꝺ. l. j. de suis ꝫ legitim. dicit, ꝙ pupillus non est ꝓprie intestatus, postea dicit, sed hos quoque pro intestatis ac

2 cipere debemus. † ℙ Pro cuius intelligentia sciendū est, ꝙ non potest esse priuatio, vbi nō potest esse habitᵒ. Vnde nō recte diceret, equus est mutus: qa habitus loquendi nō cadit in eo, nec lapis dicit recte cecus, ꝫ similia: isto respectu pupilli non potest facere testamentū, ꝫ sic in eum non cadit habitᵒ, nec ꝓprie dicit intestatus, ꝫ ita loquitur dicta l. prima. de suis ꝫ legi.

Item

†Item sciendum est, quod habitus potest cõsiderari duplicit.
3 Uno modo stricte secundum naturã vnius indiuidui. Alio modo large secundum naturã speciei, sub qua est illud indiuiduũ, vt in hoc exẽplo. Aliqs est mutus a natiuitate, certe licet in eo nunq̃ fuerit habit⁹ loquendi, tamen dicitur mutus respectu speciei humane, cui competit habitus loquẽdi, vt C. qui testa. fa. poss. l. diseretis. Idem in eo, qui natus est sine oculis, recte dicit cecus, hoc est, priuatus lumine, eo respectu, quia speciei humane congruit videre, vt in Euãgelio de ceco nato, z hic est cõmunis modus loquendi. Et hoc est quod vult d. l. j, dũ dicit, sed hos quoq̃ pro intestatis accipere debemus, quasi dicat in eis cadat istud verbũ intestatus, respectu speciei humane, cui competit ius testandi. Et hoc est quod voluit imperator instit. ỏ he redi. que ab intesta. in prin, vbi dicit intestatus est omnino, q̃ testamentum non fecit, ꝛc. Not. †quod dicit omnino, quasi dicat
4 sine qa noluit, sine quia nõ potuit. Idem in dict. l. intestatus. ff. de verbo. significa. Nã verba legis debent intelligi prout loquũtur generaliter de omni homine, non singulariter de hoc, vel de alio, vt ff. de legi. Liura nõ in singulas, sed respectu speciei humane, in qua cadit habitus, pupillus recte dicit intestatus, ergo ꝛc. Huic ad propositũ adijcimus pupillũ intestatum proprie qz est priuat⁹ eo habitu, qui congruit sue speciei, z homini, qz secũdum propriam significationẽ dicet intestatus, z sic stat⁹ in eo
5 locum habebit. †Aut dicim⁹ ipsum intestatũ improprie, z tũc remanet quod est intestatus secundũ cõmunem vsum loquẽdi, vt dictis legibus probat quoniã cõmunis vsus non est ppria significatio, vt l. Labeo. ff. de supellectil. legata, z statuta debẽt intelligi secundũ cõmunẽ vsum loquendi, qui preualet omni significationi proprie, vt dict. l. labeo. z ff. de legatis tertio, l. libro rũ. ỏ. quod tamen cassius, z ibi not. z sic statutum habebit locũ in pupillo, z hec fuit mens statuti, vt patet in ratione, q̃ redditur in statutis, z sic mater omnino excludetur, ꝛc.

ADDITIONES.

a Th. D. Hec est copia. Alias incipit, questio talis est, quedã puella. z de isto consilio vide Alex. in l. j. in prin. in additio. bar. ff. de suis z legit. z ibi apostillã meam. Et vide dominũ z preceptorem meũ Perusinum dominum Petrum Philippũ Corneũ in l. generaliter. C. de institut. z substitutionib. vbi allegat Bar. in hoc consil. z vide bar. in cõsilio, cxlj. incipit statuto vbis. z ibi scripsi.

b B. L. Proprie intestatus. Colligendo mentẽ doctorum, ea videtur communis opinio, quod pupillus possit dici intestatus decedere, non ex vi verborum, sed ex communi vsu loquẽdi, ideo petens aliquam hereditatem haberet necesse probare illũ cõmunẽ vsum vt colligitur ex mente Angel. cõsilio centesimo, incip. statuti cõmunis Burgi. z consi. xcv. inci. De. de vsb. pau. de Castro consi. cclxxvj. z ibi refert q̃ aliqui consuluerunt contrarij: Angelus tamen cõsilio xxv. incipit, iudex nomine, ꝛc. statutum excludens matrem, z ibi dicit quod ipse z Bal. plures consuluerunt, p hac parte. Et ita tenet Bal. in l. si arrogator. ff. de ado. vide late Imo. iunio. rem in l. generaliter. C. de her. instit. z vide infinitas cõcordantias in l. prima. ff. de suis z legitimis heredibus. in apostil. per me, z Ro. consi. iij. z xxij.

CONSIL. CXXXIX.

Si datur potestas aliquib⁹ quidendi, z ordinaãi, z executioni mandandi, certum est q̃ tunc si per primum ordinamentum non potest fieri plena executio, possunt iterum prouidere quousque exequatur.

1 Prouidere aliud est, aliud est prouisa, z ordinata executioni mandare.

2 Functus non dicit aliquis officio suo, nisi plenam executionẽ faciat. z semper potest prouidere exequendo. nu. 3.

Statuto Communis Perusij cauetur, quod singulis annis det, z fiat eleemosyna per Commune de centum libris percipiendis ex venditione bladi communis Perusij quod venditur, et vendi consueuit annuatim in platea Cõmunis Perusij. Item, per aduantiam generalem artificum ciuitatis Perusij super quadã petitione oblata Communi Perusij, per prefatum capitulũ sancti Francisci fratrum Minorum Perusij, continente quod aliqua eleemosyna ipsis fratribus sufficiens pro reparatione dicte ecclesie fiat. Super qua petitione per aduantiã super dando dictis fratrib⁹ dictam eleemosynaz ecclesie predicte fuit reformatum q̃ libere remaneret in dominos Priores, z Camerarios artium, qui tunc erant, qui Priores, z Camerarij possent, z eis liceret omnia z singula prouidere, z executioni mandare, que viderint conuenire satisfactioni, z complemento petitionis dictorum fratrum, z possent concedere de quacunque pecunia, vel bonis cõmunis Peru. z solui facere, z expendi, z conuerti in reparationẽ dicte ecclesie, prout in ordinamento, q̃ premittitur, plenius continetur. Postmodum dicti Priores. z Camerarij ex arbitrio predicto prouiderũt qs certã partẽ dictarũ centũ libraru officiales cãpiones bladi cõmunis Perusij tenerent, z deberent dare. z soluere in dicto rẽpore, prout in ordinamento p dictos Priores, z Camerarios facto, quod premittit, plenius continet. Post quod ordinamẽtum dicti domini Priores, z Camerarij fecerunt aliam prouisionem, videlicet quod officiales Cõmunis bladi Perusij dare deberent pro dicto opere dicte ecclesie sancti Francisci bladũ prout in dicto ordinamento, plenius continetur. Modo queritur, vtrũ domini Priores, z Camerarij potuerũt facere vltimum dictũ ordinamentum, vel nõ, cum dicat qs prouidendo semel, non potuerunt secundo. Item si, z in quantũ secundum ordinamentum facere non potuerũt, q̃ritur vtrum sit aliqua via, per quã dicti Priores, z Camerarij possint habere dictam pecuniam. C In nomine Domini Amen. Visis puncto predicto, z reformationib⁹, de quib⁹ in eo fit mentio, dicendum est quod dicti omini Priores, z Camerarij potuerunt facere dictum vltimum ordinamentũ. †Nam ipsi habuerunt potestatem prouidendi, z executioni mandandi. z faciendi solui, z cõuerti ad dictas causas, vt ỏ. narratũ est. Unde constat de iure, quod sicut
a aliud est sententiare, aliud sententiam executioni mandare: ita aliud est prouidere, z ordinare, z aliud, puisa, z ordinata executioni mandare, l. executorem. C. de executio. rei iud. Si igitur dicta ordinamenta bene aduertantur, primum ordinamentũ factum p Priores, z Camerarios respicit primat partẽ, scilicet, qs prouiderunt q̃ tãta pecunia expendatur in dictas causas. Item, in dicta reformatione tetigerunt, que respiciunt executionem, scilicet quod officiales campiones dare teneantur, ꝛc. Secundum vero ordinamentum circa executionem tantum loquitur, scilicet quod illa pecunia detur in frumento, cum frumen-
2 tum vendi non possit. †Nunc ad propositum, licet contra sententiam, seu ordinamentum, qui semel iudicauit sit functus officio suo non circa executionem ille cui cõmissa est executio, si executionem incipit vno modo, z illo non potest de facili executionẽ perficere, recedit ab illo modo cepto, z assumit alium modũ in aliare, nec enim est functus officio suo, nisi cum executio est perfecta quod patet, quia qui cepit in executione vnam rem, z in illa non põt fieri executio sine controuersia dimittit illam z aliam assumit: vt ff. de re iudi. La diuo pio. ỏ. si super reb⁹. ibi, sed illud debet. Itẽ. si incipit vendere, z emptorẽ non inuenit: postea dat in solutum: vt ead. l. ỏ. si pignora Item in proposito. cum frumẽtum non posset vendi, dat ipsum irumentũ in solutum in dictã
3 causam †Itẽ si executio incipit a mobilibus: si illa non reperiãtur sufficientia, licita est deuenire ad mobilia: z postea ad nomina vt l. ea, ỏ. in vẽditione. Ratio est, qz nõ sunt functi officio suo donec de facto exequentur. Concluditur ergo dictos Priores z Camerarios potuisse circa executionem predictã semel, z plures, z quoties opus fuisset facere dicta ordinamẽta: donec executio fuerit perfecta, ꝛc. Ego Bar. de Saxoferrato ita cõsulo. Et quod predictum est ỏ. consuluimus nos Francis. de Tigri. z Ange. de Amelia.

ADDITIO.

a Th. D. Sicut aliud. Vide Bar. in consilio centesimo decimo. z ibi scripsi.

CONSIL. CXL.

Si statuto cauetur q̃ quarta pars cõdemnatiõis debeat proximiori consanguineo occisi: an debeat ista quarta pars condemnationis proximiori forensi.

1 Statutum disponens quod idez ius seruetur forensi, quod seruatur in terra sua, est factum contra forensem.

a Quidam de Narnia fuit occisus in castro plebis, z occisor fuit 2dẽnatus, z solvit condemnationem. Queritur, cum ex forma statuti quarta pars cõdemnationis debeatur proximiori consanguineo occisi, an si proximior consanguineus sit forensis, debeatur ei quarta predicta. † Item statuto, quod dicit
1 quod idem ius seruetur forensi, quod sit in terris eorũ nostris castellanis, ad quod sciendum est, quod dictum statutum est fa-
b ctum contra forenses, non in eorum fauorem b. quod patet ex sequentibus verbis statuti, z probatur in l. prima. ff. quod quisque iuris. in simili. Aut ergo in terra, vnde est talis forensis, est tale statutum, quod si hic seruaretur, esset magis fauorabile ei, quam statutum huius terre, z non seruabitur sibi: quia statutum non est factum ad hoc, vt dictum est: aut est minus fauorabile, quam sit istud, z tunc illud seruaretur. Nunc ad propositum, si cuidaz in terra illa, vnde est forẽsis, imponitur pro homicidio facto in forẽsi pena iuris cõmunis, vel alia corporalis: z tunc istud statutũ magis est fauorabile illi p proximiori cõsanguineo interfecti: quia maior vindicta, z maior sa-

tisfactio sibi fit pro homicidio, cū quelibet pena corporalis sit maior quam pecuniaria. l. in seruorum. ff. de penis. & ideo tunc ista non est seruanda p ¶ Potestatem Castri plebis, sed seruabitur pena statuti ipsius castri, q̄ minor est. & hoc casu cōsanguineus habebit quartā condemnationis p̄dicte. Si vero in dicta terra vnde est forensis, imponit pro homicidio facto in forēsem pena pecuniaria, sicut hic, tūc forēsi, primiori cōsanguineo ita debet quarta sicut in eius terra debet forensi, non aliter. Si vero nihil cōstat de statuto, tūc statuta cū sint stricti iuris, nō p̄sumūt, nisi p̄beat, vt in c. licet Roman⁹. de cōstit. lib. vj. Et sic p̄sumetur q̄ vbi seruetur ius cōmune, & non deberet proximior habere quartā condemnationis, &c.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Quidā. De isto consilio vide bar. in l. j. in fine. ff. de publicis iudicijs. & ibi vide apostillam vltimam.
B. L. ¶ Videte que. s. ad fin. consil. cxxxij. posita sunt, q̄a idē tenet q̄ hic.

b ¶ Non in eorū fauorem. No. quod dicit Bart. q̄ statutū disponens q̄ idē ius seruetur forensi quod fit in terris eius ipsis statuentib⁹, est factū in odium forensium, & cōtra forenses. qō no. pro statuto pisauri, & habui alias de facto &c. Adde, qō ad dicta p Barto. hic. de statuto q̄ pro homicidio debeat imponi pena pecuniaria: quod si potestas non obstāte dicto statuto fecerit de capitali aliquem. q̄ ipse similiter in syndicatu est decapitandus nec inuabitur ex beneficio dicti statuti, secundū bar. in l. j. in fine principij. ff. q̄ quisque iur. & ibi sequuntur Angel. & Bode. & dicit ibi Fulg. ita alias fuisse obseruatū, & vide bal. in rubr. C. de pena iudic. qui male iudicauit.

CONSIL. CXLI.

Si statuto cauetur q̄ decedenti ab intestato sine filijs, in bonis paternis succedūt p̄pinquiores ex linea paterna. & in maternis ex linea materna, tūc si pupillus decedit viua matre, an veniāt agnati, primi in bonis paternis, vel maternis.

1 ¶ Statutum loquēs de intestato, an habeat locū in pupillo.
2 Communis vsus loquendi, & intellectus prevalet omni proprie significationi.
3 Substātiua duo, vel adiectiua neutraliter posita, sunt copulatiua in quolibet, & per se verificantur.
4 Viua matre quis potest habere matrimonium.

a Statuto a Urbis veteris cauetur, q̄ si quis decesserit sine liberis, primiores ex parte patris succedāt in patrimonio, primiores ex parte matris succedāt in matrimonio. Modo quā pupill⁹ decessit viua matre. Queritur quis preferat in bonis paternis, vel maternis, vel primiores ex parte patris vel matris.

1 † In questione ista primo facit dubiū, quia pupillus non est in
b testat⁹, b vt ff. de suis & legit. l. j. in prin. & Institut. de hereditat. q̄ ab intest. defer. in prin. & sic statutum non vendicat sibi locū quia debet intelligi secundū propriam significationem. Respondeo, q̄ communis vsus loquendi, & cōmunis intellectus hos p̄ intestatis accipit, vt d. l. j. de suis & legit. & Institut. de heredit.
2 que ab intest. deferun. in princi. † qui cōmunis vsus loquēdi, & intellectus, prevalet omni ꝓprie significationi, l. libro⁹ n. §. q̄ tamē Cassius. ff. de lega. iij. & ibi no. & lcū de lamoris. §. annam. ff. de fundo instruc. & de supellect. legat. l. Labeo. Secundo dubitat, q̄a statutū videtur requirere t̄q̄ ille, qui decedit, habeat patrimonium, & matrimonium: sed viua matre non dicitur habere matrimonium, prima facie: ergo &c. Vnde respondetur, quod viua matre potest habere matrimoniū vt infra dicetur. † Sed
4 huic dubitationi respondetur, quod vnum sufficit: quia duo subst̄antiua vel adiectiua neutraliter posita sunt copulatiua in quolibet p̄ se principaliter: ergo in quolibet per se verificantur. l. ea tū. ff. de lega. iij. & l. q̄ concubinā. in prin. j. eo. tit. & l. falsa. §. fi. de condi. & demonstr. Nec obst. l. si heredi plures. de cōdi. instit. q̄a ibi copulātur accessorie hic principaliter, ergo &c.

ADDITIONES.

g Th. D. ¶ Statuto. Adde Bart. in consilio centesimo trigesimo octauo. incip. hec est copia vbi idē cōsuluit q̄ hic, & de isto cōsilio meminit domin. Alex. in l. prima in addi. Bar. in apost. magna, & ibi scripsi. ff. de suis & legi. in consil. septuagesimo nono: in sexto volumine incip. Francisc⁹. & Benevenuta vbi plene examinat doctr. bar. hic & do. pe. phil. Lor. in l. generalit. C. de instit. & substi. sub condit. fa. vbi alle. Bart. hic, & in alijs pluribus consilijs, & inquantū Barto. hic disputat, an pupillus dicatur intestatus decedere, adde quod Bal. consuluit, q̄ pupillus nō dicitur propriē intestatus licet intestabilis, & aliter tenet quam Bartol. hic.

b B. L. ¶ Intestatus. Vide Rom. consi. cxxij.

CONSIL. CXLII.

¶ Si statuto episcopi cauetur, q̄ executores testamentorū exe

quantur testamēta intra annum, & postea non se possunt intromittere, an executor dat⁹ ad declarandum voluntatē defuncti potest declarare voluntatē post annum, q̄ sic. Item, quis proprie dicit executor. Itē, an dict⁹ executor potest declarare tali modo q̄ non debeatur quarta episcopo, secundum. c. fi. de testa. Itez, an dicta constitutio liget executores, q̄ sunt extra diecesim constituentis, & alterius diecesis.

1 ¶ Executor est ille, qui voluntatem certam, & declaratā ad effectum producit.
2 Fratres minores prohibiti esse executores vltimarum volūtatum an possint dare consilium, & voluntatem declarare.
3 Canonica portio non debet de his, que soluuntur pro ornamētis & fabrica.
4 Constitutio non ligat ignorātes nec existentes extra diecesim.
5 Declarandi seu arbitrandi ius durat post tempus statutum.

a Constitutione a Camerin. episcopi cauetur, quod quilibet si deicōmissarius ad pias causas ordinat⁹, studeat vo luntatē defunctorum, & procuret executioni mandare intra annū a morte testatoris: alioquin anno trāfacto executoris officiū propter ipsorū negligentiā ad ipsos nolumus pertinere, nec a dicto tēpore in anno sequenti, in ipsa executione se nullatenus intromittant, & ad nos ipsa executio deuoluatur, caueant tamē fideicōmissarij executores vltimarum volūtatum, & heredes defunctorum, q̄ canonicam portionem nobis debitā de relictis, & relicta nobis facta alicui nō persoluāt, & dent, nisi nobis, vel nunctijs nostris p nos ad hoc specialiter deputatis. Et predicta mandamus obseruari ab ipsis fideicommissarijs, & executoribus, & heredib⁹ defunctorū, sub pena excommunicatiōis: & si in eo secus fecerint, nihilominꝰ volumus nobis de eorum proprio ad predicta teneri, &c. Demum accidit q̄ Lecus Dioteſalue de villa Collene districtus Saxoferrati Camerinū. Diecesis condidit testamentū, & Bonoñ. Jacob. de Saxoferrato Nucerine diecesis, suum heredē fecit, & fideicōmissariū, & cetera alia sic disposuit. Itē voluit, & iussit, q̄ per suum fideicommissarium distribuantur de bonis suis, p̄ ipsius anima, & etiā p animabus suorū parentum defunctorū centū libre Ravenn. ibi & vbi melius, & vtilius videbit ipsi suo fideicommissario ad ipsius arbitriū, & volūtatē cōputatis in ipsis centū lib. relictis in dicto testamento declaratis vt in dicto testamēto plenꝰ cōtinetur. Demū accidit q̄ dictus Bonoñ. post annum a morte testatoris declarauit suum arbitrium, & voluntatem esse quod septuaginta quinq̄ lib. de supra dicta summa dent pro anima dicti testatoris, & suorum parentū fratribus minoribus de Saxoferrato p ornamentis, & paramētis, & cōtinuatione loci predictorum fratrum, & dictam quantitatē syndico dicti loci soluit ex causa predicta, vt hoc constat plublicis instrumētis. Huic Lupinus heres predicti Bononiensis molestat⁹ a Vicario Bon. Episcopi Camerin. dicentis, q̄ vigore dicte constitutionis post annum dictus Bononien. non potuit declarare, nec soluere, et si soluit iterato teneatur soluere Bo. Episcopo. Modo quer. t, qd iuris. Et dico saluo saniori cōsilio, dictū Bon. potuisse post
b annū suam voluntatē, & arbitriū declarare, b & si soluit, iterato Camerin. Episcopo soluere non teneatur. Hoc esse verum ostendo iuribus pmultis. Ad predictam veritatem inuestigandam primo oportet videre, qs sit ille, qui de iure vocatur executor.

1 ¶ † Ad hoc respondet, q̄ executor est ille, qui voluntatē certā, & declaratā ad effectū producit, casus est C. de executo. rei iudicate. l. executorē. ergo ex ista diffinitione, ali⁹ est act⁹ exequēdi, alius est actus declarandi. Sicut enim ali⁹ est actus sententiandi, & alius est act⁹ sententiam exequendi, vt dict. l. executorem. & ff. de re iudi. l. a diuo pio. in prin. ita est diuersus act⁹ declarandi cui, & qualiter debeat legatum, de quo actu loquitur. ff. de legat. ij. l. prima, & l. cū quidā. in princ. de lega. iij. l. fideicommissa. §. quanq̄. cum similibus ab actu exequendi, de quo loquitur p̄sens constitutio Bo. Episcopi Camerin. † Preterea, hoc
2 manifeste colligitur ex capitul. exiui de paradiso. de verborum significationib⁹. in clemen. in quo licet fratres minores prohibeantur esse executores vltimarum voluntatum: tamen eis p̄mittit dare consilium, & suam voluntatem declarare, cui, & qualiter persoluantur. Cum ergo ex predicta constitutione solūmodo actus exequendi post annum sit interdictus, & act⁹ declarādi voluntatem defuncti remanet sub dispositione iuris communis, vt ff. soluto matrimonio. l. si cum dotem. in princip. & ff. de libe. & posthu. l. commodissime, maxime cum iste cōstitutiones, et ista statuta extensionē nō recipiant, vt ff. de exer. l. j. §. si is qui nauem, & ff. qui. & a quib. l. pfecit. circa principiū, cum simlib. Sed de iure cōmuni illud est, quod iste actus declarādi cui debeat legatum, debet impleri statim cū potest: alias est in mora tamē illa mora potest purgari vsque ad illud tēpus, quo heres

conueni

cõuenitur pro illo legato in iudicio. ita intelligitur ff. de leg. ij. l. cum quidã. & ita intelligitur ibi gl. cui acquieſcit Dy. & hoc colligitur clare ex tex. dum dicit, ſi vno petente iam eligere nõ põt cui det, &c. quaſi innuit, qõ ante petitionem poſſit eligere: ſz iſte Bon. elegit anteq̃ pro iſto legato conueniat, ergo, &c. Et ſi dicis, licet potuerit declarare, tamen non potuit ſoluendo exequi poſt annum: Reſpõdeo, nõ eſt verum. nam dictus bo. habebat duplex ius exequẽdi: vnum ius, q̃ fideicommiſſarius, & executor, iſtud ius videtur tolli poſt annum per oſtẽſionem. nam ſi quis verba dicte cõſtitutionis bene inſpiciat, non prohibet hedẽ ſoluere legata illis perſonis quibus derelicta ſunt, niſi ad canonicam portionẽ Epiſcopo debitã de relictis, & relicta ipſi epiſcopo. Item, epiſcopo de dicto legato non debetur legitima, ſeu canonica portio[a], vt probabo, ergo, &c. Hoc ſic, pbo, canonica portio nõ debetur de bis que relinquuntur in ornamẽtis, ſeu pro eis, ſeu pro fabrica, vt extra de teſtamẽtis, c. fi. Sed hoc eſt relictum in ornamẽtis, & fabrica, ergo, &c. Et ſi opponis imo eſt relictum incertum, cum teſtator hoc nõ declarauit, reſpond. cum Bono. hoc fecerit ex poteſtate ſibi conceſſa[c] per defunctũ, ipſe defunctus feciſſe videtur, vt C. de ve. iu. enucl. l. j. §. omnia. & declaratio per dictum Bono. facta, videtur inſerta in dicto teſtamẽto, vt C. de condit. inſtitu. l. inſtitutio talis. Sic ſi apparet manifeſte quod dictus Bono. potuit ſoluere dictis fratribus. ¶Preterea, conſtitutio epiſcopi non habet vigorem extra ſuas dieceſim, vt extra de conſtitut. c. ij. libr. vj. Sed iſte Bono. & eius heres eſt Mucerine dieceſis, non Cameri. vt ſ. dictum eſt: ergo dicta conſtitutio eum non ligauit. ¶Potuit ergo poſt annum licite facere de iure commum. ¶Preterea, conſtitutio Epiſcopi nõ ligat ignorantes dictam conſtitutionem d. capitu. ij. & eam potuit licite ignorare dictus Bono. quia erat de alia dieceſi, ergo poſt annum licuit facere non obſtante conſtitutione predicta.

5 Sed cõtra predicta fortiter oppomitur, & videtur, q̃uod de iure communi perdatur poſt annum iſtud ius arbitrandi, & ſuas voluntatem declarandi, cõceſſum a teſtatore ſuper legato, vt C. commu. de leg. l. j. & ij. §. ſed & ſi quis. Primo, quandocunque legatum eſt certum: q̃ certa eſt res, vel quantitas relicta: ſz nõ eſt declarata perſona, cui debeatur legatum, ſed eſt poſita in arbitrio alterius vt eſt in qõne noſtra, & tũc electio dicte perſone durat vſq; ad illud tempus quo heres incipit pro legato in iudicio conuenire, vt ſ. dixi. Mõq; eſt econuerſo: q̃ certa eſt perſona, cui legatum relictum eſt. Sed res legata non eſt declarata, ſed eius electio eſt poſita in eius arbitrio, & tunc habet locum. §. ſed & ſi quis. & ita dicte leges debent intelligi, &c. Et ſic dico ego Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. Cõſtitutione. Adde bart. in l. cum quidam. in fi. ff. de leg. & ſcio. vbi memmit de hoc conſi. & vide Alex. in l. ciuitatib[9]. in additio. barto. ff. de lega. j. vbi allegat barto. hic, & apoſtillam in l. quinquaginta. C. de excuſ. tut. in additionibus bartol. & vide pleniſſime per domin. Andr. barbat. in c. nos quidem. de teſtamen.

b Declarare. Oſtenſo, quod datus eſt ad declarandum voluntatem defuncti executor, remanebit cõfirmata conſultatio bart. quod dictus executor poſt annium non poterit declarare, & per conſequens ad dieceſanum ſpectabat diſtributio. Ad q̃ demõſtrandum dico, quod non ſolum executor dicitur, qui voluntatem certam & declaratam ad effectum producit: ſed etiam qui habet aliquid adimplere, vel expedire nutu teſtatoris, dicitur executor. declarando ergo erit executor, hoc probatur per text. in auth. licet. C. de epiſcopis & clericis. & in corpore vnde ſumit, & ita tenet ad ſpecu. Joannes Andr. in tit. de inſtru. edit. §. nũc aliqua. in princip. Joannes de Lig. in tractatu ſuo executorũ, bald. in d. l. executorem. per c. cum in tua. & c. Joannes. & ita tenet Angelus conſilio ſuo. xciij. incip. quoniam nihil. vbi dicit q̃ ſemper in hoc tenuit contra bar. Non obſtat modo d. l. executorem, dicit Ang. quia alius tractatus eſt, & tractatum diuerſitas tollit contrarium. & ex vno ad alium nõ infertur propter diuerſitatem nature, & hoc etiam videtur eſſe de mente bal. in d. l. executorem. ſi ergo dictus bononiẽ. erat executor elapſo anno, non poterat plus declarare, vt eſt tex. in d. & tua. & c. nos quide. & per conſequens ad dieceſanum ſpectabat diſtributio, vide etiam de hoc Rom. qui tenet cum bar. conſi. ccxxviij. ſed petrus de Ancha. conſi. trecenteſimo octogeſimooctauo tenet contrarium.

c Exequendi. Vide bar. in l. executorem. C. de execu. rei iu. & in conſi. cxxxix. inci. ſtatuto communis peruſij.

d Canonica portio. Vide late Roma. conſi. cccclxxvij.

e Ex poteſtate ſibi conceſſa. Nota q̃ dicit bar. hic, & adde bar. in l. vnum ex familia. §. j. ff. de leg. ij. & domi. Alex. in c. in cauſis. de electio. licet de barto. hic non faciat mentionem. & plene per Fel. in c. cum R. canonicus. de offi. dele. & ibi ponit, an nominatus in mandato alterius dicatur nominatus a mandante.

CONSIL. CXLIII.

Si filius ſpurius preſbyteri dimittit filio ſuo legitimo tutorẽ patrem ſuum in teſtõ, non põt eſſe tutor, nec etiam ratione cognationis, nec agnationis.

1 Sacerdos an poſſit eſſe tutor teſtamentarius nepotis ex filio ſpurio ſuo.

2 Sacerdos an poſſit & valeat aſſumere tutelã ſui nepotis, ex ſuo filio ſpurio.

3 Succeſſio nulla eſt inter ſacerdotem, & ſuum filium in ſacerdotio conceptum.

a **Paulus**[a] filius do. Gualterij preſbyteri poſt ſacerdotium gentius condidit teſtamentum, in quo ſuum filium petrucij pupillũ ſibi fecit heredẽ, eidemq̃z dictũ dñm Gualterium tutorẽ reliquit, queritur an dictus dñs Gualterius poſſit eſſe tutor. Et dico dictum dominus Gualterij tutorẽ eſſe non poſſe. Hoc ſic oſtendo. ¶De iure permittitur preſbyteris, diaconis, & ſubdiacõis ſuſcipere tutelã legitimã tantum, que eis defertur iure agnationis, vel cognationis, vt C. de epiſ. & cleri. auth. preſbyteros. poſita ſuper l. generaliter. eo. ti. tutelam aũt datiuã, & teſtamentariã ſuſcipere

b nõ poſſunt, vt no. in auth. de ſanc. epiſc. §. Deo aũt amabilis.

2 & §. ſeq. ¶Eſt ergo videndum, an dictus preſbyter iure agnationis poſſit dictã tutelã ſuſcipere? Et certe cum dict[9] ſuus filius fuerit vulgo conceptus, vt ff. de ſta. homi. l. vulgo. & ibi expreſſe ponitur exemplum de filio ſacerdotis. Sed vulgo conceptus nullã agnatũ habet, vt inſti. de leg. agna. ſuc. §. vulgo. Cognatum cõſtat eum nõ eſſe, cum iura cognationũ a matre veniãt, vt d. §. vulgo. per que patet, quod dictus pupillus nõ eſt dicto preſbytero agnatus, neque cognatus: ergo eius legitimam tutelã nõ pot ſuſcipere. ¶Preterea, tutela legitima defertur, ſicut hereditas, vt

3 ff. de legi. tu. l. j. ¶ſz inter ſacerdotẽ, & ſuum filium in ſacerdotio conceptũ nulla ſucceſſio ẽ, in auth. qui. mo. na. effi. ſui. §. pe. vbi glo. expreſſe ponit de filio ſacerdotis. Facit extra, qui fil. ſint legitimi. c. per venerabilem. in fi. ¶Preterea, preſbyteri non debẽt procurationes ſuſcipere, nec debent pro extraneis in ſecularibus iudicijs intereſſe, vt extra ne cleri. vel mona. c. i. & ij. Sed cũ dictus pupillus quo ad dictum preſbyterum ſit extraneus, ergo, &c. Et ita videtur mihi Barto. de Saxoferrato, ſaluo ſemper meliori iudicio, &c.

ADDITIONES.

a Paul[9]. Huic cõſultationi addite, que voluit do. Benedi. de Plum. inter conſi. Angeli, conſi. cccliij. quod incipit, ¶Petrus Paulus. & conſil. ſequenti. per Angel. allegantem in fin. quoddam conſilium Dy. dicentis, quod ſpurius nullam cognationẽ vel conjunctionem habet ex parte patris, vide etiam Ang. cõſ. cxxx. & cxcj.

b Tho. D. Cſuſcipere non poſſunt. vide bal. in conſil. ccxiij. in j. vol. quod incipit, in queſtione iſta. & ibi ponit, an laicus poſſit eſſe tutor legitimus ſacerdotis, vel clerici: & qs inde habebit talẽ tutorem, & vide ang. de aret. in §. ſed hoc iure, Inſt. de atti. tu. & bald. in auth. preſbyteros. C. de epiſco. & cler. & bart. in l. legitimos. §. fi. ff. de legi. tut.

CONSIL. CXLIIII.

Si quis der dat curatorẽ furioſo nõ ſeruata forma l. de creationib[9]. C. de epiſco. aud. & l. fi. C. de Cur. fur. nihil valet q̃ agit, excepto quod epiſcopus non debet interuenire, nec primates, cum hoc non habeat conſuetudo, ergo, &c.

1 ¶Lex que communi obſeruantia non eſt recepta, non habetur pro lege.

2 Liber Inſtitutionum an fuerit compoſitus poſt Codicem Juſtinianeum.

a **Videtur**[a] cõmunis Aſſiſij dedit curatorem cuidam furioſo non ſeruata forma l. de creationibus. C. de epiſ. aud. & l. vlt. C. de cur. fur. Queri-

1 tur, an d. datio valeat? Et dico, q̃ ſolẽnitas dictarũ legum debeat ſeruari ab omnibus, preterquã in eo quod dicit in eis de preſentia epiſcopi, & triũ primatũ. iſta enim ſolẽnitas,

b vt puto, de neceſſitate ſeruari nõ debet. Primo, q̃ cõſuetudo ſic ſe hz & vſus illas obſeruãtias nõ approbauit. ergo omiſſus nõ vitiat. l. j. in fi. de ven. inſpi. & de legi. l. de quib[9]. in fin. & q̃ no. extra de treu. & pa. c. j. Preterea, poſito q̃ de conſuetudine nõ appareat, hoc pro bo per §. furioſi. inſti. de cur. fur. vbi ſoli preſidi hoc permittitur, & ſic per illam legem non requiritur preſentia epiſcopi, & conſtat ¶quod liber inſtit. fuit factus poſt Codi-

2 cẽ, c vt apparet ex proe. inſti. ergo illi tanquam poſteriori ſtabimus. l. ſed & poſteriores. de legib. Nec obſt. ſi tu diceres, q̃ i Codice fuerũt poſite quinquaginta deciſiones poſt quam liber inſtit. fuit compoſitus ego enim dico, quod ille leges, ſcilicet, l. de

de creationib⁹.z l.fin.de cur.fu.nō sunt de illis quinquaginta.Et si tu dicis Ş.debes p̄obare:z si nō.p̄bas.succūbis,arg.eius, qđ no.p gl.ff.de neg.gest.l.eū actū.circa fi.z ff.de ope.no. num.l. non solū.§.fz z p̄obari.Sz si cōstaret illas esse de quinquaginta de cīsionibus,nec apparet de Ẏta consuetudine diceré vitiari,nisi ipsōrum p̄sentia interesserit,vt in auth. hoc ius pozrectum. C.de sacrosan.eccl.z ff.de exer.l.j.§.si plures. Alie vero solēnitates illarum legum,si essent omisse,puto qđ vitiarent.ff. de tut.z cur.da.ab his.l. tutor si fuerit petitus,&c. Bar.

ADDITIONES.

a Th.Ð.C Judex. Adde qđ de hoc cōs.meminit idē bar. in l.fi. §.fz antiquitas.C.de cu.fu.z istud cōsi.sequit̄ d.Frā.de Are.in cōsi.inci.procedēdū.z in consi.cīuīj.inci.cōsultatio p̄posita.z d.Alex.in cōsi.cxxxij.in j.vol.inci.visa facti narratione.z in cōs. xxxix.in iij.vo.inci.visis z consideratis.vbi ponit plures cōcor. Jas.in l.rem non nouam.C.de iud.z Fel.in c.j.in iiij.col.z seq.de treug.z pa.quibus adde Alex.de Imo.in consi.lxxviij.in vj.vo. inci.dicitur prima.

b C Cōsuetudo. No.qđ ōt bar.hic,qđ ẽquis l.fi.C.de cur.fur.requirat.quod qñ datur curator furioso,adsit p̄sentia episcopi, fz qz istud non est moribus vētum receptum.vz sine licentia episcopi,vide Jas.in d.l.rem non nouam.C.de iudi.

c C Codicē. No.qđ Bar.hic vult,qđ liber Cod.fuit factus añ li. institutionū,fz postea fuerūt addite quinquaginta decisiones. Tñ aduertēdum puto,qđ scđa cōpilatio Cod.fuit facta post li. institutionū,fz prima compilatio fuit facta añ §.z cum sacratissimas.z ibi gl.in p̄oe.insti.z ē tex.in l.meminimus.C.de legi.he. z l.j.C.de vet.iur.enucl.per que iura Jac.de Ra.in d.§. z cū sacratissimas,probat scđam editionē Codicis fuisse factā post insti.z iō si aduersarentur adinuicem,dz stari magis lib. Codi.ẽ lib.insti.vbi in illis casibus in lib. Insti.fit mentio. Dixi plene in trac.mes.de p̄stantia do.in ix.lib.de clarīs.iurīs.in Justinia no qui cito dabitur impressoribus.tamen Bar.hic est alterius opi.z dicit,quod standum est lib.insti.tanquam vltimo qz primus Codex fuit primo factus,z postea fuerūt addite quinquaginta decisiones per Justinianum.z si non constaret qđ sit de illis quinquaginta decisionibus staretur libro institutionū:quare cogita.

CONSIL. CXLV.

An valeat tutoris datio facta a iudice nō precedēte inquisitione. Jē,an valeat qñ tutor nō est eiusde originis pupilli,vel domicilij. Jtē,si mater est tutrix,z dicit se velle transire ad scđas nuptias,an auia p̄feratur alijs agnatis legitimis, vel tutori a iudice dato. Jtē,mulier dicens se velle transire ad scđas nuptias desinit esse tutrix statim antequam transeat.

1 C Tutoris datio an valeat,licet non p̄cesserit inquisitio,si aliud iuridicum non obstitit.z nu.2.

3 Auia negligēte,si est datus tutor ad instantiā matris transeūtis ad secunda vota,valet datio tutoris.

4 Mulier asserēs se trāsire ad scđa vota,desinit statim esse tutrix.

a **Factum sic se habet**, a Quidam noie Bonogādus districtus Ruceri,decess.t intestatus sup stitibus Thomasino z Raynaldutio filijs eius z vxore p̄gnāte relicta que post mortē eius peperit q̄dam filiā, que decessit impubes:vtor dicti Bonogādi post mortē sui vxoris, z natiuitatē dicte post hume assumpsit tutelā dictorū filiorū, videlicet,Thomasi.z Raynald.z tutelam eorum administrauit per duos annos ante nuēctarij confectionē,nunc post mortē dicte posthume comparuit coram iudice ducalis curie,asserēs se velle ad secūda vota trāsire:z renūciauit dicte tutele,z quendaz de Assisio petijt dictus filius ordinari in tutorē,qui,vt dicitur, fz non sit certū esse futurum suum virū,qui iudex auditis petitione,z renūciatione per dictū p̄fatū de Assisio,qui vocatur Thonus,ibidē p̄sentē decreuit,z ordinauit tutore nulla inquisitione precedēte. Modo queritur,nunquid talis datio valeat.ex quo inquisitio nō p̄cessit.Secūdo cū dictus Thonus sit de Assisio oriundus,z ibi habeat domicilij,z in ciuitate Ruceri na non habeat domū,neq; domicilium,licet iam sint vndecim mēses quod fecerat se facere ciuē dicte ciuitatis:non tamē p̄ozpter hoc trāstulit domicilij,z habitationē:imo in districtu Assisij traxit z trahit morā:nūquid possit esse tutor dictorū pupillozū. Tertio,cuz dicti pupilli habeāt auiā maternam,que post renunciationem matris dictorum pupillorum, z dationem factam de dicta tutela,petijt dictorum pupillorum nepotum suorum tutelam sibi deferri,nunquid posito quod Thonus fuisset cum inquisitione datus, dicta auia sit de iure p̄ferenda tam dicto Thono,quam etiam alijs consanguineis. Jtem,posito quod dicte auie dicta tutela non deferatur z debeat dari datiuus cum inquisitione. nunquid dicta inquisitio debeat fieri inter agnatos, z cognatos, z vitricum pupillozum inter alios agnatos,si cognatus potest reperiri idoneus,nunquid ille potius sit dādus,z sit alijs p̄ferendus. Jtem,mulier sic trānitura ad secunda vota,vt asseritur,que fecit alium ordinari anteq̄ transeat,desinat esse tutrix. C† Ad primum cum queritur, an 1
b valeat tutoris datio,fz nos p̄cesserit inquisitio,si aliud iuridicum non obsistit:nō.quod valet:qz nulla lege cauetur, qđ dēat inquiri,sed est differentia quo ad satisdationem p̄standam,an sit datus cum inquisitione.z nō satisdat:an sine:z satisdat. arg. eozum que no.insti.de satisda.tuto.§.penul.z C.de tut. z cu.qui satis non ded.l.j.z ij.z ibi no.per gl.z Bod.Certum est q̄ nomina debitozum possunt dari in dotem z dotis esse,vt ff.de condi. ob cau.l.qui se debere.z l.si donaturus.z ff.de iu.dot.l. debitor,

2 C† Ad scđm dico,qđ indubitanter vz tutoris datio. Nō enim
c requiritur,nisi quod sit subiectus ratione originis pupilli, vel domicilij.l.j.C.vbi pe.tu.sed per consilium potuit hoc fieri,vt l. edificia.ff.de ver.sig.quare,&c.cum p̄supponatur in puncto q̄

3 factus sit ciuis.† Ad tertium[a] cum queritur,an cum eo tempo
d re,cum datus fuerit tutor alius,matre volente transire ad scđa vota,supererat auia,an ipsa debeat ei p̄ferri qui datus ē? Ad hoc dico quod gl.sunt contrarie loquentes de matre,z eodē modo intelligo de auia. Vna gl.est.C.qñ mu.tu.offi.fungi,pōt.l.fi. Alia est in l.tutor si fuerit petitus.ff.de tu.z cu.da.ab his. p̄o quarum gl.varietate tuenda, dico quod si auia non fuisset negligens,quod tutoris datio teneret:secus si fuisset negligēs, vt in casu quęs.nostre,in qua nulla fuit negligentia:sed incontinēti matre declarante intentionem suam,datus fuit tutor, z tunc auia p̄fertur,sic reducuntur gl.ad concordiam.vt l.si maritꝰ. ff.de adul.Et ita sentit,z tz Jac.de Are.in d.l.si tutor fuerit petitus.z Bod.in p̄eal.l.fi.z maxime Bart.Sil.que est ipsa veritas. C Ad quartum,cum queritur an p̄feratur alijs agnatis auia:dico, quod sic,ar.eozum que not.in l.ij.C.quand. mul. tu.off.fun.pot.in gl.fi. Ad quintum non respondeo, qz respōsum est per p̄ima dicta in primo puncto. C† Ad sextum, cum
4 queritur quando mulier dicit se transiturā ad scđa vota,an desinit statim esse tutrix:respōd.z dico,quod sic.vt possit dari tutor alius,si legitimi nō supereēssent. Casus est in corpore,aut. de nup.§.fin autem tutela.in verſ.si vero.in fi.ibi,volēte. Et ita dico ego Bar.de Saxoferra. Jn quęs.p̄d.p̄out scriptū,est z consulū est in j.ij.iij.iiij.v.z vj.idē dico, z consulo per easdē rōnes, ego Frācis.de pisis. Super tertio fuerūt opiniones,qđ sunt alij legitimi post auiam,sed qñ post matrem venit auia,tunc sine dubio ipsa volēs,z non negligēs debebit esse tutrix,omnibus etiā alijs legitimis,z datiuis exclusis. Soli enim testamentarij ipsi auie p̄feruntur,vt in auf.matri z auie.C. quādo mu.tu.off.fun. po.z in corp,vnde sumitur. Unde in proposito istam auiam dico p̄ferendam,etiam si essent datiui, ipsa etiam p̄ferretur omnibus,&c.Ego Fran.de pisis leg.doc.in vrbe famosissima pisarum ita consului.

ADDITIONES.

a Th.Ð.C Factum sic se hz. Adde quod istud consiliū ē nu.xxxix.scđm ordinem perusinum,in prima parte iudiciorum.z incipit ibi, Jo.districtu Neuceri,z dicit dīs Alex.in aut. matri z auie,in addi.Bar.C.quand.mu.of.tu.fun.pōt.in fi. quod istud consilium non est Bar.sed domini Fran.Ligrini:tamen Bar, se subscripsit:tamē in rei veritate est Bart.est bene verū,quod dom.Franciscus se subscripsit, z ita inuem in pluribus lib.antiquis manu scriptis,z in isto consilio apparet de subscrip.domi.Francis.De isto consilio vide apost.in additionibus Bar.in l.j.C.de tutor.z cu.qui non satisd.z in l.tutor.ff.de tut. z cur. datis ab his.

b C Ad primum. Jnquantum bar.in primo dubio ponit, quod tutor nominatus a matre,licet nō fuerit datus cum inquisitione,tamen dicitur legitime datus.adde Bartol. in l. si quis sub conditione.ff.de test.tut,z in auth.sacramentum.in fin.z in aut. matri z aui.C.quando mul.tu.offi.fungi potest.cum cōcor.de q̄bus per Alex.de Imo.in d.aut.matri z auie,in vltim.addit.vb allegat consilium Bart.hic. Adde etiam Bal.in l.precibus.C de impub.z alijs subscriptis.z in consilio cclvij.inci. Casus super quo.z in consilio cclxiij.statuto p̄dicto,&c.z est responsio casus supradicti consilio,&c.z in ij.vol.consiliorum.z adde no.per Bart.in consilio cclvij.in questione,qua dicitur.z ibi scripsi.z Bal.in consi.clv.in ij.vo.z dixi in apost.in d.l.si quis sub conditione. An autem mater mortuo isto datiuo,petito ab ipsa,z nominato.z dato a iudice,poterit iterum petere aliud tutorē: dic quod sic,si est vnus tutor.l.fina.in p̄inc.ff.qui pet.tu.z in l.ij. §. quid ergo,si non omnes.ff.ad Tertyl.z si non petit,excluditur a successione,z ratio est:qz plenum consilium desideratur a matre d.l.ij.§.quid si non compulit.ff.ad Tertyl.z ibi plenius scripsi in addi.Bar.

Ad se

c ¶ Ad 6. vndum dubi. Vbi ratione originis vel domicilij, vide Bing. de Bre. in §. sed hoc ture. inst. de Attu. tu. & Sali. in d. l. j. C. vbi pet. tut. & cur. & ibi videas quis iudex debeat dare tutorē & curatorem, videlicet an iudex domicilij vel patrimonij, aut originis.

d ¶ Ad tertium. Adde Bal. in d. l. precibus. C. de impube. & ali. sub, vbi voluit si mater preuenit, & fuit dat⁹ tutor, si legitimi extant, & sunt meliores, iudex dz curatores adiungere. An aūt mortuo illi datiuo petito, & nominato a matre, & dato a iudice, potest iterum iudex dare tutorē illum, quem petierit mater, an vero alios, & legitimi preferendi, dic, quod ad legitimos peruenit. Idem tenet Bar. in d. l. si quis sub conditione. ver. quero, quid si datiuus. ff. de tes. tu. Et facit in casu pred. alia ratio, q̄ in datione istius secundi tutoris, mater est nupta. & sic est locus tutori legitimo, & non datiuo. Et not. quia fuit de facto in causa heredum clarissimi legum do. Bene. de Alex. & potestas pisanus, qui nesciebat leges, pronunciauit contrarium, sed postea admonitus infructuosq; reuocauit sniam, & esse locum legitimo tutori iudicauit: & Terentius panus huiusmodi pupillorum tutor constitutus fuit, &c. quid autem econtra, si datur tutor a iudice matre ignorante, an valeat datio tutoris. Vide bal. in d. aut. matri & auie. & Alexā. in consi. clxj. incipi. super j. dub. in j. vol. cum concor. de quibus scripsi in add. Barto. in d. aut. matri & auie.

e ¶ Ad sextum dubium. Adde bart. in aut. sacramētum. in pen. col. C. quando mulier ex tu. fun. po. & ibi Alex. in add. & bart. in d. l. si quis sub cond. ff. de tes. tut. & adde que scripsi in dicta aut. sacramentum. in ver. quero, an statim.

CONSIL. CXLVI.

Authen. ex causa. C. de lib. pret. hz locum qñ testator sciebat se preterire filium, secus si ignorabat. Unde tutor datus in tali testamento non vz si non confirmetur.

1 ☞ Rupto testamento preteritione posthumi, de quo testator sperabat, non legata, & alia non confirmantur.

2 Iudex, qui confirmat tutorem, & causa confirmationis non fuit vera an valeat.

a **VIso puncto** predicto, iurib⁹, & allegationibus in eo cōtentis, p

1 eius determinatione, † primo, est sciēdum, quod rupto testamento ex causa preteritionis posthumi, de quo testator non sperabat, relicta, & alia non confirmantur per aut. ex causa. C. de lib. preter. & in corpo. vnde sumitur, q̄ tex. in corpore loquitur de testatore, q̄ sciebat se preterire filiū, vel posthumum, si recte & diligenter intueatur, vt C. de test. mil. l. sicut. in probando hic non extendo me, quia longum esset. Remanet ergo, quod dictus Romanus est datus tutor in testamento predicto ruptor: vnde non pōt esse tutor, nisi confirmaretur particulariter, ff. & C. de confirman. tut. que confirmatio cum testator vixerit multis annis, dz fieri cum inquisitione que ponitur. ff. de confirma. tuto. in l. in confirmando, quod in propositā q. factum non fuit, nec iudici, qui confirmauit dictum testū, fuit p̄positum aliquid quod testū esset ruptum, vnde non pōt dici cōfirmatum, arg. C. de confir. tuto. l. neq;, & gl. inst. de tut. in prin.

2 videtur inclinare, quod non. † In contrarium videtur casus. ff. de confirmat. tuto. l. qui a patre, ibi, perinde ac si ex testamento, &c. Ita tenet Jacob. de Bre. & disputando determinauit Mar. Silimanus, Ita tz Ly. in d. l. neq;, & communiter omnes Mod. Dico igitur in questione proposita, quod per ea que facta sunt nullus pōt administrare legitime, sed iudex debet facere inquisitionem secundum formam d. l. in confirmando. & si reperiret dictum Romanum confirmandum, confirmet, & preferat auie predicte. Si vero non esset confirmandus, tunc auia remanet tutrix.

ADDITIO.

a ¶ Viso puncto. Q̄ materia istius consilij conuenit cōsilio cuidam inferiori, inci. Lapus Uannus. ideo erit videndum.

CONSIL. CXLVII.

Si duo sunt dati fideicōmissarij a testatore vna, an altero mortuo pōt alter exercere libere officiū, & concluditur q̄ sic. Item late de dictione vna.

1 ☞ Testator si facit fideicommissarium Titium vna cum Caio, an videatur voluisse eos simul, non separatim officiū fideicommissarie exercere.

2 Dictiones, vna, & cum, & dictio, & an inducāt simultatez, & quid significent.

3 Potestas alienandi in testamēto videtur repetita in codicillis.

a **Actum tale est** predictus dit⁹ fecit testū. & codicillos, vt supra, contigit q̄ post mortem dicti testatoris, dictus plāciolus Januelli su⁹ fideicōmissarius mortuus ē. Queritur, vtrum dicta domina Buta, vna cū dicto planciolo fideicōmissaria possit officium ipsius fideicōmissarie libere, & expedite exercere, & bona predicti testātis vendere secūdum formā testamēti. Ad predicta rūdetur, de iure dictā domina posse fideicōmissarie offiū libere exercere, & bona dicti testatoris secundum formam dicti testamēti vēdere: q̄ mortuo fideicōmissario officium remanet apud eam integrū, vt extra de testa. c. religiosus. in fi. libz. vj. † Sed hic possunt oriri duo dubia.

1 Primum, q̄ d. c. religiosus, dicit, nisi aliud a testatore sit expressum: sed hic videtur aliud expressum, cum dicit in codicillis, q̄ dictam dominam Butam faciebat fideicōmissariam vna cum dicto planciolo Januelli, &c. & q̄ dixit vna, videtur voluisse eos simul, nō separatim fideicōmissarie officium exercere. Respōde quod illa sumultas, in eo quod dicit vna, respicit actū dispōnendi factum a testatore, quasi dicat, semel ex vno actu facio talem, & talē fideicōmissarios meos, seu talem cū tali, q̄ idē impotar. primum de dictiōe vna, probatur C. de impub. & alijs subst. l. vlt. in prin. vbi p̄s quod idem est dicere, Titius vna cū Seio,

2 vel dicere, Titius, & Seius. † Sed de dictione, cum, & de dictione, & probat p̄tura vulgaria, vt l. Titie textores. §. nihil. de leg. j. & l. hii, cum illo. ff. de vsuf. leg. cū similibus. Preterea, nunquam p̄sumitur testatorem voluisse, vt vnus sine alio non possit, nisi hoc expresserit, l. si fuerit ita. ff. de manu. test. Secundo posset dubitari, an ptās alienandi, que fuit attributa dicto planciolo in testamēto, videatur repetita in personam do. Bute, cū in co-

3 dicillis, de ptāte vendendi nulla sit facta mentio. † Ad q̄ rūdetur, quod illa verba, vna cum planciolo, &c. sōm propriam, & veram significationem sunt repetitiua earum conditionum, & qualitatum, que in persona p̄mi fideicōmissarij apposite sunt qua si dicat, talem facio fideicommissarium, cum hac ptāte concessa tali fideicommissario. Hoc probatur per l. non putabam. de cōdi. & demon. Nec ob. finis illius legis, vbi videtur immere contra, q̄ illud speciale fauore libertatis, ne libertas incidat, vt ibi apparet in tex. & gl. De iure ergo communi est contra, vt ibi dicitur. Bar.

ADDITIO.

a Th. D. ¶ Factum tale est. Adde Bar. in consilio c. incipiē. factum. in 9. volumi. & ibi scripsi in addi. & vide Andream Barb. in l. si quis duobus. C. de impuber. & alijs substitut. in additio. Barto.

CONSIL. CXLVIII.

Si testator sciebat tutorem, quem dedit in testamēto, esse suū creditorem, vel debitorem, non propterea prohibetur a tutela, secus si ignorabat, per aut. minoris. C. qui tut. da. pos. & intelligitur alias, quam ex testamento.

1 ☞ Tutor testamentarius si est debitor, vel creditor an possit esse tutor.

2 Testamentarij tutores preferuntur matri, & auie.

3 Tutor testamentarius si excusaret se a tutela, perderet legatum sibi relictum a testatore.

a **Questio ista** in hoc p̄cipaliter reuoluitur, an aut. minoris posita. qui tut. da pos. habeat locū in tutore testamētario. Secūdo, an illud, q̄ ibi dicitur de creditore, habeat

1 locum in eo, qui est creditor ex testamento. † Circa p̄mum, quidam antiqui dicebant, quod illa auth. non habebat locum in tutore testamētario, q̄ eius fides est recepta a testatore, vt Justi. tu. de satisda. tut. §. j. & C. de episcop. audien. l. de creationibus sed gloss. in d. auth. minoris. tenet contra, per rationes ibi positas. Bul. de Cug. tenet contra ff. de pact. l. cuz in eo. per rationes quas. j. dicam. Item. do. Oldr. in ista materia ita distinxit, aut testator, qui dedit ipsum tutorez, sciebat ipsum esse creditorem, aut debitorez, & tunc potest esse tutor non obstante illa authentica, minoris. Hā fides istius tutoris est electa per testatorem, argumen. ff. de administrationibus tutorum. l. tutor qui re-

2 pertorium. ¶ Preterea testamentarij tutores preferuntur matri, & auie, in authentic. matri, & auie. C. quando mu. tu. offi. fun. potest, sed mater, & auia, nō prohibētur a statuto, licet sint debitrices, & creditores: vt in dicta authentic. matri & auie, & hoc verum, cum testator hunc sciebat tutorem quē dabat esse debitorem, vel creditorem, sed si ignorabat testator ipsum esse creditorem, vel debitorem tunc non potest videri electa, & approbata fides illius, vt ff. de confirmationib. tuto. l. in confirmādo. & isto casu est vera opinio glo. Et hanc opinionem ego semper tenui. Et secundum hoc in casu proposito, cum testator ipsum tutorē sciebat esse, vel futurum esse creditorez ipsius talis poterit esse tutor, & sic non potest ei imputari si tutelam gessit, nec per hoc

3 perdit legatum. ¶ Super secundo puncto. posito quod testamentarius tutor prohibeatur a tutela si est debitor, vel creditor, alias quaz ex dispositione testatoris facta in testamēto, vel

rodicillis, hoc est expressium per iura. que dicunt quod eo casu si excusaret se a tutela, vel cura, perderet legatū z sic habet nec esse gerere, vt legatum consequatur. ff. de excusa. tuto. l. Neseni nius. cum l. seq. Hoc etiam versus esse probatur per iura añ dicta. Nam ꝫ de iure antiquo distingueretur, an legatum erat relictum pro tutela, an non, tamen de iure nouissimo quocūq; iure relictum esset, si cessaret adimplere, quod iniunctum est, p defunctum, perderet legatum, vt in auf. de here. z Falc. §. his omnibus, z ibi no. per Jac. de Bel. Apparet ergo, quod huic tutori imponebatur necessitas gerendi tutelam, vt haberet tutelā, non autem excludetur a legato, quod gessit tutelam. Et ita videtur mihi. Bar.

ADDITIO.

a Th. D. ℂ Questio ista, Adde. qđ de isto cōsil. suo meminit idē bar. in auf. minoris debitor. in ver. quero, an ista auf. C. qui tuda. pos. vbi allega. se consuluisse. z inducit rationes p̄dictas hic. z vide Bar. in consi. cxij. in secundo volu.

CONSIL. CXLIX.

Quando iudex sentētiat scēm id, qđ relinquitur arbitrio suo, z si non deferat iuramētū in litē alteri parti, cui videt nō deferendū, nō propterea pōt ab eo appellari, z si appelletur z appellans non probat iniquitatē sniē, tunc iudex appellationis dz iudicare bñ sententiatū, z male appellatum, z condemnare victum victori in expensis, etiā in causa appellationis factis.

1 ☞ Executionem sententie qui petit, acquiescit sententie.
2 Iudici permittit ponere arbitros, seu calculatores, qui discutiant rationes, z referant.
3 Tutor tenetur de dolo, lata culpa, z leui.
4 Appellans succumbit si non constat de iniquitate sniē.

Literas [a] Magnificētie vestre recepi, 8 cā, que coram vobis vertitur inter petrum ex vna parte appellantē, z do. Beraldum defendentem occasione cuiusdam sententie late super administratione tutele dicti petri, quid iuris est. Sic credo, z dico, per vos iudicatum, esse bene iudicatum, z pronunciatum, z male appellatum, z victum victori in expensis etiam in hac causa appellationis factis, condemnādum. Quod probo sic. In primo capite prime sententie do. B. z H. fuerunt condemnati ratione reditnum, z fructuum, p̄ro vltimis septem annis, in libro Mccc. vt patet ex tenore sententie, inquātum continet cōdemnationem, dictus petrus non est grauatus uno sentētiam in ea parte approbauit, quod patet per instrumentum in causa p̄ductum, †z qz petijt in ea parte executionem: ergo sententie acquieuit, vt C. de re iudic. l. ad solutionē. z ff. de pact. l. tale pactū. §. qui pronouerunt. z de inoffi. testamē. l. penult. In eo vero, quod in fine sniē eos absoluit ab eo quod plus petebat dictus ioā. per appellationem conquestus est, in hoc de iniquitate sentet. e. nullo modo constat, † Nam in causis vbi tales calculationes vertuntur, permittitur iudici ponere arbitrum, seu arbitros, qui predictas rationes discutiat, z referant, vt C. de vsur. z fru. leg. lij. z ff. si cui plus quam per leg. Fal. l. j. z ff. de instr. l. illud quoq; etiam patet C. de distrat. pign. l. in reūdum. sed iudex hoc fecit, vt patet publico instrumento, z illi electi retulerunt z secundum eorum relationē iudex ille prime cause p̄ro dictis septem annis condemnauit, vt clare patet recte calculanti, ergo eius sniā fuit iusta, z iuste lata. ter. est ff. de cond. z demon. l. si cui libertas. In secundo vero capite dicte sententie condemnauit dictos dominos B. z H. ad restitutionem tertie partis rerum mobiliū contentarū in inuentario, seu ad faciendam estimationem secundū tenorē dicte sententie. de hoc etiam non est conquestus dictus P. appellans, quod pz, qz etiam post appellationem petijt coram primo iudice executionē p dicta tertia parte, vel etiā eius estimationē faciēdam scēm formam ipsius sententie: ergo videtur hoc p̄obasse, vt scēm dictam formam fiat, vt dictum est. In tertio vero capite sententie, facta etiam ratione reditnū, z fructuū administrationis dicte tutele, p̄ro tribus primis annis, z habita compensatione cū reliquis incertarum alias factarum expensarū, z solutionem per dom. B. z H. in vtilitate necessaria dic. pet. z facta ratione, z habita compēlatione de rebus nō positis in dicto inuentario, absoluit predictos dominos B. z H. ab administratione fructuum, z a dictis: z predictis rebus in inuentario non positis, z ab omnibus aliis petitionibus p dictum P. factis, vt patet ex tenore sententie. Hoc caput multa implicat. In eo qđ dic. t de reditibus, in hoc constat iudicē bñ pronūciasse, quia secūdum calculationem sibi factam per illos quibus commisit. Secūdo in eo quod dicit de rebus in inuētario non positis, hic videtur conqueri dictus P. eo qđ videtur, quod sibi debuerit deferri iuramentū in litem, z qđ si aliter p̄onaretur, qđ predicti debuerūt in magna quantitate condēnari z ex allegatis p̄o parte sua elegātissime factis colligitur. Ad hoc añ est dicendum, bene iudicatum, z de iniquitate sentet. nō constare. Nam si bene aduertantur articuli, seu capitula ad p̄obandum contra dictos tutores facta p̄o maiori parte non concludūt aliquid, ex eo quod tutores venirent condemnandi, vel deberet deferri iuramētum in litem. Nam incipiendo a decimo articulo, seu capitulo, vsqz ad decimum octauum, in quolibet dicitur, quod dictus B. habebat, z reliquit tempore mortis, ꝛc. † Constat enim, vt prudenter allegatum est, quod dictus 3 tutor tenetur de dolo, z lata culpa, z leui. Dz est possibile, quod ille petrus dictas res tēpore mortis reliquit, z inde tutori nulla culpa pōt imputari. si eas in inuentario non posuit. Quid enim si ignorauit. Justam enim causam ignorantie habuit, cum in ius succedat alteri⁹, l. qui in alterius. ff. de regu. iur. debuerunt ergo concludere articuli, quod tutores hoc sciuerunt, vel scire debuerunt. l. quod te. si certum petatur. Debuit ergo p̄obari scientia tutorum, vel quod hoc communiter erat notum, z sic colligatur lata culpa, que est ignorare quod omnes sciunt, vel vt concludatur leuis culpa, cum res ipse erant in tali loco q diligens paterfam. hoc p̄uidisset, z inuestigasset. Est enim leuis culpa non p̄uidere id, quod a diligenti potuit p̄uideri, l. si putator. ff. ad l. Aquil. z ff. de pig. act. l. si conuenerit. §. fi. Sed posito, qđ articuli sint bene formati, videndum est de probatione. z multa sunt que nullo modo p̄obātur, multa sunt que pars asserit sufficienter esse probata, sed certe pauca sunt, etiam si testes essent omni exceptione maiores, que per singula examinare longum esset, z tediosum. Saltem hoc constat, quod vsor non est probatus earū rerum, de quibus probatū videtur, z in inuētario non sunt posite: ergo si iudex volebat deferre iuramētum in litē, z per illud p̄obare interesse dicti P. poterat etia. in tarare ꝑtitatem vsqz in quantum sibi videretur, poterat etiam non deferre, vt ff. de in litem iur. l. videamus. §. pe. Dic igitur placuit iudici non deferre, ſz vsqz ad ꝑtitatē, que ibi congrua visa fuit compensare placuit, an hoc fuit male factum, nō liquet ex actis: 4 qz ex estimatione maiorum rerum non patet. † Si igitur de iniquitate sniē non apparet. ille qui appellat, succumbit, vt C. de appell. l. hi, qui ad ciuilia. Pars enim appellata dz in hoc ius commune p̄o se, qz in iudicis arbitrio erat hoc facere, vt dictū est. Qui ergo appellat docere habet iudicem inique fecisse, aliter si de iniquitate non respondit, debet succumbere, vt ff. p̄o socio. l. societatem. §. arbitrorum.

ADDITIO.

a Th. D. ℂ Literas. Vide apost. do. And. Barb. in l. tutor. qui repertorium, in add. Bar. ff. de admin. tuto. vbi ponit de consi. Bar. hic, z vide in consi. sequen. z ibi scripsi.

CONSIL. CL.

De materia precedētis consilij, z primo, an in cā appellationis qñ vir⁹ sint ꝑ pte condēnatus, z p parte absolut⁹ z appellant an tota sniā suspēdatur, vel tollatur, z casu quo p̄o parte tantū, an appellās p̄edictus, qui petit sniam executioni mādari coā iudice a quo p ea parte, que faciebat p̄o eo, videat recedere a sua appellatione. Item, qñ pupillus agit ꝑ tutorem dicens eñ non posuisse res certas in inuētario, que probatio dz fieri, z quid si iudex noluit deferre iuramentū in litem, z si detulit, an iudex appellatiōis pot aliquid agere. Item, qño dz fieri probatio de fructibus recollectis ex bonis pupilli z quomodo debet fieri liber rationū a pupillo, vel ab eius tutore.

1 ☞ Appellans p̄o parte a sua, an tota sententia per appellationem tollatur, seu suspendatur.
2 Si petitur executio sentētie a qua est appellatum p̄o parte, an videatur renunciatum appellationi.
3 Probationes que requiruntur contra tutorem: dicendo ipsum tutorem non posuisse omnia bona in inuentario.
4 Juratur in litem contra tutorem, qui fecit inuētariū, z aliqua omisit ponere in eo.
5 Probatio contra heredes tutoris non sufficit per indicia, sed plena requiritur.
6 Presumitur p̄o sententia in dubio quod sit iuste lata, quod iudex iuste fuerit arbitratus.
7 Pupillus quomodo debet p̄obare contra tutorem, z eius heredes de fructibus.
8 Judex an possit committere aliquibus personis, vt discutiant fructus possessionum pupilli.
9 Liber rationum qualiter debet esse compositus.

a **Cum predicta** examinarē plura alia dubia occurrerūt, que licet predicto consilio inserta non sint, tamen hic alia 1 qua refero, ꝛc. † Primo, si super articulo vno, quia tutor extitit p̄o parte condemnatus, z p̄o parte absolutus: qz

p̄o

pro parte finie condemnatoꝛ. e appellat, an tota sentẽtia per appellationem tollatur, seu suspendatur, secundum l. i. in fin. ff. ad Turpil. quod videtur, quia sententia non potest pro parte valere, z pro parte non valere. Contra hoc tenet Ly. C. de aduoca. diuer. iudi. l. j. quia ex post facto põt pro parte valere, arg. eius, quod dicitur de testamento. ff. de inoffi. testam. l. circa inoffitiosi. ita dicit ipse. In ẓ̃ium videtur casus C. de appell. l. amplioꝛem. ℌ. j. vbi ad iudicem appellationis spectat cognoscere etiam de sua lata contra eum, qui non appellauit. Si enim remaneret firma, ad iudicem appellationis non deuolueretur. Ad idem C. quando prouoc. non est necef. l. final. Nec obstat. d. l. circa. qz illud cõtingit propter diuersitatem personarum, cõtra quas agitur. Nec enim agendo contra vnum posset pro parte approbare, z pro parte reprobare, imo reprobando pro parte, totum videt reprobare. l. pen. ff. de inoffi. testa. facit de mino. l. etiam. ℌ.

2 ex causa. †Secõ queritur, retenta opinione, q pro parte tãtum sententia extinguatur, an si pro illa parte qua cõdemnatus est tutoꝛ, petita fuerit executio coram iudice primo, videatur renũciatum appellationi. Dico, quod sic, quia quandocũq; super aliquo principali, vel incidẽti, quod spectat ad iudicẽ primum vel inferiorem, comparet, videtur renunciatum appellationi. C. de reuocat. l. ad solutionem. z extra de appel. c. sollicitudinẽ. in fi. nisi fuerit protestatus, quod illam executionẽ non petit animo renũciandi appellationi, quod dic, vt in d. c. sollicitudinem.

3 in fi. C†Tertio queritur, cum pupillus agit ℣ tutoꝛem c dicẽs
c ipsum tutoꝛem res non posuisse in inuentario, que probatio requiritur ℣ tutoꝛem. Respõdeo, probatio esse debet talis, quod concludat tutoꝛem in dõlo, vel in culpa, scilicet, quod tutoꝛ sciuit illas res pupilli, vel quod communiter sciebatur, vel qs dilig̃s paterfam. hoc inuicẽ tigasset, vt supra dictũ est in consi. pro. ri. Sz queritur, qualiter sit probandũ, vt concludat. Et videt quod sufficiãt indicia, nec requiraꝛ plena probatio, vt C. arbit. ture. l. si defunctus. ibi, aliis indicijs, ꝛc. z C. de in litem iuran. l. fin. Sz certe illa videnꝫ intelligẽda de indicijs legitimis, z claris hoc ẽ de probationibus claris z liquidis, vt C. de in litẽ iurã. l. j. ibi, argumẽtis liquidis, argu. opti. imo tex. pro hoc C. de iure deliberand. l. scimus. ℌ. licentia. ibi, legitimis modis. Sed certe hic aduertendum est, quia tria sunt, scilicet res ipse, item quantitas earum, item valoꝛ rerum. Pone ergo probari contra tutoꝛem vestes, frumẽta, z libꝛos fuisse in bonis pupilli: sed non probatur quot vestes, vel libꝛi, vel quanta fuerit quãtitas frumenti, vel quantum valuerint: posito, quod probat taliter,
4 nũquid includetur dolus, vel culpa tutoꝛis? †Respondeo[d], si
b cui ℣ tutoꝛẽ, qui nullum inuentariũ fecit, iuraturum in litem, ff. de admin. tuto. l. tutoꝛi, qui repertoꝛium, in principio ita eadẽ ratione si fecit, z aliqua omisit ponere in inuentario, pro illis, que non sunt posita, nurabit in litem: qz quantum ad illas res inuentarium non fecit, z verba illius legis sic debẽt intelligi: tutoꝛ, qui repertoꝛiũ non fecit, i. quatenus non fecit, l. Stichũ, qui meus erat. ff. de leg. j. Sub isto igit iureꝫ, venient quãtitas, z rerum estimatio, sicut si nullum inuentariũ factum fuisset vt ibi, quod iuramentũ taxabitur, seu præstabitur taxatione præmissa, l. vi-
5 deamus. ℌ. iurare. de in litẽ. iurand. †Et aduertendum, quod in actione tutele, vt speciale vt propter culpam iuretur in litem, vt not. l. in actionibus. ff. de in lit. iure. z hoc contra principalem: sed ℣ heredẽ tutoris debet probari plene, vt C. de in litẽ. iurã. l. ij. ℌ. ij. per totũ. C Sed quid si iudex condẽnauit in certa quãtate pro rebus non positis in inuẽtario: vel certe quãtitatis habuit rõnem compẽsando, non tñ detulit iuramẽtum in litẽ? Ad hoc rñdeo, si partes finie acquieuerunt, expeditum est. Si vero appellatur a sententia, videndum est per quem. Aut enim appellat minoꝛ, qui agit ℣ tutoꝛem, z tũc debet succumbere, nam licet iudici non deferre iusiurandum, z etiam cassare, vt d. l. vi-
6 deamus. ℌ. iurare. z delatum ex causa non sequi, vt dict. l. videamus. circa fin. Non ergo grauauit pupillum, imo releuauit: qz eum non coegit iurare in quantitate quam taxauit, sed simpliciter condemnauit. Predicta vera, nisi ex primis actis, vel ex nouis factis in causa appellationis appareret, quod bene cognouisset iudex in maioꝛẽ q̃titatẽ debuisse taxasse. Sz enim dicitur in arbitrio iudicis, intelligitur secm bonam fidem, vt dic.
6 l. videamus. ℌ. iurare, in fin. † In dubio enim præsumendum est pro finia, quod sit iuste lata, z quod iudex iuste fuerit arbitratus, nisi ℣ium doceatur, vt ff. pro socio. l. societatem. ℌ. arbitrorum. z l. vnde si Neruc. z ff. de euicti. l. Verẽnius. ℌ. Lata. z quod ibi nota. Si vero appellaret tutoꝛ, tunc enim iudex eum grauauit, quod condẽnauit in quantitate non plene probata, nec suppleꝛ per iuramẽtũ: posset tñ iudex appellationis, si vellet ipse, iuramentum deferre, z sic sententiam confirmare, cum dicta potestas deuoluatur ad eum, z hoc non est dubium. Dico etiam, qõ appellatione interposita ab vno tantum, potest iudex grauare

7 a ℣ium non appellantem: vt d. l. ampliꝰem. C†Quarto est videdum, qui fructus dicãtur recolligi de bonis pupilli: z qualiter fiet probatio? Respond. tutoꝛ de his tenetur facere librum rõnũ: z si non fecit, vel factũ non exhibet, iudex potest contra eum deferre iuramẽtum, vt ff. de tu. z ra. distr. l. j. ℌ. officio. z q ibi no. sz vt dictũ est, iudex põt taxare. Item contra heredẽ non põt in litem iurari: qualiter ergo probabit pupillus? Respon. probãdum est, q tales possessiones erant in bonis pupilli. Item, q tales possessiones tantum reddiderunt omni anno. Item, q dicti fructus peruenerunt ad tutoꝛẽ. z hec esset prob. plena. ℙ Primũ probatur ex inuentario: vel alio modo de facili. Secm, z tertiuꝫ poterit probari per seruos, factoꝛes, z laboꝛatoꝛes ipsiꝰ pupilli: vt ff. de admini. tu. l. ad instruendam. z de tut. z ra. distra. l. j. ℌ. de seruis. Et est aduertendum, q isti tales factoꝛes, z laboꝛatoꝛes, exonerant se: z sic videtur testificari in causa propria: z ideo puto, q hoc casu sit speciale in odium tutoꝛis, qui librum nõ exhibet, vt dicitur in d. ℌ. de seruis. ibi, cum neque inuẽtaria neq; rõnalia proferunt, remedio eo vti debere. Sz si ponerem[a], q tu
8 toꝛ cõfitet fructꝰ sibi datos a laboꝛatoꝛibus, z colonis integre, sz negaret tot, quod dicit pupillus, tunc coloni essent idonei testes. C†Sed, an iudex possit committere aliquibus, vt videãt, z discutiant quot poterant esse fructus possessionũ, quolibet dictoꝛũ annoꝛum, z eoꝛũ relationi credere. Puto posse adhibere eos, qui negotioꝛũ pupilli notitiam habent, z ab eisdem instrui, z eis credere, vt ff. de rebus eoꝛũ. l. magis puto. ℌ. in primis. z C. de vsu. z fru. leg. Laduersus. z ff. si cui plus quã per legẽ Falcid. l. j. ℌ. cum dicitur. z ff. de cond. z dem. l. si cui libertas. An aũt isti tales sic positi debeant iurare, vide ff. de vẽt. inspi. l. j. ℌ. j. in gl. ℌ. vbi tangit, z no. in l. iurisiuran. C. de testi. fac. tamen qõ sic. C. de fid. instr. Lcõparationes. z C. de secũ. nup. l. hac edictali. ℌ. illud. Quid si iudex primus voluit tales eximinationes dare, nec voluit iusiurandũ deferre? Rñdeo, si iudici appellationis videbi-
9 tur, per eũ cogi poterit. C†Quero, qualiter dz esse compositus[e] liber rõnum? Rñ singulariter omnia debẽt inseri: vt ex tali fundo, a tali colono tñ tali anno. nõ enim dz in genere summa poni, z sic vt possit reperiri veritas vel falsitas, vt ff. de condic. z demon. l. antepe. z C. de suscep. l. neminem. lib. x. Si igitur alterationem ediderat. non videtur edi, qz intelligi non põt, vt ff. de eden. l. argentarius. ℌ. edi.

ADDITIONES.

a Th. ℬ. C Cum predicta. Vide An. Bar. in l. tuto. qui reperto rium. in additio. Bart. ff. de administrat. tut. in vers. cu. quero, an teneat. z vide apostil. in add. Barto. in l. actus. ff. de administra. tutoꝛ.

b B. L. C Renuntiatum. Vide Rom. consi. ix.

c C Tutoꝛem. Vide ad hec Rom. late consi. cccexiij.

d Th. ℬ. C Respondeo. No. quod dicit Bar. hic z ita etiã cõsuluit do. Salluſt. do. Sut. de Perusio, in cõsi. suo, quod inci. plura obꝛiuntur, in ij. dubio. in j. col. cui consilio se subscripserũt do. Benedictus de Bacis de Perusio, z alleg. per consulentẽ, z do. Ab. Panoꝛ. inci. z si satis copiose per primum cõsulentẽ, que consilia originalia cum sigillis, z subscriptionibus, manu propria sunt penes me.

e C Qualiter debet esse cõpositus. No. quod dicit Bar. hic qui semper alleg. z ita ipsuꝫ alleg. d. petr. de Anc. in consi. suo quod inci. hic edite, quod non est imprimsum, z do. Bar. Soci. in cõsi. cxlix. in j. vol. in causa Ambroſij. z in consi. cxc. in ij. volu. incip. memini me pluries. in j. col. z An. barb. d. l. tutoꝛ. qui repertoꝛium. in princip. ff. de administ. tut. z do. Salluſt. de Pera. in d. consi. qõ incip. plura obꝛiuntur. in ij. dub. cui se subscripserũt do. Abb. Panoꝛ. z do. bened. de bacis, vt ℌ.

CONSIL. CLI.

Si testatoꝛ dt, q relinquit filie sue quinq; ratiõe legitime, etiã si non dicat, z eam heredem in eis instituo, vꝫ testamentum: qꝛ sic videtur relinquere. ſ. ratione institutionis.

1 ¶ Verba, relinquo filie pro legitima, intelliguntur iure institutionis.

2 Adiens ab intestato, videtur repudiare ex testamento.

a Marsilius [a] iter cetera sic disposuit i suo testamento. Item, reliquit ratiõe debiti iure nature. Paulelle, ꝛc. Contra testamentũ istud opponitur, quod non valet, qꝛ ista filia non est instituta, neq; ex heredata, sunt enim ista verba, Item, relinquit Paulelle sue filie quinq; libras legitime debite iure nature, ꝛc. nec est additũ, z eã i ipsis heredẽ istituo. Sz his nõ obstãtib⁹ ego bart. de Saxoferrato, legum doctoꝛ, licet minimus saluo semper consilio melius sentientis, dico testamẽtuꝫ valere, z esse
1 relictuꝫ dicte filie iure institutionis, quod sic probo. †Certũ est quod debita iure nature non possunt relinqui nisi iure institutionis, vt ℌ. aliud quoque capitulum in authentico, vt cum de

ap,cog.vñ de necessitate includ:tur iure institutionis id quod fuit relictū,p illa verba, cū illo iure sit debita, z nullo alio iure
b ista de necessitate intelligunt,& sicut cum dico aliquē fideiussisse,vel simpliciter fuisse stipulatum,l.sciēdum,ff.de verb.ob.z insti.de inu.stip,§.si scriptum. Itē,si aliquis instituit seruū suum heredē,vel suū tutorē,nec fecit mētionē de libertate, intelligit ēt libertatē reliquisse,sine qua non pōt hre hereditatē,l.fi,C. de
2 necess.ser.her.insti. Itē,ſ in additione hereditatis.si adeo ab intestato,videor repudiare ex testamento, sine qua repudiatione non pōt adiri ab intestato,l.j.in fi.ff.de acqui.her.ita in proposito ista verba cū dico,debita iure nature, de necessitate includunt iuris institutionem,cū illo iure sit debita,hec possent pro bari multis aliis exemplis,z ita videtur mihi Bartolo de Saxoferrato.

ADDITIONES.

a Tho.Ď.¶Barsilius. Et ita allegat pet.phi.Lot.in l.humanitatis.C.de impub,z aliis sub,alias incipit,Consultus super dicto puncto,tm v3 vnū dicēdo,z ita incipit in consi.lxxv.scdm or dinē perusinum,in ij.part.de vlti.volū.z ita allegat dñs Jason in aut.nouissima.C.de inoff.testa.z Alex.in consi, quinquagesimo,in septimo vo.inci.in causa,z lite.z in l.nam quod.§.non omnes.ff.ad Treb.z in l.j.ff.ad l.Falci.z in l.humanitatis. in l.j.C. de impu.

b ¶De necessitate intelligūtur. Ho.quod dicit Bar.hic,quod si pater relinquit cētum filie pro sua legitima,vel falcidia, intelligit relinquere iure institutionis. Adde,qđ de isto cōsi.Bar. meminit Bal.in aut.vñ si parēs.C.de inof.testa.z vide Jas.in aut. nouissima.in vers.quid aūt si pater.C.de inoff.test.vbi examinat qōnē Bar.hic,an sit vera:tandē tz ꝑ Bar.qđ dicit do.Alex.z aperta fronte se consuluisse contra Bar.in consi.lxx.in ij.vol.viso consi.z contra Bar.consuluit do.pet.de Ben. de Eugubio, qđ consi.est insertum,ſ in cōsi.cliij.Fuis.z vltra Jas.vide Alex. in consi.l.in vij.vol.inci.in cā.z lite.in vlti.col.z in l.his verbis.in add.Bar.ff.de her.insti.z ibi scripsi,z vide do.phili. Deci. in l. humanitatis.C.de imp.z al.substitu.z vide que scripsi.ſ. in consi.cliij.

CONSIL. CLII.

Testator relinquens filie ratione legitime,cēsetur relinquere iure institutionis.

1 Verbum,relinquo,est commune.

Verbume ommune in dubio interpretatur directum.

2 **Ego** a Franciscus Tigrini legum doctor de Pisis,z tūc leges in Studio perusino,saluo semper cōsilio sanioꝝ consulo,vt ſ. dictū est,per do.Bar.excellētissimum legū doctorē. Ras verbum,relinquo,est verbū commune,vt in aut. de triēt.z semis.§.j.z l.hac edictali,C.de secund.nup.z l,fi,de sacrosanc.eccl. quamuis By.dicat ſtium,z male,quod sit verbum commune. in l.nam,qđ.ff.ad Treb.quia dicit ꝑ prēallegatam legē. Mō si verbum relinquo,sit commune, hz se ad directam institutionē, z ei conuenit,sz lex dicit ibi,q testator certo modo testatus est, z vī eo modo testari:prout necessitas imminet,arg.l, Balius.ff. de lib.z posth.ergo verbum,relinquo,vī directo appositum in re institutionis. Preterea lex dicit,q in dubio quis vī eligere viam in testando,per quam sua iudicia non irritētur,arg.l.ii milles.ff.de mil.tes. Modo cum hic dicat iure nature, ꝛc.facit † qđ
3 verbum commune in dubio interpretamur directū.arg. eoꝝ que no.in l.cētu rio.de vulg.z pup.z facit quod no. Jac.de aret. in l.illa institutio.de her.insti. De his breuiter sum contentus, cum multa superflua possint allegari que omitto. Data perusij die xx.mensis May.

ADDITIO.

a Tho.Ď.¶Et ego. Iste do.Franc.se subscripsit consi.Bart.de quo vide Phil.Deci.in l.humanitatis.C.de imp.z al.sub,z dixi.ſ.in consi.precedenti.

CONSIL. CLIII.

¶Istud consilium est contrarium supra dictis duobus.

Relictum filio non iure institutionis, sz sub hoc vocabulo,relinquo,vitiat testm.nam verbū relinquo:adiectum vniuersitati bonorum,denōtat institutionē heredis:sed non,si adiectum est particulari.

a **Quamuis** maximi doctores subtilissime moti fuerint, tamē ſtium iura
b volunt contra ipsoꝝ dicta, visis tamen eoꝝ subtilibus cōsiliis,z multis aliis allegationibus videtur mihi Petro Benesi de Eugubio,quod dicta eoꝝ sunt cōtra ius,vt in aut.vt cum de appella.cog.§.aliud quoq; capitulum.no.C.de inoffic.testamē.aut.nouissima. Voluit enim lex,qđ filius habeat relictum sub nomine heredis causa honoris,vt l. filium.§.si legata.ff.de leg.prest.Et q allegatur in contrarium, q debita iure nature nō possunt relinqui,verum est de iure tamē possunt de facto,vt fuit hic in proposito,z tunc testamētum vitiat. Nam de iure non pōt relinqui sine corruptione testamēti,vt hic fuit factum.Sicut dicimus,quod testamentum non potest fieri,nisi cum septem testibus,est verum, sz vt de iure valeat:sed bñ pōt fieri de facto cum paucioribus, vt iura dicunt, ad qđ multa exēpla possent induci,quod superfluum ēēt adyce re.Nec obstat illud qđ dicitur in l.sciēdum.ff.de verb.obli.z simil.quia ille loquuntur de solēnitate intrinseca, quā verborum prolatio apta est comprehendere,z inducere,vt not.Dyn.C.de contra.z commit.stip.l.j.ergo, ꝛc.Nam verbum relinquo,appositum vniuersitati denotat institutionē heredis, vt ſ. dicat, relinquo omnia bona mea tali,vt de testamē.mil.l.diuus.§.fi. Nā idem est dicere,heredem facio,vel tibi bona mea relinquo, vt ibi,vt not,in l.his verbis.ff.de her.instit.in princi. sed vbi verbum relinquo,non apponitur vniuersitati,sed certe rei,vel quātitati,vt in proposito fuit,tunc secus est.l.Lucius.§. nliam. ff. de leg.ij.Nec ob.l.fina.C.de necess.ser.her.insti.qz ibi non pōt ēē vnum sine alio:in proposito bñ poterit relinqui aliquid nllo alio quo titulo iure institutionis. Nec ob.etiam lex illa: quia illud procedit ex necessaria consequentia, z propter compatibilitatē ꝛiorum. Preterea si legitima,vel debita iure nature nō posset relinqui filio,nisi iure institutionis,z q presumetur dicto iure esse relicta,superflua esset iuris prouisio,que dicit iure institutionis debere relinqui. Preterea,vbi lex inducit certam formam seruari debere,si non seruatur illa forma in gñe,non v3 q agitur,z C.de iu.delib.l.scimus.cum ſ.ſi vero postquam. Nec ob.si dicatur, quod verbum relinquo,sit commune:qz verū est, qū apponitur vniuersitati:qz pōt denotare heredis institutionē,sz appositum rei singulari non pōt hoc denotare,vt ſ. dictū est:sz in proposito fuit adiectum rei singulari,qz certe quantitas tm ergo nō pōt denotare heredis institutionē,qz in incertis, nō certis,est locus coniecturis, vt dicunt iura vulgaria: ergo est commune,qz diuersa significare pōt,secundum naturam relicti, cui apponitur:ergo, ꝛc.Et datum fuit hoc consilium,die septimo July.

ADDITIONES.

a Tho.Ď.¶Quāuis. Istud consilium nō est Bar,sz d.pe.de Ben de Eugubio,vt hic dī,singularis Doc.repōte Bar.qui de directo consuluit contra Bar,z do.Frā.Tigri. Et no, qđ sez istam opi.multi doc.consuluerunt,vide Jaso.in aut.nouissima. C.de inoffi,testa.de qua qōne vide etiam do.phil.Lozn.in consi. cc.cvij.in j.vol.inci.añ omnia.z in consi.cxv.inci.in casu isto.in ij.volu.z in l.humanitatis.C.de impuberum,z aliis substitutionibus.

b B.L.¶Subtilibus. Breuibus,qz superioribus consiliis,cōsi.Bart.z Franc.Tigrini consultum est,q testamētum valeat: in superiori autē consilio conclusum fuit testamentum non valere:quia omissa fuit forma d.ſ.aliud quoq; capitulum.hec res non est absq; dubio tum propter superiorum dicta, tū propter varietates eoꝝ,qui post predictos fuere,nam Bald,in l.humanitatis.C.de impub.z al,substit.z paul.de Cal,ibi,tenent idē quod Bartol,q verbū,relinquo,trahatur ad institutionē si sit additum,pro sua legitima. Idem tenet in authēt.vnde si parens. C.de mor.test.z ibi Bal,z in l.quoties.C.de her.instit.z ita tenet pau.de Cal.consi.cxcvij.incip.in Dei nomine,in casu presenti, z Alex.de Imo.in quodam suo consilio inci.domi. redempt.ꝛc. ponderatis ijs.Contrarium tamen eius quod ſ.dictum est tenuit Imo.in l.j.ſ.si ex fundo.ff.de her.instit.z in c. Raynutius. de testa.z in consiliis suis,vt refert Imol. Iunior,qui etiam pro hac parte ample consuluit,consi.suo incipi.domini redemptoris,ꝛc.viso consilio,z Salic.idem tenet in l.humanitatis.z tacit optime quod voluit Ang.consilio ccv.incip.petrus de vbe.in principi.z paul.de Castr.consilio cccxlvij.dicit,q in terris eccle sie sufficeret:secus in terris imperij.Quid dicendum: Mihi videtur,q ex quo Barto.in l.filium.§.sed si pactio.ff. de leg.prestand,z Alexand.de Imol.in d.l.humanitatis. non firmat pedes:quia conatur sustinere opinionem Bart. quam dicit communem,nec ad eam se applicat. Respondet ad d.ſ.aliud quoq; capitulum,q ille ſ.debet intelligi quando titulo speciali legati,fideicommissi, vel donationis relinquitur filio, tunc non sufficiat:sec' si relinquitur pro sua legitima, siue pro sua parte:qz tunc non dicitur ibi,q non intelligatur iure institutionis, hec eius solutio videtur confundi per supradicta per doct. in locis allegatis,q verb. relinquo, nunq; trahitur ad institutionē: alio instituto herede vniuersali,vt pulchre per Barto.in l.cētu rio.ff.de vulga.z per ipsum Alex.specifice in d.consi.incipi. viso cōsi. Unde qz videtur lex,in d.ſ.aliud quoq; capitulum,z quia Mathesilanus in suis notabilib.clxvij.notabi.tenet q iure institutionis debeat relinqui filio,vt etiam tenuit Joan.de Imo.

in

in consi. videtur idem tenẽdum, potissime per sol. datam ad arg. Bar. q̃ de iure nõ reperitur, q̃ dicta verba, relinquo pro legitima, habeãt interpretationem, scz iure institutionis: secus in casu d. sciendũ. qz ius interpretatur promisit scz per stipulationem. De hoc vide etiam Card. in consi. lx. pau. de La. cccl. et viij. Ang. consi. cxiij.

CONSIL. CLIIII.

Si mulier heres instituta fecit inuẽtariũ. scz nõ debita solẽnitate, nec adhibitis testib⁹. loco legatariorũ absentiũ, an sufficiat sibi vt possit extrahere Falcidiã. Itẽ, si cõueniat͂ a legatarijs, z creditorib⁹ vltra vires hereditatis, posset se excusare propter iuris ignorantiam, cum agat de damno vitando.

1 ☞ Inuentariũ non vz quando legatarij, z alij quorum interest non fuerunt citati, z non sufficit generale proclama.

2 Mulier quando certat de damno euitãdo, an posset se excusare pretextu ignorantie.

3 Denunciatio, quando, z quibus personis est facda.

4 Inuentarij in confectione an requiratur simplex denunciatio, vel citatio.

5 Lex iubens aliquem vocari, debet intelligi, id est, citari.

6 Judicem non est necesse, interesse confectioni inuentarij.

7 Inuentarij an de substantia, z forma sit, quod legatarij vocentur.

8 Inuentarij beneficium an sit indiuiduum, ita quod si sit peccatum in vno totum reddatur nullum.

9 Inuentarij in confectione an debent adesse tres testes.

10 Inuentarij in confectione requiruntur testes bone opinionis, z fame.

11 Notarius debet se subscribere inuentario, z an requiratur specialis subscriptio.

a **Maritus** fecit heredẽ vxorẽ, z multa legata reliquit: post eius mortẽ dicti sui marit͂i, hereditatẽ cum inuentarij beneficio adiuit, z inuẽtarium fecit, ad cuius inuentarij confectionem qdã ex legatarijs testamẽti, q erãt in ciuitate, vocati nõ fuerũt, nec̃ citati fuerũt, tñ fuit factũ quoddã ꝑclama, qs si quis crederet sua interesse, compareret, ꝛc. z mulier que fuit iguara literaruz notariũ adhibuit, qui se subscriberet loco sui, qui nõ subscripsit scdm formam iuris, z inuẽtario ꝑdicto nõ adhibuit tres testes specifice loco legatariorũ absentiũ, est tñ verum qs in ipso inuẽtario adhibiti fuerunt testes sex, z vltra idonei z bone fame z opi. ¶ Modo queritur de duobus. Primo, vtrum dictum inuẽtarium valeat de iure, ita qs mulier possit retinere Falcidiam. Secõ, vtrum dicta femina heres instituta, cũ sit femina, posito q̃ a creditoribus, z legatarijs cõueniatur, possit se excusare propter iuris ignorãtiam, cũ certet de

1 damno vitando. ¶ † Circa primum, qs inuẽtarium de iure valeat, videtur posse de iure probari, qz ad dictum inuẽtariũ per generale proclama fuerũt citati illi, quorum interesse poterat: que citatio vt sufficere, vt C. de anna. excep. l. vt perfectius, z ff. quod vi, aut clam. l. aut qui aliter. §. j. Itẽ, quia nõ valet citatio necessaria in figura iudicij, scz sola conuocatio, seu denunciatio ab herede, vt in aut. de hered. z Fale. §. cum dicit: que denunciatio, seu conuocatio satis vt esse facta per gñale proclama, b In contrarium videtur. quod non valeat: quia debuerunt legatarij nominatim vocari, seu citari. Videtur enim solẽnitas inducta p l. ij. C. eo. ti. ergo ipsa non seruata non valet inuẽtarium, z heres tenetur in solidum, l. scimus. §. z si prefatam. C. de iure delibẽ. nec sufficit generale proclama, vbi certus est aduersarius, z ipsius haberi põt copia. vt ff. de lib. agn. l. j. §. j. z quod ibi no. z casus in l. si curatoris. C. de iure deli. Itẽ hoc denotat ille §. Voc illi addito debent vocari agnati legatariorum, si ipsi non sunt. Pro hoc facit, quia loco absentiũ debet certus adhiberi, qui inspiciat, z interfit, z alias non valet, vt in aut. sed cum testa

2 tor. C. ad Falcidi. † Ad scdm queritur, vtrum mulier possit se excusare pretextu ignorantie, cũ certet de dãno vitando. Videtur q̃ sic, per l. regula. ff. de in. z fact. igno. ẽt si erret in iure. In contrarium videt: quia in dam no vitando ita subueniũt viris sicut

c mulieribus: vt no. gl. in d. l. regula. Scz viris non subueniũt, si prefatam solẽnitatẽ nõ seruauerint. vt d. §. z si ꝑfatam, ꝛc. Itẽ quãtum ad creditores posset dici, q̃ p gñale proclama excusata est mulier: scz quãtũ ad legatarios, qui ex hoc ipso testo depẽdeat, qui possunt specialiter vocari: non sufficit generale proclama: secundum ea que not. secũdum Inno. in c. cum in tua. extra qui mat. accus. po. z in c. dilecti. extra de except. cum etiam non fuerunt adhibiti alij tres testes: vt loco legatariorũ, z creditorum absentium interessent, d. l. scimus. z §. si vero absunt. in authẽt. de heredib. z fal. Nec est curandum, q̃ in dicto inuentario fuerunt adhibiti sex testes: sicut in alijs instrumẽtis: vt in authẽti. de fide instru. col. vj. qui sunt adhibẽdi ad solẽnitatem z confectionẽ ipsius inuentarij: vt loco creditorũ, z legatariorũ absentiũ, ne quid maligni per heredẽ cõmittat, z de hoc habẽt deponere: vt in d. §. si vero absunt. z isti tres testes tenẽt locum legatariorũ, z creditorum absentiũ, qui nõ venerũt, vel alium pro se non miserũt, vt ibi colligitur. Respondeo ergo ad secundũ, qs dicta mulier non possit se ex ignorantia excusare: cũ tractet de dãno vitãdo. Tex. est in §. qz vero duplex modus. in aut. de her. z Fal. ibi, omni persona. z vers. seq. iuncto §. seq. eo. ti. Ex quib⁹ colligit, qs nõ excipit nisi pupillus. Volunt enim illa cõstitutio solũ iuuare minorẽ, dãdo ei restitutionẽ rõne minoris etatis: z nõ sexus femine: vt ibi, z l. auxiliũ. §. in delictis. ff. de minor. vbi gl. ita intelligit illũ §. z per Lx. in l. scimus. §. j. C. de iure delib. sic z alias in similibus amissionibus priuilegiatis minor etas mulieris iuuat, z nõ sexus. l. fi. C. si aduer. deli. nõ obs. l. aut q aliter. S. all. imo facit pro: qz in primo dz denũciare sibi: sed vbi non est

3 cui denũcietur: tũc amicis: vel proc. vel domesticis. † Preterea ibi specialiter enumerat cui denũcietur: scz vbi copia eius haberi non põt: tũc amicis. Et eodẽ mõ rñdeo ad d. l. vt pfectius. puta generale proclama locũ hz: vbi tales sunt persone, que possunt veri militer ignorare: qs nõ ẽ in legatarijs. vt ff. de transa. l. nõ est fe-

d rẽdus⁴. † Sed super punctis superius denotatis subtiliter in-

4 tuẽdo est aduertẽdum ad primũ: an sit verum dicere q̃ in confectione inuẽtarij regrat͂ citatio an sufficiat simplex cõuocatio z denũciatio facta per heredẽ q̃ legatarij interfunt ad videndum confici inuẽtariũ: z dicet aliquis q̃ sic per aut. de he. z fal. §. sancim⁹. vers. illo adiecto. vbi iubet cõuocari oẽs legatarios. Si ergo dñt citari, ergo intelligit ex cõmissiõe iud. in forma iudicij. vt l. hec aũt. §. recte defendi. ff. ex qb. cau. in po. ea. z C. si vt se ab he re. absti. aut. si oẽs. z C. de his q ve. eta. imp. l. j. ibi, cõuocatis testib⁹ idoneis. intelligit de reqsitis a iudice, vt l. ꝑsenti. in fin. C. de ẽs. q ad eccl. cõfu. z l. ij. C. de decu. lib. x. ibi, decurionibus solẽniter cõuocatis, ꝛc. Breuiter contrariũ puto de iure dicẽdũ, z puto qs sufficiat cõuocatio, seu denũciatio facta absq; iudi-

5 ce. † Et ẽ scitẽdum q̃ qñ actus qui geritur est necesse fieri cũ iudice, qz iudex hz interloq, vel iudicare aliquid permittẽdo, vel prohibẽdo, z tũc si lex iubet aliquẽ vocari, dz intelligi. i. citari, z ita loquitur d. §. recte defendi. z l. alle. S. Quandoq; actus, qui geritur non est necesse q̃ fiat cum iudice, qz nõ hz interloqui, vel sentẽtiare aliquid permittẽdo vel prohibẽdo, z tũc assumitur conuocatio, denũciatio, vel protestatio, vt intersit ad actum qui geritur: z ita loquit͂ casus de quo modo q̃rimus. Esto enim q̃ qs adeat iudicẽ, vt intersit in cõfectione inuẽtarij, tñ sup ista cõfectione per iudicẽ nil est faciendũ cõcedendo, vel negãdo heredi z hoc est verũ. Probat tex. in d. vers. illo adiecto. nõ q̃ appellet quandaz protestationẽ. Et sic potest intelligi d. l. ij. C. de decu. lib. x. Dico ergo quod hec protestatio fit solum ad hunc actuz vt conueniant legatarij. Preterea nec in illa l. scimus. nec i corpore de here. z fal. disponit quod iudex debeat adesse, ergo cita

6 tio propꝛie in figura iudicij non requiritur. † Dico etiã, q̃ in cõfectione inuẽtarij tutoris, lex nõ dicit q̃ quod iudex debeat adesse. bene tamen dicit q̃ tutor dz administrationẽ suscipere p decretum iudicis, anteq̃ res attingat: z ita loquit͂ l. tutor. de administ. tut. z l. legitimos. de legi. tu. z l. fi. arbi. tut. Cõcludo ergo, q̃ citatio in figura iudicij necessaria nõ est: item nec est necessariũ

7 q̃ iudex interfit confectioni inuentarij. ¶ † Sed est aduertẽdũ, posito qs legatarij z alij non sunt in forma iudicij citãdi, z requirendi, vt dixi, an extra formã iudicij debent requiri nominatim z specialiter, z exprẽsse, an sufficiat generale proclama. Et dico, quod quando quis venit vocandus ad aliquem actum, est talis conditionis, qui põt intẽtum vocantis, seu vocari facientis tollere, z impedire, z tunc debet specialiter vocari, ita loquitur l. si curatoris. C. de iure deliber. ff. de ven. inspi. l. j. §. j. Quãdoq; ille qui venit vocandus ad actum, qui geritur, nõ est illius cõditionis, sed solũ est vocandus, vt actus, qui geritur, fiat legalior, z ad hoc assistat: z ita est in casu nostro, nã legatarij, z creditores solum ad hoc vocãtur vt presto sint confectioni inuẽtarij. ¶ Un de aut heres fecit inuẽtariũ legaliter, z vocat⁹ nil põt sibi dicere. Aut facit minus legaliter, omittendo ponere res hereditarias, z tunc contradictio legatariorum, z creditorũ nõ impedit voluntatem heredis, sed bene fateor quod postea potuit redargui heres probãdo suum delictum: z penam legitimam patietur, non quod inuentarium non valeat, vt d. l. scimus. §. licẽtia. C. de iur. delibe. secundum opin. communiter approbatam. z isto casu puto, quod sufficiat generale proclama, vt C. de remiss. pig. l. si eo tempore. intelligendo q̃ ibi non sit modicũ ꝑiudiciũ q̃ generatur ibi, z hoc in cõfectione inuentarij firmat ibi Old. z alij. Hoc. hoc tenẽt. Preterea tex. d. vers. illo adiecto. simplicit͂ z alij. Hoc. hoc tenẽt. Preterea tex. d. vers. illo adiecto. simplicit͂ requirit quocationẽ. sed quocatio quedã f. t. nominatim, q̃ter requirit quocationẽ. sed quocatio quedã f. t. nominatim, q̃dam generaliter, vt in fi. C. qs cũ eo. l. generaliter. z l. nominati.

ff. de condi. z demon. z l. ū. de lib. z posth. excusatus est ergo hīs si non facit nominatim, lz generaliter, maxime cum dispositio versū illo adiecto, sit odiosa, qđ p3, qz procedit penā imponēdo: ergo dz pati interpretationē extensiuam, alias ostēsiuam, etiaz ad gñalē conuocationē, z non ad specialem, per quam odiū gñatur. Ad predicta facit l. ij. C. de nova. cum simili. sufficit ergo generale proclama. Ad qđ facit, qđ no. inno. extra de maio. z obe. c. fin. q si non fuissent legatarij nominatim citati, non obfuisset, quanto ergo minus si nō omnino, sed quidam generaliter, z q
3 dam specialiter fuerunt vocati? ¶ Scdo principaliter est videndum vtrum actus, vel beneficium inuētarij sit individuū, ita posito q quo ad aliquos si sit peccatū in forma, non valeat, z qz ad alios: cum quibus non fuit peccatū in forma valeat, z sit diuiduum z vf q sit indiuiduum. ¶ Primo qz in terminis istis videtur tex. in aut. de her. z falci. ſ. si vero non fecerit. ibi, sed dabit ei penam. z subdit, ex quibus caute omnia agens nihil poterat damnificari: inquit ergo q si in aliquo q requiritur est peccatum q totum perit bñficium. ¶ Preterea, cum aliqua formaliter requirunt, si est peccatum circa vnā totum actū reddit nullum, l. cum hi. ſ. pretor. ff. de transa. z l. j. C. de side instr. z iure hast. fis. li. x. ergo non vz, quo ad presentes, seu quo ad vocatos. Respō. primo: qz hic fuerunt omnes: saltē omnes realiter vocati. ¶ Preterea, non videtur verum qđ saltē quo ad presentes nō valeat. l. de vnoquoqz. post prin. ff. de re iud. Facit l. etiam. ſ. j. de minor. z qđ no. ¶ Iun. extra de procu. c. j. versi. si vero. ¶ Pōt aliter intelligi. Nā tres notat casus. Q̄nqz quis totaliter legē contēnit, scz nullo mō confici dō inuētarium. Q̄nqz quis totaliter legē obseruat faciēdo inuētarium implendo ipsius formam: z isti casus sunt indubitati. Q̄nqz quis habuit propositum legē non contēnere, sed eius voluit adipisci bñficium: sed dubitando in ipsius intellectu verbum equiuocū assumpsit scm vnum intellectum: z tunc non est veriſimile qđ iex sit impia, que voluit heredē taz modico peccato incidere in tam magnam captionē, z de suo tātum omnibus creditoribus, z legatarijs refundere cogeretur, z teneretur. arg. l. cum prolatis. ff. de re iudic. z qđ ibi no. Intelligam ergo dictum ſ. in eo qui nullum fecit inuētarium; non in eo qui fecerit, z aliquid omisit. arg. l. j. ſ. ex hoc edicto. de ven. inspi. maxime cūus legatarioz is in nullo lesum sit, vt d. l. scimus. ſ. licēt iam. z d. versi. illo adiecto, z iste intellectus inheret rōni, z
9 est equus. ¶ Ad aliam partē: qua dicitur qđ tres testes debe
D rūt adhiberi p aut. lz cū testatoz: ergo per se debuerunt adesse, z adhiberi. l. heredes palam. ſ. fi. de test. cum si. rñdeo, z dico qđ hoc non procedit. ¶ Nam dico, qđ de iure Codi, requirebant duo testes cuiuscunqz conditionis: vt l. scimus. ſ. sinaūt. hodie est a dictis legatarijs absentibus hoc plus qz requirunt tres testes
10 ad minus. ¶ Itē requiritur qđ sint aliter conditionati, scz bone opinionis z fame, z substantiam possidētes z locupletes, at hic nedum tres interuenerunt lz vltra: ergo ꝛc. ¶ Hoc probatur clare in d. versi. illo. coniuncta l. scimus. sic intelligit gl. in d. l. scim⁹. ſ. sinaūt, super ver. ceterorum. ¶ Preterea, tex. in aut. lz cū testatoz, non dicit, q loco legatarioū absentium vltra numerū duorum hoc requiratur: absit, qđ hoc dicat. facit d. l. heredes, vbi si sunt plures adhibiti, lz nō dicat adhibēs, adhibeo ad hoc, ibi
11 omnino vz qđ agit. ¶ Ad vltimū qđ obijcitur, qđ notar? se nō subscripsit ad perfectionē, z non dixit spāliter a dicta domina mandato, z non habito non insisto: qz p3 qđ se subscripsit pro dicta domina, seu pro ipsius domine absentia. Itē ea, que incōtinenti fiunt videntur inesse. Bar.

ADDITIONES.

a Th. Dip. ¶ Maritus. de isto consi. Bar. vide ias. in l. si. C. de iure deli. z ibi scripsi in addi. z Alex. in l. si fundum. circa si. ff. ad l. Falci. z in l. iuris ignorantia. C. qui admit. in versic. vltimo tenementi, z vide apos. d. And. Barb. in d. l. si, in prin. in addi. Bar. C. de iure delib. z d. l. si fundum. circa si. ff. ad l. Falci, in apos. Alexan.

b ¶ Proclama gñale. Vide plene per ias. in d. l. si. in ij. col. in ver. quinto requiritur. C. de iur. deli. ¶ Adde an gñalis citatio sufficiat quo ad legatarios, z creditores Bar. an d. l. si. Ang. z Bal. dicūt, q si sunt certi, non: sed si sunt incerti, sufficiat. cuius contrarium vult hic Bart. superioz tū vf verioz per l. j. ſ. denunciari. ff. de vēr. inspi. Addite superioz consi. Bau. de Ca. nu. 204. z vide Abb. consil. lxxiij. vbi ponit ea, que sunt requisita ad hoc, ne quis teneatur vltra vires hereditatis.

c ¶ Mulieribus. Bald. consi. cccixxxiij. incī. In Christi nomini. Queritur an signum crucis. libz. j. de his inuētarij solennitatibus inuita.

d Th. D. ¶ Nō est ferēdus. Hucusqz est contingētia facti cū q
busdā allegationibus. mō sequitur consi. Bart, sed sup pūctis.

e ¶ Tres testes. Iste subtilitates de cōsuetudine non seruantur alias vix posset fieri inuētarium secundum Bal. in d. l. si. in fin.

prin. z inci. in confectione inuentarij. in j. vol. z in consil. xxxv. in iij. vol. incip. in inuentarium heredis.

CONSIL. CLV.

Si quis donet oia bona sua Titio: si cōtingat eū decedere sine filijs, vel si contingeret filios suos mori ēt sine filijs z dicit qđ mr sua hoc sibi mandauit, z ipse ratificat, ex nunc a tpe mortis sue reliquit filium q obijt ab intestato sine filijs: an bona ista debent venire ad matrem ipsius filij vtrorem illius donantis: vel ad donatarium heredem, qui fecit testamentum, z donationem sibi.

1 ¶ Heres heredis testatoris est heres.
2 Verbum quod refert se ad preteritam, non ad presentem stipulationem quomodo intelligitur.
3 Copula, z plenam repetitionem inducit.
4 Coniuncta quando potest accipi pro disiuncta vel soluta.

Facti cōtingētia proponitur sub hac forma. Lobbatius quōdam, Nicolai de Cusserto olim filius z heres dicte dñe Blonde dixit, z spōte cōfessus fuit, z recognouit qđ ꝑfata dña Blōda olim tua mr in vltimis cōstituta voluit, z mādauit, disponēs de bonis suis, qđ si dictus Lobbatius decederet sine filijs ex se natis qđ bona sua omnia deuoluerētur, z pertinerēt ad Venotium Bērij fratrē suum cōsobrinum, z filios successiue, ideinqz Lobbatius tanquā filius, z heres dicte do. Blōde matris sue volēs agnoscere, ratificare, z approbare voluntatē vltimam dicte matris sue, voluit ac etiam donauit donationis titulo irrenocabiliter inter vivos ex nūc ꝓout ex tūc, eidē Venotio presenti, stipulanti, z recipiēti, z cognouit volutatē sue matris predicte, quā asseuerat esse veram, z ratā z gratam, z firmam habere perpetuo, z in nullo ꝯ facere vel venire p se, z hrdes suos oī tēpore, quinimo ex causis predicte donationis voluit qđ omnia sua bona dicte sue matris si contingeret ipsum Lobbatiū mori sine filijs legitimis ex se natis deuenant ad ipsum Venotiū z ipsa bona ꝓmisit eidē Venotio presenti, z stipulāti integraliter omnia z singula p se, z suos heredes restituere, z reddere in euētum cōditionis predicte, z si contingeret etiā ipsum, z filios z filias suas decedere sine filijs ex se natis ipsa bona oia ꝓmisit, reddere Venotio stipulāti ꝓ se, z suis heredibus in euētum cōditionis predicte postquam dictus Lobbatius ex dicta Andreola vxore sua filium noie Marcutium suscepit, z in vltimis condidit testamētum suū in quo Marcutium filiū suū sibi vniuersalem heredem instituit, z ipso superstite die clauſit extremū, qui qdem Marcutius patris heres ab intestato nullis relictis filijs matre sua superstite defunct? est. Modo queriē, z in dubium reuocat de bonis hereditatis dicte dñe Blonde ad
quē pertineant, an ad prefatam do. Andreolam matrē, z heredem dicti Marcutij an ad Venotium vigore, z potestate dicti fideicōmissi, recognitionis z donationis, z aliorum in predictis contētorum. Et videt dicēdum bona predicta, de quibus queritur, excluso dicto Venotio ptinere totaliter ad prefatā dominam Andreolam matrē dicti Marcutij, ex eo qz secundū ꝓpositā dictā a do. Blonda mediāte ꝑsona Lobbatij predicti, z Marcutij in dictam andreolam matrē Marcutij hereditario iure translata fuerunt. ff. de acquir. possess. l. cuz heredes. in prin. ff. de re. iur. l. omnia fere. nec refert, an immediate, an p longam successionē quis heres existat, vt C. de in lit. iur. l. is, qra
1 tionē, z ff. de verb. signi. l. sciēdum quod accidit, quia heredis heres testatoris est heres. C. de hered. instit. l. fi. Nec ob. recognitio, z alia pacta. ſ. in themate ꝓposita, qz predicta omnia, posse runt conditionaliter, videlicet si Lobbatius decederet sine filijs, ꝛc. Sed cū tpe mortis Lobbatij superfuerit ei fili⁹, cōditio fideicōmissaria contēta in instrumēto dictoruz pactoū deficit C. de conditio. inser. l. j. de institu. z substitutionib. l. generaliter in prin. ff. ad Trebel. l. ex facto. ſ. si quis autem. ¶ Nec ob. sequēs clausula in tali stipulatione pactoū, q institutio inserta ibi, z etiā si contingit ipsum, z filios, z filias decedere sine filijs legitimis ex se natis, q ipse bona omnia ꝓmisit, z cōuenit reddere. z restituere ipsi Venotio stipulanti ꝓ se, z suis heredibus i euētuz cōditionis predicte, ꝛc, quasi huiusmodi ꝓmissio fuerit sub alternatione, videlicet siue Lobbatius, siue cobbatij filius decesserit sine filijs legitimis existat cōditōis euētus, ꝛc, ad q multifaria patet respōio. ¶ Primo, p verba dicte clausule nō videtur aliqua ꝓmissio, vel obligatio principaliter induci. Nā dicitur, z etiam si cōtigerit ipsum, z filios suos, ꝛc. z qđ bona ipsa omnia ꝓmisit, ꝛc. sic huiusmodi obligatio nō potest cōpetentē
2 inducere ꝓmissionē in presenti factam. ¶ sed potius de ꝑterito. Et hoc est, ꝓpter verbum ibi appositū, z insertum, q quidez ad presentē stipulationē adaptari non potest salua ratiōe recti sermonis. ff. de auro, z argen. lega. l. ¶ Plautius, in fi. sed de preterita stipulatione matris nō cōstat, ergo, ꝛc, arg. C. de edē. aut. si

quis

quis in aliquo. Sc8o, q1 etiam illud verbū q8 non esset appositum, siue scriptū, stipulatio premissa iuris efficacia caret. cū nulla in ea re stipulationis, vel promissionis cā inseratur, vt ff. de dolli excep. lib. f. circa. z C. de non nu. pec. l. generaliter. in gl. que in ci. sez vēditionis, z c. accedit. ff. mand. l. si procuratorē. in princi. ibi, vniuscuiusq3 contractus mutuū spectandū est, z cā. ff. de p10 ba. l. cū de mdebito. f. fi. ibi, causas explanauit, z c. Non obst. in hoc pūcto, q8 in precedēti clausula instrumēti predicti fiat mētio de causa donatiōis irreuocabiliter inter viuos, q8 in sequēti debeat intelligi eadē donationis nō est causa repetita. per l. Titius. f. idē rūdit. ff. de verb. obl. † z maxime propter copulam, z, que plenam repetitionē inducit. ff. de fund. instruc. l. Seie. f. Caio. q1 z in superiori clausula Lobbatius vsus fuit verbo donationis, non tū in sequēti clausula, alias clausula non pōt nec debet intelligi repetita. Et est ratio, q1 in antecedenti clausula agebatur de ratificatione fideicōmissi facta a matre Lobbath, in quo iz vsus fuerit Lobbatius verbo donationis, non tū p10 preterea potest dici mera, z simplex donatio, vt ff. loca. l. si vno. in princi. z ibi no. z accedit q significatio verborū accipit, z aptat fm subiectam materiam, super qua verba exprimūtur, z no fm propriam verborū significationem. ff. de reg. iur. in l. nō videtur data. z plene ibi no. z sic cū illa verba, donationis, z c. in prima clausula adiecta meram donationē non inducant, multominus tacita ipsorū verborum repetitio posset inducere donationem. Nam quoties expressum est inualidū, nec valet tacitus. vt ff. de dona. inter vi. z vxo. l. si spōsus. f. si marit⁹. z ff. de ser. rusti. pred. l. item. f. fi. z ibi no. Tertio, q1 si expressa cā donationis fozet inserta, z recta stipulatio cōcepta, debet tamē de iure dici condītionē ipsius donationis defeciſſe. Dicūt enī verba concepte stipulationis, z etiam si cōtigerit ipsos filios, vel filias suas decedere sine filijs ex se natis, z c. Et hic appareret, q8 conditio est copulata, z copulatiue processium, ad cuius existētiam vtrūq3 requirit, z alterū interuenire nō sufficit. ff. de verb. obl. l. si quis ita stipulatus. in prin. z ff. de condit. instit. l. si hēdi plures. Cū ergo in proposito themate non interuenerit vtrunq3 Lobbatium z filium Lobbatij mori sine filijs: ergo z c. † Nec pōt dici q8 cōiungit cauſaliter. l. sepe. ff. de verb. signi. z hic casus non est in l. sepe, vel alia lege: ergo remanet sub regula. l. cōmodiſſime. ff. de li. z posth. Itē cum in verbis non versatur ambiguitas, non admittitur questio volūtatis. ff. de leg. iij. Lille. f. cū in verbis. sed in proposito verba copulata sunt clara, z aperta. Itē in dubijs a verbis nō est recedendū. l. nō aliter. de leg. iij. z l. j. f. si is q nauē. ff. de exerci. Itē non pōt sumi p10 disiuncta, vel soluta: q1 repugnaret mens, z votū dicti Lobbati. Nam Lobbatio decedēte sine filio, z superstite nepote, admitteret Menotius donatarius, excluso nepote, ex potestate alternationis, vel orationis in qua sufficit alterū, q8 eſſet absurdū z absonum, z cōtra veritatem, z votū Lobbatij. Nec enī videri dz, q8 propriis successoribus extraneos anteponat. vt C. de fideicom. l. cū acutiſſimi. in fi. z accedit. ff. vñ liberi. l. scripto. in fi. z de bon. dā. l. cum ratio. quinimo si oia predicta, neq3 cōiuncta, neq3 disiuncta prolata essent in ℣tu predicto, deberet tū p10 coniunctis accipi ex mente proīciantis, vt ex predictis apparet per d. l. cum acutiſſimi, cum mi. ergo multo fortius, vbi mens, z verba cōcurrūt. ff. de reg. iur. l. in eo q8 plus. f. vbi verba. z ibi not. z sic cessat oppositio. Ex premissis satis est de iure probatum q8 dicto Menotio excluso, bona predicta, de quibus queritur integraliter pertinere debent ad prefatam dominam Andreolam. Bar.

CONSIL. CLVI.

Si testator reliquit certā rē vni, z facit eum hēdem in eadē re, voluit eū amplius petere non posse, z instituit in reliquo sue hereditatis ventre sue vxoris heredē vniuersalē. si esset pregnās: at eo mortuo, reperit q vxor nō erat pregnans, an hereditas tota debeat deuenire ad institutum in pretata certa re, tanquam ad heredem vniuersalem, vel ad alios proximos tā quam ab intest. succedentes.

1 ✠ Institutus in re certa z q8 plus petere non possit: non habetur loco heredis vniuersalis.

2 Testator potest prohibere ius accrescendi.

3 Repugnantia vel prolixitas si colligitur in testamētis: testamētum est nullum.

4 Sileges aliquid disponunt: an z quando testator pōt aliud disponere.

a Titius fecit testm̄: in quo inter cetera reliqt Joanni nepoti suo fundum, z ipsum Joannem in ipso fundo sibi hēdē instituit, z voluit q8 plus de bonis petere non possit, z vētre vxoris, si pregnās esset, z ad lucem peruenerit, vniuersalē hēdem instituit: moritur testator, z vxor non est pregnās, Joānes vult tota hi ditatem: Seius frater Joannis, z nepos dicti testatoris, dicit testm̄ non valere, z ab intestato cum Joāne fratre suo succedere debere: quer. f quid iuris. ✠ Pro Joāne facit: q1 institutus fuit in re certa, z c. l. j. f. si ex fundo. z l. ex facto. ff. de hered. instit.

1 no. C. eod. l. quoties. † Cōtrarium est veritas b q1 testm̄ nō valet

b propter hec verba, q8 plus de bonis suis petere nō possit. Nā q8 dicitur institutus in re certa habet loco hēdis vniuersalis: est verum, nisi volūtas testatoris manifeste refragaret. text. est expressus ff. de here. instit. l. quoties. f. si duo. sed hic est huiusmodi: ergo non est locus illius hēdis, sed legatarij: z sic testm̄ est nullum, cum nō habet hēdem. ff. de his que in test. delen. l. proīnde, z Justi. de leg. f. ante heredis. † Preterea, testator pōt prohibere ius accrescēdi: z sic prohibere ne portio vacās accrescat instituto ex re certa, seu portione. tex. est fm vnam opi. in d. f. j. z in gl. Preterea, text. est expressus de ista questione recte intelligēdo. ff. de minu. testa. l. penul. z ff. de lib. z posth. l. si post humus. ver. nam z cum duobus. q8 sic declaro. Si duo sunt instituti, ex quibus posthumus est exheredatus, z alij duo substituti, ex q bus post humus est preteritus, certū est q8 testator dando substitutum prohibuit ius accrescēdi q substitut⁹ prefertur coniuncto. C. de fideicōmiſ. auth. hoc amplius. z no. de acqui. here. l. qui patri. si qua portio vnius ex institutis defecit nō pōt venire ad aliū coniunctū hēdē, q1 testator substitutionē phibuit.

¶ Item, ad substitutum non pōt peruenire, q1 gradus ille non valet, z sic ne decedat p10 parte intestatus, totum testm̄ reducitur ad causam intestati. Hoc expresse tz gl. in d. ver. nam z cum duobus. z hoc est in relictis dicte B. ita ergo in proposito cū testator prohibuit se in totū accrescere instituto ex re certa, totum testm̄ est irritum. Secundus casus, qui ponit in d. l. pen. ideo nō obstat: q1 ibi fuerūt instituti inuicem substituti: vñ eos inuicē substituendo noluit testator inter eos ius accrescēdi minuere, sed augere, z sic posset vēdere alias venire iure institutionis, vel iure accrescēdi, casus est de impu. z al. subst. l. testamēto. ff. de acqui. her. l. si quis heres. no. gl. Dy. co. ti. l. nec is. f. heres.

3 † Preterea, quando ex verbis testatoris colligit prolixitas, vel repugnantia, testm̄ est nullum. l. si Titius. ff. de cond. insti. z hic est huiusmodi: ergo, z c. q1 dicit, plus de bonis suis petere non posſit. Aut eī petit illud tm̄, z tunc est nullū, q1 decederet p10 parte testatus, z p10 parte intestat⁹. Aut totū peteret, z caderet: concluditur ergo, q8 institutio est nulla. Nec obst. de here. instit. l. si ita quis heres institutus fuerit. excepto fundo, q1 verba, instituo te hēdem, excepto fundo, hoc importāt, id est, in fundo te nō instituo: non eī prohibet extante lege, seu iure, tacite accedere. Sed si expresse diceret, q8 fundū petere nō posset, vel prohiberet, z sic voluntas testatoris cōtradiceret, z tūc non valeret. d. f. si duo, z dictis iuribus. Non ob. si dicatur, nemo pōt facere q8 leges non habeant locum in suo testamēto. l. nemo. de

4 lega. j. † Quia quedam sunt leges, que aliud de necessitate dispōnunt, vt quod testamētum habeat septem testes, tunc testator non pōt contrarium, imo testamentum est nullum, vt ibi. Quedam sunt leges, que aliud disponunt, supplēdo defectum volūtatis defuncti, vt in casu nostro: si testator non fecit hēdem vniuersalem, lex presumit quod voluit eum quasi in parte instituere totum hēdem, ideo totum sibi dat. Sed si apparet manifeste testatorem voluisse contrarium: tunc cessat legis presumptio, in d. l. imo totum irritatur, q1 nemo pōt p10 parte decedere testatus, z p10 parte intestatus: vt dictū est. Simile lex introducit, quod in conditionibus, que consistunt in non faciendo, cautio Mutiana habetur p10 implemento conditionis. l. Mutiane. ff. de conditio. z demonstrationi. Sed si apparet testatorem aliud sensisse, tunc cessat cautio Mutiana, posito quod ex hoc irritetur dispositio libertatis, que est ita fauorabilis. ff. de manu. testa. l. fi. Item simile, lex vult, quod expressio conditionis, que tacite ineſt non suspendit. hoc verum nisi appareat testatorem aliud voluisse. l. conditionibus. f. j. ff. de conditio. z demon. Concluditur ergo dictum testamentum non valere iure testamentū: z sic ab intestato dicti Joan. z Seius equaliter succedere debent. Barto.

ADDITIONES.

a Ibi D. Titius. Adde, q8 istud consi. Bart. non est completum: ideo vide consi. in ij. vol. inci. Jacobutius. nu. lxxij. z ibi est etiam consi. collegū Pisarum. z ibi scripsi.

b Contrariū est veritas. Vide Bar. in l. quoties. f. si duo. ff. de her. instit. z in consi. xlviij. inci. Ballus Fallopi. z ibi scripsi. z vide de domi. meum in iure Canonico, do. Pet. de Embal. de Perusio, in c. Raynutius, in lxvij. col. de testamen.

CONSIL. CLVII.

An in casu auth. bona dānatorū. C. de bon. proscri. veniāt collaterales. Itē, an fisco transmittant ipso iure bona dānatorum, vel requiratur aditio: z an bona damnati transeāt ad matrē: z alios ascendentes: z descendētes ipso iure: vel requiratur aditio. Itez, in quibus casibus heres non repesentet in totum personam defuncti.

1 ☞ Verum ex latere, positum in auth. bona damnatorū, an debeat ibi esse.

2 Bona damnatorum an ipso iure acquirantur fisco.

3 Idem ne ius sit in matre, z ceteris descēdentibus, q̄ est in fisco.

4 Causa premij legalis concurrens in personam defuncti: nō trāsit ad heredes.

5 Seruus non potest habere heredes.

6 Heres non repesentat personam defuncti in casibus.

7 Heres licet teneatur vltra vires hereditatis: tenentur tamen ad omnia ad que tenebatur defunctus.

a 1 Super his a que supra dicta sunt, z cōsulta, sup puncto prefato. † In primo dubio: vez, an verbū ex latere, positū in authen. bona damnatorum. C. de bon. proscrip. seu dāna. debeat ibi esse, vel non: satis sufficiēter pfuatum est p consultores predictos, quod ibi esse non debeat. Et hoc est verissimū: vt ptz ex ter. Rouellarū, ti. vt nulli iudic. lic. hab. loc. seruā. §. fi. ex cui⁹ verbis satis liquet, venētes ex latere, nō esse admittēdos: z pro hoc in casu proposito, tanq̄ non existentes, matri non obstitūt.

2 † Super secūdo dubio: q̄ mater non agnouit dicta bona, an ad hēdes transmittat, plus dubitationis est: z hoc examinādū est per duo dubia. Primo, an fisco damnatorum bona acquirātur ipso iure: an opus sit agnitione. Secō, an idem iuris q̄ est in fisco, sit in matre, z alijs descēdentibus, z ascēdentibus damnatorū, qui hodie vocant⁹ p dictā authē. Ad primū opz videre, q̄ fiscus egeat agnitione: vt C. de bon. dāna. l. fi. vbi dicitur, q̄ non possunt agnosci: nisi Principe iubēte. Ad idē ff. de fideicō. liber. l. iiij. §. cadē constitutio, z ver. seq. qui incip. ceterū, z ead. l. §. si bona, z pro hoc ff. de noua. l. quoties, in fi. fin primā opinionem posita in gl. in verb. conditionē. que est, q̄ fiscus nō repesentat psonam agnati, antequam cognoscat bona priozā: sicut ibi patet. In cōtrarium est dicēdū: quod nō sit necessaria agnitio: z ista est veritas. Nam gl. in l. j. §. an bona. ff. de iu. fis. hoc disputat: z finaliter determinat q̄ quando bona deferūtur fisco iure hereditario: vt q̄ est heres institutus: tūc est necessaria aditio: sed si ex alijs causis fi bona sunt soluēdo: z fisco aliq̄d queri pōt ad fiscū pertinent ipso iure: vt dicit in ter. in d. §. an bona, z probat eodē tit. l. nō possunt. z C. de bon. vacan. l. vlti. Nam in eo quod ter. dicit, quod bona iussu Principis occupent. gl. intelligit, sez de facto, nam de iure nō est opus: cū ipso iure ad fiscum pertineant. Et per hoc est respōsum ad illā legē, z eodē modo ad d. l. iiij. de fideicōmiss. lib. z eodē mō ad gl. que est in l. quoties. ff. de noua. Vel est dicēdum, quod dicta glo. non bene loquitur: z meliꝰ loquit eodē tit. de noua. l. nouatio. vbi dicit, q̄ aliud est, quē habere successozem delicto, aliud est in eo, q̄ ex lege, vel ex testamēto, q. d. ille qui succedit ex delicto, repesentat eī⁹ personā, cuius bona habet: vt d. l. quoties. in fi. quod est verū: vt §. dicaꝰ. Et sic concluditur ad fiscū bona ipso iure pertinere.

3 † Ad fm: an idem iuris sit in matre: z alijs descendentibus: q̄ vocant⁹ per dictam authē. dubium facit: q̄ videtur quod predicta sint ex priuilegio fiscī: ergo nō debeant trāsire ad illos: z sicut ibi dicitur q̄ⁱ in matre: z in alijs sit necessaria agnitio: q̄ⁱ si non fecit ad hēdem non videtur trāsmittere in huius iuris varietate. Nam de hoc videtur ter. de iu. fis. l. edicto. §. ad hēdes. z ibi quē. vbi de bonis fisco delatis in premium certam partem dat ter deferenti se. Et cum dicit, quod transmittitur ad heredem dictū premiū antequam habeat: z anteq̄ fisco bona adiūcīantur: ita in proposito, cum propter sanguinis charitatē det parentibus: dicta bona transibūt ad hēdes antequam apprehendantur. Et si dicatur quod in d. §. ad heredes. z §. seq. iam constabat de agnitione defuncti: qui se detulerat, vel deferendi animum habebat. Rñ. quod non sequitur: si defert vel deferendi animum habet: ergo vult premiū. Sicut non sequitur: quod qui implet conditionem: videat velle hereditatē: vt ff. de inoffic. testamen. l. quemadmodum. † Ex quo concluditur, q̄ⁱ eo ipso q̄ illud quod est causa premij legalis, concurrit in personam defuncti, non transit ad heredes, licet premium non sit agnitum: sed in oppositō. causa premij legalis est ipsa coniunctio, z sanguinis charitas: vel si qua sit alia causa iusta, locū habēt iura prima d. gl. matris premium trāsmittit ad heredes sine agnitione. Casus est in d. §. ad hēdes. z §. sequē. hoc etiam probatur, sicut ista bona que debebant venire in fiscum propter damnationē, nō possunt concedi alteri ad eius postulationē: sed solum pro

prio motu principis. Ista autem concessio, que fit per d. auth. vt nulli iudic. est quedam largitas principis facta pprio motu, z ad nullius postulationē: ergo debet transire ad heredes, vsq̄ ad alias agnationes. nam largitates priuatorū transeūt ad heredes sine agnitione alia. l. illam. C. de donat. z sic multo magis largitas imperialis: que debet habere plenissimū robur: z multa priuilegia sortitur: vt C. de bon. que liberis l. cum multa.

5 † Preterea hoc est verum, nisi leges deficerent. Probatur ratione. nam, vt d. dictum est, bona mea non transeunt ad hēdes: q̄ seruus heredes habere non pōt: q̄ⁱ sic demōstrat. Nil aliud est hēditas, quam successio in vniuersum ius q̄ⁱ defunctus habuit. l. nihil aliud. ff. de ver. sig. sed qui decedit seruus nihil habet tpe mortis: merito non hz hēdem. Fallit in capto ab hostibus propter fictionē legis Cornelie. † Ex quo sequit vnū. q̄ⁱ hz heres repesentet psonam defuncti: in casu proposito nō potest psonam repesentare defuncti quo ad ius ciuile z possessionē: nulla em̄ erat tpe mortis: z hic est casus in d. l. quoties. ff. de

7 noua. in fi. † Ex quo sequit aliud, q̄ⁱ hz heres teneatur vltra vires bonorū hēditatis: q̄ repesentat psonam defuncti: tenet ad omnia, ad que tenebatur defunctus cū fiscus, vel alius, ad quē talia bona deueniunt, non tenet vltra quā dicta bona sint. Cum em̄ non repesentet psonam, nō tenetur ad onera psonalia, sed solum tenetur quatenus bona patiunt, z ideo dicitur in d. l. nō possunt. de iure fisci. q̄ⁱ si bona nō sunt soluēdo non possunt ad fiscū ptinere, z idē in matre eadē ratione, q̄ in ius fisci succedit ex principis largitione, vt dictū est. Ex hoc sequit tertiū vez q̄ⁱ ex causa inquisitionis dictorum bonorū non possunt haberi vt commode acquirant, z transmittant, sicut legatū ex agnitione aliqua, non autem requiratur cautio sicut in hereditate. l. si hereditatē. ff. manda. Ex quibus concluditur, dicta bona transire ad heredes matris quantūcunq̄ non adita. Et ita dicimus, z consulimus nos Fran. Tigrin. z Bar. de Saroferrato legū doctores, z in fidem consuetum sigillum apponi fecimus.

ADDITIO.

a L. D. † Super his. Vide de materia auth. bona damnatorū. C. de sent. pas. Ang. de are. in trac. maleficiis. in ver. z eius bona publicamus. † B. L. Addite istis Angel. consi. cccvij. incip. do. Gregorius † Bagnolij. circa med.

CONSIL. CLVIII.

An ius adeundi hereditatē matris currat filie existenti in potestate patris: z an per prescr. xxx. ann. filia excludat a iure succedendi, z vtrum possit petere restit. in integ.

1 ☞ Verba legis in dubio debent intelligi propzie, z non abusiuo modo.

2 Debitor non est in mora quousq̄ⁱ iacet hereditas creditoris.

3 Aditio hereditatis est facti, z factum requirit.

4 Edictum successorium de filio legitimo, in quo habeat locum.

5 Differentia sexus, agnationis, z cognationis hodie est sublata.

6 Tempus pupillaris etatis, intercalatur de tempore prescriptionis triennalis.

7 Minor an z quando restituatur aduersus lesionem, que consumata est in maiori etate.

a Dicte a rationes quātūcunq̄ⁱ sint decore videnī concludere cōtra veritatē Et primo q̄dam rationes sumpte, alias ad rationes sumptas ex l. qui in aliena. ff. de acq. hered. Resp. q̄ illa lex loquitur quando interuenit possessio rerū, hereditariarum, quo casu circa qualitatē actus possidendi versatur p̄sumptio videlicet vtrum possederit heres, vel aliter, sed in casu nostro nihil possedit. Unde oportet presumi absolute, actū additionis nullo precedente alio actu. Facilius autez presumitur qualitas, quam substantia. i. potius quam presumatur id gestū esse de quo nihil apparet, vt l. sciendū. cū sua materia. ff. de ꝰbozū obligationibus. z ar. l. vnic. circa princ. C. de rei vxo. actio. Et si dicatur, quod debitor intelligit aliq̄d si egisse, eo q̄ videt possidere hereditatem. l. regulariter. z quod ibi not. ꝑ. de pet hered.

1 † Respondetur quod re vera ml possidet, sed impossibile videtur possidere, sed lex illa, qui in aliena, non loquitur de tali possessione, z ver ba legis in dubio debent intelligi pprie, z nō abusiuo modo, l. itez pretor. in prin. ff. de suis z legit. Corroborazatur autem dicta responsio ex discomparatione effectuū huiusmodi possessionum. Nam possessio, q̄ⁱ habet debitor non potest simul stare cum actu adeundi. Contraria est enim, quia per aditionē debita extinguunt, z eius possessio remouetur. Non ergo pōt dici, quod possessio debiti sit inductiua aditio, quia sic esset inductiua sui oppositi, quod non pōt esse, q̄ⁱ contraria, q̄ⁱ se aduicem tollunt, nō inferunt positionē. Unde quāto longior⁹ dat possessio debiti, tanto includitur interiz non esse aditionē hereditatis. Unde, q̄ⁱ diuturnitas possessionis operat, contrariū non

obstat

obstat, qz qui cessat in restitutione debiti, videt velle sibi lucrari
2 debitum. qz hoc non videt probari. † Preterea, nec est verum q̄ iacente hr̄editate creditor debitoris videat cessare, vt probabit. Item, nō ob. ratio euitandi delicti, qz ista ratio tollitur expresse per l. pecunie fenebris. ff. ff. de vsu. z per no. in l. fi. in j. gl. ff. de nau. fen. qz nō est in mora debitor, quousq̄z iacet hr̄editas creditoris, non ergo aliena: ipsemet rn̄det, qz penitus in alio casu loquitur. Preterea l. merito. ff. pro socio. p quam ipse mouet, loquitur in illis duobus actibus, qui nisi interpretarent aliter includerent dolum, seu moz̄a, non presupponit necessario dolū nam
3 esse pōt ex sola culpa. l. qō te. ff. si cer. pet. † Preterea, quicq̄d sit, aditio hr̄editatis facti est, z factum requirit, q̄ autem nihil faciēdo dicamus aliquē fecisse, est diuinare, z cōtra regulā, qz facta nō presumimus. Et sic rn̄det ad l. merito, qz loquit de interpretatione actus facti, nō aūt qō presumak factū esse aliqd, vbi
4 factū nō apparet. † Scba rō dn̄i Bar. per quā dicit, q̄ filia ista excludit primo xxx. ann. spatio a iure succedēdi, vt filia, sz post ea admittit, vt legitima, nullo modo est vera. Primo, qz edictus successorium de filio legitimo non hz locum in hr̄editate materna sed solū hz locū in his, qui sunt sui hr̄des: vel fuerūt. i. q̄ sunt z fuerunt in potestate defuncti, z ita ter. quē ipse allegat expresse loquitur, z habet in l. si quis ex his. ff. vñ lib. z ibi no. in ÿ. glo. z C. de suis z leg. l. fi. z no. Azo in summa. C. de succes. edic. Item illa iuris dispositio, de qua habetur in tit. de succes. edic. z materne illo. §. sed videndum, habet locum in successione iuris pretorij, qz illa successio defertur duplici iure filijs, z duplici capite. Sed in successione de iure ciuili consequēda, non loquit, qz il
5 la de isto iure non defertur filijs, nisi vno iure, vez quod filij, z descendētes, z si illi iuri renudiāt, seu ab eo excludunt, non superest aliud de iure ciuili, quo admittant̄ maxime, qz hodie sublata est † differentia sexus, z agnationis, z cognationis, z defertur successio sub naturali designatione psonarum, vt auth̄. de hered. ab intest. z in illo tit. colligunt satis clare, facit C. de rep. heredi. l. sicut. z l. fi. successio aūt de iure pretorio in casu nostro non pōt habere locū, qz ex qualibet eius specie tempore est exclusus, qz multi fluxerunt anni. Item, qz edictū successorium xxx. anno. spatio esset frustratorie promissum. qz interim esset prescriptum iuri agendi, non ergo de his successionibus loquit illud edictum, qō probat ratione, de succes. edic. l. j. in princ. z q̄ not.
6 Azo in summa eod. tit. † Terna sua ratio, per quā dicit q̄ tempus pupillaris etatis intercalat, seu deducit de tēpore prescriptionis triēnalis, est vera in iure, sed non facit ad. factū, qz post morte matris filius vltra annos xxx. post pubertatē. Quarta ratio, vez p quā dicit quod tēpus, quadriēnij petēde restitutionis hoc casu nō inchoat, cū minor effecta est maior, sz cū prescriptio fuerit cōsummata in maiori etate, arg. eius qō no. gl. in l. ab hostibus. §. sed q̄ simpliciter. nō est vera qz certū est q̄ tēpus initij istius quadriēnij attendit. l. petēde. z l. fi. C. de tēp. in integ. rest. pe. z semper dicitur qō intra xxx. an. debet peti restitutio, non in casu l. si. de repudi. hr̄di. †. Item, nō restituitur minor aduersus lesionem, que consummata est in minori etate, nisi
7 necessariā frequēter trahat ad gesta in maiori etate. l. iij. §. j. z §. sed. z qō ibi no. ff. de minor. sed non habet lesio hec, que prescriptionē, seu consummationē contingit necessariā consequētiam a principio, z sic nō potuit maior factus agere, arg. l. nō em̄. ff. ex quib. cau. ma. z qō plene no. per Ly. C. de restit. mil. l. qō tempore, in rj. questio. vbi etiam reprobat qō no. in d. §. sed qō simpliciter. Hanc partē Ly. tenet in propriis terminis nostre questionis in l. sancimus. C. in quib. cau. in integ. rest. nō est ne. in'vl tq̄ vbi determinat, q̄ si prescriptio xxx. an. inchoauit in persona minoris, impossibile est eum aduersus eam restitui, qz consummatur in maiori etate. Francis. de Pisis.

ADDITIO.

a Th. D. Predicte. Adde, qō hoc consiliū non est do. Bar. sz Franc. Tigri. de Pisis, imo de eadem Bar. cōsuluit. s. in cons. cxxix. quida habuit vxorē, sed do. Fran. de Pisis cōsuluit de directo. Itaq̄z istud est illud cōsilium, qō est insertū hic: q̄ cōsi. allegat do. Phili. Dec. in l. non hoc, in fi. C. vnde legi. vbi subijcit opi. contra Bar. veriorem esse, ibi videas, ad quem me remitto.

CONSIL. CLIX.

Si statuto episcopi caueť, q̄ nemo locet possessiones ecclesie, vltra quinquēniū sine licētia episcopi: alias q̄ nō valeat Jctus, z si rector ecclesie compromisit super certis possessionibus ecclesie, z arbitri mādarunt qō ad quos spectabat labo-
rare certas possessiones ecclesie per sex annos, z solueret ecclesie certas corbes annuatim de grano, an appellatione locationis comprehendat̄ iste contractus innominatus. Item, de statuto quando debet extēdi ad similes casus, vel ne, z de multiplici interpretatione verborum. Item, an dictum laudum sit nullū pro toto tempore, vel pro eo tempore excessiuo quinquennij.

1 ☞ Communis vsus loquendi in quibus preualeat, z in quibus sit attendendus.
2 Statuta, constitutiones, z iura communia quam interpretationem patiantur.
3 Laudum dupliciter dicitur, quandoq̄z amicabilis compositio, quandoq̄z vero quedam transactio.
4 Actio que oritur ex laudo, sm statuta habet paratam executionem.
5 Transactio in casibus, in quibus non valet cōtractus sine decreto non potest fieri.
6 Statuta dicentia arbitramenta habere executionem paratam in quibus arbitramentis habeant locum.
7 Contractus quando annullatur in fauorem alicuius, non pōt hoc allegari contra eum.
8 Arbitramentū nullum in aliqua sui parte, est nullum in totum.
9 Donatio, licet non valeat in eo qō excedit legitimam summā, valet tamen in eo quod est infra eandem summam.

a Visa quadam a Constitutione episcopi Flore. sub rub. de locato, z cōducto, in qua inter cetera cōmet̄ q̄ null⁹ posset locare res ecclesie, vel alteri⁹ pij loci, vltra quinquēniū absq̄z licētia episcopi, vel eius Vicarij sub certa pena, z q̄ Jct⁹ aliter factus sit null⁹, z viso quodā cōpromisso facto inter plebanū sancti Aluī district⁹ partis diocesis Flor. z eius aduersarios, z arbitratores, z arbitros z amicos cōes de lite, qōne, z cōtrouersia, q̄ erat, inter dictas partes noie, z occasione possessionū d. ecclesie, z datorū dānorum, z gñaliter in quacūq̄z cā, z viso laudo, z amicabili cōpositiōe lata p d. arbitros, z arbitratores inter dictas partes, in quo inter cetera cōtinet, q̄ d. cōpromittētes teneant laborare z colere, z vsufructuare dictas possessiōes
b dicte ecclesie p sex annos b, z q̄ teneant pstare d. plebano quolibet anno certā q̄titatē frumēti, vt i dictis instrūmentis inde cōfectis latiꝰ cōtinet. Et viso pūcto mihi trāsmisso, z allegatiōib⁹ vtriusq̄ partis, ad inuestigationē veritatis eorū de qbus dubitat, vt satisfiat allegationib⁹ subtiliter factis, in qōne ista cōsiderāda
1 sunt multa. † Primo, qd iuris esset, si d. partes cōcorditer inuicē p mississent, z allegarēt cōis vsus loquēdi, qui est, vt Jctus dicatur locatio, licet detur pensio, seu merces non consistens in pecunia numerata, sed hoc q̄ dicit de cōi vsu loquēdi facti est, z in facto cōsistit, ideo ego consulens possum hoc probabiliter ignorare, vt ff. de iuris z facti igno. l. ij. z extra de consti. c. j. li. vj. li tamen de tali vsu loquendi appareret, legitime, dicerez dictā constitutionem, que de locatione loquitur, ad talez contractū porrigi. Nam talis communis vsus loquendi preualet omni ppria significationi, z omni regule omnique constitutioni intelligēdis sermonibus. vt ff. de legat. iij. l. librorum. §. quod tamē Lassius. z hoc ibi no. per gloss. z de fund. instru. l. eum de lamonis §. asinem. z de supe. leg. l. labeo. Sed vbi de talivsu loquendi nō apparet, tunc potest esse dubium. Nam vere, z proprie talis cōtractus non est locatio, sed contractus innominatus, cum non interfuerit merses seu pēsio i pecunia numerata vt ff. depos. l. j. §. si quis seruum. de prescrip. ver. l. naturalis. §. at cum do. Et licet quandoq̄z in iure appelletur locatio: vt C. loca. l. si olei. tñ improprie ibi ponitur. locasti. i. in vsum consensisti, vt ibi no. p gl. cum non sit contractus locationis. z cum constitutio p dicta, solum de locatiōe loquat, videt prima facie q̄ hec cōstitutio ad hūc cōtractū nō porrigat cū tales cōstitutiones z statuta interpretationē non recipiāt secundū q̄ communiter tenetur; tamē
2 contrarium est verum. † Ad cuius declarationez sciendū est q̄ quedā est interpretatio adiectiua: hoc est: quod statuta, z cōstitutiones se extendant ad casus in eis nō cōprehensos. Et ista interpretationē nō patiūtur statuta, z cōstitutiones, que sunt cōtra ius cōe. l. si vo. §. de viro. ff. sol. mat. z ff. ad municip. l. cōstitutionibus. z l. quod constitutum. ff. de testa. mili. cū si. ratio: qz non pōt intelligi derogatum iuri communi, nisi quatenus est expressum. C. de appel. l. precipimus, in fi. z Quedam est interpretatio extensiua passiua: vt iura communia, z regule ipsorum extenduntur ad statuta, z cōstitutiones: z istam interpretationē
b bene patiuntur. Exemplum c. Per statuta ciuitatis inuenta sunt quedā onera realia vel personalia: certe ad ista onera extenduntur omnes leges que loquunt de munc. z hon. vt ff. de mu. z hono. l. j. §. j. ibi ex his em̄ que retulimus: cetera z per leges ciuitatis, ꝛc. Aliud exemplū: Pone quod per statutū vel constitutionē est inuentus nouus modus testand: vel circa solēnitatez vel circa psonā: certe ad tale testamentū ponētur, oēs regule iuris que loquūtur de testamentis: vt ff. ad leg. falci. l. j. §. vj.
3 Aliud exemplum † magis ad propositū. Facta est noua lex. C. de fur. z ser. cor. l. si quis seruo. q̄ loquitur in eo qui tētauit corrūpere seruum: q̄ lex est penalis, z odiosa: an extendetur ad eum qui simili modo attētauit corrūpere filiū: certe non p ipsas legē

sed per regulā iuris antiqui que dicebat illud, quod dicit de ser
uo, ꝛc̄ tēdendum ad filiū. l. vt eū. §. j. ff. de ser. cor. ita no. gl. in l. q
vero. ff. de legi. z l. si quis seruo. in fi. Hunc ad propositu, licet di
cta constitutio non loquatur de tali contractu innominato: cū
regula iuris antiqui est qđ contractus innominati iudicātur
secundū naturam contractuum nominatorum quibus assimi
lanē. d. l. si quis seruo, z ff. de pericul, z cōmod. rei vend. l. qui cō
spectoꝛi. de præscri. verb. l. naturalis. §. sed si facio. Unde cū iste
b contractus assimiletur locationi[a], dicemus p d. regulam iuris
antiqui: quod vbi prohibita est locatio: ibi prohibitus fuit ta
lis contractus. Et hoc probatur expresse in simili in lege, que
prohibet militem esse procuratoꝛem. l. militē. z l. qui stipendia.
C. de procur. que leges loquuntur in eis, qui suscipiunt manda
tum gratuite: alias non appellaretur procuratoꝛ proprie. l. j. in
prin. z ibi no. ff. de procu. tamen idem erit si miles suscipiat mā
datum non gratuite: ita quod cadat in speciem cōtractus inno
minati: vt C. de cond. ob cau. l. si militem, z hec est ratio, quare. l.
si vero. §. de viro. sol. matrimo. que loquitur in viroꝛ non extendi
tur ad socerū: q̄ nulla regula iuris antiqui hoc cauebat: imo
Ztium dicebatur in d. l. naturalis in fi. ff. de præscr. verb. vbi nō
4 estimat quod quis libertū habeat. † Ex predictis concludo, qđ
talis constitutio, que loquit de locato porrigit ad dictū contra
ctum innominatū ex virtute regule iuris antiqui: qualiter aūt
dicta cōstitutio intelligat, j, dicetur. Et hec dicta sunt ad satisfa
ciēdum quibuscūq; argumētis factis super hoc pro vtraq; par
te. Et etiā pro declaratione dicendoꝝ. In fcō est videndum de
viribus dicti laudi, z est sciendum quod dictū laudū seu dicta
c amicabilis compositio, appellat per gl. nostras quedam trāsa
ctiones vt in auth. vt diffe. iudi. §. j. z C. de iud. auth. si vero cōtige
rit. z ff. de arbi. l. si de meis. alias incip. idem Pomponius. §. rece
pisse, videnē em partes transegisse illo dato, vel retento, q̄ tales
arbitratoꝛes dicent: vñ tale laudum seu arbitriū videt quedam
declaratio transactionis seu cōpositionis facta inter partes in
ipso compromisso: vt dicit in simili. C. de contrah. emp. l. fi. ff. de
verb. obli. l. si quis arbitratu. ff. locat. l. si merces. in prin. cum si
mi. Sed fm statuta, que sunt communiter per Italiam ex ipso
laudo, seu arbitramēto, oritur actio, z hȝ paratam executionē:
qđ in quibuscūq; curiis episcopoꝝ obseruatur. Si ergo dicim⁹,
primo modo hoc esse quādam transactionem declaratā, z puri
ficatā per laudū, dicendum est eo modo potuisse non fieri: sicut
non potuisset concoꝛditer in contractum deduci: vt s. dictū est,
quod probatur primo per tex. l. cum hi. §. fi. cū lis. ff. de transac.
vbi est casus. De facili em fingeretur lis, vt circūueniret consti
f tutio. † Preterea, ista est regula communis: in quibus casibus
non vȝ cōtractus sine decreto: in illis non pōt fieri transactio si
ne decreto. C. si aduer. transac. j. z ibi per glo. not. sed hic talis
contractus non posset fieri cōcoꝛditer sine decreto, ergo nec p
modum transactionis seu amicabilis compositionis pōt fieri
sine decreto: q̄ d. regula communis se extendit ad hanc consti
tutionem, vt in precedēti articulo dictum est. Dicta ergo cōsti
tutio sumit secūdo modo: quod ex ipso arbitramēto oriat actio
6 idem est: † q̄ statuta que dicūt ex arbitramēto oriri actionem,
seu habere executionē paratam, habēt locū in illis arbitramen
tis, que de iure sunt valida: secus in illis que nulla sunt. l. iij. §.
condēnatum. de re iud. z l. ij. §. nō queuis. ff. de cōtrata. Tertio
videndum est de d. constitutionis intellectu, que dicit talē cōtra
ctum nullius esse momēti. Et aduertendū, quod d. cōstitutio fa
cta est in fauoꝛē ecclesiarū, vt ex verbis eius apparet manifeste.
Aut ergo: q̄ ipsa ecclesia, vel qđ alius pro ea, de his qui admit
tunt ad hoc petēdum fm formā c. si quis presbyteroꝝ. de reb.
eccl. non alie. dicet dictum cōtractum nullū: q̄ factum in detri
mētum ecclesie: z tunc admittit ad hoc allegandū, cum vere dic
tus cōtractus, vel dicta amicabilis compositio, sit nullus, vi
goꝛe dicte constitutionis, vt dictū est. An autem sit nullus pro
toto tempoꝛe, an solū p eo, quod supra quinquēniū est. j. dicet.
Si ergo dictum cōtractum diceret nullū, alij cōtrahētes, seu cō
promittētes cum rectoꝛe ecclesie, z rectoꝛ ecclesie, vel alius pro
ecclesia Ztdiceret: q̄ forte talis cōtractus, vel compositio ecclesie
vtilitatē respiceret: tūc tales allegantes nullitatē Ztus vigoꝛe
7 dicte cōstitutionis nō audirent: † q̄ regula est, qđ qui cōtractus
f annullatur in fauoꝛem alicuius[e], hoc non pōt allegari Z eum: vt
C. de rescin. vend. l. si dolo. z no. de dolo. l. z elegāter. in prin. ff. de
mino. l. in cause. ij. in prin. in glo. super verb. ne inter maioꝛes q̄
dem, ꝛc. Hoc etiam apparet in pupillo contrahente quia ex sua
parte tenent contractus: non ex parte alterius vt iura vulga
ria dicunt. Eadem facit l. non eo minus. C. de procura. Con
cludo ergo quantum ad primum de quo querit, quod si ecclesia
vel eius rectoꝛ, vult agere ex virtute dicti laudi, contra ipsos cō
promittentes, quod nec ipsi possunt excipere de nullitate dicti
laudi. Si vero dicti compromittentes ageret contra ecclesiam
seu rectoꝛem: ecclesia posset cōtra eos excipe[re] per ea que dicta
8 sunt. † Quarto[g] est videndum, an dictum laudum dicat nullum
g pro toto tempoꝛe: an pro eo, quod excedit quinquennium: z cuz
fuerit istud tempus constitutum per arbitramentū arbitroꝝ:
apparet quod pro toto tempoꝛe est nullū: q̄ si arbitramentum
in aliqua parte est nullū: in toto est nullum. l. in hoc iudicio. fa
mil. erciscū. C. quando prouo. non est necesse. l. certa ratione. z ex
pressum est. ff. de doli. excep. l. apud Celsum. §. ite querit. Preter
ea, lȝ cultura concedat predictis compromittentibus cū pleba
no pro octo annis: z pēsio distincta sit pro quolibet anno ipꝛe
dictoꝝ: tū propter connexitatem si in tribus annis iudicet
locatio: debet vitiari pro toto. Nam potest esse, quod in quin
quennium colliget certos fructus: quos postea nō colligeret forte si
esset sylua cedua in dicto podere. Ite posset esse, quod certi fru
ctus colligerētur in octo annis qui non colligerētur in quin
quennium. Simile exēplum in sylvis, z vineis de nouo plātatis. Ite,
fm consuetudinem Italie: terre pro vno anno seminantur: z p
alio anno fructus faciunt vnde expedit possessiones habere lo
catas magis pro pari numero annoꝝ quam impari: z sic p
pter pluralitatem annoꝝ pluris: vel minoꝝ sit pēsio quolibet
anno. Propter ergo istam connexitatem si in parte tēporis vi
tiatur, in totum vitiatur. l. cū eiusdē. in fin. ff. de edi. edic. non eū
accepisset pro tanto, alias forte plebanus nō dicisset, nisi p to
to tēpore concessisset, vt d. l. cum eiusdē. ff. de sol. l. si quis aliam,
ibi, nam non accepisset rē integram creditoꝛ, nisi pro solido eius
fieret, quod etiam apertius declaratur, qñ duo fundi fuerūt da
ti insolidum, q̄ vno euicto, totū resoluit. ff. de in diem addic. l. q̄
autem. §. fi. z l. quod si vno. Nec obst. predict. C. de transac. l. fier
falsis, q̄ ibi loquitur, quando transactio fuit facta sup diuer
sis capitulis separatis, hic autem fructus, z cultura omniū an
noꝝ diceret esse connexa: ergo, ꝛc. ff. de mino. l. etiam. §. ex cā.
9 Nec ob. predictis C. de don. l. sancimus. † Nā lȝ non valeat do
matio in eo, qđ excedit summā legitimā, valet tū in eo, quod est
infra legitimam summā, z ex hoc non leditur donans, nec dona
tarius, in minus tenet: donatarius non: q̄ donata semp sibi ac
quirit: lȝ minus. Istam rationem facit gl. in l. si decem. C. loca. z
de verborum obligationi. l. j. §. stipulanti. Ex predictis apparet
dictum contractum pro toto tempoꝛe esse nullum. Et predicta
dico, posito pro constanti, quod constitutio fuerit facta cum
debita solennitate, ita qđ teneat de iure extra de loc. c. vestra. z
quod ibi no. per Jmo. Si enim de iure non valeret constitutio,
remaneamus in iure communi, secundum quod valent tales
contractus, vt de rebus eccles. non alienan. c. j. in clemē. ex qui
bus apparet responsum ad id de quo queritur. Barto. de las
poferrato. Mccclij. die xxv. mensis Julij, in dictione vj.

ADDITIONES.

a T. B. Clisa quadam. Vide de isto consi. Bar. Alex. in l. ma
numissiones. ff. de iusti. z iure. z ibi apostil. z vide Felx. in c. cum
super de offic. deleg.

b B. L. Ser annos. Vide Roman. in consi. lxvj. vbi ponit, si
aliquis nō potest eligi, nisi pro vno anno ad offic. z eligatur pro
tribus an electio valeat in vno.

c C Exemplum. Vide quod voluit Rom. consi. cccclv. in pe. col.

d T. B. C Locationi. Vide Bar. in l. quicunq; in j. col. C. de bo.
que libe. z in authē. qui rē, in fi C. de sacrosan. eccl. z ponit alex.
in consi. xvij. in iij. vol. viso instrumento locationis.

e C Quedā transactio. Vide Bal. z salice. in l. j. C. si aduer. trāsact. z ponit Alex. de Jmo. in cōsil. xxj. in vij. volu. inci. cōsideratis his, vbi alleg. Barto. in hoc, consil. dicit, q̄ cōpromissum in
arbitratoꝛem est transactio, z quod laudum arbitratoris est
purificatio ipsius transactionis.

f B. L. C Alicuius. Vide Anchar. cōsi. clx. z Ro. consi. cccij.

g Th. B. C Quarto est videndū. Vide Alex. in cōsi. xvij. in quar
to. volu. viso instrumento locationis.

CONSIL. CLX.

Si tu meo mādato cepisti mntuo. c. a mercatoꝛe, z ego, pmi
si te seruare indēnē, demū mercatoꝛ fecit tibi refutatio
nē de illis cētū, z cōfitet̄ a parte tibi satisfactū fuisse, an tu vigo
re istius confessionis poteris agere contra me ad illa centum.

1 Confessio non probat, nec præiudicat, nisi inter confitentes.
2 Pecunia censetur abesse fideiussoꝛi si interpretatiue soluat.
3 Presumptio quando transferat onus probādi ad aduersariū.
4 Donare simpliciter est perdere.
5 Res inter alios acta, qua ratione non nocet, eadem nec pdest.

a Titius promisit Sēpronio dēnē conseruare a
quadam promissione, quam idem Sempronius fece
ret apud Meuium creditoꝛem in centum ex causa
mutui: z idem Titius fuit confessus dictum Sempronium di
ctam pmissionē, z obligationem fecisse, ipsius Titij precibus,
z mandato

z mandato. ¶Post hec idē Menius finē fecit, z refutationem dicto Sempronio de dicta ℣itate cētū librarū, eo q dict⁹ Des tunus creditor fuit cōfessus sibi a dicto Sempronio fuisse satisfactū, z de propria eius pecunia esse integre satisfactū. ¶Hūc queritur, an dictus Sēpronius ex vigore dictarū promissionū conseruationis indemnitatis, z refutationis sibi facte a creditore, possit dictā pecunie ℣itatem repetere a dicto Titio, vel nō. Et primo vr q̄ non, q̄ non constat per predict. q̄s dictus Sēpronius soluerit dictā ℣itate, sed solū apparet q̄s creditor cōfessus fuit, sed confessio non probat nec preiudicat, nisi inter cōfitentes. Ad q̄s facit gl. ff. de iureiur. l. duobus. §. j. vbi dicitur, q̄s si creditor deferat iusiurandū debitori, i. fideiussori, q̄s prodest reo, z principali debitori, sed non propter hoc fideiussor agit mandati ℣ rem, lz iuramentū obtineat vicē solutionis: q̄r hoc verū est inter creditorē, z fideiussorē, non aūt quantum ad reū principalē. Iu ℣rium arguitur, z probat sic. Vera solutio, z de non nu. pe. in ℣ctibus. §. sed qm̄. circa fi. imo apocha non vz, nisi pecunia soluta sit, vt ff. de accep. l. si acceptolatū. §. fi. q̄s intelligendū est vere, seu interpretatiue. s. taciturnitate creditoris xxx. diebus, vt in d. §. sed qm̄. igit idē Sempronius p̄missor ita poterit agere vtili actione, vel stipulatione predicta ℣ dictum Titiū, ac si vere soluisset, ¶Sedo sic. Certum est, q̄d dicta solutio nō est vera, sed interpretatiua, vt dictū est: sed ita est de iure, q̄s pecunia censet abesse fideiussori, si interpretatiue soluat, ac si vere soluisset. ff. mand. l. inter causas. §. abesse. z de fideiuss. l. q debitore, hoc est, q̄ dicit gl. in d. l. inter causas. §. preterea. super verbo, soluitur. dicit ibi gl. sc₃, vere, vel interpretatiue. Hinc est, si fideiussor nō soluat creditori, sed debitorē sibi deleget, z creditor a dicto debitore delegato nihil consequat, vt pote, q̄ nō est soluēdo, nihilominus tū fideiussor agit mandati, ac si debitū vere solusset, vt dictis iuribus, q̄bus non credo ad rem alias esse necesse, sed ad gl. rndere. Tertio sic. Aut creditor fuit sic confessus, vt ℣ dictū est, eo q̄d fuit sibi a dicto fideiussore vere solutū, aut spe future numerationis, aut q̄ voluit dicto fideiussori donare remunerandi cā, aut simplr, z gratis nō remunerādi aio. ¶Primo casu nulla est dubitatio, q̄ cōpetat sibi actio mandati ex quo vere satisfecit. Sedo casu idem dicendum, cum sit interpretatiua solutio, que post xxx. dies habet effectum, sicut vere fuisset solutio facta, vt ℣ dictū est. Ad q̄s optime facit text. in d. §. sed qm̄. super verb. penitus. circa fi. gl. in d. l. in contractib⁹. C. de non nu. pe. dicit ibi gl. q̄d is, qui contēt sibi solutū, non remittit gratis. Vel aliter pōt probari, aut creditor fuit conquestus intra xxx. dies pecuniā sibi non fuisse numeratam, aut nō. Si constat, q̄d nō fuit conquestus: ergo presumit, q̄s fuerit sibi solutū, ¶quę presumptio transfert onus probādi in aduersariū, vt ff. de it. obli. circa mediū, z l. g̃naliter. C. de non nu. pecu. no. ¶Mod. in l. si ex cautione. eod. ti. Stabimus ergo hoc casu dicte presumptioni, nisi ℣rium probet. Tertio vero casu, si voluit creditor intercessori donare remunerationis cā, tūc adhuc huic intercessori cōpetit actio mandati ad solidā pecuniā consequēdā, vt ff. mand. l. idē ℣ §. fi. Quarto casu, qū gratis nō remunerādi aio, tunc non competit mandati actio, vt d. l. si vero nō remunerandi, circa prin. ¶Sed iste casus non presupponit in dubio, q̄ simpliciter donare, est perdere, z nemo presumit iactare suas pecunias. l. cū de indebito. ff. de proba. cum si. Et sic ex p̄missis euidenter concludo dictū Sempronū intercessorē efficaciter agere, z cōsequi debere a dicto conseruatore ℣itatē in dictis instrumētis contentā, non obstāte oppositione predicta, z ita consulo. Ad glo. que est in d. l. duobus. §. j. de iureiur. rndeo, q̄ licet infm obtineat vicem solutionis, non tū est solutio, vt ff. de pos. l. q̄s ℣rua. nec est solutionis probatio, at predicta solutio, z cōfessio creditoris probat solutionem verā, vel saltē interpretatiuam elapsis xxx. diebus vt est probatū. nisi contrarium probet: vt ℣ dixi. ¶Preterea, si diceremus quod predicta cōfessio nō noceret reo, pro fideiussore: ¶igitur nec prodesset, q̄ qua rone non nocet res inter alios acta, eadem rōne nec prodest: vt C. qui. resudi. non noc. l. j. z ibi no. in gl. igitur non obstante dicta refutatione posset creditor agere contra reum, q̄d est ridiculum dicere. Igitur concludendo consulo: vt supra dixi dictū Sempronium agere, z consequi posse z debere. Et ita consulo ego Bar.

ADDITIONES.

a ¶Titius. Vide Alex. de Imo. in consi. cxxiij. in vj. vol. qm̄ abū de. in prin. z in l. vbi autem. §. illud. ff. de verborum obligation. z in l. duobus. §. quod autem. de iureiur. z vide apost. in d. l. duobus. §. a fideiussore. in addi. Bar. in ti. ff. de iureiu. vbi plene de hoc consi. Bar. ¶Pro concordia aduerte, quod do. Alex. in d. l. duobus. §. a fideiussore. ff. de iureiu. vbi Bar. tenet, q̄d creditor principalis, qui fecit confessionem fideiussori: tamē fideiussor ex ea non pōt agere cōtra principalem debitorē, lz ibi dicat Bar. sibi contrariari in hoc consi. clx. Non tū meretur allegari contrarius. nam in d. §. a fideiussore. Bar. nō firmat pedem: q̄r vtr verbo, forte. Adde his, que habent fm Ang. z nouissimos in l. a diuo ℣io. §. sed si emptor. ff. de re iudic. in l. ij. §. creditum. ff. si cer. pet. cum simi. ¶Addite cons. ¶Pau. de cast. cccxcvj. z Alex. de Imo. consi. xciij. idem consulentes, vt ℣ licet Bar. in d. l. duobus. teneat contrarium.

b B. L. ¶Confessus fuit. Vide ¶Pau. de ca. consi. cccxcvj. Alex. consi. xc. lib. iij.

CONSIL. CLXI.

Que differētia sit inter pacta feudalia z emphyteutica, z an pacto apposito per directum dñm feudi concedendo nullum in emphyteusim, q̄ propter canonem non solutum non incidat emphyteuta in compromissum valet: z si licet purgare moram intra certum tempus, z non fuit purgata, an incidat in commissum.

1 ¶Feudum vide dicatur.
2 Monasterij res nō possunt aliter infeudari nec de nouo in emphyteusim concedi nisi secundum consuetudinem.
3 Verba generalia quando restringuntur per sequentia.
4 ¶Pactum de non expellendo conductores simpliciter factū quo modo intelligitur.
5 ¶Purgatio more de iure communi, quando non admittatur in solutionem.

¶Roponitur q̄s syndic⁹ monasterij sancti Laurētij in cāpo, renouauit, z firmauit in emphyteusim, z iure emphyteusis, Octauiano de Bufforte, p se, z ℣ filijs suis, z filiabus: nepotib⁹, z neptibus legitimis, masculis, z femmis, si extabunt illi, alioquin ille gradus, q̄ defecerit, possit suppleri in duabus aliis ℣onis liberis, z extraneis, &c. castrū Laitellionē cum curti. cū quadā alia annua pēsione pacto apposito, q̄ nec ꝑpter canonē nō solutū res predicte in ecclesiā sancti Laurētij reuertant, sed liceat ei, z suis heredib⁹, intra quinquennū mora canonis non soluti purgare, z p̄o quinq̄ annis aduenientibus semp quinq̄ soluere, vc₃ pensione, vt in instro inde cōfecto plenius continet: demū eadē die, loco, z testib⁹, dictus Octauian⁹ promisit dicto syndico multa p̄nētia ad fidelitatē, z iurauit fidelitatē dicto monasterio, z Abbati, vt in instro manifeste ꝑparet, cōtigit q̄ dictus Octauian⁹ tpe vite sue cessauit in solutione canonis p multos annos. Itē venit ℣ promissum factum multis modis ꝑaliter aggrediēdo castrū, in quo erat abbas dicti monasterij pcutiendo hoies dictorū locorum, z occidēdo, demū mortuus est dictus Octauianus relictis aliquib⁹ filiabus femmis, z quibusdā alijs extraneis vniuersalib⁹ heredibus instrutis, nūc querit vtrū dicte res iure aliquo redeāt i dictū monasteriū. ¶Ponit etiā, q̄ antecessoribus dicti Octauiani fuerunt dicte res cōcesse sub debito fidelitatis p eos facte, vt p₃ in publicis instīs. In questione predicta videndū est primo, q̄s contractus sit predictus, z si prime concessionis instīm inspiciam⁹ est mere ℣ctus emphyteuticus, vt p₃ ex tenore instrumenti. C. de iur. emph. l. j. z ij. ¶Si vero inspiciamus tenorē pactorum secundo introductorū, in quibus promittitur fidelitas, videtur feudum. Nam feudum a fidelitate, vel fide dictū est, in vlb. feu. tit. per quos fiat inuestitura. c. j. §. fin. Sed de iure dicendum videtur, quod est cōtractus emphyteusis habēs in se pacta fidelitatis, z iura feudalia, vt dicit tex. in fi. ff. depo. l. j. §. quod si rem. sicut est emptio habens in se pacta locationis, z conductionis, vt ff. de contrahen. emptio. l. fundi partem. Sed diceres hoc verum, quando pacta essent apposita incontinenti, vt dictis legibus. Sed in proposito, licet pacta dicta fuerunt facta eodē die, loco, z testibus non sequitur quod incōtinenti⁸. ¶Respō. suppo
2 nē. q̄ sub dictis pactis erat consuetū cōcedi, ¶ z sine hoc infert q̄ res monasterij nō possunt infeudari, nec de nouo concedi in emphyteusim, nisi ꝓout solite sunt infeudari, vel cōcedi, extra de feu. c. ij. z de don. c. ꝓ tuas. z in feu. ti. Episcopū, vel Abbatē, z Abbatissam. c. j. Cū igitur precedit cōtractus cōcessionis in emphyteusim, intelligit actū, q̄ talia solita ꝓmittant, cum aliter cōcedi nō posset, vt ff. de aqua plu. ar. l. si prius. §. j. z ff. si cer. pe. l. cum quid. z ff. de edil. edic. l. quod si nolit. §. q̄ assidua. lz ergo postea ex interuallo promittitur, tunc incontinēti videtur ꝓmissum. l. Modestinus. de sol. si tamē posset probari p testes dicta pacta fuisse incōtinēti apposita, securius esset. Item ℣ pacta dices in dictis pactis fidelitatis, exprimit, q̄ dictus Octauianus fecit ideo: q̄r dñs Abbas eriā sibi promisit aliqua, sc₃ nō receptare inimicos ipsius. Rndeo, per hoc solū qñ predicta, seu pacta feudalia, q̄ dominus ¦ versa vice debet vasallo, lz non iuret, sed tenetur iuuare, z defendere vasallum, vt in feud. titu.

de inuestit. c. j. in fi. & si de feud. defunc. conten. c. j. §. dño committente, no. & in tit. hic fiuntur lex. c. j. in penul. gl. Hoc premisso ad questionē propositam. si consideramus nomen proprium contractus emphyteusis habemus vires illius pacti qđ non reuertatur ad monasterium propter canonē non solutum, liceat per quinquenniū moram purgare, & dicendū dictum pactum vale
b re. bC. de in. emphy. l. ij. cum ante solutio sit facta, quid autē im
3 portet tale pactum, †dico, quod illa verba generalia, qđ non reuertatur propter canonē non solutū, restringet per sequentia, scz qđ liceat moram purgare. &c. vt est expressum in l. si cum fundum. de verb. sign. cum simi. Dicta autē limitatio operatur, vt
4 vsq; ad quinquennium liceat purgare moraꝫ, post non. †Nam permissum ad tēpus videt vltra tempus prohibitum: vt l. statuli liberū. §. Stichū. de leg. ij. & de postu. l. Imperator. hoc etiā contra borator iure, qz pactū simpliciter factum de nō expellendo cōductorē, intelligit nisi diu cessauerit in solutione, hoc est p bien
c nium. Cl. quero. §. inter locatorē. ff. loca. & id qđ sequit in dicto instrumento, qđ ei liceat per quinq; annos aduenientes soluere pēsionem, de eodem quinquennio loquitur, & causa deliberationis est positum, scz qualiter purgatur mora, scz soluēdo pēsionem, quasi dicat, nullum aliud interesse debeat soluere, quid re
5 leuet †qz de iure cōi non admittitur purgatio more nisi soluat promissum cum toto interesse: vt ff. de verb. obl. l. si ita quis promiserit. §. Seia. & ff. de arbi. l. si cū dies. §. fi. & ibi no. per gl. Sed ergo cessatū est in solutione canonis per quinquēnium & p duos annos, qui dantur de iure cōi, dictū monasteriū pōt dictas res repetere ex vigore instrumenti emphyteusis, vt extra de loc. c. potuit. Sed restat videre, si consideremus dictū Jctum emphyteusis prout habent pacta feudalia, & promissionē, & iuramentū fidelitatis. Et in hoc dicēdum est, qđ si assaliuerit castrū in quo dictum Abbatē esse sciebat, iustā esse cām propter quā res dicta ad monasteriū reuertatur, vt in vsib. feu. tit. quibus modis feu. amitt. Idē si aliquam graue iniuriā intulerit, vel qñocunq; nondum quinquēnio elapso, contra iuramētum fidelitatis veniret: vt in feu. tit. que sit prima cā benefi. amitt. c. j. & quib. mod. feu. amitt. ca. vni. Dicēdum est etiaꝫ, qđ de iure cōi absq; aliquo pacto si Abbatē vel aliquem clericum Abbatis occiderit vel vulnerauit eo ipso omne būficium qđ habebat a dicto monaste
d rio perdit[d] extra de penis. c. in quibusdam. Itud aūt potest & debet dici beneficium eo qđ res magni valoris fuit cōcessa pro modico. & sic videt causa lucratiua vel quasi: vt ff. de doli except. l. apud Celsum. §. authoris. ibi, ex quacunq; alia causa, que pro parte lucratiua habet acquisitionē, vt ibi no. ex diminutione benefici posita in feu. tit. in qui. cau. feu. amitt. c. j. §. fi. In istis quidem causis dicēdum est, qđ si propter aliquā ex dictis causis a dicto suo iure ceciderit filie ipsius Octauiani non admittunt. Casus est expressus, in feu. ti. si vas. feud. pri. cap. vnic. Hec obst. predictis, qđ in dictis pactis fidelitatis fuit addita pactio conuentionalis: qz per hoc videtur recessum a pena legis: vt no. per gl. de iure emphy. l. ij. Bar. de Saxofer. Ang. de Amelia. Franciscus Abbas monasteriū Sapimi. & Thomas de Eugubio.

ADDITIONES.

a Th. D. C Incontinēti. No. qđ dicit Bar. hic. & qñ duo cōtractus sequuntur vnus post alterū; incontinenti: iz non dicatur inter partes. quod secundus fiat propter primum: tū presumit quod vnus sit factus gratia alterius: & qđ inuicem correspondeant, no. Pe. de anch. in consi. liij. inci. do. Rico. cum concord. de quibus per do. Fely. in c. pastoralis. de rescrip. & de materia vide per Jas. in l. j. ff. sol. matrimo.

b C Valere. Idem consuluit Pau. de ca. consi. cxxxviij.

c C Biennium. Vide Alex. late consi. xxxv. & cxxvij. lib. j.

d C Perdit. Vide in cons. Bal. vj. j. li. do. Christopho. Castellio. vbi dicit Odofred. dicere, & etiā ob iniuriam verbalē vasallus potest feudo priuari.

CONSIL. CLXII.

An quietatio, facta a minore annis xxv. sine tutore, vel cu ratore alicuius rei prohibite alienari, valet: & de multiplici impugnatione quietationis facte per tutorem.

1 ☞ Alienatio bonorum immobilium non venit in generali mandato.

2 Quietatio generalis non porrigitur ad ea que sunt dolo facta.

a In nomine Domini amen. In questione de prescriptione quinquēnij sufficientissime fuit dictum, & allegatum: nam dicta lex vult, qđ non habet locū in re vēdita ignorāte pupillo: nec in hoc articulo video rectius, vel melius posse rñderi, vel dici. Sup secundo articulo, de quietatione facta, dico, qđ si bene inspiciaꝫ dicta quietatio nullius est momēti. qz non est secuta specialis cōfirmatio, arg. C. si ma. fa. l. ij. & s. alle. est sufficiēter. Sc̄do. qz ratificatio sequēs eq̄ paraꝫ mandato: vt iura vulgaria dicūt. Sz in gñali mādato nō venit alienatio bonorū immobiliū: vt ff. de procu. l. procurator
1 totorū. ergo nec in generali quietatione. †Tertio, qđ dicta quietatio fuit facta a minore vigintiquinq; annis. vt ex tenore ipse apparet. si minor non pōt alienare rem immobilē, nec aliquem actū facere, per quē res alienetur sine decreto. vt C. de pred. min. l. si ad resoluēdaz. vbi est casus, maxime cū hic nō appareat iuramentū, vt infra dicet. Itē quarto: qz dicta quietatio fuit facta occasione administrationis: sed dicta venditio facta p illos tutores nō fuit administratio sz dilapidatio vel rapina. Añ cū non apparet cā quare & sic non bona fide & p consequens non est administrator tutele. l. filiū. §. j. ff. de manumis. testam. & ff. pro
2 emp. l. qui fundū. §. si tutor. cum simi. †Ex hoc etiā insurgit quęstio, qđ generalis quietatio non porrigitur ad ea que sunt
b facta dolo: [b] nisi specialiter exprimat: vt C. de trāsl. l. sub pretextu. & ff. de pac. l. tres fratres. & ibi no. Nec potest dici, qđ fuerit iuratum p illū, vbi ponitur quietatio iurantis. &c. qz illa verba innuunt qđ iurauit se maiorē xxiij. annis nec nūc negatur: non tū per hoc roboratur Jctus qz iurari debet super cōtractibus non retractādis: vt in auth. sacramēta. C. si aduer. ven. qđ hic factū non fuit. Preterea, posito qđ expresse iurasset nō venire cōtra cōprehensa in dicto instrumento, non releuaret. Nā ibi non dicitur aliquid de ista alienatione, nec est ibi aliquod verbum
c propter qđ ad istos extendi debeat. ergo nec iuramentū ad illud extendit: vt extra de iureiu. c. Quintauallis. & c. veniēs. & sic nō obstat, q obligari possit. ff. de rebus eoꝝ. l. illicite. qz ibi loquitur, qñ expresse noie dicte vēditiōis, illicite retractatio facta fuit contra tutorē, & pupillo satisfactū, hic nihil de hoc tpe dicte vēditionis proponitur. Ex quibus concluditur dicta quietatio nem dicto emptori in nihilo opitulari. Et sic dico ego Barto.

ADDITIONES.

a C In nomine. Huic consilio addite quod plene voluit Ang. cō filio suo clx. inci. domina Catharina. vbi multa pulchra dicit.

b Th. D. C Que facta sunt dolo. Vide Jas. in l. sub pretextu. C. de transa. in ij. colum. & in l. si de certa. in fi. C. eod. ez. & ibi scripsi. C Vide Pau. de cast. consi. cccviij.

c C Iuramentum. Adde, quod iurm non extenditur nisi ad ea, de quib[c] partes cogitauerūt: nō ad alia. vt est tex. in c. veniēs. & iureiuran. & vide. Jas. in d. l. sub pretextu. & in l. sed & si quis. §. j. fitū. in pe. col. ff. si quis cau. & in l. si cōuenerit. ff. de iur. omni. iud. & in l. de his. ff. de transact. & vide Bal. in cons. clxxxix. si ita est, in j. vol. & in consi. cxlix. viso statuto. in ij. vol. & Alexan. in consi. cxxxix. in v. volu. & in consil. xiij. in vj. vol. in pen. col.

CONSIL. CLXIII.

An creditur transumpto habito de libro notarij mortui, vbi non est subscriptio notarij, sed intitulatio libri tātum ipsius notarij.

1 ☞ Instrumento non habenti titulum libri, de quo est sumptū nec subscriptionem notarij, an credatur.

2 Verbum stipulationis. & verbum publicatum, per notarium prolatum. de necessitate quid importent.

a Creditur si aliqua scriptura, vel istrmētū, vel testamētū, habeat ititulatio
a nē libri. & q dicit sumptū, nō subscriptionē notarij,
1 an credaꝫ sibi. †Dico qđ si liber est publicus ea publicatione, que requiritur in protocolo notariorum mortuorū secundum formā tradita, extra de fid. instrumen. c. cū P. tabel
b lio, [b] sufficit enim, quod illa instrumenta per notariū tradita fuerunt ignota, vt ibi, patet: sed in ppōsito est huiusmodi: ergo, &c. Preterea, est hic scriptū manu illi[a] notarij, vt apparet ex ititulatiōe illi[a] q dicit, hoc esse libri sui quaternū rogationū, protocolorū, & ceterarū scripturarū puentarū ad man[a] eius notarij, &c. Quid enim est aliud dicere, liber rogationū, quā liber eorū, de quibus rogatus sum? Certe non potest perpendi in eo q dicit protocolorum, q idem, importat. Et illud quod sequitur, peruētarum ad manus mei notarij, sunt verba iurta vulgare, plata, quia ad manus notarij dicūtur peruenire ea, quibus rogatur, vt scribat. Ea eīm q tractamus, & gerim[a] licet incorporalia sint, dicunt ad manus nostras peruenire, vt l. q per manus. ff. ō iure codicill. Hoc etiam verificat ex sequētib[a], qz scripta sunt manu eiusdē, qui intitulationē scripserat. Ista enim verba debēt itelligi, vt scriptura ista cōgruat his que j. dicunt, vt ff. de leg. ij. cū pater. §. cū imperfecta scriptura. Nec enim intelligi pōt, quod sit manus alteri[a], cū apparet manu eiusdē. Specu. etiā in ti. de instru. edi. §. ostēso. v. rīi. quid sit imbreuiatura, dicit q si inueniaꝫ, q obscuritas imbreuiature declaratur ex pcedētibus & sequētib[a] & sic pōt sumi instrumētū. Itē hoc est publicum, q apparet ex verbis notarij positis in fine dicti testamēti dū dicit, lectū, & publicatum

blicatū sic dictū testm̄,&c. ¶Hoc cm̄ q̄ dicit publicatū,importat de necessitate,q̄ notarius fuit rogat⁹ scribere,aliter em̄ non ꝺr publicatū.C.de testa.l.publicari.z sicut verbū stipulationis de necessitate importat inter rogationē,z rnsionē:ita verbū publicatum,dictū p notarium,importat ipsum fuisse rogatum,vt dictum est.Cōcludit,qꝺ dicto testamēto sicut instrumēto sumpto er protocolo notarij mortui est adhibēda fides,sicut publico, z habetur in Spe.in v.ti.de instru.edi.§.ostēso.ver.illud quoq; pretermittendum non est.z ver.seq.Bart.ita consuluit Assisij.

ADDITIONES.

a B.L.¶Subscriptionem.Vide Ang.consi.ccxx.z cclxxxiij. pau.de ca.consi.ccxx.Bal.consi.lxij.v.lib.

b ¶C.cum p.tabellio.Addite vltra ea que ponunt̄ p Cano.in c. cū p.tabellio.de fi.instr.cōsi.Ang.incipiēs.pater stipulatus est dotē.nu.clxxx.in stampa papi.z aliud consi.pau.de ca.cōsi.cccxxx.z aliud consi.Ang.cccxxxj.inci.requiritur inter cetera.

CONSIL. CLXIIII.

Commissio citationis non est necesse q̄ fiat a iudice sedente pro tribunali:sed satis est q̄ fiat extra iudicium,ita non vitiatur propterea processus.Item de actu facto a iudice dilatione pendente.

1 ☞In citatione non requiritur commissio iudicis pro tribunali sedentis.

a **Processus** z sinia videntur legitime facti nō obstāte q̄ citatio nō fuit cōmissa a iudice sedēte pro tribunali,quia hoc nō requirit,cum nulla cause cognitio requiratur,imo sic necesse habet facere iudex.vt ptz ex forma statuti,ergo,&c.vt ff.de in diem addi.l.voluit.Hoc etiā est de iure cōi.vt ff.de arb.l.diem proferre.in prin.z l.sed si interpellatur.§.i.† Ité non ob.q̄ pronunciatio facta de patre nō admittēdo,fuit facta dilatione pēdente:quia ex eo q̄ pater dixerat se nō reperire filiū,fuit finita cā dilationis,z p cōsequēs dilatio:sicut si ille q̄ haberet ad cōparēdum terminū octo dierū,cōparet in primo die.ff.de acq.her.l.si quis heres ita in proposito.ff.ad Treb.l.a filia.§.j.in quibus est expressum,z illud qꝺ pater dicit se non reperire,cū non relevat,quia qñ terminus datur vni ad denunciandū alteri ille ꝺz venire,vel mittere,alias iudex debet procedere,vt C.vbi de cri.ag.opor.authē.qua in provincia.Ita facit iudex hic,z optime. Non obstat cōpartitio patris:quia ex istis causis allegatis p iudicē iudex non admittebat eum. Ité pro processu facit illud expssum statutum,qꝺ loquitur,qꝺ exbanniti propter contumaciaz intelligantur rite exbanniti,z condemnati:quod statutum tollit omne dubium:z ita de iure videtur mihi. Barto.

ADDITIO.

a B.L.¶Pro tribunali.Vide Roma.consi.xcviij.

CONSIL. CLXV.

An cōdēnatus aliquo mō de falsa moneta pōt appellare, z si appellet que sunt partes iudicis appellationis,strāte statuto,&c.

1 ☞Appellari potest a qualibet sententia in se,nisi reperiatur prohibitum.

2 Mandatum deliberandi factum,habetur loco consilij.

In questione qua querit an ser Leon⁹ ,possit appellare a sinia z se lata.Scdo.si pōt appellare,que inia fit per iudicē appellationis feredā.Circa primū,viso processu z eius tenore,vt de iure dicendū,qꝺ dictus ser Leonus appellare possit,z hoc ostēdit sic:Certū est.† qꝺ de iure cōi habemus regulā ghalem,q̄ a qualibet inia pōt appellari,nisi reperiat expresse prohibitū.l.z in maioribus.z l.a pro cōsulibus.C.de ap. Sz in casu nostro nō est prohibita appellatio,nec de iure coi, nec de iure speciali,ergo,&c.De iure coi costat qꝺ nō pro oi falso prohibetur appellatio,sed solū pro falsa moneta.In alijs vero supponētibus suā monetā pro alia,hoc non reperit prohibitū,ergo,&c.Ité nec de iure municipali Tuderti hoc reperit prohibitū,qꝺ statuto ciuitatis Tuderti prohibetur appellatio,a si quis condēnatus fuit pro falsitate,sed iste ser Leon⁹ nō fuit sic condēnatus.imo pro delicto nullo,z nō punibili cōdēnat⁹ est,z non ex aliqua iusta cā.Nam si recte inspiciuntur verba statuti ciuitatis Tuderti,z inspiciātur verba cōdemnationis,dictus ser Leonus dicitur mādasse,z consilū dedisse post̄q̄ predicta omnia iam deliberauerat,z sic dedit consilū ei qui alias erat facturus.quod est factū non punibile,vt optime probatur Inst. de ob.que ex delic.nas.in prin.z l.sepe.in fi.de ver.sig.z l.j.§.per2 suadere.de ser.cor.z ibi not.† Non obstat si dicat,qꝺ hic fecit plus,qꝺ mādauit.Nam hoc casu mādatū factum ei,q̄ deliberaret,ide est quod consiliū.l.ij.in fi.ff.mand.z ibi gl.no.z tūc si de ne aduertatur.nō obs.no.per Dy.in c.nullus ex cōsilio.de reg. iur.lib.vj.qꝺ illud debet intelligi in delictis,que sola animi corruptione committunt̄,vt serui corruptio,vt d.l.j.§.persuadere. z no.ff.de iniu.l.non solū.§.Proculus.prout est in litera,volēti,&c.qꝺ ista litera videtur approbari p gl.in d.l.sepe.sed posito, qꝺ esset vera illa lectio.d.§.Proculus.ille haberet locum circa rē furtiuam.vt ibi expresse dicit gl.&c.Non ob stat si dicat. hic fecit plus,qꝺ dedit auxilium,vt in inquisitione contineā,nam quantū ad dictū ser Leonū nil relevat.Nā in inquisitione non declaratur,qꝺ auxiliū dederit,nisi quod dederit auxilium predicto modo,scz mandādo,z consulendo,z sic videtur incertum in inquisitione deductum.Bar.de Saxoferrato.

ADDITIONES.

a Th.D.Prohibetur appellatio.No.q̄ prohibitio appellandi a sententia debet stricte interpretari.sm Bar.hic,z eundē bar. in l.ij.C.quorum app.vide Ang.in consi.cvij.Jacobell⁹ z Lucas.z ponit do.Phil.Dec.in consi.ccclx.persecutatis.

b B.Lan.¶Consiliū.Vide Ang.in cōsi.xxij.Bal.cōsi.ccxx.iij.li.

CONSIL. CLXVI.

Si ego vēdo tibi rē pro pretio qꝺ arbitratus fuit Titius z ante suum arbitramētum ego sum exbannitus.z mea bona sunt publicata.z postea fuit Titius arbitratus an valeat arbitramentum factum me absente.z post bonorum publicationem.

1 ☞Arbitrator non debet iudicialiter cognoscere sed extraiudicialiter se de negotio informare.

2 Partis presentia non requiritur,quando per iudicez fit actus non in forma iudicij.

3 Compromissum non potest prorogari absente parte.

4 Verbum placuerit,in compromissis positum,quid importet.

5 Iudex in decernendo modum in alimentis pupillo prestandis quid facere debeat.

6 Arbitramentum factum post quadriennium,an valeat.

7 Arbitrari nolle quomodo quis dicatur.

8 Arbitramentum factum bonis publicatis,an valeat.

a **Clamanus** de Spoleto vēdidit cuidā vinā suā possessionē,pro pretio quod arbitrabitur d.Ray.qui arbitrat⁹ est absente vēditore,z post quadriennium vēditore exbannito,z bonis eius publicatis,ex hoc sequitur dubium,an arbitramentum latum absente,z irrequisito venditore,valeat.Secūdo,an valeat.qꝺ latum post quadriennū.Tertio an valeat ex eo q̄ latum post public.bonorū.¶Super primo dico,q̄ Bc. alias Jac.de Beluis.ff.de ver.obl.in l.si quis arbitratu.dicit,q̄ non valeat.per ipsam legē,quam allegat pro casu,qꝺ si posset fieri absente parte,stipulator nō esset in mora.Ita tz Ly.in l.ij.C. de contrah.emp.Quidam vero aduocati cōsuluerunt ꝺnum his rōnibus.† Primo,qꝺ arbitrator non ꝺz iudicialiter cognoscere,sed extraiudicialiter se de negotio informare debet,vt no. Jun.in c.Quintauallis.extra de iureiu.facit,qꝺ no.ff.de iud.l. j.de arbi.l.sed z si in seruum.§.si quis iudex.z qꝺ ibi no.z in authē.vt diff.iud.§.j.cum gl.sed ea que hunt fine cause cognitione, non requirūt partis presentiā.l.diem proferre.§.j.ff.de arb.z l. 2 sed z si interpellat.§.j.eo.ti.† Preterea videmus,qꝺ qñ aliquis c actus fit per iudicē non in forma iudicij,non requiritur partis presentia.ff.de bon.posſ.gl.in l.iij.§.si causa.in verb.pro tribunali.z l.seruus bonorū.in glo.in verb.de conditione.¶Preterea, talis arbiter ꝳz nudum ministerū facti,sicut executor,qui pōt expedire sibi cōmissa.etiam parte non citata.z cā non cognita. vt C.de execu.rei iud.l.si vt proponis.z quod no.per Jun.in c. dudum.ver.Item ꝳz.de presumpt.¶Preterea,tpe arbitramenti non debet requiri presentia partis,sicut in cuctum cuiuslibet alterius conditionis,vt puta si nauis venerit,ex Asia.Nā esset ridiculum quod naue veniēte ex Asia requirat partis presentia.Ille sunt rōnes illius Jurisconsulti,ad l.si quis arbitratu. Rideo,qꝺ ibi potest intelligi q̄ fuit actū,q̄ parte presente arbitraret.Vel potest dici,qꝺ ibi adhibuit aliud impedimentum 3 mortis,vel simile,z sic arbitrari non posset.† Vel dic,q̄ ibi fuit actū de prorogādo cōpromissum,quod nō posset fieri parte absente.l.si cū dies.§.fi.de arbi.Hec sunt verba illius consultoris. Et licet predicta subtiliter dicta sint,ego a sententia petr.z Ly. non recedo:sed dico eos indubitanter dicere veritatem.¶Primo,per d.l.si quis arbitratu,vbi vere est casus.Nā si posset fieri absente parte,non diceretur fieri mora per stipulationem.l. diem proferre.§.si quis litigatorum.ff.de arbi.Hec ob.dicte rē spōsiones:qꝺ omnes sunt diminationes.¶Preterea,de hoc est casus expressus.ff.de edil.edi.l.quod si nolit.§.si quid ita.cir.fin. vbi ꝺr,q̄ ille qui emit rem,z nisi placuerit,nēpta sit,vel fiat:nō 4 pōt ad placitū suum,z voluntatē exprimere parte absente.† Et est aduertendū.q̄ illud verbū placuerit,idē importat q̄ si arbitratus fuerit,scz,arbitrio boni viri.l.Thais.§. sororem.ff.de

fidei.li. ¶Preterea.est etiam casus de secun.nup.l.hac edictali.§. h.o illud.vbi dicitur,qõ tales arbitri positi a partibus ad finẽ
d dum.seu pretium conficiẽdum,coguntur iurare,&z ab his iura
mentũ exigitur:ergo patet qõ pars dz esse presens,vt iuramentum exigatur,arg.l.si qñ.C.de testib.†Preterea hoc videmus
5 expressum in iudice,qui tz non in forma iudicij cognoscit,vt qñ decreuit modum alimẽtis prestandis pupillo,dz cognitionem adhibere,z partes interrogare,z explicare ea,que circa predicta expediũt.ff.vbi pu.edu.debe.l.ius alimentorũ.§.sed si non cõstat,ita debuit facere hic arbi.z cũ non fecerit non vz arbitramẽtum.¶Preterea.h.d.ter.expresse in arbitratore,q debuit discutere partes,z eas interrogare,qd velint,q̃tum existimant. Ista cm̃ est amicabilis cõpositio.l.si de meis.alias.incl.idẽ Põponius.§.recepisse.in fi.ff.de arb.¶Preterea expressum vt in l.legatum.ff.de vsufr.leg.vbi,qñ sit arbitramẽtum illud de trãsmu
e tãdo legata de vna re,in aliã,debẽt oẽs,quorũ interest citari.e ¶Ito hoc facit ro naturalis,iuris dispositio que est q debẽt requiri hi qui lederẽtur.¶Possent em̃ per presentiã eius trahere ad aliam arbitratorẽ in aliã suiam.ff.de arbi.l.si.§.itẽ si vnus.in fi.q1 illud est in mero executore.¶Nõ ob.lex allegata in Zitus.de bo.pos.q2 loquit in his,in qbus parti absenti nullũ parat̃ preiudiciũ,vt ibi pz.¶Non ob.exẽplum de executore,q2 hz locum qñ precedit cognitio plena,alias secus.l.z si non cognitio.C.si
6 contra ius,vel vtil.pub.†Super alio pũcto.an valeat arbitramẽtum,si factũ post quadriennium.&dico qõ Spe.in ti.de arb.§.differt,ver.itẽ qõ intra terminum,vt dicere,q̃ arbitramentum,non finit̃ pte triẽn.Sed nec aliquid boni allegat,nec tñ intellexit. Ideo est sciẽdum,qõ talis cõditio,si talis arbitratus fuerit,de
7 scit illo nolẽte arbitrari.l.si merces.in pri.ff.loca.z C.de contrah.emp.l.fi.z inst.co.§.pretiũ.†Quo autẽ quis dicat nolle arbitrari variant iura.Et ideo dico,q̃ qũq3 arbitriũ cõfertur in aliquẽ ex ẽptibus,loquoz in casu permisso,tũc si tale arbitriũ committit circa ea,que sunt de substãtialibus Zctus,vt circa ipsam rem,arbitrabit̃ intra lx.dies,nisi aliud tẽpus sit expressum. l.qõ si nolit.§.si quid ita.de edil.edi.Si vero arbitrium constituit circa aliam extrinsecã rẽ,z tunc arbitrari debet statim cũ põt, alias dicit nolle.l.hec venditio.ff.de ẽpt.emp.in pri.¶Facit ff. de condi.z demon.l.hec conditio.Aliquãdo arbitriũ confertur in tertiũ,vt in casu nostro,z tũc põt hoc duobus modis cõtingere,¶primo,q arbitriũ sit circa personã cui debeat acquirere, ea existẽte certa:tunc cm̃ dicit nolle arbitrari,nisi cũ fuit in iudicio interpellatus.Ante em̃ posset morã purgare.l.cũ quidã. ff.de leg.ij.z ibi no.Si vero persona est certa:sed rei declaratio, vel pretij,cõmittitur arbitrio tertij,vt in casu q.nostre,tũc dici
f tur nolle arbitrari elapso anno.¶Casus est expressus C.cõmu, de leg.l.fi.§.sed z si quis.Nec dicat aliquis,q sit speciale fauore vltime voluntatis:q2 est in eo speciale,q̃ alio nõ arbitrãte,transit arbitriũ in legatariũ,qõ non est in contractibus:q2 Zctus annullant̃ sed ñ per cursum anni desinit arbitrator posse arbitra
g re,q2 vt nolle,z sic deficit conditio,hoc est cõe tam Zctibus,q̃ vltimis voluntatibus.Et hoc sentit gl.in d.§.sed z si quis.si bene inspiciat.qõ per cursum anni,quis dicat̃ plecte nolle.prohab
8 ¶ad Tre.l.fi.§.j.†Sup tertio vero dico,qõ dictũ arbitramentũ non vz bonis publicatis,cũ ille cõsultor consuluit,qõ tenetur,z vsus est his verbis,tz cõpromissum solvatur morte,z per consequens publicatione bonorũ,l.actione.§.publicatione.ff.p soc.
h tũ hoc est quoddã pactũ,vel trãsactio,qõ trãsit ad heredẽ,h vt ff.de pro.l.si pactũ.z no.in Spe,tit.de arbi.ver.finit.z ver.sed nunquid.¶Parcat mihi ille cõsultor,nã hoc est Zter.l.quoties. §.fi.ff.de noua,vbi dicit,qõ conditio z contractus pendentes ex instrumentis,post publicationem bonorũ.non valent,z sufficit obligationẽ non oriri ciuilem,nec naturalem,qõ patet.q2 si dbi naturalis obligatio oriretur,fieret nouatio.l.j.§.j.e.ti.Dz ista venditio.de qua loquitur,est conditionalis,si ille arbitrare
i tur.l.si.de contrah.emp.ergo,ꝛc.Nec ob.quod dicitur,q̃ transit in heredem,q2 posito,quod hoc sit verum:tamen fiscus hoc
k casu non habetur loco heredis,vt dicit gl.expresse in terminis nostris.in l.nouatio.ff.de noua.z tangitur.ff.de fideiuss.l.mter cos.§.bonis.z ibi per gl.z expressius per Jac.de are.ibidez. Concluditur ergo,dictum arbitramentum esse nullum,triplici ratione,ꝛc.Et hoc dico ego Bar.

ADDITIONES.

a Th.D.¶Calamanus.Alias inci.Taliolus de Spoleto.z de hoc cõ.vide And.Sicu.in l.si quis arbitratu.in pri.in addi. Bar.de verb.obli.vbi dicit,quod est nu.cclxx.

b B.L.¶Valeat.Circa primam partẽ,q̃ arbitrator non possit arbitrari partibus absentibus,contrarium tenuit in l.si qui ex consensu.versi.sed incidenter quero.C.de episco.aud.z Ant.de Bu.Panor.Jo.de Imo.in d.c.Quintauallis.extra de iureiu.

videte per nouissimos in d.l.si quis arbitratu.Et addite consi. Federic.de Sens consi.cclxiv.

c ¶Presentia.Vide Ro.consi.lxj.Pe.de anch.consi.cccx.

d Th.D.¶Jurare.Vide Bald.in d.l.hac edictali.§.illud.ff.de sec.nup.z sequitur Mar.Soc.in rub.de dila.arti.v.in q.xxxix. facit quod no,Bal.in l.j.C.de sen.ex breui.reci.

e ¶Citari.Ro.qõ Bart.vult,q̃ in laudo arbitratoris requirat partis presentia,vel citati,contra Bar.tenet Frã.de Alb.in repe.d.l.si quis arbitratu.Bul.de Lug.in l.epũcopale.in vlti.q.z ibi Raynal.C.de epis.aud.z ibi etiam Bal.z in l.ij.C.de ed.ac. z in l.j.ad fi.C.de arb.z in repe.l.j.in v.q.prin.ff. de leg.ita tenet etiam Lano,indifferẽter in c.quintauallis.de iureiu.vbi Hostr. Ant.de bu,Jo.de Imo.Abb.z plenius Bal.Card.Flo.in consi.cxl.factũ tale est.Lud.Ro.in cõ.lxj.licet m.ibi magna fuerit dubitatio.Raph.cen.in consi.xxx.visis cõpromissis.Jo.Flor.in c.expõsita.de arbi.Aler.in cons.cxxx.in j.vol.difficultas huius negotij.adde Ang.de are.in §.pretiũ.Inst.de emp.z vend.qui tenet contra Bar.¶Ito opi.autẽ Bar.hoc idẽ tenet Bal.in d. l.si quis arbitratu.vbi ponit verba huiusce consilij,z in l.Theopompus.in pen.q.ff.de do.prelcg.z in l.j.ff.de legq.ij.z in Lalio. ff.de alimẽ.z cib.leg.z Bal.Ang.z Imo.in d.l.si quis arbitratu. z Bal.in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de offi.procõsu.z leg.z in authen.ei,qui iurat.C.de bon.auctj.iud.possid.z in ea circa fi.de inue.in mari.fac.vbi pro hoc allegg.Imo.ita consulunt Jo.de Ana.in consi.lxxxij.visis his que in facto proponũtur,vbi dicit,q̃ ista opi.Bar.est maioribus authoritatib9 z validioribus rationibus vallata,z in iudicando,z consulendo est tutior,vt dicit ¶De.Besu.in d.l.si quis arbitratu.qõ hoc sit cõmunis opi.propter quod Jas.in l.j.dicit,qõ istud verbum dominus ¶De.est bonum,q2 consulendo,z iudicando non est a sua sententia recedendum.Et retenta ista opinione Bar.cuius authoritas est suprema in actu practico.limitat hanc eandẽ Bar. opi.nouem modis,de quib9 ibi per d.Jas.z seq.cui adde Andr. Sicu.in c.illo vos.de pig.vbi ad ea que dicit in iij.limita.q̃ arbit.potest ferre sententiam,vltima die compromissi.Adde pulchrum consi.Bartho.Soc.in consi.cxxiij.presens consultatio. Ro.etiam contenta in vj.limit.z adde concord.de quibus per Feli.in c.cum olim.de re iud.z in c.veniens.de testib.z Philip. Franc.in c.ex insinuatione.in fi.de appel.vide in fine.not.per Bar.in l.j.C.de sent.ex bze.recl.z per Card.Aler.in c.cũ sit romana.de appel.que not.quia fuerunt de facto in causa domini Fran.Becci.qui per Illust.do. Jo. Sfortiam fuit carceratus z commũit duobus,vt reuideremus eius computa,qui fine causse cognitione processerunt z condemnauerunt in quatuor milia. z l.flo.dicebatur per do.Bar.in l.ij.§.si de frumentaria.ff.de admi.re.ad eum.perti.quod non debeat citari,tamen ex quo non erat notorium ipsum fuisse debitorem,imo erat dubium,z libri non erant scripti manu ipsius.Et alia multa fuerunt opposita z maxime quod non erant calculatores Communis z officiales fuit per Magnific.do.Guliel.Zan.b.rtelium Pisauri locum tenentem pro Illust.Duce Valentino in fauorem ipsius Frã. pronunciatum,qui fuit redintegratus ad sua possessiones,z per aduentum prefati Illustr.do. Joan.non fuit revocatus.in possessipsi.plenius in consilio meo.visis opportune,z discussis processibus,z modo ego,vt heres prefati Franc.possideo bona ipsius.

f ¶Anno.Idez tenet Bal.consi.cxxv.lib.iij.licet aliter loquatur consi.cclxv.lib.ij.de quo in d.l.si quis arbitratu.

g Tho.D.Molle.Adde Bart.in d.l.si quis arbitra.in iij.q.z sequitur Flo.in l.si societatem.§.arbitrorum.ff.pro so.cum cõcor. de quibus per Jas.in d.l.si quis arbi.cui adde Ang.de Are.in §.pretium.vbi doc.Justi.de emp.z vend.z vide apo.in d.l. si gs arbitratu.in verbi.nolle arbi.

h ¶Trãit ad heredẽ.Si vnus ex arbitratoribus moritur antequam compromissum,z trãseat ad heredẽ,adde plene Bar.il.si quis arbit.in fi.eũdẽ Bar.in d.l.societatẽ.§.arbit.ff.pro soc.z Pau.de Ca.in cõ.cxxx.circa primũ.z i cõ.seq.cõtra Bar.vero tenet Spec.hic alleg.z Fran.Tig.z Aler.de Im.in d.l.si quis arbit.Bal.in l.fi.C.de cotrah.emp.Can.i c.quintauallis.de iureiur.vbi Ant.de Bu,Jo.de Imo.z Abb.Zafran.de Ozi.in tra.de arbi.ver.solũ compromissum.z seq.Jas.plene in d.l.si quis arbit.licet Pau.de Ca.z Vanfran.non faciat mẽtionem.in eo autem,quod Bart.vult,quod si aliquis de compromittẽtibus est bannitus,z bona sunt publicata,finit potestas arbitrãdi, vide Barto. in d.l.si quis arbi.cum concor.de quibus ibi per Jas.in vlt.col.an autez compromissum factum per prelatum sit per turibus prelature,transeat ad heredez,z vide plene per Fli.in c.in presentia.in pri.de testib.

i ¶Heredem.Vide Pau.de Cast.consi.xxx.

k ¶Heredis.Vide Ro.consi.iij.

Consi

CONSIL. CLXVII.

Sivnus hȝ ex priuilegio qȝ possit liberare dieb⁹ certis aliquos de carceribus, statuto cauetur qȝ nullus liberetur de carcere nisi primo habuerit pacem cum offenso, z Titius blasphemauit Deum, z propterea missus est in carceres, an possit liberari per illum priuilegiatum de carceribus, z concluditur quod nc.

1 ¶Ecclesia nunquam claudit gremiū reuersis ad penitentiam.

a Quod minister fratrum de penitētia teneatur, z debeat exhere, z liberare y. captiuos de carceribus ciuitatis Perusij, in die Cineris sancti, z duos in festo natiuitatis Domini: ꝛc, nullus tñ de dicto carcere relaxetur ex qua

b cunque cā condēnatus, nisi primo habuerit pacē ab offenso⁹ vel eius herede, ista sunt verba statuti: nūc quidam est cōdēnatus, qz blasphemauit Deū, detinetur in carceribus, an possit p dictum statū relaxari: nā obstare vr qz non hȝ pace cum offenso. ¶Super quo puncto dico, talē posse a carceribus liberari. Nam hȝ pacē ab offenso, nam blasphemādo Deus principaliter offenditur. Sȝ nos videmus, qȝ Imperator ei, qui blasphemauit facit pacē, z remissionē de iure, ergo idē i statuto scripto, vt C. si quis impe. maled. l. j. ergo multo magis De⁹ misericors cui ē propriū misereri semper z parcere. Et hoc est qȝ dr alibi,

1 ¶Ecclesia nunq⁹ claudit gremiū redeuntibus, vt C. de sum. trī. z fi. catho. epistola, inter claras. cir. fi. z alibi, veniam penitentibus damus. C. de her. auth. Bazaros, in fi. Eñ sine dubio sola confessione, z remissione simplicis sacerdotis dr habere pacē ab offenso. Vel si diceretur non reperiri offensum, qui posset facere pacē: tunc dico qȝ illa clausula, nullus tñ ꝛc. non pot referri ad crimina vbi nullus offenditur, sȝ ibi quis punitur, qz cōtra bonos mores facit. ff. de postul. l. j. ꝛc. z qȝ ibi no. sez, qȝ clausula vltimo posita refertur ad ea, ad que cōmode pōt referri, z secm hoc remanet iste condēnatus de hoc crimine, sub precedēti distinctione, absqȝ hac vltima limitatione, z sic poterit merito a carceribus relaxari. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. C. Similiter. Adde, qȝ istud consi. fm ordinē perusi. est in j. par. iudicioꝝ. nu. xxxvj. z alias inclam dei nole amen. ministerij. Et est notandū, qȝ blasphemans deū pōt relaxari propter pacē habita a pbytero parochiali, vigore statuti de relaxando carceratos propter pacē habitā ab offenso. Et hoc cōsi. allegatur a Ioā. Fran. in suo reper. in ver. blasphemiam. in ver. vj. z dicit sic ita practicasse. z adde, qȝ hoc cōsi. vr casus in c. in is qui prelatus, xxiij. q. iij. vbi dicit tex. qȝ que in Deū commissa sunt cū magna discretione, nō sine pena solimus relaxare. Ita cit et, qz episcopi dicuntur legati Christi, vt in can. accusatio. ij. q. vij. z in can. omnes qui. vij. q. j. vbi dr, qȝ iniuriam episcopoꝝ punire spectat ad Christū, cuius legatione funguntur. Facit et qȝ quis compelli dȝ remittere ranconē, sȝ non satisfactionē iniurie, vt in c. si quis non cōtristatus, ꝛc. d. l. Si ergo ecclesia vult quē compelli ad hoc: fortius vr, qȝ Christus cui iniuria irrogatur, hoc permittat fieri per ipsius ministros: z ibi clerici dicunt hēdes Christi. c. cum fm. de præben. ergo poterunt facere pacē, vt in verbis statuti, vel eius hēde. Et hoc vltimum posset intelligi in clerico habēte curam respectu sui parochiani. Nā alienū parochianum non pōt ligare, nec soluere. c. omn. s. de pen. z remiss. extra. Adde et, qȝ hoc consi. referunt z sequntur pe. de an. z ioā. de ana. in c. fi. de maled. z phil. Dec. in cons. cxxxvij. inc. diligenter p̄o tenui facultate, vide ias. vbi plene, in l. ait prætor. in j. iurari. ff. de iureiuran.

b Offenso. Vide Fel. in c. nonnulli. de rescrip.

CONSIL. CLXVIII.

Sivnus socioꝝ habēs filium, instituit eundē filium heredē, z mandauit qȝ cōiter viueret cū alio socio, quid importet hoc aduerbium coiter, z si alius socius patris sui habebat multam familiam, z ipse nullā, an pot repetere quicquid vltra exposuit. Item, si pater suus mandauit restitui male ablata, z qȝ iraretur dicto alterius socij, quo dȝ hoc intelligi: z an sufficiat iuramentum consocij.

1 ¶Verba hec, pupillum debere morari cōmuniter cum Titio, a testatore prolata, quid importent.

2 Verba significantia communionem, ad que referantur.

3 Verbum placuerit, z stetur dicto alicuius, in testamentis positum quid importet.

4 Pactum quo p̄omittitur per aliquem stare simplici dicto alicuius, non valet.

a Fidam habens bona cōia. cum Titio suo fratre coiter viuens, fecit testamētum, in quo nihil suum pupillum heredem suum instituit, z dictus Titius eidem tutorē dedit, z inter cetera disposuit per hec verba, Item rubeo per Titiū fratrē meū restitui omne id, z quicquid ego, vel dict⁹ Titius, vel alter nostrum recepissemus, vel habuissemus illicite a quocūque de bonis cōmunibus meis, vt suis, secūdum quod ipsi Titio placuerit, hoc, z de hoc stetur dicto ipsius Titij, ꝛc. ¶Preterea, disposuit in codicillis, quod debeat stare, z morari cum dicto Titio fratre suo cōmuniter vsqȝ ad etatem xxv. an. completā. Modo, cum dictus Titius tempore testamenti, z codicillorū, z postea habuit magnā familiā, pupillus vero paruam, z quasi nullā, z dictus pupill⁹ steterit cū dicto Titio nulla facta diuisione, querit an dictus pupillus dēat aliquid rehabere a dicto Titio, qz plus fuit expensum in familia dicti Titij, quid importent dicta verba, qȝ debeāt stare cōmuniter. Secundo, cum dictus Titius asserat cū suo iuramēto se multa solusse p̄o male ablatis, nec dicat quid, vel cui, an suo dicto sit stādum: Circa primū videtur, qȝ dicta verba nil importēt, nisi quatenus dicto pupillo sit vtile, vt ff. vbi pup. edu. deb. l. j. §. j. vbi, si testōr statuit vbi pupillus dȝ morari, vel educari, statur eius voluntati quātumcumque pupillo sit vtile. ¶Preterea illa verba, dēat morari cum dicto Titio, vsque ad etatē xxv. ann. videntur adiecta in fauorē pupilli, z d. Titio nullū commodū debent afferre, ff. ad treb. l. Gemina. §. fi Gemina. z qȝ ibi no. z de vsuf. l. in fideicōmissi. fi. cū Pollidius. ecōtra videtur, qȝ dicta verba importent,

1 qȝ omnia bona sint mutuē cōmunia, dixit aūt testator, qȝ dēat morari cū dicto Titio cōiter, ex quo communionē omnium bonoꝝ videtur importare, vt ff. de le. j. l. fi. §. Lucius. cū ibi all. in gl. z ff. ad Treb. l. Lucius. in princ. incip. ¶His sic allegatis p̄missis, in q. nostra dico, qȝ verba significantia communionē referunt qñqȝ ad res, seu bona, z tunc sine dubio significāt, vt bo-

2 na ipsa sint cōmunia equaliter, vt d. legib. ¶Quādoqȝ nō refertur verbum cōe, ad res, sed ad aliū actum, vt in q. p̄opōsita: vbi verbum cōiter, refertur ad stare, z morari, z tūc verba sunt dubia. ¶Possent enim intelligi, qȝ solū exp̄sse victus fierēt cōmuniter, l. equaliter z debeat quilibet cōferre, vt ff. de collat. l. j. circa p̄in. z Lūj. in fi. Et hoc crederē ego esse verum in dubio, in pluribus habētibus patrimoniū indiuisum, vt dicimus in pluribus scholaribus, qui stāt, z morātur cōiter, id est, equaliter victum conferūt, vt d. l. Sed quādoqȝ ista verba sunt relata ad plures habētes patrimonium cōe, vt fuit in q. p̄opōsita, tūc credo, qȝ ista verba debeāt intelligi, qȝ oēs fructus communiter, z equaliter percipiantur, z expendantur, vt ille Titius ratione maioris familie plus ponere non cogatur. Et hoc p̄obat primo ex verbo communiter, qȝ debet exp̄mi, id est, equaliter, vt d. l. fi. §. Lucius. de leg. ij. vbi videt casus, z in feud. de duob. fra. de nouo benef. inuest. c. ij. duo fratres. Facit optime. ff. p̄o so. l. cū duobus. §. papinianus, alias incip. l. si fratres. hoc etiā fortificatur, qz dicere viuere communiter, importat qȝ ratione maioris familie a dicto Titio nō exigat plus. per l. fi. §. fi. de dol. excep. vbi testator grauauit vnū, vt parē rationē cum suis coheredibus faceret, qȝ gl. exponit, id est, p̄o sua parte eos nō cōueniant, cū cōmuniter viuere dicatur, qȝ exponitur equaliter, seu pariter. Exponitur ergo, qȝ dictus pupill⁹ dictū Titiū. p̄o dictis fratribus, vsqȝ ad dictū tēpus nō veniat. Et ista interp̄etatione adiuuat mēs testatoris, que colligitur ex eo, qȝ ipse in sua vita fecit cum suo fratre, ex quo verba dubia declarātur. l. dānas. ff. de vsufr. leg. §. fi. z de adim. leg. l. j. z ff. de lega. j. l. fi. seruus plurium. §. fi. cum fi. Super secūdo puncto videtur, qȝ dicto ipsius Titij standū secm qȝ testator voluit. l. Theopompus. ff. de do. p̄le. vbi videt casus etiā de hoc, extra de testamen. c. cū tibi. Econtra videtur, qz ista volūtas ad secretū aliene voluntatis conferatur, z sic a iure rep̄obatur, l. captatorias. C. de her. instit. z de

3 leg. j. l. captatorie. ¶Breuiter super isto puncto de viribus duorum verborū, examinare debemus quid importent illa verba, z secundum qȝ ipsi Titio placuerit. Secūdo quid importent illa

b verba, z de hoc, dicto Titij stetur⁵. De primo dico, qȝ verbum

c placuerit, c intelligit arbitrio boni viri, vt ff. fi. fideic. li. l. Thais. §. soiore. vbi exp̄ressum est, z probat co. tit. l. Lucius. Et hoc attēto apparet, qȝ de administratione alias assertione dicti Titij non est standū, nisi in quantū, vt vir bonus arbitrabitur, id est, index, qui dicitur vir bonus, l. vir bonus. ff. iudi. sol. z l. cōtinuꝰ §. cū ita. ff. de ver. obl. z de iniur. l. sed si vnus. §. prætor ait. z not. in l. societatem. §. arbitrorum. ff. p̄o soc. Sed vir bonus nō arbitraretur nisi quatenꝰ cōstaret, z probaretur legitime ab aliquo extorti esse, l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. p̄sid. ergo, ꝛc. De se-

d cundo cū dicitur, qȝ stetur eius dicto, ꝛc. dico, qȝ dictū statutū dicit, id qȝ inuda assertione p̄ferr, l. sciendū. §. dictū. ff. de edil. edi. Et de mera voluntate videtur conferri magis, quā in boni viri arbitriū, vt arg. l. Thais. §. Lucius. ff. de fideicom. lib. Sȝ hic apparet, an debeatur, z cui debeatur cōferri in volūtate dicti Titij, z sic talis dispositio est ipso iure nulla, vt d. l. captato-

rias, z l. captatorie, in quib⁹ est casus. Nō, obs. l. Theopōpus. q̄ ibi loquitur in dote, cuius fauore valet legatū etiā incertū, l. cū potest. §. gener. de iur. dot. Preterea, ibi testator posuit ita limitate in volūtate alterius, q̄s ille decipere nō posset, vt ibi patet. Non obst. c. cū tibi, quia illa Decretalis debet intelligi secūdum distinctionē iuris ciuilis: vel ibi loquit̄ tantū in relictis ad pias causas, secundū Innocen. sed hoc non est relictū ad pias
4 causas, sed magis est relinquere alteri⁹ debitū. †Preterea: pro hoc facit illud, q̄s quidam doc. dicunt, q̄s si in cōtractib⁹ promitto stare simplici dicto tuo, hoc pactū nō valet, vt tenet Ly. de episc. z cle. l. si quis in cōscribendo, tāgitur in Spec. de prob. §. nunc videndum restat. versi. si ibi, vbi dicitur, quod tale pactū valet, sed si reducitur ad arbitrium boni viri, vt ipse not. ff. de pre. stipu. l. se. Ego tamen dico in proposito talem dispositionē
e nullius esse momēti, z assertioni dicti Titij standum non esse, z non plus. Bart. de Saxoferrato.

ADDITIONES.

a Tho. D. Quidā habens. Istud cōsilium alias inci. Bono. quidā, z secundū ordinē Peru. est xu. ij. secundū Pe. cozze. in l. captatorias. C. de testa. milit. z ibi videas. z vide Pe. de Ubal. ponentem hoc consiliū de verbo ad verbū, in tractatu de duobus fratribus, in vj. parte. prin. in xxxvj. quest. princip. z Jason in l. iusiurandū quod ex conuentione. ff. de iureiuran. z Aler. in l. j. C. de sacrosan. ecclesijs. in addit. Bar. incip. volūtas. z plene per Jas. in l. vt nemini. C. de colla. z Aleran. in consi. lxiij. circa id quod queritur. Item alias incip. hoc consi. Machomēsis: z ita alleg. Barb. in l. Titij, z Meuium. §. alteri in add. que incip. z ideo. ff. de administrat. tuto. alias incip. Bertomiensis: z vide Aler. in consi. lxxvj. viso themate. in quarto volu.

b Stetur. Vide Jas. in l. iusiurandum quod ex conuentione. ff. de iureiuran.

c Placuerit. Vide Abbat. cons. iij.

d Th. D. Secundo cum dicitur. De isto consilio facit mentionem Bart. in l. Theopompus. vers. quero, dicit testator. ff. de do. preleg. z ibi vide que scripsi in addi.

e Non esse. Vide late Alex. consi. clvij. lib. j. Ang. ccj.

CONSIL. CLXIX.

Si statuto cauet̄ quod citat⁹ ad citationē, si cōparet ad se excusādū nō posset capi illa die nec sequēti, p debito: z vnus exbānitus fuit cōdemnatus de pecunia, z venit ad se excusandū, an pōt capi stante dicto statuto.

1 Statutum disponens, quod quis nō possit pro aliquo debito capi: quomodo intelligatur.

2 Securitas data vigore statuti, nō dz intelligi d bonis publicis.

3 Statutum debet intelligi secundū propriam significationem.

4 Ciuitas Tudertina in suis debitis de iure cōmuni, vel priuato non habet priuilegia.

a **Statutum** Ciuitatis Tuderti dicit, q̄s si quis fuerit citat⁹ ad se excusandū ab accusatiōe vel inquisitione. z cōparuit illa die z sequēti, capi nō posset pro aliquo debito, alias delicto etc. Cōtigit quod quidā Andreolus erat pro quibusdā debitis exbānitus, z cōdemnatus in pecuniā, qui citatus comparuit ad excusandū se, z post excusationē eadē die fuit captus
1 pro dicta cōdēnatione. †Queritur, an potuerit capi de iure. Et videt̄, q̄s sic, quia talis securitas data a statuto, quod nō possit pro aliquo debito capi, debet intelligi preterquā de maleficio. Hoc probat C. de his qui ad eccle. confu. l. ij. cum sua gl. ossa. in authen. de mand. princ. §. neq; autē. z ibi not. in glo. vbi dicitur quod fiducia data de cōfugientibus ad ecclesiā, non habet locū in maleficijs ibidē exceptuatis, z idem dicit glo. in omni maleficio. Preterea, quādoq; a lege dat̄ securitas, ne quis capiat̄
b intra domū, tamē hoc intelligitur preterquā in causa criminali, b ff. de in ius voc. l. plerique, z ibi not. z de reg. iu. l. nemo de domo. †Preterea, securitas data nō debet intelligi d bonis publicis, vt in aut. de mand. princ. §. publicarū. Sic ergo predictum statutū limitat, z restringitur secundū dispositionē iuris communis, vt l. vt gradatim. §. sed z si lege. ff. de muner. z hon. †Preterea, statutū debet intelligi secūdū propriā significationē, l. nō
3 aliter. ff. de leg. iij. de exer. l. j. §. si is qui nauē. Sed debitor, z creditor proprie est quando alienā fidem quis sequit̄ contrahendo, vt expresse dicit̄. ff. si cert. pet. l. j. Sed si ex maleficio est quis obligatus, nō ex eo, quod quis eius fidē sit secutus, z sic non est proprie debitor. Verbū ergo statuti, quod hic dicit, pro debito etc. non habet locum in casu nostro. Econtra videtur, quod iste Andreolus erat exbānitus, z cōdemnatus. sed facta condemnatione si aliquis cōuenitur ad penā, non dicitur conueniri ex maleficio. sed ex quasi contractu, qui contrahitur, z celebratur sententia. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecul. Et hoc etiam dicit lex, quod quando agitur de crimine ad aliquem condemnandum debet agi cōtra presidē. z ista dicitur causa criminalis: sed condēnatione facta, tūc agit̄ cōtra procuratore Cesaris, qui est iudex inter fiscū, z priuatū, z sic est casus ciuilis. nō criminalis. vt C. vbi cau. fis. l. j. Et per hoc patet respōsum ad primā, z secūdā ratiōnā allegatā in cōtrarium: q̄ verū. quādo quis capitur pro ipso
maleficio inuestigādo, z puniēdo, vnde maleficiū est causa prorima captionis: sed hic causa proxima est ille quasi cōtractus, q̄ sentētia celebratur. Unde, sicut sentētia lata p quodā priuato nō posset exequi capiēdo eius personā. ita nec etiā pro cōmuni.
4 †Preterea, ciuitas Tudertina in suis debitis de iure cōmuni,
c vtitur iure priuati, nec habet priuilegia fisci, vt ff. ad munici. sicmile C. de iure Reip. l. ij. lib. xj. sed ad petitionem vnius priuati nō posset vetāte statuto ergo, etc. Per hoc respōdetur ad tertiā rationē factā in cōtrarium, q̄ ibi loquit̄ in debito publico, hoc est in fiscali, sed ciuitas Tudertina nō habet priuilegia fisci, ergo, etc. Preterea, appellatio generalis debiti est, siue ex cōtractu, siue ex delicto. l. Brece. §. sed z si ex delicto. §. si ex debito. de fideiuss. z l. si cui. de verb. signifi. sed statutū dicit. quod nō possit capi pro aliquo delicto, ergo, etc. Et per hoc apparet respōsum ad quartā rationē q̄ in d. l. j. ponit̄ allusio, siue deriuatio vocabuli, cui nō debemus stare, si habeamus p legē alleg. aliter declaratū, sicut testamentū dicit̄ quasi testario mēntis, z tamē non omnis testatio mētis est testamentū, z idē in multis similibus. z per hoc apparet respōsum ad ea que dicunt̄, q̄ istud testamē-
tum est positū inter alia statuta, que tractāt de ciuibus: quia fateor, quod ista captura que fit pro cōdemnatione, fit pro ciuili causa, vt probatū est. Cōcludendo ergo, dico z cōsulo prefatum Andreolū ex predictis causis nō potuisse capi d iure. Hoc probo potissime per l. ij. §. legatis. de iudi. cōiuncta l. hos accusare. circa princ. de accu. vbi videtur casus. Nam in d. §. legatis. dicitur pro his qui ante contrarerūt istam eandem securitatem dedit eis lex pro his delictis: quē ante commiserunt. d. l. hos accusare. Respondeo, argumentis supradictis, quia causa istius securitatis erat necessaria: sed in iuribus contrarijs causa securitatis erat voluntaria. Nam libera voluntate quis fugit ad
d ecclesias, d vel stat in domo. Sed in questione proposita, causa securitatis similiter est necessaria, quia ad iudicium trahitur quis inuitus, ergo talis securitas data supra trahitur ad criminales condemnationes. Barto.

ADDITIONES.

a' Tho. D. Statutū. Hoc cōsiliū secundū ordinē Perusij. est i j. parte iudiciorū nu. xxviij. alias inci. in Dei nomine amen. z in quātū Bar. vult quod ex delicto, vel ex maleficio dicatur debitor. z cōprehendatur in statuto. p ter. in l. grece. §. sed z si ex delicto. ff. de fideiuss. Adde ter. in l. j. §. debitū. iuncta l. q̄ iniuriarū. ff. de const. pecu. z ita plene prosequitur do. Fran. de Are. in l. j. ff. si cer. petat. z ibi sequitur Bar. Soc. quibus adde Bart. hic. z miror, quod non allegant ipsum. an autem in materia statuti fideiussor dicatur debitor. vide bar. in d. l. i. cum addi. aleran. z Jas. in vlt. col. Et an dicatur debitum ex sententia, vide Fel. i c. fi. de prescri. Et an quod debetur actione reali dicatur debitū, vide doct. in d. l. j. ff. si cer. pet. z ange. de aret. Institut. de act. in princ. que omnia not. pro statutis loquentibus de debitore, si quis fuerit debitor. Idem adde, quod saluusconductus concessus pro debito, intelligitur etiam pro criminali secus pro aliis debitis, Ita alleg. bart. in hoc consilio Jo. Fir. in suo reper. in ver. saluusconductus. in vers. tertio.

b In causa criminali. Vide Jas. in l. plerique. de in ius vocan.

c Ciuitas Tudertina. Vide Lapum in allega. lxxx. incip. in Christi nomine, de ista ciuitate.

d Ecclesias, vide bertac. in verbo, fugiens. in ver. xiij.

CONSIL. CLXX.

Si testator habēs filiā, eā instituit, z extraneū ac religat̄ vxorē suā dominā, z vsufructuariā omniū suorum bonorū, quid ipsa vxor vigore istorum relictorum debet habere.

1 Legatum alternatiue factum intelligitur de dominio, vel vsufructu.

2 Testator relinquens vxorē dominā quid videatur ei reliquisse.

3 Interpretatio quando est contra ius commune, quousq; est standum.

Petrus Maioli de Perusio in suo testamēto filiā suā instituit heredem ex certa parte, z pauperes Christi heredes vniuersales instituit ex residuo, z suam vxorem reliquit dominam, z vsufructuariam omnium suorū bonorum, etc. Querit, q̄d debeat habere a vxor ista. † In questiōe proposita dubiū facit, quia secundum propriam verborum significationem intelligitur legatum alternatiue dominium, vel vsusfructus. l. si Titio fundus. ff. de vsufru. leg. z no. per Dyn. ff. de lega. ij. l. Titius. §. fin. z per Ly. C. si mu. sec. nu. l. j. in fi. tamen. de consuetudine ista

verba

verba interpretata sunt, qõ habeat alimẽta, sicut habebat in vita viri, & hoc est verũ in liberis institutis, secus in extraneis vt no. per gl. in d. l. j. C. si mul. sec. nu. Cũ ergo in questione nostra liberi sint instituti pro parte, & p parte extranei, queritur quid iuris. Vbi videtur, q̃ ex eo, q̃ dixit domina, non videatur ei reliquisse dominiũ, sed magis præeminẽtiã in domo, sicut tẽpore vite defuncti habebat, l. j. ff. re. amo. & sic non dicat proprie domina, vt ff. de publican. l. cũ si exhibuissent. §. qõ ait. & ibi p Ja. de arc. & de verb. sign. l. prõnũciatio. §. pater. Et ista videt mens testatoris, que debet pneualere, l. in cõditionib⁹. in prin. de cõd. & demõ. Sed ex eo qõ dicit, vsufructuaria, videt tenere. D. dof. qõ habebat plenũ vsumfructũ, vt refert Spec. in tit. qui fil. sint leg. §. j. versi. quid si qs ita diverit. Sed ego dico in quest. proposita, standũ consuetudini scripte in d. l. j. C. si mul. sec. nup, p ea parte, in qua instituta est filia, ab ea percipere debet fruct⁹, tanquã ex alimẽtis pro illa parte: pro ea vero parte, pro qua sunt instituti heredes extranei, hoc est, pauperes Christi, dico qõ si proprietas est tãte estimationis, qõ sufficiat ad faciendã debitã satisfactionẽ pauperibus institutis, dicta mulier debet habere integrũ vsumfructũ, l. omniũ. ff. de vsufr. & de vsufr. leg. b l. vlti. mee, & ibi no. ¶ Nec ob. qõ cõsuetudo proposita interpretat, qõ liberis institutis habeat alimenta, nam ex illa interpretatione oriunt dubia. Primo, an interpretationi standũ? Quod ꝛcedo. Cum enim dicta interpretatio sit ꝛ ius cõmune fauore filiorum eatenus standum est dicte interpretationi, quatenus fauoꝛ filiorum hoc requirit, non vltra, & sic ad extraneos nõ porrigitur, pbatur de manu, testa. l. si ita scriptum. ibi, eatenus, quatenus respicit fauoꝛẽ libertatis, stamus illi interpretationi, & nõ vltra pbatur optime C. de testamen. l. hac ꝛsultissima. §. ex imperfecto. & C. commu. vtr. iud. l. fi. & ita de facto obtentum est. Bar.

ADDITIONES.

a B. L. Cabere. Vide. ã. cons. viij. & Ro. cõs. cxliij. Th. D. Lui adde Bar. in cons. ccxliij. & in cons. quod inc. Bertholdus fecit testamentũ. & in consi. quidam Bar. & cons. seq. inci. Nicolaus. & de hoc cons. meminit Bart. in l. si ita. §. Titia. in fin. & ibi dixi in addit. de leg. ij. & vide Alex. in cõs. xl. in j. vol. in cons. xxix. in iij. vol. vbi alleg. Bart. in cons. isto.

b Th. D. Cfusumfructum. In legatũ omnium bonoꝛ veniunt etiam nomina debitoꝛum, vide Bertachi. in ver. nomen debitoris. & ibi alleg. istud consilium Alexã. & vide Bar. & ibi scripsi in l. dinoꝛtio. §. in venditione. ff. de iud.

CONSIL. CLXXI.

Si testatoꝛ instituit posthumũ suum heredẽ, & ei substituit extraneũ, ac vtoꝛẽ dimisit domiña. & vsufructuariã omnium bonoꝛ suoꝛũ, donec vitã vidua lem seruaret, quid debeat habere vtoꝛ vigoꝛe illoꝛ verboꝛum.

1 ¶ Verba testatoꝛis relinquentis vtoꝛẽ vsufructuariã omniũ bonoꝛum, quid importent.

2 Legatum ex cuius persona iudicetur instituto primo filio, & deinde extraneo.

3 Legatum factum cum dictione donec, intelligitur annuum.

a **Nicolaus** ¶ Ser Amati, instituit sibi heredẽ post humũ nasciturũ ex domina M. eius vxoꝛe, & eidẽ posthumo extraneũ pupillariter substituit. & ipsam dominã M. reliquit vsufructuariam omnium bonoꝛum suoꝛum donec vitam vidualẽ seruauerit. Cõtigit quod posthumus nat⁹ fuit, & adita patris hereditate decessit, & substitutus ex secundis tabulis hereditatẽ adiuit querit, an dicta domina debeat habere aliquid ex virtute dicti relicti, & quantũ. ¶ Et omissa opi. D. y. & aliorum, qui dicunt quod dicta ꝛba importãt, quod dicta domina habeat electionẽ, an eligat dominiũ, an vsumfruc. per l. si quis Titio. ff. de vsufr. leg. & ipse Dyn. no. in l. Titia. §. fin. ff. de leg. ij. & in l. j. C. si mu. sec. nup. & habita p vera opinione, id, quod ꝛsuetudo obseruat, ex vigoꝛe dictoꝛ verboꝛum vtoꝛ tantum alimenta habeat. sed secus institutis extraneis, vt not. per glo. in d. l. j. si mu. secun. nup. Hunc facit dubiũ in quest. nostra: qꝛ in prin. fuit heres institutus filius. hic autẽ extraneus, quod istoꝛũ debemus inspicere? Et videtur, ¶ quod istud legatũ iudicet ex persona filii: quia a persona filij ꝛ ab eius persona cepit deberi ꝛ sic substitutus nõ debet plus debere quã ipse filius obteneatur. l. qui fundum. §. qui filium. ad l. Fal. de lega. j. l. si fundum sub conditione. §. si pater. ¶ Cõtra videtur ꝛ ista est veritas quod ex persona substituti debet habere pro sequentib⁹ annis. Hã tale legatum est annuũ: quod patet ex dictione donec, vt ff. de an. leg. l. legatum. ꝛ de leg. iij. l. qui ꝛcubinam. §. vtoꝛi. sed cõstat, quod legata annua scilicet. primi anni pura sunt, sequentium cõditionalia, l. annos. ã annu. leg. ꝛ l. si in annos. ff. quãdo dies leg. ced. Et sic debemus inspicere initium cuiuslibet anni, vt d. l. cum in annos. ꝛ l. senatus. in fi. de do. causa inoꝛ. Cum igitur pro sequentibus annis, incipiat debere a persona substituti extranei, vt in d. l. si fundum sub cõditione. §. si pater. ergo ab eius persona debet iudicari, vt sic sit saltem vsufr. integre, l. vtoꝛi mee. de vsufr. leg. Bart.

ADDITIONES.

a Tho. D. C Nicolaus. Alias inc. quidam nomine Ric. instituit sibi heredem. & vide eundem Bar. in cons. xcviij. in ij. vol. incipi. quidam pet. & Balan. consi. quod inci. punctus qõus talis est Pet. suum vltimum ꝛc. & vide Soc. in consi. lxviij. Joã. magist. & Alex. in l. si ita. §. Titia. ff. de leg. ij. all. Bar. in hoc cõsi. C Ber. Laud. Adde, quoniam tamen hec trita sunt, non est insistẽdũ, Bar. consi. ix. & consi. lv. Pau. de Cas. consi. cx. & cclx. Ang. consi. xcviij. inci. Ciuitanus de monte policiano. & consil. cviij. incipi. Quidam patronus.

b C Filius. Vide Bar. in d. l. qui fundum. §. qui filium. & ibi doc. ff. ad l. Falc. ¶ Pro cõcoꝛdia aduerte, quod Bar. in l. iij. C. de nat. lib. in l. ij. ff. de verb. sig. tenet, quod appellatione ciuis cõprehẽditur comitatensis. Contrarium tamen allegatur in hoc consi. clxxij. versi. quartum dubium. ¶ Pro saluatione Bar. istam difficultatem valde discutiunt Ange. Jo. de Im. Alex. in rub. ff. so. matrimo. cõcludẽtes, quod in materia stricta vt in priuilegiis, & statutis, contra ius commune, & tunc non comprehendat comitatensis, & procedat secunda opi. Bar. & sequac. Aut vero loquimur in materia vbi sit lata interpretatio & cõprehendantur & ita procedat prima opi. Bar. in l. iij. & d. l. ij. & ista fuit concoꝛdia Bar. in d. l. j. Istam concoꝛdiam facit Fran. de Aret. in suo consi. lxxvij. inc. In Christi nomine, ratio scribendi recte in contrarijs ꝛc. ¶ Posset accommodari alia ratio secundum Alex. in d. rub. ff. sol. matrimo. qui allegat concoꝛdantias, & respondet contrarijs.

CONSIL. CLXXII.

Si ciuitas vel eius consilium dat ptãtem pꝛioribus statuẽdi, & oꝛdinandi super facto libꝛe, aut libertatis, & super statuto ciuitatis, tunc non possunt statuere, qõ ille qui añ erat ciuis habeatur p comitatẽsi: propter ea qõ eius frater est comitatensis. Itẽ, ꝛ eadem ciuitas sit libera, ita qõ ab ea non appellatur, tũ per talem potestatem nõ possunt pꝛiores inhibere appellationes & diffinitiua sed ab interlocutoꝛia sic. Item an possunt statuere qõ iudex non possit syndicari super predic. sententijs. Item dicit qõ filius rustici natus in ciuitate non dicitur ciuis. Item quid possunt statuere aliud dicti pꝛiores circa pꝛescriptionem & circa alia.

1 ¶ Statuentes an potuerint facere, quod si frater, vel agnatus alterius, reperiatur scriptus inter comitatenses, quod etiã frater ciuis sit comitatensis.

2 Potestas statuendi generaliter cõcessa, quomodo intelligatur.

3 Sapientes an vigoꝛe arbitrij eis dati, potuerint oꝛdinare quod a sententia iudicis nõ posset appellari, nec de nullitate opponi.

4 Sapientes vtrum potuerint inhibere appellationem.

5 Statuentes an potuerunt oꝛdinare, quod iudex cognoscẽs, vel inquirens, non posset syndicari.

6 Filius comitatẽsis, & districtus habitans in comitatu, & natus in ciuitate debeat iudicari ciuis, vel comitatinus.

7 Differentia inter ciues de Ciuitate, & ciues de Comitatu.

8 Statutum dictans quod iudex possit procedere, super hoc non obstante aliqua pꝛescriptione, an noceat coniuncto.

9 Comitatensis an possit pꝛescribere libertatem, tali conditione, vt habeatur vti ciuis de ciuitate.

10 Statutum permittens, quod iudex possit procedere per accusationem, inquisitionem, ꝛc. sine adiectione loci, vel tẽpoꝛis, an habeat locum in pꝛobationibus.

11 Statutum dicens, quod si quis pꝛobauerit se allibꝛatum añ in ciuitate & frater eius in comitatu, quod tunc libꝛa fratris non noceat, quomodo intelligatur.

a **Dubia occurrentia** in questiõe martini hugolini, & Saulij, Ant. de Tuderto, sũt infrascripta. Primo, per cõsilium populi authoꝛitatem habẽtis fuit concessa potestas pꝛioꝛibus, cuim quibusdam alijs sapiẽtibus, statuendi, & oꝛdinandi super facto libꝛe, & castri, alias cata

1 stri Communis Tuderti. ¶ Queritur primo, an potuerunt⁹ sta

b tuere dicti sapientes, qõ si aliquis frater, vel agnatus alterius reperiretur scriptus inter Comitatenses, quod eius frater, vel agnatus alterius quantumcunq; esset adscriptus in ciuitate, sit comitatensis? & licet ciuitas, vel consilium ipsum posset, si vellet, legem generalem condẽdo priuare etiam iure quesito. l. venditoꝛ. §. si constat. ff. commu. prædi. & C. de ven. re. ciui. l. j. lib. xj. & ff. ad municip. l. libertus. in fi. & de priui. cre. l. Antiochensium. licet non posset præiudicare faciendo legem specialem contra certas personas, vt ff. qui, & a quibus. l. si priuat⁹. & l. toties. §. j. de

pollicit. Tamen in questione nostra dubium facit, an consilium
voluit hoc concedere illa sapientibus, concedendo illā potestā-
2 tē. † Circa quod dico quod talis potestas generaliter concessa
statuēdi debet intelligi quod ius alteri quesitum non auferat. l.
si pater. que in fraud. credi. z nequid in loco pub. l. ij. §. merito. z
§. si quis a principe. z extra de maior. z obe. c. fi. ¶ Hoc videtur te
nere Inno. extra de consti. c. que in ecclesiarum. circa prin. Sed
c tale statutum prout trahitur ad preteritū, ius quesitum tollit,
vt probo, ergo, &c. ¶ Hoc probatur sic. Certum est iure communi
quod ex statuto vnius fratris, ius alterius fratris non leditur,
vt C. de probationi. l. matrem. z C. de liber. cau. l. multis. Fallit
in casu mirabili, l. cum scimus. §. fin. de agri. z cens. C. libro vnde
cimo. z loquitur ibi in fratribus communia patrimonia habē-
tibus, quod hic non fuit, z ibi not. in gl. Sed per tale statutum
inducitur, quod ex persona fratris, alius frater presumatur Lo
mitatensis: z facit sic eum qui est ciuis Comitatensis: ergo &c.
3 ¶ † Secundum dubium d est, an dicti sapientes vigore dicti ar
D bitrij eis dati, potuerint statuere, quod a sententia iudicis sup
hoc iudicantis. nō possit appellari, nec de nullitate opponi. Cir
ca quod dico, quod ciuitas. que habet primā, z secundā appel-
lationem: sicut est ciuitas Tuderti, ita ad quod nullum aliū su-
periorē appellatur, bene potest tale statutū facere, vt ff. de offi.
iur. l. prima. §. exactis. z quia potest fieri per pactum. l. fi. in fin.
C. de tempo. appell. z l. j. §. primo. ff. a quibus appella. non licet.
ergo per legē statuit enim de his que pertinēt ad eius iurisdi
tionem: sed in questione proposita non est dubiū, an in tali ge-
nerali commissione facta per consiliū, veniat quod dicti sapien-
tes non possint facere. Et bñ dico, quod dicti sapientes non po
e tuerint inhibere appellationē e a diffinitiua, sed ab interlocuto
4 ria sic, nisi fuerit hoc eis specialiter cōmissum, quod probo. † Li
f cet princeps det alicui iurisdictionem condenandi legem f, vt sena
tui, z prefecto, l. non ambigitur. ff. de leg. z C. de offi. prefec. pret.
l. nozmam. z licet ab illis iudicibus: scilicet senatu z prefecto nō
possit appellari. l. j. §. j. ff. a qui. app. non licet. z C. de senten. pre
fec. pret. l. j. tamen predicti non possunt constituere iudicem: sci
licet vt ab eo appellari non liceat: quia soli principi hoc conce
ditur, l. j. in fin. a quibus appellare non lic. vbi est casus nostre
queſt. sed ne liceat appellare ab interlocutoria, bene possunt sta
tuere, vt C. de sen. l. fin. z ibi no. in fin. mag. gloss. Idem in propo
sito licet Commune dederit illis sapientibus potestatem cōden
di legem: tamen appellationem inhibere non possunt: sicut nec
5 senatus potest. ¶ † Tertium dubium est, an dicti sapientes ex
vigore, vel potentate dicte commissionis, potuerint statuere, vt
iudex, qui super hoc inquirat, vel aliter cognoscit, alias non pos
sit de hoc syndicari, seu de hoc syndicatus tempore conueniri.
Circa quod videtur dicendū, quod hoc statuere non potuerūt:
quia eis fuit commissum tantum super facto libre, sed actio ex
maleficio, vel quasi: qua tenetur iudex quitura non obseruauit,
qui male iudicauit: nō ē de facto libre, seu catastri, vt ff. de arbi.
l. quid tamen. §. fi. vbi est casus: sed si facta esset commissio gene
ralibus verbis, sicut hactenus cōsueuit: vt puta, dedit potesta
tem faciēdi super facto libre, z catastri, z dependētibus ab eis,
z eorū occasiōe, z similia verba, tūc credo, quod potuisset hoc
statuere: quia tale statutum occasionaliter tāgit negotiū libre.
Nam iudices timidius sententiant ratione syndicatus: z si fa
ciunt, quod eos reddit audaces. pertinet ad vtilitatē catastri,
arg. ff. de mm. l. sed si fratres. §. idem faciūt, z l. ex maleficijs. §. j.
6 ver. ideo autem de act. z obl. ¶ † Quartum dubium g est si filiꝰ
g h alicuius Comitatensis, h z districtus, qui habitat in comitatu,
h fuerit natus in ciuitate an debeat iudicari a ciuis, an comitati-
i nus, z licet iā multos viderim errare, qui dicunt quod eius ori
go inspicitur, l. assumptio. ff. ad municipa. z l. origine. C. de mun.
z orig. lib. xj. tamen contrarium est veritas, quia ex eo quod est
natus ex patre rustico, z comitatēsi, z illi oneri adscriptus, pa
tris conditionem sequitur, vt C. de agri. z censi. l. diffinimus. cū
simili, siue sit in ciuitate siue vbicunque, vt eodem tit. de agric. z
censi. l. cum satis, &c. z not. l. cum scimus. circa fin. in gloss. super
7 verbo nati. eodem tit. in quibus legibus est casus. † Preterea,
hoc probatur per rationem, Omnia loca que sunt in ciuitate,
siue se habent vniformiter quantum ad ius ciuitatis acquiren-
dum ex natiuitate, siue quis nascatur in ciuitate, siue in quacū
que territorij parte, vt l. qui ex vico, ad muni. z C. de nat. lib. l. ij.
cum simili, sed inter ciues est quedam differentia, quia quidam
sunt ciues de ciuitate, quidam sunt comitatēses. Illa ergo qua
litas, que est inter istos nō distinguitur origine, sed per alium
modum, scilicet, vel habitatione, probat text. C. ne rustic. ad vl.
obse. l. j. z de cap. ci. cē. exi. l. j. lib. xj. z hoc secundum ius, vel ex cō
ditione paterna, seu auita, vt d. l. diffinimus. cum sim. de agric.
8 z censi. facit de verb. sig. l. vbana familia. ¶ † Quintum du
k bium k est, quod predicti sapietes statuerunt, qd iudex possit su

per hoc procedere nō ob. aliqua prescriptione, posito qd hoc fa
cere potuerint, an tale statutū noceat cōtra quo minus ad sui
absolutionē alias defēsionē possit de prescriptiōe obijcere. Circa
qd dicendū est, qd hoc statutū disponit tantū super modo, pce
dēdi, nō sup iustitia, ergo, &c. Dicit enim possit, pcedere nō obs.
prescriptione, possent oriri dubia. Primū, an prescriptionis exce
ptio impediat processum ante litis cōtestationē, de quo in l. em
ptor. de prescri. loi. tēp. de lit. cōte. c. j. li. vj. Secūm dubium pote
rat ee, an prescriptio isto casu perimat distinctionē iuris comu
nis. Istud ergo statutū disponit sup primo, qd prescriptio non
impediat processum: super isto si opponitur ad iustitia causē.
Remanet ergo sub distinctione iuris cōis. l. si vero. §. de viro.
9 cū si. ff. sol. ma. q sit de iure cōmuni statim dicā in ij. du. ¶ † Ser
l tū dubiū l ē, an Comitatēsis possit prescribere m libertatē a tali
m conditione, vt sic habeatur, vt ciuis de ciuitate. Et videtur qd
nō. l. prescriptionē. C. de prescri. xxx. an. z C. de decur. l. si quis de
curio. lib. x. z de murile. l. fi. lib. xj. cōtrarium est veritas quod po
test prescribere libertatem sicut ceteri homines cōditionari, vt
coloni, cēsiti, z fi. l. cum scimus. in fi. z l. cum satis. §. j. z ibi not. p
gl. de agri. z censi. lib. xj. z no. per Bzo. in sum. de prescri. xxx. an.
que pro libertate. Incipit Autem prescriptio a die quo ciuitas
definit eum possidere, vt comitatensem: vt qz ipse incip. gerere se
pro ciue, vt ff. de acq. pos. l. iij. §. si seruus. Nec ob. d. l. prescriptio
nē. cum si. qz sunt locales. Preterea, ibi loquitur quādo qs pre
scribit se in libertatem, super hoc non prescribitur ipse a ciuita
te, vt ciuis: vt no. in simili. ff. de decu. l. decurio. z no. per glos. in d.
n l. si quis decurio. C. de decurionibus. ¶ Septimum dubiū, vtm
10 statuto permittitur iudici, quod † possit procedere p accusatio
nem, denūciationem, vel inquisitionem, sine adiectione loci, vel
temporis, an saltem in probationibus sit necesse quod fiat cum
adiectione loci, z temporis, an saltem in probatiōibus sit necessa
ria adiectio loci, z temporis: z cum in delictis requiratur lo
cus z tempus, vt iura vulgaria dicunt, licet per statutum per
mittatur in accusatione, denunciatione, vel inquisitione non se
quitur quod remittatur in probatione, imo de bet clare, pbare,
n vt ff. depositi. l. j. §. si quis argentum, z ibi not. in gl. ¶ Octauum
dubium est, quando statutum dicit quod si aliquis probauerit
se allibratū an in ciuitate, z frater eius in comitatu, quod tunc
libra fratris ei non noceat, nec apparet vnus allibratus in ciui
tate, alius in comitatu, eodem modo nec apparet quis prius, z
quis posterius de tempore, queritur quid iuris. Circa quod di
co indubitanter reum absoluendum, vt no. per gl. quam in his
C. de probatio. l. matrem, z not. etiam in fi. ff. de nego. gest. l. eum
actum, in vlt. gl. z no. in fi. extra de prescri. c. fi. per gl. in cle. bar.

ADDITIONES.

a Tho. D. ¶ Dubia. Alias, nec in nomine domini dubia occur
rentia, secūdus Alex. de Imo. in l. assumptio. §. fi filius. in prin.
ff. ad munici. z secūdus ordinem ¶ Perutinum est in prima parte
iudiciorus. nu. xxxvij. z Alex. in l. pen. ff. de aqua plu. arc. in add.
dicit alleg ari hoc consi. Barto.
b ¶ An potuerunt statuere adde circa primum dubium, quod
no. Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fa. z in l. toties. ff. de
pollici. z in proe. digestorum, z vide plura per Fel. in c. cum om
nes. de consti. z vide anto. de canario in suo consi. quod inc. per
lumina potentium.
c B. L an. ¶ Tollit. vide angel. consi. cclxx. z ibi, an posset app.
ab vi iquitate statuti.
d Th. D. ¶ Secundum dubium, adde Bar. in l. pen. ff. de aqua
plu. arcen. z in l. omnes populi. ff. de iusti. z iure. z Bald. in
clxxvij. visa petitione, in iij. volu. abb. in c. veniētes. de iureiur.
z vide plures concor. per alex. in d. l. pen. vbi alleg. Bar. in isto
consi. cui adde, que dixi ff. Alde etiam domi. Joā. Bap. Seuer.
in d. l. omnes populi. z ibi videas apostil. incip. omissis, z vide
Lud. Roma. in rubri. de arbi.
e ¶ Appellationem. Alde Bal. consi. cclxxviij. lib. iij.
f Tho. D. ¶ Condendi legem. Adde Bald. z Pau. de Cas. in l.
mancipia. per illum tex. C. de ser. fug. z vide Bar. in l. ambitiosa
in versi. item ex virtute. ff. de decre. ab or. fac.
g ¶ Quartum dubiū. Adde Bar. in l. assumptio. §. filius. ff. ad
municip. cum concor. de quibus per Alex. de Im. ibi, vbi alleg.
consi. barto. hic, adde etiam bal. in consi. xlvj. statuto ciuitatis
Uerone. in j. vol. z Jo. de pla. in l. diffinimus. C. de agri. z cēsi. li.
xj. z in l. filius. z l. origine. C. de mu. z origi. lib. x. z Ab. z doc. in
c. ij. de conuer. in fid. cum concor. z vide bar. in consi. quod inci.
pone alias est de comitatu.
h ¶ Comitatensis. Alde quod consuluit bal. super statuto Bri
xie, quod nullus recipiatur in collegio, eius consi. xlvj. lib. j.
i ¶ Debeat iudicari. Alde apost. in l. j. in versi. sequitur in text.
ff. ad municip.
k ¶ Quintum dubiuꝫ. An exceptio prescriptionis possit oppo

ni per

ni per reum conuentū,non obstante statuto facto a sapiētibus cum libera authoritate,adde not per Jmol.in cle.sepe.de verb. sig.z vide Bar.in extrauag.ad reprimēdum.in verb.videbitur in fi.z ibi scripsi.Aduerte etiam quod no.Bar.hic,quod statutum dispēsans tantum super modo procedendi, non aufert ea, que sunt statuta in mō sentētiandi.Et ita no.Lu.Rom.in cōsi. ccxviij,hec sniia.vide que not.Bar.in vij.du.z vide ita so.in l.j. §.z post operis.ff.de ope.no.nun.vbi de dictum Bar.hoc cē singulare,z Jmo.in d.cle.sepe.in fi.de ver.sign.z Jas.in l. ius ciuile.ff.de iusti.z iur.

1 ¶Septum dubium. De isto consi.meminit Lud.Ro.in cons. cclij.pro decl.in iij.dubio.z sequitur in l.fi.C.de fun. patr.li.xj. z ibi vide Jos.de pla.z Old.in consi.cclxiij.quia tota.in j.col.z in j.dub.

m ¶Preferibere.Aide quod voluit Rom.cōsil.cclx.z Ol.cclxiij.

n ¶Septimum dubium.Aide Bar.in d.§.si quis argentū.z ibi vide apost.Thom.

CONSIL. CLXXIII.

An filij diuersorum fratrum non extantibus patruis succedant per capita,vel stirpes,z concludit Bar.hic,cum Accur.quod in stirpes.

1 ¶Nullis extantibus masculis,vel feminis,an filij fratrū succedant in loco parentum suorum,z excludant alios.

a **Super hereditate** a domine Nicole de Assisio dubitatur,an filij diuersorum fratrum.non extantibus aliquibus patruis succedant in stirpes, an in capita,vel econuerso.fuit questio olim inter Azo.ex vna parte, z Accu.ex alia,dicebat Azo eos vocari in capita,ita no.in summa de legi.her.gl.recitat eo.ti.aut.cessante,in quo videtur residere gl.insti.de leg.agn.succes.§.hoc etiā.quod videtur probari per illum text.z per l.lege.in fin.C.de legi.here.ff.si pars her. pe.l.fi.in fi.z de suis z le.l.post consanguineos.§ hereditas.Accur.cōsuluit de facto contrariū,vt ego consilia sua vidi,z bona glo.sentit in d.aut.cessante.C.de legit.here.vt d.l.j.in fi.si pars her.pe.ab gl.super verb.hereditatis.z in gl.super verbo,vendi cationem dicēs iura antiqua Digestorū corrigi in hoc per aut. Sz Modern.quidam Docto.tenent opi.Azo.vt Soffre. eius discipulus in tit.de bono.poss.vnde cognati.§.fi.quare Spe.in tit.de succes.ab inte.recitat,z nil firmat.Jaco.de Are,z Wy.z Lyn.in d.aut.cessante.Jacob.Butr.ibidem tenent opi.Azo.q̄ succedant in capita,z solū succedant in stirpem,quādo cum patruis per aut.predictā.Itē quia tunc succedunt contra ius cōmune cū patruis,qui sunt proximiores i gradu ad defunctū,de bēt preferri,vū hoc priuilegiū nepotū est,vt loco patruorū succedāt,sed quando inter se succedūt remanent iura antiqua correcta.Et hoc videtur innuere text.de her.que ab intesta.§.reliqui.circa fi.vbi tale priuilegiū,ꝛc.†Ego autem inter tātorū varietates ab opi.Accur.b nō discrepo,imo eam,vt verissimam teneo,primo per tex.quē ipse alleg.in d.aut.de here.que ab intest. §.si vero neque fratres.secundo per casum eod.tit.§.illud.z ibi Jo.de Bel.qui §.precedit §.si vero.vbi expresse dī in tex.q̄d qñ nulli supersunt masculi,vel femine,filij fratrum succedunt in loco parentum suorum qui erant in scdo gradu.z excludūt alios, qui sunt in tertio gradu.hoc est,q̄d dī in d.aut.cessante. ver.dico autē.Apparet et ex predictis,q̄d qñ succedunt cum his,qui sunt pares in gradu,succedunt in locum patris eorum, z sic in stirpes.Preterea,q̄d inter se habet istud priuilegiū probat: q̄ si aliud diceres,sequeretur q̄d lz quo ad patruos succederet in stirpes,tñ inter se fieret diuisio in capita,vt in hoc exēplo, defūctus est Titius relictis fratribus,z ex fratre vno nepote,z ex alio fratre duobus nepotibus,ille frater hz tertiam,nepotibus remanent alie due partes,que deberēt inter se diuidi in capita, sm dictam opi.z sic quilibet tertiam,q̄ non vtuntur priuilegio inter se.Et hec consequetia probatur ff.de vulg.z pup.l.qui cōpitures.in fi.Hoc aūt est falsum,vt in d.§.reliquum, q̄ quilibet vocatur in eam partē,q̄ pater eius accepturus erat.Ergo manifeste concluditur,q̄d nepotes vtuntur isto priuilegio inter se. Est enim priuilegium ei,qui est vnus,q̄ habeat tantum,q̄tum duo ex alio fratre.z hoc est verissimum.

ADDITIONES.

a Th.D. ¶Super hereditate.Alias incipit,dubitatur an filij. Et adde.q̄d Bar.in aut.cessante.C.de leg.her.dicit se consuluisse,z scripsisse multum late,z facit mētionē de hoc consi.z tz,put hic Accur.opi.z idem Bar.in l.post consanguineos.§.hec hereditas.ff.eo.commemorat hmōi consi.z ponit de verbo ad verbum.z idem Bar.in l.j.in fi.ff.si pars her.pe. z ibi Ang.de pe. ru.vbi dicit sic tra practicasse.z Ang.Pau.de La.Sal.z Wod. in d.aut.cessante.z Ang.de are.in §.cum filius.vbi plene. insti. de here.que ab intesta,defer.z vide Bal.in consi.lxxj.in ij.volu. incip.factum proponitur.

b ¶Accursij.Aide Bal.consi.lxxj.lib.j.z cccxcv.lib.iij.

CONSIL. CLXXIIII.

An instrumenta confecta per notarium infamem valēt,vel ne.Et concluditur q̄d sic,si non est priuatus officio notariatus,maxime si non est cōdemnatus ratione sui officij,z an infamia repellat a dignitate ipso iure.

1 ¶Condemnatus ex inquisitione an sit infamis.

2 Notarius condēnatus ex forma statuti an excusef ab infamia.

3 Sententia lata absente reo an excuset ab infamia.

4 Instrumenta a tali notario confecta,q̄ publice exercuit tabellionis officium,vtrum valeant.

5 Notariatus officium an sit sibi interdictū.dato qui sit infamis.

6 Festa coram tali notario nunquid valeant.

7 Infamis vtrum possit esse testis.

8 Testis z notarius vtrum ante,vel post iuramentum efficiātur infames.

9 Notariatus non est dignitas sed officium z munus.

10 Infamia an,z quando repellat a dignitate ipso iure.

a **Sr Joannes** de Castro durati de Duerto fuit inquisitus de falso,quod extraxerat duas chartas de lib. Cōis Calliz,z de hoc fuit condemnatus in certa q̄titate,z sniia fuit lata in consilio,eo absente.secūdum formā statuti,deinde reuersus ad castrū eius per multos annos officium notariatus exercuit.queritur an eius instrumentis perhibeatur fides vel non[b].In ista questione multa examinanda occurrent.

b 1 †Primo,an condemnatus ex inquisitione sit infamis.z glo.tenet quod non,vt ff.de suspec.tut.l.in.z ibi Wy.idem not.glos.C.

c de suspec.tu.l.fin.z Cy.ibidem tenet[c].z dicit expresse,quod pōt cōficere instrumenta.Idem videtur notare glo.C.de mod.mul.

2 l.j.z Spe.in titu.de sen.§.j.ver.quid de istis.†Secundo veniret examinādum.an tō quod dictus notarius fuit cōdemnatus ex forma statuti,excuset ab infamia.z Wy.z alij cōmuniter tenent q̄d sic,sz q̄d excusetur,nec sit infamis:q̄ condēnatus condemnatione ex lege:ergo ꝛc.l.cessat.ff.de act.z ob.istud reperit Wy.

3 cōsuluisse.† Tertio veniret examinandū,q̄ d. sententia fuit lata

d in consilio absente reo:an tō excusetur ab infamia[d].z videtur q̄d non infamet de iure.Et ita tenet Spec.in ti.de sen.§.j. versi.q̄d

4 de istis.Ad q̄ facit l.fi.C.de requ.re.†Quarto veniret examinandum,an ideo valeāt d.instrumenta:q̄ officium notariatus publice exercuit per tempora.posito q̄d non posset.Et gl.tz q̄d sic,in auth.de tab.§.pe.in gl.mag.que inc.hoc est ar.ꝛc.in fi.gl. z Spec.in tit.de instru.edi.§.restat.versi.quid si tabellio perdit officium.Tñ omnia dubia predicta satis communia sunt: ideo ea tetigisse sufficiat,z nihil in predictis,vel in aliquo predictorū aliquid firmo:Quod si tenorem dicte inquisitionis diligēter inspicimus,dictus notarius fuit cōdēnatus de falso,non cōmisso in officio notariatus,nec in eo q̄d tanq̄ notario esset sibi cōmissum,nec aliq̄d vt notarius falsificauit:sed vt alius simplex re⁹.[e]

e 5 †Ideo,posito q̄d esset infamis,an per hoc officium notariatus sit sibi interdictum.Ex hoc dico.q̄d officium notariatus nō est sibi interdictum,imo pōt facere instrumenta.q̄ probo primo per gl.in l.fi.aliquid.C.de fusc.z arca.lib.xj.vbi expresse dicitur, q̄d nō pōt exercere officium illud in quo deliquit:aliud aūt officium exercere prohibitū non reperitur.Secūdo probatur per l.si quis ex argentarijs.§.j.ff.de eden.vbi ille,qui est alias humilis z deplorat⁹,edit rōnes,z fides faciunt,z gl.que est ibi,que dicit notario non credi,loquitur q̄n deliquit in officio:sz hic nō deliquit in officio,ergo,ꝛc.Tertio probatur,Certum est quod heretici sunt ipso iure infames,vt C.de heret.auth.Bazaros.z no.C.de sum.trin.l.j.in fin.sed cōstat,q̄d officiū tabellionatus interdicitur heretico,deinde cū per annū steterit in execution̄e z ex tūc,ꝛc.vt C.de her.authenti.credentes.Ex quibus colligitur.q̄d infamis pōt conficere instrumēta,vt in heretico ante annum.Item speciale est,q̄d in heretico post annū:ergo ꝛc.z illud

6 tō,q̄ licet infamis,non tamen in officio deliquit.† Quarto per similitudinem iudicis ordinarij.Nam licet infamis sit,tamē gesta coram eo valēt nec contra ea pōt opponi talis exceptio, nisi forte in officio deliquerit,z ppter hoc fuit priuatus,vt C.de sen.l.ij.z ff.de iudi.l.cum pretor.z ff.ad legē Juliam repet.l.eadē. §.hac lege,z hoc expresse no.per Jmo.in c.cum super Abbat.in gl.mag.in ver.in ordinarijs.extra de offic.dele.ita in proposito. Iz sit infamis,non tamē ex delicto commisso in officio.z cum ab officio nō sit remotus.z sic valēt gesta per eū. Et plus tz Speculator quod etiā si falsum fecerit instrumētum, nō vitiatur ali

7 quo sit remotus.de instr.edi versi.quid si tabellio.† Restat,vt respondeamus quibusdā obiectionibus,ex quibus ista decisio ap

f parebit[f] clarior.†Primo infamis non potest esse testis,ergo nec in

strumēta cōficere ar. l. Domitius. ff. de testa. Respō. hoc ar. non procedit. Hā quidā repelluntur a testimonio, qui nō repelluntur a confectione instrumēti, vt in patre, z filio emancipato qui non possunt testificari inuicem, vt C. de test. lib. l. parentes. tamen pro eo filio pater, z econuerso potest cōficere instrumēta pub. vt in l. impuberem. ff. de fal. no. per Dy. de aut. iu. l. quod dicimus. in fi. Ratio, quia instrm nō nititur sola authoritate notarij, iz ibi sunt testes, iz testimonium nititur sola authoritate testis, facit
g qđ no. in d. l. parētes. † Preterea, hic notarius iurauit primus officium, cp esset infamis, postea fuit rogat⁹. iz in teste si prius iurauit postea aīi depositionē efficitur infamis, z deponeret, forte dictum eius valeret: q3 tēpus iuramenti dz inspici, l. si qñ. de re. §. j. ver. quid testis. ergo in proposito dz valere instrumētū. Iee pōt obijci: q3 infamia repellit a dignitate, vt C. de dignit. l. ij. z l. quoties. z ibi no. qđ ipso iure: ergo z hic ab officio. † Rñ. qđ offi
y cium notarij non est dignitas⁹ iz munus quoddam, ita no. C. q
g mil. non pos. l. fi. in j. gl. lib. xij. facit de decu. l. vniuersos. z ibi no. lib. x. Fateor tñ, qđ sunt quidam notarij qui habent dignitatē z, vt notarij sacri palatij, vt C. de mand. prin. l. j. si non dignitas: ergo infamia non repellit, vt insti. de exce. §. fi. z sic partes sua spō
10 te possunt eum assumere in notarium, sicut in arbitrū. ff. de arb. l. pedius. in prin. † Preterea, non est verum qđ infamia repellat a dignitate ipso iure, nisi in quibusdam casibus z grauibus delictis, vt no. per Inno. extra de excess. prela. c. inter dilectos, z de his debet intelligi gl. in d. l. quoties. Bar.

ADDITIONES.

a Tho. Di. C Joannes. Istud consil. fm ordinem peru. est in nu. xxxiij. z inci. ser Jo. de castro dirupti. z est in nu. iudicioꝝ qđ consi. alleg. a doc. z maxime a Jas. in l. si quis ex argentarijs. §. j. in fi. ff. de eden. C Bern. Land. Addite cp cōcludatur qđ sic, colligendo mentem doct. in hac consultatione. Videtur aut dicendum, cp si infamia notarij non est notoria, cp talis infamia nō repellat a confectione instrument: secus si sit notoria, vt per Bal. in l. z multitibus. C. de testa. mil. sequitur pau. de Cas. consil. ccxx. z consi. ccxxij. per omnia approbans, que hic consuluit Bar. z per Bal. in l. in exercendis. C. de fide instrumē. z in l. j. C. de summa trinita. z fide Catholica. z in l. si quis ex argentarijs. ff. de edendo.

b C Ibidem iz. Vide ioā. Cal. in consi. j. inci. iudex ex officio. in tit. de accu. z adde Bar. in l. infamem. in prin. ff. de pub. iud.

c C Excusetur ab infamia. Adde cūdem Bar. in l. j. z in d. l. infamem. ff. de pub. iud. z vide ibi in addi. per Alex. de Imo. cui adde pau. de Ca. in consi. cxcviij. super hoc puncto. z vide que dixi in consi. cxj. inci. queritur. vbi Bar. ponit, z videas pau. de Ca. in consi. ccxij. ponitur in facto. z in consi. ccvij. super primo. z in cōsi. ccxxij. super eo. z adde Bar. in l. ij. §. hac l. ff. ad leg. iul. repet. vbi Bar. dicit oia que ponit in hoc consi. z vide plene per Jas. in d. l. si quis ex argētarijs. §. j. ff. de edē. cum concord. de quibus pcum, cui adde pau. de ca. in d. consilijs, z ioā. de platea in d. l. in aliquid. in prin. z adde, qđ notario damnato de falso, pōt referua ri instrumentoꝝ confectio, de quo per Bar. in l. si quis in prin. testamenti. §. miles. ff. de leg. iij. z in l. diuus. ff. de iniur. z in l. ex militari. ff. de milita. testa. z in l. z multitibus. vbi Moder. C. de testa. milit.

d C Alius simpler reus. Vide Jas. in l. Barbarius. ff. de off. pret.

e C Ista deci. Vide Bar. in consi. lxxvij. z ibi scripsi in add. z 10. de pla. in l. j. C. de infa. lib. x.

f C Iurauit. Testis si primo iurauit, z postea efficit infamis ante depositionem vz eius dictum, quod no. z vide ioā. an. in regula, sacrum legitime de reg. iur. in vj. in merc. z vide doc. in c. testimonium. z ibi Fel. in iij. col. de test. ib. z in c. licet causam. in xvj. limitatione. de proba.

g C Notariatus non est dignitas, nisi in notario principis. Adde in ꝑtum Bar. dicit, qđ notariatus non sit dignitas, sed munus quoddam per gl. in d. l. si quam pro singu. reputat Ang. de are. in §. fi. insti. de excep. adde gloss. in l. preses. C. si ser. aut liber. lib. xij. z adde etiam Bar. in d. l. vniuersos. z Oldr. Lau. in consi. lxxv. qui possit creare, circa me. z Basp. de Cal. in consil. ij. inci. spurius notarius, in ti. de fid. inst. z ideo infert, quod spurius potest esse notarius, de quo tamen per And. Sic. in rep. rub. extra de fi. instr. z Car. Alex. in capi. per venerabilem. in princ. qui fil. sint legi. in antepe. col. ver. sed primo quero an spurius. z adde quod in regno Apulie villani, z alij, qui vilis sunt conditionis, non possunt effici notarij z tabelliones, vt in l. fi. in fi. de no. mili. in const. regni. Et adde quod licet notariatus non sit dignitas, tamen est ars, vt per Ange. de peru. fi. in cōsilio cccij. supra dicta prima reformatio. Item notariatus est officium, secundū And. Sic. in suo trac. de prest. Car. in j. q. prime partis princip. post Ang. in cons. xxxij. z ideo infert, quod si de officio est soluēda gabella, est etiam soluenda de notariatu. Et adde quod officiū notariatus est publicum authoritate, z vtilitate, z ideo qđ quid lucrat notarius, dicit esse quasi castrense, secundum Bal. in l. fori. C. de aduo. diuer. iud. Vide tamē plura bona de officio notarij, quod sit quasi diuinitus promulgatum per Rode. Bis. suo Spec. humane vite. lib. j. cap. xiij. z plura scripsi in lib. meo de prelatis doc. in vij. lib. in rij. princ. doc. in ver. circa scōm dubium an notariatus sit dignitas. Et in quantum Bart. vult, qđ notarius principis habet dignitatē, per tex. in d. l. j. C. de man. prin. de quo per Jas. in rub. C. de procu. in fi. adde Bar. in l. eadem. §. hac lege. ff. ad leg. Jul. repe. Bal. in c. quoniam cōtra falsam. de proba. z Do. de S. Sem. in proe. serti. in §. fi. z Lu. ro. in sing. luis, z vide pulchrum textum in l. preclarum. C. de privilegio. li. xij. Et ibi Bar. in j. no. notat, qđ notarij principis habent nobilem militiam, z de intellectu d. l. j. C. de man. prin. vide gl. mag. in cano. nobilissimus. lxxvij. dist. z Ang. de are. in d. §. fi. z plene per And. Sic. in suo tractatu de prestantia car. in j. q. ij. partis prin. Et inquātum dixit Jas. in d. rub. de medico principis, qđ habeat dignitatem, vide And. Sic. in d. tract. de prest. Car. in j. q. prime quest. prin. vbi dicit, qđ esse coquum principis, est dignitas, allegat Bal. in c. j. de feu. guar. z ibi pro d. peregrino, z singulari, ex clamat.

CONSIL. CLXXV.

Si statuto cauetur qđ adulter puniatur certa pena, nunc licitum est adultero facere pacem cum marito adultere, z minuere penam statuti, nec dz facere pacem cum vxore adulterata, quia non dicitur iniuriata.

1 ¶ Par an possit fieri super adulterio, z an adulteri gaudeant beneficio statuti.

2 Adulterij causa, an sufficiat habere pacem cum marito tātum.

3 Probationes contra adulterium, an preiudicent.

Domine Potestas⁹ terre Roche contrate, quesiuistis an liceat pacē facere super crimine adulterij, vt habeat locum remissio certe partis cōdemnate ex forma statuti, z an sufficiat pace fieri cum vno tantum coniugum, an requiratur quod fiat
1 par cū vtroque. † Super primo, quod super adulterio pōt fieri par, z adulteri gaudent beneficio statuti. Non ob. C. de transact. l. transigere. Nam sciēdum est, cp quando transactio ᵇ fit de
b re dubia, z lite incerta, fit ad impediēdū processum, ne amplius super tali crimine adulterij procedatur, z hoc nō licet super crimine adulterij, d. l. trāsigere. idē in simplici pacto, vt ibi. Quedā est par, z cōcordia, per cp rācor, qui est in animo iniuriati, reprimitur, nec per hoc processus impeditur, licet pena minoretur ex forma statuti, ista par in omni maleficio est licita. Inst. de inu. §. fi. z ff. de pac. l. fi. z l. si tibi. §. quedā. Et qđ de adulterio possit fieri par, est text. expressus. C. de adu. aut. sed hodie. ad literā. z in corpore vnde sumitur. Unde licet marito iniuriato per adulterū vxoris, recōciliare sibi eā, cp nihil aliud est ꝑ pacē facere.
2 † Super secūdo dico, quod sufficit pacē habere cū marito⁹ tm.
c Ipse est enim ille, qui principaliter iniuratur, z qui omnib⁹ ꝑferr in iniuria vindicāda, vt ff. de adu. l. ij. §. fi. vbi est casus. z C. de adul. l. Quis adulterij. Cū muliere enim nō potest fieri par, cū nō possit dici iniuriata: q3 i volentē factū est. Preterea, ipsa de hac iniuria nō potest cōqueri, accusando adulterū: q3 socia criminis, vt C. de li. cau. l. si filiū. ergo ab ea nō requirit⁹ remissio apud cp non est huius iniurie prosequutio, arg. ff. de iu. deliber. l. ait prætor. † Preterea, probationes facte contra adulterū, nō
3 preiudicant mulieri. l. denūciasse. §. fi. ff. de adul. mulier vero nō conqueritur se adulteratam, vel iniuriatam, z sic ab ea non est requirenda par, q3 secundum hoc sequitur, quod confiteret se adulteratam. l. quoniam. ff. de his qui no. infa. In contrarium facit l. j. C. de rap. virg. z in auth. de rap. mul. z quod no. per Dy. in c. scienti. de reg. iur. in primo contrario. lib. vj. sed illud verus in muliere rapta: secus in simplici adulterio. Bar.

ADDITIONES.

a Tho. D. C Potestas. Alias incip. quesitum est, alias, q3 an liceat, alias potestati terre Roche, z est in vol. secundus ordin. Peru. nu. xij. z duplicatus nu. xxx. Tu vide Bar. in l. licitatio. §. quod licite. in fi. z ibi scripsi. ff. de publica.

b C Transactio. Nota quod Bar. hic vult, quod licet i crimine adulterij non sit licita transactio, z pactum. l. transigere. per rationes alle. ibi per docto. z hoc ad finem impediendi processus criminales tamen potest fieri par, vt remittatur rancor animi z inimicitia, secundum Bartol. hic, z idem sequitur Bartol. in l. transigere. in ij. lect. vbi infert hoc consiliū z sequuntur domi. Alexan. domi. Ant. z Jas. in dicta l. transigere, z ponit Bellus in iij. parte secundi temporis, in quest. xij. z ponit etiam Jo. Bap. Seue. z sequitur in d. l. transigere. Et an antē si extaret statutum, quod de adulterio non possit fieri par, an possit fieri cū

atten

attentante adulterium, vide Bal. in consi. xxviij. punctus super quo, z in consi. xxx. inci. punctus. in tj. vol.

c ¶ Marito. Jn eo quod dicit bart. quod pax dz fieri cum viro, qz ipse principaliter iniuriatur, adde tex. in c. j. in prin. qui. mo. seu. amit. z ibi bal. ex quo adulterans vxorē domini, vel exercēs se turpiter priuatur feudo. Et adde, quod nihil est deterius, q̄ de homine fieri seruum, vel adulterum, l. codicillis. §. pe. ff. de le. ij. Et quod ad ipsum virum deterius est ipsum fieri bechum, q̄ occidere proprium filium, de quo vide Lar. Aler. in c. ij. de spōs. z bal. in l. ū. ff. de fer. vbi videas. z de hoc cōsi. vide etiam Firmia. in suo reper. in verb. pax quibus. in versicu. xij. licet non alleget predicta.

CONSIL. CLXXVI.

Siinder citat ad audiendum sniam ante horam nonam, z reperitur eadem die, an, presumatur snia lata eadez hora, vt valeat, z quid de alijs terminis statutis ad aliquid faciendum.

1 Verba iudicis statuentis terminum parti, vt veniat ad audiendum sententiam ante nonam, quomodo intelligantur.

2 Citatio facta, vt puta tali die, qua hora dici intelligatur facta.

3 Presumitur in dubijs pro iudice.

a **Pluries** cōtigit, z varie iudicatum est, si iudex statuerit terminum parti ad audiēdum sententiam ante nonam, in tali die, postea reperitur sententia lata tali die, an snia valeat? Placeat ergo scribere, quid sentit vestra dominatio. Frā. Literonus de Eugubio aduocatus, ꝛc. Reuerēde Domine, questio ē satis dubia: ad eius declarationem tamen scribo quod sentio. Quandoque alicui statuitur terminus ad aliquid qō per ipsum tātum debeat explicari, cui terminus statuitur, vt statuo tibi terminum ad soluendum ante calendas, tunc nisi preterita die cal. non potest aliquid peti, l. qui ante calend. z l. eum qui ita. §. ante calendas. ff. de ver. obl. licet ibi gl. se inuoluat in intellectu istorum verborum. Quādoque statuitur terminus ad aliquid, quod est faciēdum per alium in preiudicium eius, cui terminus statuitur, vt statuo tibi terminum, quod venias auditurus sententiam, ꝛc. isto casu terminus debet habere diem, z hora zª limitatam, alias terminus eēt nullus, vt l. aut qui aliter. §. j. ff. quod vi aut clam. z in prima hora potest actus celebrari, non expecta

b to quod trāseat, vt ibi patet, z in l. fi. in fi. eo. tit. † Nunc ad propositum, statuit idem iudex terminū parti quod veniret cras, ante nonam, ad audiēdum sententiam, dicta verba debēt intelligi ante nonaz, scilicet finitam, sic in ipsa hora nona, alias dilatio

2 esset nulla. † Et hoc est, quod dicit gl. in §. omnis. in fin. de verb. ob. q̄ sententia debet dari in vesperis, quia citatio facta tali die, debet intelligi vltima hora diei iudicialis, que est hora vesperarum, vt in §. fedebunt. in auth. de iudicib. Facit extra de of. iud. dele. c. consuluit. Igitur in ipsa dilatione dicta verba intelligūtur de ipsa hora nona. z sic verba intelliguntur secundū naturam eius, super quo adijciuntur, l. si stipulatus. ff. de vsu. z l. dāni infecti quidam. ff. de dam. infe. Preterea, ad hoc viget ratio, quia magis solemnitas extrinseca presumitur, quam verborum prolatorum natura comprehendit, vel est apta comprehēdere, vt no. per Dy. in l. sciendum. ff. de verbo. obl. Sed ista verba, añ nonam, possunt intelligi, añ nonam, scilicet, inchoatam, z sic sen

c tentia esset nulla. Itē possunt intelligi, id est ante nonam, scili

d cet finitam[a], z post eam inchoatam, vt dixi, z no. in d. l. eum, qui. §. quoties añt. z expressius, de verb. obl. l. stipulationes non diuiduntur. §. si quis. in gl. finit. ꝛc. Cum ergo natura verborū sit apta comprehendere istam horam nonam, ergo ꝛc. nisi probet contrarium, vt d. l. sciendum. z q̄ ibi no. Preterea, fm vnum intellectum sententia vz, fm alium non: ergo ꝛc. vt l. quoties. ff. de

3 reb. dub. z ff. de verb. ob. l. quoties idem sermo ff. de re. iu. † Pro hoc q̄ dicitur, quod presumitur pro iudice in dubijs, sz hic est dubium, ergo ꝛc. Bar.

ADDITIONES.

a ¶ Pluries. Adde inᵗum bar. hic vult q̄ si iudex statuat terminū ad audiēdā sententiā die castrina ante nonā, non pōt ferre sententiam dicto die quacūq; hora. Aler. de Jmo. in d. l. si añ calēdas. in vlti. q. ff. de verb. ob. refert hoc cōsi. Bar. z dicit multa cōtra ipsum bar. z q̄ nō est vera opi. eius, ex quo secūdū ipsuz presupponit bar. q̄ citatio debet cōtinere horā, per d. l. aut qui alter. §. hoc quidē est falsuz, qz sufficit dies. per c. cōsuluit. de of. deleg. z in d. c. j. de iud. vt ibi per eū. Ad q̄ est aduertē. q̄ bar. presupponit q̄ fuit citatus cū hora limitata. s. añ nonam z tūc dz expectare ante nonam finitā, per text. in d. l. aut qui aliter. §. fi. ff. q̄ vi aut clā. z ō si pronūciasset alia hora, sententia esset nulla, z bar. in d. §. fi. no. z ita sequitur hoc dictū Bart. Fely. in d. c. cōsuluit, cū cōcor. ibi traditis. in j. col. ¶ Secūdo, adde inquantum Bar. vult q̄ dictio añ nonam, intelligitur. s. finitā. vnde si quis promisit soluere Titio añ mēsem Jan. non posset cogi ad soluē. nisi ante fi. men. z ita alle. ist ud con. ad hoc ias. in d. l. qui añ calēdas. tū doc. ibi tenēt cōtrarium, attento cōmuni vsu loquēdi vt ibi per ias. Sed aduerte q̄ bar. nō loquitur in huiusmodi terminis, z in actu explicā. per partē, sed explican. per iudicē, qz in actu explican. per partē dz solui ante nonā inchoatam, sed in explicand. per iudi. intelligitur ante nonā comple. z sic debet expectare nonam completam, nec ante illā horam valet sententia lata. per tex. quem all. in d. l. aut qui aliter. §. fi. ff. q̄ vi aut clam. z sic Bar. hic nō facit ad quē. ad quam alleg. do. ias. z adde q̄ sicut dictio añ mens. intelligitur ante mensem completū z mens. inchoatum: ita z dictio post, de quibus vide plura per doc. in c. cum tu. de testib. z ibi Fely. in vj. col. z in l. insulam. ff. so. ma. z vide in lxj. dis. c. episcopum. z xxxiij. dis. c. si quis post. z in l. cū anterioribus. C. de temp. appe. que nota. pro concordia testium, de qua per Jmo. in capitu. inter corporalia. per glo. ibi, de translatio. episcop.

b ¶ Diem z horam. Jstud cōsi. alleg. docto. z precipue Fely. in c. cōsuluit. de offi. delega. vbi allegat tex. z ibi Bar. in l. aut qui alter. §. fi. ff. quod vi aut clam. z vide ibi concor. z maxime vbi dt, quod vtile est in instrumēto apponere horam. Adde dicta Andree Sicu. in d. c. consuluit. z ias. in l. j. §. editiones. ff. de edē. z in l. j. ff. sol. mat. vbi ponunt plures cōcor. z ibi, q̄s ratione hore instrumentum est prius altero, ꝛc. z vide Fely. in c. j. de iur. vbi alle. hoc consi. bar. z est in nu. fm ipsum. lxxxj. z Firm. all. in suo repe. in ver. terminus ad suiam. z vide etiam Fel. in c. ad petitionē extra de accu. vbi all. hoc consi. z ibi plura ponit, z vide Jas. in l. ū. §. creditum. ff. si cer. pet.

c B. L. ¶ Ante nonam. Nouissimi maxime do. Aler. de Jmo. in d. l. qui ante. in fi. tenēt cōtra Bar. q̄ imo sufficiat, q̄ fit citatus ad diem certam per ea, que voluit Bal. in l. cōsentaneum. z in l. vt proponis. C. quō z qñ. iu. conatur tū sustinere bar. in hoc cō si. dicens q̄ bar. posset intelligi, qñ iste erat citatus sine hora limitata: qz debebat expectari vsq; ad vltimam partem tēporis, per ea que sensit gl. in d. §. omnis. mihi tamen videtur, q̄ hec nō sit mens bart. sed eius mēs est ex quo se adstrinxit iudex ad certam horam, qō si non appareat, quod ea hora sit lata sententia, non valeat. z ita tenent Ang. in l. post edictum. ff. de iudi. ali. l. si vitem. in fi. ff. quod vi aut clam. vbi dicit esse casum secundā bar. Non ob. nunc alle. per nouissimos, quia loquuntur, quando qs non est citatus certa hora, sed certa die, quia intelligitur citatᵒ hora congrua, hec sunt de mente Ang. in d. l. consuetudo tamē hodie tollit has varietates: quia dicunt, tali die, z successiue sin gulis diebus. z horis.

d ¶ Finitam. Vide bart. in l. insulam. §. fructus. z ibi adde, ff. sol. mat. z Aler. in d. l. qui ante calēdas. ff. de ver. ob. z in l. gallus. §. ille casus. ff. de lib. z posth. z in l. j. §. creditum. ff. si cer. pe. z ang. in consi. cclxxiij.

CONSIL. CLXXVII.

Si testator heredē instituit matrem in certa quantitate, z prohibuit ne amplius peteret, alias qō caderet a legato, vel hereditate, ac posthume eius reliquit pro dote etiā certā q̄titatē, z ei pupillariter substituitur, tunc si nascatur posthuma mortuo testatore, z postea moritur post mortē testatoris, tota hereditas defuncte per eā trāsmittitur ad eius matrē, qz testator mortuus est ab intestato, ex quo in totū nō reliquit hr̄di.

1 Substitutio de posthuma filia an valeat cum ipsa sola nō reperiatur in testamento heres vniuersalis.

2 Jus accrescendi an possit prohiberi a testatore.

3 Jus accrescendi non potest peruenire ad substitutum.

4 Testamentum est ipso iure nullum quādo ex verbis testatoris colligitur prolixitas seu contrarietas.

5 Verba, instituo te, excepto fundo, quid importent.

6 Substitutio vulgaris tacita an requirat aditionem.

a **Mathiolus** Bratioli fecit testamentū, in quo reliquit do. Margarite matri eius xij. solidos, z in his sibi heredē instituit, z iussit eam esse tacitā z contentam, z quod plus de bonis suis[b] petere nō possit vel habere: z si plus peteret, cadat ab ipso legato. Item iudicauit z reliquit filie nasciture, si vnica nasceretur de ventre ipsius domine Angele eius vxoris, que dicitur esse prægnās ex eo, xij. similes solidos, z in his eam dotauit. z infra sequitur, Item iussit, z voluit, quod si nasceretur vnica filia, z moreretur in pupillari etate, vel quādocunq; sine filijs legitimis, sibi heredes vniuersales instituit, Lecum, z Angelutium fratres ipsius testatoris, pleno iure, z j. sequitur. Quod si filius masculus nasceretur ex d. do. Angela, instituit eum heredem vniuersalē. Contigit qō mortuus est testator, deinde post eius mortē ex dicta Angela est nata vna filia, que aliquib[b] diebus vixit, z mortua est superstite matre z auia paterna: deinde

mortua est auia,z nunc dicta do. Angela petit hereditatē dicte Margarite,dicēs sibi deberi ex persona sue filie posthume. Ex aduerso contra,dicti fratres substituti,tam vigore substitutionis,quā vigore auie paterne d.posthume,que erat mater dictorum substitutorum,queritur quid iuris: ¶†Ad hāc q̄nem examinādā prius oportet videre de viribus substitutionis, de ipsa filia posthuma,an valeat,cū ipsa sola nata, in testamēto nō reperiatur heres vniuersalis.Et videtur q̄s sic:q̄ heres institutus ex re certa habetur loco vniuersalis hȳdis,n nō reperiatur alius institutus,l.j.ff.si ex fundo.de her.inst,z l.ex facto.eo.tit.z C.eo.ti.l.quoties. In cōtrariū videtur,z ista est veritas,q̄s substitutio illa nō valuit,propter illa verba,z plus de bonis suis petere non possit,z si p.us peteret:ergo ꝛc. Mā id quod dicitur,q̄s institutus in re certa habetur loco vniuersalis hȳdis,est verū, nisi volūtas testatoris manifestissime refragetur,l.quoties.ff. si duo.ff.de here.inst.vbi est expressus ter.Cū ergo hic expresse dicerit,q̄ plus petere nō possit,apparet q̄s nō ē loco vniuersalis heredis:ꝫ loco legatarij:z sic est testamentū,q̄s nō habet heredem:z sic nullū,l.proxime.ff.de his que in test.delen.z inst.de leg.ff.ante heredis. †Preterea,q̄s testator poss.t prohibere ius accrescendi,z sic prohibere ne portio vacās accrescat substituto in certa re,siue portione,est ter,scām vnam opi.ff.de vsufru.l. dominus.ff.j.z ibi not.z ff.de iniuſ.rupt.z irrit.test.l.j.z de lib.z posth.l.si posthumus.ver.nam z cū duobus.q̄ sic declaro. Si duo sint instituti, ex quibus posthumus ē exheredatus, z duo alij substituti a quibus posthumus preteritus est,certū ē q̄ testator dādo substitutū prohibuit ius accrescēdi, q̄ substitut⁹ prefertur coniuncto.vt C.de fideicom.aut.hoc amplius. z not. ff.de acqui.hered.l.qui patri. Si igitur portio vnius ex institutis deficit,non pōt venire ad aliū heredē coniunctū, q̄ testator dando substitutū prohibuit. ¶†Item ad substitutum nō pōt peruenire,q̄ gradus ille nō valuit,z sic decedet pro parte testatus z pro parte intestatus.Et hoc expresse gl.intelligit in d. vers. nā z cū duobus,z iste est intellectus l.j.in princ.de iniuſ.te. Ita ergo in proposito,cū testator,prohibuit ne totū accederet instituto ex re certa,totum testū est irritum ad casum,qui ponitur in d.l.j. Respon.nō ob.quia ibi fuerūt instituti inuicem substituti, vñ eos substituēdo inuicem,noluit testator inter eos ius accrescendi adimere,ſ sed augere,vt sic possit venire, vel iure institutionis,vel de iure accrescendi.casus est C.de impub.z aliꝫ sub. l.testamēto.z ff.de acquiren.here.l.si quis heres. ¶†Preterea quādo ex verbis testatoris colligitur perplexitas,seu repugnātia.tūc testamentū est ipso iure nullum,l.si Titius.ff.de condic. insti.sed hoc est huiusmodi.ergo ꝛc.Dixit enim q̄ plus petere non possit,z si plus peteret,cadat ab ipso legato. Aut em̄ vult illud tū,z testamentum est nullum,quia decederet pro parte testat⁹,z pro pte intestat⁹.Si vero aliud tantū peteret, a toto caderet.cōcluditur ergo,q̄ institutio nulla est,nō obstātibus predictis.ff.de here.inst.l.si quis ita heres institutus,excepto fundo,ꝛc.q̄ verba,instituo † te,excepto fundo, hoc importāt,id ē, in fundo te non instituo,nō aūt prohibet potestatem legis siue iuris tacite accidere,sed si expresse diceretur,quod fundū heres petere non possit,z sic volūtas testatoris manifeste contradiceret,tūc nō valeret,vt d.l.quoties.ff.si duo,z dictis iuribus. Nō ob.si dicatur,q̄ nō pōt facere q̄ leges non habeant locū in suo testamēto.l.nemo pōt.ff.de leg.j.quia quedā sunt leges,que aliquid de necessitate disponunt,vt q̄s testū habeat septem testes z similia.tūc si testator vellet ꝫtiū,nō posset:imo testamentum esset nullū:vt d.l. nemo pōt. Quedam sunt leges, que disponunt aliquid supplēdo defectū voluntatis defuncti,vt in casu proposito,si testator non fecit heredem vniuersalem, lex presupponit eum,quē ex parte instituit,in totum heredem: z ideo totum sibi dat.Sed appāret manifeste testatorem voluisse contrariū,tunc cessat presumptio iuris,vt dictis iuribus.imo totum testamentum irritatur, quia non potest pro parte decedere testatus, z pro parte intestatus,vt dictum est.Sicut lex introducit, quod in conditionibus que consistunt in non faciendo,cautio Muciana habetur pro implemēto cōditionis,l.Muciane.ff.de cōd, z demō.Sz si apparuerit testatorē aliud sensisse,tūc cessat cautio Muciana,posito q̄s ex hoc irritaretur dispositio libertatis, que est ita favorabilis.ff.de ma.test.l.fi. Item sicut lex disponit, q̄s expressio cōditionis que tacite inest,non suspēdit,hoc verū, nisi appareat testatorē aliud voluisse,l.in cōditionibus.ſ.j.ff.de cōd,z demō.Cōcluditur ergo institutionē d. posthume esse nullam,z idē eadē ratione de institutione facta de matre testatoris Sedo restat videre de viribus substitutionis,z si quidē d.fratres volūt venire ex vigore d.substitutiōis pupillaris, z nō possunt quia nō pōt ex testamēto nec potuit adiri hereditas:vt dictū est.ergo nō valet sub.pup.l.ū.ſ. adeo.ff. de vul.z pup. Aut volunt venire ex vigore tacite vulgaris,z similiter non possunt ex opi.Dy.z aliorū qui dicūt,q̄s tacita vulgaris requirat additionem.l.quod si filius.ff.de capt.z postli.reuer.q̄s tꝫ Ly.in l.pōcibus.C.de impu.z aliꝫ sub.in materia vul.z multi aliꝫ.†Sz posito,quod requireretur additio.tūc adhuc idē adduceit:q̄ illa posthuma nō reperitur instituta taliter,q̄ adire poterit,nec ex he redata:ergo testū est nullum.l.posthuma.de lib.z posth.Preterea,tal.is substitutio vulgaris cepit dependere ex institutione posthume:rupta ergo institutione posthume,rumpitur substitutio.l.ū.ſ.fi.z ibi no.de li.z posth.z de inīu.rupt.test.l. nā z si sub condi.ſ.j.Concluditur ergo dictum testatorem intestatus decessisse,z sic d.filia hereditatem transmisit ad matrem:vt C.de suis z legi.l.apud hostes.Et sic dico ego Bar.

ADDITIONES.

a Th.D.¶Mathiolus.Vide aliud cōsi.in hac materia ꝫ. clvj. vide apol.in l.pen.in fi.C.de he.inſ.in ver.instī.z Alex. qui alle. Bar.hic,z in l.quoties.ſ.fi duo.z ibi dixi.ff.de he.inſt. in addi. Bar.z alias inci.Faciolus Buicolli,z vide Alexā.in d.l. quoties.z And.Barb.in l.si ego.ff.de inīu.rup.test.in add.Bar.Et no.quod institutus in re certa habetur loco heredis vniuersalis,nisi voluntas testatoris in hoc repugnet:vt puta,dicēdo q̄s plus petere non possit de suis bonis, ꝛc. ¶Pro concordia aduerte quod do.Alex.in l.quoties.in fi.C.de her. instī.all.Bart. tenere in l.quoties ſ.si duo.ff.de her.instī.quod ius accrescendi pōt per testatorem prohiberi,z tamen contrarium allegatur tenere in hoc consi.clxxvij.salua tamen reuerētia do.Alex.bar. sibi non contradicit,si bñ inspiciatur Bar.vbi tamen dicit institutum in re certa habere ius accrescendi,intelligi dꝫ vbi non prohibetur expresse,z ita loquitur in d.l.quoties.z in lex facto la ū.ff.de her.inſ.sed si expresse vetuerit testator, nullibi ☞ bar. q̄s non possit,z ita loquitur in d.ſ.si duo. Preterea aduerte,q̄s Bar.nō meretur allegari cōtrarius in alio suo cōsilio,quod in ci.Matheo.Bratioli,nam ibi non loquitur in propriis terminis:q̄ queritur de vigore illorum verborum, dominam vsufructuariam, ꝛc.z vt ꝫ.dixi,bar.vbi tꝫ institutum in re certa, ꝛc. intelligi dꝫ,vbi nō prohibetur expresse. Ita Bar.in l.si quis pro re.in fi.per illum text.ff.ad Treb.

b Th.D.¶De bonis suis.Vide bart.in l.quoties.ſ.si duo.ff.de her.inst.z ibi Alex.in j.apos.vbi allegat Bar.hic,z vide bar.in consi.xlvij.inci.Hallus.

c ¶Adimere.Vide Fed.consi.xxxj.Ang.consi.cxliij.Bal.cōsi. lxxxj.lib.j.

CONSIL. CLXXVIII.

Si hereditas est delata pupillo,z eius heres sciebat,ſnō adiuit p xij.annos a morte pupilli,nihilomin⁹ pupill⁹ transmisit ius deliberādi propter scientia tutoris,per l.cū antiquioribus.C.de iure delib.z quid si non,erat tutor,de remedio

1 ☞Participium,sciens,quid significet.

2 Heres pupilli in casu hu⁹ cōsilij,quod remediū habere possit.

a Perusinus a quidā decessit, cui succedebat quidam pupillus infans,extraneū habens tutorē,qui sciuit mortē dicti Perusini z hereditatem pupillo delatam: deinde decessit pupillus intra vij.annum,a die mortis dicti Perusini.Queritur,vtrum ad heredē suū dict⁹ pupillus transmiserit ius deliberādi secundū l.cū antiquioꝛib⁹.C.de iure deli.Ista questio habet dubiū, q̄ d.l.cū antiquioꝛibus.requirit,quod heres sciat,quod si heres, ad hoc,vt ꝑ deliberādi trāsmittat:sed hic infans nō potest esse sciēs:q̄ eius etas quicquid vide ignoꝛat:ergo, ꝛc.sed tamē puto,quod scientia tutoris sufficiat.l.si ex legati causa.cū l.seq.de verb.obl.z de lib.cau.l.nō solū.ſ.fi.z hoc verū,si tutor supuiꝛisset tēpoꝛe mortis pupilli,z propter eius sciētiā fingeretur pupillus sciēs. Si autē nō esset tutor qui sciret Perusinū decessisse,habet dubiū. †Circa quod aduertendū est,quod d.l.cū antiquioꝛibus.dicit,si sciēs,que qualitas debet attēdi,z esse tēpoꝛe mortis,l.in delictis.ſ.si extraneꝰ.de noxa.z ff.de testa.mil.l.Titius.cum tale participium si sciens,significet tempus verbi cui adjicitur:vt d.legib.ergo cum tempoꝛe mortis pupilli,in q.pro posita,non erat tutor, non potest fingi tutoꝛe sciente decessisse: ergo transit ius deliberandi. Debet enim scientia esse certa tēpoꝛe mortis,vt arg.ff.de acq.pos.l.j. Pōponius.ſ.non autē.q̄s

2 ibi not. †Sed dubitatur,quod remedium posset habere heres pupilli? Respondeo,petat rescriptum secundū fo.mam l.Pantonius.ff.de acq.here.z ita tenet Jaco.de Aret.in l.qui duos. ff.de rebus dub.in addit.parua. Barto.

ADDITIONES.

a Tho.D.¶Perusinus,Vide Alex.i l.si infanti.in vl.col.C.de iu. delibe.in prin.z ibi Jas.in vlt.col.Barto.in consi.ccxxij.do. Cecilia,z eundē Bar.per omnia in simili,z duplato cōsi,ix.inc. Quidā perusinus.j.vo.ij.z vide apo.i d.l.cū antiquioꝛib⁹ in fi.

B.Alan.

CB.Land.Ultra ea,que habẽtur per Bal.in d.l.si infanti.z in l.j.C.de testa.mil.addite Lud.Ro.consi.lxvj.incipit.visis narratis.Pe.de anch.consi.cclv.incip.de iuribus additis.z melius consi.ccliij.incipit.pro declaratione quesitorum tria sunt,zc.

CONSIL. CLXXIX.

Si in instro ponatur nomen proprium,z appellatiuũ vni⁹ ex contrahẽtibus,z postea ponatur tm̃ in prosecutione nomen appellatiuum,non propterea vitiatur instrumentũ,nec continet repugnantiam si constat de corpore. Itẽ,si mater z filij impuberes moriantur simul in igne quis presumitur primo decessisse,an mater vel filij.

1 ✠ Idem est dicere Titius de Asinellis z Asinellus,z Seius Baroncius,z de Baroncia.
2 Error in nomine proprio an z quando non vitiet instrumẽtum.
3 Stipulatio inutilis quando habetur pro vtili.
4 Presumitur decedente matre vna cum filijs,casu fortuito:vt puta,igne,quod filij prius decesserint.

a Martinus [2]Barõcij Uẽture,alias vocatus de Varrone,de districtu Rochę fuit cõfessus se habuisse ab Andrucio Jacobi de Seraconis de Saxo pro dote Diuitie sue sororis,dicto Martino in vxorẽ legitime copulate c.lib.zc.deinde sequit in dicto instro,quas dotes dictus Barõcius in se recepit cũ omni periculo incẽdij,ruine,z cuiuslibet fortuiti casus,z ipsas dotes totas,z integras sine aliqua diminutione,qñcũq; dictũ matrimoniũ dissolueret morte d.Baroncij sine filijs,aut cũ filijs d.Diuitie decedẽtibus in pupillari etate, promisit realiter restituere,zc.z hec omnia plenius cõtinẽt in instro scripto manu boni consueti notarij,deinde accidit,q̃ dicta Diuitia habuit aliquos filios impuberes,z cum castrum Rochę incenderetur,illa Diuitia in illo igne simul cũ dictis filijs impuberibus simul,z eodẽ tpe perijt,nũc dictus Andrucius repetit ad d.Martino dictas dotes,z pro fundamẽto sui iuris producit instrumẽtum predictũ.Querit̃,an dictus Martinus 1 de iure teneatur d.Andrucio. ✠ In qua questione d3 primo videri,an ex dicto instro dictus Martinus Uani de Barõcijs fuerit cõfessus se recepisse.postea dicit quas dotes d.Baroncius,z sic primo &c de Martino,z postea dicit de Barõcio,z sic est repugnãtia:ergo,zc.vt in l.vbi repugnãtia.ff.de reg.iu.Contrariũ dico,sez qđ d.Martinus sit obligatus,z hec est ipsa veritas.Et hoc sit ostẽdo.Sicut ille qui est de Asinellis vocatur Asinellus:vt no.per gl.C.de test.l.si quis in noie,ita ille,qui est de Baroncijs,põt vocari Barõcius.Sed in prima parte cõtinetur,qđ dictus Martinus est de Baroncia,ergo põt vocari Barõcius:si sic,ergo bñ facit notarius,qui in prosecutione instrumẽti eum vocauit hoc noie Baroncius,z per hoc apparet quod in d.instrumento nulla est repugnãtia,z sic in d.instrumẽ 2 to dictus Martinus de Barõcijs remanet obligatus.† Prez b terea,posito qđ d.Martinus nõ possit appellari Baroncius,b tamẽ ex dicto instrumento est obligatus.hoc sic ostẽdo,si error in nomine proprio nõ vitiat instrumẽtum,si de corpore cõstat, vt Justit.de leg.§.si quis in nomine.z C.de testa.l.si quis in nomine.C.de leg.j.l.si fortidianũ.z ff.de leg.j.l.si quis in fundi vocabulo⁶,vel maxime qñ est error notarij scribentis,vt C.de testa. Lerroꝛe.ergo in casu nostro,si dictus notarius errauit in d.nomine Martini,talis error nõ vitiat instrumẽtũ cum ex serie instrumẽti appareat,qđ voluit de Martino sentire,cum appellauit Barõcius,z sic cõstat de corpore Martini sentire cũ appellauit Barõcius:nam cũ dicitur in instrumẽto qñcunq; matrimoniũ morte d.Barõcij,zc.ptz,q̃ de Martino voluit sentire, cum in d.instrumẽto de nullo alio matrimonio fiat mentio,nisi de cõtracto ad.Martino.Preterea,nos reperimus multas leges seruãtes illũ modũ loquẽdi,quẽ notarius predictus seruauit.Nã in principio vocat aliquẽ Publiũ Meuiũ,postea vocat eũ Meuiũ,vt ff.de ali.z cib.leg.l.Caio Seio.in prin.sic etiaz d illũ,quẽ appellauit Claudiũ[4] Justũ,appellat eũ solum hoc nomine Justum,vt d.l.Caio.§.pater.z C.de leg.l.j.Sic etiam eum, quem vocauit primo Episcopũ,cũ postea vocat Archiepiscopũ,vt C.de epis.z cler.l.cum clericis.in prin.Sic ergo dico in proposito,si notarius eũ primo appellauit vno noie,z postea alio, 3 hoc nõ debet vitiare instrm.† Preterea hoc ostẽdo ita clare,qđ nõ debeat modo aliquo in dubium reuocari.In dicto instrumẽto continetur,q̃ Martinus fuit cõfessus se dotem recepisse,ponamus quod in d.instrumento nihil amplius cõtinetur,vel ponamus quod ibi est stipulatio:sed est inutilis aliqua de causa. Certe ius vult,q̃ si nõ est stipulatio,qđ intelligat:z si est inutilis,quod habeatur pro vtili.vt C.de rei vxo.act.l.j.§.j.Quo ergo colore dici põt,q̃ dictus Martinus nõ sit obligatus,nõ video,nec videri potest.Nõ enim posset instrumẽtum dotale,ita inepte fuisse,vel esse cõfectum,qđ a iure non suppleatur,vt d.l. 4 j.§.j.de rei vxo.actio. ✠ Scdo est videre in questione prefata, an euenit casus restituẽde dotis euent.Aut enim est,q̃ filij tẽpore ignis decesserunt anteq̃ mater,aut certum est,q̃ mater anteq̃ filij,aut dubitatur quis eorũ prius decesserit.Primo casu,qñ filij decesserunt anteq̃ mater,tunc nullũ dubium est quin constat matrimoniũ solutum fine filijs liberis,z sic tã ex forma instrumenti quam de iure cõi dos esset in casu restitutionis,z de hoc nõ est dubium.Secundo casu,qñ certum est,q̃ mater decesserit antequam filij,tũc similiter ex forma instrumẽti dos est in casu restitut.onis:qz instrumẽtum dicit,sine filijs,vel cũ filijs, vel in pupillari,z in istis omnibus non est necesse allegare.Aut est dubiũ quis eorũ prius decesserit,z hic est casus nostre questionis,z hoc casu presumẽdum est,qđ filij primo decesserint,cũ essent impuberes.casus est in terminis nostris.ff.de pac.dot.l.inter socerum.in prin.z ff.de reb.dub.l.si mulier.z sic matrimoniũ e est solutum sine liberis,ergo dos est in casu restitutionis[e].Bar.

ADDITIONES.

a T.D. ✠ Martinus.Vide apost.in l.j.ff.de lib.z posth.z in l.si quis in fundi vocabulo.ff.de leg.j.z Dec.in l.j.C.de pac.nu.6.
b ✠ Baroncius.Vide Alex.in l.eius.z ibi apostil.ff.si cer.peta.
c B.L. ✠ Si quis in fundi vocabulo.Ultra ea,que ponunt per doc.in alleg.l.si quis in fundi vocabulo,addite ad corroboratio nem que voluit Bart.in l.si ita stipulatus.§. Chrysogonus.de verb.oblig.quod si aliquis procurator agit vt procurator in iudicio,postea in eodem iudicio fecit vnum actum,z non dixit vt procurator,an videtur repetita illa qualitas,z tenet,quod sic, quem sequuntur communiter doct.ibi,pro quo est tex.inducẽdo,vt ibi facit Bar.in l.si quis seruum.ff.de interro.ac.z ad superiora addite que voluit Bal.in l.procuratoꝛ qui pro euictione. ff.de procu.q̃ si contractus habeat plures particulas,z in vna fit mẽtio officij contrahentis,quod totus contractus intelligit̃ qualificatus.eodem modo alleg.text.in l.Lucius.j.ff.de fideic. lib.Ad vltimam partem consultationis,addite Pau.de ca.consi.cc,addite Rom.pulchre consi.clxxix.z ccvj.
d Th.D. ✠ Appellauit Claudium.Vide Bar.consi.ccvij̃,ex facto proposito.z ibi dixi.
e ✠ In casu restitutionis.Vide Pau.de ca.in consi.ccj.ad primum quesitum.z Bar.in§l.qui duos.§.cũ in libello z ibi Bart, Soc.ff.de reb.dub.z ibi scripsi in addi,z Marian. Soc.in cõs. xcvij,tempore in bilei,z Fel.in c.capitulum.de rescrip.z Bald. in consi.ccccxxxix.in causa vertente.in j.vol.

CONSIL. CLXXX.

Si possessio sit estimata,z appretiata,ac allibrata in libro cõmunis,z postea deueniat ad clericũ quocũq; titulo tũc clericꝰ nõ tenet̃ soluere collectas,vel datia ratiõe illius nisi in fraudem ipsarum sit in clericum alienata.Item,an communitas possit imponere collectas.

1 ✠ Datia z collecte an possint imponi per commune sine permissione Principis.
2 Collecte,z datia an sint munus ordinarium vel extraordinarium.
3 Munus extraordinariũ aliquod vtrum possit imponi clerico.
4 Collecta habenti honorem imponi non potest.
5 Statutum cessat quandocunque statuitur quid rtaione persone separate.

a Si aliqua [2]possessio estimata,z allibrata,seu appretiata in libro cõmunis,nũc deueniat in aliquẽ clericum ex quocunque titulo,an debeat soluere collectas imponendas.sicut sui anteriores debebant,queritur quid iuris? Ad quam questionem 1 b primo oportet videre,an per commune datia siue collecte[b] possunt imponi? Et videtur quod nõ,sine permissu Principis,vt C.de exac.trib.l.j.lib.x.z de excu.mun.l.placet. In contrariũ videtur,quod sic,vt C.de oper.publ.l.omnes.z l.ij.Secundo dico quod collectam generalem camere fiscali applicandã, nemo potest imponere sine permissu Principis,vt in pre alle.l.j.sed collectam specialem vnaque ciuitas,vel vniuersitas pro necessitate sibi incumbenti imponere potest,vt dicta l.omnes.de hoc habemus glossam not.ff.quod cuiusque vniuersi.l.j.§. quod si nemo,in glossa.super verbo,procõsul. ✠ Tertio oportet videre an 2 c ille collecte sint munus ordinarium[c],vel extraordinarium. Et videtur,quod sit ordinarium,vt C.de anno.z trib.l.omnes omnino.lib.x.z de indict.l.j.C. eodem libro. Econtra dico,q̃ est munus extraordinariũ. Nam quod nõ imponitur lege,senatus consulto,vel constitutione Principis,extraordinarium est,vt C.de va.public.mu.l.j.lib.x.z ff.de vac.mu.l. in honoribus.§. qui muneris. Nec obstant iura contraria, quia loquuntur in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

predijs prouincialibus,vt no.in d.l.oēs omnino,secus in Ytali
3 cis,vt no.C.sine;cen.vel reliq.l.fi.† His premissis in q.proposita
dicēdū videt,dictos clericos nō debere soluere dictas gabellas,
seu collectas,nisi in fraudē collectarum facerēt possessiones in
eos transferri:hoc ostēdo,q̄ nullū munus extraordinariū cleri
co pōt imponi,vt C.de epi.z cle.l.j,sed collecta est munus extra
ordinariū,vt ꝫ.probaui:ergo,ꝛc.Preterea,ly de iure cōi clerici
teneantur ad ordinaria tributa pro possessionibus quas possi
dēt,vt C.de epi.z cle.l.de his.tū per cōstit.Sed,hodie ad nulla
tenētur,eo.tit.auth.itē nulla cōitas.z ita ꝫ glo.fi.in d.l.de,his.
Preterea,collecta est munus qđ imponit̄ pīonis pro patrimo
nio,sed tale munus non pōt imponi,nisi subiectis tm̄.hoc est ci
uibus,z incolis.vt ff.de mu.z hono.l.rescripto.ſ.fi.in ter.z gl.
que expresse ponit exēplum in collecta,z idē no.C.de an.z trib.
lib.x.super rub,sed certū est clericos nō esse subiectos: ergo eis
collecta imponi nō potest.Preterea,in aliquibus ciuitatib⁹ est
hoc speciale:vt talia munera nō exigātur a possessionibus non
b subiectis.a.l.fi.ff.de mu.z hono.Preterea,illud est ius singulare
ergo in Ztium est ius cōe,vt ff.ad munici.l.j.in fi.z de legi.l.ius
singulare.Preterea,posito qđ nulla lex hoc diceret,hoc ostēdo
per rōnem.Certū est ad solutionē alieni debiti neminē posse vr
geri,vt C.ne vxor pro mari.l.fi.z per totū tit.ne fil.pro pat.sed si
diceres clericos debere soluere collectas,iam poneres eos cogi
ad solutionē alieni debiti.Nā ciuitates non possunt imponere
collectas,nisi pro earū necessitatibus:sed vt ꝫ.dixi,nō est dubiū
qđ ipsa necessitas nō obligat,nisi subiectos:ergo cōcludit ma
nifeste non subiectos nō debere cogi ad solutionē,vt sic cogant
4 ad solutionē alieni debiti.†Preterea,habēti honorem collecta
imponi non pōt,vt ff.de mu.z hono.l.honorē.z ibi no.sed certū
est,clericum,alias clericatū,esse maiorē alio seculari honore:er
go,ꝛc. Illud aūt qđ dixi,nisi in fraudē collectarū fecerint,proba
tur.C.de sa.san.ec.l.sacrosancta.z l.q sub pretextu.z C.de epi.z
cler.l.de his clericis.Ad aliud qđ possit dici in Ztium,z primo
ad id qđ dicitur res debere trāsire cum onere suo:ergo,ꝛc,rnde
illud onus soluēdarū collectarum qđ non inheret rei,rōne ipsi⁹
rei,sed rōne ipsius persone,vt d.l.rescripto.ſ.fi.z ꝫ.est ostēsum.
Nū ergo res non est talis persone,que ad collectam teneat,nec
c ipsa res tenebitur,nec obligabit.l.j.C.sine cen.vel reliq.qz illa
loquit in predijs prouincialibus tributarijs,ad cui⁹ tributio
nem tenētur rōne persone,vt dixi,z sic separata persona remane
5 rent libera predia.Nam quandocūq; † aliquid statuitur ratio
ne psone,qua separata cessat statutū:vt ff.de le.ij.l.Titia Seio.
ſ.vsuras.z sol.mat.l.maritū.z l.seq.facit extra de reg.iur.c.pri
uilegiū personale,lib.vj.probat hoc ad literā.ff.de aqua quoti.z
est.l.j.ſ.permittit.Preterea,cum iam personalis obligatio nō
sit pro pter psonam clerici,vt ꝫ.ostendi,quomodo potest rema
nere res obligata non video,vt ff.qui.mod.pig.vel hyp.sol.itē
liberatur.in prin.Ex predictis patet respōsio ad omnia q̄ poss
sent dici in contrarium.Nam omnia loquūtur in predijs tribu
tarijs,z oneribus mere realibus,z sic loquitur C.de mu.pa.l.ij.
lib.x.ita loquitur l.fi.ſ.patrimonium.z gl.ibi posita.ff.de mu.z
hone.z ita loquitur extra de cen.c.j.in gl.lib.vj. Bart.

ADDITIONES.

a Th.D.CSi aliqua.Alias inci.punctus questionis breuiter
talis est,si aliqua.z de isto cōsi.Bar.vide in l.rescripto.ſ.fi.z ibi
apostil.Alex.de Imo.ff.de mu.z hon.vbi scripsi in apostil.mea
ad Bar.Et vide de isto cōsi.Bar.Jas.in l.pīz.C.de sacrosan.ec.
z in l.fi.C.de pac.z Fel.in c.ecclesia sancte Marie.de constitut.
b CDatia siue collecte.Vide Fel.in c.ecclesia sancte Marie.de
consti.z Jas.in l.placet.C.de sa.san.eccl.z in l.fi.C.de pac.z eun
dem Bar.in l.rescripto.ſ.fi.ff.de mu.z ho.z ibi apost.Alexā.z
meam,vbi omnino videas.
c COrdinarius.Quid de gabellis z vectigalibus,an sint onera
realia,vel personalia,vide Bar.in l.j.ſ.j.ff.de publica.z vecti.
d CSubiectis.Quid de rebꝰ forēsiū existētibus in territorio,an
possit fieri p statutū qđ forēses debeāt soluere collectas:Respō
deo,q̄ pōt fieri per statutū sup eis,vt ad aliqua onera teneant,
qz sunt in iurisdictione statuētium,ly domini eorum nō sint,per
no.per Inn.in c.postulasti.de fo.comp.z per Bart.in l.cūctos.
circa med.C.de sum.Tri.z fi.cat.cōsue.Anglie.que bñ faciunt,
sed cum sint in manibus clericorū non pōt fieri,qz tam ipsi quā
eorum bona sunt exēpta a iurisdictione laicorum.c.ecclesia san
cte Marie.de cōsti.Ideo est necesse,qđ fiat antequā ad eos per
ueniat,vt not.Bar.in l.rescripto.ſ.fi.ff.de mune.z hon.z Bart.
in hoc cōsi.In laicos vero pōt fieri posit⁹ etiā sunt in eorū do
minio,z ita videtur sentire Bal.in l.ubem⁹ nullā.C.de sacrosc.
ecc.z ita pau.de Las.in d.ſ.sciēdū.in quadā apostil.manu pro
pria scripta,dicit quod habuit de facto,z ita vbiq; seruat.Et

sic debet intelligi qđ no.Bar.in l.libertus.ff.sola.ff.ad munic.z
hoc expresse ponit idem Bar.in l.j.C.de indic.lib.x.vbi omnino
videas.z per gl.in rubri.C.de munc.patri.in fi.z per Bart.in l.
cum neq;.C.de incolis.lib.x.ibi videas.
e CNec obligabitur.Vide Fely.in c.veruz.in ver.vltimo signa.
in prin.z in ij.limitatione.de foro compe.

CONSIL. CLXXXI.

Si arbiter mādauit Titio qđ locaret fundum mihi certo
mō,z fecit z postea vendidit,tunc si emptor nō vult sta
re illi locationi,non committit primus locator penam compro
missi.
1 ☞Pena inserta,an committatur contra locatorem,an que est
inserta in instrumento locationis,an in compromisso.
a Recipit arbiter ª vt vn⁹ alteri fun
mercede,z instrumētum locationis faceret,fm con
suetudinē Perusinam,qđ factum fuit,deinde loca
1 tor fundū vēdidit,z emptor nō vult stare colono,†queritur an
cōtra locatorē cōmittat pena incerta in cōpromisso,que est ma
gna,an pena inserta in instrumēto locatiōis que parua est.D.
co penā cōpromissi non cōmittit:qz locando,z instrm locationis
faciēdo,obligatio que descēdebat ex cōpromisso,z eius senten
tia,fuit sublata,z noua obligatio ex Jctu locationis nata,vt ff.
de sol.l.in numerationibus.in fi.vbi est casus,z est glo.expressa.
C.de pac.in l.j.in fi.glosse magne. Vbi videtur q̄ cōuentum de
promittēdo,sola promissione impleat,vt ibi no.Jn Ztium facit l.
fundi partē.in prin.ff.de contrah.empt.vbi dicitur qđ actio ex
primo cōtractu duret.Sed rndeo,ibi verba cōtractus fuerunt
qđ certo tpe conductū haberēt que verba nō possunt vno mo
mēto expediri,sed requirūt perseuerātiam in ipsa cōductione:
sed hic fuit cōuentum solū de locādo,z instrm faciēdo,quod est
iam plene impletū,vt colligitur ex gl.d.l.j.C.de pac.Item facit
cōtra ff.de arb.l.inter Castellianum.Sol.Dic,qđ ibi fuit assum
ptus arbiter ad diuidēdum,z diuisit,vñ ex vigore compromissi
quis est obligatus stare diuisioni,q̄ non expeditur vno momē
to,sed requiritur perseuerantia in diuisione:hic vno momen
to fuit impletum qđ debebatur.Itē facit contra predicta ff.de
actionib.empti.l.si heres ex testamēto.z l.ex empto,sed illud est
verum pro reliquis rebus nō venditis,in quibus voluntas te
statoris non est posita:sed nullus in quibus nō potuit,non pōt
conueniri ex,testamēto,vt ibi dicitur,z sic facit pro ista parte,
Licet em̄ ista accidant venditori,tamen non sunt vendita.ff.de
euic.l.naue,z l.pignoris. Bar.

ADDITIO.

a Th.D.CPrecipit arbiter.Vide Bar.in l.in numerationibꝰ.
in fi.ff.de sol.vbi facit mentionem de hoc cōsi.z ibi vide Alexā.
in addi.vbi alleg.istud consi.Bar.z vide Bar.in l.si fideiusso.
ſ.memi;mus.z ibi Alex.ff.de lega.j.vbi alleg.istud consi.z ibi
plene de hac materia.CB.L.Addite his Bal.in l.si qs ita.
C.de pac.inter empto.z vend.Ang.in l.fi quis heredē.ff.de con
di.z instit.Spe.in tit.de arbi.ver.sed pone arbiter.per Bald.
in l.j.C.de pen.nom.

CONSIL. CLXXXII.

Titius condidit testm̄ in quo filium sibi here
dem instituit z sibi substituit per ista
verba,ꝛc.De isto consilio vide supra in consilio ter
tio,quod dupiabatur hic.

CONSIL. CLXXXIII.

Questio ista habet duo dubia. Primum
vtrū verba dationis seu con
fessionis in emphyteusim ꝛc.De isto consi.vide ꝫ.
consi.lx.

CONSIL. CLXXXIIII.

Si testator substituit filio pupillariter Titiā si ītraret mo
nasteriū,z efficeret monacha,tunc stante substitutione
pupillari debet Titia habere hereditatem licet non intret mo
nasterium si tamen vitam vidualem z castam obseruet.
1 ☞Modus siue conditio viduitatem inducens in virgine tota
liter respuitur.
2 Modus siue conditio de stando in certo loco,si adȝciatur ho
mini ingenuo non valet.
3 Modus seu conditio,vt quis aliene subȝciatur potestati in to
tum respuitur.
a Omina ª Muta pauli fuit substituta pupil
lariter cuidā pupille sic qꝰ teneret
intrare monasteriū sancti Jac.extitit cōditio pupil
laris substitutionis,nunc dicta d.Muta,non vult mo
nasterium intrare an possit d.pupille hereditatē obtinere licite,
cum proponatur quod dicto do.Muta nunquam habuit vi
1 rum.C† Et dicendum est,quod dictam hereditatem potest

licite

licite obtinere. ¶Item in virgine modus, siue conditio, que viduitatem inducit, tot aliter respuit, vt ff. de cond. z demon. l. cū ita. z l. hoc modo. cum si. z no. C. de ind. vidui. in auth. cui relictum. z l. hoc modo. cum si. z no. C. de ind. vidui. in auth. cui relictum. z ibi hoc tangit glo. in verb. contractis nuptijs. z hoc tz Azo z ibi in sum. z ibidē Ly. nam p hanc conditionē viduitas inducit, z nuptie prohibent: ergo, ꝛc. ¶Preterea modus, seu conditio, de morādo in certo loco, si adiciat homini ingenuo, non vz, quasi speciē seruitutis cōtineat. l. Titio cētus. §. Titio centū. ff. de cō di. z demon. sed talis modus de ingrediendo monasteriū adiectus dicte dñe est huiusmodi: ergo, ꝛc. q2 dñe monasterij, alias moniales debent sub ꝑpetua clausura manere vt extra de stat. regc. §. in ꝓm. lib. vj. ¶Preterea, modus, seu cōditio, vt quis alterius potestati subiiciatur, totaliter respuitur: vt ff. de le. iij. l. vrozē. §. heres. Sed quis ingrediēdo monasteriū, alterius potestati subiicitur: ergo apparet, q̄ modus seu cōditio ista respuitur. ¶Preterea, si talis modus appositus valeret, sequeret, q̄ tota dispositio esset simoniaca: vt extra de simo, c. non satis, z cap. Matheus. cum si. Et cum qs debeat intrare monasteriū libera voluntate, non spe lucri, vel metu pene debet intrare. ¶Pro hoc habemus in simili gl. in l. ille aūt institutiones. in fi. ff. de here. instit. Ne ergo dicta dispositio contineat simoniam, dicendū est dominam ¶Utam predictam hereditatem legitime capere, siue ingrediatur monasterium, siue non. Et ita dico ego Bart.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶Domina. De isto cōsilio facit mentionem Alex. in l. Titio cētum. §. j. ff. de cond. z demon. z Alexā. z Jas. in l. ij. C. de instit. z substit. z ibi vide de intellectu Bar. in hoc cōs. z adde hic.

b B. L. ¶Respuitur. Contrarium videtur tenere Ange. consil. xxxiij. inci. Constantinus Arculani de perusio. in fi. cui cōsi. vt ipse refert, se subscripsit do. Bal. z do. phil. de Cursiis, quādo testator non sensit de certo monasterio, vt in superiori cōsultatione. z per hoc videtur tolli fundamentum Bar. de simonia. q̄ possit habere locum quando testator eam arctasset ad aliquod certum monasterium, z ita videtur tenere Jnn. in l. ille autez. ff. de here. instit. z vide eundem Ang. consi. cc. xciij.

c Th. D. ¶Seu conditio. Vide qs in simil. no. Bar. in d. l. Titio centum. §. j. ff. de cond. z demon. z ibi scripsi.

CONSIL. CLXXXV.

Si duo tanquā syndici cōmunis petunt debitū ab aliquo, z ille excipit, qs nō sunt syndici, z vnus ostendit syndicatum, z alter non, an per hoc impediatur litis contestatio.

1 ¶Personam ante omnia inquiri.
2 Exceptio respiciens inhabilitatem personarum, in quibus fundatur iudicium, ante omnia debet examinari.
3 Exceptiones respicientes merita negotij principalis, quando debeant inquiri.

a Teodauit *Joānis syndicus Castri sancti Viti agit contra Francischinū Februarij nomine do. Castri, dicens ꝑ eum, q̄ dict⁹ Francischinus fuit cōfessus se habuisse in depositō, z recepisse ab Antonio syndico dicti Castri noie dicti Castri lxx. libras quas dictus Francischinus in suis exceptionib⁹ negauit dictū Teodauitē. z Antonium fuisse syndicos, dictus vero Teodauit añ litis contest. produxit suū syndicatū, dictus vero Antonius nō produxit. querit, an p hoc retardetur litis cōte. In hac quest. vt dicendū, litis cōtestationē non esse ꝑpter hoc retardandā, hoc ostendo, z rūdeo ad id qd̄ pōt in ꝓmium allega

r ri. ¶Verum est qd̄ iure cauetur qd̄ ante oīa de persona[b] dz que
b ri, vt C. de ꝓcu. l. j. z l. non ignorat. in fi. C. qui accu. non poss. tñ hoc est intelligēdum de ꝑsonis, in quibus fundat iudicū, sez de actore, reo, z iudice, nō de ꝑsonis, que incidenter veniūt

2 in iudicio ad fundandā intentionē alicuius partis. ¶Hoc esse verū ꝓbat. primo per rōnem exceptionis, que respicit inhabilitatē ꝑsonarū in ꝙbus fundatur iudicū que exceptio dz ante litis contestationē examinari, vt ff. de ꝓcu. l. pomponius. §. ra

3 tihabitionis. z ff. si quis in ius voc. nō ierit. l. ij. in ꝓm. ¶Sz exceptiones que respiciunt merita negocij principalis, ille debent examinari post litis cōtestationē, vt extra de lit. cōtest. c. ij. li. vj. z no. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de cond. indeb. Sed ista exceptio, quod Antonius nō fuit syndicus, respicit merita principalis cause, ergo, ꝛc. ¶Preterea hoc ꝓbatur per gl. ord. in simili casu. C. de edic. dim. adria to. l. ij. in glo. pe. in sol. contrarij. l. si res. C. de ord. cog. vbi distinguit. aut opponitur persone agētis, aut persone testantis. ¶Primo casu, quia opponitur illi persone, in qua debet fundari iudicium, z impedit. Secundo casu, q2 opponitur de persona eius, ex qua fundatur ius agētis, z non impedit. Sed contra predicta oppo. ff. de testa. l. si queramus. z C. de peti. hered. liber. vbi dicitur, quod ante omnia debet inquiri de persona eius, ex qua intentio actoris fundatur, sez de testatore, vtrum potuerit testari. Ad qs respōdeo. Aūt em queritur vtrum quis debeat ingredi iudicium, z sic litem cōtestari, z habet locū qs ś. dixi. Aut queritur, vtrū quis potuerit testari, z habet locum. l. si queramus. Cū autem potuerit inquiri de persona testatoris, hic non dicit, certe ibi debet queri post litis cōtesta. per rōnes supra dictas. Itē contra predicta facit tex. in c. Romana. §. contrahentes. de foro compe. lib. vj. vbi dicit, q̄ qñ aliquis conuenit rōne contractus in aliquo loco, qs non cogit respondere libello, nisi prius videatur vtrum ibi fuerit contractum, z si iudex sit cōpetens, pronunciet se iudicem competentem. Bart.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶Teodauit. Istud consi. fm ordinem Perusi. est in j. par. iudiciorum, in fi. nu. 33. z vide apostil. in l. si queramus. in j. col. in addi. Bar. ff. de testa. z no, qd̄ de ꝑsonis in quibus fundatur iudicū debet inquiri ante litis contesta. De aijs aūt in quibus fundatur instātia, z cā post litis contest. z adde not. per Bar. in l. ij. C. de ꝓcu. z in l. ¶Sōponius. §. rat habitionis. ff. e. z in l. ij. vbi alij doc. C. de edic. dim. adr. tol. in ꝓmum faciunt not. p Jo. an. in c. Romana. §. cōtrahentes. de foro cōpe. in vj. vbi dz, q̄ si statutū dicat, q̄ super iniuria fietur sacramento alicuius, si forensis accusatur, declinādo forum dicat se nullam iniuriā intulisse, de qua posset ibi accusari qs hec veniunt discutienda ante litem cōtest. z qs accusatus debet ꝓbare plene, z non p ꝓsumptionē. vide ibi ¶Philip. Francum. Itē adde, qs dicit Jnn. z referunt Jo. an. Domin. z ¶Phil. in d. §. ¶hentes. qs qñ quis conuenitur ratione contractus in aliquo loco, non cogitur citatus rūdere libello super principali, nisi prius summarie constet contractum in dicto loco esse celebratū: quo cōstito iudex pronūciabit se cōpetentē in principali, sz Bar. loquit in diuersa materia.

b ¶De persona. Vide de hac materia per Spe. in tit. de actore. ver. pone. vbi tenet, quod ista exceptio, tu non es procurator, z sic non potes petere, vel tua non interest, ꝛc. vel no es prelatus, non impedit litis ingressum, z debet examinari post litis contestationem, z non ante.

CONSIL. CLXXXVI.

Si duo sunt fratres habētes communes boues, z terras, z vnus ipsorū hz duos filios q̄ laborauerūt cū dictis bobus, qualiter inter eos fiat diuisio de fructibus.

1 ¶Expense communiter facte, communiter detrahi debent.

a Tecciarellus *z Venantij de belugio fratres, simul habitabāt z habebāt quosdā boues cōmunes, z dict⁹ Tecciarell⁹ habebat duos filios laboratores, z dicti fratres, z nepotes dicti Tecciarrelli laborauerūt cū dictis bobus communibus quandā possessionem aliorum ab eis, z de dicto laboritio medietatem fructuum receperunt. ¶Hunc ꝓqueritur, qualiter isti fructus diuidantur. Ad istam questionem examinandā debet considerari, q̄ isti fructus debent diuidi tripliciter. Primo, ratione operarum exhibitarum ex ꝑsonis dictorū fratrū. Secundo ratione operarum exhibitarum a dictis bobus. Tertio, ratione expensarum, scilicet in semine, z alijs oportunis. Cum ergo de diuisione dictorum fratrū tractetur, hic erit ordo vt primo detrahantur de dictis fructib⁹ omnes expense ab eis facte, z si sic expēsa fuit facta ꝓ equali portiōe a dicto Tecciarello, z Venantio, ita in communi ꝓ equali portione reuertantur. Nullus eīm casus est in quo talis deductio non fiat, vt ff. famil. erciscē. l. si fundus, qui dotis nomine. in ꝓm. De residuis fructibus debet detrahi illud, quod tāgeret ꝓ operib⁹, z ꝓ bobus. z sicut boues sunt communes equalibus portionibus, ita illud communicetur. ¶Nam illa que res communis querit dominis, ꝓ ea portione sunt cōmunia, qua domini sunt, vt ff. de acquir. rerum dom. l. cōmunis seruus. in fi. De residuis fructibus debet fieri diuisio in capita, scilicet vt quilibet homo, scilicet dicti fratres, z dicti filij Tecciarelli tantum habeant, quantū qs

b lucretur ex opera sua[b], z illud debet habere precipuum, non po
c nere in communi, vt ff. ꝓ so. c. l. si fratres[c]. Bart.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶Tecciarellus. alias incip, punctus questionis talis est, z ita inci. in x. vol. consi. alias incip. in nomine Domini, amē. ceeharellus, z Jacobus.

b ¶Ex opera sua. contra consi. illud bar. facit, q̄ si fratres operātur simul negociātes, ꝓsumitur gratuita amicitia fraterna impensa, arg. l. ex duobus. in ꝓm. §. fin. ff. de neg. gest. licet bar. assignet medietatē lucri opere personali, z aliā medietatē opere bouz, z sic qui laborat, habebit tres ꝑtes, qui nō laborat, habebit quartam. Tamen optimo prima mea magis placet arg. c. si quis. de benefic. frat. in feud. licet aliquando tanquam discipu

ius sequutus fuerim Bar. z magistrū meū Bal. de Perus. ibi, tū idem Bal. in l. j. C. p̄o socio, vbi format istam q̄onem in pj. q. z dicit, q̄ si sunt socij omniū, que acquirunt cū personali labore, opera boum, vt accedere opere psonali, arg. Inst. de re. diui. §. si quis a non dño. z p̄o hoc facit d. l. j. q. si vnus ponit operā, z rē z alter operaz tm tū gl. in d. l. j. sentit, q̄ in dubio fiat equalis distributio: sed non vt equitatis, non desint cōsideratio. C. eo. l. iij. z vide etiā Bal. z ibi scripti in trac. de duobus fratrib⁹. in secūda additione inci. primo quero. versi. sed pone de facto. vbi videas addit. z vide p̄ do. Pe. de Ubal. in trac. de socie. in iij. q. p̄m. in iij. q. z vide Alex. de Imo. in consi. xcix. vol. ij. inci. habita super narratis in themate consideratione. circa primum dubium.

c ℂ. si fratres. Alias est §. legis, si cum duobus. eo. tit.

CONSIL. CLXXXVII.

Si statuto laicorū cauetur q̄s quilibet cōductor possit renūciare conductioni libere p̄o futuro tempore facte a quocunq̄z collegio etiam ecclesiastico, z q̄s nullus iudex posset de hoc cognoscere, an comprehendat ecclesias, vel monasteria, z quis iudex potest cognoscere.

1 ☞ Statutū non potest priuare ecclesias, siue monasteria eorum libertate, nec ea obligare.
2 Disponere quis non potest de rebus sue iurisdictioni non subiectis.
3 Judices cōmunis perusij an potuerint super tali re cognoscere.
4 Monasteria z persone ecclesiastice qd facere debeant, dato q̄s iudices non sunt competentes.
5 Statuto dictante, q̄s huiusmodi iudices summarie, z in appellabiliter iudicarent, an idem sit in ecclesiastico cognoscente.

a Domini priores artiū ciuitatis perusij, habentes authoritatē ab adunantia generali statuerūt, q̄ quilibet conductor posset renūciare emptionibus, z conductionibus p̄o futuro tpe factis a collegijs, vel vniuersitatibus quibuscūq̄z, etiam ab ecclesijs, z q̄s nullus officialis cōis perusij possit de hoc cognoscere, vel iurisdictionē habere cōtra dictos conductores sic renūciantes. Et ex predictis querit primo, an predicta ordinamenta potuerūt ecclesijs preiudicare in earum iure. Secō, an iudices cōis perusij possint de hoc cognoscere. Tertio, si hoc nō possunt, qd habeant facere ecclesie, monasteria, ecclesiastice q̄z psone. ℂ Super primo vt dicendū in
1 b dubitanter, q̄s tale statutū non p̄t priuare monasteria, vel ecclesias z ea obligare q̄ habēt obligatas psonas priuatas. Primo, q̄ est laicis interdicta omnis potestas statuendi in rebus
c ecclesiasticis, vt extra de const. c. que in ecclesiarū. vbi est casus
2 nostre questionis. z c. ecclesia sancte Marie. ☩ Preterea q̄s non p̄t statuere de rebus sue iurisdictioni non subiectis, vt l. extra territorium. de iurisdi. iud. de bo. auth. iud. poss. l. cū vnus. §. fin. sed res ecclesiastice, z eorū iura non subsunt iurisdictioni seculari, vt dictis iuribus ergo. Preterea, tale statutū est contra priuilegiū ecclesie, z sic ℨ ecclesiasticam libertatē vt probabo, ergo non v3. C. de sacrosan. ec. auth. cassa. z vbi no. per Ly. z de sentē. ex com. c. mouerint. z ibi per Imo. Quod autem sit cōtra priuilegium ecclesiarū. patet, q̄ statutum est quod nulla vniuersitas vel priuata persona, res aut bona ecclesie presumant muadere, vt C. de epis. z cleri. auth. item nulla communitas. Sed hic ista communitas inuadit bona ecclesie, z obligatos sibi ab obligatione dissoluit. ergo, ꝛc. Hec obstat q̄s possit dici, q̄ tales cause debent terminari secundū bonam consuetudinē, vt extra de eo qui mut. in poss. causa rei ser. c. cum venissent. q̄ illud potest esse verū, quando consuetudo precessit acquisitionem factam ecclesie, z sic res cum sua causa transiuit ad possessorem, sed q̄o tolleret acquisitionem factam ecclesie post quam res est acquisita ecclesie, q̄ omne statutum, z omnis consuetudo, per quam ecclesia suo iure priuatur, dicitur mala, z inhonesta, z dicit contra libertatem ecclesie, vt dictum est in c. mouerint. de sent. ex comm. z de senten. z re iud. c. cum causam. z c. que in ecclesiarū. extra de
3 constit. ☩ Sup. z̄ secundo d, an iudices communis perusij possint
d super hoc de lite cognoscere, dico quod licet ipsius ius sit in obligatione ecclesie, tamen iurisdictionem, quam habent dicti officiales, habent a cōi perusij, z dictum ius cognoscēdi est cōis perusij, merito super hoc potuerūt facere statutū, z eos dicta iurisdictione priuare. l. iudicium soluitur. z l. cum pretor. ff. de iudi. Unde dicti iudices de hoc non possunt cognoscere. Hec p̄t dici, q̄ istud sit contra libertatem ecclesie, q̄ si dicti iudices nō
4 habent cognitionē, ītō cōe poterit alios iudices dare. ☩ Sup tertio, qd dicta monasteria habent facere, rūdeo, q̄ habēt interpelare. Priores, vt eis sup dictis iuribus p̄uideant de iudice cō petenti intra aliq̄d spatium congruū, z si cōe, vel Priores hoc facere neglexissent, tunc succedit iudicium ecclesie: q̄ episcop⁹, vel papa erit iudex competens etiam inter laicos ecclesie Romane in tpalibus non subiectos, casus est extra de foro cōper. c. ij. ex
5 suscepto, z c. ex tenore. ☩ Sed iuxta predicta posset dubitari, cū iudices perusij hec iudicantes facerent summarie, z ab eis non appellaretur an idem sit hoc casu in iudice ecclesiastico cognoscente. Respondeo sic cum ijsdem legibus debeat iudicare, z los
e cos secularis iudicis cognoscit, eo modo ab eo non p̄t appellari sicut a seculari, si cognosceret, vt extra de maio. z obe. c. solute. z ibi no. per Bernardum, z Imo. Barto.

ADDITIONES.

a Th. D. ℂ Domini priores. Vide apost. in l. que sub conditione. in fi. principij. ff. de cond. instit. z Felyn. in c. ecclesia sancte Marie. de const. z Bec. in auth. cassa. C. de sa. san. ec. nu. xvij. Ad de q̄ huiusmodi cōsilium fm ordinē perusinū est in j. parte ind. consi. lxvij. z alias inci. priores. z ita alle. Alexā. in auth. cassa. in fi. C. de sa. san. ec. in addi. Bar. Hoc etiā consi. alle. do. Jo. Bapt. de sancto Seue. in repe. l. j. ver. accedit predictis. C. de sum. trin.
b T. D. ℂ Tale statutū. Vide Bal. in l. si quis curialis. circa fi. C. de epis. z cle. vbi voluit q̄ per statutū non p̄t auferri clerico ius cōe, nō potest tolli protectio statuti, z priuilegij. z dicit Ful. ibi illam legē esse mirabilē, q̄ priuilegia concessa ecclesijs p̄ principes z generales constitutiones, possunt per ipsos principes contrarijs constitutionibus reuocari, vt ibi per ipsum de cuius veritate, vide Bar. in l. priuilegia. C. de epis. aud. z Ba. in d. auth. cassa. z ibi Alex. in additionib. Bar. vbi plene examinat, an valeat statutum cleri. cum concord. de quibus ibi per ipsum, vbi etiam alleg. Bar. in isto consi.
c ℂ Ecclesiasticis. vide que dixi in l. cunctos populos. C. de summa Trinit.
d ℂ Super secundo. Vide Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fac. ver. sed an possint iudicibus.
e ℂ Et loco. Vide Bar. in extraua. qui sint rebel. versi. mille lib.

CONSIL. CLXXXVIII.

Si statuto cauetur q̄s exbannitus p̄o personali maleficio posset impune offendi, tunc exbannitus p̄o furto licite p̄t occidi, q̄ appellatione offense, venit homicidium. Item furtum dicitur maleficium personale. Item quomodo dicitur maleficium personale committi.

1 ☞ Statutum permittens exbannitum offendi, permittit etiam occidi.
2 Verba illa, vez p̄o maleficio personali, in statuto posita, quomodis intelligantur.
3 Statutum loquens de maleficio an comprehendat penam cōpozalem.
4 Appellatione maleficij an veniat omne id ex quo status, z fama alicuius persone leditur.
5 Offensio impune in aliquem a statuto permissa fauore Reipublice, z p̄o communi quiete est introducta.

a Statuto castri plebis cauet q̄s quicunq̄z reperit exbannitus, z condēnatus p̄o aliquo maleficio personali a ququaginta libris supra possit impune offendi. Contigit q̄ Ang. occidit quendam bannitū p̄o furto in c. lib. querit an ex dicto homicidio veniat puniendus, ꝛc. Ista questio habet duo dubia.
1 ☩ Primo, an ex eo q̄s statutū permittit b aliquē offendi, videatur
b permittere illū occidi. Ad q̄s dico q̄s sic. Nam offensio dicitur
c omnis actus ex quo pena resultat. l. testamēto Lēturio. ff. de manu. testa. sed ex homicidio regulariter resultat pena: ergo homicidis est offensa. Cū igitur per statutū permittat offendi simpliciter, ergo z occidi permittit, cum occidi, sit offendi, vt dictū est. Pena vero que alias ex dicto homicidio resultaret. p statutuz admittit, cum permittit impune offendi, quasi dicat omnis actus, ex quo quis ad iracundiam prouocat, dicitur offensa, vt C. de inoff. testa. l. filia in ozbitate. z l. si maritus. z de verb. signi. ficat. c. ex parte in Christo dilecte filie. z c. seq. sed per actū homicidij quis ad iniuriam prouocat, ergo homicidiū est offensa, ergo cum per statutū permittatur impune offendi, permittit homicidiū. Casus est de homicidio, c. fi. lib. vj. ℂ Sed o est videndū p̄o intellectu illorū verborū, p̄o maleficio psonali. Circa q̄s dicta verba possunt tripliciter intelligi. Primo q̄ intelligatur maleficiū personale, id est, q̄s committit in personam. Nā z fm hoc furtum non esset maleficium personale, vt no. ff. de furtis. l. itaq̄z fullo. in fine glos. in verbo, sed nemo de improbitate. ibi, dum dicit, ex delicto in se, non a se de facto, ꝛc, quasi dicat, furtū non committitur in se, id est, in persona, sed in rem. Est enim furtum cōtrectatio rei aliene inuito domino, ꝛc. Ad id facit

ff. de in

de iniu.l.j. Sed iste non est sanus intellectus. Quid em si aliq̃s est bannitus propter tractatū proditionis alicuius terre, vel propter aliq̃ falsitatem, que malencia in persona non fiunt. Certe iste non pōt impune offendi secundū dictū modū intelligendi, sed erbannitus pro modica alapa posset occidi, qđ esset absurdū: ergo sic non debemus intelligere si aliquo alio modo possumus, vt l. scire etiam oportet. §. aliud. de excu. tu. z l. quoties idem sermo. de. reg. iur. z l. in ambigua. de legi. z senatuicōs. Sedo modo possunt intelligi dicta verba, vt dicatur maleficiū personale illud, ex quo resultat pena psonalis, sicut crimina capitalia dicuntur non illa, que committuntur in caput, sed illa ex quibus capitalis pena resultat, vt ff. de publ. iud. l. ij. z idē si possibi le est resultare, vt qñ in defectū pene pecuniarie imponit pena corporalis, vt not. per Dy. in d. l. ij. probat in l. fi. C. de iniu. z ff. eod. l. fi. Isto modo sumēdo, furtū est maleficiū personale, qz ex
3 eo pōt imponi pena personalis, vt l. fi. ff. de furt. † Sed posset aliquis dicere istum intellectū verba statuti non patiuntur, dicūt enim erbannitus pro aliquo maleficio personali a qnquaginta libris supra, ꝛc. Ex quo videt apparere, q̃ non intellexit de maleficio, ex quo corporalis pena imponit. Ad qđ respondeo, q̃ licet pena pecuniaria inferat. sufficit qđ corporalis potuerit imponi, vt dictū est supra, vnde verba statuti puniētis furtū, sunt diligentius attendenda. Si qdem de illo furto quo ille occisus erat, potuerit a principio impoi pena corporalis, sine dubio dictū furtum fuit maleficiū psonale. Si vero fm formam dicti statuti pena personalis non potuit imponi, tūc in dubio remanet. Nam furtū in persona non committit, nec ex eo imponitur
d pena personalis a, fm formam dicti statuti, z sic remaneremus in absurditate predicta: qz condemnatus erbānitus pro furto, vel falsitate, quacūq̃ magna pena pecuniaria, non posset offendi, sed erbānitus pro qualibet leui offensa facta in personam, in qnquaginta libris posset offendi, qđ est inq̃ū, cum vtroq̃ cōparente pena maiori puniat vnus quam alter, z vtroq̃ remanente contumace plus grauet ille, q̃ minus puniret comparendo, fm dictum modū intelligendi, qđ est absurdum, z ideo dicto
4 modo intelligere non debemus, vt dictū est. † Tertio modo possunt intelligi dicta verba, vt dicat maleficiū personale omne illud, ex quo status, z fama alicuius persone ledit. l. cognitionū. §. fi. ff. de var. z extraor. cog. Et fm istum modū non est dubium, qđ furtū est maleficiū personale. Infamia em insurgit in persona condēnati de furto. l. j. de his, qui no. infa. z l. non pōt. ff. de furt. Quarto modo potest intelligi maleficiū personale, hoc est maleficiū a persona cōmissum, ad differentiā maleficiū, q̃ non cōmittit a persona, sed a rebus: vt puta ab animalibus suis, vt in l. j. ff. si quadr. paup. fec. dic. ff. de dā. infec. l. pretor. §. hoc edictū. Et hoc modo etiā intelligēdo, furtū est maleficiū personale. Quibus dendū est ergo qūo ex dictis modis verba statuti sunt intelligē
5 da. † Pro cuius euidētia est sciendū, q̃ qñ per statutū permitti
c tur aliquem impune offendi, est introductu principal. ter in fauorem Reipub. z pro quiete cōi, vt C. quan. lic. sine iud. se vind. l. ij. Iz secūdario resultet in odiū erbanniti. Apparet ergo, q̃ dictum statutū est fauorabile, z sic fauorabiliter intelligēdū. Sciendū est ergo, q̃ dictū statutū deberet intelligi, q̃ in d. occisoris persona pena cesset, ne ipsius statuti authoritate decipiat ipse, cū tempore maleficij perpetrati illum impune posse occidi credebat. l. de etate. §. ex causa. ff. de interro. act. facit ff. de pe. l. si preses. z l. si ex interpretatione. Bar.

ADDITIONES.

a Dyo. D. ¶ Statuto. Istud consi. fm ordinem Peruſi. est in j. parte, in consi. xxxj.

b L. D. ¶ Statutū permittit. Adde Bar. in l. ij. §. fi. in fi. de adi. leg. z qt verba Bar. non sunt impressa, dicas. q̃ Bart. ibi dixit. Item no. hic casum, quid si statutū permittit aliquē impune offendi, vt permittere qđ possit occidi. De quo est etiam casus in c. fi. de ho. lib. vj. z in l. testamento Centurio. ff. de manumiss. test. z idem dicit Jo. an. in addi. Spe. in tit. de const. §. j. ad fi. z tenet Pau. de ca. in l. bimas. ff. de ser. vrb. pred. z consuluit Pe. Lor. in consi. xxxij. viso dicto pūcto. in iij. vol. in vl. col. z Fel. ponit in c. que in ecclesiarū. de const. qbus adde Baudi. in h. operis sui. in vl. q. z Alb. de Rosa. in l. si seruus. C. de his, qui ad eccle. cōfu. z in suo opere statut. in iij. par. in q. xvij. vbi dicit fuisse de facto Pergami, z obtinuisse z fuisse determinatū per d. Fed. de Zaschala, q erat do. Pergami, habens etiam magnos peritos penes se. Idem dicit Odof. fuisse determinatū p doc. collegij Bono. tēpore do. Alcinerij, tūc potestatis Bon. qđ occisio excusatur. Idem tz Alb. in d. l. ij. §. fi. post Ray. tū vide Ange. de pe. in. z Flo. in d. l. bimas edes. z Bud. de monte Ubia. in consi. suo incipi. cauet statuto. qđ bānit. z Bal. in suo pecul. z in cōsi. suo incipi. super dubio mihi. Bal. de peru. transmisso, ꝛc. z Bellū de sancto Bemi. in suo trac. bāni. in ij. par. secūdi tēporis. in vij. q. Et in autē ſtāte dicto statuto posset verberari bānit⁹, vel iniuria affici, z auferri bona. vide Bar. in l. nec in ea. ff. de adult. cū concor. de quibus per Fel. in d. c. que in ecclesiarum. de consti. cui adde doc. §. alle. z vide Bar. z que ibi scripsi in l. ita q̃z fullo. ff. de fur. z in d. l. nec in ea. z ibi apost. Alex. z ibi scripsi, z apostil. in l. in fūis. ff. de lib. z posth. in ver. occidere. z ibi vide Alex. in d. l. filij. z apostil. vbi allegat Bar. in hoc consi. lxxix.

c ¶ Offensio dicitur. Appellatione offense dicitur cōtineri etiā iniuria verbalis, notat in c. quintaualis. de iureiu. per do. Ant. de bu. in prin. repet. Item verbū iniuriosum est offensio persone, vt dicit Bal. in l. si qua per calūniam. C. de epis. z cler. An liceat facere pacē in furto, vide Bart. in l. locatio, alias licitatio. §. qđ illicite. z ibi dixi. ff. de public. item no. ex verbis Bar. quod furtū est maleficiū: z ideo si extat statutū, q̃ si inquisitus ex maleficio habet pacem, emitat quartam partem pene: si est inquisitus de furto, remittit quarta pars propter pacē. Adde, qđ no. Bar. in d. l. locatio, alias licitatio. §. qđ illicite. in fi. z ita practicaui. Visauri in causa quorūdam Hebreorū, quibus fuit remissa quarta pars pene propter pacem, ex quo statutū non loquebatur in personam. Quod quidē nota pro statuto Eugubij, qđ loquitur de maleficijs personalibus, quomodo intelligatur, z habui in facto cum essem ibi locum tenens pro illustriss. domi. Franc. Maria Feltrio de Reuere.

b ¶ Pena personalis. No. pro statuto ciuitatis Urbini q̃ loquitur de filiofam. delinquente, quod dicebatur non habere locū in cōmittēte homicidium, qđ est falsum. vt ex huiusmodi ratione patet. An autē furtū dicatur maleficiū personale, vide Bar. hic, z adde Bar. in l. locatio. alias licitatio. §. quod illicite. ff. de public. vbi sentit, z tenet, q̃ furtū non dicitur maleficiū, z delictū in personam. Adde Imo. in c. nuper. de sentē. excom. cum concord. traditis per Fel. ibi, in vlt. col. cui adde Bal. in rub. ff. sol. matr. qđ limitat do. Hon. de Bartholi in suo consilio incip. visa quadam inquisitione. nisi statutum demonstratiue loqueret: puta, inter infra scriptas personas, de delictis, z offensionib⁹ quibuscunq̃z, z nulli dubium quod propter furtum persona offenditur, licet non in personam, vt dicit Bar. in d. §. quod illicite. in fi. z sic comprehenderetur in statuto.

c ¶ Offendi. Adde quod dicit Bar. quod statutum disponēs, q̃ bannitus possit impune offendi, continet publicam vtilitatem, est introductum in fauorem Reipub. z sic valet Adde Bar. in l. ij. C. quando licet sine iud. se vin. z in l. vt vis. z l. omnes populi in ij. q. prin. ff. de iust. z in. z in l. amissione. §. j. ff. de ca. dimi. cuz concor. de quibus per Jas. in l. vbi pactum. C. de transact. z plenius per Fel. in c. que in ecclesiarum. de constit. vbi ponit nouē casus in quibus statutum nihil operatur, quib⁹ adde Pau. de Cast. in consi. xxxiij. incip. licet ista. Et inquantuz in quarto casu dicit, q̃ si bannitus est toleratus in ciuitate, talis tolerantia inducit securitatem, secunduz Sal. singulariter in l. nullus. in j. no. C. de Jud. z celic. cum concord. ibi traditis p ipsum, z plene per Jas. in d. l. vbi pactū. vers. aduerte etiam. vbi alleg. Alex. de Imo. in consi. cliij. Et adde quod est in consi j. in ij. volu. z adde Alex. in consi. cvij. pro inuestigatione. in ij. vol. z vide Joan. de Im. in l. si duo. ff. de acqu. her. z Pau. de Cast. in d. consi. xxxiij. Et inquantū Fel. in octauo casu voluit, q̃ si quis occidit extra territoriū, vbi non viget dictū statutū, nō erit tutus ab homicidio, secūdū Bet. de Arch. in c. canonū statuta. extra de cōstit. cum concord. adde quod consuluit coru. in consil. cxcij. viso §. statuto. in iij. vol. nisi esset bulla papalis, quod bānitus in vno territorio possit impune occidi intra quinquaginta milliaria, si occiditur bānitus in locis intra quinquaginta milliaria est tutus, vt ibi per eū, z vide Bar. in consi. cvij. visis omnib⁹. in prin. z Fel. in c. non dubium. de sentē. excom. z apostil. in d. l. omnes populi. in vers. aliter statuendo. ff. de iusti. z iure.

¶ B. Land. An bannitus possit impune occidi stante statuto, de quo §. vltra supra dicta alleg. per nouissimos quoddā cōsil. ccxx. sed ego nō inuenio, quod hoc dicat, neqz eo numero: sz inueni aliud consil. cx cvij. incipi. in Dei nomine, viso themate. z in fine illius consi. postquam multa locutus fuit de bānitis, dicit, quod passus est multum subtilis z dubius, cuz statutū nullam interpretationem vel gl. accipiat, z indecisum reliquit p̃pter festinationem expectantis consilium. Eos addite glossam in l. j. C. nemi. lice sig. z cap. in fi. de homicid. libro sexto. z Pau. castren. plene consilio centesimo nonagesimotertio. z xxxiij. Jo. Andr. in additio. ad Specul. titu. de constit. z Ange. consilio clxxxviij.

CONSIL. CLXXXIX.

An domini castrorū siue comites de iure cōmuni habeāt merū, z mistū imperiū, z iurisdictionē in dictis castris Itē i triplici cōmunitate seu vniuersitate castrorū, vel villarū,

Item, quot modis pōt quis habere iurisdictionē in suo territorio. Item, quomodo perdatur per nō vsum. Item, de priuilegio concesso ab Imperatore super iurisdictionibus, quō debet intelligi an sit personale, vel reale. Item, si multi sunt filij vnius Comitis, qui habet iurisdictionem, & merum, & mistū imperiū in suo Comitatu, an mortuo patre habeant oēs exercitium iurisdictionis insolidum. Item, quomodo ciuitati potest prescribere attribuendo sibi iurisdictionem alicuius Comitatus.

1 ☞ Iurisdictio & imperium an attribuatur castro, an vero personis Comitum, & dominorum dicti castri, & quoruplex est vniuersitas.
2 Vniuersitas minus larga non habet merum & mistum imperiū.
3 Vniuersitas minima, vt est castrum, &c. nullam habet iurisdictionem.
4 ¶Priuilegium est introductum in tuitu personarum.
5 ¶Probandi priuilegium modus per consuetudinem, & vsum, contra quem admittatur.
6 Vsus tanti temporis, cuius initij memoria, &c. habet vim cōstituti iuris per rescriptum.
7 Merum & mistum imperium an possit prescribi.
8 Comes quilibet de per se, an communiter & diuisim habeat iurisdictionem in toto castro, an in parte sua tantum.
9 Ius quod quis habet in vasallos est indiuiduum.
10 Iurisdictio an possit diuidi, & vna cum feudo vendi.
11 L. hac edictali, §. ad hec, in feu. de pa. iur. fir. de qua iurisdictione loquitur.
12 Submissione facta per homines affrancatos a predecessoribus vendentibus iurisdictionem an sit acquisitū ius omnū, & iurisdictio dicto communi ipsius ciuitatis. & nu. 13.
14 Ius quesitum, per non vsum quot annis perdatur.
15 Ciuitas an possit prescribere ius contra Comites.
16 ¶Prescriptio non currit contra ecclesiam Romanam, nisi spatio centum annorum.
17 Emptor vtrum possit vti iurisdictione illa vendita extra fundū in castro suo.

a PRimo queritur a vtrū iurisdictio, & impiū attribuatur Castro, an psonis Comitum, & dōnorum dicti Castri,
2 †Ad qō sic dico, q primo sciēdū est, vtrū de iure cōi Castri, seu oīj, seu Comites pluriū castrorū habeāt aliquā iurisdictionē. Et cōstat, q nos habemus triplicē vniuersitatē habitationū, & predictorū: vnam largam, que tacit prouincia, & hec vniuersitas h3 iurisdictionē, & merū, & mistū imperiū de iure cōi, vt ff. de offi. presid. l. illicitas. §. qui vniuersas. & eo. tit. l. iij. & C. de
b offi. rec. prouinc. l. j. & per totū. †Secūda vniuersitas minus larga que constituit ciuitatē, & huic vniuersitati coheret iurisdictiō tm vsq; ad certā q̄titatē in leuioribꝫ criminibꝫ, is merū, & mistū imperiū non h3, vt C. de defen. ciu. l. j. & in auth. de defen. ciui. §. & iudicare. & §. audient. & §. insuranduū. & §. ij. Salit in quibusdam ciuitatibus, quibus est hoc specialiter cōcessum a iure, vt Rome. l. j. §. cū vrbē. ff. de off. prefec. vrb. & in alijs ciuitatibꝫ, que hoc habent ex consuetudine, vel priuilegio, vt no. in §. insuranduū. in fi. magne gl. Ex his cauſis iurisdictio dicit coherere loco, seu territorio. l. j. §. cū vrbem. ff. de offic. prefec. vrb. vbi per doc. & C. vbi, & apud quem. l. fi. in fi. †Tertia vniuersitas est minima, vt
3 b castrū, villa, vicus, & similia, & huic vniuersitati nulla coheret iurisdictio, sed alterius ciuitatis iurisdictiom subesse dz, vt C. de natu. lib. l. iij. vbi dz, q vicus seu possessio alteri subest. ¶Pro hoc C. de epis. & cle. l. nulli. §. sed qō in vico. & in auth. qui. mod. nat. eff. leg. §. si quis igit ex equalibus. & ff. ad munici. l. qui ex vico. cum sum. ibi no. ¶Nec obstat predictis. l. j. C. de magi. munici. vbi dz, q illa municipia, castra, & similia habēt suos magistratus. ¶Nam cum ibi in tit. precedēti dixerat de defen. ciui. restat qō in illo tit. tractat de defensore castrorū, villarū, & burgorū. Ad qō rñdeo, q teneo secūdam lect. quā tenet ibi Bal. in sum. & sic facit pro me. Sed si teneres primam lect. dicas, q loquit de castris que hoc habent ex speciali principis concessione, vel ex consuetudine, nō de iure cōi per iura predicta. In casu igit nostro castris predictis nulla coheret iurisdictio. Debet ergo dici, q opz dictos Comites alio iure speciali se fundare. Aut ergo se allegant habere iurisdictionē, & imperiū ex rescripto, seu priuilegio, qd ostendūt aut allegant priuilegiū, qd probāt p cōsuetudinem, & vsum. ¶Primo casu, si quidē verba priuilegij sunt clara qd princeps concedit persone, loco, seu psonis, stamus certo. Si vero verba sunt dubia, interpretor, vt videat esse concessum personis, cū per eorū fidem, & industriam hoc princeps cōcessit. l. vnica. ff. de offi. prefe. vrb. & sic persona fuit causa priuilegij, ergo personis videt concessum. l. in omnibus cauſis. ff. de regu. iur. ¶Pro hoc induco specialiter l. pater filie. ff. de ser. leg. vbi ius, qd potest concedi rei, & persone, in dubio videt esse concessum persone, sic ff. de leg. j. l. apud Julianū. §. si quis alicui. l. 3 &
4 c, †videat hic dicere vtrū, si agat a concedente, q sit psonale c, quāi
d dicat, presumit beneficiū d reale. l. forma. §. quāquam. & quod ibi no. ff. de cens. sed debet intelligi, qd concedens vt hoc in dubio agere. Et ita intelligebat ibi Bal. per d. l. in omnibus. ff. de reg. iur. Idem teneo ego per predicta iura, & nc in dubio videt cōcessum persone. †Secundo casu, qñ allegat priuilegiū, qd ostendit se probare p cōsuetudinē, & vsum, & tūc dicit qdam doctor Wo
5 derunus non posse neri, q talis modus probandi sit contra tacientem aliquid, vt contra soluente aliqd annuū. cū de in rem verso. ff. de vsur. sed contra tacente, seu non facientē pōt taliter probari, vt no. per Ly. C. de pac. l. in certis annis. in vij. & viij. q. Cū ergo hoc allegetur contra Imperiū, & ecclesiam Romanā que habet omnem iurisdictionem in prouincia ducat e, de qua loquitur, qui solum passi sunt nec aliquid fecerūt. Bloss. tamen nostre contra facientem admittit hunc modū probandi, vt ff. de seruit. l. seruitutes. & ff. de aqua plu. ar. l. j. in fi. Hoc etiaz tenet Dy. quem ego sequor per l. fi. in fi. hus. C. de per. here. & ff. de acqui. here. l. qui in aliena. in prin. ver. sed & si non adierit. vbi videtur
6 casus pro hac opinione. †Preterea, in hoc casu est dubium, cū allegetur vsus tanti tēporis, cuius contrarij memoria non existat, qui habet vim constituti iuris per rescriptū, vt in l. j. in fi. de aqua plu. arce. contra l. hoc iure. §. ductus. ff. de aqua quo. & esti. Sine ergo allegat iurisdictionē, & imperiū concessum loco, & per talem vsum probat, qz iura realia hoc modo probant inducta, vt dictis legibus. Sine allegat hoc cōcessum persone, & per talē vsum probabit concessum psonis, qz iura personalia taliter probant, vt d. l. cū de in rē verso. Sive dubitet, & tunc in dubio videtur cōcessum personis, vt ff. dixi. ¶Predicta intelligo, q rescriptū hoc dicat, vel sic allegat qd hoc concedat generaliter & sic transeat ad posteros. l. j. in fi. de iure immu. & per Dyn. in c. priuilegiū personale, extra de re iud. lib. vj. Sit igit cautus advocatus partis in fundando suam intentionē. †Tertio casu in
7 quo allegat simplicē consuetudinē, & vsum, tūc licet sit dubium vtrū merū imperium possit prescribi, vt j. tangetur, tū posito q
e prescribat eq est certū fm oēs per tēpus, cuius non existat memoria, tunc de necessitate habemus dicere q iurisdictio, & imperiū cohereat loco, & sic castris qz iura realia, vt seruitus, & si de ne possunt induci ad tēpus, & ex tpe, sed iura mere psonalia non inducuntur ex tpe. l. obligationū fere. §. placet. ff. de actio. & oblig.
8 †Secūdo oportet videre vtrum quilibet Comes per se habeat iurisdictionē in toto castro cōiter, & diuisim, an quilibet per se in parte sua tm. Et ad hoc dico qd duo sunt cognoscenda, scilicet ipsa iurisdictio, & imperiū. Item ipsius iurisdictionis, & imperij exercitiū, seu administratio. Si primū consideres, cum oīa dicta castra fuerunt vnius Comitatus, & vnius Comitis, vt patet ex themate, ergo tale ius est indiuiduū, vt in feu. de prohib.
9 feud. alie. per Fed. l. imperiale. §. preterea. †Item ius, qd habet in vasallos, est similiter indiuiduū, sicut iura libertorū, vt notat in feud. ñ de feud. defunc. conten. sit. c. vnico. §. omnes. ergo cōpetit omnibus dictis Comitibus heredibus dicti primi Comitis insolidū, sicut alia iura realia, vt ff. de verb. obl. l. ij. §. ex his, ver. ex quo quidem. & ff. fa. ercis. l. heredes. §. antepe. cum sim. Si vero consideras iurisdictionis exercitium, tunc dico quod qui libet potest diuisim exercere in parte sua, & hoc operat diuisio facta inter eos, sicut dicimus in tutoribus, vt ly ipsum ius administrandi sit indiuiduū, ipsa tamen administratio potest diuidi, vt ff. de admist. tuto. l. inter tutores. simile in seruitute aqueductus, que ly sit indiuidua, tū eius exercitium siue commoditas dividitur, vt ff. de aqua quotid. & esti. §. Lucio. §. fin. & §. seq. & notatur per gl. ff. de seruit. rusti. pred. l. ñ partem. sic quotidie ciuitates diuidūt exercitium iurisdictionis, vt vnus iudex cognoscat de cauſis vnius quarterij, qd procedit de iure, per le
10 gem ij. §. j. ff. de origine iuris. C †Tertio, an iurisdictio possit
f diuidi, & similiter vendi cū feudo f, videtur dubiū. Nam quedam lex dicit, etiam quando quis vendidit allodium suū, hoc est, posdere proprium, non potest vendere iurisdictionem quam habet a principe, vt in feud. titul. de pace iura. firm. l. hac edictali. §. ad hec. Sed istud credo sic debere intelligi, quod iurisdictio non potest alienari in extraneum, sed in consortem seu collegam bene potest transferri exercitium totius. l. j. ff. de offi. cons. cum simil. & simile videmus in tutoribus, quia vnus totam administrationem potest transferre in alium, licet tutela sit quid indiuiduum, vt dixi. ¶Probatur ff. de admi. tut. l. iij. §. ñ. & etiā postquam fuerit diuisa a principio, poterit vnus concedere alteri administrationem in parte sua, vt ff. de solu. l. quero. in fin. ¶Pro hoc, quia si res esset prohibita alienari, potest tamen alienari in consortem, vt C. de fideicommiss. l. voluntas. & ff. de legatis ij. l. si pater. §. quindecim. ¶Preterea, hoc esse verum apparet, quia ille consors seu collega habet iurisdictionem in totum, & insolidum

ſidum in dicto Comitatu iure ſuo, ꝛ exercitium ſit diuerſus, ne
rito poterit in eum illud exercitium transferri. Cū ergo in caſu
propoſito iſta vēditio ſit facta in coſortem, ꝛ eſt expreſſe actū
11 qꝫ in illo transeat exercitium, tranſibit. † Item credo, qꝫ illa lex,
hac edictali, ſ. ad hec, loquit, qñ iuriſdictio erit cōceſſa loco, tuc
iuriſdictio nō poſſet per ſe vēdi, niſi cum Caſtro vēdito cū vnis
uerſitate ſecus ſi vnus fundus venderet in territorio, arg. ff. de
12 ẽphen. emp. l. in modicis, ꝛ qꝫ no, in iure patronatus eccleſie. ff.
de op. lib. l. ſi operarū. in gl. magna. † Quarto, an p ſubmiſſionē
factam per hoies affrancatos a predeceſſoribus dicti vendenti
tis, ꝛ p exercitium iuriſdictionis habite modo predicto p Cōe
dicte terre propinque ſit acquiſitū ius omniū, ꝛ iuriſdictio di
cto Cōi dicte ciuitatis. Ad hoc ſciēdum eſt, qꝫ affrācatio facta
dictis vaſallis operat liberationē, ꝛ remiſſionē ſeruitioꝝ, ꝛ tri
butorum, ꝛ aliorū obſequiorū, ad que dicti vaſalli tenebant, ſi
cut patronus remittit liberto ius patronatus, vt C. de bo. lib.
l. ſi. non erit p hoc videnꝫ dicti Comites remittere imperiū, ꝛ iu
riſdictiones, quinimo, ꝛ ſi expreſſe voluiſſent, nō potuiſſent qꝫ
ſolum in manibus ſuperioris pōt hmōi iuri renūciari. l. pe. ff. de
off. preſid. ꝛ l. ij. ſ. ꝛ cū placuiſſet de ozig. iur. Cū ergo etiaꝫ poſt
dictā affrancationē ſeu affidationē iuriſdictio remaneat apud
dictos Comites, vt patet, qꝫ per ſubmiſſionē factā a dictis hoꝫ
minibus affrancatis dicto cōi, nō eſt acquiſita iuriſdictio que
15 apud Comites reſidebat, vt ff. de acquir. re. do. l. traditio. † Ad a
liud quo querit, an p exercitiū iuriſdictionis habite modo pre
dicto ciuitas ſibi quēcrit, premittendū eſt, qꝫ dicti Comites nō
vendo dicta iuriſdictione, cū caſus euenerit tanto tpe, perdi
derūt predictū ius, ſiue dicamus iſtud priuilegiū iuriſdictiōis
reſpicere quandā facultatē, ꝛ ſic pditur decē annis. l. j. ff. de nūꝫ
14 di. † ſiue dicamus reſpicere aliud ius acquiſitionis, ꝛ tuc pditur
xxx. annis, ꝛ hoc ꝛ Bul. de Lug. in l. imperiū. ff. de iuriſ. om. iu.
Nec pōt dici, qꝫ per cōſortem, qui in vicino Caſtro vſus eſt iuriſ
dictione, z imperio retineatur ius in alijs quaſi facta diuiſione
dicti exercitij, qꝫ quātū ad ius perdendi perinde eſt, ac ſi ab iu
dicio fuiſſent iuriſdictiones conceſſe ſeparatim, vt ff. quēad. ſer. a
15 inst. l. nam ſatis. ſ. j. † Sed an dicta ciuitas p dictū vſum ſibi qꝫ
ſierit eſt inſiſtēdum. Nam ſi quidē dicta ciuitas vult dicere ſe
preſcripſiſſe cōtra dictos Comites, hoc non pōt. Nā cum dicti
Comites nō potuiſſent transferre dictā iuriſdictionē in dictam
ciuitatē tanquam in extraneā pſonam expreſſe concedēdo. l. hac
edictali. ſ. ad hec. de pa. te. ergo nec potuerunt amitti patiendo
cōtra ſe preſcribi, vt ff. de ver. ſig. l. alienatiōis. ꝛ no. ff. de vſucap.
16 l. vbi lex. † Oportet ergo, qꝫ dicat ſe preſcripſiſſe contra eum, qui
habet vniuerſalē iuriſdictionē ad quē reuertitur dictis Comi
tibus perdētibus. Sed conſtat, qꝫ in dicta prouincia ducatus
eccleſia Romana hꝫ omnem imperialē iuriſdictionē ex donatio
ne Conſtātī ab alijs Imperatoribus cōfirmata. Ꝫ quam eccle
ſiam nō preſcribitur, niſi ſpatio cētum ann. vt C. de ſacroſan. ec.
auth. quas actiones. in fi. ꝛ in cozpore, vt eccle. Roma. ꝛc. quia
preſcriptio tanti tpis nō currit, vt ex themate patet: ergo dicta
ciuitas nō ſibi queſiuit: verum qꝫ dicta ciuitas, vt propoſitum,
eſt in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis, non debet in ea moleſtari
donec legitime conueniat, vt ff. de aqua quo, ꝛ eſti. l. j. ꝛ no. de iti
17 nere actuꝫ pr. l. j. ſ. j. in gl. magna. † Quinto an ille emptor poſ
ſit vti iuriſdictione illa vēdita extra dictū fundū in Caſtro ſuo,
vbi alias habet iuriſdictionē, ꝛ merum, ꝛ mixtū imperium. Ad
quod dico, qꝫ iſta queſtio procedit in caſu, in quo dictus vendi
tor non pōſſet dictū ius p non vſum, qꝫ non tranſijſſet in em
ptorē, vt ſ. dicti eſt, quo caſu dico, qꝫ cum iſta nō ſit noua, ꝛ ſe
parata iuriſdictio a iuriſdictione iſtius emptoris, ſed eſt vna, ꝛ
eadem, vt ſ. dixi, qꝫ dictus emptor ſuum modum, ꝛ locum anti
quum debet ſeruare, vt ff. de iuſti, ꝛ iure. l. pen. nec etiā iudicium
debet agitari in fundo, vt C. vti poſſid. l. j. in gl. nec clam. Bar.

ADDITIONES.

a Th. B. ¶ Primo queritur. De hoc conſ. Bar. vide Alexā. de
Imo. in l. ſi. ff. de ſer. leg. in j. ꝛ vlt. addit. ad Bar. vbi alle. iſtud cō
ſi. ꝛ vide Jaſ. in l. imperium. ff. de iuriſdi. om. iud. ꝛ Alex. in l. in
ter eos. ff. de acqui. rer. do. in addi. Bar. ꝛ eundē Alex. in l. cū de
in rem verſo. ff. de vſu. vbi dicit, qꝫ eſt conſi. j. And. Barb. in l. j.
ff. de iuriſ. om. iud. in addi. Bar. in j. addi. ꝛ alleg. conſi. Barto.
exerci. inci. vtrū iuriſdictio poſſit vendi, ꝛ credo, qꝫ non ſit iſtud
conſi. ꝛ vide Jaſ. in l. j. in fi. ff. de iuriſd. om. iud. vbi alle. hoc conſ.
Bar. ꝛ Bar. in Linter tutores. in j. addi. ff. de admi. tu. vbi alle.
Bar. in hoc cōſi. ꝛ ibi vide Bar. vbi facit mētionē de iſto conſi.
ꝛ ibi apoſtil. meam. vide etiā circa hoc conſi. per Franc. de Cur.
in conſi. lxvij. do. Jo. ꝛ apoſtil. Alex. in l. j. ff. de iuriſd. om. iudi. ꝛ
Alex. in diſpu. ſua. in l. imperiū. ff. eod. vbi alleg. Bar. hic, ꝛ vide
Dec. in l. j. nu. 39. ff. co. ꝛ in l. more. nu. 37. eod. tit.

b ¶ Caſtrum. Glide Bau. de ea. conſ. cxxxiij.

c B. V. ¶ Perſonale. An in dubio ſi ſit conceſſa iuriſdictio per
priuilegium, intelligatur conceſſa perſonis, addite Bal. in rub.
C. de priui. dot. ꝛ in l. liberti liberteqꝫ. ff. de ope. lib. ꝛ in l. ſi non
ſpeciali. C. de teſta. Que aūt conceſſio in dubio intelligat reales
tꝫ gl. in ſum. xxv. q. ij. ꝛ in l. ſozdidozum. C. de excu. mu. lib. x. con
tra tū alle. gl. eſt alia in c. cum venſſent. de inſti. quam ſequitur
Jo. an. in reg. priuilegium. in mercurialib. Et circa hoc eſt vidē
dum per Bal. in l. fi. de conſti. pec. ꝛ in l. fi. ſ. ſed ꝛ ſi quis. C. com
mu. de leg. ꝛ in l. j. ſ. libertatibus. C. de cad. tollen. vbi dicit, qꝫ ſi
Baro legat ius colligendi paſſagium eſt ius reale.

d ¶ Reale. Glide Ang. conſ. cx. inci. conceſſio facta.

e ¶ Preſcribi. Glide Pe. de anch. conſ. cxlj.

f Th. B. ¶ Vēdi cum feudo. Glide Alex. in l. poſſideri. que eſt l. ij.
in prin. ff. de acqui. poſſeſ. ꝛ ibi dixi in addit. ¶ Glide Ro. conſi.
ccccliij. ꝛ conſi. ccclxviij.

CONSIL. CXC.

Si a patre eſt data dos filie ſue, que viuo patre mortua eſt
relictis filijs, ad quos dos de conſuetudine venit, an mor
tuo auo iſti nepotes tenentur computare ſibi in legitima pręſta
ta dotem, ꝛ concluditur quod ſic.

1 ☞ Dos matris que per mortē eius peruenit ad filios, an com
putetur in legitimam eozum.

2 Aduentitia non veniunt in collatione, ſed ſolum profectitia.

3 Filiusfamilias de iure antiquo non habebat heredem ab inte
ſtato.

a Iſbertus a dedit dotem p̄o filia, que filia
mortua eſt, viuo patre, filijs ſu
pſtitibus, ad quos dos matris p̄uenit, ſm cōſuetudi
nē notatā in l. dos a patre. C. ſol. ma. nunc deceſſit di
ctus Iſbertus, inſtitutis nepotibus predictis ex dicta filia,
in certa q̄titate: ꝛ dicti nepotes agūt nunc ad ſupplementum.

1 † Querif, an dos matris eozū, que ad eos pueuit, cōputet eis in
legitimam, ꝛ multi doctores, ꝛ aduocati dicunt, qꝫ non cōpute
tur in legitimam. Nā legit. ma, ſeu ſupplementū dꝫ fieri de ſub
ſtantia eius, de cuius ſucceſſione tractat. l. ſcimus. ſ. repletionē.
C. de inoff. teſta. ſed iſta dos non eſt de bonis aui. Nā bona aui
exiuerunt. l. pater, in fi. p̄in. ff. ad leg. Falcid. ꝛ ff. ad Treb. l. mu
lier. ſ. cum proponeretur. ꝛ l. a filia. ꝛ ff. de colla. dot. l. fin. ergo,
ꝛc. Preterea, ad iſtos nepotes non peruenit iſta dos ex perſo
na aui, ſed ex perſona matris, ꝛ ſic dos eſt effecta eozū: ergo, ꝛc.
vt d. ſ. repletionem. Ex hoc apparet reſponſum ad l. quoniam
nouella. C. de inoffic. teſtamen. Contrarium dico, quod iſta dos
b computatur in legitimam b, ꝛ ſic probatur, dos eo modo cōpu
tatur in legitima, que venit in collationem. d. l. quoniam nouel
la. in duob⁹ locis, dum dicit eodemqꝫ modo, ſed talis dos data
a parte debet a nepotibus iſtis conferri, vt C. de collat. l. illam
ergo concluditur, quod eſt computanda in legitima nepotis ꝛ
2 eſt caſus in d. l. illam, coniuncta d. l. quoniam. † Secundo pba
tur ſic. Certum eſt, quod aduentitia non veniunt in collationē
ſed ſolum profectitia ex bonis aui profecta, alias non veniret in
collationem, ſed dos eſt ex bonis patris profecta: ergo compu
tetur in legitima, ꝛ ſic non obſt. d. ſ. repletionem, quia ibi loquit
3 tur in his qui capiunt quodam aduentitio iure. † Tertio pba
tur ſic. Certum eſt, quod de iure antiquo filiusfam ilias nō ha
bebat heredem ab inteſtato, vt ff. de caſtr. pec. l. j. ꝛ ij. cum ſimili
bus, ꝛ ibi not. expreſſe per gl. in l. vote. ff. ſol. matrimonio. ꝛ l. nu
pta. ſ. j. ꝛ l. filie mee. ff. eodem. per Bal. in ſum. ſ. fi. in rub. ſoluto
matrim. circa finem. Sed de iure hodierno eſt correctum in ca
ſtrenſi, vel quaſi, ꝛ in aduentitio peculio. Jn pfectitio remanēt
iura antiqua incorrecta, vt in auth. de heredi. que ab inteſt. ſ. ſi
igitur defunctus. ꝛ ibi no. in glo. magna. Illa vero filia, que fuit
dotata non tranſmiſit illam dotem profectitiam ad ſuos filios
iure hereditario, cum heredem habere non poſſit de iure com
muni: ſed illa dos que de iure ſecundum verā opinionem debet
reuerti ad patrem, vt not. in d. l. dos a patre per conſuetudines
aufertur patri, ꝛ datur illis nepotibus, non ergo ab eozum ma
tre filij habent, ſed ex patre, ex vigore conſuetudinis: merito er
go tanquam de bonis patris profecta, eis computatur in legi
tima. Quarto probatur in l. omnimodo. ſ. fin. C. de inoffi. teſta.
vbi non requiritur, quod ei qui petit ſupplementū a patre ſit
datum: ſed ſufficit quod eius occaſione ille qui petit ſupplemen
tum acquirat. Ex predictis apparet reſponſum ad d. l. ſcim⁹. ſ.
repletionem, quia loquitur de alijs, que non proceſſerunt dire
cto a defuncto, vt ibi apparet. ꝛ ſic reſpondetur ad alia.

ADDITIONES.

a Th. B. ¶ Iſbertus. Alias incip. pater dedit dotem, ꝛ ita al
leg. Alex. in l. in quartam. ff. ad leg. Falcid. ꝛ vide alex. in d. ſ. j.
vtrum dos matris a patre profecta cōputetur i legitimā nepti
aui, eiuſqꝫ filie ꝛ de hoc conſi. vide plene p Hic de Abal. i trac.
de ſuccel. ab inteſt. in prima parte. in iij. qſ. vbi videas. ꝛ de hoc

consi. meminit Jas. in l. qm̃ nouel. C. de inof. testa. z ibi Alexā. in addi. Bar. z Alex. in d. l. in quartā. ff. ad leg. falci. z ibi scripsi in addi. meis. z vide apos. in l. posit dotē. in ver. dotis. ff. sol. ma. z vi de Alex. in d. l. posit dotem. eo. tit. in ver. item in quantū Bart. vbi alleg. Bar. in isto consi. z Alex. in l. sed si plures. ff. in arrogato. ff. de vul. z pup.

¶ B. L. Et concludit ur, q̃ sic. Bal. in l. illā. C. de colla. z vbiq; vt tenere contra superiorem consultationē: sed cū non est cōtrarius. qz cōcludit, qñ filius habet dotē vt heres matris, q̃ non teneatur conferre p̃rones ibi positas p̃ eum, qō non est in superiori consultatione: qz filj habēt ex plona aui. Et qō filj nō teneantur conferre dotē maternam qñ habent vt hr̃des matris, tenuit ¶ De. de anch. consi. xlvij. incl. visis diligenter verbis testamenti, z consi. cccij. incl. do. Bar. z ¶ Pau. de ca. consi. lxij. z ccl. z seq. in quibus plene hanc materiam discutit.

b Th. D. ¶ Dos computatur in legitimam. Vtrum dos matris computetur in legitima debita de bonis aui ipsis nepotibus, Bal. consuluit contrarium, vide consi. ¶ Pauli de ca. in cōsil. ccl. incl. circa primum. in j. col.

CONSIL. CXCI.

An fama ch dicto syndici deputati ad maleficia asserentis ita esse. faciant indicium ad torturam.

g ¶ Domino ¶ Paci [a] de Burgo sancti sepulchri, legū Doctori, defensori ciuitatis Tuderti. Sup eo, q̃ querit vestra prudentia, an fama, &c. vide j. consi. ccviij. nā hic duplabatur.

ADDITIONES.

g Th. D. ¶ Domino ¶ Paci. Vide Lor. in cōsi. cxcviij. in ij. vol. in vlt. col. visa inquisitione. z per Fran. Butarū in suo trac. de indicijs, z tortura. in prin. vers. an fama publica, z vide August. de Arimino in addi. Ang. in tract. in aleat. in versic. fama publica.

¶ Addite Bal. idem tenētem, q̃ fama vehemens facit indiciū ad torturam. in c. j. de pac. iura. fir. vide Alex. consi. v. z xiij. vol. iij. z xxxvj. lib. j. z consi. xiij. lib. iij. Et de hoc cōsi. meminit Bar. in l. ij. §. pen. ff. de excu. tut.

CONSIL. CXCII.

Si vnus est stipulatus noīe meo sibi centū dari anteq̃ cedat mihi actiones possum debitorem liberare.

1 ☞ Habens viles actiones liberat debitorem.

g 1 Stipulatus [a] est aliquis noīe meo centū sibi dari ex aliqua cā, †ego illum debitorē liberaui antequā mihi actio cederet ab isto stipulatore, Quero, an potuerim, ita qō ille sit securus. quid vobis vr̃. Jo. aduocatus de Castello, videt mihi, qō si quidem ille est stipulatus noīe vestro, in illis casib⁹ in quibus alteri acquiritur actio sine cessione, qō tunc sine dubio potuistis liberare. Ille em̃ qui hz viles liberat. l. si cū emptore, in prin. ff. de pact. z qz non pōt agere sine vestri voluntate, vt ff. de procur. l. si procurator meus. Si vero fuerit de casib⁹ in quibus vobis sine cessione non acquirit, tunc idē puto: qz potueritis liberare, ita qō debitori nata est saltē exceptio doli, vt d. l. si cū emptore. fm vnam lecturam. z ff. de doli excep. l. apud Celsus. §. mandauit. in gl. super verbo, excipiendum. Vbi autem dicit, vel dic qō aut ego feci pactum, &c. pro hoc est casus expressus in l. mulier bona. §. fi. ff. de iure do. ¶ Pro hoc, qz vos potestis agere contra illum vt debitorem liberet, vel aliud faciat prout vobis videbitur. l. ideinqz. §. si cui mandauero. ff. manda. Et ita videt mihi Bar. de Saxoferrato, saluo semper meliori iudicio.

ADDITIO.

g Th. D. ¶ Stipulatus. De hoc consilio meminit idē Bar. in l. apud Celsum. §. mandauit. ff. de doli exce. z ibi vide Alex. in addi. z ¶ Pau. de ca. facit mentionem de isto consilio in l. possessio. §. fi. ff. de acqui. poss.

CONSIL. CXCIII.

1 ☞ Libellus qualiter debeat concludere quādo petitur remissio mercedis ex causa iuridica.

2 Conductor an teneatur purgare fossatum quod nocet fundo.

3 Testes qualiter debeant probare culpam vel negligentiam, locatore dicente fandum damnificatum culpa, vel negligentia cōductoris.

4 Conductor petens remissionē mercedis ex duabus causis, quarum quelibet sufficit, an sufficiat probare vnam.

g Commune [a] Lucignani locauit quoddā prātū q̃ vulgariter dicit ¶ Padule, ex quo facto ex his q̃ postea secura sunt omisso ordine cōsilij ibi dari, z ait breuiter inferēdo q̃ ibi erat vtu. Ex hoc themate plura dubia oriunt. ¶ Primo qualiter debeat concludi in libello, dum petit remissio mercedis. Secundo an conductor [b] teneatur mundare, z purgare fossata, q̃ sunt in b fundo cōducto. vel que sunt cōia vicino, vel alia quorū reparatio fundo nocet. Tertio, si locator ponit fundū dāmificatū esse cuipa, vel negligentia conductoris, z testes hoc dicūt, nulla facta expressione, qō fuit commissa culpa, vel negligētia, an culpa, vel negligentia sit probata. Quarto si conductor petat remissionē ex duab⁹ causis. quarū quelibet per se sufficeret, z vnā tm̃ pro 1 bat, an debeat obtinere. † Super primo dubio, z in hoc concor dat an debeat peti qō iudex ipse remittat. vel, vt coindēnet partem ad remittendum. no. ff. loc. l. ex cōducto. §. si vis. z l. si vino. §. fi. z C. eo. l. licet. z l. excepto. z extra eo. c. pen. vbi ōr remissionē faciēdam, non tamen a quo, vel qualiter ibi dicit. ¶ Puto altero duobus modis posse cōcludi, vel qō petat locatorem ad remissionē faciēdam. ¶ Hoc probatur ff. loca. l. si quis domū. §. fi. cum l. seq. z l. si in lege. §. fi. Facit. ff. de libe. leg. j. qō mihi. Sed modo est, vt petat pronunciari ipsum nō teneri ad mercedē prestandā seu vt locator silētium imponat, hoc probat ff. de vsufr. leg. quoties. §. si colono z ibi cōsequēter, vt mercedes prestent, &c. Ex quo tex. satis colligitur illa cōclusio me nō teneri ad prestandas mercedes de silētio imponēdo, facit ff. de lib. leg. l. Aurel. §. cētum. in sua gl. z istos modos cōcludēdi tāgit gl. in l. iij. C. locā. in gl. parua. super verbo, cui, si bene inspiciat. † Super secundo vr̃ q̃ colonus non teneā mādare, nisi sit actū sicut nec facere, vt ff. loc. l. si in lege. §. si domus. z in gl. sup ver. efficeret. Econtra vr̃ vt teneatur, vt l. predia maritima. §. fi. de fun. instr. vbi ōr qō talia legata alias fossata cedūt vēditori, ergo eodē modo locatioīi qz eisdem regulis fulciunt. l. ij. ff. loca. Sed concludēdo quod eo, qō primo debet inspici cōsuetudo regionis, an conductores hoc consueuerunt facere, vel non. Ea em̃ que sunt in cōsuetudine videnī deducta in conuētione, vt C. loc. l. circa. z ff. de edēdo. l. qō si nolit. §. qz assidua. de aqua plu. arcēd. z l. si prius. §. j. Etiā consulo, qō aduocatus actoris, vel rei, p quo talis visus facit, z consuetudo, de hac faciat suam possessionē. Si vero de hoc non apparet, dicerem animaduertendū tunc an purgatio ipa⁹ follati ptineat ad perpetuam vtilitatē rei, qz raro mundant, z tunc non spectat ad colonū, qz est impensa necessaria, quam etiā vr̃ c reparit ab vroze. ff. de impen. l. impēse. ibi, aggeres, &c. qz aggeres in rebus dotalibus sunt, idē est dicere qō fossata, vt d. prēdia. §. si ita legatum. Si vero illa purgatio neret ad presentis tē poris vtilitatem, z omni anno forte debeat fieri, z ptineat ad colonum, qz talis impensa dz cum fructibus copensari. l. ij. §. ff. de impen. ¶ Preterea ad colonos ptinet cultura prędij, vt ff. loc. l. si merces. §. conductor. sed hoc ptinet ad fundi cultura, vt ff. de aqua plu. arce. l. j. §. de eo opere. ergo, &c. Et predicta intelligo fiue fossatum sit fundi locati, siue sit sibi cōmune cum alio, vel cū omnio alter⁹, eo casu quo habet ius purgandi, vt colligit ff. 3 de aqua plu. arc. l. ij. §. j. z ij. † Super tertio dico, q̃ talis positio d fit incerta, z dicta teitium similiter sunt incerta, z sic tāquam incerta non concludunt. qz qñ culpa obijcitur alicui, siue agendo, siue excipiendo, siue denūciando dz obijci certa, z limitata. c Agendo, vt pz ff. de iniur. l. pretor. in prin. z ff. de accu. l. libellorum, in prin. cum si. Excipiendo, expressum est extra de elec. cap. circa. lib. vj. de testi. c. presentiū. eo. lib. Circa denunciationē. ff. de adult. l. denunciasse. §. quid tamen. z ff. qō vi aut clam. l. aut q aliter. §. j. Item confessio, vel positio incerta nullius est effectus. l. certum. in prin. ff. de confes. z de interro. acti. l. de etate. §. nihil. 4 † Super quarto dico, q̃ debet obtinere. ¶ Pro hoc expresse text. cum gl. extra de testi. c. ij. z hoc est propter quod vtilis cumulatio est. f qz si ex vna cā succumbat⁹ quis, potest obtinere ex alia. f g vt no. in l. edita. C. de eden. z per ☞ in c. nullus pluribus. extra de regulis iuris. lib. vj. Nec obstat, quod posset dici qō videtur se astringere, vt extra de proba. c. licet causam. qz illud valet quando in vna eademque ratione ponitur vnum qualificatuum ipsius, vt in exemplo ipsius capituli: secus si ponunt plures orationes per se separate, vt in casu nostro. Et ita dico ego Barto. de Saxoferrato.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶ Commune. De hoc cons. meminit Ale. in l. si vt certo. §. nunc videndū. in fi. ff. commo. in apost. z Alex. in l. littora in apost. z ibi scripsi. ff. de ☞hen. emp. z idem Alex. in cōsi. cinquo. super primo casu. z in l. bonus. ff. de re iu. z in cōsi. lxxj. in vol. in causa z lite vertente inter Nicolaū. in fin. z in consi. xliij. in vj. vol.

b ¶ An conductor. Vide Ang. de are. in §. riparum. Justi. de rerum diui. z Bar. in l. littora. ff. de contrahen. emp.

c ¶ Vbi aggeres. Vide Bar. in l. penul. z ibi doc. ff. de impen. in reb. dota. fa. z in l. predia. §. si ita legatum. vbi scripsi in addi. ff. de

ff.de fund.instru.

d Positio sit incerta. Vide bar.in l.qui iurasse.z ibi apostil.ff. de iureiurando.

e Certa z limitata. Vide p Alex.in l.si vt certo.§.nunc videndum.in fi.ff.commo.z in consi.c.in j.volu.

f Cumulatio.vide Roma.consi.ccxlv.

g Ex vna causa succubat. Vide Fely.in c.ij.§ rescrip.z Alex. in l.diuus.de re iudic.

CONSIL. CXCIIII.

An coniunctus rogatus dare pro anima illis psonis,quib⁹ videbit,instituēdo spuriū,presumatur rogat⁹ ꝺ restituendo incapaci,ex quo omnia bona sibi relinquebat.

1 Fraus testatoris an presumatur propter coniunctionem persone.

2 Fraus testatoris an presumat, qa reliquit omnia bona vxori, rogans eam vt restituat quibus sibi videbitur.

3 Vxor testatoris an cogatur respondere positioni criminose,p quam detegeretur alicuius turpitudo.

4 An quis cogatur respōdere per sacramentū an deliquerit vel non,z quis sit modus probandi fideicommissum.

5 An vxor predicta assumpserit in se tacitam fidem de restituēdo fideicommissum statim,an post eius mortem.

a Cechus de Spoleto habens vnū filium spuriū cōdidit testamentū,in quo vxorem suā instituit sibi heredem eamq; rogauit, post mortē suā daret pro anima sua illis personis, quib⁹ sibi videbit.qui testator decessit,nullis alijs relictis, nisi dicto filio spurio,z vxor eius hereditatē adijt:deinde dicta vxor testatoris cōdidit testamentū,in quo casu omnia bona viri sui reliquit dicto filio spurio testatoris: deinde dictus filius spurius mortu⁹ est ante dictā vxorē ꝺ: modo dictā vxorē fuisse tacite rogatā de restituēdo illi spurio. Ex isto themate b querit primo,an presumat tacite dictam vxorē fuisse rogatā de restituendo illi spurio,ex eo qꝺ sic cōiuncta erat defuncto,qz vxor. Secūdo,an presumat tacite rogata,eo qꝺ quasi omnia bona. ꝺ. viri reliquit dicto spurio. Tertio,si predicte presumptiones nō sufficiāt,an dicta domina possit cogi rndere positionib⁹ factis su p hoc.f.an sit rogata,vel non. Quarto.posito qꝺ probet qꝺ sit rogata,an ex eo qꝺ dict⁹ spurius decessit ante vxorē,ph̄beant bona in fiscū ꝺferri. Ista dubia colligo ex themate p̄dicto.† Super primo p̄cto dico.qꝺ licet ꝑpter cōiunctionē persone faciliꝰ fraus presumat,tū hoc solū quo ad presumptionē nō sufficit.ff.de his qb,vt indig.l.penul.z ff.de bonis lib l.penul.circa c prin.z §.j.in quibus legib.est casus.† Super secūdo p̄cto pl⁹ dubij est. Primo, videt hoc sufficere ad fraudis presumptionē: qz reliquit omnia bona. Loēs.§. Lucius.ff.que in fraud.cred.et l.qui testamentū.cū sua gl.ff.de.pba. Preterea,eo spurio reperto postea bona patris possidere,presumit fraus qꝺ ei pater per interpositā psonā reliquerit:vt C.de natu.lib.l.j.vbi videt ter. z ibi de hoc ponit Jac.de Beluiso vnā suā disputationē, pbat C.eo.l.iij.fina. Sed certe licet p̄dicte presumptiones multum vrgeant,tū ex hoc nō credo,pbari ipsam tacite fuisse rogatam,qꝺ maxime ex eo percipit qꝺ in testamēto expresse fuit rogata post mortē suā restituere illis personis quibus sibi videbitur. Cum ergo expresse rogetur, licet persona cui debet fieri restitutio non nominet,tū non ꝺ: tacite rogata,l.non intelligit. in princ. z §.j.de iur.fisc.z ibi no. Preterea,cū dicta domina teneat ex causa fideicōmissi eligere psonas,z eis restituere nō poterit eligere spuriū,qz illi qui capiunt ex iudicio istius vxoris rogate d videnꝺ capere a defuncto.l.vnū ex familias.§.primo.de leg. ij. d sed ille spuri⁹ non p̄t capere ex voluntate patris,vt iura vulgaria dicūt ergo,&c, Ad qꝺ facit ff.de do.cau.mor.l. qꝺ cōditionis.z vulg.z pupil.l.si is qui. Unde testator nō videt eā rogasse de restituendo illi spurio. Preterea,cum fuerit sibi cōmissum qꝺ eligat vt sibi videbit intelligit ad arbitriū boni viri.vt l.fideicōmissum.de leg.j.z l.fideicōmissaria libertas.ff.de fideicō.li.sed bon⁹ vir non daret spurio ergo,&c. Nec ob.de leg.j.l.lucius. vt ibi no.i gl. Preterea,ibi testator sentit de certo homine:hic nō, z ideo nō fuit data sibi fides de restituēdo nō capaci: sed si heres eligeret indignū male faceret l.cū quedā.ff.de leg.ij. † Sup tertio,an possit cogi rndere.dubiū facit:qz iura canonica dicūt, q quis nō deberet se prodere,vt j.allegabo. Item dicunt glo. nostre,qꝺ istis iterrogationib⁹, per quas alicuius turpitudo e detegit⁹, nō debet cogi rndere,vt no.ff.de iureiur.l.qui iurasse §.si pater,z in gl.in verb.acquisite in princ. Sed cōtra dico, q 4 rndere teneꝺ,hoc probaꝺ per iura ciuilia. † Primo, quis cogitur per sacramentū respondere an deliquerit,vel non, vt ff.rer. amo.l.ad barcellius.§.j.z ff.de iniu.l.ier Cornelia.§.hac lege.et ff. de iureiur.l.iij.§.j.z qꝺ ibi not. Hoc habemus expressum in ca f su nostre questionis.ff.de iur.fis.l.nō intelligit. §. tacita⁹,in glo parua,que dicit,vt per cōfessionē &c.vnus ergo mod⁹ probāꝺi tacite fideicōmissum est p cōfessionem,z sic satis innuit de hoc fieri debere interrogatione. Preterea,hoc videt expressum in lege,vbi quis teneꝺ rndere per iuramentū an possideat,vel dolo desijt possidere,vt ff.de nox.l.quoties.§.pretor. z de rei vend. l.q petitorio.in prin. Facit ad hoc optime glo.ff.de offic.assess. l. j.sup verbo,postulationibus vbi aliquis iterrogat de sua turpitudine,z cogitur respōdere. Nec obst.illud qꝺ Canon. dicūt qꝺ verū est etiā scām eos,qz in his criminibus que impediunt retentionē beneficij teneꝺ quis respondere. Ita tenet Spe.in ti. de posi.§.septimo videndū.versi.decimo nono considerandum.et Anno.de elec.c.dudū.z de accus.inquisitionis. Sed in ꝓposito, tale crimen impedit retentionem beneficij: qz ista Domina, si hoc cōmisit est indigna tenere hereditatē,z possidere mala fide, z teneret de fructibus.C.de his quib.vt indig.l.fi.ff.e.l. eū qui tacitum,ergo manifeste cōcludit eā cogi huic positioni rndere, Nec obst.qꝺ not.in ꝺ.l.qui iurasse.§.si pater.ff.de iureiur. z l.si a te.ff.de rei ven.qz per illas interrogationes examinaretur,qꝺ decisum est sententia,vel iuramento:qꝺ iudex pati non debet.l. 5 si duo patroni §.idem Julian⁹.in fi.ff.de iureiur.† Super quarto puncto dico esse considerandū diligenter,an ꝺ.domina assumpserit in se tacitā fidem de restituendo fideicōmissum statim:an de restituendo post mortē ipsius domine. Primo casu, licet ille spuri⁹ sit defunctus anteq̄ ipsa domina restitueret,nihilominus habet locū ius deferendi in fiscū,vt expresse colligit.ff.de in re fisc.l.edicto.§. extat. Si vero fuit rogata restituere post mortē ipsius domine,z tunc qz dictus spurius decessit ante diē legati cedentē,nō p̄t deferri in fiscum.l.fi.in fi.ff.de his quib.vt indig.quia tempus in quo cedit inspicit.l.nō intelligitur.§.quando autem.ff.de iure fisci. Bartol.

ADDITIONES

a Tho.Dl. Cechus. De isto cōsi.meminit Bal.in cōsi.lxxv.in ij.vol.incip.videt z Alex.in l.nō intelligit.§.tacita.i addi. bar. ff.de iure fisci.z Flo.in l.quoties.§.pretor ait. ff. de nox.actio.et Alex.in l.fi.in versi.positioni.in addi.Bar.ff.de his quibus,vt indig.vbi alleg.hoc consi.pro consi.bal.sed vt ibi scripsi est cōsi. bar.z ita pro consi.Bartoli alleg.idem Alex,in dicto §. tacita.

b Ex isto themate. Vide bal.in ꝺ.cōsi.lxxv.in ij.vol. vbi consulit p istā doct.Bar,vt ibi per eum,z vide Bald.in cōsi.ccxlj. incip.spurio in ij.volu,z in cōsi.lxx.in j.vol. q̄stio est. et Jo. Fir. in suo reper.in versi.antepen.z Benedic.de Barris, de Peru. in suo trac.de na.li.z Bar,Vero.i sua caute. lxiij.z vide apost. pau.de ca.manu.propria,in ꝺ.l.fi.ff.de his quib.vt indig.z vi Bar.i l.que here.ff.de reb.dub.z q ibi no.z per Bar.in l.si is, qui.de vul.z pupil.z Bar.in l.eam q̄ post med.C.de fideicōmi. z in addit.Spec.in ti.de instr.edi.§.nūc vero aliqua.ver.lxij.z scias in addi.que inci.ad istū fin.z in versi.sed quid erat in prelat.in addi.q̄ inci.cōtinuatur hic alia questio.z Bal.in l. id qꝺ pauperibus.versi.xxij.C.de epis.z cleri.

c Bernar. Land. Non sufficit Vide Bal.consi.lxxv.lib.j. vbi allegat hoc consi.

d De leg.ij. Vide Bar.in l.fi.ver.alius modus.ff.de his quib. vt indig.vbi scripsi post Alex.

e Bern. Lan. Detegitur. Vide Oldra.consi.cccxxix.

f Tho. Ch §.tacite. Vide ibi alex.in addit ad Bart.z Flor.in ꝺ. l.quoties.§.pretor ait.ff.de nox.actio.

CONSIL. CXCV.

Si aliquid datur a duobus in solutū creditori,pacto apposito de reuendendo intra certum tempus, z tunc vnus eoꝝ vult retinere pro parte z alter non, an ille qui recipit teneatur sibi reuendere,z concluditur quod non.

1 Emens aliquid a duobus in solutū cum pacto de reuēdendo,vno eoꝝ volente reemere pro parte,altero non, an teneat.

2 Legata fauorabilia interpretantur pro legatario contra heredem.

a Angelotus Et Andreolus dederunt domm. Margarite in solutū medietatē vnius molēdini,pro certa quātitate pecunie hoc pacto,qꝺ dicta domina teneat eis reuēdere infra duos annos,si voluerit reemere. Hunc vnus vult reemere partem suā,alter non,quer⁹ an illa teneat reuēdere.† Super hoc b 1 puncto videtur de iure dicendū q̄ dicta domina reuēdere non teneatur,cum datio insolutū fuit facta vna quātitate,seu vno pretio,l.quod aūt.§.fi.z l.seq.z l.qꝺ si vno.ff.de in diez addi.vbi est casus nostre questionis. Nam verisimile est contrahētes voluisse,vel totā reemere,vel totam retinere, non q̄ pars tātū remaneret apud eaz:vt ꝺ.l.quod si vno,in prin.z ff.de sol.l.si quis alia. Preterea, qñ in persona duoꝝ ponit cōditio,seu facultas aliqua,que cōstitit in faciendo,vel mistum dando,z faciēdo,tūc non p̄t impleri per vnum pro parte,vt ff.de manu.testa.l.si ita

fuerit.in prin.z §.questio hec.z qō no.C.de cōdi.iser.l.si plures. sed in ista questione,in psona duorū est apposita conditio,seu facultas quedā.si voluerint reemere,z maxime cōsistens in dando,z faciēdo,l.cōsilio.ff.de cur.fur.z ibi not.z ff.si cer.pet.l.certi condictio.in iij.gl.ergo nō pōt diuidi,z p vnum,p parte implet tur.Nō obstat.l.legatū.ff.de cōditio,z demōstra z l.fi.eo.tit. qz ibi loquit in cōditionib⁹ q̄ cōsistunt in mere dando: hic secus
2 vt dictū est. Et qz ibi loquit in legatis,vbi ꝓfauorabilis fit interꝓtatio,p legatario,contra heredem scriptum, qui certat de lucro,vt regulariter fit in testamētis:hic vero loquit in ꝑtractibus, in quib⁹ mentem cōtrahētum inspicimus, vt totū aut quod eum remaneat,aut nihil, heres vero siue totū, siue pars apud eū remaneat,semp lucrat.arg.ꝓ illa ratione. ff.de contrahen. empt.l.fund⁹ ille,z q̄ ibi no. Hec obstat.ff.de ver.obl. j. eadem. §.Cato,vbi dicitur,q̄ factū diuidū potest ꝓ parte impleri: qz possumus dicere,quod sit factum indiuiduum. Nam in contractu vēditionis venit in obligatione rem tradi. l. ex empto. in princip.de actio. empti.sed rem tradi dicitur factum indiuiduum,vt l.stipulationes non diuidūtur.ibi,fundum tradi, ꝛc. ff.de verb.obli. Preterea,ibi loquit,qū factū est in obligatione:hic vero non est in obligatione,sed in conditione,vel facultate quadā cꝛ parte Angeloti,z Andreoli:ergo conditio nō debet scindi,seu diuidi.L.cui fund⁹.ff.ꝫ cōd.z dem,vt §.pbatū est. Concludit ergo d.dominā nō posse cogi reuendere partem illi⁹ rei sibi date in solutum.Bar. ADDITIO.

2 Tho.Di. Angelotus.Vide per Bar.vbi facit mentionem de hoc cōsi.in l.si qs aliā.in fi.prin.ff.de sol.z ibi scripsi in addi. z in l.q vsufructus.ff.de vsufr.lega.in fi.z ibi Alex.in addi.vbi etiam plura scripsi post Alex.z Bar.in l.vꝛorem.§.agri plagā. in fi.ff.de leg.iij.z vide Jo.fir.in suo reper.in ver.emptor retro uendens.in versi.ij.z in ver.obligatus. in ver.cxvij. z vide in simi.Bal.in l.fi.ibi,sed pone.C.de edil.actio.z in l.fi.C.ꝫ iur.do. z do.Anto.in c.cum venerabilis.de exceptio. z Ang. de Aret. in §.in duplum.Insti.de actio. Pro intellectu.l. legatum. §. fi.ff.de conditio.z demonstra.z l.fi.eodem titu.

CONSIL. CXCVI.

Un legatus Cardinalis in certa,puncia possit cōcedere iurisdictionē vni ciuitati in Castris pmentibus ad aliā ciuitatē,z casu quo nō posset.an si factus postea Papa confirmet,valeat confirmatio quā facit ex certa scientia. Item,si in prima cōcessione dicit q̄ facit tanquā,rector illi⁹ pouincie, et in confirmatione dicit quod cōfirmat id q̄ fecerat tanquam legatus,an ꝓpterea vitiet cōfirmatio. Itē,an generalis confirmatio referatur ad oēs species cōprehēsas sub genere. Item quādo in priuilegio fit mentio ciuium,an cōprehendantur Comitatenses. Item,an prescriptio in prefato casu iuuet, z an debet domin⁹ illius ciuitatis cui factum est preiudicium agere contra ciuitatem que prescripsit dicta Castra an contra Castra.

b B.L. Reuedere.Quid si vnus vendit rem duorum,z vnus ratificet,alter non,quid fiendum,vide Bal.consi.cxcvij.

1 Concessio facta per Rectorem Marchie Ancon.vni ciuitati in quibusdā castris ad aliā ciuitatē spectantibus,an valeat.

2 Concessio predicta licet prius fuerit inualida,si confirmet postmodum per Papam,valet.

3 Diuersitas verborū existens in concessione,z confirmatione ꝑdicta,an habeat vitiare.

4 Cōfirmatio q̄dam an referat ad oēs spēs cōprehēsas sub gne.

5 Ciuium mentio in priuilegio concessionis facta comprehendit etiam comitatenses.

6 Dictio ciuitas,quot modis capiatur.

7 Prescriptio seu possessio quā habet cōmune Camerin. an iuuet ipsum in aliquo.

8 Ciuitates z castra predicta cum quasi possideant a dicto comm̄un.an possint conueniri,z molestari a Duce Spoleti.

a Ciuitati Camerinen.[a] puncie Marchie, cōcessa fuit p̄ do. Simbaldū titulo Sancti Laurentij in Lucina Diaconū Cardinalē, plenaria iurisdictio in quibusdā Castris,z villis,inter que sunt quedā castra,q̄ dicunt esse in Ducatu Spoleti,et hoc concessit,vt Rector Marchie Ancone,qui.d.Simbaldus postea factus Papa,z vocat⁹ Inno.tertius, dicta donationē, z cōcessionē confirmauit p hec verba,cōcessiones omnes, z singulas.quas fecim⁹ ciuitati Camerin.puncie Marchie Ancone,dum in ea legationis officio fungebamur,authoritate Appostolica confirmamus.Et dictū cōmune fuit in quasi possessione dicte iurisdictionis octoginta annis,z vltra.Nunc dic⁹ Dux Spoleti facit requiri aliquas ex dictis vniuersitatibus, quas dicit in Ducatu esse,z ab eis petit, quod in sua curia respondeant,in ciuilibus,z criminalibus,z q̄ faciant exercitum, et alia q̄ faciunt subditi,querit quid iuris:Ex hoc puncto plura dubia oriunt. Primo,an concessio facta p dictū dominū Simbaldū rectorē Marchie,valuerit.Secō, posito qō non valuerit,an confirmatio postea facta per eundē Papam postea factū,roboret.Tertio,qz in concessione dicit,vt Rector,in confirmatione,vt legat⁹ dicit,dum legationis officio fungebamur,an hoc vitiet.Quarto,quia dicta cōfirmatio non refert se ad certā concessionē,sed dicit simpliciter concessiones,quas fecimus,ꝛc, an hoc impediat.Quinto,qz in confirmatione dicitur causas ciuiū nostrorū,verū hec clausula referat ad causas comitatensium.Sexto,an possessio,quā habet Commune Camerti,reluet dictas vniuersitates possessas. Septimo, an ꝓfatus Dux debet agere contra dicta castra,vel contra ciuitatem Camerinē, bet agere contra dicta castra.vel contra ciuitatem Camerinē,

1 Super primo,an concessio facta p dictū domi. Simbaldū rectorem Marchie valeat:Dico,qō non,qz Rectores puncie Marchie valeat:Dico,qō non,qz Rectores puncie tales concessiones facere non possunt.Casus est ff. qō vi aut clam l.ꝓhibere.§.plane.facit C.de trāsac.l.pfes.de pac.l. pactū curatoris,cum simi. In regibus tamē,qui sunt hodie per mundum p concessionem iurisdictionis eoꝝ, aliud puto: z videtur casus extra de re iudic.c.Abbate sane.vers.sed ad hec.li.vi.Nō est ergo idem in presidibus puinciarum,qui non habēt tantā iurisdictionē. Ꝛo hoc facit,qz preses abdicare a se non potest iurisdictionē,nisi in manib⁹ superioris.l.penul.ff.de offi.presid.

2 Super secūdo,scilicet,an ꝓ confirmatione postea facta rozetur: Dico,q̄ sic,vt dicta.l.ꝓhibere.§.plane.ver.sed si a principe,z qz non est dubiū principē posse quibus vult ordinariā iurisdictionē concedere tue primatis hominibus siue ciuitatib⁹,vt ff.de iurisd.om.iud.l.more,z l.qz.z q̄ ibi no.Facit quod no.in aut.de defen.ciui.§.iusiurandū.z quod ibi no. in fi. magne gl.vbi no.de priuileg. concessis ab Imperatore Federico Lombardis. Ad idē ff.de cen.l.j.z l.fin.vbi ponuntur quedam ciuitates,quib⁹ similia priuilegia sunt concessa,z de eius potestate disputare sacrilegiū est.C.de crimi.sacrile.l.ij. Nec obst.si dicaf,q̄ dicta confirmatio fuit facta in forma cōi, z sic non valet,vt extra de confir.vti.vel inuti.c.examinata.qz non est verū q̄ fuit facta in forma cōi. Non enim fuit dictum sicut ꝓuidetur
b factū, ꝛc.sed confirmatio fuit facta simpliciter⁹, z ex certa scientia, z sic id q̄ est inualidū confirmat.extra de confir.vti.vel inuti.c.ij.z no.de consti.c.cum accessissent z per Abb.z Jo. an. et Archi.eod.tit.c.j.lib.vj. Preterea,cum dicta concessio fuerit facta per ipsum papā,tunc Rectorē Marchie debet dici confir-
c matione factam fuisse ex certa scientia[c] cum de suo facto faciat mentionē in quo ignorantia nō ꝓsumit.ff.ad velleia.l.quāqui. z ff.de acquir.here.l.cū falsum. Facit qō no,de nouā.l.ij.ꝫ de legauerit.z ff.de leg.j.l.si res obligata.cum simi. Sed cū papa aliquid ex certa scientia disponit,videtur omne obstaculum tolle-
d re,[d] vt ff.de excu.tut.l.idem Ulpianus.§.primo.z ff. de remiā. quidā consulebat. Ad idē facit q̄ no.C.de appel.l.cos.in gl.q̄ incipit,nam ante, ꝛc.C.qui admit.ad bo.possel.l.bonorum. vi. scies, ꝛc. Facit q̄ no.per gl.z doc.C.si contra ius,vel vtil. publ.
3 l.fin. Super tertio.qz in cōcessione dicitur,vt rector,in confirmatione dicitur,cū legationis officio fungeremur,an hoc vitiet? Et videf q̄ sic,qz non videtur loqui de ea concessione, quā fecit vt rector. Sed dico,qō non obstat,qz ille,qui est rector ꝓuincie,potest dici legatus.l.penulti.ff.de offic.presid.z sic fungitur legationis officio. Casus ergo videtur in ꝓalleg. l. penul. Preterea,nomē rectoris,seu ꝓsidis est generale.z vt comprehēdat omnes alios rectores legatos quocunq; nomine censeant, vt ff.de offi.presi.l.j. Cum igitur de alia concessione non appareat,ad iliam debet referri,vt statim dicam cum verba confirmationis hoc patiantur,vt dictum est. Super quarto,qa
4 dicta confirmatio non fuit facta per relationē ad certā cōcessionem,nunquid vitiet. Et forte posset dici,quod sic,qz forte papa sensit de alia confirmatione quā sit ista,que ꝓducitur. Contrarium dico,qō cū nulla alia appareat de ista debet intelligi Papā esse locutū.ff.de in fi.l.non intelligitur.in prin.z §.j.secundū verā opinionē,ibi testator dicit,rogo quod detis ea que petit, intelligitur loqui clare de his q̄ apparent petita in testamento,nec intelligit loqui de eo,q̄ no apparet. Ad hoc facit, quod no.ff.de exceptio.rei iudi.l.si quis ad exhibendum, ꝓ hoc facit,quia in confirmatione dixit concessiones omnes,z singulas, vnde posito quod alia concessio apparet, etiam illa intelligitur confirmata ex vigore illoꝝ verborum generalium.l.si seruus. de ser,vꝛb.ꝓed.z C.de prescript.xxx.ann.l.oēs. de leg.iij.l.
5 si chorus.cū simi. Super quinto,qz in concessione dicitur,causas ciuium,an trahat ad causas comitatensiū. Ad qō dico, qō fic. Primo,qz si qs verba d.concessionis inspexerit,vbi dicitur expresse,hec enim sunt verba concessionis circa fin. in quo districtu,z dictis villis,z castris z hominibus z etiā omnibus que ad cōmune Camerinē pertinēt plenariam iurisdic.concedimus,sicut aliqua ciuitas plenius habet. Apparet ergo, quod

iurisdi

iurisdictio quã habet in suos ciues concessit in suos comitatenses. Preterea posito q̃ hoc non dicitur: tamen idem est, z probatur, q̃ appellatione ciuiũ continentur etiã comitatenses, vt ff. ad municipal. l. qui ex vico cõuncta l. omnes. C. de incol. lib. x. Preterea, idẽ est dicere, ciues Camerini, z Camerinẽses, vt probatur. ff. ad municip. l. j. ℨ ille, qui est de comitatu. ℨ Cameri. vt
e d. l. qui ex vico. vbi gl. j. dicit de Virgilio, ergo comitatẽses sunt ciues. Preterea, quando aliquid relinquitur ciubus, nõ debet tantũ illis, qui sunt intra muros: ℨ etiam omnibus, ideo administratores Reipublice capiunt, vt ff. de rebus dubijs. l. ciuibus, z ff. de leg. ij. l. Lucius. ℨ. ciuib⁹. z sic patet, q̃s comitatẽses
6 continentur. ¶ Preterea, ciuitas ponitur aliquãdo pro loco muris circundato, z muro finitur. l. ij. de verbo. signi. z l. Alphenus. eodem tit. z extra de senten. excom. c. ciuitas. lib. vj. Quandoq̃ ciuitas ponitur pro coadunatione hominũ, z tunc cõtinetur etiam rustici. Casus est in l. fina. ff. de nũdi. ita in proposito. Nec obstat extra de rescriptis capitu. Rodulphus, q̃ fateor, q̃s appellatione eorũ q̃ sunt in diecesi, non continent ciues illi, q̃ sunt de ciuitate, arg. C. ne rusti. ad vllum obse. deuoc. l. j. li. vj.
sicut etiam appellatione comitatensiũ non continentur illi qui sunt de ciuitate. Sed appellatione ciuiũ bene continentur comitatenses nisi ciuis poneretur ad differentiã comitatẽsis quia
7 tunc ponerentur vt separate species. ¶ Super sexto⁹, an posf sessio quam habet Cõmune Camerinẽse, ipsum releuet in aliquo dico, q̃ sic. Primo, q̃ si concessio seu priuilegiũ in aliquo defecret, cursus tanti temporis habet roborare, vt C. de fun. pa. l. fina. lib. xi. Item in alio, q̃ cum ciuitas Camerin. sit de prouincia Marchie, z a Rectore Marchie imponãtur onera psonalia, z etiam realia, que imponunt̃ personis pro reb⁹, illa onera potuerunt imponi, etiam pro rebus quas habẽt extra Marchiã: quia sicut Camerinen. potest in Marchia pro illis rebus cõtribuere: vt l. fina. in fi. de prescript. long. temp. z C. vbi in rem actio. l. fin. ita poterit etiam his oneribus, que imponunt̃ personis pro rebus grauari, cum dicta ciuitas Camerin. in hoc a dicto Ducatus grauari non possit, cum non sit prouincie sue: vt ff. ℨ
munc. z hono. l. rescripto. ℨ. fina. z no. C. de muli. z in quo loco. l. j. lib. x. que nõ obst. imo facit pro, si bene aduertatur. Nã p possessionibus, quas alibi possideo non imponitur mihi onus. Ratio, quia alibi tenetur soluere cõtributiones z tributa, vt ibi no. sed pro predijs Italicis non soluuntur dicta tributa, cũ sint libera: vt C. sine censu. vel reliq. l. fin. z ibi no. ergo patet, quod illa ratio cessat, z sic in loco domicilij imponeretur persone, z reb⁹
8 alibi positis. ¶ Sup septimo dico. q̃ cum dicte vniuersitates quas possideantur a cõmuni Camerinen. z illi Cõi faciant omnẽ substitutionem. vt in themate ꝓponitur, dictus Dux Ducat⁹ non potest cõuenire illas vniuersitates, vel molestare: sed Com-
g mune Camerinẽ debet agere⁹ coram iudice cõpetenti, nõ enim ille qui possidetur, sed ille qui possidet debet cõueniri: vt ff. de libe. ho. exhib. l. j. z quod no. ff. de rei vendi l. j. ℨ. per hanc. Facit ff. ad municipalem. l. de iure. z extra de maior. z obedi. c. inter quatuor. facit ℨ prescrip. c. auditis. z de probatio. cap. licet causam. z de restit. spolia. c. Pisanis. Cum ergo ciuitas Camer. sit conuenienda, que non est de prouincia Ducatus. Ergo p dictis prestationibus Dux Ducatus non est iudex cõpetens. Bart.

ADDITIONES.

a Tho. Di. ¶ Ciuitati Camerinen. Vide Bart. in l. phibere. ℨ. plane. in fi. ff. q̃ via aut clã. z ibi scripsi. z in l. deinde. ℨ. hoc autem inter dictũ. in fi. z ibi Alex. in addi. ff. ℨ libe. exhi. z And. Barb. in l. non intelligitur. in prin. ff. de iure fisc. in addi. bar. z Bal. in cap. j. qui feu. dare pos. in vsi. feu. z ibi doc. z vide plene p Jo. de ana. in cõsi. lxxj. per totum viso istrumẽto, z ibi Lud. Bolog. in addi. z do. meũ Anto. Corsetum in suo trac. de Potestate regia. in iij. q. z Fely. in cap. ad audientiã. de presseri. z do. Alex. in l. quanquam. circa med. C. de testa. mili. z in consi. xcij. in vj. volu. z profectis.

b ¶ Simpliciter. Aduerte. q̃ istud est verum in confirmatione speciali, secundum docto. in l. z quia. ff. de iurisdi. om. iudi. z vide Archid. xij. distin. can. preceptum. in generali autem confirmatione, vide doc. z maxime Bal. in l. j. ff. de his. q̃ sunt sui, vel alie. iur. z Bar. in l. diuus. ℨ. nec generalem. ff. de falsis.

c ¶ Ex certa scientia. Not. quod Bar. hic vult quod non est necessaria expressio ex certa scientia per Papam, quando cõstat ex narratis. vide plures cõcordantias pro. z contra. per Fely. in c. cum inter priorem. in j. colum. de exceptio. z vide. d. Cita. Neapoli. in suo trac. clausularũ. in clausula. ex certa scientia. et dom. Phil. Deci. in cõsi. cxcj. in causa que agatur. z Jo. de ana. in consi. lxxj. z in consi. xcvij. vbi videas. ¶ Bern. Lan. Vide Abbatem consi. lxij. lib. ij. z Rom. xcviij.

b ¶ Omne obstaculum. Nota q̃ dicit Bart. hic. quod quando Papa confirmat quid ex certa scientia, tollit omne obstaculum, vide plures concordan. per Fel. in c. cum inter priorem. de excep-
tio. vbi videas. z ponas hic.

e ¶ L. qui vico. Vide plene de materia in c. significan. ℨ rescrip. z in l. nulli. ℨ. quod si in vico. C. de epis. z cle. z vide Alex. in l. ij. ff. ℨ vbo. signi. in addi. bar. z in cõsi. xxvj. in vj. vol. viso themate. z his que in fi. z in rubri. ff. sol. ma. vbi plene de hac questi. bar.

f ¶ Super sexto. No. quod dicit Bar. hic. q̃ possessio longissimi temporis corroborat priuilegium, seu concessionẽ inualidam.

g ¶ Debet agere. Not. q̃ possidens, z non possessus est conuenciendus.

CONSIL. CXCVII.

Si notarius omisit scribere diem in instrumento, an instrumentũ vitietur, z an potest postea ponere.

1 ¶ Dies non apposita in instrumento publico manu notarij scripto, an vitiet instrumentum.

2 Notarius ductus errore in conficiendo instrumento omittit qd de solẽnitate, vel diem: post per aliquod spatium recordat̃ ℨ die, an possit illam apponere.

a Reperitur instrumẽtum publicum scriptũ
1 manu notarij, in quo dies † non fuit apposita, an valebit. Et videtur, q̃ nõ: q̃ dies est de substantia, siue de solẽnitate instrumẽti. Unde si deest, dicitur non valere. arg. in authen. vt prepo. no. Impe. z in authen. quib. modis nat. effi. legi. ℨ. ad hec. C. de apochis publ. l. prima. lib. x. z C. de diuer. rescrip. l. ij. z C. de Jhen. z cõ. stipu. l. optimã. Econtra videt̃, q̃ valeat, vt in j. cõstitutione Cod. ℨ. quibus specialiter. versi. z si que earum. z C. de Just. Codice cõfir. ℨ. fi. versi. nullaq̃ dubitatione. Et si quid deficiat de solẽnitatib⁹, non tũ vitiatur negotium, vt ff. de vent. inspi. l. j. in fi. C.
b de testa. mil. l. milites. ff. ℨ in integ. resti. l. diuus. Distingue, b an sit tale negotium q̃ debeat fieri in scriptis omnino, aut non. Primo casu si erat tale, q̃ omnino scripture solemnitatem exigebat, z dies desit, dico res non valere, vt C. de fide instr. l. cõtractus. Sinautem scripture solẽnitates nõ exigebat. sed ad hoc fuit facta charta vt id, q̃ factũ erat, probabilius probaretur, z
2 tunc videt̃ dicendũ, q̃ charta valeat. ff. de fide instru. l. j. ℨ. l. penul. z ff. de pigno. l. cõtrahitur. † Sed quid si tabellio fecit in-
c strumentũ. z omisit aliquid de solẽnitatibus errore lapsus, c et postea per diem, vel p annum ille, cui facta est charta, nõ habet illam diem, vel solẽnitatẽ: dicit tabellio, ego recordor de illa die, qua fuit factũ instrumentũ. paratus sum ponere, nunquid pót videt̃, quod sic, q̃ veritas scripture potest probari per ipsum authorez, qui fecit, vt C. ad l. Corne. de fal. l. ſi quis decurio. Circa hoc vide Jaco. but. z Cy. in l. Imperator. ff. de stat. homi. z in Spec. in tit. de instru. edi. ℨ. instrumẽtum ergo publicum. versi. quid ergo. z versi. seq. vbi plenius. Bart. de Saxoferrato.

ADDITIONES.

a Tho. D. ¶ Reperitur. Adde quod do. Franciscus Tigrin⁹ consuluit in ista materia in simul cum Bar. z ita est subscr. do. Fran. secundũ ordi. Perus. in secunda part. contractuũ in ℨ. xviij. vbi sic scriptum reperi. Bar. z Franc. Tigri. cõsuluerũt. z vide Jac. But. z Cy. in l. Imperator. ff. de sta. homi. z Spe. in titu. de instru. edit. ℨ. instrumentum. versi. quid ergo. z ver. seq. vbi plenissime.

b ¶ Distingue. De isto consi. vide Bar. in consi. ccxviij. incei. ex facto proposito. z ibi scripsi. z Bald. in l. j. C. de nouo. Lodi. cõpo. z de materia vide Ang. in consi. cccxij. incip. visis omnibus. post principium.

c Ber. Lan. ¶ Lapsus. Vide Ang. consi. cccxj.

CONSIL. CXCVIII.

1 ¶ Institutio facta a patre heredi sub conditione potestatiua valet, z conditio habetur pro non adiecta.

2 Jus authenticorum non corrigit iura Digestorum in conditione casuali. vel mista.

a1 In questione predicta, omissa narratione facti gratia breuitatis iuxta morẽ Legistarum secundum z ea que proponerentur, videtur modo de iure dicendum testamentum dicti Hugo. tenere debere. Ratio. quia ipse instituit ventrem vxoris sue sub conditione dupli ci. scilicet si femina filia nascatur: z si ingrediatur monasterium aut se maritaret, que conditio est potestatiua. l. j. C. de instru. z substitutio. l. in testamento. ij. ff. de cond. z demonstra. z sic in istis conditionibus a iure reiectis, remanet substitutio tanq̃ pura. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testa. que loquit̃ in potestiua conditione, non in casuali. vel mista. Probo primo, per principium dicte legis que loquitur in testamento valido, olim per querelam rumpendo, z hoc probatur ratione, in fine pro ibi posita, que magis debet attendi quam dictum. l. cũ pater. ℨ. dulcissimis. ff. de lega. ij. z ff. de calumnia. l. hec actio. z de

acquir. posse[ss].l.si id q̄ possidemus,z de iure patro.l. adigere. §.quamuis.cū igitur in prin.dicte legis in tali testamēto rum Pendo olim per querelam loquatur,ergo z sequens principium dicte legis in eo debet intelligi,quia a primordio tituli, &c. vt ff.de iur.z fac.ignoran.z l.secunda.§.licet.C.de impo. lucr. descrip.l.vnica.lib.decimo.z hoc pbat aperte totus tenor dicte l.
a qm̄ in prioribus,si bene aduertant eius verba.†Hoc etiā,pbo, quia dicta l.quoniam,refertur ad l.omnino,precedētem,que in tali testamento loquit. Igitur ista sic debet intelligi, argu. in authen.de filiis ante dota.instru.na.§.fina.colum.vj. Item hoc pbat dicta l.omnino. vnde si nō preterit,quia iura nullitatis testamentorū in sua firmitate conseruat,nec authent. corrigit iura vetera in cōditione casuali,vel mista, vbi olim testamentū erat nullum:ergo z hodie,vt C.de institutionib.z substitutio.l. si pater.ff.de heredi.institu.l.seruꝰ quoqz.Et cū hac distinctio ne pōt seruari q̄ not.in dic.§.z licet.z Ly.de hoc facit dubitan do magnā filateriā in dict.l.si pater. Nec obstat opinioni mee l.ita dubitari.ff.de heredi.instī.quia dico,q̄ in cōditione pote statiua,que pendet ex sola filie voluntate,non corrigitur dicta lex.in ea.que non respicit factum extrinsecum,vt hic. Item non obstat.ff.si quis omis.cau.testamē.l.prima.§.qui sub cōditione. quia dico,q̄ talis institutio dicit pura,quo ad hoc vt valeat.ve re aūt conditionalis est quo ad moram,z onus,z conditiones. q̄ apparet aperte,qz tollitur per dictam l.quoniam in prioribꝰ z sic remanet institutio tanquam pura. hoc sentit Buliel. in dict.l.quoniam in prioribus.Et ita consului in ciuitate Vero ne postquam Paduam accessi,z per hoc cessat l.commodissime. z l.sub conditione.z l.posthuma.ff.de libe.z posthu. Ray. de Forti.in eodem facto,z contra Bartolum.

ADDITIO.

8 Tho.Dip. ¶ In questione predicta. Adde,q̄ istud cōsi. non est Bar.sed d.Ray.de Forti.qui consuluit contra consi.Bar.q̄ est.in fi.volu.consi.lxxj.incip.pater in suo testamēto.Et cōsi.sequens est etiam do.Ray.z ibi scrip.z Bar.in l.si pater.C.de institutionib.z substitutionibus,facit mentionem de hoc cōsi.et ibi vide Jasonem.

CONSIL. CXCIX.

Si vnus facit fieri falsam relationē notario,z ppterea notariꝰ fecit falsum instrumentum,an debet puniri & falso:z casu q̄ sic an debet puniri bis de falso,scilicet de falsa relatione z falso instrumento,vel debet duplicari sibi pena,statuto attento,de duplicandis penis.

1 ☞ Falsitas quid sit.
2 Falsam relationē faciens fieri notario qui postea fecit instrumentum falsum.an veniat puniendus.
3 Pena si venit imponenda,an debeat duplicari ratione duplicis falsitatis.
4 Statutum loquens de pena duplicāda in maleficijs,que in palatio committuntur,de quibus maleficijs intelligatur.
5 Accusatio noua remanente prima an iudicatur ex huiusmodi statuto de penis duplicandis.
6 Puniri quis de eodem crimine non debet sepius.

a Tudertinus quidam veniens cōā iuvalis nuncius retulit se citasse put in hac schedula continetur,presente nūcio,z cōtente,schedula non perlecta:z notarius nullius malignitatis conscius,ita scripsit: nuncius etiam caruit dolo,z ob hoc ille Tudertinus cōsecutꝰ est a iudice pronunciationem quā optabat.deinde repertū est, z confessatum per eum,q̄ vnus de contentis in dicta schedula non fuit citatus.Ex hoc insurgunt duo dubia.Primo,an veniat puniendus tanq̄ fieri faciens falsum instrumentū,vel tanquam fieri faciens falsam relationē,vel non.Secundo,si veniat puniendus,an veniat duplicanda pena ex vigore statuti loquē
1 tis,qs̄ pro maleficijs cōmissis in palatio pena duplicetur.†Circa primū est sciendū.quid sit falsitas,z licet lex dicat, q̄ falsitas nil aliud est,quā immutatio veritatis,in auth.de instr.cau. z fide,in prin.z etiā Dialectici dicunt,q̄ omne non verum, est falsum:tamen secundum legistas hoc non est verum, quia non omne non verum,non est falsum:sed requiritur dolus in cōmittente,vt C.de fal.l.nec exemplum. Item non omnis, non dicens verum,etiā dolose dicitur committere falsum.l.quid sit falsum ff.de falsis.ter,in d.auth.debet intelligi,si fiat dolo z adsint alie qualitates que requirūtur a lege,vt pbatur ind.l.quid sit falsum. Hoc sentit glo.in d.authē.cum allegat d.l.quid sit falsum. Hoc premisso.dico hunc nō posse puniri,tanquā faciens instrumentum falsum:qz falsum.instrumētum non est factū.cum no
b tarius caruerit dolo.b†Item,nec tanquā fieri faciēs falsam re
a lationē,cum nuncius non cōmisit falsum, cum dolo caruerit. Cum igitur principalis non cōmiserit falsum,nec iste potest teneri tanquam fieri faciens,l.si is.§.si tu Titium.ff.de fur. Non obst.l.si quis,id q̄.§.doli.ff.de iurisd.om.iudi. qz ibi principalis non album eorum pit,licet dolo cauerit:hic vero principalis non cōmisit falsum ex eo quod dolo caruit.vt ibi no. Nec obst.ff.ad l.Cornē.de sica.l.nihil,cū gl.in exemplo quod ponit, de furioso, quia tunc etiam homicidiū pōt cōmitti sine dolo, licet non puniatur,qz homicidiū est hominis exanimatio,l.ita vulneratus ff.ad l.Aquil.Nec obst.C.plus va.q̄ agi.quā qs̄ simu. concip.l. fi.vbi tex.ponit in terminis falsitatem,z tamē vocat ibi illud instrumentum falsum:qz fateor,q̄ illa schedula quā ipse scripserat,erat falsa.nec de hoc inquiritur,nec de hoc queritur:sed an fecit fieri falsum instrumentū ex eo,q̄ fecit notarium scribere: z ideo lex alibi istum actum deceptionis non vocat falsum instrumentum:vt C.de reb.alien.non alie.l.ij. Concluditur ergo, q̄ tanquam fieri faciens falsum instrumentum,vel falsam relationem,non veniat puniendus de falso: verum qz iudici obrepserit,non veras citationes ostendēdo,z sic per obreptionē seu
3 tentia pro se cōsecutus est,ideo tenetur pena falsi.vt ff.de fal.l. si qs̄ obrepserit.vbi casus singularis,z qz huius falsitatis pena non est adiecta in statuto,ideo imponitur pena,vt in alio statuto cauetur,procedendo de similibus ad similia,vt ad similitudinem faciēs fieri falsam relationē,vel alio modo,vt sibi videbit. ¶ †Sup secūdo,dico qs̄ talis pena non venit duplicanda. Ad
3 q̄ ostendendum,sciendū est,quod tale maleficiū.s.per obreptionem aliquid obtinere contra aduersariū,nō potest cōmitti nisi in palatio vbi ius redditur,secundum morem maiorū.l. pe. ff. de iusti.z iur.cū sit cōtentiose iurisdictionis. l.a procedente. C. de dila.z l.secūda.§.dies.quis ord.in bon:posse[ss].ser.z de bo.pos. l.ij.§.si causa cognita.sed alibi p obreptionē aliquid obtinere non valeret,vt dictis iuribus,z sic non esset falsum punibile.si
4 quis legatum.ff.de fal.†Hoc premisso,dicimus quod statutum qs̄ loquit de pena duplicāda in maleficijs.que cōmittunt in palatio,debet intelligi de maleficijs,q̄ indifferenter possunt committi in palatio,z extra:sed si in palatio tātū,vt in casu proposito,tunc nō debet duplicari vigore illius statuti. Quod ostendit primo,qz ex natura generalitatis est qs̄ ad casus.in quibꝰ specialiter prouisum est,nō porrigitur.l.sanctio legum,de pe.z de verb.obli.l.doli clausula.cum simi. Cum ergo huic maleficio,q̄ de necessitate fit in palatio,sit imposita pena specialis statut. loquētis de his generaliter,quem Palatio cōmittunt.ad hoc
5 se nō extēdit dicti statuti dispositio. †Secūdo probatur sic,aut dicis ex hoc statuto de penis duplicandis induci nouā accusationē,prima remanente.l.quoties.ff.de acti.z oblig.z tunc in inquisitione seu accusatione simpliciter formata.videl electa illa via,ex qua minor pena imponitur.l.si preses.z l.si de intrōpositiōe.ff.de pen.z si statuto quo imponit pena simplex, punitur. Aut dicis non introductam nouā accusationē,seu nouū modū agendi,scilicet penā qua puniebat ex prima accusatione, rōne cuiusdam qualitatis augeri,sicut dicimus in l.si detracta.§. in delictis.ff.de no[v]al.z hoc est verius, nō tñ curo hoc examinare,qz tunc in isto maleficio ista augmētatio non pōt habere locū:qz sic cessat ibi qualitas,que pōt adesse,z abesse,z pbat ff.de Jhen.emp.l.pacta cōuenta.z quod ibi no.de verb.signi.l.si quis
6 aliud. Ad istū ergo casum statutum nō porrigit. † Tertio probatur sic,De eodem crimine nō debet quis sepius puniri.l.senatus.ff.de accusa.z l.pe.in fi.ff.nau.caup.stab.cū simi.sic eiusdē qualitatis nō debet sepius respectus haberi.l.habebat. in prin.de instito.z ff.de in rē ver.l.filius.in fi. sed in proposito primum statutum,quo imponitur pena simpla habita cōsideratione loci.s.Palatij,qz impossibile est cōmitti alibi: sed si ex vigore secūdi statuti.a propter locū duplicaretur, iam hoc haberet respectus eiusdem qualitatis, quod erit absurdū, vt dictis legibus:ergo statutū nō debet sic intelligi.l.scire.§.aliud.& exercut. Quarto sic, Agri limitati non recipiunt augmentum alluuionis.l.in agris.ff.de acqui.rer.dom. sic delictum limitatū loco,certe ratione loci amplius non recipit augmentum. Bart.

ADDITIONES.

a Tho.Dip. ¶ Tudertinus. Vide Bar. in l.si qs̄ obrepserit.ff. de falsis.z in l.si mulier.§.si seruus.ff.rerū amota.vbi facit mentionem de hoc cōsilio.z dicit,quod etiam Fran.Tigr.cōsuluit, z vide Aler.in d.l.locis.in additio.z maxime in d.l.si quis obrepserit,z Felx.in c.quoniā litra falsam.de proba.cui adde Bar. hic,z vide plures cōcordan.per Aler.in consi.lxij.incip.in causa accusationis.vol.iij.z in consi.xxiij.in j.volu.incipien.viso testamento,
b Ber.Lan. ¶ Dolo. Vide Aler.consi.lxxvij.lib.iij,z cōsi.lxxij. in singulari.lib.j.

CONSIL. CC.

An Legatum pro dote,factū filie,vel alteri,potest peti statim,idest ante nuptias,vel post,z concluditur q̄ sic.

Lega

1 ☞ Legata filiorum pro dotibus ipsis relicta, vtrum statim debeantur & peti possint an debeat expectari etas nubilis.
2 Verba testatoris sunt intelligenda secundū communem vsum loquendi.
a QVeritur de legatis filiarum eis factis pro dotibus, vtrum debeant, & peti possint incōtinēti, an debeat expectari etas nubilis. Ista questio pēdet multū ex forma statuti ciuitatū, q̄ cōsueuerit dispōnere, q̄ filie sint cōtente dotibus: & ideo, nisi
x dicta statuta videant, rectū respōsum dari non potest. † Sed de iure cōi loquēdo, cōstat q̄ inquantū dicta dos relicta est vsq; ad legitimam portionē debitā iure nature ipsis filiabus, dos peti potest incōtinenti absq; aliqua dilatione. l. quoniā in priuilegiis. C. de inoffi. testa. in eo vero, q̄ esset vltra legitimam, est aduertendū, q̄ aliud est secundū propriā significationem vocabuli de iure cōmuni scripto, aliud secundum cōmunem vsum loquendi, qui in ciuitate esse cōsueuit. Nam & iure scripto, cū dos non possit esse sine matrimonio, vt C. de dona. ante nup. l. fin. in prin. legatum pro dotibus habet cōditionē, seu diem nuptiarū vt C. de nup. l. sancim⁹. & ff. de iure dotium. l. ex stipulatione. & sic debet intelligi l. Titio genero. ff. de conditionib. & demōstra. et idem licet quidā illum tex. aliter intelligant, & hoc, probat expresse. C. ad trebellia. authen. nisi rogati. & in corpo. vnde sumit, hoc expresse patet, q̄ relictū nomine dotis habet in se cōditionē nuptiarū, verūtamē cōis vsus loquēdi aliter se habet in quibusdā partibus, q̄ cū in facto consistat, in iudicio debet probari. In quibusdā enim partib⁹ dos patrimoniū mulieris, etiā nō nupte: vt cū dicimus, talis mulier habet dotem bonam licet sit puella virgo, vel vidua. & etiam cū dicim⁹ de ingrediente monasteriū, talis mulier dedit monasterio bonam dotem, & simil.
a Secundū quem cōmunem vsum loquēdi, debemus verba testātiū intelligere. l. libro rū. §. q̄ tamen Cassius. & q̄ ibi no. ff. de legā. iij. & l. cum de lanionis. §. asinā. ff. de fundo instructo. & l. Labeo. ff. de supel. legata. & ff. de verbo. signific. l. vt Alphenus. & l. in vulgari. Cum igitur appareat talem modū loquēdi eē in ciuitate Tuderti, dicimus legata p dotibus, non esse conditionalia, & posse peti incontinenti. b Barto.

ADDITIONES.

a Th. Dip. C Queritur. Vide Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. & ibi scripsi in addi. ff. de conditio. & demonstra.
b Bern. Lan. C Incontinenti. Omisso an extet statutum disponens circa dotes filiarū, concluditur cū dño cōsulente, vt per Pau. Cast. consi. ccxxxvij. & consi. ccxxxviij. & consi. ccxxxviij.

CONSIL. CCI.

Digitus non est membrum, sed pars membri. Item, an digitus debilis dicatur digitus, vel dicat abesse, hoc dicunt ista duo proxime sequentia consilia.

a ☞ Digitus an sit membrum, vel pars membri.
a Posita vt species separate nunquam sunt eadem sed diuersa.
q QVeritur nūquid digit⁹ vocat membrum
1 Arguit, q̄ nō: † sed potiꝰ pars sine officiū membri: vt l. non sunt liberi. ff. de stat. ho. ibi dū dicit membrorū numerū officia ampliauit, &c. Preterea sic. Certū est, q̄ copulatiua oratio, tantum habet copulare diuersa, vt no. glo. ff. de iur. & fac. igno. super rub. sed lege cauetur, quod si cuius digitus abscissus sit, q̄s videtur quid membri diminutū. ff. de edil. edic. l. item Offilius. in prīc. Siue ergo ponat in vim copule, & habeo ppositum: q̄ necessario cō-
2 cluditur diuersa membrū, & digitus: siue in vim disiunctiue, † & idem erit. q̄ ea que ponūtur vt species separate nunquā sunt eadem sed diuersa, vt probatur in l. prima. ff. de pact. stipu. & Insti. de diui. §. litere. Et ex hoc concludit, quod digitus nō sit membrū. ita tenet Marti. Sillim. in d. l. nō sunt liberi. & Old. ibidem tenet. Barto.

ADDITIO.

a Tho. Di. C Querit. Vide Bar. in l. nō sunt. in fi. & ibi scripsi. ff. de statu ho. & in l. secta. & ibi Jo. de Imol. & doc. ff. de publi. iudic. & vide Balin. cap. j. de noua for. fide. i vsi. feud. & in aut. sed nouo iure. in j. col. C. de fer. fu. & in l. data. C. qui accusa. nō pos. in ver. & ide in eo. & doc. in cap. j. de corp. vitia. & in c. presbyterū. & clerico egr. & Ang. de Aret. in suo tracta. male. in ver. membrū. et vide Bar. in sequen. consi.

CONSIL. CCII.

Si forma digiti est mutata ex percussione, an dicatur digitus perditus, vel inutilis.

1 ☞ Digitus ex percussione remanens inutilis dicatur ne perditus vel abesse.
2 Corpus an dicatur vitiosum ex modico defectu, puta mutilatione vel percussione.

a Sed queritur si digitus remaneat inutilis ex percussione, cui⁹
1 digiti forma mutata sit, † an digitus ille dicatur perditus, vel mutilis, vel abesse. Et videtur, quod dicat abesse, pro quā forma mutata est. & pbat, q̄ forma est, que dat esse rei. vt l. Julian⁹. §. sed & si quis rē. ff. ad exhibē. & argu. l. qui quadraginta. §. quedam. ff. ad leg. falc. ergo. &c. Preterea, probatur expresse, q̄ illud cuius forma est mutata, dicat abesse. l. mulieris. §. res abesse. ff. de verb. signifi. tamen hoc debet intelligi impropprie, & non ppprie, ex quo sibi remanet corpus, quod pbo: quia in d. §. res abesse, ponitur verbū videri, quod denotat improprietatem, l. naturaliter. ff. de acquir. posses. in gl. in ver. vide-
2 tur possidere. † Preterea ex modico defectu non dicit vitium, ex quo dicatur vitiosum, l. cui dens abest. ff. de edilit. edic. ergo, &c. Quod illud officium membri non dicatur deperditum esse, potest dici. ff. de pet. her. & q̄ no. Jac. de Are. in d. l. mulieris. §. desinere ff. de verb. signi. ibi, quarum corpus manet. & pro hoc facit ex quo modicum detrimentum sue persone recipit: ergo, &c. Facit ad hoc extra de corp. vitia. c. exposuisti. Bar.

ADDITIO.

a Tho. D. C Sed queritur. Vide Bar. in l. ij. ff. de pu. iu. & ibi vide apposti. meam, & vide que scripsi. §. in precedenti consi.

CONSIL. CCIII.

1 ☞ Duobus heredibus institutis, & eis ecclesia substituta, et vno illorum per codicillos annulato, & non alio instituto, cuius debeat esse hereditas exheredati.
2 Verba prolata in codicillis trahuntur ad fideicommissum.

Testator dixit in testamēto, instituo Bertā & Martinū hēdes, & quādocunq; decesserint sine filijs ex eorū corpore descendentibus substituo ecclesiam. s. Jo. in ciuitate, & ecclesiā. S. Pe-
tri extra. postea fecit codicillos, in quibus dixit, hereditatē relictā Berte cassō, irrito, & annulo, & Martinū heredē instituo deinde decessit berta, deinde decessit testator, queritur q̄s debet habere partem Berte, an ecclesia, an Martin⁹ institutus in co-
1 dicillis, vel an habeant inuicem. C † Sol. Constat, q̄ hereditas in codicillis nō potest dari, nec adimi. l. hereditas. C. de codicil. cum simi. Item cōstat, q̄ dictus Martinus non potuit institui in codicillis, vt dictis iuribus. sed perinde est, ac si dicta Berta esset rogata fideicommissum restituere d. Martino pure.
2 Quia verba prolata in codicillis, trahūtur ad fideicōmissum, l. scevola. ff. ad Treb. & l. verbis ciuilibus. ff. de vul. & pupil. Item cōstat, quod per illam ademptionem hereditatis, non videtur adimere onus fideicōmissi, quo tenebatur restituere illis ecclesijs. l. si adimendo. ff. de adi. leg. Ex hoc concludo, quia illa Berta erat grauata pure de restituēdo Martino, & sub cōditiōe ecclesijs, q̄ ista hereditas remāsit cum onere suo apud Martinū coheredē Berte, & coniunctū Berte. Cum ergo nūc sit purificata conditio, apparet quod Martinus & ecclesia sunt re ciuncti, & sic equaliter admittuntur ad dictam hereditatem. Bart.

CONSIL. CCIIII.

An authentica, ex causa. C. de lib. pret. habeat locum q̄si preterit⁹ est posthum⁹ quo ad legata, & casu quo nō valeret. an p clausulā codicillarem. & si non valet iure testamenti, vel valebit, valeat iure codicillorum, & firmentur legata.

1 ☞ Authētica ex causa. C. de lib. pret. an habeat locū in posthumo preterito quo ad legata, & valuerit testamentū per clausulā codicillarem.
2 Verba illa, si non valet vel valebit, &c. ad quos referantur.
q Actum est tale, Lech⁹ cōdidit testamētū, & Bertā
filiam suam heredem instituit, & centū reliquit pauperibus Christi: & dixit, quod si testamentū nō valeret iure testamēti, valeat iure codicillorū, post mortē testatoris natus est posthumus, & sic testamentū ruptum est ei⁹ agnatiōe, & tota hereditas peruenit ad eū ab intestato, quia filia decesserat ante testatorem. Modo queritur an valeat dictus relictum. † Super quo puncto duo examinanda videntur. Primo
1 b an dictum legatū debeatur. Et videtur, quod sic per authē. ex causa. C. de li. pret. & licet circa hoc varie sint opi. doc. tamē multe gl. sunt, que tenent legata eo casu deberi, vt no. in l. generaliter. §. pen. ff. de fideicō. liber. & l. si pater. in prin. & ff. de capt. & postlimi. reuers. l. bona. §. fin. & ff. de testa. tutel. l. j. & de leg. ij. & l. si quis testamēto. & C. de codicil. l. j. quas gl. multi docto. sequūt, quas reputo esse veras, si ponerentur defuncto tempore testamenti editi de posthumo cogitasse, alias secus. C. de test. mil. l. sicut certi. & l. si cū vel in vtero, que leges hoc optime probant. Sed posito quod hic casus in proposito nō esset, & sic vigore d. authen. hec legata non deberentur. tunc venit secunda cōdēratio facienda, an dicta legata debeantur vigore dicte clausule

si non valet,vel valebit. Super quo dubio glo.que est in d.aut. videt tenere,q ad hunc casum d.verba nō porrigūtur,z ad eū solum casum,cum testamentum solū ratione solennitatis defi cit,tū omnes Doc.tenent cōtra verbis ita conceptis,si nō valet.vel valebit:z etiā ad casum pteritionis posthumi porrigi. per l.si ita scripsisse,ff.de leg.ij.de ver.obli.l.si ita stipulat⁹ fuerim.§.j.z arg.C.de test.milit.l.ex verbis,quod tenent Ly.z Dy. in d.aut.ex causa.z quasi omnes Docto. Sed ex hoc insurgit vnū dubiū. Nā si verba dicti testamēti bene inspiciantur,dicta legata nominatim relicta fuerunt a domina berta instituta he rede pstanda,sed quando legata ab vno nominatim relinquun tur in codicillis,ab alijs ab intestato non debentur.l.j.§.fi.de le ga.ij. Sed ad hoc respondeo multipliciter. Primo,q illud est verum,quando in codicillis reliquūtur a certa persona nomina
1 tim,sed illa verba,si non valet,valebit ve,ꝛc.non referunt tan tū ad heredem instituū,sed ad omnes veniētes ab intestato,q similiter grauati videntur,vt no.per glo. in l.ex testamento. C. de fideicom.cum simi.ibi not.Secundo,q d.l.pen.§.fin. de leg. ij.locum habet,quādo hereditas deuenit ad sequentes in gra du,sed quando deuenit ad eum,qui est in pari gradu cū gra uato,vadunt bona cum onere suo sibi iniuncto,argu.ff.s leg.ij. l.si Titio,z Mevio,§.Julian⁹.z quod ibi no. Dy.facit,q ipse idem no.in l.cum pater,§.cum estimare.eo.tit.Tertio,q predi cta non videntur habere locū in legato ad pias causas,que vi dentur etiam deberi ex testamento,q non perfectum est,arg.l. in testamento.ff.de fideicom.lib.cum pij filij debeant piam defū cti voluntatem implere,vt ibi dicitur.Si enim hoc ibi fauoꝛi libertatis inducit,multo magis debet inducere hoc fauoꝛ anī me,q ceteris rebus est preferenda.C.de sacrosanctis eccle.l.san cimus,q intellige verū,quādo est verisimile testatorem hoc fe cisse,si de posthumo cogitasset:alias sec⁹.arg.ff.de codicil.l.pe nul.in fine,sed hic grauauit filiā,ad quam solam hereditatem pertinere putabat:eadem ratione hunc posthumum grauasset si ad eum solū pertinere putasset,sicut euenit,cum ratio diuer sitatis reddi non possit,alias secus. Barto.

ADDITIO.

a Ber.Lan. ¶Factum est tale. Materia huius consilij melius explicatur.j.consi.incip.quidā nomine lap⁹.ideo ibi erit viden dum,sed q ibi non dicitur,an rupto testamento ex causa pre teritionis posthumi legati ad pias causas debeātur,ideo omis sis varietatibus,omnes doct.vident cōcludere,q quando ali quē filiū instituit,z grauauit de aliquo legato ad pias causas, q nascatur posthumus preteritus,quod tamen legatum de beatur,quia si cogitasset de posthumo similiter grauasset,z vi in d.authen.ex causa,per me in apost.ad Barto.

b ¶An dictum legatum. Vide Bar.in auth.ex causa.C.de lib. z posth.z ibi in apost.z ibi vide Alex.z Barto.in l.j.in fi.C.de posth.heredi.instī.z ibi apostil.z Bar.supra in consi.xx. factū sic se habet,z ibi apost.

CONSIL. CCV.

Si statuto cauetur,q mater nō succedat ab intestato filio suo si filij⁹ habet fratres,vel filios fratris,z filij⁹ habēs tres,z etiā nepotes ex fratribus ac mater preteriit matrē,z pre fatos fratres non instituit,sed extraneos,an propter pteritio nem matris vitietur testamentum. Item,de multiplicibus ver bis sententie quomodo debeant intelligi.

1 ¶Mater preterita testamento filij habētis fratres,an succe dat ab intestato,z testamentum sit nullum.

2 Exheredati,vel excluſi habentur pro mortuis.

3 Legatum factum spurio apud quem debeat remanere de iure communi.

4 Sententia in qua fuerunt approbati heredes scripti,z iudica cati,per acta facta prodest,z valet.

5 Verba dicte sententie quomodo intelligantur.

6 Verba sententie simpliciter prolata,simpliciter etiam debent intelligi.

a VIso testamēto Minimi de sancto Quirico ha bentis matrem legitimam,z filios fratris carnalis,primo queritur nunquid dictū testamentū sit nullum per preteritionem matris. Viso statuto cōmunis Senarum,quo cauetur q ab intestato mater non suc
1 cedat si filius habet fratres,vel filios fratris.†Ad q respon dendum est,q testamentum non est nullum,q matris preteri tio illius filij testamentū nō rumpit,cum possit ab intestato suc
b cedere:sed qui succedere prohibetur,preteritus non rumpit:b vt ff.de cōtrab.l.prima.§.pe.z de bon.libe.l.si necē.§.si depor tatus.sed in proposito mater ab intestato no succederet,ergo preterita non rumpit.Sed hic facit dubiū,nam quod mater nō succedat,videtur introductū fauore fratris,vel filij fatris;sed in propsito filij fratris nō succedunt,quia extranei institu ti sunt,ergo videtur q mater debeat admitti,ac si filij fratris
2 non extarent.†Nam exheredati,vel aliter excluſi habent pro mortuis:vt ff.de coniung.cum eman.lib.l.j.§.si pater emancipa tus.versi.sed si pater. Ad quod respondetur q etiam tunc filij fratres perfecte a successione excluduntur,cum hereditas ex te stamento aditur per institutos extraneos.tunc enim confirma tur eorum exclusio,sicut dicimus de institutione,que ex aditio ne hereditatis sumit effectū.l.filium,quem.§.sed cum exhereda tio.ff.de bon.possess.contra tab.vnde tempore mortis nō potue runt dici excluſi,z sic tunc mater succedebat,z per consequens tūc pterita non rumpebat.Et hoc verum esse apparet,z in ne pote filio exheredato.Nam talis nepos nō dicit testamentum nullū,sed venit ad querelam.l.si quis filium.C.de inoffic.testa. l.ij.§.si emancipatus filius.de bon.contra tabu. Ratio,q ante aditam hereditatem dictus nepos non poterat dici obtinere pri mū locū,ita in proposito mater nō poterat dicere nullū testamē tum.Et si diceretur,quod posset venire per querelā,a dicto be neficio est excluſa per lapsum quinquennij.d.l.si quis filium.in fine.C.de inoffic.testa.Sed pdictis ob.d.l.j.§.si pater emācipa tus.ff.de cōiun.cum emancipat.libe.vbi nepotes admittuntur patre exheredato,ac si pater nunq fuisset. Solu.ibi pater erat
c emancipatus,z nepotes erant in potestate. Unde de rigore in ris nepotes tenebāt primum locum,cū emancipat⁹ esset incog nitus,sed de equitate pretoria pater communiter dabatur,nō aute anteponebatur,hic autē filij fratris precedūt matrem defuncti ex forma statuti.Preterea quando non est necessario exhereda tio,si per testatorē pōt illud quod ad alterū pertinet,alteri assi gnari,ille qui per talem assignationem admittitur,ita impedit alios venire volentes,sicut si ipse succederet,vt ff.de assignatio ne lib.l.prima.§.fin.Sic in proposito,licet filij fratris sint excluſi per institutionem factam de extraneis,ita impediunt matrem, sicut si ipsi succederent.Pro hoc optime facit C. de naturalib⁹ liberis,aut.licet prout loquitur de vxore,que licet non succe
3 dat,excludit naturales. ¶†Secundo est videndū de legato fa cto spurio:apud quē debeat remanere de iure cōmuni. Ad qs dicendum est,q gl.in hoc variare videntur.Nam quandoq vi dentur velle,q dicta legata possint peti a liberis,z parentibus et fratre z sorore tantum testatoris:alias locus sit in fisco,vt C. de naturalibus lib.l.j,vbi videtur casus: z ita videtur sentire gl.in l.hereditas.C.de his quibus vt indig. Que alibi videtur sentire,q quādo relinquitur filio spurio:quod illud relictum re
d manere debet apud heredes institutos[d],per l.non intelligitur. §.si quis palam.ff.de in.fis.z ita intelligit.ff.de leg.j.l.Lucius.§. fi.z istud videtur verius:cum l.j.C.de natu.li.loquatur specialī ter in quibusdā natis ex aliqua coniunctione illicita habita cū qbusdā nobilibus ibi nominatis.Et ita reperi consuluisse.Di
4 dra.z ego alias sic docui,scripsi z cōsului. ¶†Et videndū est b
c viribus sententie late:inter heredes scriptos,z Lyonem filium fratris testatoris:in qua sententia dicti heredes scripti fuerunt approbati z iudicati hēdes per acta facta cum dicto filio fra tris. Ad q dicendum est,q dicta sententia prodest heredibus scriptis,z omnibus legatarijs eiusdem testamenti.l.Papinia nus.§.si ex causa.ff.de inoffic.testa.z l.qui rei vxoꝛ iudicatur.eo.ti. Ra tio,q sententia est lata cū legitimo defensore,hoc est:cum eo ad quē principaliter spectabat:vt not.per Bul.z Ly.C. qui.res
5 iudic.nō noc.l.j. ¶†Quarto videndū est,quid releuāt verba ap posita in dicta sententia:in quibus Lyon filio fratri predicto re
f seruatur[f] omne ius sibi competēs in dictis bonis:q ius pua lebat olim relicto facto per dictū testatorē. Ad q respondetur q dicta verba debēt intelligi:vt non contineāt repugnātiam et contradictionē.l.vbi repugnantia.ff.de reg.iur.z l.quoties.z l. ambiguo,de rebus dub.q8 ergo dicit,saluo omni iure ꝛc.intel git omni alio:scilicet quā hereditario iure.Istud em ius p hanc sententiā declarat ad alios pertinere. Nā duo heredes non pos sunt esse insolidū,vt ff.de reg.iur.l.q contra.§.vnus. maxime vnus ex testamento alius ab intestato:quod ius nostrum non patitur.Cum ergo illi scripti declarati sunt heredes ex testamē to non pōt intelligi predicto filio reseruatum ius ab intestato. ¶Quinto videndū est,de viribus illoꝝ verboꝝ appositoꝝ in pdicta sententia:videlicet insuper cum dicto onere q de re
6 siduo eius dentur Angeloto filio dicti mei legata eidem Ange loto in vltima volūtate relicta.†Ad q dico,quod cū dicta ver ba proferātur simpliciter,scilicet q dentur,nec dicatur a quo, debent intelligi simpliciter,scdm formā dicte vltime volūtatis, videlicet q si dictū testamentū valet,dicta legata dentur ab he redibus iustitutis,si non valeat,dentur ab heredib⁹ ab inte stato,cum in dicto testamento sint dicta verba,si non valeat iu re testamēti,valeat iure codicillorum,per que verba videntur rogati,tam instituti,quam venientes ab intestato,vt dicunt iura vulgaria. Ex quibus concluditur dictum Lyonem excu

dendum

dendum a petitione dictarum rerum legatarum dicto Angeloto. Primo, qꝛ dicte res ad dictum Lyonem non possunt pertinere ex vigore l. j. C. de natu. libe. quia non est de personis ibi numeratis. Item, non possunt ad dictum Lyonem pertinere, tanquam heredem scriptū: quia nō est heres scriptus contra eum, vt dictum est, nec etiam reseruatio facta p eo aliquid releuat, vt supra dictum est. Obstat etiam dicto Lyoni, quia posito, qꝫ sit heres ab intestato, non tenetur ad dicta legata, vt in sententia declaratum est. Et dolo facit, qui petit quod restituendum est. Bart.

ADDITIONES.

a Tho. Dip. ¶ Also testamēto. Alias incip. viso testamēto Natalini, z vide de isto consi. per Andr. Barba. in l. j. v. q. in addit. Bar. ff. de iur. cod. Et no. istud consi. quia est pulchrum, z no. ex quo primo no. quod prohibitus succedere per statutū preteritus non rumpit testamētum. Secundo no. quod excluſi a successione facto testatoris eos non instituētis impedimēto sunt, perinde ac si succederēt, z repellunt quem a successione, ac si eisdem fuisset portio assignata.

b Ber. Lan. ¶ Non rumpit. Vide Paul. Cast. consi. cxlviij.

c ¶ De rigore. Vide Bar. in d. l. j. §. si pater. versic. vlti. z ibi scripti in addi. ff. de comun. cum eman. lib. Tho. D.

d ¶ Institutus. Vide Alex. consi. cxxxviij. lib. iiij.

e Tho. D. ¶ Sententie late. Not. quod sententia lata in fauorem heredum prodest legatarijs, z aliꝫ si est lata cum legitimo contradictore.

f ¶ Reseruatur. Not. quid operentur illa verba, saluo z reseruato omni iure ꝛc. quia intelligitur, scilicet alio quam hereditario, z de tali reseruatione meminit glo. in l. quidam Labeo. §. pater. ff. fami. ercis.

CONSIL. CCVI.

De Publiciana quādo cōpetat, z quid requiritur in ea, vt procedat libellus iure dominij, vel quasi. Item, si tu possides nomine meo precario pcedente titulo, an cōpetat mihi Publiciana contra te, vel contra tertium. Item, si statuto cauetur qꝫ nullus procurator producat testes sub certa pena, an valeat productio testium facta contra istud statutum per procuratorem. Item, quando factum contra leges valet, vel ne.

1 ☞ Titulus ad habendum quasi dominium requiritur, z traditio possessionis, z quod res sit tradita eius nomine.

2 Testium productio per procuratorem facta, statuto prohibente, an valeat.

3 Factum contra leges, an z quando valeat.

4 In mandato generali non continetur aliquid speciale.

Inter procuratorem do. Berna. ex vna parte, z possessores ex alia, omissis alijs dubijs, videt non esse probatū rem illā pertinere ad dictam dominā iure dominij, vel quasi: z de directo dominio nō est dubiū, de quasi dominio videamus. †Et ad quasi dominū requiritur titulus, z traditio possessionis, vt ff. de publici. l. j. in princ. z qꝫ res sit tradita eius nomine. l. eum qui. §. bonā aūt. eo. tit. Sed in proposito videamus de titulo, z possessione, z ostendit instrumentū in quo dicta domina mater dicti Andree emit pro eo, vt in dicto instrumento cōtinetur quod possessio fuit tradita Andreucio Pādulphi pro dicto Andrea, nec habebat mādatum ab eo, sed solum erant negotiorū gestores, ergo antequam habuerit ratum non fuit aliquod ius quesitum dicto domino Andree l. si ego. de neg. gest. nūc videamus de ratihabitione quid constat, z ex processu nil apparet, nisi quatenus in instrumēto cessionis precarij, facto dicto Andreucio, vbi dicit certā terram emptam a dicta domina Digna eius matre, sed si illud instrumentum bene aduertatur, solum emptionem factam ab illa domina videtur ratificare, traditionem autē factam dicto Andreucio non proponitur eam ratam habuisse nec sciuisse: z sic ei nec eius heredi, ex hoc publiciana competere nō possit. Sed vidēdum est, an eo qꝫ repertū est, quod Andreucius postea possedit, z ab ipso dicto Andrea precario rogauerat ex hac possessione, cum titulo precedenti, competat publiciana. Et videt qꝫ non, quia tempore quo concessit precario dictus Andreas non possidebat, vt dictum est, nec postea ex instrumento precarij nō habuit animum querendi possessionē per dictum Andreucium, sed ius retinēdi sibi reseruauit omnes possessiones, sed animus retinēdi non inducit animum acquirendi, vt tenet gloss. in his terminis. ff. de acquir. poss. l. iij. super verb. animo. in fi. Istam gloss. nullus reprehendit, ego solus cōtra. Preterea, apparet, quod possessio fuerit tradita, quod requirit. z traditio que fuit facta Andreucio, nō fuit habita rata. Preterea, posito qꝫ possessionem quesiuisset per precarij concessionem factam ab Andreucio, sequeretur quod possessionē habuit ab vno, titulum ab

a alio qꝫ nō sufficit ad publicianā, nec ad vsucapionē. ff. de vsuc.

2 l. cū solus. z ibi per gl. † Superest vt videamus de productione testium facta per procuratorē, vetāte statuto, an valeat: quo statuto cauetur qꝫ nullus procurator constitutus per principalē p sonam, pducat testes in causa, z indubitanter dico, quod nō, qꝛ factum lege vetāte. l. non dubium. C. de legib. Et si dicatur, statutum vltra procedit penam imponendo, valet quod fit. l. fi. ff. de diuo. z ibi Richard. Mal. adde quod no. Ly. in d. l. nō dubiū. in fin. Ad quod dico, quod vbi lex vltra procedit penāimponēdo, actus est nullus firmioris ratione, ex eo quod pena imponit, quia illud solum sufficit ad annullandū actum. ff. de his que p non scrip. l. j. vbi est casus expressus. Non ob. d. l. fin. ff. de diuo. quia ex impositione pene apparet, qꝫ lex volunt valere diuortiū quod prohibuerat, fuit enim pena qꝫ mulier diutius nō possit

3 nubere. † Ex hoc apparet, quod senserint qꝫ diuortiū valebat, alias de iure cōmuni non poterat nubere iecūdo viro, si primū matrimonium durabat, z diuortium maluisset. Et istam rationem ponit ibi tex. expresse, z distinctio quam doc. faciunt videlicet, aut pena imponitur actu prohibito de iure cōmuni, aut prohibito de iure speciali nil valet: qꝛ est contra tex. ff. de ope. no. nū cia. l. j. §. j. z ibi no. in gl. super verb. expressum. Ham eo ipso qꝫ imponitur pena transgressionis, videtur vetare ne fiat. z annullare actum z cōstat quod interdictū de ope. no. nun. est de iure speciali, z extraordinarium. l. in prouinciali. eod. tit. Preterea, illa distinctio legis probatur, qꝛ ad l. fi. de diuo. nil facit, vt dixi ad hoc etiam in proposito, scilicet quod productio testiū nō va-

4 leat. † Probatur alia ratione incōuincibili, qꝛ procurator nō habuit mandatum ad hoc: nam in generali mandato nō venit ali-

b quid quod sit speciale. b l. fi. procurator. de condi. inde. cū simi. Ergo hec productio que est penalis non valet. z si mandatū recte inspiciatur, non habuit mandatum speciale ad producendū testes. Concluditur ergo, quod illa productio tanquam facta cōtra statutum, z tanquam facta a non habente mandatum est ipso iure nulla. Bartol.

ADDITIONES.

a Ber. Lan. ¶ Publicianam. Vide Alexand. consil. ꝛc. incip. in causa z lite coram arbitris. lib. ij.

b ¶ Speciale. Vide Roma. consil. lx.

CONSIL. CCVII.

An possessio fundi dotalis quam habet pater nomine filiorum suorum inducat additionem hereditatis materne, concluditur quod sic.

1 ☞ Possessio rei hereditarie, an inducat additionē hereditatis.

2 Dotalis res immobilis mortua vxore, debet restitui heredibus statim.

3 Dotalis fundus presumitur possessus a marito post mortez vxoris z filiorum infantium iure hereditario.

4 Actus omnis intelligitur gestus eo modo quo iuste geri pōt.

a In questione inter Fracisc̄um Piccoli. z Joānē Patrioli ostē sum, est mihi consiliuz cuiusdaz sapientis, in quo in effectu continetur, quod nō est probatum additionē hereditatis, vt dicitur fuisse factā per Benedictū heredē filiorum domine M. vxoris dicti Benedicti: licet in veritate pbatum sit funduz, q dotalis fuit dicte domine M. possessuz fuisse per dictū dominū benedictum, post mortē dicte domine M. ipso sciente mortem eius in vita dictorum filiozum infantiū, z post mortē ipsoz̄ filiozum, qui decesserunt in infantili etate, si

1 militer probatum est dictū fundū possessum esse. † Ratio, que mouet ipsum consultorem, per dictū Benedictū, est ista. Haz ipse confitetur, z verum est, qꝫ possessio rei hereditarie, que nū quam fuisset possessa per heredem, inducit additionem hereditatis: sed cū in q. proposita dictus Benedictus possederit in vita sua ex cā dotis post mortē vxoris sue, non potest videri sibi mutasse causam possessionis, z incepisse possidere titulo p here de ipsius domine, nisi hoc expresse probetur, vt in dicto cōsilio continetur. † Hoc autem an sit verum examinandū est. Et puto clarū z manifestū contrariū esse eius qꝛ consultum est. Primo, quia certū est, qꝛ res immobilis dotalis mortua vxore dz restitui ei b heredib b statim. l. vnic. §. exactio. C. de rei vxo. acti. z sic nō pōt per virū mortua vxore licite possideri ex illa causa.

2

3 ¶ † Ex causa vero titulo hereditario, tam pro se post mortē filiorum infantiū, quam pro filijs suis ipsis vmentibus, cunquā pater z legitimus administrator ipsoz̄. poterat licite possidere, z sic isto iure presumitur possessuz esse. b ex illa causa. l. hereditaria. Hoc probat primo. per l. pro herede. §. j. z §. Papinian. b. i fi. ff. de acqui. he. vbi dꝛ, qꝫ illud qꝛ non pōt fieri citra ius z nomen heredis inducit additionē, qꝛ intelligendū est qꝛ pōt fieri. s. de iure. Hā omnis act b pōt fieri in re aliena iniuste, z tñ aditio nē nō induceret, z sic de necessitate. d. §. papinianus, intelligit

4 ¶ omnis actus intelligitur gestꝰ eo modo, quo pōt iuste. Hoc probatur per regulam generalem in l. merito. ff. p soc. qz in dubio presumitur facere eo modo quo licite pōt. Secūdo probat per casum expressum in l. nō solum. §. j. ff. de vsuc. vbi, ille qui habet aliquam possessionē quam non pōt tenere iuste, nisi ex causa hereditaria superueniēte sibi iure possidēdi titulo pro herede, incipit illo titulo possidere absqz aliqua mutatione facta. Ex quibus concluditur, quod per testes est legitime probatum per do. Benedictum esse aditam dictam hereditatem. Bart.

ADDITIONES.

a Tho. Dip. ¶ In questione. Vide Bart. in l. gerit. ff. de acquirenda hereditā. in versi. venio ad quintum, z ibi Andre. Barb. in versi. nemo.

b Bern. Lan. ¶ possessum esse. Vide Pau. de cast. cōsi. ccxxxvij. z cccxc.

CONSIL. CCVIII.

An notarius asserens se errasse in instrumento qꝰ dedit iam parti, z ostēdit protocolum suum ad hoc, an possit corrigere prefatum errorem, z an potest petere a parte cui dedit instrumētum quod restituat sibi, quia vult corrigere.

1 ☞ Notarius dicens se errasse in instrumento, an ostendendo protocolum possit illud corrigere.

2 Notario asserenti se errasse, sed non in quo, an si postmodum recordatur, debeat credi.

3 Notarius dicens se errasse in eo quod pertinet ad partem an, z quando possit se corrigere.

4 Notarij error, an possit sufficienter probari ex ostensione protocoli, z originalis.

a **Ex facto** ꝓpositio tria dubia oriuntur. Primo, an notarius instrumentū possit corrigere dicēdo se errasse, z ad probationē sui erroris ostendit protocolū, z originale in quo aliter continetur, z in hoc doc. aliqua scribūt, z Bul. in l. Imperator. ff. d stat. ho. Spec. in tit. de instrumento. edi. §. postremo. ver. sed nū qd cōfectoꝛ instrumēto. z Jac. de Bel. modicū in authen. d equando. §. illud. z Ly. in l. si quis decurio. C. de fal. Ego aūt ꝓ inuesti gauda veritate huius puncti dico sic, quod quodlibet publicū instrumentū cōtinet ista duo. Unum, qꝰ spectat ad notariū tātum. s. ponere annos domini, indictionē, diem, z mēsem, z locū, z alias solēnitates. Secundū, qꝰ cōtinet instrumentū est illud, quod spectat ad partes cōtrahentes. s. substantia cōtractus: z hic est casus questionis nostre. Est ergo vidēdū. an si circa alterum istorum notarius errasse se dicat, admitti debeat ad correctionē erroꝛis.ᵇ ¶ Et circa primū dico, qꝰ quandocūqz est error circa ea, que non vitiāt instrumētum, nec ipsum nullum reddunt, vt si in eo esset mala latinitas. tūc non vitiatur instrumētum, vt in predict. l. Imperator. de sta. ho. z per notariū pōt corrigi, l. acta apud se habita. ff. de re iudic. Quandoqz est erratum in eo, in quo instrumentū vitiatur, z tunc quādoqz cōstat, quod est erratus in quo si deficiat, vitiatur. Exemplum, si in instrumēto deficit indictio. Nam defectus indictionis, vitiat instrumētum: vt in authen. vt precipo. no. Impe. in prin. z in authē. quibus modis na. effi. legi. §. quātuz vero. z no. extra de fide instru. c. inter dilectos in gl. in verbo, indictionis: z isto casu potest corrigi, ne noceat error scribētis partib⁹. l. si in nomine. z l. erroꝛe. C. de testa. Quandoqz cōstat, quod est erratum: sed non constat in quo, vt si omissa sit dies, z sic constat de erroꝛe, sed nō in quo sit erratum, ꝛ qz non cōstat de quo, z notario dicenti se recordari debet credi, ꝓbat. qz officiali credit in officio sibi cōmisso. vt l. apparitoꝛes. C. de exact. tribu. li. x. z l. si quis decurio, C. de fal. z l. magis puto. §. si preses. ff. d reb⁹ eo. z hoc qñ est erratū in omittendo. Sed quādo est erratū in cōmittendo: puta, quia apposuit vnaz diem in instrumēto, cuz deberet apponere aliā, z isto casu nō posset se corrigere, nisi doceret d erroꝛe per testes, vel alijs modis. l. quicquid adstringende. de ꝛ. obl. in q. relpon. secundum vnam lecturam, Item qz functus est officio suo. ff. d arbi. l. dicere. in fi. z l. seq. z qꝰ ibi no. z qꝰ not. in l. iudex postea quā. in fi. ff. de reiudic. Quādoqz est erratū alio modo, vt qz de indictione non recordatur cum annis domini, z tunc consuluit Dynus quod instrumētum non vitiatur, quod non prosequor,

3 qz non pertinet ad casum nostrum. ¶ Circa secm principale, quando in eo quod pertinet ad partē, dicit se errasse, vt in proposito, qz notarius dicit se errasse ponēdo in scripto illa verba, habeat, z habere debeat libere, z expedite, ꝛc. Et in hoc dicit Bul. z Spec. Si notariꝰ vult se incōtienti corrigere, admittit, aut ex interuallo, z non pōt, nisi probato erroꝛe, vt in §. illud, in auf. d equa. do. ꝓbatur etiā. qz testis, z notarius equiparant. l. Domitius. ff d testa. Sed testis pōt corrigere incōtinenti dictū suū, in aut. de testib. §. qz vero. in gl. magna. extra de testibus cogend. in c. preterea, z sic posset etiā notarius, quozū sentētiā pu-

4 to verā. z iuri cōsonā. ¶ Est ergo videre, an in questione propo-

c sita sit sufficiēter de erroꝛe notarij probatū, z dico qꝰ sic, er ostē sione. z scriptura protocolli. z scriptura originali. Nam ex illa verificatur instrumentū extēsum, z sic videtur erratū in transcribendo. l. si librarius. ff. de reg. iu. Facit l. ij. C. de erro. aduoc. p hoc quod originali stetur, z nō scripto: exemplum. si aliter continetur in scripto, aut extēso originali, ꝓbatus sit erroꝛ. Probatur in auf. de tabel. §. pe. per hanc etiā rūdetur allegatis per aduocatum partis. in l. argētarius. in prin. ff. de eden. Hā edūtur parti requirenti protocola, vt ex eis fides scripturis inde sumptis imponatur. Concludo ergo in primo puncto, qꝰ notarius pōt suū erroꝛē corrigere, ostenso protocolo, z hoc maxime si errasse se affirmet ꝓpter iure. Ut qz etiam proponitur in pūcto, qꝰ notarius imperitia ductus, fecit notuz fieri vni partiū, altera etiam inscia, ex quo erroꝛ etiā detegitur, qz secutus illam notulam sic scripsit. Ex hoc sequit decisio secūdi z tertij dubij, videlicet qꝰ tertia pars cui notarius dedit copiam scripture, in qua cōstat ipsum errasse, cogit ipsi notario restituere. vt ipsam corrigat. z erunt partes iudicis, vt ponūciet in quārum constat ipsum notariū errasse, dictum erroꝛē per ipsum corrigi, z partē debere sibi restituere scripturā sumptā, in qua apparet erroꝛ. Ex predictis patet responsio ad iura in contrariū allegata. Hā fateoꝛ, qꝰ vbi cōstat d erroꝛe, debet corrigi. Sed in casu nostro plene de erroꝛe docetur ex protocolo, ex quo ꝓbatur rem aliter se habere. vt ꝓbatur in l. de etate. §. fi. ff. de interrog. actio. z l. cum de indebito, in prin. ff. de ꝓba. Bart.

ADDITIONES.

a Tho. Dip. ¶ Ex facto. Alias incipit, ex facto ꝓpositio. vt ecce patet tria querūtur. Et de hoc consilio vide Bart. in l. si librarius. ff. de reg. iu. z ibi Aler. in apost. vbi scripsi. z in l. Imperatoꝛ. ff. de statu homi. z in l. quoties. §. j. ff. d here. inst. z ibi apost. Aler. z Andre. Barb. vbi etiā scripsi. z Bal. in l. fi. in iij. iij. v. q. C. de edē. z in suo trac. de tabel. in rub. C. d fide instr. z l. ij. C. d fidei com. lib. z l. cum proponeretur. de leg. ij. z Ely. in c. in literis. de officio. deleg. z Aler. in l. si quis ex argentarijs. §. pretor ait. ff. d eden. z in consi. cxc. in sexto volu. plura narrata.

b Ber. Lan. ¶ Erroꝛis. Vide supra consi. cxvij. z Alexan. consi. cv. secundo lib. z lxx. lib. primo.

c Tho. D. ¶ Est ergo. Vide Alexan. in l. si quis ex argentarijs. §. pretoꝛ ait. ff. de eden. z in consi. cv. in secundo volu.

CONSIL CCIX.

Qñ condemnatio fuit facta ratione inquisitionis, vel denunciationis, que est inualida rōe loci, vel rēporis, aut probationis, siue defensionis, tūc superioꝛ debet pronūciare male iudicatum. z bene appellatum, z circa hoc vide hic aliqua bona dicta, quomodo deficit denūciatio vno de istis quatuoꝛ modis,

1 ☞ Condemnatio non potest sequi quando est erratum in loco,

2 Maleficium vigoze statuti debet denunciari tempoze limitato, vt exinde sequatur condemnatio.

3 Condemnatio efficitur inualida ex defectu probationis.

4 Nuncio referenti ex iussu iudicis se inuenisse quem in possessionem non creditur

5 Testis conditio debet inspici tempoze quo deponit.

6 Instrumentum. z statutum, an possint prestare aliquibus iustam causam possidendi, z prescribendi.

a **Visoꝓcessu** ꝓpositio Bom. z socios habitatoꝛes Castri Ueteris, d dāno dato in mōtib⁹, z dēnatione d eis facta, z recursu, seu appellatione per eos interposita de omnibus stat utis Cōmunis Murſie, ad hoc spectantibus, mihi trāsmissis, dico z consulo. quod si processus in causa recursus, seu appellationis, est rite formatus, z qꝰ partes iudicis debēt esse tales, videlicet, quod pronunciet diffinitiue male esse sententiatum, z condemnatū per dictum Petrum notarium, z bene appellatū, z recursum p dictos Bonū, z socios. Et hoc ideo, qz de maleficio non constat. Quod autem per notarium non cōstat, ꝓbatur. primo ex defectu loci: secūdo ex defectu temporis: tertio ex defectu, ꝓbationis: quarto ex defectu fa-

1 cte defensionis. ¶ Primo, dico ex defectu loci, cū enim statutum Cōmunis Murſie permittat hominibus Castri Mōtis, quod possint pascuare cum bestijs in montibus, z intra certas seynatas, isti denūciatoꝛes debuerūt ponere, quod ille locus vbi fuerunt inuēti, erat extra dictas seynatas, z sic denunciatio cōcluderet delictum, si enim per ipsos denunciantes, seu per curiam, non ostenditur limitate qualiter ipsi inuenti fuerint in dicto lo-

b co extra dictas seynatas, nō potest sequi condēnatio, ᵇ videl ca sus in l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de ope. no. nun. z l. nō solum §. sed vt probari. in glo. parua. super ver. conferanturqz. z optime facit clemen. constitutionem. de elect. z quod ibi no. glos. ap-

parer

paret ergo quod de maleficijs non constat. Secundo probo ex defectu temporis. Nam dicti custodes debent denũciare sequẽti die qua inuenerunt eos damnum dare, vt patet ex forma statuti. † Requiritur ergo, quod denuncietur maleficium factum
2 tuti. † Requiritur ergo, quod denuncietur maleficium factum tempore limitato: sed hic nec est assertum, nec probatum, nec de mense fuit facta mentio, nec de denũciatione, z inquisitione. Cũ ergo non fuerit tempore limitato deductum, prout statutum requirit, non apparet eos potuisse nunciare, z sic custodibus non est ibi hoc fides adhibẽda. Pro hoc est casus. ff. quod vi aut clã. l. aut qui aliter. §. j. z sic debuit sequi absolutio, vt est gl. expres-
3 sa in simili, in l. eum actum, in vlti. glo. de neg. gest. † Tertio probatur ex defectu probationis: quia aut dicit, quod maleficium est probatum per eorum confessionem, z hoc est falsum: qz ipsi confitentur de loco licito. Nec obst. quod ab aduersa parte probatum est locum fuisse illicitum, vt dictum est. Aut vult dicere esse probatum maleficium propter authoritatem denunciatorum, quibus debet credi per formam statutorum, z hoc non est verũ. Primo, qz denũciatores nõ sunt tales, quibus debeat credi propter defectũ electionis. Nam statuto cauetur, qõ debeant eligi in principio mensis Aprilis, z si contra fiet, non valet, sed isti non fuerunt electi in principio mensis Aprilis, vt probabo: ergo non sortitur effectum, quia statutum se refert ad initium: ergo, &c. l. quid ergo. in princ. ff. de his qui no. infa. Sed hic non fuerũt custodes creati in principio mẽsis: siue accipiamus principium, quod nil ante se habeat, vt in §. discipuli. in j. const. Dig. siue accipiamus principium, quod vadit vsque ad medium, vt not. ff. si quis ius dicen. non obtempe. l. vnic. in fi. magne glo. hic eũ fuit facta electio die vigesimanona mẽsis Aprilis, z sic post medium mensem, z sic concluditur quod eorum electio non valuit, z eis non est adhibenda fides. Preterea, posito q hoc verum non sit quod essent legitime electi, tamen eis fides non est adhibẽda. Nã si bene statutũ inspiciaf, z additio facta ad illud non est istis denunciatoribus credendum nisi de his, que dixerint se vidisse, z sic de his que per visum percipiuntur. z si bene inspiciatur denunciatio eorum, ipsi denũciauerunt illis, quod facere non debuerũt, z iniuste respectu loci, sed ideo quia pecudes erant aliene, z nõ proprie: quia tenere pecudes ppias hominibus illius castri, est permissum ex forma statuti: sed hoc, an aliquid sit proprium, vel alienum, nõ potest percipi per visum: quia dominium est quid incorporale, vt patet ad sensum, z not. per Innocen. de testi. cap. cum causam. ergo supra scriptis de
c nunciatoribus non debet credi, imo presumptione iuris: pecudes sunt eorũ, qui possident eas: sicut statim dicam. Et quod dicta sint vera, probatur per simile. iura dicunt, quod nũcio iura-
d to creditur. † Modo pone, iudex commisit nuncio, vt mitteret
4 B. in bono, possessionez B. z retulit se immisisse in possessionem bono. dicti B. secundũ preceptum iudicis, creditur ne ei? Certe non, imo statim quod ille tertius venit, z probauit se res possedisse presumentur sue, z reuocabitur immissio, vt ff. de re iudica. l. a diuo pio. in §. si super rebus. in glo. parua, super versi. stat, presumit enim lex bona esse possidẽtis, vt C. ne vxor pro mari. l. ob matrimonium. super gl. parua, super verbo, occupare. z ibi per Lyn. z ff. de condition. instit. in l. quidam in suo. in fin. glo. magn. e. Facit ff. de solut. l. Titia, z ff. famil. ercis. l. j. quod no. per glos. si ser-
ven. l. sicuti. §. sed si queratur. z hoc verum, quod preiumitur dominus quantum ad se defendẽdũ: secus ad agendũ. z sic obstat quod no. in l. cũ res. C. de prob. z apparet dictas pecudes fuisse ipsorum inquisitorũ. Quarto probatur ex virtute facte defẽsionis. Nam probatur per dictos cõdẽnatos, per plures testes dicta loca in scripnatas cõcessa. Nec obst. qõ dicatur, q illi testes q probant sunt participes criminis: qz ipsi fuerũt denunciati, qõ denũciare non poterant, tam ex rerum defectu, quam in persona denunciatorũ, q etiã ex defectu temporis: qz nõ dixit preceden-
5 dentibus die, &c. vt manifeste apparet. † Item, qz cõditio testis debet inspici tempore quo deponit. l. ad testium. §. j. ff. de testamẽ. Primo probauerunt ad sui defensionẽ, concessionem eis factã a Cõmuni. Nec ob. si dicatur, q instrumentũ syndicatus, z predicta. sunt copie, qz eorum titulus est cõfirmatus per plura statuta Communis Murlie, z cũ non reperiatur illa cõcessio, oportet quod referantur illa statuta ad cõcessionem, de qua in istis
6 instrumẽtis fit mentio. vt extra de fide instru. c. cum Joã. † Preterea, instrumenta simul, z statuta, sine dubio prestãt, z prestitit hominibus dicti Castri Mõtis instam causam possidendi, z prescribendi. l. Celsus. ff. de vsuca. z ff. pro sol. l. si existimas. cum sim, z tunc apparet eis fuisse factam dictam concessionem, z quod possederint in illis montibus ex vigore illius tituli. z videntur possidere, vt C. de acqui. pos. l. j. z quod no. ff. de rei ven. l. quedam. Ex quibus patet ipsos potuisse alias bestias licite tenere. z sic totaliter fuisse absoluendos, z in causa appellationis pronunciatum esse, vt ẽ dictum est. Bart.

a Th. D. Ciso processu. Vide Bar. in l. habebat. in princ. ff. & exerci. z ibi apost. in versi. si non probat. in fi.
b B. Lan. Condemnatio. Sequitur Bar. consi. cxlix. lib. iij.
c Th. D. Presumptione iuris. Vide Bellum & sancto Geminiano in tract. de testib. in ver. qualiter testes sunt examinandi.
d B. Lan. Iurato. Vide Pau. de Ca. consi. liij. z cõsi. cclxxv. z Ro. consi. cccclxiij.

CONSIL. CCX.

An legata, vel fideicõmissa relicta a testatore in testamẽto debeant per clausulã codicillarẽ, si post mortẽ testatoris nascatur posthumus, qui ab eo preteritus est. Item, an habeat tunc locum auth. ex causa. C. de lib. pret.

1 Heredes scripti non possunt petere quod legata, vel fideicommissa debeantur per clausulam codicillarem.
2 Legata, z fideicommissa reuocantur per natiuitatem filij, sicut donatio.
3 Clausula codicillaris in testamento quid operetur.
4 Codicillos facere simpliciter, z dicere, si non valet, sunt diuersa.
5 Legata, an debeantur vigore auth. ex causa. C. de lib. preteritis. Circunscribere quid sit.

a **One illud** a quod alias cõsului, z qõ ad ditores meos docui, z qõ in scriptis, meisqz lecturis redegi, hoc nũc ẽsulo, scilicet qõ ex vigore dictorũ verborũ, si nõ valet, vel valebit, &c. scripti heredes nõ possũt petere quod fideicõmissa, vel legata debeãtur in casu predicto, quod probo rationib?, z legi-
1 bus. † Sicut hic per testantẽ inserta est clausula, si nõ valet, vel valebit, &c. ita in testamẽto militari est de iure clausula, si nõ valebit iure cõmuni, valeat iure militũ, vt ff. de testa. mil. l. iij. sed in testamento militis hec clausula nõ extẽditur ad casum, quãdo nascitur posthumus, & quo nõ cogitauit testator, vt C. de testa-
2 mẽto mil. l. si cũ velin vtero. ergo eodẽ modo in proposito. † Secundo per rationẽ l. si vnquã. C. de reuoc. don. Nam si propter filij natiuitatẽ reuocatur donatio iam facta, multo magis legata, z fideicõmissa. Tertio p ter. ff. de vul. z pupi. l. ex facto. vers. nec enim, vbi expresse etiã dicitur, qõ non est verisimile principem, vel testatorẽ, de hoc casu cogitasse, vt voluerit filios nascituros ex se hereditate priuare. Quarto, per ter. l. pe. ff. de in. cod. vbi dicitur, quod nec est verisimile pdicta reliquisse. si de filijs cogitasset. Nec obst. l. si quis cũ testamentũ. ff. de in. codi. qz ibi expsse testator voluit legata deberi a quocunqz qui sibi futur? esset heres absqz aliqua ꝯditione, vnde etiã posthumus institutus videtur tacite de hoc rogatus, vt ibi dicitur in ter. q hic nõ est simo posthumus est preteritus, z vt preterit? rũpit testa-
3 mentũ, z sic videtur eũ fideicõmisso grauasse. † Quinto probat sic, dicta verba, si nõ valet, vel valebit, hoc operãtur, vt in causã fideicõmissariam, z codicillor? ius prioris testamenti transferatur, vt ff. de testa. mil. l. querebatur, vbi ter. hoc expresse dicit, q verba hoc important, vt quibuscunqz verbis conditiones cessare voluit. heredes z legatarios haberet ex testamento: sed hoc immutatur, quod prius debebatur iure directo, non iure fideicommissario debeatur, z nil aliud per dicta verba additur, sed non est dubium, quod ex vigore testamenti, testator voluit instituere heredem, si posthumus, de quo non cogitauit, nasceretur vt supra probatum est in milite testante. Illa enim verba, si non valet. &c. hoc iportant, vt eo casu quo testator voluit eũ habere iure institutiõis, quod si posthumus nõ nasceretur, eo casu habeat. Si testamentum contingeret non valere, vel ex defectu solẽ-
4 nitatis, vel hereditatis nõ adite. † Ex hoc etiã apparet qõ aliud est facere codicillos simpliciter, aliud est dicere, si non valet, &c. z per hoc etiam non obstat d. l. si quis cuz testamentũ qz ibi dicitur, q post natiuitatem posthumi testator superuixisset tanto tempore quod potuisset mutare testamentum si voluisset nam hec obiectio tollitur per l. iij. C. de inofficio. testamen. nam illa coniectura tunc assumitur quando alij filij fuerunt instituti, secus quando extranei, vt ibi patet, z per rationem, quia posito quod testator hoc voluisset illo medio tempore, tamen illa voluntas non fuit legitima, nec facta eorum solenni numero testiuz, z sic nullius valoris, z predicta vera quantum ad illud quod requiritur de viribus illius clausule, z si non valet,
5 vel valebit, &c. † Superest videre, an legata debeantur ex vigore authenti. ex causa. C. de liberis preteritis. Omissis disputationibus breuiter scribo, quod sentio, scilicet quod legata nõ debeantur dicto casu, cũ testator de posthumo non cogitauit, quia sicut hodie ei seruantur legata per d. authentic. ex causa, non obstante preteritione, ita olim in testamento militis obseruatur testamentum, sed tunc non porrigebatur ad dictum casum quando preterijt posthumum, de quo non cogitauit, vt d. l. si cum, vel in vtero. de testamen. milit. ergo etiam ita per ra-

rionem dic.l.si vnquam.quia si reuocatur donatio per natiuita
tē talis posthumi,multo magis legata. ¶Preterea patet ex tex.
in authen.vt cum de appel.cog.§.finaute hec obseruata nō fue
rint.z subdit tex.dicit enim nullum exheredatis liberis piudi
cium,ꝛc.z sequitur ne filij falsis accusationibus condemnētur
ad exheredatos refertur cū non tantum natura, z sic falso ac
cusatur,vel aliam circunscriptionē,z parentum substi.patian
6 tur,hoc refertur ad eos quos testator preterit. ¶†Sciēdū,est
q̄ circūscribere est per dolum aliquem decipere, vt ff. de con
cuss.l.prima.z ibi no,sed contra posthumum quē testator igno
rabat,z non cogitabat,non potest dolus,vel circunscriptio p̄
sumi,vnde verba.d.auc.ad hoc nō referuntur. Ex his ergo cō
cluditur,q̄ legata non debeantur.

ADDITIO.

a Th.Dip. ¶Omne illud. Vide Barto. in auth.ex causa.C. de
libe.preteri.z in apost.in addi.z in addi. Alex.z in l. prima. in
fin.C.de posthu.heredi.instī.z Bart.in consi.xiij.incip.ex facto
proposito.vbi scripsi in addi. ¶Pro intellectu.l.si quis cū nul
lum.ff.de iure codicil.

CONSIL. CCXI.

Qui consentit testatori sup onere per ipsum legato impos
to nō tenēt ipse,sed heredes si sibi nihil in testamēto
a testatore sit relictum,tamen hēdes possunt agere contra eum
actione mandati. Item,si alimenta legantur alicui in certa do
mo,an pōt petere ea extra domū sibi prestari. Item,si alimenta
legata non sunt prestita,an poterit peti eorum estimatio.

1 ¶Nepos an possit petere dictum legatum in totum,vel in par
tem:z an in totum ab heredibus testatoris,an pro dimidia ad
dito fratre.

2 Frater vtrum possit conueniri ab huiusmodi nepote.

3 Voluntas testatoris an z quando inducat mandatum.

4 Nepos predictus an habeat omnia bona dicti fratris obligata
pro alimentis.

5 Nepos an possit petere dictum legatum alimentorum extra do
mum,z nu. 6.

7 Alimenta an z quando possint pro tempore preteritoꝛpeti.

8 Alimentis presentibus,z futuris,quid veniat.

a **Quidam** sibi filios heredes instituit, z fra
tri suo nihil reliquit, sed cuidā ne
poti suo legauit in hec verba. Ité,reliquit,z iudicas
uit tali filio fratris sui vestitū, z victū pro dimidia,
in domo testatoris,z de bonis dicti testatoris:p alia dimidia d
bonis dicti fratris sui,ipso tali fratre presente,volēte,z expresse
3 cōsentiente. ¶†Ex hoc themate primo queritur,an dictus ne
pos possit petere dictum legatum in totum,vel in partem,z an
in totū ab heredibus testatoris,an vero p̄ dimidia ab eis,pro
alia adiecto fratre superstite. Secūdo queritur, quid si dictus
nepos vult petere legatum, z habitare extra domum dicti testa
toris,an possit. Tertio queritur, an possit petere pro preterito
tempore quo sibi nō fuit satisfactum. Quarto queritur,cū pos
sit petere p̄ preterito tempore quid veniat in petitione, an vero
ipsa res,an ipsa rerum estimatio. Super primo punctus est du
bitabilis. ¶Et primo videtur,quod illi heredes teneantur in
solidum,quia ille frater cui nihil erat relictum a testatore non
potuit grauari.casus videtur expressus in l.si duobus.§.j.& lega
ta.j. Ecōtra videtur,quod ille frater teneatur pro sua dimidia,
cum suus cōsensus obligauerit eum,quod euidenter colligitur
in l.Caius.de pig.act.vbi de hoc dubitatur,an subscriptio quā
fecit quis vt testis in testamento,obliget eum, quasi per hoc vi
deatur consentire,presuppositio pro constanti,q& si expresse cō
sensisset,preiudicasset sibi per hoc,z videt expressum.ff.& excus.
tut.l.spadonem.§.j.z Instītu.eo.d.§.item propter.vbi expresse,
qui consentit testatori,obligat se ad id.l.non putauit.§.si quis
b in sua manu.bff.de bonorum possess.cōtra tabu.z iste leges licet
multum videantur facere tamen mihi non satisfaciūt. Nam in
l.Caius.si constaret de consensu expresso,pararetur contra cō
sentientem exceptio,si postea vellet rem petere:hic vero queri
mus,vtrum possit conueniri, z non videtur, cum non apparet
actio qua tenetur,vt infra dicetur. Item nec d. l. spadonem.§.j.
ff.de excu.tuto.quia ibi testator iungebat onus tutele,quod po
terat etiam illo non consentiente per cōsensum:ergo preiudicat
sibi in excusatione,tamen ipsum testamētum ligabit onere tu
tele,vt se excusare non possit. Hoc habetur ibidem in §.si quis
sua manu. Nam testator poterat eum inuitum exheredare,licet
illi competeret querela, in qua sibi preiudicaunt per cōsensum.

2 †Concludo ergo sic,quod illi heredes teneantur insolidum,vt
dict.l.si duobus.§.primo.z ab isto nepote frater non possit con
ueniri.primo per text.in l. cum quis decedens. in princip. ff. de
lega.iij. Item per rationem. Nam actio ex testamento non com
petit,quia nō potuit grauari cū nil fuerit sibi relictum.l. ab eo,
C.de fideicom.z l.j.C.commu.de lega. Item ex illo consensu non
queritur obligatio: quia ex illo nunquam fuit obligatus ille
suo nepoti.qui non proponitur fuisse presens,z cui nil promisit.

3 †Fateor tamen,q̄ illi heredes potuerūt agere actione mandati
contra illū fratrē:quia eius voluntate,z mandato testatoꝛ grauā
uit eos. Nam hec voluntas inducit mandatū.l.j.ff. mand.mayr
me cū testatoꝛ nō fuisset alias relicturus,nec ille sic voluisset.l.si
remunerādi.§.si tibi.ff.man.z predicta sunt vera circa actionē

4 personalē.†Circa hypothecariā,vero dico,quod dictus nepos
c habet omnia bona dicti fratris obligata pro dictis alimentis,
quod sic ostendo. Quando assignātur bona de quibus fieri de
bet prestatio alimentoꝝ,illa videtur p̄ alimētis obligata, vt l.
ij.ff.de ali,z cib.le.z l.Lucius.eo.tit.z ibi no.z l.Caius.& an.leg.
z ibi glo.vnde testatoꝛ designādo, vt p̄ dimidia prestentur ali
mēta de bonis fratris,videtur ea bona obligasse.z ille consensit
obligationi rei sue,z merito perfecta est obligatio bonoꝝ.l.fi
dus.§.j.de pig.ac.z l.cū aliena.& pig.cū sim.z sic facta executio

5 ne super personali possit agere hypothecaria.†Super secūdo
d videtur, quod possit petere extra domum: q̄ eius fauore illud
onꝰ in dubio videtur adiectū specialiter in legato alimentoꝝ.
vt notat Dy.extra de reg.iur.c.imputari.lib.vj.C.de le.l.j.z ibi
per gl.z doc.de annu.lega.l.annua.in prin.z no.eo.tit.l. Seio.z
C.de inst.z substit.cum ergo hic sit aliud onus appositum in fa
uorem tertij.nō cogitur ad illud obseruandū.l. Titio.in princ.
ff.de condi.z demonst. In contrarium videtur,quod hoc etiam
respiciat fauoꝛ heredis,q̄ facilius,z cū minori sūptu prestat
alimēta in domo sua,quā si p̄staret extra domū, vt docet cutēl
6 tia facti.l.iij.§.inter.ff.de in di.addic.† Et ideo cōcludendo di
co,quod extra domū alimenta petere nō potest, si in domo pos
test commode moꝝari:secus si impediretur propter factum, vel
seuitiam heredum. Hoc probatur expresse in l. qui cōcubinam.
§.vrorem.ff.de leg.iij.z de ann.lega.l. Mevia.in prin.z §.j. z ff.
de alim.z cibaria.leg.l.iij.§.fi.a contrario sensu. Facit quod not.in
Spec.qui fil.sint legi.§.j.v.quid si dixit in testamēto. Non obst.
e contraria,quia dico,q̄ in dubio fauore ipsorum legatariorum
intelligo,scilicet,z heredum, z sic fauore vtriusq; ideo si impe
diretur per casum consequitur relictum,sicut si sua sponte im
7 pediatur,vt dictis legibus.†Super tertio respondeo, quod p̄
preterito tempore potest petere alimenta si dictus nepos in do
f mo stetit,vel per eum non remansit.kcasus est in libertis quos,
8 ff.de ali.z cibaria.leg.§.j. ¶†Super quarto est sciendum,quod ali
mentis presentibus,z futuris,non debetur debita quātitas pe
cunie:sed debetur habitatio. Item frumētum, vinum, z cetera
varia,vel necessaria ad victum. Item lectus,z medicina.l.verbo
victu.de verb.signifi.z l.legatum.de ali.z cibaria.leg. z hec erāt in
petitione,facit C.de ero.milit.an.l.j.lib.xij. Nec ad propositum,
pro alimētis preteritis,quedam sunt que pro preterito tempo
re debētur,z ipsa pereūt,vt habitatio. Nā impossibile est.quod
tu des mihi habitationem preteriti tēporis,z tūc pro hoc pete
g tur estimatio.lcasus est ff.de vsufru.leg.i.si vsufructus mihi in
biennium. Quedam sunt que pereūt,tamen non expedit nobis
quod prestentur,vt medicine quibus anno preterito egebam,
nunc non egeo:quia sum sanus,z pro his etiam petetur estima
tio.l.patronus,qui operas.z l.libertus.de oper.lib,Quedā sūt
que expediunt nobis,quod hodie etiam prestentur,vt frumen
tum,seu panis,vinum,z carnes,z vestitus,que annis preteritis
dare debuisti:z in his dico,quod ipsum quondam debitum fuit
petendum:z hic est dictus casus expressus in d.l.libertis quos.
§.j.ff.de ali.z cib.leg.pecunia autem pro eis petenda non est:vt
C.de erog.mil.ann.l.nulli.lib.xij. Barto.

ADDITIONES

a Tho.D. ¶Quidam. De hoc consil.facit mentionem Bart.in
l.libertis.§.j.ff.de alimen.z ciba.lega.vbi dicit se consuluisse: z
Barto.in l.si duobus.§.heres.ff.de legat.j.z ibi vide Paul.de
Castr.vbi etiam scripsi.z Bar.in l.cum quis decedens. in prin.
ff.de lega.iij.Et de isto consi.Barto.vide Joan.de Ana.in con
si.lxiij.visis his que in facto, z Alexand.de Imol.in d. l. si duo
bus.§.heres.z in consil.clxxvij. in sexto volumi. incip. videtur
forsan.

b ¶.§.si quis sua manu. Vide Bart.ibi,z ibi que scripsi in addi
tionibus.

c ¶Circa hypothecariam. Vide Bar.in l.ij.ff.de ali.z cib.lega.z
ibi Alex.in addi.vbi alleg.Bar.hic,z Imo.z Paul.de Cast.in l.
nihil.ff.de leg.j. z Jo. de Ana.in d.consil.liij. in j.dub. in fin.z
Ale.in d.consi.clxxvij.per totum.

d ¶Super secundo. Vide Bart.in l.liberis.§. Lucius.ff.de ali.
z cib.leg. z ibi plures concor. per Alex.z Ang.in consil.cxij.z
Jo.de Ana.in d.consi.liij.in j.dubio.vbi plene ponit, z limitat:
z vide Ang.de Aret.in §.fuerat. Instī.de actio.

Lega

e ¶ Legatariorum. Vide Alex. in d. consi. clxxxviij. in vj. volu. in ci. videtur forsan

f ¶ Non remansit. Vide Phil. dec. i. in l. de alimentis. num. 5. C. de transac.

g ¶ Estimatio. Vide Bar. in tract. ali. & ibi scripsi & eundē in l. libertis. §. j. ff. de alimen. & ci. leg. & ibi Alex. in addit. vbi allegat Bar. hic.

CONSIL. CCXII.

Vbi obligatio post mortem confertur, pactum de futura successione non valet.

1 ¶ Stipulatio vel pactum de successione futura an & quando sit contra bonos mores.

2 Testamentum eius qui cessit bonis valet, licet non habeat heredem.

Promitto tibi, & tu mihi, vt premoriētis sine liberis res debeāt esse superstitis. Ita se habent verba ista. Decessit primo cū liberis, deinde tu sine liberis, an bona tua ad liberos meos debeant deuenire. Et respondi, quandoq; obligatio contrahit sub conditione extitura post mortem. l. vnic. C. vt actiones ab heredibus & contra heredes. et tūc sicut in re singulari potest inri contract⁹ ita & vniuersali iure: puta promitto tibi bona mea post mortē meam. ff. de asti. lid. l. assignare. & no. C. de pact. l. j. sed vbi obligatio post mortem non confertur sed bonū obuentis, successio significatur, & sicut cum testator non obligatur ita talis contrahēs non se obligat tantum, merito non accedit contractui q̄ agitur, de verb. obligationib. l. inter stipulantem. in prin. sed voluntati vltime de leg. ij. l. cum pater §. donationis. & sic successio significatur, vt dictū est. sed cū in proposito sola obuentio post mortem sit collata successio futura, vt pactum deuenisse videtur, & sic cōuentio nullius est momēti, qz sunt certi modi succedendi, vel iure sanguinis. & p l. xij. tab. vel per edicta. vel iure solennis vltime voluntatis q̄ hic non proponūtur, vt ff. de petit. here. l. j. & ff. de leg. ij. l. codicillis. §. fi. Itē,

1 qr̄ stipulatio vel pactū de futura successione, siue in vniuerso, siue in parte est contra bonos mores. si dicam, vis q̄ tibi post mortem tuam sim heres, & tu dicas, volo, inutile est ratione predicta. C. de pac. l. fi. Idem si promitis mihi relinquere post mortem tuam. ff. de iure fisc. l. res, que. §. lites. cadē ratione nec iuramentū valeret. Admit enim facultatem testandi. ff. de verbo. oblig. l. stipulatio hoc modo concepta, sed non eadē ratio in promissione presentiū & futurorū bonorum collata simpliciter, que tunc valet. l. omnes. §. Lucius. ff. que in frau. cre. & l. si pater. C.

2 in offic. dona. vel post mortem. que etiam valet, vt dictū est. † Respondeo non cū eius qui cessit bonis valeat testamentum, licet non habeat heredē. habere tamē potest. Finge enim pupillum esse locupletē, ei substituit p̄mo, deinde sibi instituit. l. ij. §. pr⁹. ff. de vul. & pupil. Igitur substitutio est libera facultas testādi. q̄ eo non declaratur. quia non sit heres qui stipulat, sz actionem querit contra heredem: ergo ea non transeunt in heredem etiā exheredatum. l. j. de curat. bo. dan. & l. si quis instituatur. ff. de hered. instit. Sed supponamus contractū valere, tunc cōditionalis successio non transiret, vt C. de cadu. tol. l. j. §. in nouissimo, & l. is cui. de act. & oblig. licet obligatio conditionalis trāsmittatur. vt Instit. de verbo. obliga. §. ex conditionali. Ex quibus euidenter concluditur heredes meos non posse succedere. Barto.

ADDITIO.

a Tho. D. ¶ Promitto. Vide Lud. Roma. in cōs. xxvj. inci. prodecis. & ibi concludit p̄out hic. & alleg. Bar. in consi. q̄ incip. paterfamilias. & vide plene addita per Bar. hic do. Phil. dec. in l. pactum. C. de colla. & in consi. cciij. an vera. & consil. ccxxv. in causa, que quondam.

CONSIL CCXIII.

Procurator & aduocat⁹ potest esse testis in causa in qua procurauit, vel aduocauit, de iure ciuili & canonico.

1 ¶ Procurator an, & quando possit esse testis in causa quā procurauit.

2 Aduocatus in prima instantia, an possit esse testis in secūda instantia, in causa quam aduocauit.

3 Iudex an possit esse testis in causa quam procurauit.

Aduocatus aut procurator, qui fuerūt in causa principali. p eo qui fuit absolutus a petitione actoris, & actor condemnatus in expensis possint esse testes in causa, in qua reus petit expensas ab actore. in qua causa expensarum predicti aduocat⁹ & procurator non ad fuerūt nec sunt. Et pro examinatione presentis materie primo recitabo opi. gl. & doct. de iure ciuili, & concludam secundum veram opinionem, que communiter tenetur in practica. Secundo, recitabo quid iuris de iure canonico & q̄ cōmuniter tenetur in Romana curia. Et primo de iure ciuili text. videtur in l. deferre. §. iidem decreuerunt. ff. de iure. fis. & gl. ibi tangit. & videtur etiam text. in l. fin. ff. de testib. & ibi gl. que videtur contraria gl. preallegat. §. iidē decreuerunt. gloss. etiam tangit secundum opinionem Azo. in auth. de instrum. can. §. in his. & §. fi. Et primo examinabo de p

1 curatore, secundo de aduocato. † De procuratore glo. in l. fi. ff. de testi. super verbo, in executoribus. tenet expresse, quod procurator possit esse testis in causa quam procurauit. ratione ibi reddidit inter procuratorem: syndicum, tutorem, vel procuratorem. Idem videtur tenere gl. secundū Azo. in §. in his, prealle, glo. tenet contrarium in l. deferre. §. item decreuerunt. ff. de iure fis. super verbo, interrogare. Dy. in d. §. item decreuerunt. concord. istas gloss. quia aut querimus, in procuratore ad iudicia, & tunc habet locum gl. d. §. item decreuerunt. quia procurator ad iudicia non potest esse testis in causa quam procurauit. Aut querimus in procuratore ad negotia, & tunc bene pōt esse testis, & ita intelligit glo. in d. l. fi. ff. de testib. Dy. tangit istā questionem in l. quoniam liberi. C. de testib. & videtur tenere, quod procurator siue ad negotia, siue ad iudicia, nō possit esse testis in causa in qua procurauit. Idem sentit Jaco. de ra. in l. omnibus. eo. tit. do. Ray. tenet, q̄ procurator non possit esse testis in causa in qua procurauit, scilicet finita procuratione. Et hanc opi. recitat Bar. in d. §. item decreuerunt. que opi. originaliter non fuit sua, sed eam recitat Dy. in d. l. quoniā. C. de testib. Do. Jaco. But. in d. l. fi. ff. de testib. tenet idem q̄ Dy. do. Barto. in d. §. item decreuerunt. tenet. q̄ finita causa in qua fuit procurator, quis potest esse testis, si ad eum non spectat commodū, vel incommodum. Spe. in tit. de teste. §. j. versic. item quid fuit. et versi. seq. dicit multa verba & in effectu dicit, q̄ procurator ad iudicia non pōt esse testis durante officio. eo vero finito, sic: vt extra de testib. c. insuper. communiter opin. Ray. & Bar. seruatur in practica, que opi. originaliter non fuit ipsorum, sed aliorum ante eos, videlicet quod procurator durante officio procurationis non pōt esse testis: sed eo finito, si interrogatur, vt testis, de his q̄ fuerunt facta in causa in qua fuit procurator potest testificari, & ita cōmuniter obseruatur, in iure commum, et in practica. Circa hoc vide Dy. C. de testib. l. quoniā liberi. & l. si quis. & ml. ne in arbitris. C. de arbi. & ibi gl. do. Jac. de Ray. in l. deferre. §. item decreuerunt. ff. de iure fis. Spec. in ti. de teste. §. j. versi. item quod fuit. & versi. seq. De iure autem canonico, tā in theorica, quam in practica, remitto ad c. insuper. eo. tit. & ibi

2 per Inno. Ex quibus concludo tam de iure ciuili, quā de iure Canonico, quod procurator in causa finita in qua fuit † procurator potest esse testis in alia instantia, etiaz de his, que procurauit ipse in prima instantia, & que dixit in procuratore, intelligo habere locuz in aduocato, per iura superius allegata. Et vide in additio. Spec. in tit. de teste. §. opponitur. versic. item quod

3 fuit. & ver. quid si aduocatus. † Quid de iudice, an possit esse testis in causa in qua iudex fuit. & vide extra de testib. c. dilecto filio. vbi tex. & glo. & in c. Romana extra de testib. c. statutuz. ii. q. vj. lib. vi. & Joan. And. in c. non sine. extra de arbit. in ver. clerici. in nouella vbi vide. & in cap. cum a nobis. extra de restit. vbi vide. Barto.

ADDITIO.

a Tho. D. ¶ An aduocatus. Vide Ludo. Roma. in consi. xxvij. Bar. in consi. cvij. incip. in q. san. in ij. vol. & pondera, quod est idem consi. tamen alexan. in consi. clxvij. in vij. vol. vi. fis. allegat hec duo con. & vide que scripsi in l. deferre. §. item decreuerunt ff. de iure fisci.

CONSIL. CCXIIII.

Si testator mandauit heredibus suis, quod soluerent legata intra certum tempus alias quod deuoluatur hereditas ad hospitale. si tamen heredes moriantur intra predictum tempus, & transit hereditas ad alium preter ipsorum voluntatem, & non soluat legata: tamen hereditas non propterea debet transire ad hospitale.

1 ¶ Verba testatoris grauantis filios, & heredes suos, non existentes in mora, debent attendi, & obseruari.

2 Heres non existens in mora, liberatur a pena eidez a testatore imposita.

3 Penis & mulctis a testatore relictis, non receditur a persona quo ad commissionem pene.

4 Pena imposita filijs ante tempus soluendi legata decedentibus non porrigitur ad matrem.

Andreas Martini cōdidit testamētuz, in quo Questore & Philippū suos filios fecit heredes, & legata plurib⁹ psonis reliquit & mādauit p suos infertos heredes dicta legata soluere in

si intra terminū duorum annorum, q si non esset factum qđ hereditas sua deueniret ad hospitale Charitatis. Horūt predicti heredes ante biennū, post mortē testatoris, superstite domina Francisca matre predictorū, que dictam hereditatem filiorum suorū apprehendit, z bona possidet. Illi de hospitale petunt bona predicta. Querit, qd iuris. † In questione predicta z ppōsita, videt de iure dicendū. dictū Hospitale de dictis bonis nil posse petere. Nam vba testamenti ita fuerunt cōposita, Ite, volunt z mādauit, qđ predicta indicia z legata per ipsum facta soluantur, z satisfiant per insertos suos filios, z heredes, hinc ad duos annos prime venturos post mortē dicti testatoris: z si ad terminū nō esset satisfactū p ipsos suos insertos heredes, q ipsa hereditas deueniat ad Hospitale Charitatis. Cō mumis Tuderti, que verba si diligenter inspiciant grauant dictos filios, z heredes nominatos, quod apparet ex eo q dicit filios: ex eo q dicit insertos. l. nominatim. de condi. z demon. et ff. de lib er. z posthu. l. ū. † Preterea subiunxit testator, qđ ipsis filijs, z heredib⁹ non soluentibus intra dictum terminū, quod h ereditas deueniat ad Hospitale Charitatis. per que verba si diligenter inspiciant, grauat dictos filios, z heredes nominatos, q apparet ex eo quod dicit filios, que verba important, q si dicti filij heredes fuerunt in moza, q dicta hereditas deueniat ad Hospitale predictum. Casus est in l. si penu. ff. quando dies leg. ced. Sed isti filij z heredes nō fuerunt in moza', qa decesserunt ante bienniū ergo in eis non est cōmissa pena. Hec potest dici, q in persona matris, z heredis dictorum filiorum. z postea cōmittatur pena, si ipsa nō soluat: quia hoc ad heredes non transit, quib⁹ iniunctum non est ante moza moriente principali, vt d. l. si pen. ff. quando dies leg. ced. † Preterea in penis z iniunctis que relinquunt in testamento, non receditur a persona quantum ad commissionem pene, vt in l. multa. in prin. ff. de condi. z demon. ita cum in pena sit iniunctum, q si predicti filij non soluerēt, dicta hereditas detur dicto Hospitali, dictis filijs non existentibus in moza, dicta pena non committatur contra matrem, quia in his que relinquuntur nominatim ab vno, alius qui succedit preter spem, z voluntatem defuncti, dicta dispositione, vel eius effectu minime attentis, nō tenetur ad illa. l. prima. §. j. ff. de leg. iij. † Sed in proposito, dicta pena fuit apposita filijs, si essent in moza, ergo ad matrē que succedit preter spē, z voluntatē defuncti, dicta dispositio, vel eius effectus, nō porrigitur. Probatur in l. si heredes nominatim. ff. de legatis j. et ff. ad lege falcidiā. §. id q ex substitutiōe. Et ita cōsulo ego bar.

ADDITIO

Th. D. Andreas. Vide de hoc cōsi. per Jas. in l. cēturio. ff. de vulg. z Alex. de Imo. in consil. cxl. viso dicto testamento. et apost. in l. fi. C. de iure delibe. z in l. si quis filium. §. j. ff. de acquirenda hereditate.

CONSIL. CCXV.

Testamentum in quo testator filios suos heredes instituit non rumpitur, licet mater sit preterita sine causa. Item, mater data tutrix a marito pupillorum filiorum suorum que nō fecit inuentariū, z nō seruauit solennitatem legalem, perdit eorum hereditatem. Ite, in hoc casu licet auia non petierit tutoriam z non fecerit inuentarium nō perdit eorū hereditatē. Item, an auia materna, vel paterna succedat pariter in bonis nepotum,

1 Mater a filio in testamento preterita causa non inserta, nō rumpit testamentum.

2 Mater filiorū decedentium in pupillari etate non faciens inuentarium, nec petens tutores perdit hereditatem eorum.

3 Mater an excludatur excluſa auia, z similiter auie an excludātur si neglexerunt per annum petere.

4 Auia paterna an preferatur in bonis paternis, z auia materna in bonis maternis.

A testamentum sit nullum, quia a
1 † mater, nulla alia causa inserta, ad q respondeo, q testamentum ex hac causa nō rumpitur, quia testator habet filios, quos sibi heredes instituit: quorum filiorū prima causa est in successione, z non tenetur qs instituere parentes ascēdentes, dum ec sunt descendentes, vt ff. de inuisto testamē. l. si qs filio exheredato. in prin. de inoffic. testamen. l. pater filiū. institu. de successio. lib. §. sed nostra. † Secundo est videre, anū
2 quid mater q̄ data est tutrix in testamento, vt proponitur que
a non fecit inuentariū nec fecit sibi decerni administrationē, nec alios tutores petijt, pdit hereditatē filiorū decedentiū in pupillari etate. Ad qs videt fine dubio, quod perdit, vt ff. ad Tertullia. l. ū. §. si mater. z in glos. sup verb. legitime. Institu. eo. §. fi. C. de legi. her. l. sciāt. cū si. † Tertio est, videndū, an matre exclu
b sa, excludat auia, seu auie, que similiter neglexerūt per annum petere, z etiā elapso anno intra quē debebat mater petere. Ad quod respondetur, q omnes ille leges que excludunt que a successione, ppter tutorē nō petitū, loquūtur in his quorū prima z prima spes successiōis est: secus in alijs qui succedūt primis excluſis. Illi enim possunt petere si volūt, nō tamē puniūtur si nō petierūt, vt C. qui pe. tuto. l. pe. z ibi nota, per gl. z doc. Et sic cōcludit, quod auia paterna z materna ad successionē pariter
4 veniāt in questio, ppōsita. † Quarto est videndū, vtrū auia pa
c terna pferatur in bonis paternis, z auia materna in bonis maternis, q videtur per l. de emancipatis. in fi. C. de legi. here. et q ibi no. per gl. z doc. sed ille leges loquunt de fratribus vterinis z consanguineis: sed de auo paterno, z materno est casus valde singularis. C. de bo. que lib. l. qđ scitis. versi. finautem, scilicet in glo. vbi est expressum, qđ in bonis paternis preferatur au⁹ paternus, i maternis pferat auus maternus, z sic in proposito dicendum est, q auia paterna pfertur in bonis paternis, que filius habuit a patre: in bonis vero que habuit a fratre suo predefuncto, succedunt pdicte auie pariter per lineam paternā, et maternā. Unde concluditur, q de tota hereditate paterna scilicet dicti venientis habebit tres partes, de quarta auia materna habebit quartam partem. Et ita videtur mihi Bartolo.

ADDITIONES

a Tho. Di. Secundo est videre. Vide Franc. Cur. in consil. lxvj. incip. sapienter optimus.

b Tertio est. Vide Ang. de Aret. in §. actionū. Institu. de actio.

c Quarto est. Vide Alex. de Imo. in cōsi. clxviij. in vij. vol. inci. visis ac ponderatis narra. vbi videas quia alle. Bar. hic.

CONSIL. CCXVI.

Simaritus legat vxori sue certā quantitatē pe cunie, p dotib⁹ suis, item reliquit sibi pannos, z ornamenta domus, z dū viueret in vita viduali reliquit eam dominam in domo sua, z certam quantitatem grani z vini, que veniant in dictis legatis, z quomodo possunt peti legata grani, z vini, z de significatione dictorum verborum.

1 Vxor an possit petere dotes, z legata sibi a testatore in testamento relicta.

2 Vxor testatoris an possit petere legatū sibi factū de pannis, et ornamentis, z ceteris existentibus in camera testatoris. z j.

3 Legata copulatiue, repetitiue, z ampliatiue relicta compiehendunt omnia legata.

4 Legatum grani, z vini, quando z qua anni parte peti debeat.

5 Legato pannorum z ornamentorū lecti, z aliorum pannorū in camera testatoris existentium, que continentur.

6 Indefinita, z vniuersalis dispositio testatoris quid compre
7 hendat.

8 Relatiuum alios, in legato existens ad ipsum ampliandum vi detur appositum.

A Odelandus condidit testamentū in
a quo reliquit domine. Cole ei⁹ vxori ccc. libras. p suis dotib⁹. quas habuerunt tēpore ſcti matrimonij in eis. Item, reliquit eidem quinquaginta libras. Item, omnes eius pannos, z ornamenta lecti, z alios pannos existentes in camera sua. Item, reliquit eam dominam, z vsufructuariam in vita sua, vt tunc in domo sua habere debeat annuatim a suis heredibus, pro suo
1 victu, decē salmas grani, † z xl. salmas vini, quandiu vixerit, et honorem seruauerit eius, q si ad secundas nuptias transierit vel aliam vitam elegerit extra domum suam, voluit ipsam re habere solummodo dotes suas, z eam ex tunc priuauit omnibus legatis supra dictis, z ea voluit deuenire ad eius heredes: modo dicta Cicola, mortuo dicto Addelādo, iam est annus, seruauit vitam vidualem in dicta domo testatoris, z petit dicta legata sibi relicta, heredes negāt illa z posse petere dicta legata. Ex predictis insurgunt dubia. In primis nunquid dicta domina possit petere dotes predictas, z dictū legatum pannorum ipsius lecti, z ornamentorum, z aliorum pannorum existentium in camera testatoris, ac legatum xl. salmarum vini, z x. salmarū grani, secundum tenorem dicti testamenti. Et si non omnia predicta legata, an possit petere dictum legatum xl. salmarum vini, z x. grani, z pro qua parte anni possit peti. Tertio, si dicta domina possit petere legatum pannorum z ornamentorū lecti z aliorum pannorum existentium in camera ipsius testatoris, tempore dicti testamenti conditi ante tempus mortis, z si non omnia veniāt, que veniant, z cuius conditionis veniant in dicto legato. Super primo videt, qđ dicta domina Cicola possit de iure petere dictas dotes sibi in dicto testamento relictas l. j. in prin. z l. verum. ff. de do. preleg. etiā si de instrumento dotali non appareret, de quo tamen constat, l. cū scriptū. in prin. ff. eo. tit. Idem dicendum est, de legato quinquaginta libarū, cum testator est habilis, z legatarius capax, z omnia cōcurrit

que

que ad valorē dicti legati requirunt.l.ū.ff.de leg.j.z ibi no. z p
2 totum tit.ff.de leg.ĥ.z tit.ff.de leg.cōmiss. ¶ †Ad legatū factū
de pannis,z ornamentis lecti,z aliorū pannorum existētium in
camera sua,videtur etiā expeditū,q dicta domina de iure age
re possit.l.vroni.ff.de auro.z arg.leg.z l.hoc legatū.ff.de leg.iij.
3 que autē veniāt in dicto legato allegabit.j.†Ad legatū de decē
salmis grani,z xl.vini.videt etiā idem dici debere,q dicta domi
na pro ipso agere possit.l.a vobis.z l.legatū.ff.de ann.leg.z ff.de
ali.z cibaria.leg.per totū.z predicta legata omnia peti possūt per
dictam dominā,z per heredes prestari debēt,nec vnū per aliud
impeditur.Nam in testamētis ante omnia voluntatem testato
ris inspicere debemus.l.in conditionibus.ff.de cōditi.z demō.
z ipsam volūtatem simpliciter seruare debemus, vt in l.j.C. de
sacrosan.eccle.z in authent.de nup.§.disponat,que quidem vo
luntas ex verbis ipsius testamēti in dubio iudicari debet, nec
ab ipsis est recedendum.l.ille,aut ille.§.cum in verbis.ff.de leg.
iij.z l.non aliter.in princ.eo.tit.verba autem testamēti sunt cla
ra.zc. Et ex his apparet testatorem voluisse dictam dominam
4 habere omnia legata p̄dicta.†Preterea legata predicta,vt ap
paret,relicta fuerūt copulatiue,ad cuius verificationem om
nia copulata debent intelligi venire, arg.l.si heredi plures. ff.
de condition.inst.z l.si ita quis.de verborum obligationib. Item
relicta sunt repetitiue,z ampliatiue.ergo videtur,quod omnia
veniant.l.in repetendis.ff.de lega.iij.z l.hoc legatum. z l.ea ta
men adiectio.z Litem legato.ff.eodem tit.Ex quibus concludit
manifeste dictā dominā omnia predicta legata habere,nec pro
pter legatum alimētorum cetera legata impediri debere,que te
statoris dispositione veniunt: sed si de iure communi, z ex le
gis dispositione veniunt: sed si de iure communi, z ex le
gis dispositione alimenta petenda venirent, rehabitis doti
bus alimentorum, petitio forte impediri deberet. Ex hoc vl
timo casu possunt omnes allegationes que in contrarium fiunt
locum habere,nō autem in casu quest.nostre,in quo testatoris
dispositione alimenta petuntur. Ex his apparet non esse dis
put andum,que legata veniāt,quia omnia peti possunt,vt ŝ. di
5 ctum est.† Super secundo pūcto, b scilicet si dictum legatū gra
b ni.z vini peti potest,z quādo,z qua parte anni peti possit,z pre
stari debeat,videt de iure dicendū,quod in prin. anni petatur,
z prestetur,vt est casus in l.in singulos annos.ver.illud certe.ff.
de an.lega.z l.j.C.quādo dies leg.ced.z ibi no.z glossi.not.in hoc
passu.in l.nec semel.§.si in habitatione.ff.quādo dies leg. ced.z
licet glo.ibi videatur velle,z male,que tamē saluari potest.refe
rendo eam ad ter.legis super quo est signata,z tūc alio casu lo
6 queretur,nec nostram questionem tāgeret. ¶ † Super tertio
principali puncto,que veniāt in legato predicto de pannis, or
namentis lecti,z omnium aliorum pannorum existentium in ca
mera sua,videtur etiam dici posse,omnes pānos ipsius domi
ne,z omnia ornamēta sua,totum lectum,z omnes pannos ad le
ctum existētes in camera ipsius tempore ŝ.dicto quod videtur
sic probari posse.Et primo de pannis ipsius domine,ornamen
tis,z lecto nō videtur aliqualiter dubitandum: quia verba te
stamenti,vt ex ipso apparet.sunt clara z aperta, quod testator
voluit eam habere,a quib⁹ verbis sic actis nō est recedendum,
vt d.l.ille,aut ille.§. cum in verbis,z l.nō aliter.in prin.ff.de leg.
iij.vnde super istis non insisto.sed quod omnes alij pānī in di
7 cta camera,dicto tempore existētes veniāt sic p̄z batur.† Dis
porto indefinita, vniuersalis. generaliter,z vniuersaliter om
nia super quibus adūcitur comprehendit.z,qui omnia dicit,ni
hil excipit.l.pediculis.§.Labeo.ff.de aur.z argen.lega.z l.scri
bit.in prin.z l.si quis ita.z ibi no.eo.tit.z facit l.si necessarias.§.
si annua.ff.de p̄cuo.acti,sed dispositio siue legatum,de quo q̄
ritur est vniuersale,z generale:vt patet ex ipsius testamenti te
nore:ergo patet omnes pannos cuiuscunq; cōditionis existen
tes in dicta camera,que tamen ipsius testatoris tempore erāt,
venire in dicto legato,p verba in dispositione appositā,que ali
quid debent operari.l.fin.ff.quando di.leg.ced.nisi intelligatur
omnes alios pannos venire in legato,per verba apposita in di
cto legato.scilicet omnes alios pannos,z tūc nihil operaretur:
quia pannos ipsius domine,z pannos ipsi⁹ lecti,expresse,z spe
cialiter legauerit,z sic de eis intelligi nō debet legando genera
8 liter omnes alios,zc.†Et etiam propter relatiuū alios, q⁹ ad
legatum ampliandum videtur appositum,argu.l.non solum. §.
querit.ff.de procur.cum simil.ergo vt dicta verba aliquid ope
rent,z vt relatio sit bona,z congrua,de omnibus alijs pannis
existentib⁹ in camera sua,ipsum testatorem sensisse videtur,vt
sic omnia veniāt:vt in prealle.iuribus. Hoc etiā apparet ex te
statoris dispositione,q certa legata ademit,z voluit ipsam solū
dotes rehabere eo casu.Ex hoc sequitur,si ipsa seruat vitam vi
dualem,q omnia dicta legata voluit eā habere.l.si post mortē.
§.si pure.ff.de lega.j.z l.si legatum pure.ff.de annuis legat.z sic
videtur m⁹ti esse de iure.

ADDITIONES.

a Th.D.¶Addelādus. De hoc cōl.vide do.Roch.de Cur. in
c.fi.in ver.tertio cōtra premissum notabil.de cōsuetu.vbi plene
de intellectu Bar.in isto consi.post doc.per ipsum alleg.

b ¶Super secō.vide Bart.in l.singulos.z que ibi scripsi in ad
dit.ff.de ann.leg.

CONSIL. CCXVII.

Quod dicatur graue delictum z paruum tam de iure
positiuo,quam diuino.

1 ¶Delictum maius,z minus,quid sit de iure positiuo,z de iu
re diuino,

2 Testimonium falsum an,z quo iure sit maius, vel min⁹ delictū
homicidio.

Ad declarationem huiⁿ ās̄tionis sciēdū est, q⁹
1 peccatū siue delictū dicatur maius z minus. † Uno
modo in foro nostro ciuili,z in isto nō attendit prin
cipaliter volūtas,q⁹ cogitationis penā nemo meretur,vt l. co
gitationis.ff.de pe.si tamē crimē fuit valde paruū,si euenit⁹ nō
fuerit secutus dicitur delictū minus.l.aut facta.in fi.ff.de pen.z
patet in tit.ad leg.Jul.maiest.Secundo modo potest considera
ri de iure diuino,z tūc dicitur delictū maius,z minus secundū
intentionē z remissionē volūtatis,q⁹ ad eos,z intentionē respicit
Deus,vt no.per Dy.in c.peccati venia.de reg.iur.lib.vj.z habē
dē p magistrū sen.in iij.dist.xxi.vbi exponit illa verba apostoli,
Quidā edificauerunt lignū,fenū,stipulam. Itē,illud dicitur
maius delictū,q⁹ magis in iniuriā diuine maiestatis infertur.
C.de hereti.l.Manicheos.z habetur per sanctū Tho.secunda
secūde.q.xcvij.vbi dicit,q⁹ idolatria est grauissimum peccatorū.
2 †Nunc ad propositū,in quest.proposita,si queramus quod sit
maius delictū in foro ciuili,dicendum est quod ille qui iurauit
falsum cōtra aliquē dicendo,quod vidit eū furtum cōmittere,z
de tali furto ex quo de iure cōmuni vel speciali alicui⁹ ciuitatis,
deberet inferri pena mortis,tūc est par crimē,sicut illud homi
cidiū.z eadē legis pena imponitur.ff.de sica.l.j. Si vero veni
ret imponenda minor pena, quā pena mortis.tūc illud falsum
testimonium diceretur minus delictū homicidio,z perlurio. de
cri.stelli.l.j.§.j. cōuncta l.fi.l.j.de falsis. Si vero nos querim⁹
de iure diui.tūc indubitāter videtur dicendum,quod tale iura
mentū de quo dictum est supra,est maius peccatū homicidio.
Nam iurare,est Deum in testē inuocare,z hoc pertinet ad Dei
irreuerentiam,quod aliquis inuocet eum in testem falsitatis:
quia per hoc dat intelligere,vel quod Deus veritatem cogno
scit,vel quod falsum testificari velit, vt habetur per sanctum
Tho.in secunda secunde.q.xcvij.Et hoc concludit⁹ p̄z hac par
te superius allegata:sed homicidiū principaliter,z directo non
cōmittitur in iniuriā Dei,ergo minus delictū est,z predicta cre
do vera,salua semper determinatione Theologorum. Bart.

CONSIL. CCXVIII.

Fama cū dicto syndici,positi ad denunciandū.facit suffi
cies̄ idiciū ad torturā. Itē,q⁹ sufficit sola, vel ne.

1 ¶Fama cum dicto syndici,cum iuramento ad denunciandū
positi,an faciat sufficiens indicium ad torturam.

2 L.de minore.ff.tormenta.ff. de questionib. quomodo intelliga
tur.

a **An fama** cum dicto syndici positi ad male
ficium denunciandum qui cū suo
1 iuramento †deponit ita verum esse, zc. faciunt suf
ficientia indicia ad torturā. Omissis glo. que dicunt,
quod fama facit semiplenam probationem,que forte vsquequa
que vera non sunt:z omissis his,que doct.dicunt circa hoc, spe
cialiter Cy.in l.fi.C.de questio. Dico,quod fama per se sola pos
set esse ita vehemēs, quod faceret per se indicium sufficiens. l. ū.
§.Labeo.ff.de aqua plu.arcen. Quandoque enim fama per se so
la sufficit ad plenam probationem.vt C.de iur.dot.l.vbi.z ff.so.
matr.l.si constante.z ibi per Dy,melius.ff.de flu.l.j.§.j.z l.fideꝫ.
z ibi not. Quandoque posset esse fama ita debilis, quod non fa
ceret indicium, sed solum prodesset ad coadiuuandum alias
probationes.l.iij.§.eiusdem quoque.ff. de testibus.z tunc non
sufficeret,z cum hac distinctione debet intelligi.l. de minore. §.
2 tormenta. ff. de questionib. † que dicit famam debere inspici.
Hoc autē,an fama sit vehemens,vel nō,facti est, z hoc est quod
dicunt doc.esse in arbitrio iudicis,vt dicit Cy.in d.l.fi. In casu
tamen proposito,vbi est fama cuⁱ⁹ dicto illius officialis.qui hoc
sub iuramento deponit,dico ex his duobus fieri sufficiens indi
cium,casus est,si bene inspiciatur.C.de repud.auth.hodie. z in
corpore, vnde sumitur.

ADDITIO.

a Th.D.¶An fama Vide p do.¶Fran.Brū.in trac.de indicijs,

& tortur. in prin. & Bar. in consi. cxcj. incip. domino Baci, vbi videtur esse idem consilium, & ibi vide addit.

CONSIL. CCXIX.

An venditor potest defendere rem petitam, et suscipere in se iudicium inuito actore.

1 ☞ Venditor, an de iure admittatur ad suscipiendum in se iudicium, non animo nouandi inuito petitore.

2 L. j. cum glo. C. vbi in rem actio, quomodo intelligatur.

g Actor contra Liolum possessorē cuiusdā domus vendite, cōparet actor dicti Lioli, q dictam domum vēdidit sibi, & dicit se velle suscipere inde iudiciū, nō animo nouandi: sed se paratū offert satisdare de iudicio sisti, & iudicato soluendo: petitor contradicit, quod non vult litigare, nisi cum Liolo. † Queritur an dictus venditor de iure admitti debeat ad suscipiendum, nō animo nouādi inuito petitore? Et videtur dicendū ipsum acto rem in causa euictionis audiri debere quasi procuratorem, et actorem, vt in eius facto, vt in l. j. C. vbi in rem act. & l. vēditor. ff. de iudic. & ibi no. etiam inuito actore. Hoc casu intelligo gl. in l. j. in verb. contra possidentē. secus si interueniret animo nouandi, & ibi no. per Ly. & Ray. in l. si mādato meo. §. primo, ff. māda. & no. super gl. q̄ est in verb. mandati. in fin. Non obst. l. plane. ff. fami. ercis. q̄ ibi loquitur petitore volente, & not. in d. l. si mandato meo. q̄ primo casu ipse possessor nō desijt teneri, imo fit executio in rem per eum possessam, & tra ipsum emptorē possessorē, q̄ possessor est ille, qui conuenitur, sed venditor ad ipsius denū ciationē potest eum defendere, quasi eius procurator. Ita no. in d. l. venditor. Sed vbi venit animo nouādi emptor desinit teneri ipso iure, vt no in l. solutis. ff. de solu. quod fieri non pōt, p iura p̄dicta, contra voluntatē actoris, & hoc modo debet intelligi l. j. cū gl. C. vbi in rem act. secūdum omnes doct. Non obst. q̄ no. in l. liberto. §. ff. de neg. gest. † quia glo. illa intelligitur de nouatione defensionis causa facta, secus de ea que perimit, & ita intelligit Jac. But. licet Ray. aſtam gl. indistincte reprehendat vel impugnat. Unum tamen est notatu dignū, q̄ gl. in d. l. j. non dixit, de animo nouādi: quia nouatio est prioris debiti in aliam ciuilem, vel naturalem obligationem trāslatio. l. j. ff. ō noua. sed in rei vendicatione quis non est obligatus, vt Justit. de act. §. j. Licet igitur nō potest esse nouatio, & si forte qs hoc diceret nō peccaret, verum est tamē, quod iudicis officio tenetur de in integ. resti. possessor. l. officium. & l. qui restituere. ff. de rei vēdi. Et ita consulo ego Bar.

ADDITIO.

a Th. D. C Agitur. Vide Bar. in cōs. xxix. incip. cōsi. pisane. et in q. ij. incip. Pisane ciuitatis. & in l. venditor. ff. de iudic. et ibi post. Aler. & vide plene in capit. quoniā. §. in alijs. in fi. ext. vt lit. non contest. & no. per Ang. de Are. in §. actionū. in ver. quero, an denunciari. Justi. de act. p̄o intellectu l. plane. ff. fa. ercis.

CONSIL. CCXX.

An iudex appellationis debet pnūciare super appellatione mere interlocutorie, vel mere diffinitiue sententie.

1 ☞ Iudex appellationis debet pronūciare super appellatione mere interlocutorie, non autem diffinitiue sententie,

2 Iudex ad quē dz cognoscere solū super principali negotio.

a Appellatum est a sentētia interlocutoria, quā oportet iudicem ferre in scriptis. Nam necesse est, q̄ iudex appellationum pnunciet bene vel male appellatum. Et posito p̄ contrarium, q̄ in causa appellationis ex forma statuti, debeat lis contestari, an sufficiat si talem pronunciationem ferat, quēadmodum alie interlocutorie ferūtur, vel necesse est quod more diffinitiuarum proferat. Secundo queritur, an si appellatum est ab interlocutoria, & iudex appellationis pronūciat bene appellatum, & male pronunciatum, an primus iudex in causa principali, remoto illo grauamine, possit procedere, an vero iudex

1 appellationis? † Et breuiter super primo dubio videtur dicendum sufficere pronūciare more interlocutoriarum: nec est necesse pronūciare more diffinitiuarum, cum in rei veritate sententia sit interlocutoria, nō diffinitiua: q̄ de natura diffinitiue est, vt ex ea oriatur actio in factū, vel exceptio, vt in c. cū dilectus. in fin. extra de elect. & facit c. vlt. de appel. in clemē. vbi patet, quod repulsio peremptorie exceptionis non est diffinitiua, sed interlocutoria. igitur nec pronūciatio p ea, vt ibi, siue igitur iudex appellationis pronunciet bene, vel male appellatū super interlocutoria, satis est sententia ferri super eo q̄s perimat appel

b lationē, & q̄s appellās nō poterat appellare, interlocutoria est

c & non diffinitiua. Ad q̄ facit d. c. cum dilectus. in fi. de ele. c. significantib⁹. de appel. secus esset, vbi appellatur a diffinitiua: quia tūc sentētia lata in causa appellationis diffinitiua cēsetur. Ita no. in c. cupientes. §. insuper. de elec. li. vj. & idē Archi. ibi su

2 per verb. plenā fidē. Idē Jo. And. in c. vlt. de appel. in cle. † Su per verb. plenā fidē Idē Jo. And. in c. vlt. de appel. in cle. † Su per scōo pūcto, videtur q̄ iudex ad quem cognoscere debet de principali, vt c. vt debitus. extra de appel. Remotio enim gra

d uaminis restituisset sibi iurisdictionē quādo fuisset remotū ab illo a quo fuisset appellatū ante cognitionē, & receptione appel. p̄ iudicē ad quē, vt no. in c. cū cessante extra de appel. & c. si a iudice. eo. ti. lib. vj. Succedit ergo iudex ad quē, in locū iudicis a quo, & illa facit q̄ fecisset ille, si ab illo nō fuisset appellatū, vt in d. c. cū dilect⁹. hāc cognitionē remittere nō posset. iudice a quo appellatur non consentiente, vt in c. interposita. extra de appel. Nam ex quo trāsfusa est in aliquem cognitio. non est in potestate redire ad iudicem a quo, ne illudat iudex ad quē. Et facit ad hoc extra de offi. deleg. c. prudentia. §. j. & in d. c. interposita. & ibi not. p̄ Archi. & Jo. An. in nouel. in d. c. vt debit⁹. & ita no. Et sic dico, & consulo ego Bar. de Saroferrato. Idem etiam consuluit do. Ange. de Aimelia.

ADDITIONES

a Tho. D. C Appellatū. Vide per Phili. Franc. in c. cū cessante. in versi. xv. queritur. & in versi. extra glo. & ibi que dicat sententia diffinitiua, & que interlocutoria, & per Bald. in consil. ccxciij. in iij. vol. & per do. Fran. de Aret. in consi. xx. & consi. cvj. in tertio dub.

b B. Land. C Interlocutoria. Vide Roma. con. si. cclxviij.

c C Diffinitiua. Vide Bal. consi. cccl xiij. iij. lib.

d C Restituisset. Vide Ro. consi. cccl xij.

CONSIL. CCXXI.

An posit⁹ in carceribⁿ⁹ p vna causa possit recōmendari p̄o alia & quid quando recommendatio fit propter processum.

1 ☞ Carceratus p vna causa an possit recōmendari p̄o alia.

2 Recommendatio prima facta in carceribⁿ⁹, quando p̄ualeat secunde, & quando econtra.

3 Recōmendationib⁹ duabus factis, vna p̄o executione, altera p̄o processu: an secunda impediat primam, vel vtraq; valeat.

4 Carceratione prima iniusta facta: an possit fieri recommēdatio iusta postea.

a An positus in carceribⁿ⁹ p̄o vna causa, possit p alia recōmēdari? †

1 † Pro qua questione examinanda sciendū est, q̄s quandoq; quis ponit in carceribⁿ⁹ ad executiones criminis. quandoque ad inuestigandū processus.

C Circa primū dic, quandoq; vnaquēq; executio dz esse corporalis non pecuniaria: quandoque vtraque debet esse pecuniaria. Quādoque vna pecuniaria, alia corporalis. Primo casu, quandoq; causa propter quam est carcerat⁹ habet extinguere executionē secūde cause. Verbi gratia, primo est carcerat⁹ propter condēnationē capitalē, secundo propter condēnationem furcarū, & tunc debet aduerti, vt executio fiat propter illud crimen q̄ est grauius. & in id recommendatio illa p̄ualebit, que est facta propter crimen grauius. vt colligitur ff. nil noua, appel. pen. l. j. §. fi. Si vero executio facta ex prima causa nō absorbet executionē faciendam ex secunda causa. Verbi gratia, primo est carceratus propter amputationem manⁿ⁹, secundo, p̄o pede, vel oculo, vel capite, & tunc prima recōmendatio p̄ualebit vt primo prima executio fiat, postea secunda fiat. ac si fieret a diuersis iudicibus. l. si cui. §. fi. ff. de accus. Quādoq; vna executio est corporalis, alia pecuniaria. Verbi gratia, est aliquis recommendatus p̄o pena capitis, alius facit eum recommendari p pena pecuniaria, vel vt rationem administrationis reddat. isto casu si quidem habita modica dilatione in executione pene corporalis possit consuli illi, qui petit pecuniam, tunc dico concedendam istam dilationem: alias secus, l. prima. C. de bon. dam. facit l. fi. circa prin. ff. de pub. iud. Quandoq; vtraq; executio est pecuniaria: puta, quia vnus fecit recōmendari eum p̄o vno debito. Alius facit eum recommendari p̄o alio ex forma statuti, vel ex forma. l. j. C. qui bon. ced pos. & isto casu sine dubio vtra que recommendatio tenet. sicut enim in vna re possunt mitti plures creditores in possessionem, & vna res pluribus obligari l. si finita. §. si plures. ff. de dam. infec. facit l. cum vnus. de bon. auth. iud. pos. ita eadē ratione hic. † Nunc est videndū, quando recommendatio fit propter processum: & aduerte, q̄ quandoq; vterq; processus est criminalis, quādoq; vterq; est ciuilis: quādoq; vnus est ciuilis, & alius criminalis. In primo casu, semper valet prima recommendatio, vt super ea p̄ius procedatur. et

b tiam si sit crimen b leuius. l. si cui. in fin. de accu. recommendatio vero secunda valebit, & finita prima, fiet super secunda.

l. qui

l.qui de crimine.C.de accus.z siue ab eodē iudice, siue a diuersis,vt d.l.si cui,in fi. Si vero vtraq; causa est ciuilis,dicas idem q̄ dixi in captione reali facta. Si vero vna est ciuilis,alia criminalis,z tūc criminalis prefertur,vt l.per minorem.ff. de iud.z l. fi.C.de ord.iu.q̄ intelligo,nisi causa ciuilis esset tempore peritura,vt ibi in fin. † Tertio est videndum,quid si vna recōmendatio est facta p̄ executione,alia p̄o processu,vtrum secūda recōmendatio impediat primā,z bicuiter sine dubio vtraq; recommendatio valet,quatenꝰ se non impediunt:sed si inuicē se impedirent,vt q̄ p̄o pena capitis est recommendatꝰ,z accusat de aliquo crimine ex quo etiam imponit pena capitis,certe executio prima differtur,si in secūda causa erat grauius delictum,l.j.in fi.ff.nil.no.ap.quod pōt esse vtile quādo velles facere quod executio impediat,seu differatur. Et predicta sunt vera quādo p̄ima carceratio fuit facta iuste. † Sed quero,quid si indebite fuit facta prima carceratio an possit fieri recōmendatio iusta postea? Dic,vt dixi in questione quā disputaui que inci. Lapus quidam fuit captus. Bar.

ADDITIONES.

a B.Lan. C Recommēdari Vide Aler.consi. clix. secundo lib.
b Th.Dip. C Crimen leuius. Vide doct.in l.ij.ff.de in ius voc. z ibi Alexan.

CONSIL. CCXXII.

Si statuto cauet,q̄ cōmittēs adulteriū puniat in c.libris, an cōmittēs adulteriū plurib⁹ vicibus cū vna, puniri debeat vna pena,an multiplici,z quid de alijs delictis iteratis.

1 ☞ Adulter vna an multiplici pena puniatur statuto dictante quod cōmittens adulterium puniatur in centum,z plurib⁹ vicibus commisit illud.

2 Furti actio nata ex contrectatione prima,non nascitur ex contrectatione assidua.

a Antonius commisit adulteriū cū, Berta plurib⁹,z pluribus vicibus,et diuersis. Queritur,an debeat pena imponi p̄o vno solo adulterio,an p̄o pluribus,ex forma statuti dicētis,q̄ committens adulterium puniatur in centū lib.gl.hoc tangit ff.de fur.l.vulgaris,in prin.que inc.imo,quā gl.quidā intelligunt,vbi imponitur pena capitalis de iure cōmuni,p l. quamuis.C.de adult.z sic dicunt illam gloss.hoc casu dicere verū. Si autē imponeret pena pecuniaria,que cōmuniter imponit ex forma statuti,tunc dicunt quod toties imponi debet pena pecuniaria,quoties adulterium cōmisit,vt ff.de p̄na.delic.l.nūquā plura.§ hoc non est verum,nā cū glo.inducat ipsius dictū in arg.seu simile ad penam furti manifesti,vel nō manifesti,que pecuniaria est,non est verisimile glos.hoc dixisse,q̄ pena fuerit corporalis vel capitalis,q̄ tūc non est bonū arg.vel simile.Bl. ergo videt bene dixisse,etiā si pena pecuniaria imponi. Nam illa gl.in d.l.nunquā plura,de p̄na. delic. tenet dictam legem non habere locū quādo sunt plura delicta,z diuerse species delinquēdi,sec⁹ vbi sit eadē persona,z eadē species delinquendi iteratū sit ipsum delictū.si tamen ex iteratione delicti non insurgit nouum interesse pecuniarium,tūc vna sola imponitur pena,vt ff.de fur.l.unficiā.do.§.infans.z ita etiā tenet,z no. Dy. in l.nunquā plura,ff.de p̄n.delic,p̄batur in d.l.ei, qui fuit.ff. de fur. † Vt furti actio nata ex contrectatione prima nō nascitur ex contrectatione assidua,sed si actio nata ex prima cōtrectatione extincta esset,vel per exceptionē euersa tunc ex sequenti cōtrectatione durat actio furti,vt ff.de verb.obli.li.. Sicut ergo cōsideratur,vt semel nata,z efficaciter duret,z q̄ ex intentione amplius non nascatur,alias sic. Simile tenet glo.z nouit idē in crimine adulterij quod vna sola pena veniat imponenda,ff. de adul.l.maritus.§.sex mensium vbi formatur questio quod si tribus annis in adulterio perseuerauerit,an durat p̄scriptio a die adulterij primo cōmissi,z sic inuuit tantum vna actione agi posse. Preterea Jaco.de Are.in l.quicunq;.z ibi vide Baldum, C.de ser.fug.tenet quod aut sunt plura facta,z delictum vnum q̄ contingit vbi est eadem species delicti,z confirmata ex primo facto,z concurrat etiam circa idem,vt si plures recipiāt furtum antequam domum redeat.tunc vna pena est,z idem in furto,vt d.l.ei qui.ff.de fur. Aut plura facta z delicta multa,et diuerse sunt species delictorum primo durante,vel nō:z tūc cumulat pena,vt l.agraria.ff.de termi.mo.z de coll.illi.l. pe. per similem rationem,sed in alijs criminibus distinguit glo.ff.ad l. Aquil.illud,§.fin.z idem Jaco.bu.per verba talia si dicendo Aut sunt plura facta,z delicta plura dico respiciētia diuersas species delictorū,z tūc habet locū l.aduersus.C.de furtis. Idē si respiciat diuersas personas que idem consilium modo participauerunt circa diuersas res,vt d.l.penulti.de colleg.l. et l. agraria,de ter.mo. Aut factum vnū,et delicta plura, z habet locum si criminaliter agatur.l.qui de crimine.p̄eal. Aut facta sunt plura,z delictū vnū. Hoc cōtingit qñ primo durāte secūdū sequit iterato circa idē z in eadē specie criminis,z tūc vna pena imponit tantū,vt d.l.ei q.ff.de fur.z ita intelligit d.gl.l.vulgaris. Aut est soluta pena ex primo delicto,vel saltē ita est cōtenta ante delictū,z tūc ex cumulatione delicti cumulat pena, vel nō cumulat.ff.de penis.l.si diuortio. Et p̄ hac opi.satis facit d.gl. q̄ est i d.l.ei q.ff.de fur. Si ergo verū est gl.p̄dicta.l. vulgaris.et si pena pecuniaria imponat. Et ita de iure cōsulo ego Barto.

ADDITIONES.

a Tho.D. C Antonꝰ. Vide pulchrā apo.Aler.in l.nunquam plura.in ver.item op.in vers.p̄o mille ageretur,de p̄na. delic.z Bal.in consi.clvij.inci.antiq.in v.vol.z vide apost.Andre.Sic. in l.vulgaris.in prin.in ij.apo.in addi.Bar.ff.de fur. z vid apo. Aler.in l.edita.C.de eden.in ver.qualitatē.z Jas.in l.enim qui. §.in popularibus.in pe.col.ff.de iureiur.z Rochꝰ de cur. in c. fi.extra de consuetu.vbi alleg.Bar.hic,z ibi videtur.
b C Bal. Aduerte,quia debet allegari Baldus,inꝰ,id est,Jacob. Balduus.

CONSIL. CCXXIII.

Accusatio fuit instituta p̄ Martinū,q̄ percussit cum armis,&c. de isto consi.vide s.in consi.cxvij.

CONSIL. CCXXIIII.

Computatio graduum secundum ius ciuile q̄ est vera quo ad punitionē maleficiorū z quo ad compromissa facienda. Item secūdum ius Canonicū habet locum in matrimonijs.

1 ☞ Fratres consobrini,an,z quo ad qd,z quo iure sint in quarto gradu.
2 Fratres cōsobrini de iure Cano.quantū ad permissionē,z p̄o hibitionem matrimonij sunt in secundo gradu.

a Fratres consobrini sint i quarto gradu? † Dico,q̄ fratres cōsobrini sunt in quarto gradu,quo ad remissionem matrimoniorū,z compromissa facienda,vt infra. de gradi. §.quarto gradu.z fi.z eo modo de iure Cano.vt xxxv.q.v.c.j.et c.gradus.§.sexto gradu.q̄ originalis sunt Isidori,alia vero cōputatio graduū sit de iure Cano.quantum ad permissionē matrimoniorū secundum quā consobrini essent in secundo gradu, z de hac cōputatione habet dicta causa,z questione.c.postro z
2 parētele. † Que secunda computatio habet locū in matrimonijs,quo ad alia habet locū alia computatio: quod clare patet eadem questione z causa,c.ad sedem.ibi,denique z domini, &c. ibi,in legibus.&c.ad fi.c.ibi,nam si quis peruersa,z obstinata mente:z recto tramite.Andre.de Are.de hoc tractat satis plene. Jac.de Ulb.in li.de contrarietatibus inter ius ciuile,z Canonicū,z de grad.§.ij.concor. Jo.And.in arbore consanguinitatis.z no.Ber.extra de consanguinita.z affi.c.fi.in gl.in ver. remotior.que inci,si vis scire,Bar.alias dicitur And.de Are.

ADDITIO.

a Tho.D. C Fratres.Vide Bar.in consi.xv.in ij.volu.z ibi scripsi,z in l.fi.C.de success.edicto.

CONSIL. CCXXV.

Si clericus non incedens in habitu clericali, condēnatus fuit de crimine, vel de causa ciuili per iudicem secularem,coram quo nunquam opposuit exceptionem incompetentis iurisdictionis z appellauit,tunc in causa appellationis potest petere sententiam omnullari, etiam coram iudice seculari appellationis.

1 ☞ Clericus non incedens in habitu clericali condemnatus, non opponit exceptionem iudicis incompetentis, quia potest dicere sententiam nullam in causa appellationis.
2 Clericus non incedens in habitu,non perdit p̄uilegium, nisi post trinam monitionem sibi factam.
3 Libellus talis an procedat,dico sententiam nullam, z si quapeto cassari per appellationem,vt iniquam.
4 Judex appellationis licet non posset cognoscere in causa clericali quia secularis.tamen potest pronunciare se non esse competentem,z condemnare impetrantem in expensis.

a Clericus nō sub nomine clericali, sz simpliciter nomine p̄opio nō incedēs in hab.tu clericali,non opponens exceptionē iudicis incōpetentis condēnatus appellat. qrit an talē sententiā possit dicere nullā,cū nō opposuerit i
1 principali exceptionem clericatus. † Et sine dubio potest dicere nullā.q̄ hāc exceptionē nō potest omittere, nec ei renūciare tacite vel expresse.extra de fo.cop.c.fi vilig̃en.z c.ūnificasti.vbi ita not.z tenet Butrel.expresse in titu.de etate z quali.§.j.in fi. vers.sed ponit.z Archid.xv.q.iij.placita.z ad hoc quod not.

Anno. extra de censib. c. venerabili. ¶Nam cū ipsum priuilegium non sit proprium ipsius clerici, sz totius ordinis clericalis, vt in c. si diligenti. de foro cōp. nil operat taciturnitas clerici. Ibi em̄ est tale factū qđ a iure improbat, nec est in potestate facientis, extra de prebē. c. dilecto. cū si. ¶Ho. obest, quod in habitu nō incedebat: qz per hoc non perdit priuilegiū, nisi post trinam monitionē, vt extra de sent. excō. c. in audientia. Sed numqd inspecta forma petitionis ipse iudex appel. sit competens, vt de nullitate cognoscat? ¶Rnd. sic, z ita no. Jnno. z ¶Hosti. extra de appel. c. dilecto. †Et ibi no. q̄ pcedit talis libellus, dico sentētiā nullam, z si est aliqua, peto eā cassari virtute appellationis vt iniustam z ita seruatur. Jtē hoc pbatur rōne, nam iudex procedendo in causa sue iurisdictionis, si partē grauat facit iniustitiam, etiam si nō credit se grauare: qz nescit exceptiōes reo cōpetere, vt est casus extra de appel. c. significauit, vbi causa appel. remittit ad eundem iudicē, qz grauauerat: qz ignoranter hoc fecerat, alias non debet ad eum remitti, extra de appel. c. accepta. sic grauauit, ergo iudex appel. de hoc cognoscet. Jtē pbatur aliter: quia dicit, q̄ iudex, qui tulit sentētiam in causa principali, non punitur, licet per iudicē appel. sententia eius dissoluat. ꝯ. q. v. hoc etiam placuit quia non potest intelligi, nisi qñ iudex hoc fecerat ignoranter, ergo ignorātia nil nocet: qz indistincte iudex appellationū cognoscit de nullitate, tenet ¶Old. l. si expressim. ff. de appel. z est casus. ff. fami. ercis. l. quedam mulier. †¶Non obstat si dicat q̄ nō pōt iudex appellationis cognoscere, quia secularis, qz licet iudex secularis nō possit cognoscere si clericus commiserit crimen, tū bene poterit pronunciare se nō esse iudicem cōpetentem, z cōdēnare impetrantē in expēsis, extra de rescrip. c. super literis. in fi. Jtē ille iudex seu ¶Potestas qui cōdēnauit pōt sua sententiā retractare, cum sit nulla. C. quomodo. z qñ iud. l. si pses. de appel. l. iiij. z hoc pōt iudex appellationis qz virtute appellationis succedit in locū primi iudicis; nā cū possit sentētiā cōfirmare si inueniret eā a iudice cōpetēte latā, ergo z infirmare, cū cui? est cōfirmare est z infirmare: z qui pōt cōdēnare pōt absoluere. xxj. distin. inferior. z dns voluit idē esse ius ligandi z absolvēdi. de peni. dist. j. verbū Dei. versi. Dominus. igitur in hoc casu nō est dubitandū ꝛc. ¶Preterea si clericꝰ litigaret cora iudice seculari, z opus est ei appellare, debet ad aliū iudicē maiorem secularem appellare, vt ꝯ. q. vj. c. nō ita in ecclesiasticis. vt ibi est gl. ord. z allegatur illa gl. in corpore aut. de sanc. epis. §. si ramē in redemptionem. Bart.

ADDITIO

a Tho. D. ¶Clericus. De hoc consi. vide plene p And. Sicul. in c. ij. de foro cōp. z p opi. Bar. vide Ro. in cōsi. cccxcix. in ꝓposita cōsultatione. z Jo. de an. in c. post miserabilē. de vsur. z ¶Pet. de Anch. in regula, ea que, de reg. iur. li. vj. z ¶Phi. Dec. in cōsi. vlti. inci. dubitat principaliter. Jn ſriū vide Spec. in tit. de reōuen. §. nūc dicamus. ver. sed nūqd incidēter. vbi ingt, q̄ iudex secularis cognoscit ꝺ causa spirituali, z cōtra clericū qñ de plano cognoscit, z absqz ꝺdictiōe, vt qz clericus cōfitet, z vid plures cōcord. per Alex. in l. Titia. ff. sol. ma. z plenius per ¶Phil. Dec. in d. cōsi. vlt. in j. col. z adde Jo. cal. in cōsi. xij. in ti. de iud. vbi plene in c. si clericꝰ. vide phil. Fran. in c. dilecto. in c. j. de appel. z Lanfr. Bairi. in c. quoniā cōtra falsam. in versi. confessiones. de pba. in versi. quero ¶Petrꝰ. z in ver. querit̄ viteri?, vbi plene de dicto Spe. z vide ¶Pet. de Anc. in cōsi. cxxxviij. visis. in ij. col. z Alex. in l. ij. ff. si quis in ius voca. nō ie. z in cōs. cxlix. in vj. vol. inci. in causa inquisitionis. z apostil. in l. edicto. in princ. in j. gl. C. de edic. diui Adr. tol. Quid aūt si clericus citat clericum inuitum coram iudice seculari, z tuerit lata sententia absoluto ria, an valeat? vide ¶Fed. de Se. in cōsi. xc. casus talis est, z ¶Pet. de Anch. in c. ij. de foro cōpe. vbi cōcludit, quod sentētia nō valet, z facit mentionem de consi. Bar. licet ipsum nō alleget, vide Alex. in locis ꝺ dictis.

CONSIL. CCXXVI.

Si cōmune vendat gabellam p certo pretio vni, z statuto ipsi? cauet qđ de quolibet ſctu ꝺbeat solui gabella, tūc ip sum cōmune de ꝓdicto cōtractu debeat etiā soluere gabellā predictam pro parte sua, z contrahens secum etiam.

1 ¶Commune habens statutum dicens q̄ pro quolibet contractu soluatur gabella, an vendens gabellam teneatur soluere eā de predicto contractu.

2 Statuti dispositio generaliter loquens de quolibet cōtractu non potest restringi.

3 Fiscus, qua de causa non soluit vectigal, seu gabellam.

a Cauetur statuto Montis Polliciani, † qđ
1 de quolibet ſctu quo fiunt factū instrumētum, soluantur gabellario tare grosse qua tuor denarij p libra, duo videlicet p qualibet parte

b modo cōmune dicte terre vēdidit alteri gabellā bladi p certo pretio. Querit, nunquid cōmune debeat soluere gabellario tare grosse p dicto ſctu duos denarios p libra. q ibi cōtingunt in parte: Et primo videt, q̄ Commune nō debeat: quod sic probatur. Jn generali sermone, seu obligatione, nō videtur obligata, que quis verisimiliter non esset obligatur?, vt ff. de pigno. l. obligatione. sic etiam in ista dispositione nō videtur verisimile qđ cōmune voluerit statuere cōtra seipsum. ¶Pro hoc videt casus in l. licitatio. alias locatio. §. fisc?. ff. de publica. z qđ ibi not. p ¶Dy. p hoc est generale qđ in generali sermone nō intelligitur persona loquētis. Ecōtra videtur quod posito quod ipsum cōmune de iuris rigore esset absolutū a solutione, debet tamen soluere, z se legi subimittere, sicut Imperator. l. digna, vox. C. de
2 legi. z Justi. de inoffi. testa. in fi. † Secūdo, qa ista dispositio generaliter loquitur, videlicet, de quolibet contractu nullum excipiendo, ergo eam restringere non possumus. l. de pretio. ff. de publicia. cū similibus, z ista videtur veritas pro vltimo allegaris. Non obstant predicta argu, z primo. q̄ est verisimile commune voluisse se obligare ꝓpter equitatē, quam debet habere ¶Princeps submittendo se legib?. Jtē, qz militibus quandoq; cōmunia cōstituunt maiores expensas, vt illi, quibus soluatur salariū, soluāt inde gabellā, vt illa gabella tribuatur in aliā cōmunis vtilitatē, z sic trahūt ex vna causa, z ex alia remittunt, sicut possum? hic dicere, vt cōmune velit se obligare ad solutionē gabelle. vt ex ea percipiat minus pretiū, siue mercedē. † Ad
3 §. fiscus, respōdetur dupliciter. ¶Primo, qz ratio quare fisc? nō soluit vectigal, est: quia generalis dispositio iuris cōmunis, qua precipitur solui vectigal, disponit debere solui de omnibus que portātur de vna terra in aliam terrā gratia cōmunis vsus. cōmissa. ff. de public. z vectigal, sz fiscus nunquam mercat, ergo non debet soluere. ¶Preterea, dico, z aliter quod ibi sit casus p ista parte. Si enim fiscus vigore generalis iſtius dispositionis, vel lege commissa non teneatur soluere, nō fuisset necessaria dispositio illius §. fiscus, pro dicto fisco. Sic dicam in casu nostro sub generali prouisione, q̄ ex quolibet contractu, ꝛc. continea tur commune, nisi specialiter excipiatur. ¶Pro hoc facit text. ibi dum dicit, immunis. quasi dicat, licet de iure communi sit adstrictus, tamen eius fauore ei cōcedimus hanc immunitatem. ¶Pro hoc facit, quia licet municipiū, in quo colligitur vectigal, debeat habere istam immunitatem, non exciperetur tamen a solutione, si ipse portari faciat res. ¶Non obstat quod dicit Dynus ibi, quod nemo potest plus iuris in alium ꝛc. ¶Jam verum est, quod contra tertium non possum alicui trāsferre plus iuris q̄ habeam, sed cōtra me sic. ¶Jam nunquam reperitur, quod ego sim mihi obligatus, z tamen possum me alteri obligare, z sic in proposito licet commune non faceret sibi obligationē soluere, tamē potuit se gabellario obligare. Ad secundum de emptore nunquid debeat soluere partem suam, nullum dubiū recipere videtur, videtur enim casus in l. licitatio. §. final. ff. de publ. z vectigal.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶Cauet statuto, alias in c. statuto ciuitatis cauetur.
b B. Lan. ¶Terre. Vide Bald. consi. xj. lib. iij.

CONSIL. CCXXVII.

Sapitaneus ¶Patrimonij fecit vnā cō stitutionez quod nulla ciuitas, Castrū, vel Villa, eligeret ¶Potestatē, aliquē ciuitatensem, sub certa pena. De isto consi. vide supra in consi. cxxxvj.

CONSIL. CCXXVIII.

Si inquisitio, vel accusatio est formata contra vnum ꝺ per cussione, z ipse ſfitetur, sed non adiecit tempus percussionis, nec locū. Jdē dicit se feciſſe ad defēsionem suam, an sententia iudicis cōdemnatoria valeat. Jtem, an publicatio testium facta per iudicē, nō examinatis testib? aliis, q̄ prius iurauerāt, valet, z an iudex potest refrenare testes q̄ non examinentur post quā sunt recepti. Jtem, an valeat publicatio testium parte non citata legitime, z an citatio facta in carcere valeat, z non peremptoria ad audiendam sententiam.

1 ¶Confessio delicti non continens locum, nec tempus non valet, sicut nec libellus, z sententia.

2 Confessio conditionalis, an, z quando valeat.

3 Publicatio testium non debet fieri, nisi prius omnibus examinatis testibus.

4 Judex non potest procedere in causa testibus iuratis, z nō examinatis.

5 ¶Publicatio testium ipso iure est nulla parte non presente, nec legitime citata.

6 Sententia est ipso iure nulla parte peremptorie nō citata.

Lath

Catharina a accusauit Ritā q certo loco, z tēpore in inquisitiōe cō tentis, ipsa Rita percussit ipsam Catharinam, ipsa Rita respondēs accusationi cōfessa fuit, nō tñ adiecit locū, z ips, z dicit se fecisse ad sui defensionē, z dato termino ad probandum suas defensiones recommendata in carcere fuit recepti fuerunt testes super accusatione, quorū nullus pbauit cōtra ipsam Ritā, imo probāt pro ipsa Rita. Dicit enim vnus quod vidit Catharinā cum naso sanguinolento exire de domo Rite. Pro parte aūt Rite datis articulis, z productis testib⁹ inter quos fuit Bartolutius Joannis, z Bucius Locti, intra terminum ad defendendū datū iudex iuratis dictis duobus testibus, z examinatis pronūciauit testes haberi p apertis z publicatis. Pro parte aūt Rite nō fuit legitime probatū, quo ad defensionem Rite, super omnibus tulit sniam dominus Potestas contra ritā, vt cōfessa, z non probata defensione, querit an snia sit iusta, vel iniusta. † Et q sit iusta, defendi non pōt in aliquo, presertim cum cōfessio rite locū cōmissi maleficij non contineat, nec ips, vt p3 in rūsione sua: z sicut libellus d3 cōtinere p̄dicta, ita consilio, seu responsio, z talis d3 esse snia, vt probatur in l. bellon. ff. de accu. ij. q. vij. c. fi. ff. cōi diui. l. vt fundus. C. de fideicom. lib. l. fi. extra de accu. c. qualiter. z de simo. c. l3. Aliquare enim d3 maleficij cōmissum, p3out, z sicut in accusatione cōtinetur, vt ff. de adult. l. denunciasse. cum si. sed snia non conformatur accusationi, vt dictū ē: ergo, &c. † Secūdo, q3 dicta cōfessio nō fuit pura, sed cōditionalis, sc3 qs ad defensam fecerat, s3 cum quis pure nō confiteť, sed cōditionaliter, l3 nō probet conditionem, absoluit d3, nisi de puritate probetur per eū qui dicit p3out plene probat, z no. in l. si quidē. C. de exce. per Ly. in l. j. C. de cōfes. in ver. xij. z per Spe. in ti. de confes. §. j. Apparet ergo quod ipsa rita fecit ad defensionē, z cū moderamine inculpate tutele, z non ad vindictā, sed vim vi, &c. † Quarto, q3 duo testes iurauerūt, z admissi fuerūt, non tñ deposuerunt, z propterea nō debuit publicatio fieri testiū sine illis nō examinatis, pro ut probatur in c. causam. z ibi per Jnn. extra de dilat. nisi ad de positionē detur dilatio, vt probat. ff. de tab. exhib. l. locū. §. quidit exhibere. † Nec posset iudex procedere in causa testib⁹ iuratis, z nō examinatis, nec posset post iuramentum refrenare ex quo admisit, in concedēdo. ff. de aqua plu. arce. ff. de neg. gest. l. pomponius scribit, z si posset hoc non refrenādo fecit, sed arbitrarie, z de facto, z inordinate. Non obst. huic, qđ iudex mandauerit testibus quod deponerēt intra certum terminū, non enim negligētia illoru testiū d3 eē dānosa dicte rite, alteri enim per alterū non d3 iniqua afferri cōditio. ff. de ali. iu. mud. cau. fac. l. j. de aqua plu. arc. l. j. §. de eo. z ff. de regu. iur. l. non d3, nec potuit ad publicationē procedere prius, vt dictum est. † Quinto, qđ ipsa publicatio est nulla ipso iure, nec aliqua causa valet, q3 nō presente parte, vel citata rita legitime. Nam cū in vinculis esset, fuit citata. Et qđ in vinculis foret, probatur per recommendationem de ea factam, tempore responsionis apud custodem carceris, z sicnō esset in potestate sui venire, cum impediretur per ipsum iudicem, ideo nunquam contumax dici posset, l. contumacia. §. cōtumacie. ff. de re iu. z l. de vnoquoq. §. j. z l. l3. z si per p̄torē. in pin. ff. ex qui. cau. ma. z sic non v3 qđ factum est, vt d. l. de vnoquoq. §. j. † Sexto, q3 locus correctionis accusatiōis nō apparet in ipsa accusatione, nec processib⁹, z actibus qui tñ certi esse debent. sicut z in ceteris actibus iudicialibus, z minister tis, vt C. de tab. l. generali. li. x. C. de Jh. z commi. stip. l. optimā. † extra de reiud. c. ab bate sane. li. vj. † Item snia est ipso iure nulla, quia parte non citata perēptorie, z q3 in carceribus erat. Et ita consulo ego Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. Catharina. Vide apos. in l. cum de indebi. ff. de proba. in verū. aliquis.

b † Secundo. No. q dicit Bar. hic, quod si quis confitetur delictum, sed ad sui defensionem, &c. licet nō probet se fecisse ad sui defensionē, d3 absoluit, nisi probetur homicidium, z delictū commisisse pure, z non sub conditione. qđ no. ad ea, que tradit bar. qui vt sentire contrarium in l. Aurelius. §. idem quesijt. ff. de liber. leg. ad cuius veritatē vide Jas. in l. vt vim. ff. de iust. z iu. cui adde Bar. hic, z ad hmōi decis. Bar. hic, adde z Ab. pan. in c. auditis, in pe. col. de prescri. quam sequitur Jaso. in d. l. vt vim. z Fel. in d. c. auditis. z in c. cum venerabilis, de exce. z in c. significasti. de homi. z plene per Fran. de Are. in l. si quidem. C. de excep. z plene dixi in addi. ad Ja. in d. l. vt vim. Jn eo autem quod dicit Bar. in fi. quod existens in carceribus, non pōt citari, z p cessus, z sententia contra ipsum lata est nulla. Adde Bar. in l. ij. ff. de in ius vocan. z pau. de Las. in consi. xlj. visis actis, z contrarium t3 ipsemet Bar. in l. is qui reus. ff. de publ. iud. cū concor. de quibus per Jas. in d. l. ij. in princ. ff. de in ius vocand. tamen concludenter dico, z ita cōsului, z obtinui bis, semel in causa d. Bandulphi de Colennuciis J. C. D. eximij, z alia vice in causa Francis. Becij soceri mei, qui omnes fuerunt incarcerati sine causa ab Ill. d. Joan. Sfor. quod predicta intelliguntur videlicet, quod ista duo copulatiue concurrant, quod carceratus iuste sit, z sui culpa, z quod possit comparere per procuratorem. Jta pau. de La. in l. ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis caus. z in l. quesitum. ff. de reg. iur. z in l. quicq3 litigandi. ff. de in ius vocā. vbi hoc etiam sequitur Alex. z Fran. de Are. in consi. cxxxij. consultissime dominc. z ita fuit iudicatum per Suli. Lambertel. de Fortiuio, tunc pisauri locum tenentem p Duce Borgia Valentino.

CONSIL. CCXXIX.

An appellatione filiorū in statutis cōprehendatur filius naturalis tñ, z vulgo cōceptus, z adulterinus, vel incestuosus, cōcluditur hic qđ non. Jtē, an appellatione fratris carnalis cōprehēdātur sorores carnales, vel appellatiōe filiorū fratrum comprehēdantur filij suorum, z concluditur q non. Jtē3 circa primam quēstionem, concluditur, q appellatione filiorū3 indefinite comprehēditur filius naturalis tantum, l3 non sit legitimus: alij tamen legitimi supra dicti non comprehenduntur.

1 † Filiorum appellatione in statutis quales filij veniant.
2 Lex non est ad improprium trahēda vbi potest operari secundum proprium verborum significatum.
3 Filij vulgo quesiti, an contineantur appellatione filiorū, z similiter incestuosi, nefarij, z adulterini.
4 Sorores, an comprehendatur appellatione fratris.
5 Filiorum appellatione continentur quinq3 filiorum genera.
6 Mater an possit vocari in ius etiam a vulgo quesitis.
7 Filius Regis naturalis, qui non potest esse Rex, non debet in domo Regia baptizari.

a Quetur a statuto quod quelibet p sona, cui relinqť in vltima voluntate, pro gabella, soluat certam q̄ntitatem pecunie, de predictis autē excipiuntur filij, z filie nepotes, matres, z filij fratris carnalis, z fratres, siue sorores carnales, &c. Ex quibus verbis insurgit dubitatio de duobus. Primo, de quibus filijs sit intelligēdū. Secunda, an app.

1 fratris carnalis contineatur sorores. † Et circa primum videtur dicendum quod secundum strictam, z propriam significationē

b intelligēdū sit de legitimo, z naturali. b Nam p3out iura dicūt, filium eum diffinimus, qui ex viro, z vxore nascitur, l. filium. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris. z l. qui certa. §. pater. de in ius vocan. z hoc vbi simpliciter, z absolute de filio fit mentio sine alio adiuncto, sicut est in themate premisso: proponitur, z habeť in auth. vt li. ma. z auie. §. ad hoc. Sed an de naturali tātu possit intelligi, z de illo, qui ex cōcubina susceptus est, que donec vixit, steterit associata in existimatione cōcubine, z in domo indubitato affectu, z cū protestatione, &c. vt in auth. quib. mod. nat. ef. sui. §. si quis aūt. z l. in concubinatu. ff. de concub. Et videtur q sic, q̄tum ad certos respectus, z in certis casibus, vna cuz filijs suis, etiam legitimis z naturalibus succedāt, l. pe. C. ad Orfic. z etiam sine eis, vt insti. eo. ti. ad alimēta, z eorum partibus in certis casibus, z certa parte succedant, vt in prealleg. qui. mod. natural. sui. §. discretis. z §. seq. Jtē in quodā alio casu pietatis intuitu, vt habetur in l. vxorē. §. codicillis. in fin. ff. de leg. iij. Item in quibusdā casibus, in qbus talibus filijs substitutus excludat vt l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. alias autem minime comprehēdi videť, vt C. de insti. z sub. l. generaliter. §. fin. Dum ergo, vt ex premissis apparet, in certis casibus tantum, z quo ad certos respectus tñ, dictus filius naturalis tantum, loco naturalis, z legitimi habeatur, sequitur qđ in certis casibus p̄dicta regula, que in cōtrariū ē inducta per d. l. filiū. cum cōcor. preal. firma, z solida maneat, z per cōsequēs exceptio dicti statuti, que filium a dicta gabella excludit, z eximit, locū nō h3 in filio naturali, arg. in auth. de nō alie. §. vt aūt. z ff. de test. inst. l. tribunus. §. cū aliquis. Ad hoc facit, qđ no. Jo. And. extra de Bap. z eius effec. c. j. in cle. Ad idē, q3 quo ad commodū filiorum naturales filij non sunt filij, quo ad honorē parētum sic. z ita solet not. in l. j. ff. de reg. iu. z per Dy. extra. eo. ti. in proe. Ad hui⁹modi confirmationē accedit † q3 lex vbi pōt operari scdm significatū pro

2 p3ozum verborum, non est ad improprium trahenda, vt l. verbis ciuilibus. z l. in pupillari. z ibi no. ff. de vul. z pu. z l. lib2orū. §. quod tñ Cassius. ff. de le. iij. z l. non aliter. z l. Scenola. z quod ibi not. ff. ad Treb. sed statutum ipsum pōt operari secundum p3oprium significatum, secundū quod est, ergo, &c. De huiusmodi genere personarum modicum est curādum, cum maxime hodie ex talibus coitu nati rarissime inueniūtur, vt in facto est notum

3 † Quid de vulgo quesitis, id est, de his, qui ex publica, z vulgari meretrice nati sunt? Et certe hi multo minus quam

rales tantum filiorum appel. comprehẽdũtur, cum nec patrem censeantur habere: vnde solent filij spurij appellari. instit. de nup. §. si aduersus. ibi, ita q3, & instru. de legi. agna. suc. §. vulgo Item de incestuosis, nefarijs, & adulterinis, vt in prealleg. §. si aduersus. instr. de nup. quinimo nõ sunt digni appellari filij, nec a parẽtibus alẽdi. nec eis possunt succedere, vt breuiter dicam, & omni beneficio legis priuatus sunt exclusi. C. de incestis nup. l. si quis incestu. circa prin. ibi, sed neq3 vxorẽ, neq3 filios ex ea eductos habere credantur. in prealle. auth. quib. mod. nat. effi. sui. §. pe. & C. de nat. lib. auth. licet. in fi. Concludo ergo quod dicta regula de filijs legitimis intelligẽda est de naturalibus, & legitimis tantum. † Circa secundum videtur dicẽdum prima facie, q3

4 c appellatione fratris continetur sororẽ. ff. de pact. l. tres fratres. ff. famil. ercis. l. Lucius. in prin. Et ratio, q3 masculinum concipit femininum. ff. de leg. iij. l. qui duos mulos. & de verbo. signi. l. j. E contra videtur q3 non, cum in dicta parte statutum loquatur in masculo, & sic ad feminam nõ debet extendi: sed de eo, sc3 femineo seru in dicta parte prio omisso est habẽdum, & sic cũ de sororis filio in statuto non disponitur, dicẽdum est secundũ regulam positã in prin. dicti statuti, que est vt ad solutionẽ dicte gabelle teneatur. ff. sol. mat. l. si vero. §. de viro. & prealle. §. vt autem, sed vt primus punctus clarius possit videri, allegatur in contrarium q3 dicta exceptio intelligi possit & in fauorẽ suum

5 c tendatur ad filios natos de concubina, que donec, &c. † Et sic c[illegible]um est, quod appellatione filiorum continẽtur quinq3 genera filiorum, vt in auth. quib. mo. na. effi. sui. §. palam. & ita summat Bal. in d. ri. §. j. Preterea aut habẽt aliquã exceptionem quod aliqui ex predictis non sunt digni nominari filij, vt in prealleg. ri. & §. remanet ergo quod naturales ex cõcubina sint, & nominẽtur filij, vt in auth. de nõ alie. §. vt autem. ad idem facit q3 filiorum appell. continẽtur ex nobis descẽdentes. ff. de verb. signi. l. Liberorum. §. sed Papyrius. & qui ex masculo, & femina perean-

6 tur, filij dicunt ẽt nine nupti3, vt ff. de instit. & iur. §. ius autem. Ad idem, q2 statutorum intellectus magis circa ea, que sunt facti versatur, quam circa ea, que sunt iuris, extra de cõsti. c. j. lib. vj. sed cõsideratio verborum quantũ ad ea, que sunt facti respicit naturales, ergo ẽt hic de naturalibus intelligi d3. Ad idem facit, q3 not. per doc. C. ad le. Jul. maiest. l. quisquis. §. filij. vbi tenentur crimine lese maiestã. non nati de legitimo matrimonio, dummodo tũc tẽporis sint nati. Sz si illud est ibi quantum ad penam, multo magis quantũ ad bñficium, q2 fauores ampliant, & odia restringẽda sunt, & in hoc statuto est fauorabilis ista exceptio, quãtum ad illos, quos lex non prosequit, vt odiosos, licet non faueant in aperto: ergo inciudatur sub diffinita etiam indefinite prolata, vt ff. de le. ij. l. si pluribus. & de pẽio. ff. de publicia. in rem act. cum si. & hanc partem t3 Accur. in l. parẽtes. de in ius voc. Non ob. allega. in contrarium, nam d. l. finum. loquitur de naturali, & legitimo, q3 p3, q2 est in tit. in quo queritur de iure patrie potestatis, q3 est proprium ciuium romanorum patrũ in filios: & tũc diffinit, & declarat quis est filius tunc sc3 in prãe. certe bene respondetur q3 ẽ ille, qui nascitur ex ma-

7 trimonio. Diffunt. o. j aut filij est illa, de qua dixi. sed lex declarat, q3 mater non pot vocari in ius, etiam a vulgo queritis: sc3 pater certus est, quem nuptie demonstrãt, non aut diffinat quis sit pater. Jte nõ excludit q3 ille, qui querit filium sine matrimonio, nõ sit pater, ibi etiã no. Non ob. aut. vt hic. mat. & ante. §. ad hoc que venit ad declarationem. filium. prealleg. † Non ob. q3 nor. aut. quib. mo. na. effi. sui. §. si quis aũt defunctus q2 proteritatio est illa. que fit ad hoc, vt iciri possit qui non sunt legitimi. Non ob. q3 no. Jo. And. extra de bapt. & eius effe. in cle. q2 loquitur de Regibus, & principibus, & filijs eorum in quo casu filij possunt in regno & principatu succedere, q2 regalis dignitas, & principat3 non competit nisi filijs qui regnare possunt, & eis datur regnũ causa bñcij. Si ergo filius nõ pot esse Rex, ergo non d3 in domo baptizari, q2 cessante causa, cessat effectus. Nõ ob. l. in. C. ad leg. Jul. de adul. q2 illud non excludit, q3 non sint legitimi: sed in illo casu facit lex differẽtiam inter naturalem tantũ, & legitimos sicut in alijs iuribus, l. generaliter. C. de inofficio. & sub. ff. ad Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. cum si. vel forte illa solutio nõ est vera, nec colligitur ex dictis legibus. Sz contrarium videtur verum, q2 de commodo filiorum tractatur, cum de tutela ipsorum tractatur, & quo ad illum punctum habẽtur pro filijs, q2 matri filiorum tutelam, &c. quando mulier tut. offi. fun. potest. in aut. ibi posita, Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. Cauetur. Vide Alex. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. & ibi vide in addi. nicis: & vide apos. And. Barb. in l. tres fratres. ff. de pac. in lec. Bar.

b B. L. Naturali. Quod simo app. filij nõ comprehendantur naturales in statutis tenuit paul. de Cast. consilio lxxix. Joã. de

Imo. in cle. j. de bap. & per. de Anch. ibi. & in consil. lxxvij. Ang. vero consil. xxx. inci. d. Frã. t3 idẽ q3 do. consules. 3. in proprijs terminis. Idem in fortionibus terminis in spur. o do. Bñd. de pñ. consil. ccliij. q3 est inter consilia Ang. maxime qñ verba, statuti sunt naturalia, vt puta si filius, q3 tunc venit spurius. contrarium tamen consuluit Ang. consil. seq. vt spurius non comprehendatur. Dictarũ opi. veritas vt colligi ex his, que no. per no uis. in l. semper. & in l. parentes. ff. de in ius voc. Et an ap. fra. venit sozo. Alex. consi. xcvij. ij. lib.

c T. D. C Sozo. Vide in l. tres fratres. per Bar. & doc. vbi seripñ. Pio intellectu Bar. in §. si quis. in auth. quib. mod. nat. effi. sui.

CONSIL. CCXXX.

A quo tempore currit tempus laudi, quo mandatur q3 intra quindecim dies dẽat pars aliquid facere. Item an notificatio facta parti sufficiat, si per notarium tantũ, & non dedit copiam parti. Jtẽ si vtraq3 pars venit contra laudum, an vtraq3 tenetur ad penam, vel altera, an nulla.

1 Verba, quod intra quindecim dies proximos Titius dẽat soluere decẽm in laudo posita, quomodo intelligantur.

2 Notarius notificans parti laudum datum, & non aliter ostendens instrumentum, an incidat in penam.

a Omine Jacobe, primo vos Scius arbiter laudauit q3 Titius debeat dare Scio intra xv. dies proxime futuros x. Titius ignorans non dedit x. dies

1 † Ad q3 nñde, q3 dicta verba intra xv. dies debeant intelligi a

b die lati laudi, & scientie, casus est. ff. de statu lib. l. iij. §. si quis heredi. absurdum enim esset aliter intelligere, l. si in diem. in prin. de condi. & demonst. vsi stando per xv. dies. post suiam, est in mo-

2 ra. & incidit in penã. † Scio per vos queritur, q2 laudatũ ẽ, q3 debeat sibi ad inuicẽ facere finẽ & quietationẽ, vnus fecit geratio

c nẽ cotã notario, & notarius notificauit partis, & nõ aliter ostẽdit instrumẽtũ an incidat in penã? Rñ. sufficit si notarius nunciat, nec d3 copiã dare, nisi petat, de ele. c. cãm. in cle. instrumẽtũ aũt non h3 authoritatẽ nisi a notario, sufficit enim si notarius nunciauerit, nec tenetur ostẽdere, vel dare instrumẽtum, nisi fuerit petitum. Item aduertẽdum: q2 si tu non consensisti sententie, &

d non fecisti mihi finem, nec ego tibi, neuter incidit in penam, vt de in predictis multum aduertas, &c. Bartolus.

ADDITIONES.

a Th. D. C Jacobe. Adde quod istud consil. secundum ordinẽ Peruf. est in j. parte iudiciorum. nu. xxxv. & vide Jas. in l. j. ff. si quis cautio. vbi plene de isto consil. Bart.

b C Resp. Adde q3 not. Bar. in cõsi. cclvij. queritur an elapso. & q3 ibi scripsi, & q3 no. Bar. in l. si cui leget. in fi. ff. de leg. j. & liij. in diem. ff. de cõdi. & demõ. & Bal. in l. j. ver. sed hinc quero. ff. si quis cau. & vide Bar. Soci. in d. l. si in diem. ff. de condi. & demõ. post Fran. de Accoltis. in. d. l. si cui. in vlti. col. ff. de le. j. & vide Fran. de are. in d. l. si cui. vbi cõcludit. Circa quod aut arbiter demõstrauit initium temporis: puta, q2 dixit, hinc ad menses, & tunc aut pars ignorauit laudũ, impedimento iuris, & non cedit tempus nisi a die scientie, l. si quis in graui. §. vlt. ff. ad Syl. & facit. l. scimus. §. donec. C. de iu. deli. Aut impedimento facti: puta, q2 non interfuit laudo, vel q2 non fuit ei notificatum, non tñ impeditur de iure scire, tunc cedit tempus ignoranti. q2 currit ab initio demonstrato, vt hic, & l. qui duos. §. j. ff. de ma. test. & adde ad ipsum, quod isto casu puto q3 poterit petere restitutionẽ ex iusta causa, &c. l. j. in fi. ff. ex quibus cau. maio. & ff. q8 vi aut clã. l. semper. §. hoc interdicto. Aut secundus do. Fran. non demõstrauit initium, q2 non dixit hinc, sed dixit intra menses, simpliciter, vel dixit in mense proxime venturo, & tunc intelligit a die scientie, vt C. de app. aut. hodie. & quod ibi no. & d. l. iij. §. si quis here. ff. de statu. libe. quia antequam sciat, non videtur posse. l. j. ff. de calum. & in dubio tempus incipit cedere a die que alios habet, vt d. l. iij. §. si quis heredis.

c C Notificauit parti, no. q3 notificatio laudi, si fit a notario, sufficit si non dat copiam si non petatur, vide Lud. Ro. in cõsi. vi. incip. quod dicta. & alex. in cõsil. xcv. visi processibus. in ij. vol. & bar. & doc. in l. non solum. §. morte. ff. de no. ope. nun. & ibi alexã. & Lardi. Flo. in cle. causam. in rrj. & rrij. q. de elect.

d C Nõ fecisti. Nota, q3 hfdes prohibiti dividere sub pena possunt volentes dividere, adde Old. in consi. ccxlj. factum tale est vide Jo. Firm. in suo reper. in ver. heres prohibitus. i ver. iij.

CONSIL. CCXXXI.

Rector parochialis ecclesie nõ potest etiã pro suis necessitatibus, & debitis iã contractis obligare fructus ecclesie pcpiẽdes. post obitũ sui. Jtẽ, in quib3 habet plus vsufructuarius, quam clericus in bonis ecclesie.

Fructus

1 ☞Fructꝰ ecclesie percipiēdi, an possint obligari a rectore pro ipsius necessitate, & debitis iam contractis post obitum suum.
2 Usufructuarius, an, & quando faciat fructus suos.
3 Prelatus non potest locare rem ecclesie vsq; ad tempus, quo se extendit ad suum successorem.

4 Dominus Joānes Monachꝰ monasterij S. petri, & prior obendientiarius alterius ecclesie, ad dictū monasteriū spectantis dum eēt infirmus, ea infirmitate qua obijt, concessit cuidā suo fratri seculari fructꝰ percipiēdos de possessiōibus d. ecclesie, eo anno post mortē dicti rectoris, & hoc q̄ ipse rector fuit confessus dictū suū fratrē satisfeciſſe quibuſdā creditoribus, & ēt medicis quibus se fore obligatū cōfessus fuit, deinde fuit mortuus añ recollectionē
1 fructuum. †Hic queritur an dicti fructus de iure ptineant ad dictū fratrē rectoris, dico q̄ nō, lz clericus, vel prelatꝰ ecclesie equiparantur vſuario, vel vſufructuario, veruntamē minꝰ hz in fructibus ēt perceptis de bonis ecclesie quam etiaz omino dominus fructuū perceptoz̄, niſi ꝗtum ad fidelē, & debitā satisfactionē prout late dicitur de hoc per Archi. extra de reſcri. c. ſtatutū, circa fi. libz. vj. †Preterea certū ē q̄ vſufructuarius non facit fructus suos añquam sint a solo separati, & in horreo reconditi sint. ff. qui. mod. vſufr. amit. l. ſi vſufructuarius meſſez. & inſti. de re. diui. §. is vero, cū ergo minus iuris hz prelatus, & rector in fructibus bonorum ecclesie quam vſufructuarius, cōcluditur q̄ ſicut vſufructuariꝰ nō pōt alienare, nec facere fructus suos qui percipiendi sunt post eius mortem, multominus
3 poterit prelatus. †Preterea certū ē q̄ prelatus nō pōt rē ecclesie locare in tp̄s, q̄ se extendat ad tp̄s sui successoris, niſi pecunia esset versa in vtilitatē ecclesie, vt no. per Ber. extra ne prela. vi. suas, & vlti. ſic in caſu proposito cōſtat q̄ pecunia nō ē versa in vtilitatē ecclesie. Preterea ſi cōcedimus dictū Jōannem valere, sequeref̄ q̄ is q̄s haberet aliq̄ bñficiū modici fructus, qui non ſufficerēt ſibi ad victum, poſſit pro ſua ſuſtētatione vendere fructus pro cētum annis, & pecuniam vertere ad ſuas neceſſitates & in ſuū victum in p̄iudiciū ſucceſſoris, ad quem pertineret ſolum murorum cuſtodia, q̄ eſſet abſurdum: ergo non eſt p̄miſſum, l. nec audiēdus. ff. de ope. li. j. & l. nā abſurdum. ff. de bo. lib.

ADDITIO.

a Th. D. Dominus Jo. Aide Alex. in conſi. cxl. vj. vol. inc. viſo ac diligēter. m. xiij. in fi. & bar. in c. fi. de pec. clerico. & Alex. in l. ſi filio. §. fi. ff. ſol. mat. & Bar. in conſi. lxiij. inci. factum ſic propo nitur, & ibi ſcripſi.

CONSIL. CCXXXII.

Del. cūantiquioribus. C. de iur. deli. an ſciētia patris, ſcz q̄ hereditas ſit delata ad filiā ſuā impuberē, ſufficiat ipſi filie ad tranſmittēdum ius deliberandi ad p̄ximos, & concluditur q̄ ſi tamen ſi pater p̄decēſſit filie, & poſtea filia moriatur, ex quo tempus eius mortis neſciuit, non tranſmittit.

1 ☞Scientia patris ſufficit ipſi filie ad tranſmittendum ius deliberandi ad p̄ximos de adeundo hereditatem.
2 Jus deliberandi tranſit ad heredes patris, ſicut alia iura hereditaria tranſeunt.
3 Aditio hereditatis inducitur in tenendo, & diſtrahendo bona hereditaria.
4 Pater neſciens tempus mortis filie, & ſic moriens ante filiam, an tranſmittat ius deliberandi ad heredem.

5 Domina Cecilia deceſſit ſuperſtitibus ſibi Thomaſo marito ſuo de dña bartola matre dicti Thomaſi, & ſuperſtitibus ſibi dña Boliaca, & Conceſſa infantibus ſuis, & dicti Thomaſi filiabus, & ſuperſtitibus domina Frā. & do. Joanna ſororibus dicte do. Cecilie, deceſſit Boliaca ſua, & dicti Thomaſi filia in infantili etate ſuperſtitibus Boliaca cū dicto Thomaſo ſuo patre, & do. Bartola ſua auia paterna, & Conceſſa eius ſoroze, & Joā. ſuo patruo, poſt hec deceſſit do. Thomaſus ſuperſtitibus eidem dicta domina Cōceſſa eius filia, & dicta do. Bartola eius matre, cū dicto Jo. ſuo fratre, per quē Thomaſus hereditas dicte Boliace adita nō fuit, q̄ Thomaſus ſciuit mortē dicte Cecilie, & dicte Boliace ſue filie, & mortis vtriuſq; ipſarū preſens fuit ac etiā dictus Thomaſus inſtituit ſibi heredē d. do. Bartolaz eius matrē, que Bartol. heres d. Thomaſi habuit penes ſe res dotales d. do. Cecilie, vez lectū, cophanos, & pānos dicte dom. & de ipſis rebus vēdidit, & nūc partē ipſarū rerum hz, & poſſidet, ſubſequēter deceſſit dicta Cōceſſa in infantili etate nō adita hereditate do. Cecile ſue matris ſuperſtite eidē d. do. Bartola ſua auia paterna, & dictis Frā. & Jo. ſuis amitis. & d. io. ſuo patruo
1 queritur modo ad quē, vel ad quos hereditas d. Cecilie ſit que ſita, vel pertineat. In nomine domini amen. †In queſtione p̄ſenti. aduertēdum eſt illud quod ponitur d. Thomaſum ſciuiſſe mortem dicte Cecilie ſue vxoris, cum enim eēt legitimus adminiſtrator filiarum ſuarū p̄opter ſcientiā eius ipſe filie videtur ſciuiſſe, ſecūdum quod dicimus de ſciētia tutoris. vt ff. de vſuc. l. ſequitur. §. ſi pupilli. de verb. obl. l. ſi ex legati cauſa. & C. de bo. que lib. l. cū nō ſolū. in fi. p̄opter quā ſciētiam quelibet dictarū filiarum decedēs tranſmittit intra annū ius deliberandi, & ad eundi hereditatē matris ſue, vt C. de iure delib. l. cū antiquioribus. †Hoc p̄miſſo, eſt aduertendū quod iſtud ius deliberādi etiam ad eundē tanquā ad heredem tranſmittit, & tranſiens ad heredes. ſicut alia iura hereditaria tranſeunt ad heredes dicti patris. ff. de pet. her. l. itē vidēdum. §. fi. & quod ibi not. per gloſ. Ex his apparet, q̄ ſicut dictus Tho. pater habuit ius adeundi hereditatē d. do. Cecilie ex perſona d. Boliace decedētis añ eum, tam ex iure ſpeciali, ſcz patris ſibi cōpetēti. per l. ſi infanti. C. de iure delib. quā etiam de iure cōmuni. ex virtute iuris deliberandi tranſmiſit ad dictam d. Bartolam, ſicut ad quemlibet alium heredē. per d. l. cum antiquioribus. ita iſtud ius adeundi de iure cōmuni. ex virtute iuris deliberādi, tranſmiſit ad d. do.
3 Bartolam eius matrem heredē ex teſtamēto. †Patet ergo manifeſte, q̄ d. do. Bartola habuit ius adeundi hereditatē d. do. Cecilie, ex perſona d. Boliace intra annū, ſed intra illū annum adiuit, vt ſtatim dicā, ergo apparet quod dicta hereditas dicte do. Cecilie, p̄o parte dicte Boliace pertinet ad do. Bartolam. Quod totam adiuerit, apparet ex his que ſupra ponūtur. Hā
b bonaᵇ dicte do. Cecilie tenuit, & quedā ex his diſtraxit, q̄ citra ius, & nomē heredis fieri non poſſunt: ergo inducit aditio. l. p̄o herede. §. papinianus, in fi. ff. de acqui. he. & l. j. & ū. C. de rep. he.
4 †Reſtat vt videamus, quid iuris ſit de hereditate d. do. Cecilie p̄o portione d. Conceſſe ſue filie decedētis poſt mortē d. Tho. ſui patris. Et conſtat quod do. Conceſſa ius delib. non habuit,
c neq; ad ſuos heredes tranſmiſit. Nam tempore quo dicta Cōceſſa deceſſit, nō habebat patrē, nec tutorē, nec aliū adminiſtratorem legitimum, & ſi non poteſt dici, quod deceſſerit ſciēs vere: q̄ infans erat: nec fuit ſciēs, q̄ adminiſtratore carebat. Nec poteſt dici quod p̄opter ſciētiam patris tranſmittatur ius deliberandi, q̄ d. l. cum antiquioribus. requirit q̄ quis ſciēs deceſſerit, hoc eſt, quod ſcientia ſit adiūncta tempori mortis. Unde ſi pater virciſſet tempore mortis d. Conceſſe, trāſmiſiſſet dictum ius, p̄out dictū eſt §. in p̄cedētibus. Sed q̄ pater ante deceſſit, & ſic dicta ſciētia non fuit cōiuncta morti dicte Cōceſſe, non potuit tranſferre ius deliberandi. Et ad hoc quod ſcientia deberit eſſe cōiuncta morti, facit ff. de nox. l. in delictis. §. ſi extraneus. & de teſ. mil. l. ſi Titius. Cum igitur ipſa Conceſſa nō adiuit hereditatē d. Cecilie ſue matris, nec alius ſit, qui poſſit ex eius perſona apparet q̄ ipſius Cōceſſe portio accreſcit d. Bart. que hz portionē Boliace, vt ff. de ſuis & leg. l. ſi ex pluribus. vbi eſt expreſſum. Et ſic cōcludaf q̄ hereditas d. Cecilie in totū pti net ad d. Bar. auiam paternam dictorum pupillorū. Et ita cōſulo Bar. Et idem conſulo ego Fran. Tigrini.

ADDITIONES.

a Th. D. Dña Leci. Alias incip. factum tale eſt do. Leci. & de hoc conſi. cxxiij. in ij. vol. inc. Titius. & Alex. in l. cum antiquioribus. C. de iur. deli. & ibi vide apoſt. ad Bar.

b Nam bona. No. q̄ per retentionem, & venditionem rerū hereditariarum inducitur aditio p̄o infante.

c Tranſmiſit. No. q̄ infans carēs patre, vel alio legitimo adminiſtratore, non pōt dici ſciens vere, vel ficte, merito non tranſmittit. Sz. an ſcientia tutoris, qui nō ſatiſfecit, vel inuētarium non fecit, ſufficiat ad ius deliberandi tranſmittendum, videtur quod ſic, per l. ſi. C. de tu. & cu. qui non ſatiſfe. Item no. q̄ ſufficit ſcientia primi heredis, lz ſecundus heres deceſſerit ignorans, ſecundum Bar. per l. videamus. ff. q̄ met. cau. Bal. vero tz in l. ſi infanti. ver. iij. queritur. C. de in. deli. q̄ ſcientia tutoris non ſufficiat, ideo ibi videas.

CONSIL. CCXXXIII.

Si ſtatuto cauef̄ q̄ p̄eſtās auxilium ad delictū puniaf̄ in mille libris, tunc p̄eſtās opē ad homicidiū commiſſuz per plures, nō tenetaf̄ niſi p̄o vno auxilio, & non p̄o multiplici.

1 ☞Statutum puniens in mille dantem auxilium delinquenti, an ſi pluries dederit huiuſmodi fauorem, puniatur vna, an vero multiplici pena.
2 Connexitas plurium actuum ad eundē finem tendentiuz, incurſum vnius pene tantum operatur.

Lege municipali habetur q̄ p̄eſtans auxilium ad delictū committēdum puniatur in mille libris, & plures ſimul in perſona Titij homicidium commiſerunt. Sempronius eis p̄eſtitit auxilium. Ad p̄edi. queritur an dictus Sempronius punitur in mille p̄o qualibet percuſſione. Nam ad pluralitatem delictorum ſequi debet pena pluri

ficatꝰ.l.nunquam plura.ff.de priuatis delic.z l.relegati.de pe.z l.si adulterium cum incestu.de adul.l.j.§.antepe.ff.ad Turpil.

1 †Item contrarium dico,qꝫ vna pena solum veniat puniendus, ac si vnum tm̃ solum fauorē prestitisset.Nam,q̃ operatur multi pliciter connexitas,in eadē persona, operaī concursus, ad idē tempus,in idē delictum,in diuersis personis,que cōicato consilio,z cōiter ad delinquendum processerunt:vt no.colligitur in l.

2 semper aduersus.§.si in sepulchro.ff.quod vi aut clam̃ †Sꝫ connexitas plurium actuum ad eundem finem tendentium operatur,q̃ vna pena sit tantum imposita vt l.illud.in fi.ff.ad legē Aqui,z sic vna pena pro omnibus imponatur.Pro hoc facit l.ij. ff.de his qui deie.vel effu.z l.j.§.hominibus coactis.ff. vi bono. rap.z l.item apud labeonem.§.si curauerit.z ff.de iniu.z de hoc in l.si in ripa.ff.ad legem Corn.de sica.Et ita dico, z consulo ego Bar.

CONSIL. CCXXXIIII.

An missio inuentarij priuet heredem Trebellianica, sicut Falcidia. Item an tunc debet detrahi es alienum.

1 ☞Inuentarij omissio priuat Trebelliānica,sicut Falci.
2 Inuētarium qua ratione inductum fuit,z in cuius beneficiuꝫ.
3 Paria sunt non esse,z non apparere.
4

Lena Mactarelli fecit testamētū, z istituit heredes suos duos filios ser Andream.z Antoniū, z eis substituit,vt in instrumēto eius cōtinet scripto manu ser Andree notarij,z in ipso testamēto talē vltimā volūtatē fecit qꝫ si predicti filij ambo decederent sine liberis,voluit qꝫ eius hereditas,z bona omnia deuenirēt ad Petrum suum fratrem,modo Andreas in vita sua de bonis, z hereditatibus istius lene vēdidit vltra dimidiā, z demū postea mortuo Antoniō in pupillari etate iste Andreas fecit testamentū,z in suo testamēto onerauit suā hered.tatē debitis etiā legatis, z Petrū predictum suū fratrem fecit heredē pro parte, z mihil vltra relinquit in sua hereditate quā sua bona que fuerant Lene,que debebant deuenire in petrū,que nō sunt dimidia hereditatis dicte lene,z fecit ēt d. Andreas codicillos,in quibus etiā reliquit tertiā partē suorum bonorum mobiliū z immobiliū cuidā Pipo: demum post predicta d.petrus intrauit tenutā,z possessionem dictorū bonorū dicte lene,pro parte sibi debita, per testm̃ dicte lene,post adimit hereditate dicti Andree,cum beneficio inuentarij,z non constat de inuentario.Queritur modo,si dictus petrus dꝫ habere ista bona iure verborū scriptorū in testamento dicte lene,cū non sit ibi tantū q̃ sit dimidia pars propter vendi tiones factas p.r dictū Andreā.Ulso testamēto dicte lene, z si habere debeat partē de dictis bonis,nunqd dare debeat tertiā partē dicto pipo.Ulis codicillis dicti Andree, cū in bonis, z hereditatibus dicti Andree nihil aliud sit, quam dicta bona, que debebāt esse petri,vigore testamēti dicte lene,ꝛc.Ulso pun

5 cto predicto,z cōpehēsis in eo examinatis,videt de iure dicendum,nullā deductionē fiendā debitorū,vel alicuius Trebellianice per dictū petrū heredem debitorē.Hā Trebellianice tunc pōt fieri deductio,vbi heres feciſſet inuētariū. Si autē inuētarium nō fecit,tenet de suo cōplere.§.si vero nō fecerit,ibi,cōplebit legatarios.in authē.de here.z Falci.z not.in l.si pecunia.de

6 lega.ij.†que solēnitas omissa inuētarij priuat Trebelliānica, sicut Falcidia,nā Falcidia est nomē cōpehēdēs Trebellianicā, vt no.in auth.vnde si parēs.C.de inoffi.test.sed lex priuat Falcidia propter omissionē inuētarij.l.scimus.§.z si prefatā.C.de iure delib.z in auth.de here.z Falc.§.scimus.ergo z Treb.†Preterea, ratio inducēs inuentariū,z eius beneficiū fuit, vt videat ratio eoꝝ.que testator dimisit in patrimonio suo tpe mortis sue vt heres fraudari nō possit,vt prealleg.§.scimus.z §.si vero absunt.de here,z falci.sed rogatꝰ heres de restituēdo, ita tenet ad istam rationē fideicōmissarijs vniuersalibus: sicut z legatarijs particularibus,z creditoribus,vt bene no.in l.tale.§.Titꝰ.de condi,z demō.z no.tenet per Mod.in aut.sed cū testator. C. ad leg.Falc,z in addi.Spe.noua refert Ly.fm Richar.Malū.z tꝫ do.Jac.de Bel.in lectu.in auth.de her.z Falc.§.si vero absunt.

7 z per Boffr.in libellis,in ti.de legi.z senatusc̄ō. C†Et ideo posito quod iste petrus possit dici rogatus de restituēdo vniuersum quod exigit,vt Trebellianica retineri possit,vt in l.nā qꝫ. in fi.z l.cogi.in prin.ad Treb.z §.generaliter.Hec obstat quod dicitur fecisse inuētarium,qꝛ idem sunt nō esse,z non apparere, vt l.in lege.ff.de ẽptē.empt.Sed si consideremus relictū factum pipo tertie partis bonorum mobilium, z immobiliū, istud fuit legatum tertie partis dictarū rerum, nec fuit commodū actionum,nec commodū immobiliū,qꝛ actiones,z obligationes sunt species per se,nec est mobile,vel immobile.l.quam Tuberonis. ff.de pecul.z de re iudicata.l.a diuo pio.§.in vēditione, z Speculatoꝛ hoc tꝫ in titu.de fruc.§.j.versic,sed pone quod prelatus

quidam,quod autē hoc casu non debet fieri detractio eris alieni,est casus ff.de vsufr.leg.l.si.prout loquitur de legato certarū rerum,prout est hic,ex eo quod dixit,mobilium,z immobiliuꝫ, Preterea,dictum fideicommissum erat debitum ipsi heredi,a quo relictum est ipsi Pipo,z sic non pōt deducere qꝫ testator potest legare rem heredis pro parte,siue in totum,l. vnum ex familia.§.si vnum.z §.si duos.de leg.ij. Preterea,cum inuentarij non confecerit,tenetur prestare solida legata,etiam si vires hereditatis excedant,vt C.ad legem Falcid,aut,sed cum testator. Bart.

ADDITIO.

a Dn.D.CLena zMactarelli.Adde qꝫ contrarium consuluit Bar.z sic retulit in cōsi.ij.incip.d. Jo. Arduini.z ibi scripsi plura de isto consi. Bar.de quo vide Jaſ.in l.Marcellus.nu.lvi.ff. ad Treb.z Corne.in consi.cccliij.in ij.vol.incī.plura.z Jo.de Anan.in consi.vj.in addi.Lud.Bolog.

CONSIL. CCXXXV.

Si in testamēto preteritur posthumus.z substituitur eraneus alijs filijs cū clausula codicillari, si non vꝫ iure testamenti,ꝛc,ls postea moriatur posthumus, non venit ille substitutus etiam per fideicommissum, nec legata in tali testamento valent,z auth.ex causa.non habet locum hoc casu.

1 ☞Clausula codicillaris an extendatur ad casum,quando nascitur posthumus,de quo non fuit cogitatum.
2 Codicillos facere simpliciter,z dicere,si non valet iure testamēti,dissimilia sunt.
3 Legata an debeantur per auth,ex causa, casu quo de posthumo non fuit cogitatum.

a

Lapus a fecit testamētū, in quo sibi suos filios instituit hēdes, quos habebat:deinū moriētibus istis filijs,z matre eorum, idē Lapus accepit aliā vxorē ex qua habuit filios,mortit lapus nullo alio cōdito testamēto, nisi dicto pmo testamēto,in quo de posthumis nullā ẽ habita mētio,nisi q̃ substituerat dictis primis filijs quēdā suū agnatū. Primo q̃rit,an mortuis dictis filijs posthumis dictꝰ agnatus hēs scriptus hereditatē petere possit,vt ex fideicōmisso veniēt.bꝰ ab intestato,propter clausulā codicillarē, si nō vꝫ

b iure testamēti,ꝛc.Secso,an legatab,z scripta in testō debeātur. Et videtur,q̃ ex vigore dictorū verborum,si non valet,vel valebit,ꝛc,scriptus heres nō possit petere fideicōmissuꝫ,nec legata

c debeantur in casu predicto,quod probo rationibus,*elegib*,

1 †Sicut per testatorem inseritur clausula,si non valet,vel valebit,ꝛc,ita i testamēto militis est de iure clausula,si nō valet,vel valebit,ꝛc.iure communi,valeat iure militari,vt ff.de testmil. ij,sed in testamento mil.hec clausula non extenditur ad casuꝫ, quā lo nascitur posthumus,de quo nō cogitauit.vt C. de testmil.l.si cum vel in vtero.ergo eodē mō in proposito. Secundo per rationem.l.si vnquam.C.de reuo.do,sicut filij natiuitatere uocatur donatio iam facta multo magis legata,z fideicōmissa. Tertio,per tex.de vulg.z pup.l.ex facto.versi.igitur etiam,vbi expresse dicitur q̃ non est verisimile testatorem,vel Principē de hoc casu cogitasse,vt voluerit filios nascituros ex se hereditate priuare,ergo.ꝛc. Item per tex.de iure codicil.l.penul.vbi dicitur q̃ nō est verisimile predicta reliquisse,si de filijs cogitasset.Non obst.l.si quis cuꝫ testamentū.ff.de iure cod.qꝛ ibi testator expſe voluit legata debere Al.qꝛ alias ab eo qui sibi futurꝰ esset heres absqꝫ alia conditione,vnde eius posthumum bene videtur substituisse tacite,vt ibi dicit in tex.quod hic non est.imo posthumus est preteritus, z vt preteritus rumpit,z sic videtur eū fideicōmisso grauasse.Hoc probat,qꝛ sicut dicta verba,si non valet,vel valebit,ꝛc,hoc important,seu operant,vt in causa istati illo testamento,seu codicillis ius prioris testamēti rumpatur,vt de testamēto mili.l.querebat.in prin,vbi tex. expresse dicit,quod verba hec important,vt quibuscunqꝫ modis,vel cōditionibus testator voluit heredes,z legatarios habere,ex testamento solū hoc immutat q̃ prius debebāt iure directo,nūc debeatur iure fideicōmissi,z mihil aliud per dicta verba addit,sed non est dubium q̃ vigore talis testamenti testator voluit instituere heredē,si posthumus,de quo non cogitauit, nasceret,vt §.probatum est in milite testante.illa enim verba,si nō valet,ꝛc. hoc important,vt ex eo casu quo testator voluit eū habere iure institutionis,q̃ est si posthumus nō nasceret,quo casu habeat

2 si testamentum contigerit non valere, vel ex defectu solēnitatis, vel ob hereditatem nō aditam. †Ex hoc etiā apparet,hoc aliud est facere codicillos simpliciter,aliud est dicere,si nō valet iure testamēti,ꝛc.z per hoc non obstat d.l.si quis cū testamētū, nec ob,quod dicitur,quod post natiuitatem posthumi testator superuixit tanto tempore quod potuisset mutare testamentum si voluisset,nam hec allegatio tollitur per l.ij.C.de inoffi.testa.

nam illa coniectura tunc assumitur quando alij filij sunt institi, secus quãdo extranei, vt ibi patet in fine: z etiam per ratio nem, q̃ potuo quod testator hoc voluisset in illo medio tẽpore: tamen ista voluntas non fuit legitima, nec facta coram solenni numero testium, z sic nullius valoris. Et predicta quantum ad illud quod queritur, scilicet, de viribus illius clausule, si nõ valet, vel valebit. ꝛc. †Superest videre an legata debeantur vigore
3 aut ex causa. C. de lib. pret. Circa q̃s, omissis disputationibus, breuiter scribo quod sentio, scilicet, quod legata non debeãtur dicto casu, cum testator de posthumo nõ cogitauit, q̃ sicut hodie conseruantur legata per authẽt. non obstante preteritione, ita olim in testamento obseruabantur testamenta, sed tunc non porrigebantur ad predictum casum q̃n preterijt posthumus, quoniam non cogitauit, vt dicta l. si cum, vel in vtero. de testa. mili. ergo, ꝛc. Item per rationem l. vnquam. C. de reuocã. donationib. q̃ ii reuocatur donatio per natiuitatem posthumi, multo magis legata. ¶Preterea est ter. in corp. vt cum de appellatione cognito, §. inautem hec obseruata non fuerint. ex ratione ter. dicit enim, nullum exheredatis liberis generari preiudicium, z sequitur, ne filij falsis accusationibus condemnentur. hoc refertur ad exheredatos inserta causa, non tamen vera, vel si falso accusantur, z sequitur, vel aliquam circunscriptionem in parentum substantijs patiantur, hoc referatur ad eos quos testator preterijt scienter, nam circunscribere est per dolum aliquẽ decipere, vt ff. de in int. resti. l. j. z ibi no. sed in eo quẽ testator ignorabat non põt committi dolus, vel circunscriptio. vnde verba auth. non referantur. Concludit ergo quod legata non debeantur hoc casu. Bar.

ADDITIONES.

a Th. D. ¶Lapus. Alias incip. quidam nomine lapus, z ita al leg. do. Jas. in auth. ex causa. C. de lib. preter. in versicu. tertium dub. z vide Bar. ff. in consi. xiij. incip. ex facto. z in consi. ccx. in nomine domini amen. omne illud. z in d. aut. ex causa. z ibi vide apostillam. z in l. j. in fi. C. de posthu. her. instit. z ibi apostillam. z in l. in v. q. z ibi apostil. And. Barb. ff. de iu. codic. z vide plene per dom. Jaso. de hoc consi. in aut. ex causa. in versi. sed succedit alia.

b B. L. ¶Secundo an legata. Breuibus, quia hec in locis vulgaribus plenissime examinantur vltra ea, que ibi habentur, addite paulum de Cas. tenentem contrarium plene respondentem omnibus. ff. all. consi. lviij. z seq. Aug. consi. ccvj. incip. pet. de vbe vet. tenet opi. Bart. de qua ff. z in consilio cuij. incip. in Dei nomine hec questio, habet duo dubia. in quibus consilijs dicit, q̃ cum hec quest. esset de facto perusij quod omnes doctores ciues z forenses consuluerunt vt ff. z in consi. etiam superioribus cc. z ccvj.

c Th. D. ¶In casu predic. Vide plene per Jas. in d. aut. ex causa. in ver. Fm dubium. C. de lib. preter. Bar. in d. consi. ccx.

CONSIL. CCXXXVI.

Vnpromittens sub certa pena, q̃s Berta cõtrahet matrimonium cum aliquo teneatur ad penam si nõ, vel non potuit facere.

1 ¶Promittens factum alienum sub certa pena quod non potuit adimpiere ex parte sua, an ob hoc incidat in penam.

2 Difficultas stipulationis impedit penalem commissionẽ in stipulatione contentam.

a b **Martinus** promisit se facturum, z curaturũ q̃s Berta contraheret matrimoniũ cũ P. cũ adhuc esset in pupillari etate z hoc sub certa pena aduenĩẽte tẽpore pubertatis. Martinus fecit quicquid potuit q̃s Berta nubere d. P. sed non potuit hoc facere, queritur an Martinus in
1 cidat in penam, ad quam sit obligatus ex tali promissione. †Et facit dubium, q̃ si tantum iurasset Martinus hoc facere, exclusaretur a sacramento, faciendo quod poterat, extra de spons. c. sicut. z c. ex literis. Item, q̃ solet dici, quod difficultas prestationis non liberat quem a pena conuentionali, l. continuus. §. cum illud inspiciendum. ff. de ver. obl. Dico, q̃s iz difficultas nõ
2 impediat cõmissionem stipulationis quo ad illud †q̃s in stipulatione principaliter deducitur, vt d. §. illud. tamen difficultas impedit commissionem penalem stipulationis, secũdum verum intellectum, quod probatur ff. ad legem Rho. de iact. l. si vehenda, §. pe. z si. z est casus in l. ij. ff. si quis cautio. licet gl. dicat, q̃ in nucleis est speciale: sed male dicit. z que sit ratio quod difficultas impedit commissionem penalem stipulationis, non autem principalem, colligitur per l. cum res. §. pe. de leg. j. z l. apud Julianum, §. ipsius quoque. z hoc puto verum, z sic intelligit D. §. illud. sed si bene inspiciatur est casus in prealleg. l. si vehenda. §. pe. in fi. Bar.

ADDITIO.

a Th. D. ¶Martinus. Vide Bar. z doc. in l. Titia. ff. de verb. obliga.

b B. L. ¶Curaturum. Vide consi. cxvij. z cxciij. z cclxxix.

CONSIL. CCXXXVII.

Si mater dotauit filiam stipulatur sibi dotem restitui so. matri. morte viri cum filijs, an morta filia cum filijs dz habere eandem dotem, vel cedat lucro viri, q̃ fuit iste casus omissus in stipulatione.

Mater dedit dote pro filia, stipulata est sibi dotem reddi soluto matrimonio morte viri sine filijs, contigit quod est solutum matrimonium morte viri, cum filijs, ꝛc. De isto consilio, vide supra in consilio cxiij.

CONSIL. CCXXXVIII.

Testamentum occulti excõicati vz, publici vero nõ, z hic qd de testo vsurarij.

1 ¶Testamentum excommunicati occulti, z publici an z quando valeat.

2 Prelatus publice excommunicatus non confert beneficia, secus si est occultus.

3 Testamentum vsurarij manifesti an z quando valeat.

a **Existens** petrus publice excõmunicatus, z denũciatus per ecclesias ciuitatis perusij. pena aggrauata dicta excommunicatione. p preceptum factum ex parte ordinarij, multis periculis de ipsius parochia, z contrata, vt eidem nullatenus participare debeant in comestione, potu, loquela, z alijs, conditet testamentum: z quesitum fuit, z reuocatum in dubium, an ei⁹ testamentum valeret, vel non. Certus est querela, an testamentum excommunicati valeat, z hinc inde varie sunt opi. quas recitat Arch. extra de exceptionibus, c. pia. li. vj. no. Jnn. extra de sen. excommu. c. cum voluntate. z petrus de San. tenet, quod testamentum excommunicati valeat. Host. in d. c. pia. z Bza. in c. ca nonum. sub hac distinctione, z distinctione ad consonantiam reducunt, videlicet quod prima opi. affirmatiua procedat in occulto excommunicato, secũs vero opi. procedat in publice excommu
1 nicato, z huius distinctionis multe rationes assignãtur, †Prima ratio est, quia si recte inspiciantur rationes, z iura, que pro prima opi. inducuntur, cõmuniter procedunt, z respiciunt personam excõmunicati occulti. Rationes, z iura pro secunda opinione inducta, respiciunt z procedunt contra publice excommunicatum, z nõ contra occultum. Et huius distinctionis euidens ratio est, q̃ licet excõmunicatus sit extra ecclesiã, tamẽ si est occultus, non proprie censetur extra ecclesiam, eo q̃s nõ euitatur ab ecclesia, z secũ participandum est, z peccat qui eum in publico vitat, z prodit socium: adeo nõ est mirũ, si eius testamentum valeat. Publice excommunicatus est omnino vitãdus, z quãtum ad se, z alios. extra ecclesias est cẽsendus, ideo omne benencium ex lege prouenies, z descendens est sibi denegandum. ¶Premissa probantur vij. q. ij. si tantum. z extra de sent. excõ. c. cũ ab homine. in aut. de primi. dot. §. q̃ enim dedimus. ¶Preterea, in multis similiter hec distinctio probatur. Constat enim, q̃ rescriptũ impetratum a publico excommunicato nõ vz: secus si ab occulto. Item prelatus publice excommunicatus nõ confert beneficia,
2 z si cõfert, nõ vz collatio: secus si occultus. Itẽ non vz instrumẽtum a notario publice excõicato confectum, secus si occulte. Et multa alia possunt reperiri similia. Predicta probantur extra de rescrip. c. j. lib. vj. z quod ibi no. per Arch. extra de re iudi. c. ad probandum. z per id quod no. Jnn. extra de dolo, z contu. c. veritatis. z Jo. And. extra de sen. excom. c. decernimus. z c. licet eo. ti. lib. vj. quod c. optime facit. ¶Nam ibi dicit, quod excommunicati per denunciationem a legitimis actibus repelluntur. z hec videtur opi. Arch. in d. c. pia. ibi dum dicit, q̃ iura nõ plus arctant excommunicatum, nisi q̃ euitetur, z repellatur, ita q̃s
3 eius testamentum non valeat. †Sed quid de vsurario manifesto, an eius testamentum valeat? Dic, quod non, nisi de vsuris satisfaciat, vel de satisfaciendo cautionem exponat, secundũ formam illius c. quanquam, de vsuris, libr. vj. z Host. in c. pia. de quo in auth. credentes. C. de hereticis. Bartolus de Saxoferrato.

ADDITIO.

a T. D. ¶Existẽs. Adde istis plene Aug. consi. x. inc. in Dei nomine, an causa predicta. z vide Federi. consi. lxvij. z vide Alex. de Jmo. in l. si queramus, in fin. ff. de testam. in addi. Barto. addas hic.

CONSIL. CCXXXIX.

1 ¶Tutor an teneatur consignare pupillo omnes res in inuentario scriptas.

2 Tutor non tenetur de casu fortuito.

6 PRoponitur quod Archol⁹ Bofredi de Tuderto assumpsit tutelā Simonis, z Matthei, violēter pupillorū, qui Archolus inuētariū fecit, z in inuētario posuit certas domos positas in comitatu perusij, z aliquas possessiones positas in comitatu vbis Veteris z ēt turrim que olim fuerat domini Gulspondi cū omnibus adiacētibus, proponitur etiā quod si dictus tutor dictas domos positas in ciuitate Perusij possedit: tamē dictorū bonorū possessio fuit occupata per quosdam nobiles de Tuderto etiā ciues perus. tpe guerre ciuitatis Tuderti, quo tēpore dictus Archolus non patitur pariter venire ad ciuitatē perus. Proponitur etiam, qō aliarum possessionum supascriptarum dictus Archolus nūquā habuit possessionē nunc tēpore reddēde rationis, petit ab ipso Archolo per dictos pupillos qō reponātur in possessione dictorū bonorum,
5 cum ea in inuētario posuit, querit quid iuris. ¶ Ad predicta respondeo, qō ꝛz dicatur in l. fi. in prin. C. arb. tut. qō ea que scripta sunt in inuētario, faciant fidē contra tutorē, adeo qō nō admittitur probatio in cōtrarium: tñ illud dz intelligi, quatenus significatio verborū necessitatē importat, z non vltra. Hō enim dz a significatione verborum recedi, l. nō aliter. de lega. iij, z §. fi is qui nauem, l. j. ff. de exerci. Sed si bene dicti inuētarij verba inspiciantur, dict⁹ Archolus nō asseruit se dictas res inuenisse, nec ad eius manus peruenisse, sed solū asseruit illas in hereditate esse qō pōt esse sine possessione, l. rem in bonis. de acqui. rerum do. z ipse qui dicta bona in inuentario posuit, ꝛz dicta verba interpretari, l. fi quis in tētione. ff. de iudi. Sufficit ergo d. Archolo, quod ipse tēpore reddende rationis ostendat instrumenta, z iura, per que appareat dicta bona eē in dictam hereditatē iure dominij, vel quasi, ꝛz non iure possessi. tenetur assignare possessi. ex vigore dicti inuētarij, cum eas ad se peruenisse, vel inuenisse in bonis inuētarij non asserit, quantū vero ad d. domos positas in ciuitate perus. que occupate dicūtur, videtur sufficere dicto tutori, si dictas domos reassignet, z de occupatione fidē faciat.
2 †Hō enim tenetur tutor de casu fortuito, l. qcquid. C. arbi. tu. ꝛz dicta occupatio, vt proponit, est casus fortuitus, cū nulla possit ei culpa imputari. l. contractus. de reg. iur. Ad qō presupponit qō propter guerras, z insidias ad ciuitatem peru. accedere non poterat, propterea ab omni culpa videtur excusari, l. ij. §. sed z si quis. z §. seq. ff. si quis cau. Bar.

ADDITIO.

8 Tho. D. ¶ Proponitur. Alias incipi. Licholus. z secundum ordinem perusin. est in prima parte iudiciotum, nu. xliij. z adde quod Jo. Firma. in suo reperto, in versi. tutor reddit rationem. z in ver. vij. dicit, quod tutor debet restituere pupillo, z eum ponere in possessionem omnium bonorum in inuētario descriptorum, z alleg. Bart. in isto consi. tamen in rei veritate Bar. dicit contrarium per l. fi. C. arbi. tu. de cuius intellectu vide Barth. Soci. in cons. lxj. incip. in presenti consultatione. z Jaso. in l. nemo pōt. de leg. j. z Ang. de Are. in §. preterea. el ij. instritu. de except.

CONSIL. CCXL.

Ad hoc vt heres incidat in penam propter nō soluta legata, requiritur qō fuerit interpellatus.

PRoponitur quod viso testamento Frā ciscoli, in quo cōtinetur q̄ reliquit Clare filie sue centum libras, ꝛc. De isto consi, vide ē. in consi. xxix.

CONSIL. CCXLI.

Dixit testator, si filius me⁹ decesserit sine filijs, talē substituo. z volo qō ad ipsum deueniāt bona mea, decessit testator: eo mortuo decedit dict⁹ eius fili⁹ in pupillari etate, vtrum substitutus directo, succedat directo impuberi, an per fideicommissum.

1 ¶ Substitutio facta hoc modo. si filius meus decesserit sine filijs, substituo talem an dicatur fideicommissaria.
2 Substitutio dubia, an z quibus concurrentibus interpretāda sit pro directa.
3 Verba substituo, deuenio. z peruenio, cum similibus. sunt cōia.
4 Verbum substituo, est magis directum quam verbū, deuenio.
5 Substitutio quando est fideicommissaria qua actione vti debeant ipsi fideicommissarij.
6 Testator non potest pro anima de alieno largiri.
7 Conceptus vnicus colligitur secundum vnicum loquendi modum subsequendi.

8 DAter filio impuberi heredem substituit hoc modo. si filius me⁹ decesserit sine filijs vno vel pluribus talem substituo, z ad ipsum volo quod deueniant bona mea, decessit testator, eo mortuo decedit dictus filius eius in pupillari etate, que-

ritur vtrum substitutus directo succedat impuberi, tanquam pupillariter substitutus, an vero dicta substitutio sit fideicom
1 missaria. † Et dico predictam substitutionem fideicōmissar. esse, vt no. Accur. C. de impub. z alijs substitutio. l. precibus. in glo. in verb. fideicōmissi. que incipit, secus dicerem. z ff. de vulga. z pupil. l. centurio. in gl. magna. versi. si autem dixisset. z instru. de pupil. subst. §. extraneo. in gl. quod semper. idem tz Jacob. de Are. in d. l. precibus. in addit. sua. ver. si vero vtatur. de verb. communi. idem Ly. ibidem, z Jacob. But. d. Ego in summa. eodem tit. idem no. extra de testa. c. Raynutius. hoc tz Dyn. in disfunctione substitutionis quam ponit in l. Lucius. ff. de vulg. z pupil. z Ddof. z multi alij doc. est versū quod aliqui tenent contrarium, z alleg. gl. que est instr. de pupil. subst. §. qua ratione. in fi. mag. glo. sed illa intelligitur quando testator vitur distributione temporum, vt no. in d. l. precibus, vel illa gl. hoc non dicit quia non dicit quod in pupillari etate facta per verbū substituo, sit directa, sed per verbum heres sit. q̄ est mere directū, z predicta sunt vera maxime vbi mater est in medio quia fauore matris dubia substitutio interpretatur ꝛ eum heredē, vt no. de instr. z sub. l. vlti. in d. l. precibus. z d. l. centurio, z d. §. qua ratione. z C. de test. milit. l. in testamento. in glo. expresse tex. ni c. i. extra de test. lib. vj. quia ibi substitutio facta fuit per verbum mere directum, scz per verbum, morietur, prima enim substitutio ibi facta, z sed a etiam substituto ibidem facta fuit per verbum instituo, vt ibi patet. Verbum enim, instituo, est mere directum, vt ff. de hered. inst. l. j. §. si ex fundo. z §. sequitur. z ff. de test.
2 milit. l. querebatur. ff. de vul. z pupil. l. ij. z Dy. in d. dis. † Et sic dicatur, quod substitutio dubia interpretanda est fore directa, z d. c. si pater, z no. de vulg. z pupill. sub. l. verbis ciuilibus. ibi respondetur, quod illud verbum duobus concurrētibus, videlicet quod conueniat verbis substitutionis, z personis, hoc est, quod sit facta per verba, que prius adaptētur ad directam substitutionem, quam ad fideicommissariam, vt ibi patet, z ita intelligitur gl. d. l. verbis ciuilibus, nam in l. fi. C. de hered. instit. per quam l. glo. se fundat, erat verbum mere directū, scz, heres esto, ideo trahitur ad directam substitutionem. Hon ob. l. centurio, nec l. verbis ciuilibus, quia in qualibet earum fuit facta substitutio per verba mere directa, vt ibi p⁹ sub ver. directo. z in glo, parua posita sub illo ver. in d. l. verbis ciuilibus. in j. glo. q̄ ita facta fuit per verba, ille sit heres. licet glo. in d. l. precibus. super hoc dicat contrarium, sed in hoc ab omnibus reprobatur, q̄ est contra d. l. centurio, secundum Dyn. z alios, z predicta etiā
3 tenet Ray. de Forli, z Buli. de Cu. in d. materia substi. † Istud autē quod dixi de verbo substituo, idē dico de verbo deueniat, seu perueniat, z his simil. quia cōmunia sunt, vt patet. quia eorum proprio significato stāt eque in significatiōe directe. ergo verba ipsa sunt cōmunia, vnde iudicandus est de eis fm subiectā materiā, z rationē adiūncti, sicut de verbo substituo. nec eius aliter est dicendum de verbo, deueniat, quod est compositū de z veniat, quam de verbo perueniat, est compositus ex per, z veniat, de quo verbo peruenīat, est lex expressa, que adapratur ad fideicommis. vt ff. de leg. iij. l. fideicommissa. §. hec verba. ff. ad Trebel. l. heredes mei. §. cum ita. z C. de fideicō. l. cum virum. vbi restitutiones continentur appellatione verbi peruenīat ergo fideicommissum continetur sub isto vers. idem probatur in auth. de restī fideicom. §. manifestum. in prin. col. ix. ¶ Preterea lex dicit, quod hereditas dicitur aduenire, quādo ex testamento defertur hereditas directe vel per fideic. vt ff. ad Treb. l. j. post princi. z ff. de fideicom. here. peti. per totum. preterea expressum est, q̄ verbum deueniat, arctatur ad fideicōmissum, ex
4 tra de testa. c. Raynaldus. † Preterea, magis est directum verbum substituo. quā verbū deueniat, quod patet. Nā substituo propie exponitur, i. sub cōditione instituo, vt ff. de vulg. z pup. substi. l. j. ff. ad le. Falci. l. in ratione. §. q̄ vulgo. z §. si filio, z tamē in casu predicto trahitur ad fideicōmissum, z exponitur substitutio, i. secundi heredi statutio, vt ff. ad Treb. per totū. z C. eo per totum. ff. de lega. ij. l. heredibus. z l. cum patronus. cum si.
5 † Ex quib⁹ euidenter cōcluditur substitutionem predictā esse fideicommissariam. z fideicōmissarij non possunt vti actione here, sed hereditatis tantū facta restitutione, vel habita pro facta vt ff. ad Treb. l. cum hereditas ex fideic. Hon ob. quod no. per Jnn. in c. Raynal. vbi dicitur q̄ verbū deueniat, est directū: quverum est quādo forma instituendi hoc importat, vt q̄ dixit testator, si decesserit in pupillari etate. tunc enim ratione adiūcti hoc importat: alias accipitur verbum directū, i. de precatiuum vt C. commu. de lega. l. ij. sed non facit ad propositū. z eo modo
6 loquitur C. de testa. l. omnium. cum si. † Predicta confirmo, nisi timeā eo casu vbi testator pro anima substituit: q̄ causa substituendi est determinata ad certa bona, scz ad bōa testatoris tantum. q̄ sibi soli testator vult prouidere, quia anime sue tantū

consider

consideratione habuit nec enim pro anima sua potuit de alieno largiri.j.q.j.c. non est putanda.z riij.q.v. imolatis.z qz causa legendi restringit significatum verbi,vt ff.de condi.z demō. l.cum tale.§.falsaz causam.cui accedit totū illud generale.† Ratio restringit dictum,hoc est intelligendum.si quis nō credit predictis verbis,credat rōnibus:qz vnam substitutionem fecit vnum substituendo,z certum,z iterum vnus conceptus colligitur fm vnicum loquendi modum substituēdi,etiaz si pluribus casibus testator loqueretur, nisi differrent ipsi casus naturali specie:vt verbi gratia.si testator diceret,siue dormiens,siue nō, talem substituo.vnica tantum esset substitutio,vt ff.de ver.ob.l. qs dicitur. Item.ff.de lega.j.l.plane.in prin.z q legitur z no. ff. de proba.l.quis quaginta.facit ff.de lib.z posth.l. cōmodissime. z C.de post.here.instit.l.vlti.in fi.

ADDITIO.

Th.D.C Pater filio. Vide de hoc consi.plene per Alexā.in l. centurio.ff.de vul.z pu.z vide And.Barb.in l.precibus.in j. addi.ad Bar.C.de impu.z aliis sub.z in l.Lucius.in addi.Bart. ff.de vulg.z pupil.

CONSIL. CCXLII.

1 ¶ Auia post matrem debet esse tutrix sine dubio,si voluerit,ceteris legitimis,z datiuis exclusis.

2 PRoua supra scriptum est,z consultum in prīmis ceteris aliis dubijs,idē dico,z consulo ego Bar.de Saxofer.per easdem rationes, attamē super tertio puncto fuerunt multe opi,quando sunt alij legiti-
3 mi preter auiam,sed quando post matrem venit auia, tunc sine dubio ipsa volens,z non negligens debet esse tutrix omnib' aliis legitimis,z datiuis exclusis. Soli enim testamentarij ipsi auie preferuntur,vt in auth.matri z auie.C.quando mu.tu.off. fun.po.z in corpore vnde sumitur. Unde in proposito istam auiam dico preferendam,z etiam si esset locus datiuo ipsa auia debet omnibus preferri.

ADDITIO.

4 C Prout. Hic erat duplicatum idem consilium nu.ccxliij.

CONSIL. CCXLIII.

Si pater substituit filio suo per hec verba,si decesserit ī pupillari,vel postea qñcunqz sine filijs,tunc eo casu fiat de domibus suis vnum hospitale,z vna capella,rc. Itē qs alia bona sua essent dicti hospitalis,z capelle, conuertenda ad perpetuum Dei,z pauperum cōmodum,an per ista verba dicitur testator substituere filio impuberi directe,ita qs matre filij exclusa veniat hereditas ad hospitale. Item de illis verbis,relinquo vxorem meam dominam,z vsufructuariam,quid significent.

1 ¶ Patre substituente filio si decesserit in pupillari etate, vel sine filijs,que substitutio sit.

2 Substitutio fideicommissaria,potest fieri intra tempora pupillaris etatis.

3 Substitutio tēpore pubertatis facta,est ne directa pupillaris, vel pupillaris expressa.

4 Substitutio directa quando dicatur,z quando fideicommissaria,z numero 8.

5 Heres grauatus de restituendo si restituit, non desinit esse heres,z duo insolidum non possunt heredes existere.

6 Substitutionis appellatione simpliciter directa intelligitur.

7 Substitutio vera,z certa,admittitur contra matrem,z preserim ad pias causas.

9 Testator presumitur scire,z scisse iura,per quorum scientiā condidit suum testamentum.

10 Vxor electa domina,z vsufructuaria,an debeat habere alimēta,an vsum fructum.

11 Vxor.an reuertatur ad ius commune,existente ab initio filio,z patre mortuo,z sic est factus locus substituto.

8 Fuit quidam a de Assisio instituēs suū heredem vniuersalem filium suum,z vxorē suam reliquit dominam,z vsufructuariam:z si filius predictus decesserit in pupillari etate,vel postea quandocūqz sine filijs,voluit,iussit,z mādauit, quod tūc in dicto casu fiat de domibus vnum Hospitale,z vna capella per suos fideicommissarios:que capella sic facta,habeatur pro data,z assignata fratribus Beati Antonij,z sub eorum protectione:z reliquit filie sue vltra dotē sex florenos,cetera vero bona sint dictorū Capelle,z Hospitalis conuertenda ad perpetuum Dei,z pauperū cōmodum. Querit,que substitutio sit ista facta dicto filio pupillo,qui pupillus in etate pupillari decesserit,mater petit legitimā.i.debitā iure nature,z et quartam. Itē,qs sit intellectus illorū verborū,dominā,z vsufructuariā.

1 C† Ad primum,que substitutio sit illa,z vtrum matrem totaliter excludat necne. Primo videndum est,an dicta substitutio sit censenda fideicōmissaria.† Et videtur quod sic,z hoc probatur,ista substitutio facta verbis directis, ab eo,qui poterat substituere directo,fauore matris existentis in medio obliquatur.C.de impu.z aliis substitutio.l.precibus.in fi.cōiuncta.l.cōturio.ff.de vulg.z pupil.z C.de test.mil.l.in testamento,in fi. Ita ergo hic fit. Preterea,tātus est fauor iuris qs nedum verba directa facit obliqua, sed aliqñ substitutū excludit totaliter, qui non excluderetur si mater in medio non esset.C.de impu.z aliis substi.l.precib'.C.de insti.z substi.l.fi. Preterea,si dicta substitutio cēseret esse directa,iam omnia bona impuberis deuenirēt ad substitutū quasi ex impuberis testamēto.ff.de vulg.z pup.l. fz si plures.§.ad substitutos.z sic mater repelleretur a luctuosa hereditate sui filij,qs est iniquū.ff.de inoffi.test.l.nam z si parentibus.z validū argumentum ad hoc colligit C. de impu. z alijs sub.l.humanitatis.in rōne legis. Preterea,probo qs etiam si mater nō esset in medio,ista substitutio debeat cēseri fideicommissum,premitto autem qs substitutio fideicōmissaria pōt fieri
2 intra tempora pupillaris etatis,z sic directa.ff.de lega.j.l. fidei commissum.z ff.ad Trebel.l.Scevola.† Preterea, premitto qs in substitutione fideicōmissaria veniunt dūtaxat bona testatoris,z nō filij.ff.de vul.z pup.l.coheredi.§.cum filie. Et ex his sic infero. Testator voluit,z potuit solū substituere in reliquis bonis suis,vt apparet ibi,cetera vero bona testatoris,rc. ergo nō directo,sed per fideicōmissum substituit:qz si directe substituisset testator nō ad bona sua tantū,sed ē z latius substituisset. Et quod illa verba significēt bona duntaxat testatoris p3.ff. de religios.l.ij.§.in locū.z p3.ff.de le.j.l.Stichū,q meus erit.z de auro,z arg.leg.l.si ita.z ff.de leg.ij.l.nuper.z l.qui suos.z arg.ff.de pig.l.paulus. Et pro hoc est argumentū magnū, ex quo mater extitit in medio. Nā premissa verba testatoris bona impuberis complecti nō possunt,nisi per interpretationē extensiuā,sed interpretatio extensiua nō admittitur cōtra matrē, vt prealegatum est ē rc. Et cōfirmatur,qz in prefatione continetur,vt assolet,timēs ne de suis suū post obitū,rc. per que verba videt patere q testator tantū de suis bonis voluit testamentuz ordinare, nec fuit in eius mēte ordinare de bonis impub,qs vtrūqz fecisset,si voluisset pupillariter substituere:prefationes nāqz faciūt nos scire z intelligere posteriora.ff.de hered.inst.l.fin.ff. de origiur.l.j.ff.de edē.l.j.§.si quis.z §.si initium.iuxta illud,nam a priori dio tituli posteriori formatur euentus.C.de impo.luc. desc.
3 l.j.in prin. C† Sed in contrariū ex aduerso, quod dicta substitutio in tempore pubertatis sit directa pupillaris:p3 primo qz quando testator ita dicit si filius meus in pupillari etate decesserit,talem substituo:vel talis succedat. Ista substitutio est pupillaris expressa,vt inst.de pup.subst.in prin. z not.in predicta l. precibus.z in hoc nemo cōtradicit.imo omnes Doct.z gl.con cord.qz est facta in forma pupillaris substitutionis cui competit,rc.sed vbi cōperit forma verb,qz in incertis nō certis ē consecture locus.l.cōtinuus.§.cū ita.ff.de verb.obli.z l.ille,aut ille. §.cum in verbis.ff.de lega.iij.z ff.de exerc.l.j.§.si is,qui nauem.l. Labeo.§.si vero.de sup.legat.z idē si testator sic dicat.Si filius meus in pupillari etate decesserit,vel moriatur bona mea ad talem deueniant,vt c.si pater.de test.li.vj.z extra de test.c.Raynaldus.z idem videtur,si dicat si decesserit,rc.bona sint talis,qz nō quilibet scit dicere,heres esto,vt not.in l.quoties.C.fami. ercis. sed sufficiant qualiacunqz verba apta:tamen,qz leges,non formis verborum imponite sunt,nec parant laqueum, maxime testationibus.C.de test.l.quoniam indignum.z C.com.de lega.l.j. in prin.z arg.C. de contrah.z cō.stip.l.scrupulosam.z l.omnes, illud enim nullā haberet dubitationē,si testator dixisset, heres esto,vel sua sint bona,vel similia.ff.de heredib.inst.l. his verbis. Nam vbi de dominio loquimur,de directo intelligimus.maxime in casu fauorabili,vt in testamētis,vbi verba amplissime accipimus,vt ff.si ager vect.l.j.§.qui in perpetuum.ff. de vsufru.l.
4 Proculus.z ff.de reg.iur.l.in testamentis.cum fi.† Secūdo patet,qz illa substitutio est directa,quando nullo medio defert bona,z ius diuersum, ex qua tunc extitit:z ratione eius pōt hereditas adiri nudo animo,z bonorum possessio peti,z illa est fidei commissaria quādo fides alterius est onerata, sicut cum heres scriptus est de restituendo grauatus,z vnde hoc nomen accepit,p3 inst.de fideicom.hered.in prin.z sic substitutus non capit nomen a seipso,sed per restitutionem. z sic substitutus non habet ius adeundi,sed pōt petere quod heres adeat si nō vult adire.cogatur adire,z restituere, z si adiuit,z non restituit, hz pro restitutione sibi facienda actionē ex testamento.ff.ad Treb. l.qz poterat.z not.in l.j.z ij.de fideicom.here.C.ad Treb.l. non iustam.z ff.ad Treb.l.si legatus.in fi.† Et restituta sibi hereditate nō est heres.qz qui restituit.nō desinit esse heres.ff. de vul. z pup.z l.ex facto.§.vlt.de mino.l.z si fine.§.sed quod papinianus.z duo insolidū non possunt heredes existere.l.quod cōtra. §.vni duo.ff.de re.iu,sed effectu quodam non est heres.ff. quod

cum eo.l.si filiusfamilias.z q2 iste per additionem,quam fecit heres,sentit commodum,q2 firmatur in fideicommisso.vt C. de fideicom.l.eam quam.nec potest conqueri si heres Trebellianicam detrahit,q2 ex illa hereditate extrahit regulariter, ex qua Falcidia.z facit insti.ad legem Falcid.in prin. Fit quoq3 substitutio directa verbis directis,vt si in pupillari etate decesserit, Titius sit heres.l.j.ff.de vulg.z pup.substi.in prin. Fideicommis.sit verbis fideicom.vbi idem testator vult quod fideicōmissarij substitutus capiat de manu heredis,vt instit.de fideicommissarijs hereditatibus.per totum,per verba vero communia quando fit directa substitutio,l.iam hoc iure.de vulgari substi,vbi verbum substituo,adaptatur ad directam substitutionē.ff.de vulga.substi.l.Lucius.sed in fideicommissaria adaptatur ad fideicommissum vnde dicimus substitutionē aliam directam, aliam

6 fideicommis.† Cum autem simpliciter dicimus substitutionem directam intelligimus,q2 verba sunt intelligēda per prius, nō per posterius.ff.de vulga.z pupil.l.qui complures.ff.de liber.z posthu.l.Gallus.§.j.z arg.d.l.j.§.qui in perpetuū.ff.si ag.vect. Et quelibet substitutio potest esse directa,quia directam continet prouisionem,fideicommissaria vero onus,vt no.C. de inoffi. test.l.ex tribus.sed pater videtur potius in dubio filie prouidere,quam eam grauare,quia pater cōsilium capit pro filijs suis. ff.vnd.libe.l.scripto.de liber.z posthumis.l.multi.ff. de vulgari z pupillari.l.cum filio.C.de cur.fur.l.fin.in princi.de salute ipsorum est solicitus.de legat.ij.l.cum pater.§.mando.quod metus causa.l.isti quidam.z omnia ex voto pater parat filio.ff.de bon. libert.nihil interest.§.j.z ideo rectius dicitur quod substitutio dubia recipit,cum potest valere,interpretatur directam, vt no. ff.de vulgari z pupilla.l.verbis ciuilibus.z est expressum in ca. si pater.de testa.lib.vj. Concluditur ex his dictam substitutionem,de qua queritur esse directam censendam:z ita mihi videtur,nec habet mater conqueri de filio,quia nihil filius matri fecit:aut de patre,qui nec in aliquo ei tenetur.ff.de inoffic.test.l. Papinianus.§.sed nec impuberis.z d.c.si pater.in fi. Non obstat d.l.humanitatis.q2 ibi in exemplaria loquitur, que in hoc, z in multis a pupillari differt. Non obstat fauor matris in medio existentis:quia isto casu non fauetur matri:quia fauor duplex scz patris, z impuberis,vincit fauorem solius matris. Et ad d.l.precibus.respondeo,aut tu arguis ex principio legis, z tunc non obstat.quia fateor quādo mater est in medio,substitutio vniuersaliter facta impuberi non continet pupillarem alias presumptam,l.iam hoc iure.quia tacita presumpta non admit-

7 titur contra matrem.l.fi.C.de instit.z substi.† Sed in casu nostro non est substitutio presumpta, imo vera,z certa,ideo admittitē contra matrem,z maxime ad pias causas,vt est hic,z d.c. si pater,z d.§.sed nec impuberis. Aut tu arguis ex fi.d.l. precibus. vbi dicitur,quod obliquatur substitutio fauore matris. Et nō obstat,quia loquitur post tēpora pupillaris etatis,si enim impubes filius decesserit,mater excluderetur, vt in secundo casu huius l.Rario differentie est,quia intra pupillarem etatem in re cōmuni valet substitutio directa,post vero ex priuilegio militis valet iure directo,si mater non esset in medio.l.centurio. ff. de vulga.z pupilla.sed quia mater est in medio.priuilegium militis non excludit matrem directo,vt faceret ius commune: sed eligitur quedam media via,vt substitutio obliquetur post tempora pubertatis.z sic non obstat. Ad l.in testamento.in fin.re-

8 spondeo,quod ibi ius commune facit pro matre:† quia substitutio,reciproca facta pfonis disparibus,non cōtinet substitutiones dispares,sed pares:alias esset pro parte reciproca facta, z pro parte non reciproca.quod est contra vim nominis, z naturam correlationis.vt de acceptila.l.fina.z hoc considerauit.l. iam hoc iure.§.sed si alter licet ergo miles qui fratrem,z filiam instituerit heredes,z inuicem substituit,possit fratri iure militari,z filie impuberi in potestate posite iure communi directo substituere,tamē quia diuerso iure potest.non videtur sensisse, nisi probetur,q2 non poterat pari ratiōe substituere. nec enim sunt vulga.z pupil.eiusdem generis,z conditionis. Nam in pupillari venirent etiam bona impuberis,in vulgari non.l.centurio.ff.de vulg.z secūdum hoc d.l.in testamento.non faueret iuri materno,seu spāli.scz iuri communi,vel si faueret, quia mater est contra priuilegium,non contra ius commune,z sic non obstat. Et ad id quod diceretur q3 substitutio trahitur ad vniuersum,vt de hered.instituēdis.l.j.§.si ex fundo.z l.coheredi.§. fina.ff.de vulg.z pupi.z quod est directa substitutio,quando testamentum pōt incipere a substituto.ff.de hered.instituend.l.si quis ita heres instituatur. Respond.quod expressio bonorum testatoris non in restitutione, sed in modum demonstrationis facta venit.ff.de bon.posse.secun.tab.l.fi. Et si dicatur, hoc nō fuit in mente testatoris ordinare testamentum ab alij,quaz sibi,vt

9 patet ex prefationibus testamenti. † Respondeo,imo fuit de mente a iure presumpta,quia presumitur scire iura,que hoc dicunt, que iura possunt sciri consulendo peritiores, presumiturquanque quod consulte fuit testatus z perite,ex quo solēnitates adhibuit,z cum tabellione.C.de vsufruc.l.j.ff.de leg.ij.l.codicillis.§.vltimo. Item ex verbis constat de mēte ff. de supel. lega. l.Labeo.§.id Tubero.z de leg.iij.l.ille.§.cum in verbis.z ita vi-

10 dentur mihi super primo puncto que diri,z c.† Super secūdo

b puncto,an vxor debeat habere alimēta an plenū vsumfructuz dicunt doctores:aut consideramus interpretationez vulgi,aut naturam verborum prolatorum,nam secundum naturam verborum prolatorum loquitur.l.si Titio fundus.ff.de vsufru.leg. z ff.de leg.ij.l.Titio.§.j.in fi. Si vero loquimur secundum q3 interpretatur consuetudo, tunc aut filius extat in medio,z debet habere matris alimenta,vt no.in l.j.C.si mu.secū.nup.z in spec. qui fi.finit legi.§.j.versi.quid si quis ita dirit. Nam honoris causa dominam testatoz videtur vocasse,non eam coheredem libere fecisse,vt habeat totum,vt lex volvit vt ff.de vulg.sub.l.verbis.sic ff.manda.l.creditor.in fi.cum per simile verbum.vbi non

11 extant filij,consuetudo cessat.† Quid ergo si filius extitit ab initio,scz pater mortuus est,z factus est locus substituto,vtrū mulier ad ius cōe reuertatur,z videtur quod sic,q2 filiorum priuilegium ad heredes aliter non transit tāquam personale.l.in omnibus.ff.de reg.iur.l.j.de priuileg.do.de ritu nuptiarum.l. non solum.§.si pupille.cum simil. Jn contrarium facit quod verba testatoris ceperunt certo modo interpretari,ergo ista interpretatio vitiari non debet,sicut in simili no.in d.l.verbis ciuilibus z in d.l.precibus,q2 substituti representant instituturn, vt ēad hoc arg.l.si cum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.z quod testator non senserit de iure dominij vel effectus.sed de facto potius. ff.de ca.di.l.legatum.facit.z videtur eo quod dicit massaram, quod est nomen facti z administrationis,non dominij,vel iuris. Non ob.l.vxori.ff.de vsufru.leg.q2 ibi reliquit vsumfructū simpliciter,z precise,hic non.preterea sic consuetudo interpretata esse videtur,z vsus loquendi plus attenditur,quam proprietas modi significandi,vt no.ff.de lega.iij.l.libroꝝ.§.quod tamen Cassius. Non ob.d.l.Titio fundus.quia ibi fuit legatum alternatiue certe rei.hic incerte. Non ob.d.l. creditor.in fi.q2 ibi legatum certam formam,z dominium continebat, hic incertam, z implicitam,z c.

ADDITIONES.

a Th.B.C Fuit quidam. Vide plene de isto consilio per Aler. in l.centurio.in fi.ff.de vulg.z pup.vbi alleg.hoc consil.Barto.

b C Super secundo. Vide Bar.ō.in consi.clxx.incip.Pe.Marcheoli,z ibi scripsi.

CONSIL. CCXLIIII.

Si pater habēs tres filios instituit eos heredes,z substituit eos ad mutuē,si aliqs eoz sine filijs moreret,an mortuo vno sine filij,cui succedūt alij,expiret substitutio quo ad alios, ita quod alter eorum postea moriatur sine filijs.non veniat frater. Et concluditur,quod non expirat. Item, quid tertius debeat habere superueniens ex fideicommisso predicto,an legitima duorum debet detrahi,z Trebellianica.

1 ☞ Natura istorum distributiuorum quisquis,si quis.z aliqs est,vt licet sint singularis numeri tamen ad omnes referuntur.

2 Legitima,z Trebellianica datis substitutis que debeat deduci.

3 Ordo mentis potius attenditur quam ordo scripture.

Dominus Cato instituit Jo.M.z Al.filios suos heredes,z eos substituit in hunc modum,quod si cōtingeret aliquem dictorum filiorum mori sine liberis,eo casu substituit alios filios tunc viuētes,an mortuo vno filio sine liberis,z sic existente causa substitutionis in pfonis aliorū. d.substitutio expirauit,quod videtur ppterea,q2 usus est testa-

1 toꝝ verbis sigularis numeri. C† Jn contrarium, q3 in personis aliorum substitutio nō expirauerit,imo in persona omnium locum hz.sic probatur,nam natura istorum distributiuoꝝ quisquis.si quis,z aliqs,est vt lz sint singularis numeri, ad omnes referuntur.l.qui liberis.§.hec verba.ff.de vulg.z pup.z expressum est de lega.j.l.qui filiabus.§.j.vnde lz substitutioni sit locus in persona primi,potest etiam esse in persona secundi: sed in testamento dicti L. reperitur institutio predictorum Jo.z M. suorum filiorū,z substitutio facta contigit quod primo extitit casus mortis sine liberis in persona dicti M.z sic pars bonorum venit ad dictum Jo.z A.postea euenit casus mortis in persona dicti Jo.sine liberis qui decessit superstite.d.M.qui extraneum instituit,queritur quid domi.A.habere debeat de bōis do.Joannis.a patre z a domi.M.suo fratre prouenientibus.

2 † Ad que respondetur,quod de bonis q3 d.Jo.habuit a patre, debet deduci legitima,z Trebellianica,residuum debet do.A.

l. coheredi. §. cum filie. ff. de vul. z pu. extra de test. c. Raynutius. de bonis vero que d. Joā. habuit a d. M. eius fratre, primo defuncto, dico qđ est aduertendum. nam in dictis bonis partē habuit iure successionis ab intestato, vt partem; sibi contingentē de legitima z Trebellianica d. M. z de istis nil dz habere d. M. nisi quatenus sibi Jo. reliquisset, qz cum habeant iure suo non ex substitutione, non venit in fideicommissum. l. qui fundum. §. qui filios, ad le. Fal. aliam partem habuit iure fideicōmissi sibi debitie ex substitutione paterna. Et de hac est videndum, an veniat in fideicommissum. z dubiū facit, qz glo. in. l. cum virum. in verb. cōprehensum esse. C. de fideicom. z ff. ad Treb. l. Marcellus. §. quidā. distinguit an primo grauet, secundo roget, an ecōtra, sed hic neutrum facit, primo imo vno contextu verborum grauat, z prouidet. In eo enim qđ alteri superuiuēti substituit,
3 prouidit superuiuentibus, z grauat morientem. † Circa hoc tñ dico quod ordo mentis potius attenditur quam ordo scripture. l. cum pater. §. fidei tue. ff. de leg. ū. l. nec eñ. z ibi per Dyn. de solu. Iz non est dubium, qđ in voluntate testātis hic ordo fuit, vt premorientem grauaret, superuiuentibus prouidit, z filiū morientem grauauit de restituendo superuiuenti. z sic apparet qđ in persona huius secundi primo reliquit sibi, secūdo grauauit in ordine intellectus z voluntatis testatoris. z sic totum qđ habuit ex fideicommisso a primo, venit in fideicōmissum qđ debeť huic superuiuenti: z pro hoc videtur casus ff. ad Treb. l. heredes mei. §. cum ita. z l. Lucius. §. tres heredes, in fi. Huic autem opi. contradicitur de leg. iij. l. pater. §. quindecim. ibi enim. in eo qđ habetur ab herede, non videtur fideiussisse. Secundo, vbi testator de parte rogauit, hic vero simpliciter. Item obstat de lega. iij. l. si Titius ex parte, sed ibi rogauit de parte hereditatis, hic simpliciter, vt no. per gl. in l. Marcellus. §. quidā. ff. ad Trebel. z ibi etiam probat tex. ꝛc.

¶ Finit liber primus consiliorum Bartoli de Saxoferrato, quorum numerus est. cc. xliij.

Secundum volumen

CONSILIORVM DO. BARTOLI DE SAXOFERRATO,

CONSILIVM I.

1 ☞ An ex vigore dicte diuisionis videatur renunciatum iuri fideicommissi, quando fuit promissum non contrauenire.
2 Stante promissione de defendendo, an ius fideicommissi videatur esse sublatum.
3 Fraternitas substituta an possit aliqđ petere de bonis emphyteuticis vigore substitutionis.
4 Donatio facta rebelli, z per notarium rebellē rogata, an valeat.
5 Pater an obligetur ad restitutionem bonorum filij, si per patrem, tanquam ministrum sunt quesita filio.

PRoponitur, quod Rigus Porci, de Eugubio, habet certas possessiones in emphyteusim pro se, suis filijs, z heredibus, vsqz in tertium gradum finitum ab ecclesia maiori, ciuitatis Eugubij, z quibusdam alijs monasterijs ad habendū. z possidendum, z non alie nandum. nec alicui concedendum ad damnum dicti monasterij. Rigus fecit testamentum, z Porcellum, Rodulphum, z Jouaninum. z Lionectum eius filios heredes instituit, z substituit, qđ si quis eorum decesserit sine filijs, portio ipsius deueniat ad superuiuentes. Contigit qđ Jouanuus mortuus est, z bona sua remanserunt libera apud fratres. Deinde dicti Porcellus, z Lionectus diuiserunt bona sua propria, z emphyteutica, z in parte dictorum Rodulphi, z Lionecti venerunt multa bona emphyteutica, z in instrumēto diuisionis promisit vna pars alteri ipsam partem defendere, z guarētare cōtra omnes personas, z sibi inuicē fuerunt, z quietauerunt partes, z mon tones predictos, z promiserunt cōtra predicta nō venire sub dicta pena, z obligatione bonorū, vt in instrumento inde cōfecto latius continetur. Deinde dictus Lionectus decedens suum heredem instituit Rodulphum, deinde dictus Rodulphus decedens instituit Franciscum suū filium, z eidem, si decederet sine filijs, substituit fraternitatem sancte Marie de Mercato. qđ Fráciscus immiscuit se hereditati paterne, z existēs maior xiij. annis donauit cā mortis bona sua Baldo do. Armani, vt patet ex instrumēto inde confecto, z mortuus est. Hinc oritur questio inter dictum Porcellum ex vna parte, dicentem bona dicti Lionecti, qui decessit sine filijs, pro dimidia pertinere ad eū iure fideicommissi sibi debiti ex testamento paterno. Item dicit, bona emphyteutica debere esse sua ex vigore pactorum apposi torū in instrumento emphyteutico, z dictā fraternitatē ex alia parte, dicentem sibi dicta bona deberi ex vigore institutiōis facte dicto Francisco per Rodulphum eius patrem, z p dictum Bal. domini Armani, asserentem dicta bona ad se pertinere ex causa dicte donationis causa mortis. Modo queritur, qs istorū habeat iura sua. In questione predicta, primo videndum est
q 1 † an ex vigore dicte diuisionis videatur renunciatum iuri fideicommissi debiti inter ipsum Porcellum, z fratres ex testamento paterno? Et vt. qđ sic, ppter verba apposita in dicto instrumēto: qz promisit non contrauenire. Et sic videť casus in l. qui Rome. §. duo fratres. ff. de ver. obl. secundum opin. Rogier. ibi positam in gl. in verb. proponitur. quam tenet ibi Dy. In contrarium videtur secundum opi. Hugo. secundum quam ibi fuit male iudicatum quod videtur tenere glo. in verb. posse. in l. tres fratres. ff. de pac. quam opi. secundum Pe. z multi alij Moder. de quibus ego fui legendo, scribendo, z pluries consulendo, qs probo pluribus rationibus. Primo. per simplicem diuisionem non videtur renunciatum iuri fideicommissi, secundum omnes. l. cum pater. §. hereditatem, de leg. ū. Sed stipulatio simplex limitatur secundum naturam precedentis contractus. l. si stipulatus, de vsur. z de leg. j. l. si legatū serui nomine. ff. vt leg. no. ca. l. j. §. si quis sub conditione. Sed simplex diuisio procedens ad extinguendum fideicommissum, non extinguit, ergo, ꝛc. Preter ea quod hec verba non importent, est casus in l. Stichus. §. itē quesitum. ff. de cond. inde. Preterea, de hoc etiam est casus in l. si de certa. C. de transa. Preterea, videtur expressus in l. si ex pluribus, de solut. Preterea, dictum generale non refertur ad ea, que dependent ex testamento. Preterea, super his qui ex testamento dependent, non potest paciscī, nisi inspectis z cognitis verbis testamenti, vt ff. de transactio. l. de his. z quemadmodum testa. aper. l. j. §. pe. Iz tempore dicte diuisionis verba dicti testantis non fuerūt inspecta, nec cognita, nec de his fuit cogitatum. Et sic concluditur, quod ex vigore dicte diuisionis, z dictorum verborū, qz promisit non venire contra, non fuit sublatum ius fideicommissi. † Superest vt videamus, an ex vigore promissionis facte de defendendo. ius fideicōmissi videatur esse sublatum. quasi quem de euictione tenet actio, eundem agentē repellat exceptio, ad quod dicendum est, quod dicta promissio de defendendo in contractu diuisionis, z in quocunqz alio dz intelligi, nisi euincatur facto eius, ad quez portio deuenit, vt ff. de euic. l. fundum meū. z de dote prelega. l. licet placeat. z ff. ad leg. falc. l. si a me. Sed in ppósito nostro, si Porcellus petit fideicōmissum sibi debitū ex persona Lionecti defuncti, ipse euincitur ex facto. z ex obligatione ipsius Lionecti, ex quasi cōtractu celebrato per eum ex quo immiscuit se hereditati paterne, tunc enim obligatur dicto fideicōmisso. Item euincit ex facto testatoris, cuius heres fuit dictus Lionectus, z pro ea pte qua heres fuit, z sic videtur agi ex facto ipsius propio, vt no. in l. si seruus, ff. de gdi. fur. z dz d. Jac. de Are, z do. Old. in d. §. duo fratres, reprobando opinionem Azo, ibi positam. Et sic cōcluditur 1° fideicommissi remanere seluū, non obstāte diuisione, z sic ad dictum Porcellum pertinet medietas bonorū dicti Lionecti, de
3 ducta legitima, z Trebellianica. ¶ † Secundo videndū b est de
b bonis emphyteuticis, quoz est duplex ispectio. Primo, an dicta fraternitas ex vigore dicte substitutionis possit aliquid dicere in dictis bonis? Et certum est, quod non. Nam cuz dictus Fráciscus decessit maior xiij. annis, cōstat dictaz substitutionē esse fideicommissariā. Sed in fideicōmisso possunt venire dicta bona emphyteutica, que debētur dicto Francisco, vt filio ex vigore contractus celebrati per anum, cū dictis monasterijs, qui recepit pro se, z suis filijs, z nepotibus, vsqz in tertiam lineā: vt ff. ad Tre. l. patroni. z ibi no. p Dy. in rebus feudalibus: in rebus vero emphyteusis Dy. in d. l. si patroni, innuit, quod veniant in fideicommissum, per l. agros. C. de omni agro deser. z qz potest particulariter legari, l. apud Julianum. §. si heres. z l. si domus. §. fi. de leg. j. Sed hic aduertendum est, quod quedaz sunt bona emphyteutica, hoc est, bona vectigalia, siue tributaria istius ciuitatis, que cum illa transeant ad omnes heredes, ita transit in fideicommissarium vniuersalem. sed res emphyteutice ecclesie aliud est, ille enim in nullo titulo possunt in aliuz trāsferri, casus est expressus C. ne rei dominice, vel templorum. l. ij.